UNIVERS

JOYCE CARY

Obueurix amarD

JOYCE CARY

O BUCURIE AMARĂ

Coperta de *Dodi Teodorescu-Romanați*

JOYCE CARY
A FEARFUL JOY
C by Michael Joseph Std, 1949

Toate drepturile asupra acestei versiuni
Sînt rezervate Editurii UNIVERS

JOYCE CARY

O BUCURIE AMARĂ

În românește de LIANA DOBRESCU
Prefață de DAN GRIGORESCU

Editura UNIVERS
București, 1983

PREFAȚĂ

Joyce Cary face parte dintr-o generație despre care s-a spus că „nu e unită decît prin fatalitatea vîrstei" și că, „din perspectiva ideilor estetice și a valorii operei create de ei, deosebirile sînt atît de mari, încît, uneori, ai impresia că ți se înfățișează imaginea unor scriitori care vin din epoci diferite ale istoriei romanului englez" [1]. Observație care nu e lipsită deloc de temei : Cary era cu șase ani mai tînăr decît James Joyce și decît Virginia Woolf, cu trei decît D. H. Lawrence, de aceeași vîrstă cu Katherine Mansfield și cu șase ani mai tînăr decît Huxley. Debutul său — mai tîrziu decît al tuturor acestor contemporani ai săi — nu stă, evident, sub semnul altor concepții literare și întreaga lui operă de romancier are, totuși, legături cu aceea a marilor reprezentanți ai generației sale. A ajuns, însă, la ele pe căi proprii.

Se deslușește aici o consecință a izolării de mișcările literare din Anglia primelor decenii ale acestui secol. Născut la Londonderry, în nordul Irlandei, la 7 decembrie 1888, Arthur Joyce Lunel Cary a învățat la școli de vechi și solid prestigiu — Clifton și Oxford — și, apoi, la Edinburgh și la Paris, a studiat arta ; nici mai tîrziu, cînd se dedicase carierei de prozator, nu a renunțat cu totul la preocupările lui artistice și le-a consacrat cîteva comentarii substanțiale la care istoricii teoriei artistice engleze se referă adesea. În 1913 s-a angajat în administrația colonială și a plecat în Nigeria, unde va rămîne pînă în 1920 ; în 1915—16, înrolat în Regimentul Nigerian, va participa la campania din Camerun, pe atunci colonie germană. Întors în Anglia în 1920, se va stabili la Oxford unde, așa cum va mărturisi el mai tîrziu, s-a dedicat „asprei ucenicii de scriitor" [2]. Această perioadă din viața lui e, totuși, neclară : unele istorii literare menționează „activitatea lui de magistrat într-o re-

[1] Mark Davis, *The English Novel of Today*, Londra, 1976, p. 162.
[2] Cf. Andrew Wright, *Joyce Cary : a Preface to his Novels*, Londra, 1958, p. 15.

giune izolată a Nigeriei, între 1918 și 1932" [1]. Ceea ce ar explica îndelungata izolare, lipsa unor informații relevante privitoare la biografia lui dintr-o vreme în care Oxfordul era unul dintre centrele cele mai importante ale înnoirii perspectivei culturale britanice.

E, însă, la fel de adevărat că Joyce Cary nu va adera, nici mai tîrziu, în romanele sale cele mai reprezentative, la doctrinele literare menite să sprijine curentele novatoare ale prozei engleze. Din acest punct de vedere, indiferent dacă a trăit într-un orășel îndepărtat din mijlocul Africii, în singurătatea bibliotecilor din Oxford, întovărășit doar de cărțile maeștrilor romanului englez, sau într-un cartier dintre cele mai animate ale Londrei, el a rămas la fel de departe de viața literară a acelui controversat deceniu al treilea.

Constatare care, însă, nu e adevărată în privința raporturilor lui cu lumea socială a Angliei din acea vreme. Calitățile lui de observator au fost remarcate încă de la apariția primelor sale romane, la începutul deceniului al patrudea. Cartea lui de debut, *Aissa salvată*, publicată în 1932, a coincis cu un mare succes de public ; critica a fost mai reticentă. „Rămîne de văzut — scria cronicarul literar al lui «Manchester Guardian», dacă Joyce Cary e asemenea atîtor scriitori din ultima vreme care fac concesii în planul estetic pentru a obține adeziunea cititorului nepretențios și, odată cu aceasta, a editorului neexigent" [2]. Rezervele de acest fel nu aveau să dispară curînd ; peste un an, cînd a fost publicat *Un oaspete din America*, D. W. Harding scria în revista „Scrutiny", una dintre publicațiile de prestigiu ale Angliei din ultima jumătate de secol : „Nu știu dacă despre Cary se poate spune deocamdată altceva decît că scrie fluent și că nu pare atras de viziunea modernă întemeiată de James Joyce și de Virginia Woolf, dar nici nu vrea să rămînă în umbra postvictorienilor ; el se ferește de excese de orice fel. Dar aceasta nu ne îndeamnă să recunoaștem neapărat că ne aflăm în prezența unui scriitor original : să mai așteptăm, pentru că am impresia că el va putea să-și deseneze destul de curînd un portret convingător, de vreme ce cărțile sale au început să se succeadă într-un asemenea ritm" [3].

După 1933, însă, motivele acestor judecăți circumspecte au început să dispară ; mai întîi de toate, Cary nu a mai dat impresia că

---

[1] George Sampson, *The Concise Cambridge History of English Literature*, Cambridge, 1970, p. 890.

[2] Cf. Andrew Wright, *op. cit.*, p. 19.

[3] „Scrutiny", vol. II (1933), p. 7.

urmărește să se impună atenției publicului prin masivitatea operei : următorul său roman, *Vrăjitoarea africană*, a apărut în 1936. Și după 1938 — cînd și-a publicat *Un colț din castel* și de cînd volumele lui de proză au început din nou să fie tipărite cu frecvența pe care Harding o privea ca pe un motiv de neîncredere (uneori, Cary publica două romane în același an) — reputația lui se constituise îndeajuns de solid pentru a nu mai provoca obiecțiile criticii. Dimpotrivă, se vorbea acum despre „calitățile înnăscute de romancier", despre „uimitoarea diversitate a personajelor sale" [1].

Ceea ce va atrage atenția comentatorilor din această perioadă va fi modul în care copilăria petrecută în Irlanda, peisajul african, intuiția lumii moderne care îl întîmpinase la întoarcerea acasă au constituit elementele unei sinteze ce îi va caracteriza întreaga operă. Semnificativ e că în romanele lui de început, *Aissa salvată*, *Vrăjitoarea africană*, *Domnul Johnson* (publicat în 1939), care consemnau momente ale experienței trăite în Nigeria, critica nu avea să desluşească nici o atracție a exotismului. Uneori, în legătură cu ele s-a rostit numele lui Kipling de care opera lui Cary se apropia prin proiectarea acțiunii într-un spațiu îndepărtat ; mai mult, perspectiva din care sînt priviți oamenii acelor locuri e la fel de profund înrîurită de o concepție generoasă, umanistă, în numele căreia se proclamă egalitatea între făpturile umane de pretutindeni [2]. Nici unul dintre „romanele africane" ale lui Cary nu se transformă într-o compunere al cărei interes să se sprijine numai pe factorul etnografic — e adevărat, descris cu un simț acut al originalității formelor și culorilor. Dar comparația cu scrierile lui Kipling era îndreptățită și de adeziunea la normele estetice ale literaturii victoriene.

Joyce Cary nu a fost un novator al modalității narative: observația celor dintîi critici ai romanelor sale a rămas valabilă pentru întreaga lui operă. Într-o vreme în care analiza psihologică dobîndise, prin descoperirea „fluxului memoriei", capacitatea de a releva procesele cele mai obscure ale vieții lăuntrice, romancierul părea că ignoră altă realitate decît pe aceea a lumii exterioare, în întreaga ei complexitate, în „diversitatea tipurilor" despre care s-a vorbit.

---

[1] Charles S. Lewis, în „Times Literary Supplement" (1940), citat în Malcolm Foster, *Joyce Cary, A Biography*, Londra, 1969, p. 102.

[2] Mai tîrziu, ideile lui care exprimau solidaritatea cu cauza libertății africane vor constitui substanța unui pamflet politic cu acest subiect, publicat în 1941.

încă de la început, ca despre elementul cel mai caracteristic al prozei lui Cary. Pe măsură ce trecea timpul, procedeele romanului victorian deveneau precumpănitoare în romanele lui ; consecvența acestei orientări a fost semnalată de pe la sfîrșitul deceniului al patrulea : *Charley e iubitul meu* (1940), *O casă de copii, Ea însăși a fost surprinsă* (amîndouă din 1941), *Să fii un pelerin* (1942) au furnizat argumente convingătoare acestei afirmații. Ele dovedeau că scriitorul crede în capacitatea lumii obiective de a se constitui în subiect al narațiunii ; dar, asemenea celor mai de seamă romancieri ai celei de-a doua jumătăți a secolului trecut (de pildă Hardy sau Gissing), el nu respingea participarea autorului la elementele lumii obiective.

În 1952, Joyce Cary a fost invitat la Universitatea Oxford să țină un curs cu subiectul *Romanul ca adevăr ;* adunate laolaltă, împreună cu cele cîteva conferințe de la Colegiul Trinity din Cambridge, prelegerile vor alcătui substanța cărții *Artă și realitate,* publicată postum, în 1958 (scurta prefață a lui Cary, datată martie 1957, a fost scrisă cu cîteva zile înaintea morții). Relevante pentru concepțiile lui — dealtminteri ușor de identificat în paginile romanelor — capitolele acestui volum schițează portretul unui scriitor atent la semnificațiile realului și la raporturile lor cu universul creației artistice. Exemplele propuse de autorul cărții demonstrează că el nu aderase la principii estetice definitorii pentru o anume direcție a romanului englez al vremii ; ele reflectă mai curînd o atitudine întemeiată pe un bun simț funciar. „E foarte adevărat că artistul — pictor, scriitor sau compozitor — pornește întotdeauna de la un tip de descoperire. El o întîlnește și are senzația unei descoperiri ; de fapt, e mai exact să se spună că ea se întîlnește *cu el* și îl revelează ca descoperirea. Îl surprinde. E ceea ce se numește de obicei intuiție sau inspirație. Ea aduce de obicei cu sine simțămîntul unei receptări directe. De exemplu, mergi să te plimbi la cîmp și, dintr-o dată, te frapează un aspect cu totul nou : ți se pare extraordinar ca acest cîmp să arate așa cum arată. Așa i s-a întîmplat lui Monet cînd era tînăr. El a văzut pe neașteptate cîmpul nu ca pe un obiect omogen și plan, acoperit cu iarbă sau cu grîne, ci ca pe o culoare într-o uimitoare varietate și subtilitate a gradației. Și aceasta i-a dat o bucurie nouă. Era o descoperire extraordinară, mai ales pentru că era descoperirea unui lucru real. Adică a unui lucru independent de Monet însuși. Ceea ce înseamnă,

desigur, numai jumătate din întreaga bucurie. Monet descoperise un adevăr despre lumea reală" [1].

Dincolo de aparenta simplitate liniară a acțiunii, romanele lui Cary dezvăluie aceste relații complicate între scriitor și universul faptelor și al oamenilor adevărați. Cîteodată, această viziune — în care comentatorii s-au deprins să citească semnele respectului față de tradiția romanului englez de la cumpăna celor două secole — e hotărît orientată de modalități narative mai noi. Gulley Jimson, de pildă, eroul din *Botul calului* (1944), cel mai popular roman al lui Cary, e construit sub evidenta înrîurire a lui Joyce ; și, cu mai mulți ani înaintea *Cuartetului din Alexandria* al lui Lawrence Durrell, se introducea tehnica unghiurilor succesive de perspectivă din care e privit un personaj de ceilalți eroi ai romanului și de scriitor însuși : portretul lui Gulley e desenat aici într-un chip diferit de acela care se proiectase, cu trei ani mai înainte, în *Ea însăși e surprinsă*, unde el fusese privit cu ochii Sarei Munday, eroina principală a romanului. Cele două narațiuni — împreună cu povestea avocatului Wilcher din *Să fii un pelerin* — alcătuiesc o unitate romanescă surprinzătoare pentru cei care interpretează proza lui Joyce Cary ca pe o ilustrare a mentalității literare tradiționale.

Uneori, e drept, personajele acestor cărți se dovedesc a fi prea detașate de ele însele, se privesc cu prea multă obiectivitate și își descoperă prea lesne propriile idiosincrazii pentru a putea da senzația de autenticitate. Dar nici nu constituie un argument în această privință concluzia la care ajunge analiza unui roman cum e *Cei înrobiți și cei liberi* — publicat postum, în 1959 — care nu a fost revăzut de autor și a apărut în îngrijirea unui prieten al său ; „slăbiciunile provocate de prea marea detașare a eroilor" [2] asupra cărora se insistă (și care, e adevărat, sînt mai evidente decît în celelalte cărți ale lui Cary) ar fi dispărut în bună parte, probabil, dacă scriitorul ar fi avut răgazul să-și pună romanul la punct.

Pentru că, în ciuda aparențelor, Joyce Cary nu își elabora cu ușurință romanele : *Aissa salvată*, de exemplu, a fost rescrisă de mai multe ori pînă ce a ajuns într-o formă pe care scriitorul a socotit-o publicabilă. La fel și *Domnul Johnson*, al cărui erou, un nefericit funcționar al administrației din Nigeria, a parcurs un drum lung pînă să ajungă a fi personajul privit cu umor și cu compasiune care, în opinia unora dintre comentatorii lui Cary, e una din-

[1] Joyce Cary, *Art and Reality*, Garden City, 1961, pp. 15—16.
[2] George Sampson, *op. cit.*, p. 890.

tre cele mai reprezentative creații pentru „puterea de absorbire a dorințelor și a destinelor eroilor, aceasta constituind una dintre cele mai de seamă calități“ [1] ale scrisului său.

Cary urmărea programatic să scrie „istoria Angliei din ultimii șaizeci de ani, văzută cu ochii englezilor“ [2]. Poate că acest scop al literaturii sale trece prea adesea neobservat cînd se discută atît de insistent despre „obiectivitatea“ romanelor sale. Nici atunci cînd acțiunea cărților lui se clădește în jurul unor întîmplări din viața copiilor (*Charley e iubitul meu*), scriitorul nu o desparte de evenimentul social, de istoria engleză ; în cazul de față, de împrejurările recente, de evacuarea — la începutul războiului — a unor copii din periferia mizeră a Londrei, într-un patriarhal sat din Devonshire. În lumea inocenței năvălește apăsătoarea atmosferă a lumii celor mari, spaimele ei, moartea și incertitudinile ei ; obiectivitatea lui Cary nu vrea să disimuleze o anume duioșie, îngrijorarea plină de căldură pentru soarta generațiilor care vin.

Relațiile cu realitatea istorică se relevă și mai clar în cele două „trilogii“ ale lui Joyce Cary (numite astfel în mod curent, cu toate că romanele sînt scrise în mod independent unul de celălalt) — cea dintîi compusă între 1941 și 1944 (*Ea însăși a fost surprinsă*, *Să fii un pelerin* și *Botul calului*), cealaltă între 1952 și 1955 (*Prizonierul Harului*, *În afară de Domnul* și *Nu îl mai cinstiți pre el*). În cea de-a doua trilogie, sensul istoriei e și mai direct implicat în acțiune decît în romanele anilor '40 ; viziunea politică a lui Cary e aici hotărîtoare pentru modelarea narațiunii și a portretelor. Unul dintre eroii trilogiei, Chester Nimmo, e un politician cu vederi radicale, a cărui carieră surprinzătoare (provenit dintr-o familie modestă, el ajunge prim-ministru al Marii Britanii) e relevată în chip atît de plauzibil, mentalitatea oamenilor politici e surprinsă atît de exact, încît „adesea e greu să-ți aduci aminte că nu citești un studiu biografic“ [3].

Din acest punct de vedere, *O bucurie amară* aparține acestui tip de romane (dealtfel, ea a fost publicată în 1949, la cîțiva ani după apariția primei „trilogii“ și anticipînd-o cu puțin pe cea de-a doua). Procesul istoric, sensul modificărilor treptate ale structurilor sociale și culturale, al întrepătrunderii evenimentului politic și al destinului individului și al grupului social, al schimbărilor inter-

[1] Gilbert Phelps, *The Novel Today*, în *The Guide to English Literature*, vol. VII, Harmondsworth, 1972, p. 485.
[2] Henry Reed, *The Novel Since 1939*, Londra, 1946, p. 28.
[3] Gilbert Phelps, *op. cit.*, p. 486.

venite în principiile morale ale generațiilor ce se înfățișează în carte. Cary e un observator atent : această calitate i-a fost recunoscută chiar și de cei care i-au pus la îndoială invenția epică. El știe să evite afirmația cu caracter general și să releve, într-un gest, într-un detaliu de vestimentație, într-o expresie idiomatică, transformările din planul mai larg al vieții sociale. Simțul concretului, al lucrului viu se deslușește în toate acele pagini în care scriitorul intenționează să cuprindă sensurile evoluției personajelor sale. El nu dă, nici un moment, impresia că ar vrea să rescrie *istoria* prin intermediul reacțiilor eroilor : aceștia par a-și păstra intactă individualitatea și că evenimentul universului social e, fatalmente, întîlnit în drumurile lor lungi și deloc simple prin viață. Realitatea istorică e o prezență permanentă care se simte în preajma personajelor cărții și pe care ele nu au cum să o ocolească. Ea s-ar putea chema *destin*, într-atît de hotărîtoare e acțiunea sa asupra existenței oamenilor creați de Cary ; dar scriitorul nu vrea s-o evoce altfel decît ca pe o putere ineluctabilă și nu ca pe un ansamblu de fragmente reflectate în împrejurările, mai mult sau mai puțin disparate, ale vieții eroilor.

Tabitha Bonser e întruchiparea mentalității Angliei de la hotarul a două secole. Aparenta indiferență față de principiile etice ale societății victoriene, îndrăzneala cu care ea caută să-și împlinească dreptul la fericire se dovedesc a fi mult mai puțin rezistente decît apar în primele capitole ale cărții. În final, Tabitha — cu o mare înțelepciune a vieții, resemnată, fără să fi renunțat cu totul la speranțele ei — devine din nou purtătoarea unor idealuri pragmatice, a unor principii morale caracteristice sfîrșitului secolului trecut : lumea socială e mult mai puternică decît și-ar fi putut imagina eroina lui Cary, această ființă complexă, amestec de candoare, de delicatețe și de simț practic care nu deslușește decît contururile cele mai dramatice ale evenimentului social și pînă la care, de cele mai multe ori, ecourile istoriei ajung stinse. E adevărat că, în universul existenței ei — centrat în jurul propriei sale persoane și al celor din imediata ei apropiere —, culorile violente ale unei lumi ce a trăit tragedia a două războaie, a unor grave neliniști, modificări esențiale ale raporturilor dintre oameni, ajung estompate ca o compoziție în pasteluri. Dar aceasta nu înseamnă că scriitorul ar contesta importanța unor asemenea elemente ale socialului : atitudinea e a eroinei sale și nu înseamnă neapărat că el ar împărtăși-o. Obiectivitatea, recunoscută de el ca factor fundamental al creației

epice, îi interzice să-şi transforme personajele în purtătoare ale propriilor idei.

În acelaşi timp, comportarea Tabithei neagă o concluzie prea net formulată de unii critici ai lui Cary şi potrivit căreia scriitorul nu are mijloacele necesare afirmării *binelui* şi *adevărului*, de vreme ce personajele sale se mişcă în conformitate cu propriile impulsuri pe care nimeni (şi, în primul rînd, romancierul) nu are cum să le orienteze spre împlinirea unor idealuri. Concluzia morală, spun comentatorii lui Cary, lipseşte. Ceea ce ar coincide cu recunoaşterea faptului că existenţa umană — inclusiv aceea a propriilor eroi — nu ar avea nici un sens.

E adevărat că Joyce Cary socotea că realitatea se prezintă privirii omului modern ca un „haos" lipsit de orice înţeles. Dar, precizează el, efortul — necesar şi obligatoriu — de a găsi esenţialul conduce firesc la ordonarea acestei imagini înfricoşătoare. „Deschideţi orice ziar de dimineaţă. Nimic nu are nici un sens — totul înseamnă doar haos. Citim numai că ni se pare că e important ; cu alte cuvinte, dăm informaţiei propriul nostru sens [...]. Ca să facem asta, avem nevoie de propria noastră scară a valorilor, trebuie să ştim dacă un eveniment politic e mai important decît un asasinat, un divorţ decît cursul acţiunilor la bursă sau bursa decît cîştigătorul Derby-ului" [1].

Existenţa nu e, deci, lipsită de sens. Cei care cred astfel sînt sancţionaţi, societatea îi îndepărtează într-un fel sau în altul. „Natura umană şi relaţiile sociale prezintă anumite constante. Aziluri şi închisorile sînt pline de cei care le-au uitat sau le-au ignorat. Pe de altă parte, putem însă să înţelegem arta paleolitică şi să-l admirăm pe Homer. Natura eroilor lui Homer e identică naturii noastre" [2].

Cred că viaţa Tabithei Bonser trebuie înţeleasă din acest unghi de vedere. Eroina lui Cary nu a cunoscut, de fapt, niciodată adevărata fericire. După prima evadare din casa mohorîtă a fratelui ei, unde era privită ca o povară, întreaga ei viaţă nu a fost decît o necontenită căutare nu a fericirii, ci a elementarului sentiment de securitate. Simţul practic care o ajută să manevreze valori imobiliare, ipoteci, depuneri bancare şi oameni nu s-a dezvoltat decît tîrziu, în contact obligatoriu cu o lume aspră şi, de cele mai multe ori, potrivnică. Ea nu ajunge o victimă a propriului temperament,

[1] Joyce Cary, *Art and Reality*, p. 18.
[2] *Idem*, p. 19.

așa cum se întîmplă cu majoritatea celor din preajmă, pentru că își asumă și obligația rezolvării problemelor lor, în primul rînd a problemelor esențiale de viață. Căutînd să găsească ocrotirea, Tabitha devine ea însăși ocrotitoarea celor care par mai puternici decît ea. Chiar și cei care par a se răzvrăti împotriva autorității ei, adesea despotică, își dau seama că au nevoie de acest paradoxal amestec de altruism și de putere de a-i domina pe ceilalți ; Nancy, nepoata în felul de a se purta al căreia Tabitha își redescoperă, nu o dată, propria personalitate din tinerețe, e singura care izbutește, la un moment dat, să se sustragă acestei puteri : dar, din cînd în cînd, simte și ea nevoia să se întoarcă la bunica ei. Pentru că, în mod foarte ciudat, Tabitha e un fel de catalizator în prezența căruia fiecare își regăsește propria personalitate : cei înzestrați, asemenea lui Nancy, cu spirit de independență, se simt și mai puternic îndemnați să refuze compromisurile. Cei slabi, așa cum e Dick, devin niște sărmane făpturi lipsite de relief, refugiindu-se în minciuni și în închipuiri, ferindu-se cu teamă de orice contact cu realitatea. Sau, pur și simplu, pleacă din preajma ei, unde amăgirile nu pot rezista, și se ascund în lumea în care ei înșiși își mai pot da crezare. Întîlnirea dintre Tabitha și soțul ei, aproape de sfîrșitul cărții, e elocventă pentru această forță a ei de a-i face pe oameni să se reveleze pe ei înșiși : în camera mizeră de hotel, decrepitudinea și promiscuitatea devin dintr-o dată evidente în ochii celui care ajunsese să se convingă pe deplin că propria iluzie e adevăr.

Tabitha Bonser fusese un nume de certă notorietate în cercurile literare de dinainte de primul război. Ea fusese sufletul unei grupări care, pe atunci, era ceea ce va fi, peste un deceniu, avangarda artistică engleză. Rafinamentul și atitudinea antiburgheză a programului adoptat de cei din jurul revistei „Bankside" reflectă nemărturisit influența estetismului lui Oscar Wilde. Atmosfera sugerează decadentismul cultivat de societățile literare care s-au constituit, de-a lungul vremii, după exemplul „Frăției prerafaelite". Tabitha nu își dă, însă, seama de semnificația mișcării pe care, într-un fel, o patronează ; tîrziu, în anii banalei ei bătrîneți, cînd cineva îi vorbește despre artiștii și poeții de la „Bankside", care dăduseră strălucire propriei ei vieți, ea îl ascultă aproape indiferentă : nu știa nimic despre răsunetul mișcării la care participase cîndva cu atîta însuflețire.

Dealtfel, eroina lui Cary e purtată de un destin la care reușește mereu să se adapteze. Desigur, ea nu înțelege să nu încerce să acționeze pentru a-și păstra echilibrul sufletesc ; dar aceasta înseamnă,

mai presus de orice, dobîndirea unei siguranțe reale, în primul rînd a siguranței materiale. Toată energia ei se îndreaptă spre această țintă, după ce amestecul de spaimă și de bucurie din vremea primei sale aventuri cu Bonser s-a risipit lăsînd doar locul fricii de sărăcie și, cîteodată, de singurătate. Tabitha Bonser nu e un model moral ; asupra acestui lucru nu încape, firește, nici o îndoială. Dar e omul unei epoci care crede neabătut în valorile materiale ale existenței. Singurul ei scrupul moral e acela de a nu aduce nefericirea altora ; e un impuls aproape inconștient, de vreme ce formația ei sufletească nu se desăvîrșise sub semnul nici unui comandament etic care să cuprindă altruismul.

Cary are o profundă încredere în aceste impulsuri care, cum observa un istoric al literaturii engleze, „în viziunea lui, constituie o calitate înnăscută a celor mai buni dintre noi, făcîndu-i să-și trăiască aventura plină de fantezie a vieții lor“ [1]. Tabitha e unul dintre acei eroi ai lui Joyce care trăiesc cufundați în prezent ; așa sînt copiii din *Charley e iubitul meu*, atît de absorbiți de concretul lucrurilor, încît nu pot concepe timpul ca pe un factor exterior lor înșile ; sau artiștii din romanul de față, reprezentanții vechii civilizații africane din primele cărți ale scriitorului, supuși întru totul de emoțiile intense ale clipei prezente ; martorii evenimentelor pe care le cred că aparțin numai vieții altora și că ei nu sînt în nici un fel implicați, nu se văd schimbîndu-se și ei odată cu trecerea timpului și rămîn neschimbați în mijlocul lucrurilor reale.

Aceasta e categoria din care face parte Tabitha. Ea își dă seama de schimbarea oamenilor care îi sînt dragi, dar nu și de propria transformare. Ea e una dintre cei care îndreptățesc definirea romanelor lui Cary ca o ipostază modernă a picarescului englez din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea. Unora, de pildă, *Ea însăși a fost surprinsă* le-a sugerat construcția lui *Moll Flanders* al lui Defoe, a romanelor lui Dickens și chiar a celor ale lui Fielding. Cred că o asemenea comparație ar putea fi justificată și în cazul *Bucuriei amare*. Pentru că Tabitha rămîne în centrul acțiunii, consecventă cu sine, martoră la existența celorlalți, aproape indiferentă la ceea ce înseamnă cu adevărat *istorie*, dar observînd modificările pe care evoluția socială a determinat-o în felul de a se comporta și a gîndi al celor din jurul ei.

---

[1] Raymond Las Vergnas, în Émile Legouis, Louis Cazamian, Raymond Las Vergnas, *A History of English Literature*, Londra, 1971, p. 1385.

Ca și la personajele picarescului, orizontul ei e limitat în chip dramatic de conștiința prea vie a prezentului. Dar, tot asemenea lor, Tabitha Bonser e, fără să își dea seama, un produs al lumii sociale pe care o ignoră. Obiectivitatea autorului e, în chip similar, mărginită de participarea lui la reprezentarea universului concret care îi înconjoară de pretutindeni eroii. Poate că s-a exagerat cînd s-a spus despre Joyce Cary că „se identifică pe rînd cu fiecare personaj al său, trăind în ființa lor cu un soi de vehemență, impregnînd fiecare fracțiune de secundă cu propria-i respirație" [1]. Dar e limpede că el stabilește o relație directă și permanentă care îl leagă de cititor și care spulberă imaginea „creatorului atotprezent și atotputernic", definitorie pentru romanele lui Thackeray sau George Eliot.

Poate că în nici una dintre cărțile lui Cary *obiectivitatea* nu e mai bine ilustrată decît aici. Cititorul romanului din 1941, *Ea însăși e surprinsă*, e îndemnat s-o privească cu simpatie pe Sara. În *Să fii un pelerin* (al cărui titlu e împrumutat dintr-un imn al lui Bunyan), el simte că scriitorul e net de partea lui Wilcher. În romanele celei de-a doua trilogii, portretul lui Chester Nimmo se proiectează pe un fundal constituit de o dramatică dezbatere privind păcatul și iertarea. Comparate cu modul în care sînt înfățișate aceste personalități ale prozei lui Cary, trăsăturile care o caracterizează pe Tabitha sînt desenate cu mai multă detașare ; romancierul o privește fără să-și declare nici compasiunea nici dezacordul. El vrea să fie un spectator ; și, e drept, izbutește să nu se implice în acțiune („reușita lui e mai deplină — s-a spus — decît a lui Joyce în *Priveghiul lui Finnegan*" [2]).

Aici, cititorul nu e obligat să opteze, să aleagă între cei care sînt, de fapt, niște ipocriți și cei ce ignoră convențiile. Eroina din romanul de față se declară, cu sinceritate, partizană a codului moral tradițional, dar îl încalcă adesea, păstrîndu-și — totuși — o nealterată inocență. Tabitha Bonser e o ființă care nu trece niciodată dincolo de mentalitatea unui copil ce separă lucrurile bune de cele rele în funcție de bucuriile pe care ele i le pot aduce ; e un fapt al naturii și natura nu poate fi judecată din unghiul moral. E, însă, tot atît de adevărat că întreaga ei comportare face ca rigiditatea normelor eticii evanghelice să ne devină antipatică : viața eroinei lui Cary e trăită în conformitate cu pro-

[1] *Idem*, p. 1386.
[2] Gilbert Phelps, *op. cit.*, p. 486.

priile impulsuri. Nu se poate spune că ea ar avea un *ideal* de viață, principii foarte clar definite. De aceea, în momentele în care soarta îi devine potrivnică, ea nu stîrnește un sentiment al compasiunii la fel de adînc ca acela pe care îl are de obicei Cary față de „victimele" din romanele sale. Tabitha își păstrează un fel de robustețe, de vitalitate care face ca și naivitatea ei, încrederea în oamenii care nu o merită (iertarea acordată de atîtea ori minciunilor și irresponsabilelor evadări ale lui Dick, de exemplu) nu o împing la prăbușire. Pe cînd „victimele" sînt doborîte de inadecvarea lor la împrejurările cele mai obișnuite ale vieții sociale — așa cum se întîmplă cu Gulley Jimson din *Botul calului* sau cu Nina din *Prizonierul Harului*.

Cred că speculațiile în jurul problemelor atitudinii morale a scriitorului din romanele lui Cary nu au ținut seama întotdeauna de părerile romancierului însuși. Într-un capitol intitulat *Judecata morală* din volumul menționat mai înainte, *Artă și realitate*, el formula niște concluzii foarte limpezi a căror semnificație se răsfrînge implicit și asupra înțelesurilor atribuite de el obiectivității. „Oricît de fidelă ar rămîne față de faptul real — scria el — chiar și relatarea unei nunți sau a unei înmormîntări nu prezintă nici un interes pentru noi decît dacă ea sprijină sau ilustrează o anume valoare morală. Așa încît atunci cînd vorbim despre revelarea unui adevăr al romancierului sau al poetului, înțelegem prin asta un adevăr esențialmente moral, adică afirmarea unui sens moral al realului pe care îl putem testa prin referirea la propria noastră cunoaștere a realului" [1].

Cary, preciza un critic de talia lui Malcolm Cowley, nu era un teoretician; „dar mă îndoiesc — scria Cowley — că altcineva știa mai mult decît el în privința construcției romanelor și în privința vieții pe care sînt ele clădite" [2]. Cărțile și personajele sale nu trebuie interpretate, deci, ca proiecții ale unor idei estetice preconcepute, ci ca materializări ale unor reflecții asupra realității care se ofereau privirilor sale. „Arta are o imensă putere de a crea binele și răul, pentru că ea se ocupă întotdeauna de pasiunile fundamentale și de reacțiile comune întregii umanități. Chiar și în formele ei cele mai simple, un acord muzical sau cromatic, ea poate transmite un șoc al plăcerii care dă valoare vieții [...]. E un lucru obținut în de-

[1] Joyce, Cary, *Art and Reality*, p. 161.
[2] „New Republic", 12 mai 1951, p. 63.

plină libertate, un bun, un har ce aparține existenței, realității însăși"[1].

De aici, desigur, și umorul lui (s-a spus despre el că „e unul dintre cei mai de seamă scriitori umoriști ai secolului"[2]); un umor plin de înțelegere, chiar și atunci cînd personajele nu sînt cîtuși de puțin simpatizate de scriitor. Boema literară din jurul revistei „Bankside" (pe care, fără să-și dea seama prea bine despre ce e vorba, Tabitha o patronează) nu e defel lipsită de accente ridicule, cîteodată grotești; dar Cary nu polemizează cu ea, o privește ca pe un fenomen firesc cuprinzînd, desigur, asemenea oricărui fragment al realului, valorile morale ale bunului și răului. Cu toate acestea, romanul lasă să se desluşească o anume tristețe, care e — în primul rînd — aceea a trecerii timpului; eroina nu se lasă înfrîntă, dar privește cu nostalgie, nu la propriul trecut, ci la transformarea celor care îi sînt dragi. Ea vede clar decrepitudinea lui Dick, boala care îl îmbătrînește pe fiul ei, John, înainte de vreme, sărăcia care o urîțește pe Nancy, dar nimic din toate acestea nu o sperie; le întîmpină cu înțelepciune, știind prea bine că ele aparțin unei ordini naturale a lucrurilor împotriva cărora nu are cum să lupte.

Și în acest sens se poate interpreta, probabil, *coerența* lumii lui Cary despre care s-a vorbit uneori[3]. Dar și sub raportul construcției literare. Simplitatea formei e, de fapt, rezultatul unei reducții a elementului narativ, dar nu și al procedeelor de caracterizare verbală a personajelor. „Subtilitatea lui Joyce Cary nu devine evidentă decît la o analiză atentă sau atunci cînd se încearcă transpunerea unei pagini dintr-un roman al său într-un alt sistem de semne lingvistice"[4]. Un element cu care a fost confruntat, de bună seamă, și traducătorul acestei cărți unde „rafinamentul formei și ornamentul desenat cu minuție"[5] se ascund sub relatarea aparent liniară.

Recunoașterea rolului pe care l-a avut scriitorul la dezvoltarea romanului modern englez a devenit de mai multă vreme un loc comun[6]. Ca și caracterizarea operei sale ca un ansamblu lipsit de

---

[1] Joyce Cary, *Art and Reality*, p. 163.
[2] Gilbert Phelps, *op. cit.*, p. 487.
[3] Vezi Raymond Las Vergnas, *op. cit.*, p. 1386.
[4] Andrew Wright, *op. cit.*, p. 39.
[5] Raymond Las Vergnas, *op. cit.*, p. 1386.
[6] Vezi *ibid.*

unitate valorică ; aceasta tocmai pentru că ea repetă adesea o anume schemă a alegoriilor menite să dea relief dezbaterii morale. Forța lui de creație, de-a dreptul copleșitoare (se știe că lucra concomitent la mai multe manuscrise), i-a stat uneori împotrivă. Nu însă și în romanul de față, unde echilibrul compozițional e realizat cu mai multă grijă decît în alte cărți ale aceleiași perioade (inclusiv *Botul calului*, citat constant drept opera lui cea mai reprezentativă). Nicăieri, poate, mai mult decît aici istoria Angliei nu e implicată atît de direct pentru un răstimp atît de îndelungat, în destinul personajelor, în viața lor lipsită de elanuri, dar deloc plată și lipsită de culoare.

Viața Tabithei Bonser cuprinde, din această perspectivă, sensuri mai largi decît acelea care se desprind dintr-o lectură grăbită, atentă numai la eventualele întîmplări spectaculoase. Probabil că aici se aude, mai distinct decît în alte romane ale lui Cary, sunetul acelei poezii aspre și pline de duioșie din cele două volume ale sale publicate imediat după război : *Soldatul în marș* (1945) și *Marinarul beat* (1947). E adevărat că istoria societății engleze nu constituie substanța epică a acestei cărți ; dar nici soarta eroinei centrale, nici a personajelor celorlalte — nici măcar a celor episodice — nu e străină de evenimentul politic. Sau, tot cu vorbele romancierului, „în existența fiecăruia dintre noi descoperim semnele lumii sociale și ale existenței tuturor celorlalți semeni ai noștri care o formează".

DAN GRIGORESCU

1

CU TOŢII AU împărtăşit părerea doamnei Baskett cum că progenitura ei e un copil cu totul special. Se desfătau auzind cum, explorînd pivniţa, a mîncat cărbune ca să afle ce gust are ; cum examinînd chibriturile, a dat foc perdelelor din odaia copiilor şi puţin a lipsit ca întreaga casă să nu fie mistuită pînă în temelii. Admirau forţa copilului de a rîde tumultuos fără absolut nici un temei ; urletele ei furibunde, egoismul ei, lăcomia ei ; şi plecau zicînd că Tabitha Baskett era la urma urmei un copil foarte obişnuit şi mai degrabă urîţel. Clătinau din cap gîndind la viitorul unei fetiţe urîţele cu o mamă atît de suferindă şi plăpîndă, cu un tată atît de excentric.

De fapt doctorul Baskett distrugea treptat un cabinet prosper comiţînd două mari erori ; era puţin înaintea timpului său în privinţa tratamentului şi puţin în urmă în privinţa comportamentului. Îi plăcea o seară de petrecere şi o istorioară deocheată, neatenuată — de hatîrul celor simandicoşi — cu vreun citat clasic. Pentru noul cod de bună-cuviinţă, instaurat şi în suburbia unde profesa, tot ceea ce era latin era clasic şi orice era misterios era imoral. Chiar şi Baskett, asemeni altor bătrîni liberali, combina crezuri politice radicale cu un dispreţ viguros faţă de inovaţiile moderne. Era ultimul medic din comitat care se ducea călare să-şi viziteze pacienţii periferici ; şi cînd se oprea în drum să tragă o duşcă, murgul pîntecos ca un butoi, priponit de gard, confirma bătrînelor doamne zvonul că dom' doctor are obiceiul să bea. Iar pentru nişte bătrîne doamne, a spune că un om bea însemna că bea peste măsură. Aşadar cînd refuza să le prescrie purgativele pe care le adorau, afirmînd că toate purgativele nu sînt decît invenţia diavolului menite să otrăvească corpul omenesc, ele

îşi ziceau că omul acesta nu e decît un beţivan cu creierul distrus de băutură. Pentru ele era limpede că un corp fără o purjare regulată se află în aceeaşi stare insalubră ca şi o casă cu conductele înfundate ; şi dealtfel toate reclamele le încurajau în sensul acestui act de imaginaţie ştiinţifică.

Doctorul Baskett ajunse tot mai sărac şi, în sfîrşit, după moartea soţiei, se apucă într-adevăr de băutură. Din fericire, chiar atunci fiul său mai mare, Harry, la vîrsta de douăzeci şi şase de ani, îşi obţinu atestarea şi începu să practice medicina. Iar tînărul Harry, ponderat încă din copilărie de excentricităţile tatălui său, era în pas cu timpurile, nici prea în urmă, nici prea înainte. Prescria fără reţinere purgative, dar cu cele mai recente stimulente, nici prea violente, nici prea inofensive, şi inaugură un cupeu tras de un cal care, staţionînd pe la porţile pacienţilor, sporea respectul de sine al întregii străzi. Bătrînul Baskett, acum trecut de şaizeci de ani, rîdea de Harry şi-l dispreţuia oarecum, socotindu-l prea muncitor, prea conformist ; dar băiatului nu-i lipsea decît un dram de imaginaţie, şi, poate chiar din această cauză, reuşea să fie un fiu bun precum şi un medic curant prosper. Ar fi putut face chiar avere, după ce în 1888 Frood Green dobîndi o gară şi deveni suburbie ; dar Harry însuşi zădărnici această eventualitate căsătorindu-se cu o nevastă risipitoare.

Asemeni multor tineri cuminţi şi serioşi care nu flirtează niciodată, a fost acaparat de prima femeie hotărîtă care l-a vrut de bărbat şi încă de la vîrsta de douăzeci şi opt de ani s-a trezit sclavul unei căsnicii. Şi cu aceeaşi ocazie l-a distrus şi pe tatăl său. Fiindcă tînăra soţie care nu-l putea suferi pe bătrînul Baskett reuşi foarte repede să provoace un conflict, din care, bineînţeles, ieşi victorioasă. Bătrînul, acceptînd cu demnitate înfrîngerea, nu i se plînse niciodată lui Harry, care era înnebunit de toată povestea, ci se retrase într-o locuinţă cu chirie, ceea ce îi aduse sfîrşitul în şase luni.

În vremea aceea Tabitha avea paisprezece ani, o fetiţă slăbuţă cu ochi mari prea proeminenţi, gură cărnoasă, nas cîrn şi o coadă groasă şi bătoasă de păr castaniu. Şi continua să nu se remarce decît prin performanţa de a nu ieşi din comun. Rezultatele ei la şcoală erau cu puţin mai proaste decît ale celorlalte fete moderat de stupide, de

aceeaşi vîrstă ; era un pic mai tare îndrăgostită de profesorul de muzică şi de monitoarea clasei ; era mai dezordonată, mai dezaprobatoare şi mai dispreţuitoare la adresa băieţilor decît celelalte fete de-o vîrstă cu ea şi mai pornită să izbucnească în chicote nestăpînite de rîs la biserică sau la şcoala de duminică.

Dorinţa de a poseda o bicicletă, ceea ce pe atunci avea farmecul noutăţii cît şi al riscului şi al faptei scandaloase, era deosebit de violentă, aşa încît invidia faţă de o prietenă bogată şi răsfăţată care avea bicicletă şi care, cocoţată pe şa o ştergea fără ştirea părinţilor sau profesorilor, făcîndu-şi un adevărat obicei din a vizita de una singură Londra, unde, într-un omnibus, avusese o aventură oribilă cu un bătrîn sinistru, o ţineau pe Tabitha trează în timpul nopţii. Cînd tatăl ei, pe moarte din cauza unei ciroze, îi dădu cincisprezece lire ca să-şi cumpere o bicicletă şi insistă ca aceasta să fie achiziţionată de îndată şi adusă chiar pînă în camera lui pentru a-i fi arătată, Tabitha nu ajunse să-şi exprime toată recunoştinţa. Îl sărută pe bătrîn cu atîta înflăcărare încît acesta îi făcu semn cu mîna să se îndepărteze, neplăcîndu-i atingerea buzelor moi, de copil. Nu prea iubea copiii, iar pentru fiica lui urîţică, concepută la o vîrstă mai înaintată, probabil accidental, nu manifestase niciodată prea multă tandreţe. Îi plăcuse întotdeauna să facă numai ce voia şi să contrarieze persoanele înfumurate care încercau, după cum se exprima el, să închidă lumea în cutiuţe de tablă.

De aceea, îi spuse Tabithei :

— I-am pus s-aducă drăcia asta aici, ca să fiu sigur că o capeţi. Pentru că, dacă ţi-aş fi lăsat doar banii prin testament, pun rămăşag că n-ai fi văzut măcar o roată nici în cinci ani de-acum înainte. Harry şi cucoana lui nu cred în biciclete pentru tinere domnişoare. Ceva foarte periculos şi nepotrivit. Aşa că acum du-te şi învaţă să mergi şi dacă-ţi rupi nasul sau altceva mai grav, n-au decît să-l învinuiască pe Papa. N-o să-mi mai pese de săptămîna viitoare înainte.

Şi prin acest unic act de fantezie, sau absurdă sfidare cum îl considerară Harry şi soţia lui, Edith, îşi asigură afecţiunea Tabithei — de care n-avea nevoie — atît de total încît pentru prima dată în viaţa ei se rugă cu veritabilă ardoare, implorînd un dumnezeu adevărat, să-i dea

zile bătrînului. Şi cînd acesta îşi dădu duhul, fu atît de îndurerată şi plînse atît de amarnic şi zgomotos în biserică, încît Edith Baskett trebui s-o scoată afară sub portal şi să-i ţină un logos despre cum se cuvine să-ţi stăpîneşti simţămintele.

— E o dovadă de egoism din partea ta, Tibby, să te laşi aşa pradă emoţiilor ; resimţim şi noi aceeaşi durere, dar nu ne lăsăm pradă ei. Avem mai mult respect pentru locul unde ne aflăm şi mai multă consideraţie pentru bietul Harry, care şi-a iubit cu adevărat tatăl.

Aceste cuvinte, insinuînd pe bună dreptate că Tabitha nu-şi prea iubise tatăl, adăugară la suferinţa copilei un plus de remuşcare exteriorizat prin hohote care, urcînd din străfunduri tainice, explodară sub coastele ei fragile cu o forţă ce-i făcu lacrimile să sară cît colo de pe bărbie şi coada să-i tresalte pe spate în convulsii care, parcă printr-o ciudată simpatie, îi răvăşiră chiar şi rochia, aşa încît, în ciuda hainelor şi a pălăriei noi de doliu, avea nu numai o înfăţişare de fetiţă nenorocită, cu obrajii palizi şi nas roşu, dar şi de fetiţă ponosită şi neglijată. Mînată de afecţiune pentru Harry, Tabitha se strădui sincer să-şi stăpînească aceste izbucniri, dar cu prea puţin succes, pînă cînd Harry însuşi, îndreptîndu-se spre casă în cupeu, o luă pe genunchi şi-o îndemnă să-şi aducă aminte că tatăl ei se afla acum într-un loc mai fericit decît pe pămînt şi că un creştin nu trebuie să jelească morţii şi pierderea pe care a suferit-o. Şi aceste cuvinte, mai puţin prin sensul lor cît datorită faptului că Harry era cel ce le rostea şi că-i evocau un întreg tărîm de senzaţii religioase, îi aduseră cu adevărat alinare.

2

TABITHA, DEŞI aproape mereu în conflict cu Harry, îi era devotată pentru că ştia că e bun. Respecta caracterul integru care refuza să-i cîştige afecţiunea prin mituire sau să se lase înduioşat de lacrimile ei. În schimb, detesta să plîngă cînd Harry o certa, şi fiind susceptibilă şi mîndră ca mai toţi copiii, poate chiar cu o idee mai mult, îşi dădu

într-adevăr osteneala să depună un efort ceva mai serios la şcoală pentru a evita noi scene.

Iar în privinţa educaţiei religioase, deşi o înfuriau predicile în afara bisericii venite din partea unui frate mai mare în redingotă, tinerii ei nervi erau atît de tulburaţi de cuvinte ca iubire, adevăr, bunătate, Isus (nu Cristos) încît chiar în rutina şcolii de duminică, se trezea animată de simţăminte de căinţă şi de hotărîrea de a deveni o fiinţă bună şi nobilă.

Într-adevăr, după moartea tatălui, survenită chiar înainte de cel de-al cincisprezecelea an al vieţii ei, eveniment care marcă o bruscă concentrare a emoţiilor personale, în firea Tabithei se produse o schimbare. În lupta cu propriile-i zvîrcoliri lăuntrice, o cuprinse sila faţă de chicoteli sau de orice altă manifestare ce se învecinează cu descătuşarea emoţiilor, ca de exemplu iubirea, moda, pudra de faţă, romanele de dragoste. Pe toate acestea le categorisea drept prostii. Şi acum, înţelegînd pentru prima dată în viaţa ei noţiunea de comportament, se porni cu fervoare — puţin prea multă fervoare, după cum îi era în fire — s-o pună în practică. Deveni o pedantă, o mironosiţă. Se ducea la biserică în zilele sfinţilor. La şaptesprezece ani, ca una fără de cusur ce se credea, declară război celor proşti şi slabi din fire. Acuză pînă şi bicicletele, descoperind ce uşă largă deschideau curiozităţii nesănătoase şi libertăţii nocive. Era o eroină pentru profesoare, dar fetele mai mici n-o adorau. Era prea teribilă, prea severă ; şi deşi nu avea decît un metru cincizeci şi cinci înălţime, fete mult mai înalte ca ea se fereau din calea ei cînd traversa curtea şcolii, trăind cu impresia că Tabitha le-ar putea privi de sus.

Tabitha luase de pe acum hotărîrea să-şi cîştige existenţa. Era, adică, asemeni tatălui ei, puţin în avans faţă de epoca ei. Dar găsea motivaţii solide în sărăcia lui Harry, care se zbătea să adune laolaltă rămăşiţele clientelei tatălui său, şi în ura pentru Edith, cumnata ei.

Edith — frumoasă, sensuală, uşor vulgară, amatoare de culori vii şi hrană copioasă, pornită ca orice femeie foarte iubită să-şi critice soţul — era exact genul de femeie pe care s-o deteste o tînără fată plină de idei noi şi sensibilităţi tulburate. Tabithei îi era nesuferită pînă şi

frumusețea ei, superioritatea ei, faptul că era recunoscută drept „miss" Frood Green și dătătoare de ton în ale modei. „De ce trebuie să se ducă tocmai pe Oxford Street să cheltuiască banii lui Harry numai ca să facă pe grozava ?" Nu putea suporta nici măcar foșnetul jupoanelor ei de mătase sau mirosul pudrei ei.

Timp de șase luni Tabitha a fost ferm hotărîtă să plece ca misionară în China, de preferință printre cei mai primitivi păgîni. Dar această ambiție se nărui brusc odată cu venirea la ei în casă a unui misionar care, deși era un erou, se arăta totodată foarte sever referitor la fetele moderne. Vederea unei fete pe bicicletă îi provoca oroare și suferință iar țigările lui Edith aproape că-l goniră din casă.

Tabitha, în ciuda opiniilor ei austere cu privire la conduita femeii, se porni pe loc să deteste pe oricine îndrăznea să critice sexul slab sau încerca să le priveze pe femei de vreuna din noile libertăți. Îi ripostă vizitatorului că ea însăși merge pe bicicletă, și în definitiv de ce nu ?

Misionarul replică cu asprime că bicicletele sînt nepotrivite pentru doamne din motive pe care ar prefera să nu le explice în amănunt unei tinere fete. Tabitha se înroși toată și izbucni : „Dar ce vreți să spuneți — ce minte absolut îngrozitoare trebuie să aveți". Edith și Harry schimbară fețe-fețe, pastorul își înălță sprincenele și-și țuguie buzele, dar fata, ridicîndu-se de pe scaun, strigă : „Nu, n-am să cer scuze", și părăsi pe loc încăperea. Părăsi de asemenea și ideea de a pleca să lucreze ca misionară și se hotărî în schimb să devină pianistă. Cîntase întotdeauna bine la pian. Acum se apucă să exerseze cîte șase ore pe zi și, spre mirarea tuturor, menținu această regulă de viață mai bine de un an. Se maturiza și în consecință devenea tot mai susceptibilă în materie de consecvență.

Ideea spiritului napoleonian care-și plănuiește cariera și o duce la bun sfîrșit cu voință de fier și convingere nezdruncinată se impusese fanteziei ei, cu întreaga-i forță de atracție asupra cugetelor energice. Trudea atît de amarnic la pian încît ajunse s-o scoată aproape din minți pe Edith iar Harry începu să se îngrijoreze de sănătatea copilei.

Ea însăși era adesea cuprinsă de neastîmpăr, de o ciudată aversiune față de pian și chiar față de propria-i ca-

meră dragă. Într-o asemenea stare, se întîmplă ca într-o zi, cu nasul și fruntea lipite de fereastră, cu ochii ațintiți, dar fără să-i vadă, la pomii în floare din grădina de dedesubt, să exclame tare, speriindu-se singură : „O—o—o, tare-aș vrea să se întîmple ceva !"

3

ÎN ACEEAȘI CLIPĂ, ca dealtfel în fiecare zi din cursul ultimei săptămîni, un tînăr, îmbrăcat elegant, chiar extravagant, într-un costum sare și piper cu guler înalt, papion albastru și melonul gri înclinat spre sprînceana dreaptă, se ivește de după colț și-și ridică ochii, albaștri ca papionul, spre fereastra Tabithei. În același timp, rotește energic cu mîna dreaptă un baston galben lucios, pe cînd cu stînga, cochet înmănușată în gri-perl, își netezește în sus cele două vîrfuri ale mustății.

Tabitha, deși îl mai văzuse pe tînăr, este nespus de uimită de apariția lui chiar în acea clipă, și mai cu seamă de ochiada lui. Adevărat, trecea, ca și în alte dăți, la ora lui obișnuită, nouă și jumătate, dar ea nu dăduse, sau își închipuia că nu dăduse atenție orei.

Se repede înapoi la pian și se năpustește din nou asupra gamelor, spunîndu-și în timp ce le executa cu obișnuita-i febrilitate : „Ce tip dezgustător, dacă-și închipuie că m-am dus la fereastră să-l văd, se înșală amarnic. Și ce bădăran îngrozitor. Nu mă miră c-a fost exclus de la club."

Tînărul pe nume Bonser este într-adevăr ostracizat din clubul de tenis pe diverse motive. E străin, are datorii ; și deși declară că e doar temporar în pană de fonduri, pînă la pronunțarea unei hotărîri judecătorești prin care va obține o importantă moștenire, dintr-un motiv sau altul, poate din cauza înfățișării sale chipeșe, tînărul nu e crezut.

Tabitha, de cînd îl cunoscuse pe acest tînăr la un bal de caritate și dansase cu el de trei ori fiindcă se dovedise un bun dansator, îi acordase arareori vreun gînd. E prea ocupată cu muzica, atît de importantă pentru rostul vieții ei. Și acum îl alungă iarăși din minte cu o cascadă de exerciții strălucite pentru mîna stîngă, mîna mai slabă,

pînă cînd, două zile mai tîrziu, tînărul o acostează pe High Street.

Își scoate pălăria cu acea înflorítură atît de dispreţuită de către tinerii autohtoni şi exclamă :

— Domnişoară Baskett, ce noroc pe mine !

— Scuzaţi-mă... — cu o privire foarte nepăsătoare.

— Vă mulţumesc că nu vă prefaceţi că nu mă cunoaşteţi.

— De fapt, nu eram deloc atentă.

— Ştiţi că lumea a fost prevenită să mă ţină la distanţă.

— N-am auzit... sînt aşa de ocupată.

— O, ştiam eu că n-o să daţi atenţie vorbelor ! Ştiţi, domnişoară Baskett, dumneavoastră sînteţi cam singura persoană din Frood Green care nu e şocată de faptul că nu mă duc la un birou în fiecare zi.

— Dar e absurd...

— Nu-i aşa ? Se răsuceşte ca să meargă alături de Tabitha. Dar, evident, e cam provincial pe-aici — suburban, foarte mic burghez, foarte Frood Green s-ar putea zice.

— Îmi place Frood Green, e un loc foarte plăcut.

— Bineînţeles că aşa este, doar locuiţi aici. Ce plăcere, domnişoară Baskett, să întîlneşti o femeie de lume.

— Ce vreţi să spuneţi cu asta, domnule Bonser ? N-am ieşit niciodată din Anglia de cînd sînt, decît o dată, la Boulogne.

— Iertaţi-mă dacă par prea insistent, domnişoară Baskett, dar mă cam persecută ideea asta. Vreau să spun că nu sînteţi cu nasul pe sus, distantă, nu aveţi vederi înguste, nu sînteţi — ei da, nu sînteţi Frood Green. Ajunseră pe la jumătatea străzii cînd Tabitha, uşor stînjenită, se îndreaptă spre băcănie.

— Trebuie să intru aici.

— O, îmi pare rău, dar domnişoară Baskett, trebuie să ne mai întîlnim. Vă duceţi vreodată acolo în... cunoaşteţi pădurícea aceea ?

— Ştiţi bine că n-aş putea face una ca asta.

— Vă cer scuze pentru propunerea mea şocantă. Această mişcare se dovedeşte însă, greşită. Fata se înroşeşte.

— Nu pentru că e şocantă, ci pentru că sînt prea ocupată. Şi intră în prăvălie.

E extrem de pornită împotriva lui Bonser. „Ce prostie chestia cu femeile de lume", îşi spune ea ; „şi ce cravată oribilă."

4

ŞI POATE AR FI AJUNS chiar să-l deteste pe Bonser dacă într-o dimineaţă la micul dejun, Edith nu i-ar fi spus :

— Tînărului acela, Bonser, pare-se că-i place grozav de mult să se holbeze la fereastra ta ; şi tocmai cînd te opreşti tu din exersat.

Tabitha simte că fratele ei, deşi mănîncă mai departe, şi-a mutat atenţia de la ouăle cu costiţă, la ea. Deşi maxilarele lui continuă să mestece, partea de sus a feţii e plină de vigilentă îngrijorare. Şi asta o irită.

— Vrei să spui că-l pîndesc ? întreabă ea mînioasă.

— Nu, dragă, sigur că nu. Dar eşti prietenă cu el, nu-i aşa ? Vă plimbaţi mereu împreună în sus şi-n jos pe High Street.

— Niciodată — adică o dată — şi asta a fost doar... Tabitha ezită, apoi îşi ia avînt : De ce n-aş sta de vorbă cu un prieten pe High Street ?

— Deci e un prieten... ei bine, asta mă surprinde. Un individ de rînd ca ăsta.

Tabitha se aprinde la faţă ca focul.

— O fi de rînd, dar cel puţin nu e provincial... nu e tip Frood Green ! Şi iese ţanţoşă din cameră.

Harry pleacă imediat în căutarea ei.

— Draga mea Tibby, ştiu bine că nu e absolut nimic între tine şi individul ăsta, Bonser, dar cred c-ar trebui să ştii că e un personaj cam dubios. Harry adoptă faţă de sora lui stilul său de comportare rezervat pacienţilor.

— Dar ce-a făcut, Harry ?

— Păi, mai întîi, din ce trăieşte ? Nu face nimic ; împrumută bani pînă şi de la fete. Adevărul e, Tibby, că e un om periculos.

— Periculos ? O, Harry, ce prostie. Ce dumnezeu vrei să spui ?

— Draga mea Tib, nu am timp pentru discuţii ; crede-mă pe cuvînt, individul e soi rău, un şarlatan sau mai rău. Acum trebuie s-o iau din loc...

„Periculos, reflectează Tabitha. Dar Harry e complet sub papucul lui Edith iar ea, e o «Frood Green» din creştetul capului cu părul ei oribil şi neţesălat cu tot, pînă-n tălpile oribile ale labelor ei strîmbe."

În dimineaţa următoare, cînd Bonser trece prin dreptul intrării principale a casei lor, numită Casa cu cedri, Tabitha tocmai iese din spatele vilei împingîndu-şi bicicleta. Îl priveşte pe Bonser cu deosebită intensitate în timp ce acesta îşi flutură galant pălăria. Îl studiază sub aspectul de „periculos".

— În ce direcţie mergeţi ? se interesează el.

— Spre oraş.

Bonser se întoarce prompt, gata s-o însoţească. Tabitha se opreşte brusc.

— Domnule Bonser, de ce te tot uiţi la fereastra mea ?

— Pentru că, dacă n-ai exista dumneata, mi-ar veni să-mi tai gîtul.

— O, ce prostie, nu ai dreptul...

— Pe cinstea mea, domnişoară Baskett. Şi dac-ai fi în situaţia mea, ocolit de toţi, ostracizat...

— Dar n-am făcut niciodată nimic.

— Ai fost prietenoasă ; m-ai tratat ca pe o fiinţă omenească.

Tabitha îşi împinge acum bicicleta înspre oraş. Vrea să se îndepărteze de ferestrele casei şi totodată să audă ce spune Bonser. E hotărîtă să-l trateze ca pe o fiinţă omenească.

— Dar care e de fapt situaţia dumitale ?

Iar Bonser îi relatează o poveste extraordinară : că e copil nelegitim, fiul unui nobil de cel mai înalt rang şi al unei contese care, părăsindu-şi soţul pentru iubit, şi-a reluat numele de fată, nume purtat şi de fiul ei.

— Dar, domnule Bonser... Fata îl priveşte ţintă. Ce poveste bizară.

— Adevărul e mai incredibil decît ficţiunea, domnişoară Baskett, şi pentru mine e o poveste cumplită. Ştii ce

înseamnă să fii dispreţuit, să fii numit — scuză-mi cuvîntul — bastard ?

— Dar n-aş crede pe cineva capabil de una ca asta.

— Toţi gîndesc aşa, şi dumneata gîndeşti la fel în clipa asta, şi totuşi eşti atît de bună, de curajoasă. Ştiu cît rişti chiar numai stînd de vorbă cu mine — toată poziţia dumitale socială.

— Dar zău, domnule Bonser, e absurd ; nu trebuie să-ţi faci astfel de idei. Poate că cei de la clubul de tenis s-au purtat într-adevăr urît ; sînt cam snobi.

— Nu, nu înţelegi, cum ai putea... dumneata ai prieteni.

Tabitha e mişcată aproape pînă la lacrimi de disperarea tînărului. Îl roagă să se ridice deasupra prejudecăţilor ; să ignore meschinăria lumii. Şi zece minute mai tîrziu, sub pomii din cimitir, el o asigură că ea e unica fată pe care a iubit-o vreodată sau ar putea s-o iubească. Viaţa lui, sufletul lui, speranţa lui. Îi sărută mîna, obrazul ; şi cînd ea încearcă să se ferească de apropierea lui, el se căinează şi exclamă :

— Dar uit că n-am dreptul să vorbesc despre dragoste unei fete cumsecade.

Tabitha este astfel obligată să-şi domolească indignarea şi să-l liniştească pe tînăr.

— Dar bineînţeles că ai dreptul. Şi atunci este iarăşi sărutată, cu scuze suplimentare, şi pleacă după cumpărături într-o asemenea stare de zăpăceală şi tulburare încît cere orez în loc de zahăr şi heringi în loc de scrumbii afumate. Nici nu-şi dă seama bine unde se află. Îşi spune: „Nu cred nici un singur cuvînt şi nu se poate să mă iubească cu adevărat — e curată prostie !“

Dar peste două zile se află, într-o seară umedă, sub arcada spitalului de boli contagioase, un punct izolat unde nu se poate ajunge decît cu bicicleta. Se simte plină de vinovăţie şi panică. Îşi spune : „Asta e ultima dată ; aceasta nu poate continua“. Dar Bonser o sărută şi ea îşi spune cu uimire : „Da, zău că mă iubeşte !“

Şi acum viaţa ei devine fantastică, ca un vis şi totodată nespus de palpitantă. Refuză să se mai întîlnească cu Bonser ; şi chiar a doua zi se întîlneşte cu el la muzeul

zoologic, o mică colecție donată orașului de un fost primar. Acolo, printre bursuci împăiați și bufnițe năpîrlite, în miros de naftalină și mumii în descompunere, Bonser propune căsătoria. O ia în brațe și se tînguie că nu mai poate aștepta, o iubește prea mult. Pentru ea, e gata să riște totul. Se vor căsători în secret și vor fugi.

— Dar de ce e nevoie să fie totul atît de secret ?

— Nimeni nu trebuie nici măcar să ne vadă împreună. Și îi explică despre dușmanii lui care stau tot timpul la pîndă. Dețin un mandat de aducere în fața tribunalului, obținut prin fraudă, și dacă-l prind îl pot băga chiar la închisoare.

— Nu-mi pot permite un scandal chiar acum înaintea judecării cazului.

Tabitha încearcă să-și concentreze gîndurile asupra acestei situații ieșite din comun. Buzele i se întredeschid pentru a pune întrebări dar deîndată gura lui Bonser i le pecetluiește ; are nasul plin de praf așa că îi vine să strănute ; un urs rusesc împăiat care o domină în stînga se clatină parcă gata să cadă ; și e înspăimîntată că Bonser, aflat de cealaltă parte a colțului strîmt, o va împinge într-o vitrină de sticlă plină cu pești lăcuiți ; inima i se zbate ca o moară, genunchii îi tremură, și cînd rațiunea îi spune : „Dar toate astea nu pot fi decît aiureli, pur și simplu o grămadă de minciuni gogonate", tot restul ființei ei nu numai că nu rămîne indiferent la critică, ba chiar se și revoltă din această pricină.

Totuși, nu spune da. E împiedicată de o misterioasă neputință de a articula cuvîntul. Și cînd Bonser își repetă propunerea a doua zi, într-un colț îndepărtat al cimitirului, Tabitha întreabă cu gravitate :

— Mi-ai spus tot adevărul, Dick ? Ești sigur că nu-mi ascunzi nimic ?

— Sigur că sînt ; și dacă ți-aș spune cine e tatăl meu, ai înțelege. Este o... hai să zicem o chestiune politică.

— Doar n-o fi din familia regală.

— Ce motiv ai să rîzi ?

De fapt Tabitha se abține să nu rîdă. Tot corpul ei e plin de un rîs care nu pornește atît din neîncredere cît mai degrabă din uluire. Savurează această nouă urzeală țesută

în poveste așa cum un copil savurează scena metamorfozei într-o pantomimă. Dar o alarmează privirea indignată a tînărului.

— O, nu rîd de tine ; cum aș putea ?

— Nu mă crezi pe cuvînt ?

— Vai de mine, sigur că da.

Dar Bonser e ofensat. Scoate la vedere documente, o scrisoare de la un avocat pe hîrtie cu antetul : „Succesiunea Bonser", începînd așa : „Pretențiile dumneavoastră cu privire la dreptul asupra sumei de o sută de mii de lire (£ 100.000) sînt pe deplin întemeiate și cu totul legale cu excepția acelui singur document menționat în precedenta scrisoare. Dar între timp doica spaniolă a fost depistată."

Un alt document este o tăietură dintr-un ziar : „«Cazul Bonser». Poziția forte a reclamantului". O altă tăietură, chipurile dintr-o rubrică de cronică mondenă, se referă la „D-nul Richard Bonser înrudit, se zice, prin cele mai strînse legături cu un personaj într-adevăr foarte sus-pus".

Acum Tabitha se simte copleșită de remușcare.

— Te rog să mă ierți, Dick.

Și după un răgaz potrivit, în decursul căruia ea își mărturisește prostia și meschinăria, el o iartă. Încîntarea îi revine Tabithei cu îndoită intensitate. Da, se va căsători cu el la oficiul stării civile ; numai că va trebui să-i spună lui Harry. De acord, nu-i va spune lui Harry decît după ceremonie, dar trebuie să-i spună înainte de a pleca. Nu va fugi de acasă. „Asta ar fi o mîrșăvie".

Acasă în camera ei, cu pulsul mai domolit, se întreabă uluită : „Oare îl iubesc, măcar îmi place foarte mult ? Desigur, e foarte chipeș. Părul și ochii lui sînt mult prea frumoși pentru un bărbat ; dar caracterul lui... ăsta e lucrul important !" În puterea nopții îi vorbește în șoaptă întunericului „Dar e nebunie curată. Cum să fug cu un bărbat ?"

Totuși știe foarte bine că oricum ar fi Bonser, ea hotărît va fugi cu el. Nu mai poate da înapoi de la această aventură — așa cum un puști care s-a cățărat pe o trambulină nu mai poate să nu sară. Și își spune transportată : „Da, trebuie să fie dragoste ; sînt înspăimîntător de îndrăgostită".

5

CINCI ZILE MAI TÎRZIU, Tabitha se află într-o cameră cu pat dublu dintr-un hotel cam prăpădit din Bloomsbury. A lăsat un bilet pentru Harry dar fără a-i da vreo adresă ; și deși poartă un inel pe deget și e înregistrată la hotel drept doamna Richard Bonser, nu e încă măritată. Planul de a se căsători în drum spre hotel s-a dat peste cap, după cum explică Bonser, datorită unei încurcături survenite la oficiul stării civile. Bonser e dus acum să îndrepte situația și Tabitha îl așteaptă cu un simțămînt de groază și exaltare, aidoma simțămîntului încercat de cel ce sare pentru prima dată cu paraşuta dintr-un balon. Reflectează : „Dar ce urît, ce crud m-am purtat față de bietul Harry. Ce-are să zică cînd o citi biletul meu ?“, însă nu simte nici urmă de remuşcare. Nu e loc pentru remuşcare în densitatea celorlalte emoții ale ei.

Bonser dă năvală în cameră. Poartă un costum cenuşiu nou, chiar mai extravagant ca de obicei, și în mînă ține un melon cenuşiu. Acest costum, și ochii, părul, pielea, mustața, silueta, ținuta, gesturile bărbatului îi apar așa de miraculos de frumoase, mai bine zis interesante Tabithei, încît nu se poate uita la nimic altceva. Bonser e în toate stările. Își aruncă frumoasa pălărie pe pat și exclamă :

— Să-i ia naiba pe idioții ăia — zic că trebuie să mai așteptăm.

— Dragule, fii atent cu pălăria ta cea nouă. Școlărița cea prudentă ridică pălăria cu un gest care e totodată o mîngîiere. Iubește pălăria.

— Ce năpastă, și asta numai din vina unui tîmpit care mi-a scris greșit numele. Ce bine că ne-am înscris drept domnul și doamna ...nu mai e nevoie să schimbăm nimic.

Tabitha începe abia acum să priceapă.

— Vrei să spui că nu ne putem căsători în dimineața asta ?

— Nu pînă mîine dimineață.

— Dar, Dick, ce complicație neplăcută... va trebui să mă mut.

— Chiar despre asta vorbeam. Ce noroc că te-ai înregistrat drept doamnă. Așa nu mai e nevoie să ne mutăm.

— Dar, Dick, cum aş putea rămîne dacă nu sîntem căsătoriţi ? Nu sînt nici măcar două paturi.

— Păi, Tibby, eşti ca şi măritată ! Hai, draga mea, doar n-ai să fii prostuţă şi „Frood Green" pentru un fleac ca ăsta, nu-i aşa ?

Dar Tabitha a fost crescută cum se cuvine. Abia după masa cu şampanie, după ce Bonser îi demonstrează că nu poate obţine încă o cameră în hotel şi nici în altă parte aşa de tîrziu seara, ea cedează, şi atunci, cu atîta răceală, cu atîta şovăială, încît bărbatul e tare jignit.

— La naiba, Tibby, nu prea eşti de mare ajutor. Poate că te-ai răzgîndit. Poate că preferi să renunţăm.

— Nu, Dick, ştii că nu putem, nu acum.

— Asta spun şi eu, aşa că fă-ţi curaj, ce dumnezeu. Are aerul aceluia care suportă cu răbdare toanele muiereşti. De dimineaţă o salută cu o ciupitură, care o face să ţipe, şi cu exclamaţia :

— Tandra nevestică, uite-o că se simte mai bine acum !

Dar Tabitha e tot nerecunoscătoare. Nu reacţionează deloc la această dezmierdare şi de îndată ce au terminat cu micul dejun, întreabă :

— Cînd ne ducem la oficiul stării civile ?

— O, oricînd în cursul dimineţii. Şi asta-mi aduce aminte să te-ntreb dacă nu poţi să-mi împrumuţi cîteva lire ? Mi-am uitat carnetul de cecuri. O hîrtie de zece mi-ar ajunge... e pentru taxe.

— Dar, Dick, n-am nici un ban, doar cîţiva şilingi.

— Nu-i nimic, poţi să iei cu împrumut o sumă. Ştiu pe cineva care-ţi poate da cît vrei, în contul a ceea ce-o să-ţi revină.

— Ce anume o să-mi revină ?

— Renta de o mie de lire anual pe care o s-o primeşti la majorat.

— Dar n-o să primesc nimic anual. Papa mi-a lăsat cinci sute pentru cînd o să împlinesc douăzeci şi unu de ani, dar nimic altceva.

— Fir-ar să fie, dar mi-ai spus...

— N-am spus niciodată nimic de o rentă ; m-ai întrebat dacă mi-a lăsat vreo moştenire şi ţi-am spus că o să primesc ceva de la Papa.

Bonser ia foc.

— Trebuia să-mi închipui, nu ? Ce idiot fără pereche am fost să iau de bun ceva în Frood Green. Bravo mie, frumos am mai fost tras pe sfoară !

— Deci d-aia ai vrut să fugi cu mine ? Mă iubeşti tu vreun pic, Dick ?

— Zău că ai haz... după ce te-ai ţinut atîta de capul meu ! Cine a ţinut, mă rog, să fugă cu cine ? Ia spune.

— O, ce minciună, ce minciună oribilă ; un gentleman adevărat n-ar spune nicicînd aşa ceva.

— Foarte bine, văd că ai de gînd să mă şi insulţi pe deasupra, dar te rog să iei notă că nu tu eşti cea care şi-a riscat tot viitorul ! Şi cu asta iese din cameră.

Tabitha rămîne uimită de aceste cuvinte şi mai ales de brusca plecare a lui Bonser. Simte că ar mai putea exista şi alte motive care au declanşat cearta. Cînd după o oră Bonser nu se întoarce, începe să încerce un sentiment de vinovăţie. Se întreabă dacă nu cumva a fost rece, nedreaptă. O oră mai tîrziu e gata să plîngă. După cinci ore, fără să fi luat masa de prînz şi nici ceaiul de după-amiază îşi spune : „Numai eu sînt de vină. Merit orice pedeapsă. Da, am să-mi pun capăt zilelor".

La ora şapte, exact cînd se întreabă dacă un salt de la etajul patru pe un trotuar de piatră va fi sau nu fatal, Bonser îşi face apariţia.

Din celălalt capăt al camerei, Tabitha îl scrutează cu aprehensiune, neîndrăznind să rostească nici un cuvînt. Bonser are într-adevăr o expresie gravă, intimidantă. Zice :

— N-am avut intenţia să mă întorc, Tibby, după ce te-ai purtat cum te-ai purtat cu mine ! Nu numai fiindcă n-ai dat nici cea mai mică dovadă de afecţiune adevărată pentru mine ; nu numai din cauză că m-ai indus în eroare în privinţa situaţiei tale financiare — banii nu fac două parale ; ci pentru că mi-ai zis pe faţă că nu sînt un gentleman.

Tabitha se aruncă în braţele lui.

— O, Dick.

— A, m-am gîndit eu că poate nu ţi-ai dat seama ce spui.

— Sînt o bestie, absolut o bestie.

— Ei, dacă zici tu !

Treptat se înmoie. Îi îngăduie să-l sărute, să i se urce pe genunchi, dar nu reacţionează pînă cînd Tabitha nu se dovedeşte pe deplin convinsă de vina ei. Cît despre Tabitha, nu ştie cum să-şi mai arate recunoştinţa, tandreţea şi, mai presus de orice, supuşenia. Căci oare nu ea îl umilise şi-l jignise pe crai ? Şi cînd în sfîrşit el se înduplecă, ea i se dăruieşte complet, trup şi suflet. Simte bunătatea lui prin concesia ce i-o face. Pentru a-l răsplăti, reuşeşte să fie chiar ingenioasă în dragoste. Manifestă perversitatea novicelui, a naturii însăşi ; avidă de cea mai simplă, cea mai neprefăcută plăcere ; iar Bonser, încîntat, exclamă :

— Ia te uită, ce drăcoaică mică !

După aceea îi aminteşte că pomenise de nişte şilingi în geanta ei. Tabitha e fericită descoperind că are aproape o liră şi Bonser îi arată unde se poate obţine, cu o liră, o masă bună pentru două persoane, şi chiar şi o sticlă de vin.

Amîndoi sînt foarte bine dispuşi. Tabitha ştie că e iubită, Bonser e extrem de mulţumit de mireasa lui. Şi o asigură că se vor căsători de îndată ce va reuşi să procure banii pentru taxă.

— Îmi pare rău că n-o putem face mîine, dar, evident, nu m-am aşteptat să-mi lipsească mijloacele.

Această aluzie la decepţia lui, reînviindu-i Tabithei simţămîntul de vinovăţie, o face să exclame :

— O, Dick, nu e chiar aşa de important, nu, atîta timp cît ştim bine că ne iubim ?

— Aşa te vreau, Păpuşo. O sărută plin de caldă apreciere. Pe cinstea mea, nu mi-ar păsa dac-am aştepta şi o lună, atîta timp cît te am pe tine. Pentru că eşti într-adevăr o fetiţă tare drăguţă.

6

TABITHA E ACUM aşa de fericită încît nu îndrăzneşte să compromită această fericire pomenind despre căsătorie. Două luni mai tîrziu e tot nemăritată, dar poate şi mai fericită. Pentru că e mai împăcată cu situaţia. Îl înţelege pe Bonser. Nu se sperie cînd acesta înjură sau,

pe de altă parte, cînd bea un pic prea mult şi devine turbulent. Şi în timp ce-l domesticeşte şi-l încurajează, îşi spune cu uimire : „Ce copil eram doar cu trei luni în urmă. N-aveam habar ce înseamnă viaţa."

Are numai o singură mare îngrijorare. Bonser îşi găsise doar o ocupaţie temporară în tovărăşie cu un prieten. Cei doi se asociaseră într-o afacere cu lingouri, anume vînzarea unui bloc de aur unui fermier care, ştiind cîte ceva despre mecanismul economic, vădea o profundă neîncredere faţă de bănci. Această tranzacţie adusese un profit substanţial. Dar acum partenerii se despărţiseră şi banii se cheltuiseră.

Bonser, după cum constată Tabitha, e mînă spartă. El singur zice : „Am fost întotdeauna larg cu banii. E în sînge, probabil. Banii sînt gunoi pentru un nobil adevărat ; pur şi simplu nu poate să-i ia în serios". Dar, pentru moment nu poate să achite nota la hotel. Din fericire, după cîteva zile de îngrijorare, primeşte o scrisoare de la unchiul lui, Ducele de E., care-l invită s-o aducă pe Tabitha şi să stea o săptămînă la el, la Horton Towers. Îi arată directorului hotelului scrisoarea, cere să i se reţină o cameră pentru cînd va reveni, lasă un cufăr la magazia de bagaje, achită nota cu un cec şi pleacă într-o birjă împreună cu Tabitha, cu un alt cufăr şi valizele lor mai uşoare.

Dar spre surprinderea Tabithei, între Euston şi Waterloo, Bonser schimbă direcţia şi ia bilete pentru Brighton, unde închiriază o cameră într-o pensiune de pe o stradă lăturalnică.

— Dar, Dick, credeam că o să stăm la unchiul tău.

Bonser îi zîmbeşte mînzeşte.

— O schimbare de plan, Păpuşico ; ne oprim aici o zi, două. Pentru aer. Asta e ce-ţi doreai — şi o netezeşte pe obraz — o schimbare de aer. E în cea mai veselă dispoziţie a lui; o veselie care debordează în afecţiune. O trage pe genunchi şi cîntă : Pui, puişor. Îmi plac mititei că sînt mai sprintenei. Şi experienţa a învăţat-o să nu-i strice cheful cu întrebări lipsite de tact.

Seara decurge minunat şi a doua zi de dimineaţă o scoate devreme pe promenadă ca să savureze, cum îi spune el, ozonul.

E septembrie. Soarele e cald pe obraji dar vîntul e răcoros. Cerul e limpede iar marea reflectă albastrul lui pal în milioane de scînteieri albăstrii care, dintr-un motiv sau altul, par să se armonizeze deosebit de bine cu zgomotul valurilor izbindu-se iarăşi şi iarăşi de stîlpii de fier ai digului.

Tabitha se simte puţin îmbătată de senzaţiile care o năpădesc în egală măsură dinspre cer, mare şi braţul lui Bonser sprijinindu-l pe al ei. Îşi spune : „Ce plăcut e aici. Zău, marea are farmecul ei. Ce poftă de mîncare îmi face. Ce pătimaş a fost Dick azi noapte ; cît mă adoră — băuse ce e drept şi destul de mult whisky".

E încîntată că intuirea acestui fapt n-o tulbură ci doar o face să-şi dea seama de noua ei înţelepciune feminină. Şi asta de asemenea o bine dispune. Există ceva între aer, mare şi ea însăşi, o fericită concordanţă de vibraţii, care transformă totul în extaz.

Şi Bonser e într-o dispoziţie excelentă, plin de aceeaşi exuberanţă din ziua precedentă. Îşi bombează pieptul iar picioarele parcă îi saltă. Strînge mîna pe care Tabitha o ţine sub braţul lui.

— Ştii, Păpuşo, ne-am descurcat destul de bine ; a fost, cum se zice, lucrat curat şi elegant.

Una din descoperirile importante făcute de Tabitha despre bărbaţi este că le place să fie admiraţi. Vede că Dick aşteaptă un compliment, dar rămîne perplexă. Îi zîmbeşte şi zice :

— Zău, Dick ?

— Adică, mica operaţie de ieri ; nu-i un fraier bărbăţelu' tău. Ieri acolo, azi aici, în mare formă.

— Te referi la călătorie ? Dar mă întrebam...

Bonser rîde cu poftă şi-o ciupeşte.

— Ehei, Păpuşo ! Şi apropo, să ştii că avem un nume nou — sîntem domnul şi doamna Bilton.

— Un nume nou ? Dar pentru ce dumnezeu...

— Pentru că avem amîndoi un „B" în numele noastre.

Şi dintr-o dată Tabitha înţelege situaţia.

— Fugim oare de nota aia de plată de la hotel ?

— Păi, doar n-o puteam plăti, nu ?

— Şi unchiul tău, chiar te-a invitat ?

Bonser izbucneşte într-un rîs zgomotos. Se opreşte din rîs.

— Asta a fost o poantă grozavă.

— Unchiul ăla al tău există ?

— Fii fată deşteaptă, maturizează-te şi tu un pic. Ia spune, ce nu-ţi convine ? Ne simţim bine. Asta-i ce contează.

Tabitha îi îndepărtează braţul.

— Vrei să spui că totul e doar o înşelătorie ?

Bonser fluieră, îşi potriveşte pălăria pe-o ureche şi o măsoară pe o tînără femeie înaltă şi voinică de pe cealaltă parte a promenadei.

— Bună bucăţică, aia. Pe cinstea mea, ce mai faţadă ! Pariez că are vreo 85 de kile. Îmi plac femeile pline.

— Nu pot rămîne cu tine dacă înşeli.

— Foarte bine. Bonser fluieră.

Tabitha e uluită de efectul ameninţării ei ; mai bine-zis, de lipsa ei de efect. Nu se mai stăpîneşte.

— Ce brută eşti ! Am ştiut-o din capul locului.

— Ce deşteaptă eşti ! Am băgat de seamă chiar de la început.

Tabitha porneşte în grabă mare spre locuinţă şi împachetează. Îşi spune : „Da, e o adevărată brută", şi asta o face să se simtă şi mai nenorocită. Ar vrea să plîngă. S-ar zice că aceste cuvinte o rănesc pe ea mai mult decît pe Bonser.

Deodată Bonser apare cu pălăria dată pe spate şi proclamă voios :

— Nu e nevoie să pleci dacă nu vrei. Am să plec eu.

— Ai putea să-ţi scoţi pălăria.

Îşi scoate pălăria şi şi-o pune din nou şi mai pe-o sprinceană.

— Pa, pa, deşteapto !

Bonser aşază hainele împăturite cu grijă într-o valiză şi o aruncă afară prin fereastra din spate într-un strat de flori. Apoi se duce în grădină şi iese prin portiţa din dos unde aştepta o trăsură. Tabitha îl vede deschizînd uşiţa trăsurii şi întrezăreşte un braţ durduliu de femeie şi o faţă lată rumenă — fata de pe promenadă. Braţul înşfacă valiza, Bonser se urcă, închide uşiţa şi trăsura se pune în

mişcare. Tabitha reflectează „Deci s-a înţeles cu ea ; s-a şi încurcat cu altă femeie !“ Dar nu resimte nici uimire, nici nefericire. Simte aşa de multe lucruri contradictorii încît toate la un loc nu totalizează nimic.

Peste o jumătate de oră proprietarul intră în cameră însoţit de un poliţist.

Îşi cere scuze faţă de Tabitha, dar există o reclamaţie de la Londra în legătură cu o notă de plată la un hotel.

— Unde e domnul Bilton, şi oare ăsta e numele lui adevărat ?

Cînd Tabitha mărturiseşte că numele e Bonser, că nu ştie unde se află domnul Bonser şi că ea nu are nici un ban, proprietarul lasă deoparte manierele. Începe s-o insulte. Poliţistul, pe de altă parte, este totuşi ceva mai politicos. Se scuză că o deranjează pe domnişoara, în timp ce scotoceşte prin sertare şi deschide cufărul. Acesta conţine cărămizi vechi înfăşurate în hîrtie de ziar.

Tabitha e condusă la secţia de poliţie, supusă unui interogatoriu şi întrebată dacă are vreo rudă. Ea neagă. Se cutremură la gîndul că toată nebunia ei va fi dată în vileag faţă de Harry şi Edith. Dar poliţistul scosese adresa lui Harry din geanta ei. Somată, recunoaşte că doctorul Baskett e o rudă, de fapt fratele ei. I se telegrafiază lui Harry care soseşte la faţa locului cu primul tren.

7

LA SECŢIA DE POLIŢIE, Tabitha îl aşteaptă cu disperare. Îşi spune : „Ei bine, la urma urmei pot să mă omor“. Îi vine greu să-l privească în faţă pe fratele ei. Dar Harry, deşi arată mai măcinat de griji decît şi-l aminteşte, e calm, urban. O salută cu afecţiune şi nu pune nici o întrebare. Achită nota pensiunii ; şi cînd, în sfîrşit, aşezat în trenul de întoarcere spre casă, spune : „Ei, şi ce mai faci ?“ Tabitha îşi dă seama că n-o să-i facă nici măcar reproşuri.

— O, Harry, ce proastă am fost. Dar înţelegi ? N-a fost numai vina mea.

— Bonser te-a dus de nas, înțeleg asta, așa cum a făcut cu multe alte fete. Dar ai fi putut măcar să scrii ; am fost destul de îngrijorați. Trei luni fără nici o știre.

— Trei luni... adevărat ! Tabitha e uluită de trecerea timpului și de propria-i lipsă de considerație.

— Dar zău c-aveam de gînd să scriu imediat ce m-aș fi măritat.

— Așadar nu ești măritată ?

— A tot amînat.

— Asta-i un lucru bun, oricum.

Tabitha e uimită de acest raționament al cumpătatului Harry. Lumea capătă noi dimensiuni în jurul ei. S-ar zice că povestea ei nu e chiar atît de ieșită din comun sau șocantă cum își închipuise. Îl sărută pe Harry și zice :

— O, Harry, ce bun ești. Dar n-ai fost cam mirat... cum să spun... de ce-am făcut ?

— Nu degeaba sînt medicul casei în atîtea familii. Răspunde privirii ei afectuoase cu un zîmbet atotștiutor. E conștient de înțelepciunea lui, de răbdarea lui.

Și acum Tabitha e încîntată că se întoarce acasă. Simte de pe acum pacea lucrurilor familiare din casă care parcă-i spun : „Aici e adevărul, aici e siguranța".

E surprinsă, de aceea, cînd, în vestibul dă de un cîine care latră la ea și află că e un vechi locatar. În camera ei se află o mașină de cusut, o scîndură de călcat și un coș imens, nou, plin de rufe spălate. Sertarele sînt și ele pline de hăinuțe de copil. Edith e însărcinată și sora ei Clara a venit să locuiască în cămăruța din spate, așa că Tabitha trebuie să se împace cu fierul de călcat și cu coșurile de rufe.

Această Clara — o ființă oarecare, sfioasă, o versiune în urît a surorii ei Edith, care își găsise locul în viață ca sclavă a familiei, ștearsă, disprețuită pînă și de slujnice — chiar și ea pare mai în largul ei în casă decît Tabitha. Se ține deoparte, dar știe unde să caute lucrurile necesare, aparține noii rutine, noului cămin. Se învîrte în jurul lui Edith cît e ziua de lungă. Și chiar și la Edith se observă o schimbare neașteptată. Are o figură nouă cît și o siluetă nouă, chiar și o fire nouă. Nasul e mai mare, obrajii mai gălbejiți. E și mai șleampătă. Și calitatea ei de căpetenie, buna dispoziție, e pe cale de dispariție. Se rățoiește la

Harry cînd acesta se plînge că mesele sînt servite cu întîrziere. Edith crede probabil că sarcina o îndreptăteşte să fie grosolană şi chiar un pic şi mai leneşă, şi mai risipitoare.

Pe de altă parte, e mai sinceră cu Tabitha. Îi spune adesea Clarei : „Du-te de-aici, Clarrie, n-avem nevoie de tine", şi-i vorbeşte Tabithei cu surprinzătoare vulgaritate despre bărbaţi, despre sensualitatea minoră a lui Harry :

— Mă tăvăleşte prin pat dar fără să scoată o vorbă, de parcă ar fi pastor.

Edith îl priveşte pe Harry de la o nouă înălţime, iar Tabithei îi e silă de ea. Nu gustă noua intimitate cu Edith. Doar îi amplifică senzaţia că spaţiul „Casei cu cedri" nu numai că se strîmtorase într-un fel, dar parcă devenise mai înăbuşitor, mai sordid. Îi confirmă hotărîrea de a-şi căuta scăparea într-o carieră.

8

ŞI TOATĂ IARNA exersează la pian ca niciodată pînă atunci. Se scoală de dimineaţă şi chiar înainte de micul dejun, în încăperea încă rece, cu un şal pe umeri şi nasul roşu, îngheţat de frig, repetă de o sută de ori exerciţiile pentru mîna stîngă. Cît le urăşte, exerciţiile astea pentru mîna stîngă ! De aceea le şi repetă cu atîta înverşunare. E nemilos de hotărîtă să se autopedepsească pentru nebunia ei.

Zilnic se minunează de acea nebunie ce devine treptat de domeniul trecutului. „Cum de-am putut face aşa ceva ? Ce gîscă am fost ! Ce noroc pe mine c-am scăpat aşa de uşor ! Cel puţin am învăţat lecţia."

După trei luni profesorul de pian care o ajută să se perfecţioneze contra o jumătate de guinee şedinţa, începe să vorbească despre debutul ei concertistic în anul viitor — un concert modest, care să-i formeze obişnuinţa de a cînta în public, dar un concert ! Iar Harry consimte să plătească în avans cincizeci de guinee pentru acest debut.

Dar într-o după-amiază, cu vreo două săptămîni înaintea semnării acestui contract, pe cînd Tabitha traver-

seazâ grăbită terenul viran, încruntată şi preocupată, un bărbat iese din spatele unui tufiş drept în calea ei. Bonser !

Tabitha se opreşte ca trăznită şi se holbează fără grai. Nu-şi poate crede ochilor. Ca şi cum vreun erou imaginar, de legendă, s-ar fi întrupat în faţa ei sub chipul unui bărbat de statură mijlocie, cu trăsături regulate, aproape prea regulate, cu ten frumos, ochi albaştri-cenuşii, într-un costum gri elegant şi ghete luxoase. Primul ei gînd e : „Nu-i deloc aşa de înalt cum mi-l aminteam şi are bărbia prea lungă". Dar apoi se simte cuprinsă de o profundă indignare.

Bonser îşi scoate pălăria cu un gest larg asemeni unui actor într-o piesă de Pinero * şi exclamă :

— Vai Păpuşo, ce palidă eşti. Te-am speriat ?

— Mă tem că nu pot întîrzia. Începe să meargă repede. Bonser îi taie calea dintr-o săritură.

— Ei drăcie, asta-i prea de tot, Păpuşo !

— Prea de tot ! Se răsuceşte spre el, spumegînd. După ce m-ai minţit. După ce m-ai părăsit cum m-ai părăsit. Cu datorii la proprietarul pensiunii !

— Asta-i bună, dar tu cum te-ai purtat cu mine ? Mă întorc şi văd că m-ai dat de gol şi-ai întins-o. Mai, mai să mă lege, şi toate astea pentru că n-ai putut avea încredere în mine nici măcar o singură zi.

— Minciuni, minciuni. Chiar mă crezi aşa de proastă ?

O expresie de disperare se aşterne pe chipul omului.

— Asta-i tot ce capăt pentru că m-am străduit să te distrez, risipind banii. Păi, am fost un prost, nu ? Şi totuşi, nu pot încă s-o cred. Mi-am spus tot timpul, „O să se întoarcă la mine, o cunosc eu pe Tib a mea, cea mai devotată nevestică din toată Anglia."

— *Nu* sînt nevasta ta ; şi cu femeia aia ce-a fost ?

— Care femeie ?

— Din trăsura cu care ai plecat — femeia aia de pe promenadă.

— Care trăsură ? Era un tip în trăsură — un amic vechi care mi-a promis o slujbă. A, da, cred că era şi nevasta lui înăuntru.

---

* Sir Arthur Wing, Pinero (1855—1934), dramaturg şi actor englez.

— Nu, Dick, n-are nici un rost. Nu sînt așa de proastă. Și Tabitha o ia la goană de lîngă el. Dar pe parcursul a vreo cincizeci de metri aude vocea lui îndurerată căinîndu-se pentru dragostea lui. Și în timp ce gonește spre casă, Bonser strigă în urma ei :

— Pentru dumnezeu, Păpușo, nu-mi frînge inima ! Mîine, în același loc.

— Mincinosul, mincinos netrebnic. Tabitha se năpustește spre pian ca spre un refugiu.

— Și ce neobrăzare cumplită, să-și închipuie c-o să-l cred. *Era* o femeie în trăsură.

Dar chiar în timp ce recheamă din amintire imaginea trăsurii, memoria începe să-i șovăie. Poate oare să jure că în trăsură era femeia de pe promenadă ? Și toată povestea cu escapada începe să piardă din claritate. Ca și cum un întins și calm eleșteu plin de oglindiri limpezi și precis conturate ar fi fost încrețit de o briză ușoară. Totul rămăsese la fel — culorile, limpezimea — dar se pusese în mișcare, preschimbîndu-și formele și importanța, pierzînd conturul. Escrocheria aducea a imprudență iar nesocotința părea o dovadă de iubire.

— Of ! Bate în pian un acord dublu cu toată forța. De-aș putea ști adevărul ! Greșește atîtea note încît fuge de la pian ca să deschidă fereastra.

— Ce înăbușitor e aici înăuntru.

Casa pașnică, oază de siguranță, îi pare o capcană.

Pînă și camera ei, refugiul ei, pare rece și neprietenoasă ; și toată noaptea se zvîrcolește între scurte atipeli și coșmaruri. Capul o doare și spinarea o mănîncă, simte o durere misterioasă peste tot și niciunde anume.

— Uff ! se vaită Tabitha, lovind furioasă cu pumnii în pernă, de ce mi-a fost dat să-l întîlnesc pe individul ăsta. Și apoi pe loc își dă seama că dacă nu l-ar fi întîlnit niciodată pe Bonser viața ei ar fi fost neînchipuit de plată și anostă.

Dar se scoală cu hotărîrea luată : „Sînt convinsă că nu mă minte pentru prima oară", și se apucă energic de exersat.

Pe măsură ce se apropie ora întîlnirii, își spune printre cascade de note : „Niciodată, niciodată !"

Dar e încordată și, cum se zice, plină de Bonser. Îl simte așteptînd-o, îl simte spunîndu-i : „Am crezut în tine, Păpușo. Te-am iubit."

Sare în picioare. „Așa nu mai merge. Trebuie neapărat să fac *ceva*. Trebuie să pun capăt poveștii ăsteia odată pentru totdeauna."

9

ZECE MINUTE mai tîrziu e în brațele lui Bonser.

— Așadar o să vii, exclamă el. Sînt salvat, salvat.

— Categoric nu. Tabitha se desprinde brusc. Niciodată ! Ce vrei să spui prin salvat ?

— Mi-ai salvat viața. Tocmai îmi spuneam „Foarte bine, dacă Păpușica m-a părăsit, mai bine mă duc dracului, nu-mi mai rămîne altceva de făcut."

— Dar, Dick, cum poți să spui că eu te-am părăsit ? Bonser face un gest de disperare.

— N-ai să înțelegi niciodată.

— Ce n-am să înțeleg ?

— Că sînt de fapt un gen de om cu înclinații domestice. Nu sînt un ambițios, Păpușo. N-aș primi să fiu prim-ministru chiar de m-ar ruga în genunchi. Oh, știu bine că m-am purtat cam nesăbuit. Dar gîndește-te ce viață am dus, singur de tot, fără nimeni care să mă iubească. Din cauza asta m-am ținut atîta de capul tău ; mi-am dat seama că ceea ce-mi trebuie e influența unei femei cumsecade.

— Influența ! Și nici măcar nu m-ai luat de nevastă. O prinde de mînă.

— Să te iau de nevastă ! De-aș putea, chiar în clipa asta.

Tabitha tremură tot mai tare.

— Bine, Dick, dar n-ai nici măcar o slujbă ; nu te preocupă decît pariurile.

— Iar te-ai pornit, crezi numai ce-i rău. Sigur că nu pot să mă însor fără o slujbă. De fapt, am găsit-o.

— Oh, Dick, o slujbă adevărată ? Bine dar asta ar schimba cu totul situația.

— Întocmai. Stai să-ţi arăt. O ia de braţ pe Tabitha şi o aşează lîngă el pe o moviliţă de iarbă. Uită-te la asta. Şi-i întinde o tăietură dintr-un ziar. *Agenţia imobiliară Watling. Se caută agenţi.*

— Dar e minunat. Pentru Tabitha simplul cuvînt *imobiliar* implică siguranţă şi respectabilitate. Şi chiar ai obţinut slujba ?

— N-am perfectat încă. Dar m-am dus şi m-am întîlnit cu conducerea şi totul e chiar mai bine decît mi-am închipuit. Contabili de categoria întîia dau pur şi simplu năvală pentru posturi.

— Dar, Dick, de ce naiba...

— N-aveam de gînd să fac un pas fără acordul tău. De unde să ştiu dacă o agenţie imobiliară nu ţi s-ar fi părut cumva infra dig. * ?

— Ei, asta-i bună. Am dorit tot timpul cu ardoare să ai o slujbă. Şi amintindu-şi de aşa-zisa ei influenţă asupra lui, Tabitha declară ferm : Asta ţi-ai dorit şi tu mereu : o slujbă sigură.

— Păi, dacă zici tu.

— Oh, dragă, sper să nu ajungi prea tîrziu.

— Am să predau imediat cererea. Singurul lucru e că... trebuie să depun o garanţie, dovadă de seriozitate şi aşa mai departe. Bineînţeles că toate firmele într-adevăr solide pretind depuneri de bani, garanţii.

— Da, evident ; dar, Dick, de cît ai nevoie ?

— Doar cincizeci de lire — mai puţin decît m-aşteptam. Mă întreb — cum ar lua-o fratele Harry dacă m-aş adresa lui ? Nu l-ar costa nimic pînă la urmă, şi te-ar vedea pe tine aranjată.

— Oh, nu, nu Harry ; n-ar înţelege.

— Da, cred că ai dreptate. Ei, fir-ar să fie, s-ar părea că n-am nici o speranţă, ce zici ?

— Oh, Dick, ai puţină răbdare. Lasă-mă un pic să mă gîndesc. Trebuie să existe o ieşire cînd e vorba de ceva atît de important. Eu am doar vreo şase lire depuse, dar mai am un inel cu perle şi o brăţară, da, şi haina mea de blană. Sînt sigură c-aş putea scoate ceva bani din ele.

— Nu trebuie să-ţi vinzi lucrurile pentru mine.

---

* Abreviat din latină : ***infra dignum***, lipsit de demnitate.

— Dar, Dick, nu pricepi că astea nu valorează nici cît o ceapă degerată în comparaţie cu şansa de a-ţi lua o slujbă. Trebuie să avem simţul proporţiilor.

— Tu eşti şeful, Păpuşo ; şi mă gîndesc c-ai putea încerca la muntele de pietate. În felul ăsta nu le-ai pierde de tot. O să le scoţi de-acolo pe toate de îndată ce o să înceapă să curgă banii gîrlă.

— Şi mai e şi lanţul meu de aur ; dar, Dick, eşti oare ferm hotărît să munceşti, să profiţi la maximum de şansa asta ? Îţi dai, sper, seama cît de rău ar fi să recazi în vechiul făgaş, irosindu-te pe tine, irosind fericirea noastră.

— Mă crezi chiar atît de neghiob ?

— Dragule, nu mă îndoiesc de tine.

— Mă întreb adesea, Păpuşo, dacă tu mă iubeşti într-adevăr la fel de mult cît te iubesc eu pe tine.

— Oh, te iubesc, zău te iubesc ; numai că tare-mi doresc să fim fericiţi.

— Dar am fost întotdeauna fericiţi, noi doi, Păpuşico. Sîntem făcuţi unul pentru altul.

O cuprinde cu braţul pe după talie şi-i atinge genunchiul. Dar Tabitha se fereşte îngrozită, trăgîndu-şi fusta în jos :

— Nu, nu, te rog, ar fi o greşeală. Acum e cu totul altceva.

Bonser se încruntă şi ea încearcă să-i explice.

— Adică — acum că o să ne căsătorim de-adevărat şi-o să pornim cum trebuie.

— E în regulă, Păpuşico. O sărută languros. Tu eşti şeful de-acum înainte ; şi poate că ai dreptate să te ţii un pic la distanţă. Nu sînt eu omul să se supere — nu-mi stă în caracter. Face un gest princiar, dar rămîne încruntat.

— Trebuie să plec, trebuie să mă grăbesc, altfel cei de acasă o să bănuiască ceva. Şi nu trebuie să ştie nimic încă. S-ar putea să nu înţeleagă. Oh, Dick, zău mă crezi că te iubesc ? Îl îmbrăţişează oarecum îngrijorată.

— E în regulă, Tibişor.

— Înţelegi, nu-i aşa, de ce nu trebuie... pînă ne căsătorim ? După aceea, desigur, o să... şi mie îmi place la fel de mult ca şi ţie. Zău. Pentru că atunci ştiu cu adevărat că mă iubeşti.

— Nici urmă de îndoială despre asta, Păpuşel. Am trăit clipe minunate împreună. Trebuie să fie afinităţile dintre noi, aşa bănuiesc eu.

— Aoleu, bate ora patru. La revedere, dragul meu, pe mîine.

10

ÎN TIMP CE traversează în fugă terenul viran îi străfulgeră o clipă prin minte că ideea lui Bonser despre iubire e mai practică decît a ei, dar asta n-o şochează. Nici pe departe. Îi stîrneşte interesul ; reflectează tulburată : „Cît e de ciudat, ce minunat că mă iubeşte atît de mult ; ce noroc că am atîta putere asupra lui. A cedat pe loc cînd i-am explicat. Da, e un om bun, bun în fondul lui, aşa de blînd ; şi acum că are şansa asta — oh, nu trebuie să scape ocazia. De asta depinde toată viaţa lui — viaţa noastră".

O îngrozeşte ideea de a-l prăda pe Harry, dar însăşi groaza îi sporeşte nevoia de a înfăptui acest act temerar, de a-şi pune conştiinţa în primejdie, sufletul chiar. Şi se roagă cu fervoare : „Iartă-ne nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri..."

Seiful în care sînt păstrate perlele ei se află în dormitorul lui Harry şi cheia, pe măsuţa lui de toaletă. A doua zi de dimineaţă, pe cînd leneşa Edith îşi ia micul dejun iar fata în casă e la mansardă, Tabitha pătrunde în dormitorul lui Harry şi ia cheia din sertarul măsuţei de toaletă. Tremură toată de spaimă, dar îşi zice : „O fac pentru Dick, ca să-l salvez". Sare în sus şi păleşte cînd Harry intră dinspre coridor.

— Bună. O sărută de bună-dimineaţa. Ce doreşti ?

— Vroiam... să-ţi spun bună dimineaţa.

Amîndoi ştiu bine că e o minciună. Se privesc ţintă unul pe altul ; apoi Harry, chibzuind fără îndoială că tinerele fete sînt fiinţe foarte ciudate, o bate uşor pe umăr şi zice :

— Arăţi cam dărîmată ; am să-ţi dau un tonic.

Iese. Tabitha se năpusteşte spre camera ei. E gata să plîngă de disperare. „Dar ce pot face ? Am să-i scriu, să-i

explic. O să înțeleagă cînd am să fiu măritată și Dick o să aibă un venit. O să se bucure atunci."

În după-masa aceea, cînd iese în vestibul cu geamantanul și se oprește ca să tragă cu urechea la vreun zgomot de pași sau vreo mișcare, ochii îi cad pe jobenul mai vechi al lui Harry, cel de iarnă, atîrnînd în cuier ; și aspectul lui modest, atît de calm, departe de a suspecta trădarea, cu plușul uzat de vijelii și zăpezi, declanșează un noian de remușcări în inima ei. Se repede în trecere și sărută jobenul. Apoi o rupe la fugă pe poteca grădinii spre ieșirea din spate. Bonser o așteaptă într-o trăsură. Tabitha plonjează înăuntru. E plină de solemnitatea momentului : grav pentru Harry, pentru ea însăși, pentru Bonser.

Dar trăsura se hurducă și o face să cadă pe genunchii lui Bonser ; și dintr-o dată se pornește pe rîs. Bonser rîde și el.

— Dar, Dick, nu trebuie să rîdem. Zău că e un lucru cumplit. Ce-o să creadă Harry de mine ? N-o să înțeleagă că situația e cu totul alta. Ce faci ? Nu, nu, ne-ar putea vedea cineva.

— Ce naiba, Păpușo, altădată nu erai așa, un sloi de gheață.

— Ai răbdare, te rog ; numai pînă mîine, pînă ne căsătorim.

Tabitha se zbate și imploră. Dar își dă brusc seama că bărbatul e furios. Atunci își amintește că întreaga ei influență depinde de afecțiunea lui și ajunge numai acest gînd ca s-o facă să se apere mai slab.

— Oh, te rog, te rog, Dick, dragule, mă ucizi... Se văicărește de disperare. Dar după aceea, în timp ce Bonser își aprinde un trabuc, se grăbește să zîmbească.

— Și cînd urmează să te duci la agenție ?

— Ce agenție ? A, cei de la Watling ? De îndată ce facem rost de bani.

Tabitha îl cuprinde în brațe.

— Dick, nu ești supărat pe mine ?

— Ești încîntătoare, Păpușico. E aproape și mai bine cînd te împotrivești. Da, fă-mi de fiecare dată o scenă d-asta puritană. Și-și ridică pălăria spre ea cu o asemenea expresie de neobrăzare triumfătoare încît n-are încotro

și trebuie să-l ierte. Își spune : „Slujba, ăsta-i lucrul într-adevăr important."

Lanțul, brățara și blana ei aduc numai treizeci și șapte de lire dar Bonser explică că agenția va accepta o depunere mai redusă de la el pentru că e un domn.

— Au nevoie de domni adevărați pentru slujba asta, nu de tipi oarecare — se cere stil.

— Unde e agenția ? N-ar trebui să te duci imediat ?

— Am fost pe-acolo ieri ; nu sînt grăbiți. Ce m-am gîndit e să le trimit mai tîrziu un cec. Tibișor, ce-ai zice tu de o mică sărbătorire ?

— Dar care va fi exact ocupația ta ?

— Haide, Tibișor, nu-ți face griji. Pe ziua de azi am făcut destul.

Totuși, după sărbătorire, într-o clipă prielnică după miezul nopții cînd Bonser e binișor amețit, catadicsește să-i spună că agenția Watling a fost formată de un grup de persoane animate de spirit cetățenesc cu scopul de a redobîndi proprietățile Watling.

— Ai auzit că bătrînul lord Watling care a murit anul trecut o lăsat o avere de două milioane moștenire fiicei lui ?

— Nu, eu una nu.

— Ei bine, așa a făcut. Dar chestia e că nu fata e adevărata moștenitoare. Bătrînul Watling a dus o viață dublă și a avut un fiu care ar trebui să capete el bănuții. Dar nu-și poate permite să-și apere el însuși cauza, știi cum sînt legile. E una din cele mai mari pungășii din țară. Așa că și-a format o agenție care să recapete moștenirea în numele lui, și cînd se va efectua împărțirea beneficiilor o să-mi revină și mie vreo zece mii de lire.

— Dar, Dick, ce poveste bizară. Oare e adevărată ?

— Uf, „Frood Green" ce ești. E o realitate, draga mea. O realitate dovedită. A scris în *The Times*.

— Zău, în *The Times* ? Îndoielile Tabithei se domolesc.

— Chiar așa, am citit cu ochii mei. Watling ținea o măcelărie sub un nume fals. Și avea o nevastă la prăvălie. Problema e, a fost ea prima lui nevastă sau nu ? Ei bine, noi putem dovedi că da, avem certificatul.

— Nu puteți să i-l arătați pur și simplu judecătorului ?

Bonser rîde şi o ciupeşte de bărbie.

— Cum ar admite avocaţii aşa ceva înainte de-aş lua şi ei porţia lor din grămadă ? Dar eu nu-i acuz ; trebuie să trăiască şi ei. Dar şi noi trebuie să trăim ; aşţa e legea firii.

11

OCUPAŢIA LUI BONSER, după cum explică el, constă în vînzarea acţiunilor agenţiei Watling cu o jumătate de liră bucata, la care îi revine un comision de şase peny. Acţiunile tipărite sînt de format mic, dar impresionante, promiţînd un profit de sută la sută la închiderea cazului Watling, iar Bonser oferă cîte nouă acţiuni contra o liră. În prima zi, după ce le vizitează pe toate văduvele figurînd în registrul local, strînge şapte lire, pe care le cheltuieşte imediat pe o pălărie nouă, pantofi noi, pe un pariu la curse şi o mică petrecere pentru a sărbători înfiinţarea filialei locale.

Tabitha nu-şi poate ascunde încîntarea.

— Ştiam eu că eşti în stare să faci treabă bună, Dick ; ai putea face orice-ai vrea. Şi consimte afectuos la ideea petrecerii.

Şi vreme de două săptămîni, Bonser continuă cu mare entuziasm. De fapt în ultimele două zile realizează mai mult decît tot ce cîştigase înainte.

— O idee bună de-a mea, explică el. Coloneii. Aştia sînt băieţi cu simţul dreptăţii ; unu din babalîci vroia chiar să se facă interpelări pînă şi în Parlament.

Accentuînd faptul că acum posedă un venit de o mie pe an şi-şi poate permite un risc, îşi plasează toate cîştigurile pe un cal care nu ia nici măcar startul. Totuşi, acest accident nu pare să-l deprime ; se întoarce bine dispus acasă, o aşază pe Tabitha pe genunchi şi-o saltă în sus şi-n jos.

— Trop, trop, trop în galop, hop, hop.

— Dar, Dick, situaţia e destul de gravă ; încă nici n-am plătit chiria aici.

— Ce contează şase lire ? Îţi dai seama c-am pierdut o mie de lire ? Astea mi-erau şansele la event.

— Ce noroc că aici e un loc atît de favorabil pentru vînzarea acţiunilor.

— Oh, mai dă-le naibii de acţiuni ; de ce să mă spetesc pentru rechinii ăia ? Doar cîte o jumătate de coroană o dată ; nu scot nici pingelele.

— Dar, Dick dragule, cel puţin e un început, şi oricine trebuie să înceapă de jos.

— Cine ţi-a vîndut-o şi p-asta ?

— Dar cum oare s-ar putea începe ?

— De sus, şi de-acolo ar trebui să porneşti şi tu dacă vrei să ajungi undeva. Dă-mi puţin capital şi ţi-arăt eu.

— Dar, Dick, chiar asta e ; dac-am economisi un pic, măcar o liră pe săptămînă, ar însemna cincizeci de lire într-un an.

— Sfinte dumnezeule, auzi-o ! Voi femeile sînteţi toate la fel. O grămadă de Dalile. Tot jocul vostru e să înlănţuiţi un bărbat şi apoi să-l faceţi să-şi dea sufletul trudind pentru voi.

— Bine, Dick, dar mi-ai promis...

— Dii, dii, dii ! Şi dintr-o dată Tabitha se trezeşte jos pe podea.

— Cum aş putea să tac ? Firea iute a fetei explodează de furie. Dacă nu te-aş îmboldi eu, tu n-ai face niciodată nimic. Cum crezi că putem continua în felul ăsta ? E imposibil.

Din fericire se aude o bătaie în uşă. Proprietăreasa vrea să ştie dacă au de gînd să dărîme casa şi Bonser, cuprins de indignare pentru că e silit să rabde condiţiile unei pensiuni ieftine şi ceea ce numeşte el nişte cotoroanţe, uită că Tabitha îl înfuriase.

— Pe cinstea mea, îmi vine să-i dau un preaviz de o lună.

— Dar îi datorăm pensiunea pe două săptămîni.

— Ei bine, n-o să vadă banii, asta-i sigur. Am o idee în legătură cu asta ! Ai observat ieşirea aia de incendiu ? Rîde şi dintr-o dată e iarăşi plin de voie bună. E chiar mirat de expresia gînditoare a Tabithei.

— Hai, ce-i cu tine, Păpuşo ? Ia uită-te la mine — mie puţin îmi pasă.

— N-ai nici un drept să te porți așa cu mine.

— O mie de lire ; și-i aveam ca și în buzunar. Se preumblă mult timp prin cameră zîmbind și repetînd : „O mie de lire". Nu acordă nici o atenție mutrelor încruntate pe care le face Tabitha ; de fapt nici nu le observă. Tabitha înțelege că nu rezolvă nimic încruntîndu-se. Dimpotrivă, se vede obligată să uzeze de toată influența ei ca să-l împiedice să iasă și să bea ultima liră care le mai rămăsese.

12

DOUĂ LUNI MAI TÎRZIU se află împreună într-un orășel din Midland. Locuința în care stau e dintre cele mai proaste, pe o stradă dosnică mohorîtă. E luna mai, dar singurii boboci de floare ce se pot vedea se află pe o coroană funerară din vitrina zarzavagiului. Plouă zilnic. Tabitha, încărcată cu o coșniță grea se ciocnește mereu, prin forfota din piață de alte femei purtînd coșuri și pelerine de ploaie. Pelerinele, drumul, casele, cerul însuși au toate diversele nuanțe ale culorii noroiului. Femeile sînt încruntate ; pălăriile șiroiesc, nasurile sînt roșii ; chiar și cele mai drăguțe par neatrăgătoare și totodată vrednice de milă. Tabitha se lovește în plin de o tînără care tocmai iese de la zarzavagiu. Se pironesc una pe alta cu privirea, uluite, de parcă n-ar mai fi văzut în dimineața aceea vreo altă creatură omenească. Și ăsta e chiar adevărul. Femeia se gîndește probabil la varză. Tabitha e intens preocupată de Bonser. Își aruncă una alteia o căutătură, care la femei vrea să spună : „Ce jalnic arată, o plîng. Cît de nefericită trebuie să fie", și după ce se desființează una pe alta de două ori în același timp, și prin dispreț și prin milă, se dau la o parte și-și urmează fiecare calea cu aceeași mină încruntată și îngrijorată. Dar după cum nu resimte umezeala și cenușiul existenței, Tabitha nu e conștientă nici de starea ei de îngrijorare. A încetat de mult să se întrebe dacă e fericită. Nu are timp, n-are tihnă. E mereu ocupată cu cîte o nouă problemă extrem de urgentă. În clipa de față, de pildă, are de înfruntat o nouă și absolut neașteptată schimbare la Bonser, care, în dimineața aceasta, după o săptămînă de bună dispoziție și cîteva vîn-

zări profitabile, a refuzat să se dea jos din pat, ba chiar şi micul dejun. Mai ales acest din urmă simptom a alarmat-o de-a binelea pe Tabitha.

— Spune, Dick, nu cumva eşti bolnav ?

— Ba da, am lepră. Pleacă de-aici.

Dar Tabithei, ca fiică de doctor ce este, nu-i plac glumele în legătură cu sănătatea.

— Poate e o gripă. Simţi un fel de apăsare în cap şi dureri în încheieturi ?

— Nu, mă doare în cot.

Îl priveşte şi se întreabă dacă nu cumva e îmbufnat. Dar în linii mari respinge acest diagnostic. N-a mai avut niciodată o astfel de stare.

— Crezi că se anunţă vreo amigdalită ? Să-ţi fac o gargară ?

Îi răspunsese doar cu un geamăt. Iar Tabitha, în vreme ce îşi croieşte drum prin prăvălii şi simte apa plescăindu-i în pantofi, se întreabă ce se petrece cu omul ei. Poate să fie vorba de gripă. În cazul acesta, trebuie să se aştepte la pneumonie. Sau oare să fie supărat pe ea ? „Dar aş zice că m-am purtat destul de drăgălaş cu el ; da, chiar şi atunci cînd m-a trezit din somn. Sînt sigură că a avut chiar impresia că mi-a făcut plăcere. Şi-a mîncat cu destulă poftă în ultima vreme. În plus, n-a fost niciodată bolnav."

Se întoarce acasă perplexă şi-l găseşte pe Bonser jumătate îmbrăcat.

— Oh, Dick, te simţi mai bine ?

— Nu, mai rău.

— Ştiam eu că ar fi bine să stai în pat.

— Mă duc să mă-mbăt ; am de gînd să mă fac criţă.

— Dar de ce, Dick ? Erai aşa de fericit ieri.

— Şi ăsta e un motiv să fiu fericit şi azi ?

— Ce nu merge, Dick, dacă nu eşti nici bolnav şi nici supărat ? Eşti totuşi supărat ?

— Mă găseşti în faţă la Leul roşu la ora închiderii ; vino cu o roabă. Şi iese pe uşă.

Acum Tabitha e de-a binelea cuprinsă de panică. Se întreabă dacă nu cumva omul a înnebunit. După ce se frămîntă un timp se duce la Leul roşu şi-l vede pe Bonser la bar bînd un whisky dublu. Pare atît de copleşit de nefericire încît Tabitha abia dacă-l recunoaşte.

13

DEODATĂ DOI INȘI solizi, corpolenți, se apropie de bar și încep să vorbească tare despre o lovitură grozavă pe care au dat-o. Se pare că sînt niște bookmakeri care au avut o zi norocoasă. Rîd și-și dau ghionturi unul altuia.

Tabitha îi măsoară cu imens dezgust cînd simte o împunsătură în coaste. Bonser, metamorfozat, îi șoptește la ureche :

— Îi vezi pe gealații ăia doi ? Cei mai dați naibii escroci la pariuri pe o rază de o sută de mile în jur ; un purice de Yorkshire n-ar reuși să-i ciupească nici în zece sărituri. Mă prind însă că eu îi trag pe sfoară cu balada Watling.

Socotindu-l năucit de băutură, Tabitha îl strînge de braț și-i șoptește :

— Dar Dick, s-ə făcut așa de tîrziu.

Bonser îi îndepărtează mîna de pe brațul lui și se duce spre bar.

— Bună seara, domnilor. Le adresează bookmakerilor un salut cu capul. Vă interesează un pont ? Nu, de data asta nu-i vorba de un cal cîștigător. E ceva ce nu poate da greș. Auzit-ați de răposatu' lord Watling ? Ia uitați-vă la asta. Le arată o tăietură de ziar : „Moartea marchizului de Watling. Unele excentricități." Nu, nu-i ce vă-nchipuiți ; a avut, ce-i drept, femei. Două la număr. De-aici a și pornit toate încurcătura de pe urma căreia o să-i pice cuiva cîteva milioane de lire. Nu glumesc. Scrie despre toate astea în ziar... Moștenirea Watling.

Bookmakerii rînjesc unul spre altul iar Tabitha tremură pentru Bonser ; dar el zice :

— Nu credeți, nu-i așa ? Bineînțeles că nu. E nevoie de un tip deștept ca să recunoască adevărul cînd îl vede. Acum ascultați la mine : lordul Watling ăsta avea o casă în Eaton Square și o măcelărie în Bermondsey, unde își zicea Smith. Cum de știm că e unul și același ins ? Pentru că există un pasaj subteran care leagă cele două locuri. Noi l-am descoperit. Sigur că e vechi. Există de sute de ani. Făcut de călugări ca să ajungă la fetele lor pe care le țineau zăvorîte într-o mănăstire de maici de peste rîu — anume ca să le poată îneca dacă le creau complicații.

Bookmakerii au o înfățișare mai serioasă și dau din cap unul spre altul parcă și-ar spune : „Știm și noi ce sînt călugării în stare, chestia asta nu-i greu de crezut".

Bonser scoate acum la vedere alte tăieturi, extrase dactilografiate, chipurile din memoriile lordului Watling, și-i îmboldește pe cei doi să se adreseze Lordului Cancelar pentru amănunte suplimentare asupra cazului ; ori dacă doresc să vadă pasajul subteran să-i scrie primarului Londrei.

— Primarului Londrei, îngînă unul dintre tipi aruncînd o privire plină de nedumerire.

— Păi, Mansion House*, știți, explică Bonser parcă impacientat de neștiința unui provincial care n-are habar cum se procedează. Departamentul canalizării... pasajul ține de canale. Și o să trebuiască să căpătați un permis și să plătiți ceva pentru timbru.

— Timbru ?

— Da, timbru. Unul din-alea negre, pentru permise. N-ați avut niciodată un permis ?

— Dă-o-ncolo, Bill, zice tipul mai gras celui cu îndoiala, doar ai mai văzut la viața ta un timbru de un șiling !

— Aha, timbru pentru permise.

— Păi, vezi !

Amîndoi bookmakerii, oarecum rușinați de îndoielile lor, solicită acțiuni în valoare de o liră. Tabitha e cuprinsă de un fel de febră. Nu știe dacă să fie furioasă pe Bonser pentru această ultimă invenție sau mai degrabă uluită de tupeul lui. Se uită la el, privirile li se întîlnesc și Bonser îi face pe neașteptate cu ochiul. O apucă o atît de irezistibilă poftă de rîs încît iese glonț afară în stradă.

14

TABITHA E DEZNĂDĂJDUITĂ. Își spune : „Dar e incurabil ; nu numai că minte și înșală, e un ..." Dar e incapabilă să găsească un cuvînt potrivit pentru această ne-

* Primăria, reședință oficială a lordului primar al Londrei.

bunie a lui Bonser. Şi apoi imaginea chipului său imperturbabil şi a uluitorului său tupeu îi răsare în minte şi se simte copleşită de rîs. Rîde pînă cînd, prinsă între suferinţă şi această stranie delectare, o apucă o durere, o crampă şi ochii i se umplu de lacrimi usturătoare.

Bonser iese ţanţos din local şi o ia de braţ.

— Salut, micuţo. A fost o figură grozavă ; te-a făcut să rîzi, hei ?

— Bine, Dick, dar de ce ? Şi începe din nou să rîdă, dar se încruntă şi se străduie să se stăpînească. A fost curată nebunie, chestia cu pasajul ăla ; ştii bine că nu există nici unul.

— Sigur că nu. Dar ce mai poveste ! Şi mi-a trecut prin minte chiar în clipa aia. Îşi potriveşte pălăria şmechereşte şi se umflă în pene ca un învingător. Jur pe ce-am mai sfînt, Tibs, chiar în clipa aia. Şi le-ai văzut feţele ? Păi, eram gata-gata să rîd şi eu. Izbucneşte într-un rîs zgomotos. I-ai văzut cum au înghiţit-o ? Doi dintre cei mai isteţi escroci din Anglia. Adevărul e, Tibs, c-aş putea vinde o bornă kilometrică băncii Angliei.

— Bine, dar dacă descoperă ? E o minciună aşa de străvezie.

— Dar ăsta-i tot şpilul. Cu cît e mai gogonată cu atît mai bine. Şi-am să-ţi explic de ce. Bonser o strînge de braţ cu mîndria artistului. Dacă spui o minciună într-adevăr gogonată, cusută cu aţă albă, lumea gîndeşte : „N-ar îndrăzni să spună una de calibrul ăsta dacă n-ar fi adevărată". Înţelegi, e ceva în genul unui muscar*. Nu că n-ar avea efect şi la fraieri. Dar cu nerozii nu e nevoie să te osteneşti. Ei vin singuri şi-ţi ling mîna şi zic : „Ia totul, prietene. Asta-i tot ce am şi mai pofteşte şi altă dată". E păcat să iroseşti minciuni gogonate cu nerozii. Dar indivizii ăia doi sînt unşi cu toate unsorile — nu-s alţii ca ei. Şi d-aia le-am oferit suplimentul ăla cu pasajul. Şi călugării. Ai văzut cum au înghiţit chestia despre călugări. Asta a fost poanta cu care i-am dat gata. Nu dă greş niciodată. E ca un muscar. Cînd e vorba de treburi murdare bagi călugării înainte — păi, toată lumea ştie ce le poate

* Pasăre care prinde insecte din zbor.

pielea. Călugării sau pastorii. Îţi oferă nota potrivită, un dram de fire omenească. Ei bine, cred că ne-am cîştigat dreptul la o mică sărbătorire. Şi Bonser se îndreaptă spre alt local.

— Nu, te rog, Dick.

— Da, mulţumesc.

— Nu vezi cum te distrugi ?

— Crezi c-a fost uşor să vînd valori Watling perechii ăleia de crocodili ?

Intră în bar şi bea. Are o expresie sumbră. Nu scoate un cuvînt. La ora închiderii, clătinîndu-se de colo-colo pe stradă, urlă spre ferestrele caselor :

— Dumneaei zice că nu-s bun de nimic.

— Dar, Dick, n-am spus...

— Păi, uite cum s-alege prafu' de mine. Ar trebui să fiu în Par-la-ment, trăgînd pe sssfoară toată omenirea.

— Măcar de te-ai ţine de ceva.

— Ce şanse crezi c-am avut azvîrlit, la paisprezece ani, dintr-o fabrică de pumni într-un prăpădit de birou.

— Dar înţelesesem c-ai fost la universitate.

— Biroul era la universitate. Într-un sssecretariat, şi dacă ai de gînd să mă faci mincinos de cîte ori deschid gura...

— Dick, e aşa de tîrziu, ar trebui să fim în pat la ora asta.

— Haaide, bagă-l în pat pe bietul imbecil şi ssscotoceşte-i prin buzunare. Curăţă-l trup şi sssuflet şi pune-i pielea la sssaramură.

Se opreşte şi i se adresează cu o fluturare oratorică a braţului :

— Tu nu mă preţuieşti, Tibişor ; mă socoteşti un tolomac. Dar greeşeşti. Tăria mea porneşte din măruntaie ; ficatul şi bojocii mei sînt carne a-ntîia specială pentru pisici ; am eu ceva în maţe ; nu sînt un cur pictat ; nu port faţă ca să-mi ascund părul de la ceafă.

Brusc începe să zîmbească larg, cu tristeţe, şi-şi tufleşte pălăria pe ochi. Repetă ultima propoziţie pentru sine însuşi cu desfătare şi exclamă : „Asta-i o poantă grozavă". A reuşit să se dispună singur. O cuprinde pe Tabitha cu braţul pe după umăr.

— Dă-i drumul, Păpușico, du-l acasă pe tolomac și calcă-l în picioare.

Jelindu-și talentele irosite cu o elocvență care-i pricinuiește mare satisfacție, o lasă să-l dezbrace și să-l bage în pat. Se cuibărește în brațele ei și suspinînd : „Haide, Păpușo, fă-mă praf, frînge-mi inima", adoarme pe pieptul ei și sforăie ca un elefant.

Tabitha nu se clintește. Stă față în față cu o mare, o surprizătoare descoperire. „Pur și simplu n-are nici un rost să te aștepți ca Dick să fie rezonabil. N-are pic de minte. Pot să pledez eu pînă mă învinețesc, el tot pe-a lui o ține".

15

UIMIREA SE PREFACE într-o adîncă tristețe. I se pare că e cuprinsă de o tristețe și o înțelepciune atît de copleșitoare, de profundă încît viața nu-i mai poate rezerva alte surprize. „Are o lipsă pe undeva, e ca un copil. Trebuie să am răbdare cu el, să fiu plină de tact."

Ca un început de răbdare maternă, rămîne absolut nemișcată în pat spunîndu-și : „De-ar fi să nu-nchid o clipă ochii dar pe el n-am să-l trezesc, altfel o să se scoale mahmur mîine și n-o să fie bun de nimic".

Dar se trezește la zece și jumătate a doua zi dimineața simțind cum Bonser o îmbrățișează somnoros și auzindu-l cum suspină :

— Oh, nevestica mea cu inimă de piatră, jumătatea mea care mă duce de rîpă.

Tabitha i se adresează pe un ton mieros, plină de tact :

— Știi ceva, Dick dragule, tare-ar fi fost bine dacă achitam chiria înainte de a cheltui toți banii ieri.

Bonser înregistrează aluzia cu mare jovialitate.

— Nu face nimic, coniță, nu vă perpeliți. Hei, permiteți-mi să vă arăt ceva nou.

— Dar Dick, se face tîrziu.

— Fără grabă, scumpițico.

Și dîndu-se jos din pat pe îndelete, se fîțîie prin cameră surîzător.

— Știi tu pe cine am de gînd să atac ?

— Ai toate adresele alea.

— O, m-am săturat de colonei ; am de gînd să mai ciupesc ceva de la ăi doi vrăjitori de la Leul roșu.

— Nu, Dick, te rog... Sare din pat ca să-l implore. După toate balivernele pe care le-ai turnat ălora ar fi curată nebunie.

— Iar te-ai pornit. Și peste o clipă o să-mi spui că nu muncesc destul. Ce să mai facă omul, nu știu zău !

— Dick, știu că ești deștept, dar nu-i nevoie să...

— Tu asiști, atîta tot. Tocmai mi-a dat prin gînd un truc pe cinste. Zîmbește cu savuroasă anticipare. Am să-i mulg pe șerpii ăia doi ca o pompă aspiratoare ; vino cu mine și-ai să-i vezi făcuți praf.

Insistă ca Tabitha să intre cu el la bar unde, la locul lor obișnuit, bookmakerii stau de vorbă cu un tînăr negricios cu aspect de boxer profesionist. Dar înainte ca Bonser să apuce măcar să le dea bună ziua, tînărul sare în sus și-i zice :

— Ce-i povestea asta cu acțiunile Watling ? Eu îs singurul agent p-aici. Ia să-ți vedem autorizația !

Bonser refuză cu indignare pe motiv că nici un gentleman n-ar pune la îndoială buna-credință a altui gentleman. Tînărul îi azvîrle pălăria de pe cap, se aude un strigăt : „Afară cu voi !" și Tabitha se trezește împinsă de o namilă de ospătar prin ușa turnantă înapoi în stradă, dimpreună cu două bătrîne femei de serviciu și un tinerel agitat purtînd pe cap o pălărie melon. Și în vreme ce, descumpănită de acest neașteptat incident, se străduie să se descîlcească de cele două femei, vede aceeași ușă învîrtindu-se și pălăria lui Bonser plutind prin aer apoi pe Bonser însuși bătînd frenetic din toate membrele în gol și aterizînd cu urechea tîrșîită pe trotuar. Dar înainte s-apuce să scoată măcar un sunet, îl vede sărind dintr-o tumbă în picioare și dispărînd după primul colț cu o viteză de-i sfîrîiau călcîiele.

Abia are timp să-și culeagă pălăria de pe jos și să se retragă spre casă înainte ca doi polițiști să sosească în fugă.

16

TABITHA, PĂRĂSITĂ aproape fără un ban, nu primește nici o știre timp de trei zile. Apoi sosește o telegramă dintr-o localitate de pe țărmul sudic, Heathland. „Vino imediat, perspective promițătoare."

A fost nevoită să-și amaneteze cea mai bună rochie pentru costul biletului de tren și să se furișeze din casă fără să achite chiria. Astfel pentru prima dată se vede silită s-o înșele pe proprietăreasă. Respectul ei de sine e profund atins, și e furioasă pe Bonser.

„Am fost prea slabă cu el. Își închipuie că poate face ce poftește și că eu am să mă port în continuare drăguț cu el. Dar am să-i arăt eu lui că se-nșală. În definitiv, tocmai pentru că mă iubește într-adevăr atît de teribil îmi pot permite să fiu categorică. Nu e de fapt asprime. E singura noastră speranță."

Și primele cuvinte adresate lui Bonser care, cu pălărie nouă și cravată nouă, o întîmpină la gară, sună a ultimatum.

— Regret, Dick, dar nu mai putem continua în felul ăsta.

O privește radios.

— Asta-i și părerea mea, Păpușo.

— Avea dreptate omul ăla în legătură cu agenția Watling ? Acțiunile tale erau false ?

— Ce știu eu ; le-am luat dintr-o cîrciumă.

— Și m-ai mințit cu nerușinare.

Buna dispoziție a lui Bonser rămîne netulburată.

— E ceea ce se cheamă o întrebare care n-așteaptă răspuns, nu-i așa ?

— Numai o proastă ca mine putea să te creadă. Dar e ultima oară. Dacă nu-ți iei o slujbă ca lumea, o slujbă adevărată, va trebui să ne despărțim.

— Categoric, Păpușo ; o slujbă ca lumea, stabilă, e singura cale.

— Mă bucur că te-ai lămurit în sfîrșit.

— O și am, Păpușico ; d-aia te-am chemat. O slujbă adevărată, stabilă. Printr-un prieten de-al meu.

Tabitha e bănuitoare.

— Ce fel de slujbă ?

— La o ceainărie, pentru a cînta la pian.

— Dar tu știi să cînți la pian ?

— Nu, sigur că nu ; dar tu știi. De îndată ce-am aflat, m-am și gîndit la tine, Tibișor. Și poți să începi chiar de azi. La ora patru.

— Dar, Dick, n-aș putea...

— Cum vrei, dar atunci nu înțeleg de ce-ai mai venit dacă nu ești dispusă să pui și tu umărul. Și am avut o șansă grozavă, să știi. Am făcut rost de slujba asta numai datorită trecerii pe care o are tipul ăsta Manklow și nu știu dacă mîine o să mai fie liberă.

— Ascultă, Dick...

— Dar să nu mai aud aiurelile tale că nu mă trage ața la muncă. Nu eu sînt cel întreținut.

— Urît din partea ta să spui una ca asta.

— Sau, cum ziceai, putem să ne despărțim.

— Să nu-ți închipui că n-am gîndit-o.

— Nu mă-ndoiesc. Ce frumoasă e vremea...

Tabitha rămîne tăcută și demnă. Și la ora patru cîntă la pianul din ceainăria Kumfy. Pentru cinci șilingi pe zi plus masa îi revine obligația de a cînta la ora prînzului, a ceaiului și a cinei.

— Un început promițător, doamnă Bonser. Cunosc o fată care a început la fel și a ajuns la Albert Hall.

Cel care vorbește e prietenul lui Bonser, Manklow. Are umeri pătrați, păr de culoarea nisipului, o față lată rozalie și ochelari cu rame aurii. Fruntea-i înaltă e brăzdată de cute adînci iar pe gura lui mare e întipărit de obicei un rînjet jalnic, parcă s-ar amuza pe seama propriei mîhniri. Se pare că Bonser îl cunoștea de ani de zile și că venise la Heathland ca să-l tapeze de bani. Dar Manklow e șomer și la fel de sărac ca Bonser. N-a putut să-i ofere altceva decît găzduire într-o mansardă amărîtă în partea veche a orașului ; și acum, la venirea Tabithei își mută patul într-un fel de dulap de sub streașină.

Tabitha, care a prins o mare antipatie față de Manklow, îndeosebi pentru că-și roade unghiile și pentru că în timp ce vorbește cu Bonser, se uită fix spre ea, se împotrivește acestui aranjament. Dar Bonser îi replică degajat :

— Păi, noi îi ocupăm camera ; și-apoi ce contează un șoarece ca el.

Şi Manklow nu poate fi pus la punct. E într-adevăr teribil de atent cu Tabitha. Mîinile lui mîngîie aerul în jurul ei, rînjetului său îi lipseşte foarte puţin ca să devină o insultă. Insinuează că o consideră prea bună pentru Dick Bonser.

— Asta nu-i viaţă pentru o fată ca tine, Tib.

Tabitha, care detestă să i se spună Tib, răspunde aţos :

— Mulţumesc, domnule Manklow, nu mă deranjează viaţa pe care o duc.

— Nu, dar norocul s-ar putea să-ţi surîdă. Da... măsurînd-o pe Tabitha cu o căutătură expertă, nu m-ar mira să ajungi la modă ; sînt semne.

— Să ajung eu la modă ?

— Genul tău. Picant. Sigur că n-aş pune mîna-n foc, dar genul viţică de Jersey a avut vogă destulă pînă acum. Mie personal îmi place genul Venus din Milo, sînt mai sănătoase ; dar într-o epocă putredă ca a noastră nu m-ar mira să ajungă la modă mutra „băiat din corul bisericii", tipul maimuţă jigărită.

— Vrei să zici că semăn cu o maimuţă ?

Insul se porneşte să rînjească cu toată gura, arătîndu-şi şirurile de dinţi mari albi şi zice :

— S-ar putea să dai lovitura ; mai ştii, orice e posibil. Am cunoscut o fată care şi-a găsit pe unu cu un venit de cinci miare pe an fiindc-avea un picior de lemn.

Şi devenind din nou grav, îşi îndreaptă meditativ lentilele în gol.

— Mie mi-ar fi convenit să fiu femeie ; altfel răzbeşte o femeie. Mintea lui Manklow stăruie mult asupra perspectivelor posibile.

— Sînt ocazii cu duiumul în jurul nostru, Tibby ; să nu-mi spui mie că viaţa e dură, din contră, e moale, zemoasă. Tot ce-ai de făcut e să prinzi momentul şi să arunci iute undiţa.

Manklow însuşi a dat greş cu vreo jumătate de duzină de slujbe — ca învăţător, de unde a fost dat afară în urma unui scandal în legătură cu nişte deconturi ; şi de la o editură, unde făcuse iarăşi nişte escrocherii. De curînd fusese concediat de la un ziar local pentru că se pretase să omită anumite nume din reportajul făcut de el asupra unui caz. S-a bănuit că pretinsese bani pentru a trece acele

nume sub tăcere şi că în alte cazuri folosise chiar şantajul. Dar el neagă toată povestea. Visul lui Manklow e să înfiinţeze un ziar propriu, orice fel de ziar ar fi.

— Dă-ţi seama ce perspective. Toate pensioanele astea unde puştimea învaţă carte. Asta-i la ordinea zilei acum, Tib, învăţătura. S-a întins ca o molimă în toată ţara. Acum trebuie prins momentul. Manklow subliniază în continuare faptul că noi ziare răsar ca ciupercile în fiece lună. Uită-te de pildă la *Răspunsuri* sau la toate fiţuicile astea de seară. E vădit o molimă şi-o să se întindă tot mai mult. Păi, ne căpătuim cu şcoli noi, nu-i aşa ? Sînt în stare să pariez c-o s-ajungem republică în vreo zece ani. E tare scîrbit că nu poate găsi un om bogat ca să finanţeze un ziar pe care să-l conducă el. Un ziar pe cinste, plin de miez, dînd cîte un şut cu fiecare picior şi muşcînd cu fiecare dinte. La cine nu m-am adresat, dar nimeni nu vrea să mă creadă. I-am scris lui Sturge, moş burtă verde, la hotelul The Heath dar se face că nu mă vede pe stradă. Putred de bogat. Mă rog, probabil că nu se poate altfel. Totul devine putred într-o epocă putredă.

17

DE PE PROMENADĂ i-l arată Tabithei pe Sturge care tocmai iese din hotelul The Heath situat pe faleză.

Heathland e una din acele staţiuni mai mici, cu o plajă proastă, locuri de scăldat stîncoase, fără teatru, cu o promenadă scurtă şi care, tocmai din aceste motive, sînt foarte căutate de toţi cei ce detestă mulţimea. Cele cîteva pensiuni şi hoteluri proaste sînt ocupate în fiecare an pînă la refuz cu judecători, generali, doctori prosperi, chiar şi cu cîţiva actori din West End ; şi întotdeauna cu mulţi iubitori de artă. Într-o vreme se ţineau anual seminarii de artă la Heathland, frecventate de o prinţesă şi doi generali de brigadă. Iar în sezonul de vară există întotdeauna cîte o expoziţie de pictură de la Londra unde se pot vedea cele mai noi creaţii.

Într-o astfel de localitate, distinşii sezonişti se preumblă asemeni unor proprietari, iar Sturge, în timp ce-şi face zilnica plimbare de dimineaţă pe promenadă, pare să ocupe aproape tot trotuarul. E un bărbat de statură mijlocie trecut de cincizeci de ani, cu ochi mari spălăciţi. E spălăcit tot, părul încărunţit tern, faţa mare albă, adînc cutată, nasul mare incolor. Poartă un costum gri-pal, croit foarte lejer dintr-un fel de stofă mătăsoasă extrem de uşoară şi o cravată albă de mătase în care e înfipt un ac cu o perlă imensă. Pălăria lui e o panama din cel mai fin pai. Şi, în timp ce se plimbă cu mers tacticos, plin de importanţă alături de frumoasa, remarcabila lui consoartă care-şi poartă umbrela de soare întocmai ca un ofiţer la paradă sabia, e întotdeauna înconjurat de un mic grup de prieteni, pe care Manklow îi descrie drept păduchi, purici, molii şi gîndaci.

Unul e Jobson care îl flanchează de o parte, de cealaltă parte fiind doamna Sturge, şi care ascultă conversaţia lui cu un aer de admiraţie jovială, ca a unui ţăran în faţa scamatorilor la circ. Alt personaj e o femeie înaltă cu ten gălbejit, drapată în veşminte unduitoare care apare de obicei cînd doamna Sturge lipseşte. Vreo doi, trei tineri completează mereu acest alai : tineri scriitori, un pictor care expune la galerie peisaje pictate în manieră impresionistă pe care Manklow le numeşte maimuţăreli franţuzeşti.

Tabitha, care a învăţat să picteze acuarele la şcoală, în stilul Birket Foster, e de aceeaşi părere cu Manklow că aceste picturi sînt „un bluff — orice puşti ar putea picta mai bine cu coada vacii".

— N-au nici cea mai vagă idee de desen.

— Cu toate astea, există o şansă pe undeva ; nu m-aş mira dacă genul ăsta ar prinde.

— Nu-i posibil, nişte aiureli ca astea.

— Da, dar academismul şi-a trăit traiul. Şi reflectînd profund, declară : Ar merita o încercare ; după cum zici, nu-i nevoie să ştii mare lucru.

Dar pe Tabitha o revoltă atît tablourile cît şi cei care le admiră. Ştie din *Punch* şi de la Harry ce fel de oameni sînt esteţii : creaturi afectate, degeneraţi morali, duşmani a tot ce e britanic.

O manie de-a lui Sturge o indignează la culme. Din doi în doi pași se oprește, formînd o fereastră cu ajutorul degetului mare și a celor două arătătoare, privește plaja și marea. Pe loc doi din anturaj îl copiază cu mici exclamații de satisfacție ori cu întrebări precipitate „N-ar fi mai bine poate să scoatem din cadru barca aceea, și s-o eliminăm pe femeia grasă cu fetița ?"

— Fanfaronadă, asta-i tot, remarcă Tabitha. Iar Manklow privind țintă cu ochi reci ca oțelul spre omul bogat și prietenii lui, comentează :

— Asta-i fandoseală de esteți — sînt esteți din cap pînă-n picioare, toată șleahta. Uită-te la bătrîn, doldora de bani și plin de ifose. Ia-i citit vreodată revista, *Simbolistul?* A apărut anul trecut ; n-a scos decît vreo trei numere. Dar prinsese mișcarea — un pic de murdărie ambalată în hîrtie de lux.

— Murdărie ?

— Păi, Tib, asta încerc să-ți explic ; acum zece ani un editor nu putea lăsa să se tipărească cuvinte tari. Era obligat să le marcheze cu două stele. Pe cînd azi se publică Zola. Acum e lovitura secolului. Nu s-a mai văzut așa ceva decît în perioada dinaintea revoluției franceze. Rămîne cufundat în gînduri cu o privire dusă.

— Și revoluția aia cum crezi c-a început — la fel, publicînd cărți murdare, Rousseau și Voltaire și toți ăilalți. Ei bine, asta am vrut, asta avem. Ce-aș mai rîde dacă moș-burtă-verde-de-Sturge o să-și frîngă gîtul după ce-a tipărit toată salata aia despre cultură și desființarea cenzurii.

— De ce-a dat faliment revista lui ?

— Sfinte Sisoe ! De unde să știe gelatina asta bătrînă cum se conduce o gazetă — n-ar fi în stare să-mpingă un cărucior la vale ! Ei, dac-ar avea minte să primească sfaturi...

Manklow are planuri pentru tot felul de publicații, inclusiv o revistă trimestrială de estetică. A încercat chiar să-l cîștige pe Sturge cu desenele unui oarecare Dobey, un tînăr artist londonez, nepublicat pînă la data aceea. Manklow luase desene de la Dobey promițînd că se va ocupa de publicarea lor și între timp le calchia stîngaci și le oferea spre vînzare prin localuri.

Tabitha, ocupată aproape toată ziua, istovită noaptea, ieşind doar pentru o plimbare înainte de prînz însoţită de unul dintre cei doi bărbaţi, nu vede desenele pînă cînd într-o dimineaţă le descoperă zăcînd pe masa din mansardă. Atunci e revoltată.

— Vai, domnule Manklow, ce lucruri oribile.

El îi zîmbeşte trist, cu aerul său pe prieten-confident.

— Ştiu ; toate au ceva respingător, nu ? Dar tocmai asta voiam să spun şi eu. Dobey a prins mişcarea — ceva nou şi şocant totodată. Lumea o să înghită toate astea cu nesaţ şi criticii o să facă spume la gură.

Iar Tabitha se uită la Manklow cu aversiune. Simte atîta repulsie faţă de el încît nu suportă prezenţa lui în aceeaşi cameră.

18

E ŞI MAI HOTĂRÎTĂ să se descotorosească de Manklow datorită traiului ei ferice cu noul, adorabilul Dick. Niciînd n-a mai fost atît de fericită. Şi nu pentru că ar fi mai amoros. După cum îşi spune sie însăşi, ca o nevastă cu îndelungată experienţă : „Nu asta contează cu adevărat". Importantă e atitudinea lui prietenoasă, respectuoasă, grija pe care o manifestă faţă de ea ca persoană. Aleargă după ea ca s-o înfofolească cînd bate vîntul, e profund îngrijorat dacă aude că o doare capul. Şi deşi îi ia salariul, întotdeauna se sfătuieşte cu ea în ce fel să cheltuiască banii. E de acord ca măcar o jumătate de coroană să intre în puşculiţă. Şi deşi e lucru stabilit ca din buget să prevadă cel puţin o sticlă de whisky de trei şilingi şi şase peny, o sărută de fiecare dată cînd vine cu sticla, exclamînd : „Bravo, micuţa mea gospodină".

Aşa că, într-o seară de vineri, cînd îi înmînează cei treizeci de şilingi şi se reazemă de braţul lui vînjos, Tabitha începe atacul :

— Ţie chiar îţi place domnul Manklow, Dick ?

— Ferit-a sfîntu, un bădăran josnic ca el ! Pur şi simplu fac abstracţie de el.

— Nu simţi c-ar fi mai plăcut fără el ? Acum că ne-am mai aranjat.

— Da, dar şarlatanu' e util, şi nu trebuie să-i plătim nimic. Un şut în fund e de-ajuns pentru un porc ticălos ca el ; şi ca să fim drepţi, cu mine nu-ncearcă nici una din figurile lui. Acum dă fuga şi spală-te pe dinţi în timp ce eu mă duc la Capricornu' să mă-ntîlnesc cu un vechi prieten drag ca să-l întreb de sănătate.

— Nu uita de whisky.

— Ei da, asta-i o idee. Mulţumesc. Păpuşico, n-am să uit de whisky. Am să-mi notez. Mulţumesc, scumpo.

Şi cînd se întoarce, după ce luase o probă din whisky, o aşează pe genunchi şi se apucă s-o ciupească pînă la învineţire. Acesta e un semn de cea mai înaltă consideraţie din partea lui şi Tabitha profită pe loc :

— Oh, Dick, crede-mă, nu-l mai pot suporta absolut deloc pe individ ; trebuie să avem un locşor doar al nostru.

— Stimabila mea Păpuşică, cîştigătoarea sticlei de whisky, stîlpul casei. Ea ordonă, şi toţi se supun.

— Şi Dick dragule, îţi dai seama c-am putea avea un cămin în adevăratul înţeles al cuvîntului dac-am dispune doar de o liră în plus pe săptămînă ?

Bonser, tot mai amoros, nu se lasă descurajat de această aluzie ci răspunde doar cu o ciupitură întrucîtva şi mai violentă. Iar cînd Tabitha urlă de durere, rosteşte pe un ton languros : „Ce tare o iubeşte băiatu pe Păpuşa lui".

Trezindu-se de dimineaţă, Bonser prinde cuvintele, pare-se de încheiere ale unui lung discurs : „Doar două-trei camere — dar să fie un adevărat locşor al nostru".

Cînd e satisfăcut, Bonser e afectuos. O anumită trăsătură de bunătate indolentă îi insuflă simţăminte binevoitoare. O îmbrăţişează pe Tabitha şi zice :

— Un cuibuşor mic şi drăguţ pentru un pungaş mic şi drăguţ.

— Şi atunci ne-am putea căsători de adevărat.

— Căsători ? E din nou somnoros. Ce atîta grabă... voi fetele sînteţi toate înnebunite să vă măritaţi. N-am o părere prea grozavă despre căsătorie ; să transformi o plăcere într-o afacere.

— Bine, Dick, dar ai promis...

— Uite ce, nu mă cicăli în clipa asta, nu-mi strica buna dispoziție.

— Dar, Dick, nu se poate să continuăm așa la nesfîrșit.

— Foarte bine, dacă nu se poate, atunci ai oricînd posibilitatea să petreci o vacanță la fratele Harry.

— Cum aș putea să-i cer lui Harry să mă ajute pînă nu sîntem căsătoriți ?

— Fă-o pur și simplu. Așa se aranjează lucrurile. Le faci, și gata.

— Dick, știi bine că ar putea deveni necesar.

— Pentru ce ? Poți să spui oricînd că sîntem căsătoriți. Nu mă deranjează ; eu n-am să dezmint.

— Bine, dar... să zicem c-am avea un copil.

Tabitha a rostit remarca pe un ton oarecare, ca și cum ar fi emis o ipoteză. Dar Bonser dintr-o dată se trezește de-a binelea.

— Ce înseamnă asta ? Se ridică în capul oaselor pe pat. Ce vrei să spui ?

— Oh, nu sînt sigură încă... dar...

— Nu ți-am spus de-atîtea ori să te păzești ? Ei bine, cu asta ți-ai semnat sentința.

Bonser sare din pat și se îmbracă cu mișcări iuțite de indignare.

— Dumnezeule, să i-o trîntești omului așa, din senin, tocmai cînd se simțea mai fericit.

Tabitha, stînd așezată în pat, se holbează la el.

— Dar bine, Dick, nu te bucuri ?

— Să mă bucur ?

O spune pe asemenea ton încît Manklow, care-și scosese brusc capul din ungherul lui, și-l trage la iuțeală înapoi.

Tabitha se dă jos din pat cu mișcări lente și-și pune capotul. Are întipărită pe față o expresie de uimire.

— Dar, Dick, chiar nu vrei un copil, copilul nostru ?

Bonser se îndreaptă brusc spre ea și-și vîră nasul aproape în obrazul ei.

— Cioc, cioc, cioc la cap ! Dacă-ți închipui c-o să mă legi de mîini și de picioare cu plodul ăsta...

— Nu-mi închipui nimic. Știu doar atît că acest copil e și al tău și că trebuie să faci ceva pentru el. Tabitha e tare mîniată.

— Trebuie ?

— Da, trebuie. Zău, Dick, — şi tonul ei îl imploră să fie mai puţin copilăros — e timpul să priveşti lucrurile în faţă.

— Ce lucruri ?

— Că tu doar te joci de-a viaţa. Nu ţin să te cicălesc, Dick, dar tu nu vrei deloc să înţelegi că nu te poţi eschiva aşa, pur şi simplu, de la toate.

În clipa aceea Tabitha simte în mijlocul feţii o izbitură surdă, dureroasă şi se trezeşte lungită pe spate într-o beznă deplină, luminată doar de o explozie de comete scînteietoare. Cometele se sting şi ea protestează pe variate tonuri de uimire „Dick, Dick, Dick." Cînd în sfîrşit reuşeşte cu mare efort să se ridice în capul oaselor abia apucă să-l vadă pe Bonser, cu valiză şi pardesiu, dispărînd pe uşa care se trînteşte în urma lui. Tabitha exclamă uluită :

— Dar asta întrece orice limite. N-am de gînd să suport aşa ceva.

Din nas îi curge sînge. Se ridică şi se duce să-şi spele faţa care o doare şi, ce-i mai grav, e tumefiată şi sluţită. Cînd se priveşte în oglindă vede cu ochii evidenta dovadă a dezastrului. Pleoapele i se umflă mai tare iar durerea pare că se răspîndeşte din nas în întreg corpul. Se aşază pe un scaun ţinîndu-şi o batistă udă la nas şi reflectează : „Cel puţin acum ştiu cu cine am de-a face — o adevărată brută, un nemernic. Îmi dau seama că nu m-a iubit nici un pic, niciodată. Nu vreau să-l mai văd cît oi trăi. Da, măcar tot m-am ales cu ceva. M-am lecuit de Dick Bonser."

Dar deodată suspinele pun stăpînire pe ea, lacrimile îi ţîşnesc din ochi şi exclamă : „Oh, cît îl urăsc, cît mă dezgustă".

19

DINTR-O DATĂ SARE în picioare, se îmbracă în viteză frenetică, îşi vîră nişte vată în nări ca să oprească sîngerarea şi iese grăbită în stradă. „Nu, n-am să admit aşa ceva ; îl învăţ eu minte ! Da, am să m-arunc în rîu... nu, înaintea unui tren. Da, un tren." Şi se simte consolată la

ideea acestui sfîrşit violent, un sfîrşit-răzbunător, pe care îl salută, ca pe o eliberare.

Se repede năucă să traverseze strada, fără să ţină seamă de circulaţie. Căruţaşii strigă la ea ; un birjar, înjurînd, trage calul de hăţuri dar nu înainte ca osia s-o împungă în umăr şi s-o dea de-a dura pînă-n rigolă.

Cîţiva trecători aleargă s-o ridice şi-o susţin pînă într-o prăvălie, un magazin de postavuri. Tabitha, buimăcită de o lovitură la cap, murmură „nu, nu, nu", cu voce pierdută. Nu vrea coniac, nu vrea asemenea consolare. Vrea să ucidă. Între timp ochii i se opresc o clipă asupra unui straniu obiect întrezărit în oglinda din faţa scaunului ei : o tînără femeie cu ochi învineţiţi şi nasul umflat, mînjită de noroi şi sînge, care face nişte grimase nemaipomenite. Dar ce-i atrage îndeosebi atenţia e pălăria femeii, o pălărie mare cu flori, turtită şi tuflită într-o parte aşa încît fiece floare atîrnă frîntă şi ferfeniţită. Este, pe scurt, o pălărie absolut deşuchiată ; şi contrastul dintre aspectul acesta dezmăţat şi grimasele jalnice ale femeii îi pare, nu se ştie de ce, extrem de hazliu.

Pe măsură ce-şi revine în simţiri, Tabitha începe să realizeze ridicolul acestei jalnice înfăţişări ; şi apoi pricepînd că făptura vrednică de plîns, cu ochii învineţiţi, nasul umflat înfundat cu vată mînjită de sînge, haine rupte, pline de noroi, şi pălărie caraghioasă, este chiar ea, izbucneşte brusc în rîs.

Tinerii se alarmează şi vociferează :

— Hei, grăbiţi-vă odată cu coniacul ăla.

Vînzătoarea din magazin, o tînără femeie slabă îmbrăcată în negru, îi ia mîna Tabithei într-a ei şi cu cealaltă îi plesneşte dosul palmei.

— Dar nu sînt... n-am istericale..., gîfîie Tabitha cu răsuflarea întretăiată. Numai că... e atît de... caraghios. Toate cîte s-au petrecut aşa deodată...

Coniacul ajunge la buzele ei. Încearcă să refuze, dar îl bea din politeţe faţă de tînărul care i l-a adus.

— Oh, mulţumesc — sînteţi deosebit de amabil. Dar o îneacă din nou imense valuri de rîs. E iarăşi şcolăriţa care, atunci cînd chicotea, chicotea ceva mai tare decît restul clasei. Rîsul acesta năvalnic o smulge din realitate, o

transportă, dizolvîndu-i voința, furia. Cu lacrimi în ochi se străduiește să explice.

— Dar nu sînt... nu e... e doar... așa de caraghios.

E condusă și așezată în trăsură și birjarul, bogodănind dar ușurat că nu-și făcuse apariția nici un polițist, o duce înapoi acasă și-o ajută să urce scările pînă la mansardă. Manklow, la masă, absorbit de desenele lui, se ridică rînjind surprins, iar Tabitha, văzîndu-l, se pornește din nou pe rîs.

— O pălit-o, explică concis birjarul. Dŏn'șoara o căzut. O depune pe Tabitha pe pat și dispare la iuțeală.

Tabitha, rîzînd, protestează încercînd să-l lămurească pe Manklow :

— Dar nu e... nu sînt... e doar... toate... toate laolaltă.

Manklow scoate sticla de whisky și Tabitha bea din nou.

— Acum spune-mi ce s-a întîmplat.

Și, rîzînd, îi povestește :

— Mai întîi, Dick m-a lovit ; și-a plecat — m-a părăsit. Și după aia m-am hotărît să m-arunc înaintea unui tren, dar am căzut — uită-te la mine. Nu sînt o arătare ?

— Biata Tib — și zici că Dick a plecat ?

— Da, și sînt bucuroasă. Îl urăsc.

Manklow o consolează.

— Știi, Tib, nu puteam pricepe cum îl suportai pe mojicul ăla. Să te trateze în halul ăsta, mai ales în situația în care ești. Da, sînt la curent ; n-aveam cum să n-aud. Nu numai porc dar și prost pe deasupra. Să vrea să se descotorosească de o fată ca tine. Vocea lui căpătă o notă de dispreț. Un prost sadea.

— O, îl urăsc, nu mai vreau să-l văd niciodată.

— Ai perfectă dreptate, ai putea să faci oricînd mult mai mult pentru tine.

Tabitha percepe exaltarea individului dar nu-i acordă nici o atenție. Rîsul a lăsat-o slăbită, epuizată dar încălzită. E toropită de căldură, o căldură domoală ca aceea a unui convalescent a cărui temperatură e subnormală, dar al cărui sînge pulsează în voie. Și căldura aceasta animală e nespus de agreabilă. Apreciază brațul pe care Manklow i-l oferă ca sprijin ; îi e recunoscătoare pentru felul îndemînatic, aproape feminin, în care îi scoate fusta noroită și pantofii, îi șterge fața cu un burete, îi spală mîinile și-o înfofolește bine în plapumă.

— Am să mă duc s-aranjez cu cei de la ceainărie să-ţi dea liber pe ziua de azi.

— Dar nu vreau să mă mai întorc acolo.

— În locul tău n-aş renunţa la slujbă chiar imediat.

Tabitha reflectează alene „Şi ăsta vrea banii mei", dar nu e nici surprinsă, nici indignată. E amuzată, dar nici amuzamentul ei nu e cinic. E un amuzament cald, molcom, indulgent. Zîmbeşte la gîndul că nesuferitul de Manklow mizează pe ea ca să-l întreţină. „Şi cu ambii ochi învineţiţi ! Mă-ntreb ce-o să-şi închipuie cei de la ceainărie."

Dar Manklow aranjează totul. Peste douăzeci şi patru de ore Tabitha se află din nou pe podium, cîntînd la pian. Atîta doar că, pentru a o ascunde privirilor, aşezaseră cîteva ghivece cu ferigi iar pe Tabitha cu spatele spre mese. Acum situaţia nu-i mai pare amuzantă. O doare capul, îi e greaţă şi nu există cuvinte care să poată exprima cît îi e de silă de zbîrnîiala pianului ieftin şi de melodiile banale pe care le cîntă pentru a suta oară. Căldura acelui rîs copios nu mai înseamnă o delectare atotcuprinzătoare, ci mai degrabă o fierbinţeală acută în piept. Nu mai doreşte să-şi pună capăt zilelor ; dimpotrivă, nu înţelege cum de i-a putut trece prin minte o asemenea idee căci, după cum zice „nu merita să facă aşa ceva pentru Dick." Dar se simte nerăbdătoare, cuprinsă de acea febrilă senzaţie care apare cînd viaţa e în căutarea unui scop.

Manklow se comportă în continuare admirabil şi, spre surprinderea ei, se dovedeşte totodată extrem de discret S-a mutat din ungherul lui într-o cameră cu chirie undeva prin apropiere. N-a fost niciciînd atît de respectuos şi n-are pretenţii la banii ei, aşa încît îşi poate acoperi datoriile faţă de proprietăreasă.

Tabitha se simte recunoscătoare faţă de el şi chiar bucuroasă de compania lui. Fiindcă pe stradă se sfieşte să iasă din cauza vînătăilor de pe faţă, şi cum nu fusese niciodată o cititoare pasionată, conversaţia amuzantă a lui Manklow este oricînd un prilej binevenit de distracţie pentru ea.

Faţa ei îl îngrijorează şi de aceea o trimite la un farmacist ; e încîntat că nu are nasul rupt şi insistă ca Tabitha să-şi cumpere un unguent.

— Dar nu contează cum arăt la față, protestează Tabitha. Contează ce trebuie să fac de-acum înainte. Acasă nu mă pot întoarce în nici un caz.

— Așteaptă să te-ndrepți la față, declară Manklow cu rînjetul său obișnuit, și după aia o să mai vedem noi.

— Dar ce-o să vedem ? Desigur, aș putea găsi o slujbă mai bună...

— Da, trebuie să găsești o slujbă mai bună.

Peste o săptămînă, nasul ei și-a redobîndit forma iar umbra ușoară din jurul ochilor, cum remarcă Manklow, nu face decît să le intensifice strălucirea ; Tabitha tocmai descinde de pe podiumul ei după programul de prînz, cînd observă doi bărbați ridicîndu-se de la o masă și tăindu-i calea — Manklow și Jobson, prietenul lui Sturge.

Manklow i-l prezintă pe Jobson care îi strînge mîna cu multă deferență și-i mulțumește pentru cît de frumos a cîntat la pian.

— Dar am aflat că sînteți o pianistă adevărată, doamnă Bonser. N-ar trebui să cîntați într-o ceainărie...

Tabitha admite că detestă ocupația ei la ceainărie și Jobson o întreabă dacă n-ar accepta să cînte pentru niște prieteni de-ai lui care locuiesc la hotel.

— Adevărați melomani care vor aprecia talentul dumneavoastră.

— Dar, domnule Jobson, eu de fapt nu știu să cînt prea bine la pian — acasă eram abia în faza de studiu.

Jobson însă e entuziasmat. Declară că marii artiști nu sînt niciodată mulțumiți de ei înșiși dar, desigur, se va ține seama de lipsa ei de exercițiu. Manklow rostește cu gravitate :

— Categoric trebuie să te duci, Tibby — e marea ta șansă !

Iar Tabitha simte că într-adevăr nu poate refuza.

Manklow o duce la un magazin de rochii de categoria a doua unde insistă ca Tabitha să-și aleagă o rochie care ei i se pare mult prea strîmtă pe șolduri și prea decoltată la umeri.

— Asta-i stilul, Tib ; oferă-le tot ce ai, deoarece silueta e unul din atu-urile tale majore. Muzeul Dresda, pe cinstea mea. Venus de buzunar. Du-te și învinge. Startul s-a dat.

Şi de fapt, spre propria-i surpriză, Tabitha are mult succes. Prietenii lui Jobson aplaudă zgomotos ; Sturge e deosebit de amabil. Are, zice el, privind-o intens cu ochii lui spălăciţi, „un talent remarcabil". Insistă ca Tabitha să accepte cinci guinee pentru recitalul ei şi să-l repete săptămîna următoare. Între timp se va simţi onorat dacă va folosi pianul din salonul lui pentru a exersa.

20

JOBSON O INVITĂ la masă, şi Tabitha se trezeşte pe neaşteptate membră a micului grup care-l înconjoară pe bogatul amator de artă, care-l flatează şi sporovăie despre artă. Toţi se interesează de părerile ei cu deosebit respect. Ce crede doamna Bonser despre influenţa lui Constable asupra lui Delacroix ?

— Sînt convinsă că a fost pozitivă.

— Cît de adevărat e, spune Sturge. Da, a fost pozitivă, o influenţă eliberatoare.

Tabitha vede pentru prima dată desene de Beardsley*, foarte admirate de tot grupul. Rosteşte cu prudenţă :

— Ce originale sînt !

— Acesta-i cuvîntul, încuviinţează Sturge. Originalitate — doamna Bonser a prins exact nuanţa.

Tabitha e uluită de uşurinţa triumfului ei. Se simte mişcată de amabilitatea generoasă a noilor ei prieteni. Nu mai cunoscuse pînă atunci oameni dispuşi să facă altora plăcere, ca Sturge mai ales. „Zău, gîndeşte ea despre binefăcătorul ei, e un om de zahăr. Şi ce noroc pe mine că-l interesează atît de mult arta şi sprijinirea artiştilor. Dacă reuşeşte într-adevăr să mă lanseze, am să-i fiu recunoscătoare pe veci ; aşa s-ar cuveni."

Doamna Sturge e plecată din localitate iar Sturge o invită pe Tabitha la plimbare şi o conduce pînă în capătul cel mai îndepărtat al falezei care e aproape pustiu. Îi vorbeşte cu vocea lui scăzută, molcomă despre artă şi duşmanii ei.

---

* Aubrey Vincent Beardsley (1872—1898), ilustrator englez.

— Reticența, reticența tipic britanică, ăsta-i dușmanul, murmură el. Uitați-vă cum îi tratează pe artiștii lor. Și îi vorbește despre convenționalismul care domnește în Anglia la toți și în toate. Oamenii resping tot ce e nou și important pur și simplu pentru că e important, pentru că amenință să-i trezească și să-i oblige să gîndească și să simtă — să gîndească și să simtă cu adevărat. Și aplecîndu-se ușor spre Tabitha, cu nasul lui mare, alb, împungînd agresiv înainte, și care pare astfel în contradicție flagrantă cu vocea domoală, Sturge mărturisește :

— Toate acestea vi le pot spune dumneavoastră, doamnă Bonser, dar nu și doamnei Sturge. Ea n-ar înțelege. Zîmbește apoi cu aer de conspirator și Tabitha replică :

— Doamna Sturge mi s-a părut o femeie foarte drăguță și sînt sigură că e foarte bună.

— Oh, desigur, desigur, cea mai bună dintre femei — dar nu înțelege arta, doamnă Bonser ; nu e artistă. Și după o clipă de pauză se pornește s-o laude pe Tabitha ca pianistă. Nicicînd nu s-a mai simțit atît de emoționat. Tabitha are mult talent.

— Doamnă Bonser, nu vă pot spune în cuvinte ce-a însemnat pentru mine prietenia cu dumneavoastră : o viață nouă, un curaj nou ; m-am născut într-adevăr a doua oară.

Tabitha e înmărmurită. Îi vine să rîdă. Dar Sturge vorbește nu ca un îndrăgostit ci ca un filozof și asta o face să se rușineze de pofta ei de a rîde.

— Nici nu vă dați seama cum se poate stinge viața într-un om, doamnă Bonser, cum se scurge picătură cu picătură pînă cînd în cîțiva ani ajunge pur și simplu un obiect neînsuflețit. Mor cu milioanele în felul ăsta, pe picioare. E suficient să vă uitați mai atent prin vagoanele de tren sau prin omnibuze ca să-i vedeți — cadavre ambulante. Și ei nici nu-și dau măcar seama cum s-au petrecut lucrurile. Omul habar n-are că e mort pînă cînd, din întîmplare, ca urmare a unei experiențe spirituale, reînvie și astfel e capabil să compare noua sa stare cu cea dinainte. Da, viața, viața... și în acest punct, nasul înfigăreț al lui Sturge, care-l face pe moment să semene cu un ogar alb adulmecînd o urmă, se repede înainte, ...cît de prețioasă e, cît de misterioasă în izvoarele ei. Frumusețe, iubire, artă. Dar în defi-

nitiv, doamnă Bonser — şi nasul se apropie şi mai mult de obrazul ei — poate să ne mire ? Viaţa înseamnă trăire, e personală prin însăşi esenţa ei, înseamnă simţire, este bucuria autentică care izvorăşte din senzaţia...

— Înţeleg ce vreţi să spuneţi, zice Tabitha. Oamenii îndrăgostiţi simt o exaltare, o însufleţire.

— Da, da, aţi înţeles. Ştiam eu că veţi înţelege ; e o renaştere, o reîntrupare.

Într-o seară, o mapă cu schiţe trece din mînă în mînă, şi Sturge îi arată Tabithei un desen de Beardsley reprezentînd o fată într-o grădină.

— Minunată... superbă.

— E într-adevăr destul de..., Tabitha se opreşte. A constatat că e mai prudent să nu fie prea explicită.

— Nu vă recunoaşteţi ?

— Pe mine ?

— Sînteţi un Beardsley în carne şi oase, doamnă Bonser.

Şi tot grupul repetă că doamna Bonser e un Beardsley în carne şi oase.

— Remarcabil de frumos...

Tabitha începe să rîdă, dar observînd în ochii lui Sturge o expresie tristă, plină de reproş, redevine serioasă. Şi cînd îi descrie lui Manklow scena, acesta declară cu un strop de dispreţ :

— Exact ce ţi-am spus eu, recunoşti ? Eşti genul la modă... ascultă-mă pe mine şi bate fierul cît e cald, pînă cînd vreunul din artiştii ăia n-o născoci altă trăznaie.

21

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ, Sturge, ajutînd-o pe Tabitha să coboare de pe stînci şi ţinîndu-i mîna mai îndelung decît ar fi fost necesar, îi spune :

— Doamnă Bonser, v-aţi dovedit o prietenă minunată pentru mine ; n-aş putea să fac ceva, cît de neînsemnat, pentru dumneavoastră drept răsplată ?

— O, dar aţi făcut foarte mult ; a fost deosebit de drăguţ din partea dumneavoastră că mi-aţi dat posibilitatea să exersez şi mi-aţi oferit prilejul să cînt.

— O nimica toată, mi-am făcut numai datoria. Şi peste o jumătate de oră îşi repetă oferta.

— Presupunînd că v-aţi afla în vreo dificultate, doamnă Bonser, nu ezitaţi şi apelaţi la mine. Vă implor din toată inima.

Cînd repetă pentru a treia oară o invitaţie asemănătoare, Tabitha îşi dă seama că Sturge nu e animat numai de simplul motiv al prieteniei. Îşi spune: „Trebuie c-a auzit ceva, se bîrfeşte mult pe aici." Ceea ce o incită să reacţioneze negativ faţă de Sturge. Reflectează : „Drăguţ din partea lui, e un om extraordinar de drăguţ". Dar o deranjează faptul că Sturge îi cunoaşte secretul. Consideră că secretul trebuia să rămînă numai al lor, al ei şi al lui Bonser, cel vrednic de dispreţ. Se plînge că vîntul a devenit rece şi pleacă acasă.

În după-amiaza următoare face tot posibilul să-l evite pe Sturge. Pentru a ajunge în camera unde exersează, se strecoară pe uşa din dos şi declină invitaţia de a cînta la pian în seara aceea. Tocmai se pregăteşte să-şi spună rugăciunile, ca de obicei, înainte de culcare, cînd aude un ciocănit în uşă, şi Jobson îşi face intrarea în cameră.

— Scuzele mele, doamnă Bonser, dar e vorba de ceva urgent. Trebuie să plec mîine la Londra şi-am să lipsesc cîteva zile.

Între timp Tabitha şi-a îmbrăcat repede capotul. Îi răspunde cu răceală :

— Dacă nu se poate amîna pînă mîine..., şi se aşează pe un scaun cu spetează dreaptă.

Jobson nu e nici stînjenit nici, ca Manklow, evaziv şi plin de tact. Merge drept la ţintă. Prietenul său, Sturge, zice el, ţine foarte mult la ea şi e foarte îngrijorat de soarta ei, pentru că întîmplător îi cunoaşte situaţia ; că a fost abandonată, că e însărcinată şi că nu are nici un ban. Domnul Sturge nu poate suporta să ştie că o persoană care-i e atît de dragă, care are atîta talent şi e atît de fermecătoare se află într-o asemenea situaţie, şi are un plan ca s-o ajute.

— Dar de ce nu-mi spune chiar el toate astea? întreabă Tabitha, extrem de ofensată de stilul direct al lui Jobson.

— Pentru că niciodată nu i-aţi permis. Pentru că mereu v-aţi eschivat. Şi încă un motiv, pentru că e timid. Fred Sturge e un om de valoare, doamnă Bonser, sînt prietenul lui de douăzeci de ani şi sînt mîndru de asta — dar e un om timid. Nu cred că v-a spus vreodată ce simte pentru dumneavoastră. Tot ce pot să spun e că simte foarte mult ; să nu nesocotiţi acest lucru. Da, doamnă Bonser, asta e o mare şansă pentru dumneavoastră.

— Ce înţelegeţi prin şansă ?

— Iată ideea lui Fred. Ca să fiu sincer, a fost de fapt ideea mea şi el a acceptat-o imediat. Dumneavoastră plecaţi în Franţa, într-un mic apartament liniştit unde o cunosc pe proprietăreasă foarte bine, rezolvaţi acolo mica dumneavoastră problemă — o să ne asigurăm de cea mai bună îngrijire medicală şi apoi — ei bine, atunci veţi fi stăpînă pe situaţie. Fred e gata să facă orice pentru dumneavoastră, doamnă B.

— Dar asta o să coste o grămadă de bani.

Cu un gest, Jobson respinge observaţia.

— Fred va fi deosebit de bucuros şi eu la fel. Brusc insul devine de o sinceritate jovială. Zău, pe cuvîntul meu. Pentru că asta-i trebuie lui Fred, o fetiţă drăguţă, doar a lui, la care să se poată refugia din familia aia înfiorătoare a lui.

Tabitha înţelege deodată planul lui Jobson şi sare în sus.

— Consider că sînteţi absolut dezgustător, domnule Jobson, iar domnul Sturge e şi mai rău. Cel puţin dumneavoastră aţi îndrăznit să veniţi în persoană şi să-mi faceţi ceea ce numiţi, propunerea dumneavoastră.

Şi Jobson s-a ridicat în picioare. E nespus de surprins dar şi indignat.

— Nu cumva vreţi să spuneţi c-aţi fost măritată cu individul ăla...

— Plecaţi imediat, vă rog.

— Mi s-a spus că mergeaţi doar de colo-colo cu el şi păcăleaţi proprietăresele. Regret, doamnă Bonser, dacă am făcut o greşeală dar eu categoric am înţeles c-aţi fi receptivă la o propunere.

— Vă rog să plecaţi...

— Desigur. Jobson iese şi Tabitha începe să-şi facă bagajele. E hotărîtă să plece din Heathland cu primul tren.

Nu poate dormi de nervi şi dimineaţa, cînd Manklow îşi face apariţia, îi aruncă o privire menită parcă să-l anihileze. Dar Manklow e grav şi indignat.

— Aşadar l-ai refuzat.

Tabitha îşi pune pălăria în tăcere. Degetele îi tremură de furie.

— Apropo, Dick îmi datora patru lire ; nu ştiu dacă eşti dispusă să mi-i achiţi.

— Bănuiesc că dumneata i-ai sugerat domnului Jobson planul acela minunat. Cît trebuia să-ţi plătească dacă acceptam ?

— Vroiam să-ţi fac un serviciu adevărat, Tib ; cea mai mare şansă de căpătuială pe care-ai avut-o tu vreodată. Păi, tontu ăla bătrîn ar fi făcut orice pentru tine — orice. Şi nu m-aş mira dacă ar fi şi impotent pe deasupra.

Tabitha ridică valiza şi o duce pînă la uşă. E grea şi o obligă să se aplece într-o parte. Manklow încearcă să i-o ia din mînă dar ea se opune. Nu suportă să-l lase s-o ajute. Dar Manklow continuă să ţină cu mîna de o toartă a valizei preluînd o parte din greutate şi-i vorbeşte pe tonul unui educator :

— Tib, defectul tău e că nu priveşti lucrurile cum trebuie. Trăim într-o lume putredă, dar ăsta nu-i un motiv să te-apuce furiile cînd cineva îţi aruncă un colac de salvare. Aveam convingerea că Dick te-a învăţat ceva cu palma pe care ţi-a tras-o.

— Ce spui !

— N-ai putea să-mi dai măcar două lire din datorie ? Ştii, a trebuit să fac şi eu unele cheltuieli.

O urmează pînă jos în stradă, unde Tabitha se uită cu disperare după o trăsură.

— Dă şi tu zece şilingi acolo, ca să-i fac cinste lui Jobson şi să-mi repar ghetele ca să pot intra să-l caut în hotel. Cît despre faptul c-am făcut pe codoşul, continuă el cu ton de jalnic reproş, pentru cine mă rog am făcut asta ? Ar trebui să cazi în genunchi şi să-mi mulţumeşti.

În sfîrşit Tabitha găseşte o trăsură.

În timp ce deschide portiera, Manklow îi ia valiza şi rămîne cu ea în mînă pentru ca s-o mai judece o dată.

— Faci pe victima, Tib, dar atunci de ce-ai fugit de-acasă cu Dick ? Doar nu ca să te călugăreşti, nu ? N-ai

stat în genunchi ca să faci mătănii. Eşti şi tu o mironosiţă d-alea care vor să-mpace şi capra şi varza, Tib ; toate plăcerile de pe lume, o aureolă cu care să se vîre în pat şi un cor de îngeraşi atunci cînd începe balul.

Tabitha rosteşte cu demnitate :

— Dă-mi, te rog, valiza — doar dacă n-ai intenţia să mi-o furi.

— Şi tu nu uita că-mi datorezi patru lire — patru lire trei şilingi şi doi peni.

Cînd trăsura porneşte, Tabitha rămîne aşezată înăuntru, neclintită. Reflectează : „Cîtă dreptate avea Dick — un şarlatan josnic, înfiorător, Manklow ăsta. Auzi, de parcă mi-ar fi făcut plăcere să fiu cu Dick."

Ajunsă la gară, un hamal îi ia valiza. Tabitha nu se hotărîse încă unde să plece, cînd dintr-o dată o copleşeşte dorul de casă, de Harry — atît de bun, de înţelept, de înţelegător. Îi spune casierului „Londra" şi-şi plăteşte biletul.

În vreme ce trenul o poartă departe de dezgustătorul Heathland, Tabitha îşi zice : „Nu-i nevoie să-i povestesc totul lui Harry. Am să rămîn acasă un scurt răstimp pînă îmi găsesc ceva de lucru — orice — poate ca învăţătoare ; am să găsesc eu ceva."

22

CÎND INTRĂ ÎN vestibulul Casei cu cedri, întunecat ca întotdeauna, şi se loveşte de un cărucior de copil, prima ei impresie este că probabil a nimerit din greşeală în altă casă. Dar apoi observă că tot ce s-a schimbat e doar poziţia cuierului, mutat ca să facă loc cărucior ului, şi a scrinului, care a luat locul cuierului.

— Bună !

Tabitha se întoarce şi dă cu ochii de Harry care s-a oprit în uşă, cu trusa lui de medic într-o mînă şi pălăria în cealaltă.

— Oh, Harry, sînt eu, Tabitha.

— Văd.

Îşi dă pe dată seama că Harry e plictisit de ceva. Se repede la el şi se atîrnă de gîtul lui.

— Oh, Harry, nu poţi să-ţi închipui ce minunat e să fii din nou acasă.

— Mda !

— Sper că nu ţi-ai făcut prea multe griji din pricina mea.

— Nu, de data asta nu ne-am aşteptat să primim nici o veste.

— Harry dragă, ştiu bine că sînt de condamnat, dar zău dac-ai ştii...

— Imi pare rău, dar acum trebuie să plec.

Harry pare să nu mai fie acelaşi om bun de altădată. Nu vrea să înţeleagă, nici măcar să asculte. E într-adevăr ciudat de schimbat. E mereu grăbit. Se precipită, urlă. Bîntuie o epidemie de gripă, îl aşteaptă trei naşteri. La micul dejun se frămîntă în legătură cu pacienţii, în legătură cu gabrioleta la care are un cal nărăvaş şi în legătură cu facturile. Reiese că bebeluşul a necesitat multe cheltuieli şi că Edith, după ce a născut copilul, s-a răsfăţat achiziţionîndu-şi o garderobă completă de rochii noi.

Iar Edith a suferit o schimbare chiar şi mai dezastruoasă decît Harry. O întîmpină pe Tabitha cu cuvintele : „Aşadar ţi-ai făcut din nou apariţia — ca o oaie rătăcită. Ce-ai făcut cu cheia de la seif ?" Şi după asta, arareori îi mai adresează vreun cuvînt. Dar nu numai cumsecădenia i-a dispărut ci şi drăgălăşenia fizică. Are pentru a treia oară o altă faţă şi o altă siluetă : e gravă şi rumenă, obrajii i s-au bucălat dar nasul a rămas tot mare iar nările au căpătat o spuzeală purpurie. A ajuns să arate cum nu se poate mai vulgar, încît Tabitha îşi spune cu nedumerire: „Cum de poate iubi Harry o femeie aşa de înfiorătoare".

Copilul e băiat, şi cînd Harry se plînge că micul dejun e rece sau prînzul nu e gata, Edith îi replică cu o calmă indignare : „Păi, ce-i mai fi vrînd acum, doar ţi-am făcut un băiat". Atunci Harry face o mutră lungă, exasperată şi pleacă grăbit la treburi.

Tabitha e impresionată văzînd cît de îmbătrînit şi istovit arată Harry. Reflectează : „Femeia asta o să-l bage în mormînt". Dar nu e dispusă să-l compătimească pe Harry pentru că simte supărarea lui lipsită de înţelegere contra ei.

Priveşte în urmă la întîmplările îngrozitoare şi extraordinare pe care le-a trăit în ultimele cinci luni şi reflec-

tează indignată : „Nu-i pasă nici un pic de mine și de ce mi s-a întîmplat ; în definitiv am recunoscut că i-am pricinuit necazuri".

Se ține la distanță față de oamenii aceștia neînțelegători, nedrepți. Lasă să se înțeleagă că va pleca curînd, de îndată ce va obține un angajament pentru a da concerte. Se consolează cu acea nobilă demnitate necesară unei persoane dependente. Și exersează la pian opt ore pe zi, cu dăruirea morală a unei persoane lezate.

Dar într-o zi cînd i se făcuse rău după micul dejun și zăcea întinsă pe pat cu dureri de cap, Edith îl aduce pe Harry la ea și după ce o examinează, acesta declară cu vocea lui obosită, pe care grijile par s-o fi secătuit :

— Îți dai seama în ce stare te afli ?

— Ți-am spus, am să plec cît de curînd.

— Și ce-ai să faci ? Cine-o să te întrețină ?

— Eu, bineînțeles.

Cînd Tabitha, cu o ținută semeață, se duce să exerseze la pian, o întîlnește prin casă pe Edith care-i spune :

— Eu știu ce-aș face în locul tău — m-aș arunca de la etaj sau aș înghiți o pilulă din acelea roz.

Și în aceeași zi, pe polița căminului din camera Tabithei apare o cutiuță cu pilule roz. Tabitha nu-și poate crede ochilor : „Ce, sînt o femeie pierdută ca să fac o asemenea faptă ?"

O înfurie peste măsură desconsiderarea manifestată față de principiile ei morale. Înhață cutiuța și aleargă la Harry în cabinet.

— Edith mi-a dat pilulele astea.

Harry ia cutia și-o azvîrle într-un sertar.

— Ai luat vreuna ?

— Bineînțeles că nu. Harry, tu n-ai știut că Edith are de gînd să-mi dea pilulele astea ?

Harry se îndreaptă spre ușă, parcă dezgustat, dar acolo se întoarce spre ea și zice :

— Edith a procedat așa, plină de cele mai bune intenții — s-a gîndit atît la binele tău cît și la al meu. N-ai nici un drept să adopți tonul ăsta la adresa lui Edith.

— Deci ai știut ?

— Cred c-ar fi mai bine să abandonăm subiectul — văd că ești hotărîtă să rămîi în continuare o nechibzuită.

— O nechibzuită ! Tabitha rostește cuvintele apăsat, exprimîndu-și astfel uimirea și disperarea. Pentru că nu vreau să comit o crimă.

— Nu vorbi prostii. Harry iese trîntind ușa.

Tabitha, care mai are cîteva lire rămase din cîștigul realizat cu serile muzicale din Heathland, se mută în aceeași după-amiază în Pimlico, cu chirie. Își dă seama că nu mai poate aștepta să devină pianistă. O să dea lecții sau o să cînte într-o ceainărie chiar, mai degrabă decît să rămînă ca musafir nedorit în Casa cu cedri.

Iar Manklow, croindu-și drum prin localurile din Heathland cu schițele lui prost calchiate după capodoperele lui Dobey, primește, la vreo zece zile mai tîrziu, un bilet, cuprinzînd și un mandat poștal în valoare de zece șilingi. „Dragă domnule Manklow, suma reprezintă doar o rată, tot ce-mi pot permite pentru moment. Sper că ești sănătos. Deocamdată stau aici pînă am să-mi găsesc o slujbă. A dumitale cu prietenie, Tabitha."

Manklow reflectează : „S-a învățat minte". Dar regăsește o tînără femeie, pe care abia o recunoaște — foarte slabă, cam nervoasă — și care-l întîmpină cu exclamația : „Vai, ce surpriză, domnule Manklow".

— Nu mă așteptai ? întreabă el, iritat de faptul că juca teatru.

— Mă bucur așa de mult c-ai venit.

— Dar fratele... n-a fost prea încîntat ?

— Oh, fratele meu a fost foarte drăguț — cumnată-mea a stricat lucrurile. N-o să-ți vină să crezi, domnule Manklow. Și-i relatează toată povestea, atribuindu-i lui Edith spusele lui Harry. Și, închipuiește-ți, s-a hotărît să devină cea mai respectabilă și bigotă ființă din lume.

— Nu-i de mirare, asta-i menirea ei. Dar ascultă Tib...

— E exact ceea ce spuneai dumneata la Heathland, oamenii de felul ăsta nu se gîndesc decît la ei înșiși, la, cum îi zic ei, poziția lor.

— Treaba lor, dar Tib...

— Oh, totul e atît de putred. Și fata, îmbujorată de indignare, nu prididește să-i injurieze pe oamenii respectabili. Și, zice ea, englezii nu sînt numai oamenii cei mai înguști la minte din lume, dar și cei mai mari filistini. Acum înțelege ea cîtă dreptate avea domnul Sturge. Ni-

meni nu se sinchisește de artă în Anglia. Uite cum l-au tratat pe Whistler, și acum i-au proscris pe impresioniști. Barem cît privește muzica, n-au nevoie nici măcar de profesori. La agențiile de plasare îți rîd pur și simplu în nas cînd le soliciți un astfel de post.

Manklow, ba foindu-se, ba gemînd, se agață de numele lui Sturge.

— Ăsta-i biletul nostru cîștigător, Tib, oricînd, Sturge...

— Și pe deasupra mai e și ipocrizia asta înfiorătoare.

— Ascultă, Tib, ce urmărești ? Ai de gînd să te vezi cu Sturge sau să iau legătura cu omul de afaceri ?

— Cine e omul de afaceri ?

— Jobson.

— Jobson mi-e cam nesuferit. Știi, domnule Manklow... Roger, femeia aia a mers pînă acolo că mi-a vorbit pe un ton de morală. Cred că s-a simțit mîndră de sine.

— Bine, bine ; ei, e cam tîrziu. La ce oră o să fii acasă mîine ?

— Oh, sînt acasă toată dimineața. N-am de fapt nimic de făcut. Dar nu trebuie să-ți pierzi vremea cu mine.

— Nu-mi pierd vremea, Tib ; cel puțin așa cred. Noapte bună, spune-ți rugăciunea.

— Oh, am renunțat la toate astea.

Și a doua zi se înfățișează însoțit de Jobson. Are loc o consfătuire care e surprinzător de scurtă, amicală, clară în detalii și totuși vagă în precizări generale.

Tabitha va primi imediat un avans pentru a putea pleca la Paris ca să studieze pianul timp de cel puțin nouă luni. Jobson îi va aranja acolo să stea în pensiune la o prietenă a lui care, cum zice el, cunoaște rosturile. După ce-și va fi terminat studiile, se va întoarce să locuiască într-o pensiune, pe care tot Jobson o s-o închirieze, în numele lui Sturge, pe o stradă în Mayfair, liniștită și convenabilă unde prezența unui pian nu va ridica obiecții. Atunci Tabitha va putea să-și caute un angajament.

— Și bineînțeles am să-i achit totul domnului Sturge.

— Bineînțeles că da. Asentimentul lui Jobson sună plin de însufletire. Bineînțeles că vei achita totul, doamnă Bonser. După cum știi, domnul Sturge are cea mai bună

părere despre talentele dumitale ; o să fie încîntat să vadă că le fructifici la maximum.

Apoi grupul își întrerupe discuțiile pentru a lua cina într-un restaurant învecinat unde Manklow, spre surprinderea și jena Tabithei, se îmbată turtă în mod festiv și aplecîndu-se, în repetate rînduri, spre ea peste masă, închină paharul cu urarea : „Pentru talentele tale — ambele". Respiră ușurată cînd Jobson, cu neașteptată brutalitate, remarcă :

— Nu arăți prea bine, domnule Manklow ; cred că ai nevoie de aer curat, și astfel pune capăt petrecerii.

Jobson e de fapt extrem de pornit împotriva lui Manklow.

— Ce e-n capul tău ? se oțărește el. Cu glumele astea puteai să strici tîrgul.

Dar Manklow, înfuriat în egală măsură, îi răspunde tăios :

— Păi o ține așa de două zile, tot cu fițe d'astea. E stupid, Jobson. Cu ce drept face pe proasta ? Și-mi mai datorează și trei lire și zece șilingi.

— E-n regulă, avem noi grijă de tine. Și cît privește, cum le zici tu, fițe, sînt doar sensibilități. Nu pretind c-aș fi vreun expert în femei, domnule Manklow, dar atîta știu și eu bine : femeile au sensibilitățile lor. Las-o pe Tibby în seama mea.

Într-adevăr Jobson se dovedește plin de solicitudine. O însoțește pe Tabitha la Paris și se asigură de confortul ei.

E de acord să angajeze un profesor și să închirieze chiar și un pian de concert deși, după cum spune el, ar fi mers și o pianină. Dar nu pregetă să-i facă pe plac Tabithei pentru că, zice el, s-a arătat atît de rezonabilă.

Jobson primește totuși o lovitură, cînd se vădește că Tabitha e categoric hotărîtă să aducă pe lume copilul.

— Dar atunci de ce s-a mai dus la Paris ? întreabă Sturge.

— Dumnezeu știe, răspunde Jobson. Parcă știe cineva de ce fac fetele ce fac ? Nu știu nici ele singure. Dar nu te neliniști, bătrîne ; mă ocup eu să fie bine îngrijită. E în mare măsură o problemă de îngrijire postnatală — corsetul. Și mai e o chestie, cu țîncul ăsta ne-am asigurat.

— Cum adică ne-am asigurat ?

— Da, cu un ţînc pe cap ne cade sigur în palmă. Absolut sigur.

Şi această speranţă este perfect justificată. La capătul a şase luni Tabitha dă naştere copilului, un băiat, şi după asta nu se mai pomeneşte o vorbă despre angajamente concertistice decît ca o perspectivă îndepărtată. În schimb, se convine ca Tabitha să revină în Anglia, să stea într-o locuinţă pusă la dispoziţie de Sturge şi să se acomodeze situaţiei.

Apartamentul a fost găsit — tot ca urmare a unei alte idei excelente a lui Jobson — chiar deasupra locuinţei acestuia din West Street, lîngă parc, plătindu-i-se o filodormă chiriaşului care-l ocupa.

— Poţi să intri la ea lăsînd să se creadă că vii în vizită la mine, explică Jobson, şi în plus, pot să fiu cu ochii pe ea în caz c-ar încerca să ne facă vreo figură. Deşi n-ai nici un motiv de temere în privinţa asta. Şi pe cînd cei doi bărbaţi o aşteaptă pe Tabitha în după-amiaza sosirii ei, Jobson îl încurajează pe Sturge :

— E stofă bună, fătuca asta. Păi, gîndeşte-te numai că n-a vrut să scape de copil. Adevărul e, Fred, că a fost crescută cum trebuie ; are ţinută şi la urma urmei ăsta-i cel mai mare cîştig. Mai costisitoare la început dar mai de nădejde în timp. Caracterul, asta-i ce trebuie preţuit într-un caz ca al nostru, caracterul şi numai caracterul.

23

STURGE, LA cincizeci şi trei de ani, este un om a cărui viaţă a fost cumplit de respectabilă. Întotdeauna a avut o stare materială bună de pe urma unei afaceri prospere cu coloniale *en-gros ;* se însurase bine şi avea două fiice. Totul ar fi mers perfect pentru el dacă n-ar fi căpătat, de la un alt amator bogat, în loc de aur, gust pentru artă.

Doamna Sturge fusese învăţată să aprecieze arta ; dar din păcate rămăsese credincioasă gusturilor de la început, în timp ce Sturge trecuse de la Rosetti şi Ruskin la Swinburne şi Whisler, apoi la impresionişti. Aşa că doamna Sturge a ajuns să dispreţuiască un gust atît de instabil,

care se schimbă după fiecare nouă modă în artă. Cît despre Beardsley, cea mai recentă pasiune a lui Sturge, dînsa îl consideră dezgustător. Întreabă pe drept cuvînt, cum se poate ca o artă care înfăţişează oameni pervertiţi, care prin fiecare linie a ei respiră corupţia şi viciul, poate fi o artă de calitate.

— Cum poate fi de calitate, îl întreabă ea pe soţul ei, dacă instigă la rău ?

Iar Sturge nu poate explica. Nu-i poate răspunde decît că părerile ei sînt demodate ; un argument care umple de dispreţ mintea ei cuprinzătoare, sănătoasă.

Cele două fiice au fost crescute în acelaşi spirit de dispreţ, aşa că preocupările lui Sturge nu pot găsi înţelegere în propria-i familie. Şi asta, ca o consecinţă firească, l-a împins la extreme. Setea de a face descoperiri, cum le numeşte el, adică artişti noi, neconsacraţi, reprezintă suprema raţiune a existenţei lui. Pentru el asta înlocuieşte cursele de cai, colecţiile, jocurile de noroc, vînătoarea, vînatul mare ; fără asta ar muri de plictiseală. Dar constată că, bineînţeles, pe măsură ce sporea, pasiunea lui devenea tot mai puţin populară în propriul său cămin. În ultimii zece ani fusese bucuros că poate folosi locuinţa lui Jobson pentru a primi acolo pe cei mai jerpeliţi şi beţivi artişti, specimene descoperite de el.

Jobson, prieten din tinereţe al lui Sturge, detestat de doamna Sturge pentru vulgaritatea şi proasta lui influenţă, este firește încîntat să-şi împrumute locuinţa pentru a favoriza toate aceste contacte artistice, şi acum, mai nou, pasiunea pentru Tabitha.

— Păi, bătrîne, spusese el, dacă-ţi place fata, de ce să scapi ocazia ? Sînt aproape sigur că poate fi achiziţionată. Instaleaz-o într-un apartament.

Sturge zîmbise cu tristeţe şi clătinase din cap.

— Nu-i de mine, Jobson, nu sînt eu genul ăsta de om.

— Atunci ar trebui să devii ; e exact ce-ţi trebuie.

— S-o instalez într-un apartament ! Ideea îl obsedează pe Sturge ca o viziune încîntătoare dar irealizabilă, o iniţiativă prea palpitantă, prea riscantă. Dar Jobson rîde de spaimele lui ; pomeneşte oameni de vază deosebit de respectabili care întreţin metrese — el însuşi a întreţinut din cînd în cînd cîte o femeie, încă de la vîrsta de optspre-

zece ani. Nu încetează nici o clipă să-l ademenească pe Sturge cu planul său. Şi acum, prin mijloace care-i depăşesc înţelegerea, Sturge se vede antrenat în aventura vieţii sale. Va fi posesorul acestei frumuseţi, al acestei capodopere vii, care exercită nu numai vrajă asupra simţurilor sale, dar îl şi încîntă cu înţelegerea şi admiraţia ei.

Tremură vizibil pe cînd minutele de aşteptare se scurg anevoie şi fata nu apare. Se întoarce spre Jobson şi-i spune cu uşurare în glas :

— Nu mai vine, s-a răzgîndit.

Jobson clatină din cap.

— Nu poate face una ca asta.

Sturge, agitat, face un tur prin cameră.

— Cred că ai dreptate. Dar ce facem noi e o adevărată cruzime, Wally.

— Cruzime ? Nici vorbă de aşa ceva. Tu îi faci ei un serviciu al naibii de mare. Atîta timp cît te comporţi ferm. Ţine-o în frîu, Bunny. E tînără, dar a încasat deja cîteva lovituri zdravene. Nu grăbi lucrurile, asta-i tot. Lasă-i timp să se deprindă cu ideea. În definitiv, tu eşti într-o poziţie avantajoasă. Mai devreme sau mai tîrziu tot o să joace după cum îi cînţi. Ştie ea bine cine plăteşte muzica.

24

DEODATĂ SE AUDE lung soneria. Slujnica cea nouă, o tînără isteaţă cu experienţă în meserie, se duce să deschidă ; Sturge se face aproape verde, Jobson uşor tranda-firiu. Şi o tînără femeie străină, o fată purtînd haine franţuzeşti, cu un fel nou de a-şi ţine capul, un contur diferit al feţei, un mers nou, pînă şi o siluetă nouă îşi face apariţia în cameră, urmată de o scoţiană, înaltă şi osoasă ca un zdrahon, purtînd în braţe un copilaş.

Această noua Tabitha, umblînd cu nasul foarte pe sus, nu-i adresează nici măcar un salut lui Sturge. Întreabă doar cu un ton rece în voce, o voce nouă şi autoritară :

— Unde este, vă rog, camera copilului ?

Jobson se grăbeşte să i-o arate. Tabitha dispare înăuntru împreună cu doica şi copilul şi nu mai reapare.

După o îndelungă pauză, Jobson intuind că acesta e sfîrșitul episodului, îi spune lui Sturge, care, cu o culoare puțin mai normală în obraji, stă gîrbovit pe un scaun :

— Așa, deci, totu-e-n regulă.

— În regulă ?

— Păi, iat-o picată la fața locului. Du-te după ea și cîștigă. Jobson iese, lăsîndu-l pe Sturge, într-o stare de cumplită frămîntare, să asculte țipetele îndepărtate ale copilului și comentariile tăioase ale scoțiencei.

Sturge își ia tălpășița pe furiș, temîndu-se să nu fie observat.

Dar a doua zi de dimineață, nici nu intră bine în biroul său că i se înmînează un bilet : „Dragă Fred, asearâ apa a fost prea rece pentru baia copilului. Vrei, te rog, să te ocupi de asta imediat ? Tabitha Bonser".

Și-și petrece cea mai mare parte a săptămînii în întrevederi cu instalatori sau căutînd suporturi patentate pentru prosoape.

Propunerea lui, foarte timid enunțată, de a-i cumpăra niște rochii, care, consideră el, s-ar armoniza mai bine cu stilul ei delicat decît modelele franțuzești, este prost primită. Iar Tabitha este indignată cînd îi trimite o brățară.

Cînd după cîteva săptămîni catadicsește să accepte o rochie nouă, numai pentru a le cruța pe cele franțuzești, îmbracă rochia atît de stîngaci încît Sturge se vede obligat să apeleze la slujnică s-o ajute.

Cît despre reuniuni — Tabitha e arareori vizibilă cînd vine Sturge în vizită. Așteptase nerăbdător să se fălească cu această nouă comoară artistică a lui, fata lui, gen Beardsley. Imaginase în cinstea ei mici ieșiri la restaurante bune, liniștite, unde vechi prieteni, ca Griller, eruditul lingvist englez sau Dewpark, criticul, să poată face cunoștință cu prietena lui, fermecătoarea tînără văduvă, doamna Bonser, iar după aceea să petreacă seara în apartamentul ei.

Dar de fiecare dată cînd totul pare pus la punct, Tabitha contramandează, copilașul avînd cîte o mică indispoziție. Cînd Sturge se încumetă să-i facă reproșuri, îi răspunde aprig :

— Cum aș putea să ies cînd Johnny e atît de bolnav.

Iar Jobson, cuprins de îngrijorare pentru prietenul său, îi spune :

— Băiete dragă, așa se-ntîmplă întotdeauna cu fetișcanele astea cînd se pricopsesc cu cîte un bastard. Una din două : sau îl urăsc sau îl adoră. Dar există un pericol. Dacă vede că te poate juca pe degete, o s-o facă într-adins. Va trebui să-i arăți unde i-e locul.

25

STURGE MEDITEAZĂ încă asupra acestui sfat, cînd într-o seară, venind în vizită la Tabitha și strecurîndu-se pe ușă cu obișnuita lui reticență, aude zvon de voci bărbătești. Și intrînd în camera de zi, o găsește pe Tabitha cu trei bărbați, într-o conversație cît se poate de însuflețită — Manklow, un tînăr cu aspect foarte juvenil, plin de coșuri și cu o claie imensă de păr negru, și un bărbat înalt, apatic, cu o față neobișnuit de lungă.

— Oh, Fred. Tabitha sare în sus exaltată. Uite-l pe domnul Manklow care s-a întors, ce drăguț din partea lui, nu ? Și acesta e domnul Dobey, care face cele mai minunate desene și domnul Hodsell, care scrie romane. Uite, îți place ăsta făcut de domnul Dobey ? Și-i arată un desen dintr-o mapă.

Sturge, încă nedumerit și de aceea ceremonios, se uită la desenul întitulat : Onan printre stînci, și rostește :

— Da, da.

— Am impresia că te șochează, constată Tabitha provocator. Nu e chiar atît de respectabil ca Beardsley, nu ?

— Foarte interesant.

Iar Manklow care nu s-a deranjat să-și scoată țigara din gură, remarcă :

— Așa e. Tib a nimerit-o, domnule Sturge. Cu Dobey se merge la cîștig. Urmați-mi sfatul și nu-l scăpați din mînă altfel v-o ia domnul Wrinch înainte.

Bancherul Wrinch e quaker, renumit ca și Sturge pentru că-i încurajează pe artiștii tineri, dar de obicei rămași cu vreo zece ani în urma avangardei.

— Wrinch, declară Sturge cu răceală, e milionar ; are bani de aruncat.

— Oh, Fred, exclamă Tabitha, doar n-o să-l lași pe domnul Wrinch să te întreacă. Uite, domnul Manklow zice că o să se adreseze domnului Wrinch dacă pe tine nu te interesează.

— Ceea ce ne trebuie în țara asta, intervine Hodsell cu vocea lui pițigăiată, vibrînd de indignare, e ceva de reală distincție, cu un „cachet" de autenticitate. Ceva care să nu aibă caracterul greoi al Revistei galbene, ceva mai puțin timid, în genul Simbolistului dumneavoastră...

Sturge îi răspunde că nu intenționează să repete o experiență atît de costisitoare și neplăcută.

— Ce v-a lipsit atunci, domnule Sturge, spune Manklow, a fost un redactor bun, cineva cu experiență în ce privește gustul publicului.

— Așa e, Fred. Și știi că domnul Manklow e disponibil? Și-a dat demisia din slujba lui de la Glasgow. L-ai putea angaja pentru a-l publica pe domnul Dobey. Și domnul Hodsell are un roman pe care ni l-ar ceda, un roman refuzat de toți editorii — editorii *respectabili*. Nici un alt cuvînt n-ar putea exprima disprețul Tabithei ca atunci cînd rostește cuvîntul „respectabil".

— Extrem de interesant. Sturge, asaltat de simțăminte misterioase, înfiorări ciudate care nu pornesc doar din ciudă și nici doar din gelozie, devine tot mai solemn. Despre ce tratează romanul ?

— Este vorba de un preot care fuge cu o călugăriță. Demască religia în esență, arată că e o ipocrizie primejdioasă.

Manklow îi ține isonul. El subliniază că datorită noii educații, masele devin ostile bisericii.

— Și nici măcar nu le oferă un răspuns satisfăcător. De fapt, de la Darwin încoace, biserica ține cu tot dinadinsul să încaseze șutul.

— Dar Darwin însuși a fost — hîm — un bun creștin.

— Și eu sînt. Manklow e amuzat. Cu toții sîntem, cred. Eu n-am făcut decît să remarc în ce direcție bate vîntul. Și sînt întru totul de acord cu Tib, că...

Sturge, atacat din toate părțile, se apără cu încăpățînare. Dar tinerii nu se duc acasă pînă la miezul nopții,

la care oră, trebuind să se înapoieze în Kensington, în sînul familiei, Sturge e nevoit să plece și el.

Iar a doua zi, la ora ceaiului, îi regăsește acolo pe Manklow, Dobey și alți doi tineri scriitori, cu toții foarte entuziasmați de ideea înființării unei publicații noi care să distrugă convenționalismul, respectabilitatea, să zdrobească Biserica și să nimicească Academia.

Sturge e obișnuit cu această violență ce domnește și printre tinerii lui prieteni, plini de dispreț față de tot ce e consfințit, stimat ; față de reputațiile zilei ; față de Kipling, Rhodes, Tennyson ; față de ideea suveranității britanice. Ei detestă întreaga structură a vechii societăți ; și pentru că acea structură e vastă și cuprinzătoare, cuprinzător e și atacul. Ei urăsc nu numai ideea de artă ca funcție a comunității în care Academia, ca și Biserica, este un sistem organizat, menit să perpetueze anumite criterii de creație pe gustul comunității, dar să și apere întreaga ei poziție morală. Deoarece precedenta generație a înălțat datoria și serviciul public, familia și statul la rang de idealuri, ei le disprețuiesc pe toate în bloc și proclamă autoexprimarea, realizarea de sine, arta pentru artă, virtutea subiectivismului. Lui Sturge toate acestea i se par exagerate, imature și nu le prea ia în serios. A văzut prea multe schimbări de opinii : Ruskin, idolatrizat ca profet, iar apoi denunțat ca șarlatan ; ascensiunea și căderea radicalilor rațional. Dar îl alarmează efectul lor puternic asupra Tabithei. N-a văzut-o niciînd atît de exaltată, de frumoasă. Și cînd, cu obrajii îmbujorați, cu ochi scăpărători, Tabitha denunță căsătoria ca pe o crimă împotriva iubirii a cărei esență e libertatea, Sturge resimte asemenea tresăriri de admirație, amestecată cu groază cînd își dă seama că furia ei e îndreptată împotriva lui, încît parcă i se topesc pînă și măruntaiele.

— Dar *de ce*, Fred, *de ce* ? se repede la el într-o seară. *De ce* nu poți să-nțelegi că e o *datorie* să protestezi împotriva acestei putreziciuni generalizate ?

Acum îl sperie acele sfîrșituri de săptămîni cînd poate rămîne la Tabitha peste noapte ; fiindcă pe lîngă stînjeneala crescîndă pricinuită de faptul că e pus să doarmă în salon — ceea ce poate fi considerat, după cum zice și

Jobson, drept o umilință și o înșelăciune — se vede expus și unui neîntrerupt atac pe tema gazetei.

— Dar *de ce* nu vrei, Fred ? Ce *motiv* ai ? Spune, ai vreun *motiv* ?

Și nici nu poate evita aceste seri. Pentru că Tabitha, care în primele trei luni manifestase o totală indiferență față de vizitele lui, acum îl invită cu insistență ; fără îndoială numai pentru a-l putea aduce și pe Manklow să-l chinuiască ; iar după plecarea acestuia să-l chinuiască în continuare singură. În zilele cînd doamna Sturge pleacă la țară și domnul Sturge are permisiunea de a sta la Jobson, Tabitha trimite după el.

— Uite, Fred, i se adresează ea într-o seară, arătîndu-i o revistă nouă de format mic. Am păstrat-o ca să ți-o arăt ție, este într-adevăr bine concepută și editarea ei a costat doar cinci sute de lire.

Tabitha, care cu un an în urmă ar fi făcut caz de o liră la cumpărarea unei pălării, acum disprețuiește cinci sute.

Sturge, care petrecuse o seară dezagreabilă cu prietenii lui Manklow, se încumetă să-și arate iritarea.

— Draga mea Bertie, cinci sute înseamnă numai începutul. Apoi trebuie să știi că există moduri mult mai plăcute de a cheltui banii — ori eu am aruncat pînă acum o grămadă fără prea mare beneficiu.

Tabitha îl privește țintă, cu capul dat pe spate și întreabă :

— Te referi la mine ?

— Nu, nu, nu. La revista aia simbolistă. Haide, scumpa mea, să nu mai vorbim despre înființări de reviste. M-am săturat pînă peste cap de subiectul ăsta.

— Asta-nseamnă că te-ai săturat de mine. Nu mă contrazice, te rog. Ce altceva poate să însemne ? Și Tabitha ține morțiș să se certe.

Dar Sturge, amintindu-și de sfatul lui Jobson, începe să se indigneze. Brusc, se îndreaptă spre ușă.

— Îmi pare rău, dar trebuie să plec.

— Am crezut că rămîi aici peste noapte.

Aerul ei surprins îi sporește fermitatea.

— M-am răzgîndit. Tremurînd de furie și teamă, se duce la club. Nu. n-am de gînd să mai suport, e ridicol.

26

SE SIMTE PE DEPLIN răsplătit de succesul acestui pas. Luni dimineață, primește la birou un bilet de la Tabitha în care-l invită la ea pentru că i-a pregătit o masă bună. Și adaugă într-un postscriptum : „Sau după ce iei masa. Dar trebuie să vii. Nu e vorba de revistă. Îmi pare rău că te-am sîcîit cu toată povestea asta nenorocită".

Sturge, triumfător, răspunde în scris că va încerca să vină după ce va lua masa. Întocmai ca un învingător, e mărinimos ; dar nu slab. Se duce, dar se duce tîrziu, intrînd cu elegantă demnitate, de care e vizibil conștient, după atîtea umilințe. E ușor derutat găsind-o pe Tabitha în capot măsurînd camera de colo pînă colo. Rămîne pironită locului ca o regină de tragedie pînă cînd Sturge închide ușa în urma lui și atunci rostește subliniind apăsat :

— Domnul Jobson zice că mă port urît cu tine și că te-ai săturat.

Pe Sturge începe să-l cuprindă panica. Simte că atitudinea lui fermă nu produce rezultatele scontate. Răspunde că nu are nici un motiv să se plîngă, absolut nici un motiv.

Dar Tabitha se încruntă la el cu un dispreț suveran.

— N-am să admit ca domnul Jobson să-mi zică harpie. Nu e adevărat. Înțeleg foarte bine că ai cheltuit cu mine ; am crezut că o să iei ceea ce poftești cînd o să poftești. Și adaugă cu dezgust amarnic : Sper că nu-ți închipui că sînt o persoană *respectabilă*.

Sturge, indignat de această remarcă grosolană, protestează zicînd că i-a înțeles greșit simțămintele, că Jobson nu are nici un drept să se amestece ; dar Tabitha a dispărut în camera ei și peste o jumătate de oră, nefericitul o aude strigîndu-l. Depășit de situația delicată, nu se poate hotărî dacă să dea bir cu fugiții agravînd astfel situația și așa penibilă, sau să se supună creînd astfel o situație nouă, poate și mai penibilă. Blestemă clipa cînd i-a ascultat sfatul lui Jobson. Gîndește : „Poate c-am fost slab, poate că fata a profitat de mine dar nu mă pot schimba și iată-mă acum într-o postură oribilă. Partea cea mai rea e că fata nu-și dă seama ce e pe cale să distrugă, că relațiile noas-

tre vor fi periclitate. E prea tînără, prea necoaptă, nu ştie ce face".

Aude din nou vocea Tabithei, poruncitoare şi iritată. Şi fiind nehotărît, bărbatul se supune cu un gest de deznădejde voinţei mai cutezătoare.

Găseşte camera în beznă completă aşa că e nevoit să-şi dibuie drumul printre mobile sub o rafală de avertismente.

— Nu răsturna masa, e fragilă. Ai grijă de ceasul meu. Bărbatul năduşeşte terorizat de perspectiva unei şi mai mari umilinţe, fiindcă nimeni n-ar putea să se simtă cît de cît potent într-o asemenea situaţie. Dar modestia Tabithei, s-ar zice, nu e mai puţin formală decît părerea ei despre ceea ce este necesar. Îl întîmpină cu o iniţiativă energică, care, pentru moment, se vădeşte şi mai înspăimîntătoare decît ultimatumul ei. În timp ce Tabitha exclamă : „N-am să mai vorbesc niciodată cu domnul Jobson", nefericitului i se pare că e pur şi simplu un instrument de răzbunare. Iar cînd el protestează, ea îi spune pe un ton surprins, îngăduitor, ca o guvernantă nepricepută şi distrată pe care protestul copilului o readuce la realitate :

— Îmi pare rău, n-am vrut să te jignesc.

Aceste vorbe rostite, chiar în clipele de paroxism, produc o ciudată vibraţie în sufletul bărbatului. Pătrund adînc pînă la un nerv tainic, care încă mai vibrează cînd, a doua zi de dimineaţă epuizat, sedus, suspendat între o beatitudine cerească şi un infernal dezgust de sine, se tîrăşte spre micul dejun.

Tabitha se sculase cu o oră înainte. Din sufragerie, Sturge îi aude vocea ridicată, precipitată, făcînd recomandări şi dînd porunci în camera copilului şi la bucătărie ; îşi face în sfîrşit apariţia şi-l întreabă dacă mai vrea un ou.

Şi văzînd-o nu numai nestingherită dar mai prietenoasă decît fusese vreodată, văzînd, pe scurt, că pentru ea, noaptea n-a însemnat o brutală dizgraţie, ci o tranzacţie necesară pentru a purifica atmosfera morală, începe să reînvie. Şi acum acel nerv vibrează iarăşi descoperind o nouă relaţie, o relaţie cu totul deosebită de cea veche şi mult mai complexă. Sufletul lui, atît de zdrobit şi vătămat, se dilată anticipînd bucurii imense, incredibile, dragostea şi înţelegerea acestei fiinţe fermecătoare. Se ridică brusc şi-o sărută pe Tabitha.

— Bertie, eşti cea mai scumpă copilă.

— E-n regulă. Tabitha pare uşor surprinsă de această îmbrăţişare. Mai vrei cafea ?

Se aşează să-i toarne cafeaua şi în timp ce Sturge o bea, îl priveşte cu o expresie meditativă. Apoi deodată oftează profund, sfîşietor.

— Draga mea, eşti obosită. Sturge e plin de solicitudine.

— Nu. Dar iarăşi oftează adînc.

— Ce e ? Johnny nu se simte bine ?

— Oh, ba da. Mă gîndeam şi eu... dar mai bine tac, nu-i aşa ?

— La ce ?

— De ce nu poţi să-l suferi pe domnul Manklow, Fred?

— Ţin bine minte vremea cînd nici ţie nu prea îţi era pe plac.

— Oh, ştiu că e puţin cam... nu ştiu cum să spun. Dar nu poţi nega că e un om de excepţie. Atît de inteligent şi curajos. Nu se teme niciodată să spună ce gîndeşte nici chiar despre regină. Vede putreziciunea care a pătruns în toate. Şi vrea neapărat să acţioneze într-un fel. Nu se mulţumeşte să stea doar aşa cu mîinile în sîn.

Sturge tace. Resimte dintr-o dată o cumplită amărăciune. Atît de violentă încît îl sperie. Nu a mai simţit niciodată ceva asemănător. După un timp, remarcă :

— Am impresia că Manklow vine destul de des pe-aici.

— Ei... Silaba e azvîrlită atît de tăios încît Sturge sare în sus. Se înfurie şi mai tare.

— După cum ai recunoscut chiar tu adineauri, tipul e un mitocan pus pe căpătuială. Crezi că e cazul să i se acorde atîta credit ?

— Văd că Jobson îţi raportează tot ce fac !

Vocea e calmă, potolită de parc-ar solicita doar o informaţie.

— Draga mea, cum poţi să-ţi închipui...

Tabitha sare în sus ca arsă.

— Nu fi stupid, Fred ; spionajul tău e atît de stîngaci. Se repede în dormitor şi trînteşte uşa.

Sturge, îngrijorat şi totodată înfuriat se apropie de uşă şi-o găseşte încuiată. Îşi dă seama că a ciocăni ar însemna o umilire. N-are altă soluţie decît să plece.

27

JOBSON ÎI DEZVĂLUIE acum toate motivele de îngrijorare. De mult timp, zice el, l-a neliniştit mersul lucrurilor din apartament.

— Ce să-i faci, Bunny. Dumneaei crede că te poate duce de nas cum poftește. Şi cînd o femeie crede asta, ştii, atunci nimic n-o poate opri. Dacă însă continui lupta aşa, cu mănuşi, eşti la pămînt, s-a zis cu tine. Într-adevăr, situaţia e delicată pentru un bărbat la vîrsta ta. Am văzut eu cîţiva inşi aduşi în ultimul hal de fete ca asta ; fete care o iau razna fără să le mai pese de nimeni şi de nimic. Scapă de căţea imediat. Regret că ai cunoscut-o. Regret că ţi-am dat ideea. La drept vorbind, am crezut că fiind mai mult sau mai puţin de familie bună prezenta suficientă garanţie. Dar în genul ăsta de relaţii, fetele cele mai bune s-au dovedit adesea cele mai rele iar cele mai rele, cele mai bune.

Apoi îi propune lui Sturge să-i găsească o fată bună, simplă, salariată la vreo prăvălie sau birou şi îi demonstrează cît de uşor şi de eficient o ţine în frîu pe tînăra pe care o întreţine el în prezent, o fată cu numele de Madge Moon care lucrează la o agenţie de asigurări.

— Trei lire pe săptămînă şi nimic în plus — şi nu mi-a dat nici cea mai mică bătaie de cap vreodată. Şi de ce ? Pen' că ştie bine că dac-ar face-o ar însemna sfîrşitul. Mînă de fier, Bunny, ăsta-i secretul — mai ales cu muierile astea ! Şi de ce ? Pen' că n-au nici un principiu. Nu-s altceva decît un ghem de hachiţe. Dă-le un deget şi-o să-ţi ia mîna toată prefăcîndu-ţi viaţa într-un infern.

— Îmi dau seama perfect, spune Sturge, transpirînd de disperare. Da, infern. E atît de lipsită de raţiune, de nestatornică. Nu are simţul datoriei. Gata, să-şi facă bagajele — ăsta e sfîrşitul.

— Aşa da. Şi acum că ai terminat cu ea, las-o în plata domnului. Şi-a făcut-o cu mîna ei. Trimite-i cîteva hîrtii de zece lire, dacă vrei, achită-i notele de plată şi anunţă agenţia că apartamentul e liber. Asta-i cea mai bună dintre soluţii, te scapă de toate complicaţiile.

— Da, într-adevăr, s-a purtat foarte urît, ruşinos.

Sturge se întoarce la biroul lui, şi-i scrie Tabithei o scrisoare de opt pagini cuprinzînd o explicaţie plină de demnitate, o justificare dibace dar şi sugestia că împăcarea în condiţii acceptabile n-ar fi exclusă.

Cînd, în decurs de o săptămînă, nu primeşte nici un răspuns, începe să slăbească văzînd cu ochii, hainele atîrnă pe el ; pînă şi nevasta lui, între două întruniri importante, observă starea lui jalnică şi-l întreabă dacă nu cumva e bolnav.

— Nu, draga mea, trebuie să fie căldurile.

— Ai nevoie de o vacanţă ; te vezi prea des cu individul ăla Jobson. Presupun că te ţine treaz pînă noaptea tîrziu cînd te duci la el şi te îndeamnă să bei prea mult.

Sturge e prea dărîmat pentru ca să-l apere chiar şi pe vechiul său prieten. Pe deasupra, îi poartă pică lui Jobson care a abătut toată această nefericire, această înjosire asupra lui. „De ce nu m-a lăsat în pace ? se indignează el. Cum a putut să-i treacă prin minte că am nevoie de o amantă ? Eram foarte fericit pînă în momentul cînd a pus la cale planul ăsta stupid." Şi cînd Jobson îl acostează pe stradă cu expresia lui plină de solicitudine, Sturge îl măsoară cu o privire acră.

Jobson e grozav de afectat văzîndu-i obrajii gălbejiţi, supţi şi expresia lui jalnică.

— Vino-ţi în fire, bătrîne, ce-a fost mai rău a trecut.

— Nu consider că am vreo responsabilitate faţă de ea. Am făcut tot ce-am putut.

— Ce-ţi trebuie, ţie, Bunny, acum e o schimbare ; hai să dăm o fugă pînă la Paris pentru o săptămînă, două.

Sturge acceptă propunerea cu entuziasm.

— Da, da, e o idee bună. Nimic nu mă reţine aici !

Aranjamentul se face pe loc şi Jobson, bătîndu-şi vechiul prieten pe umăr, îşi cere încă o dată scuze pentru că i-a prezentat-o pe Tabitha.

— Te asigur că n-ai s-o mai vezi ; dacă n-a plecat pînă ne întoarcem noi, o dau chiar eu afară, cu mîinile mele. Şi se îndepărtează.

Sturge îşi spune : „Părerea lui e că m-am dovedit prea slab tot timpul, dar nu a fost deloc slăbiciune. Am şi eu

sensibilităţile mele, asta e ; nu sînt o brută. Totuşi, acum s-a terminat, sînt absolut hotărît în privinţa asta. De fapt, dacă m-aş întoarce acum, după tot ce s-a întîmplat, mi-aş merita soarta". Şi-o imaginează pe Tabitha dispreţuindu-l, îşi închipuie cruzimea ei, se vede pe sine ajuns în sapă de lemn, un obiect de batjocură, o lepădătură a societăţii. Şi deodată îl cotropeşte atîta dor, atîta dorinţă acută, sfîşietoare, încît e de-a dreptul descumpănit. Broboane de sudoare îi apar pe faţă şi pe frunte. Reflectează : „Dar asta e îngrozitor, revoltător, fata asta mă va distruge".

Mergînd cu paşi şovăielnici pe trotuar, fără să ştie bine pe ce lume se află, i se limpezeşte în minte sensul îngrijorării lui Jobson, noile abisuri de spaimă ce se cască sub el. Şi totodată această spaimă îl atrage, îi dă ameţeli, pare să şoptească nervilor săi : „Sări, pune punct, acum ai ocazia să scapi".

De ce anume să scape ? Nu ştie nici el prea bine. Poate numai de faptul că trebuie să ia o hotărîre. Şi a doua zi după masă, palid, tremurînd din toate mădularele, se află instalat într-o birjă care-l poartă în mare grabă spre West Street. E dureros de conştient, ca majoritatea celor ce şi-au pierdut minţile, că e nebun. Îşi dă perfect seama că se umileşte, că-l pîndeşte o mare primejdie ; dar dispreţul resimţit faţă de sine însuşi îi provoacă parcă un fel de plăcere. Se află în starea adoratorului fanatic care-şi pune ţărînă în cap şi imploră să fie călcat în picioare.

Gîndul că Tabitha ar fi putut părăsi apartamentul îl înspăimîntă acum. Se năpusteşte la etaj şi găsind-o îndeletnicindu-se cu cîrpitul ciorapilor, scoate un strigăt, izbucneşte în lacrimi, cade în genunchi şi-i acoperă mîinile cu sărutări.

Tabitha, foarte mirată, şi cam iritată, zice :

— Fred dragă, vezi să nu te-nţepi în acul meu de cusut. De ce nu m-ai anunţat că vii ?

Dar cînd înţelege că Sturge a venit hotărît să-şi recunoască în totalitate şi definitiv vina pentru proasta lui comportare şi că e gata să promită că Jobson nu va mai pune piciorul în apartamentul ei, începe treptat să-l ierte. Într-adevăr drăgălăşenia ei întrece aşteptările lui Sturge. Îl sărută pe frunte ; prima dată că îl sărută ; îl face să-i

promită că rămîne la ea ; observă obrajii lui supți și-l sfătuiește să ia tonicul Parrish ; vorbește cu simpatie plină de reproș despre obiceiul lui de a răci și de a se smiorcăi, compară această predispoziție cu sensibilitatea unui copil și-i propune să-i cumpere un pieptăraș care să-l protejeze.

Îi produce o plăcere cutremurătoare dar cu atîta blîndă bunăvoință că se simte copleșit de iubire.

Acum se acuză singur de gelozia sa nebună și declară:

— Bertie, tu ești viața mea.

— Da, Fred, murmură ea, îmi fac multe griji pentru tine. Promite-mi c-o să-ți procuri pieptăraşul acela. Dacă te zgîrie, am să ți-l căptușesc cu batist.

— Sufletul meu adorat !

— Dar întotdeauna am fost de părere, Fred, că ceea ce-ți lipsește ție e o preocupare ; un bărbat trebuie să aibă ceva de făcut.

— Afacerile mele îmi iau o mulțime de timp.

— Asta nu înseamnă nimic, de afaceri ești obligat să te ocupi ; nu de asta e vorba, ce-ți trebuie ție cu adevărat — dar, vai, am promis să nu mai... nu-i așa...

Urmează o lungă tăcere. Apoi, parcă venind chiar din adîncul măruntaielor sale o voce dogită murmură :

— Te referi la revistă ?

— Vezi, Fred, e pentru binele tău, ți-ar prinde de minune. Ți-ar mai abate gîndul de la grijile tale.

— Am să... am să mă mai gîndesc.

— Cît despre cheltuieli, să zicem că domnul Wrinch ar prelua jumătate și tu ai fi co-asociat împreună cu domnul Manklow.

Sturge nu scoate nici o vorbă. Întocmai ca oile mînate de la spate, se împotrivește pasiv.

Trec aproape două săptămîni pînă cînd profesorul Griller poate să anunțe Londrei literare că Fred Sturge va edita o nouă revistă ; și încă șase luni pînă cînd i se dă un nume. Dar după multe discuții în contradictoriu, cineva propune să i se ceară părerea și doamnei Bonser iar rezultatul e decisiv. Ea alege *Bankside* *, numele cartierului, denumire care îi place și lui Manklow, iar Sturge observă de îndată că e cea mai potrivită.

* Bankside, cartier în Londra pe malul sudic al Tamisei.

28

ACESTE ŞASE LUNI au însemnat pentru Tabitha perioada în care a început să-şi facă o reputaţie şi să deprindă arta de a fi gazdă şi în care Sturge, ca serv, şi-a ocupat locul cuvenit. Fiindcă odată ce l-a înfrînt, Tabitha se arată dispusă să-i accepte sugestiile cele mai critice.

— Bertie dragă, se întîmplă să spună el, iartă-mă, dar am observat că vorbeai cu Lady Millwall despre Johnny după care ea a plecat categoric cam precipitat — nici n-a apucat să-l cunoască pe Dobey.

— Şi-o fi adus aminte de o altă obligaţie.

— Tu n-ai observat că mamele, în general, nu manifestă prea mare interes faţă de copiii altora ?

— Ah, înţeleg ; ai impresia c-am plictisit-o ?

Într-altă zi, desfăcîndu-i şireturile corsetului, un privilegiu acordat de Tabitha servituţii lui, murmură :

— Griller n-a prea strălucit la masă astă-seară. Mă tem c-a plecat într-o dispoziţie cam proastă ; sînt sigur că o să lanseze vreo poantă răuvoitoare.

— Am fost cu ceva de vină ?

— Oh, nu, scumpa mea ; dar, desigur, dacă cineva ar fi adus vorba de simboliştii francezi se schimbau lucrurile.

— Ai dreptate, ştiam eu că e ceva : de ce nu mi-ai trimis un bileţel ? Trebuie neapărat să-l menţin în toane bune pe Griller. Şi să-mi notez că domnul Dewpark e surd de urechea stîngă şi că l-a cunoscut pe Thackeray.

În plus, acum Tabitha nu se limitează doar să poarte docilă noile rochii pe care i le cumpără ; se înfăţişează lui Sturge şi-i spune :

— Crezi că merge asta ? Înaintea unei petreceri îl întreabă : Arăt cum se cuvine ? Şi dacă o corectează pentru că poartă prea multe bijuterii sau e prea înzorzonată, îi răspunde cu dispreţ suveran : Ştii ceva, Fred, e de mirare că nu vrei să-mi alegi chiar şi cămăşuţele şi chiloţeii.

— Scumpa mea, acum că tot veni vorba, n-ar fi nici un rău în asta, deşi nu se văd, chestiile astea au mare însemnătate. O femeie bine îmbrăcată trebuie să se simtă în totalitate bine îmbrăcată şi sentimentul ăsta e deosebit de important pentru linia ei, pentru ţinuta ei.

De vinuri și de gustări se ocupă chiar Sturge făcînd risipă de bani și totodată de mult bun gust. După trei luni, petrecerile doamnei Bonser din West Street sînt nu numai reușite dar și renumite.

Deși probabil toți oaspeții își spun între ei că Tabitha este o femeie cu trecut și că e cam prea intimă cu Sturge, se mîndresc că fac parte din cercul ei.

Dealtfel multe alte femei, poate mai inteligente și mai frumoase, dar categoric și mult mai comentate, au creat același gen de saloane în ultimii zece ani. Se produsese o schimbare, o perturbare subterană în temeliile societății. Un proces lung, lent de mișcare, de tensiune provocase fisuri mari, în special între curtea bătrînei regine de la Windsor și cea a prințului de la Marlborough House. Acea explozie de înavuțire datorată aurului sud-african, al cărui șuvoi fertilizator a provocat o înflorire atît de diversă și extraordinară creînd pirați în politică, idealiști ai imperialismului, aventurieri în artă sau în știință, a divizat deopotrivă și societatea dînd posibilitatea negustorilor să devină mai bogați decît ducii și să ofere petreceri mai puțin plicticoase.

Pentru că un duce, fie el cel mai sărac din tagma sa, mai reprezintă încă o forță morală care impune limite libertății chiar și prinților, astfel încît aceștia preferă fără doar și poate să fie oaspeții parveniților, ariviști care nu ascultă decît de bunul lor plac. Și acest bun plac înclină spre distracții. Plictisul este cel care a distrus imensa fortăreață a societății creștine. Plictisul este motivul pentru care fracțiunea mai tînără de la curtea palatului Windsor a simțit nevoia să se detașeze și a faptului că s-au format două cercuri conducătoare în Anglia : cel al bătrînilor, exclusiviști și cu înalte principii morale, clică fără viitor din cauza vîrstei și a lipsei de imaginație, și cel al tinerilor egocentriști, cel mai adesea neconformiști, dar plini de vitalitate. Adoră noutatea și oricine le poate oferi distracție pătrunde ușor în cercul lor.

Doamna Bonser și semenii ei, artiști, scriitori, actori, dramaturgi, reprezintă noutăți foarte la preț și astfel Tabitha are în cercul ei nu numai miniștri subsecretari de stat, membri ai Camerei Lorzilor sau bogătași — sprijinitori ai artelor — dar și tineri și tinere din lumea bună.

Aceştia din urmă nu-i prea sînt pe plac Tabithei. Îi găseşte frivoli după cum ei la rîndul lor o consideră pe ea puţin cam provincială încă, un pic prea la locul ei. Face o reclamă exagerată revistei şi poartă îndelungi conversaţii misterioase cu ponositul Manklow despre colaboratorii lor. Poate fi auzită spunînd : „Dacă vine B. am să stau de vorbă cu el". Iar celălalt replică din partea opusă a camerei : „Ar fi de dorit — F. n-o să facă nimic".

Asemenea schimburi îi irită pînă şi pe cei care ştiu că B. e Boole, noua descoperire a lui Sturge, iar F. e Fred Sturge. Li se par jignitoare. Exclusiviste. Au pretenţia de a fi deosebit de importante. Şi dealtfel chiar acesta e simţămîntul Tabithei. Pentru ea, problema lui Boole e foarte importantă. Fiindcă Sturge i-a comandat un ciclu de sonete ce urmează să apară pe douăsprezece pagini şi a redus proporţional rubrica politică a lui Manklow.

Tabitha îl detestă pe Boole. Cînd îi aude vocea stridentă adresîndu-i-se lui Sturge, se încruntă cu un dezgust care pe dată face să-i cadă masca de gazdă dînd la iveală o expresie care aminteşte de tînăra nestăpînită de altă dată.

O înfurie slugărnicia omului ei în faţa lui Boole. Forma spatelui, gîtul alb, moale, plecat înainte şi într-o parte în timp ce îl ascultă pe poet, exprimă deferenţă ; degetele nervoase împreunate la spate sub cozile fracului glăsuiesc elocvent despre bucuria şi emoţia resimţită datorită faptului că îl are pe acest geniu drept prieten.

Boole e un omuleţ fragil, de vîrstă nedefinită, poate în jur de treizeci şi cinci, cu gît lung şi cap mare, chel, şi cu o barbă rară, neîngrijită. Are o faţă îngustă şi prelungă, dar pe care o strică un nas urît, roşu. Manierele lui sînt fermecătoare, dar atît de preţioase încît Tabitha trebuie să facă eforturi pentru a fi politicoasă cu el. O irită undeva într-o zonă foarte profundă a sistemului ei nervos, văzînd cum comportarea lui, care ei i se pare atît de afectată, pe alţii îi farmecă ; văzînd cum la masă, aşezat între domnişoara Pullen, drapată în galben pal, şi Lady Chadworth, în rochie de gală, reuşeşte să le cucerească total pe amîndouă. Lady Chadworth este soţia unui ministru şi fiica unei ducese de prim rang care ar fi îngrozită s-o vadă într-o atare companie. Chiar din acest motiv, e îmbujorată de

plăcerea acestei aventuri şi-şi îndreaptă frumosu-i zîmbet spre Boole ca spre un oracol plin de har.

— Dar e o tîmpită, îşi zice Tabitha înciudată. Sînt sigură că nu înţelege un cuvînt din ce-i spune. Şi de ce trebuie să fie aşa de ordinar, aşa de bădăran ?

Între timp Boole, încîntat de sine însuşi şi de petrecere, puţin cam ameţit, nu numai de şampanie care i se urcă întotdeauna la cap, dar şi de femei cărora le explică de ce viciul trebuie admis, chiar încurajat. „Ce e viciul, întreabă el, şi ce e virtutea ? Oare nu cumva sînt doar forme — şi în definitiv putem fi siguri că formele nu sînt altceva decît o cuşcă, un lanţ în jurul sufletului ?" Şi întorcîndu-şi ochii întîi spre domnişoara Pullen şi apoi spre contesă, le solicită smerit atenţia. „N-aţi cunoscut eliberarea pe care ţi-o dă viciul, desfătarea nereţinută ? Sînt socotit un decadent, dar ce altceva e un decadent dacă nu acela care încalcă regulile. Da, trăim într-o epocă a decadenţei, care reprezintă totodată o revitalizare. Cînd florile se veştejesc, seminţele se împrăştie în vînt. Este o epocă de căutări, cînd escrocii şi paria care au devenit inacceptabili pentru societate — oameni ca mine — sînt alungaţi afară în sălbăticie ca să descopere un nou Klondyke şi să dureze oraşe noi. Şi cerul şi iadul îşi au locul lor pe hartă. Iar Wells şi-a împlîntat sfredelul în mica burghezie. Există voiajuri Cook chiar şi pe meleagurile amorului. Vreau să spun, adevăratul, imoralul şi miraculosul lăcaş al lui Eros însuşi. Da, totul e limpede, pînă în străfundul sufletului, al nervilor. Nu mai există fruntarii, vamă, morală, ruşine. Pentru că ruşinea însăşi e ca o pereche de ochelari de cal ; adevăratul decadent nu are nici o reţinere. El a ajuns ca un copil ; adoptă perversităţile neprihănite ale naturii însăşi."

Doamnele sînt încîntate de Boole şi contesa îl invită acasă, la ceai. Şi după dineu, Boole citeşte cu o voce şi mai stridentă, căci întotdeauna şampania îi ascute tonul, un lung poem de dragoste despre un Pierrot distrus şi o crudă Colombină. Recită foarte prost, coborînd glasul după fiecare punct ; şi ori de cîte ori intenţionează să impresioneze, îşi întinde gîtul şi şi-l răsuceşte într-un mod ciudat. Profesorul Griller arborează micul său zîmbet maliţios ; îl irită faptul că pierde locul de vedetă.

Dewpark, un om bătrîn care cultivă poeţii noi, atîta timp cît pot fi etichetaţi cu o etichetă veche, şi care descoperă în Boole un nou Ronsard cu ceva din Villon, pare profund interesat, dar aruncă din cînd în cînd cîte o scurtă privire trabucului său pentru a se convinge că arde cum trebuie. Contesa se ridică discret şi arborînd în continuare a expresie extatică, iese pe furiş din încăpere. Se duce la o petrecere în lumea cu adevărat bună. Şi-a atins scopul, acela de a-l avea pe Boole la ceai şi de a-şi uimi prietenii cu acest personaj insolit.

— E clar, îşi zice Tabitha, a venit numai pentru Boole şi numai fiindcă e un tip bizar. Altfel n-ar da doi bani pe valori cu adevărat autentice. Şi simte cum indignarea ei împotriva lui Boole sporeşte pentru că e capabil să captiveze contese iresponsabile.

29

SERATA IA SFÎRŞIT la miezul nopţii, cu manifestări zgomotoase de recunoştinţă ; participanţii cască abia pe scară. Pînă şi domnişoara Pullen îl socoteşte pe Boole un pisălog. Tabitha, ca întotdeauna, se afla în dormitor aproape înainte ca uşa să se fi închis în urma ultimului invitat. Îşi smulge hainele de pe ea într-un mod care-l indignează pe Sturge căruia nu-i place să vadă cum sînt maltratate frumuseţe de materiale.

Acum, simţindu-se în largul său prin tot apartamentul, ca orice căţeluş de casă, trece din dormitor în sufrageria în dezordine şi iar înapoi.

— Ce seară reuşită — încă un triumf pentru tine, scumpa mea. Atent, o laudă, cu multă grijă pe Tabitha pentru toate succesele.

— În afară de Boole, strigă Tabitha, lăsîndu-şi părul să-i cadă pe spate. De ce trebuie să se îmbete şi să vorbească atîta — îi dă zor cu prostiile lui despre decadenţă. E un subiect aşa de plictisitor şi pe urmă revista noastră nu e decadentă. *Punch* e decadent.

Pe Sturge îl amuză vehemenţa ei şi, cum stă acolo, aşezată în faţa măsuţei de toaletă, îi cuprinde între degete o

șuviță lungă din părul pe care-i place atît de mult să-l atingă, și-o mîngîie ușor, de parcă i-ar fi teamă să nu-i facă vreun rău.

— Da, o seară istorică. Îți dai seama de asta, Bertie ? Știu că domnișoara Pullen consemnează în jurnalul ei asemenea evenimente.

Dar Tabitha n-a avut niciodată prea multă imaginație. Își trage șuvița de păr din mîna lui Sturge drept pedeapsă pentru atenția deosebită manifestată față de poet și întreabă :

— Sper că n-ai avut niciodată de gînd cu adevărat să tipărești douăsprezece pagini cu sonetele lui Boole, nu-i așa ?

— Draga mea, sînt încîntat că ni le-a încredințat nouă.

— Dar nu se poate... nu e loc. I-am spus astă-seară că nu pot fi publicate din lipsă de spațiu.

— Dar, scumpa mea, scuză-mă, asta nu e adevărat.

Tabitha se întoarce și-l măsoară pe sclavul ei cu uimire agresivă. Observă că un tremur cumplit a pus stăpînire pe el. E congestionat la față, gura i s-a strîmbat într-un rictus ; o privește țintă cu o expresie îngrozită și sfidătoare.

— Nu te prosti, Fred, oricum trebuie să refuzăm pe cineva.

— Dar, Bertie, nu ; nu se poate să-l preferi într-adevăr pe Manklow lui Boole. Nimeni cu măcar un dram de discernămînt n-ar...

— Vrei să zici că n-am gust ?

— N... nu ; doar că în chestiunea asta, crede-mă, trebuie să te rog, scumpa mea...

— Dacă gustul meu e tot atît de bun ca și al tău, nu văd de ce te plîngi ?

— Dar tu n-ai pic de gust. Nuu, iartă-mă, dar mă tem că așa e. Nici n-ai avea de unde ! Fii serioasă, draga mea. Gîndește-te la educația ta. N-ai nici cea mai vagă idee despre o mulțime de probleme esențiale, ești plină de idei preconcepute, idei — Manklow...

Tabitha simte cum o cuprinde enervarea celui pe care îl mușcă o biată potaie. Izbucnește cu furie :

— Manklow face cît zece Boole de-ai tăi nenorociți. Măcar își dă seama că putreziciunea e putregai și nu admit să-i scurtezi materialul.

La auzul acestui ultimatum, pe Sturge îl apucă o furie oarbă. Devine stacojiu la față. Vocea i se ridică pînă la un behăit isteric :

— Dar e abominabil, n-am să suport una ca asta. Depășește orice... N-ai nici un drept... Scuză-mă, dar trebuie să plec ; nu mai pot... Și dacă-ți închipui că e amuzant...

De fapt, pe Tabitha, privind cu detașare această extraordinară ieșire de groază și furie, a cuprins-o brusc o poftă de chicoteală. Încearcă să-și stăpînească această pornire nedemnă, atît de deplasată în momentul acesta de criză a autorității ei, dar nu prea reușește. Mușchii ei tineri nu se supun întru totul și-o trădează voința ; buzele ei pline zvîcnesc la colțuri.

— Văd că n-are rost să mai discut cu tine. Sturge tremură din cap pînă-n picioare ; ochii îi înoată în lacrimi. Nu ești în stare să pricepi nimic, n-ai pic de inimă, de minte. Iartă-mă... sînt un prost.

Acum rîsul se pornește de-a binelea. Nu-i mai poate opri forța năvalnică care îi anulează dintr-o dată bruma de bune maniere, demnitatea ei, respectul de sine. Se trîntește pe pat, lăsîndu-se pradă rîsului.

— Zău, Fred, nu-ți dai seama ce caraghios arăți !

— Da, sînt un prost, dar scuză-mă... trebuie să plec acum. Te rog să mă ierți pentru... Poticnindu-se, Sturge se îndreaptă spre ușă.

Tabitha sare de pe pat și aleargă după el. Tot rîzînd :

— Dar zău, Bunny, nu știu de ce faci atîta caz... ! Și de plecat n-ai să pleci... nu te las eu... I-a spus Bunny pentru prima dată.

— Nu, lasă-mă, sînt prea enervat, regret...

— O, Bunny... îl apucă de cozile fracului..., nu fi stupid ; hai în pat lîngă mine.

— Nu, nu vin. Refuz categoric să... să vin în pat. Vocea îi tremură din cauza acestui ultim afront. Îi dă mîna deoparte, dispare pe ușa din față și e bun plecat.

Tabitha, în cămașă de noapte își zice : „Ei, n-are decît, dacă-i place să se poarte atît de prostește", și se întoarce în dormitor, nespus de bine dispusă. Zău, parcă-i un copil

mare ; dar cine şi-ar fi închipuit c-o să-i sară ţandăra în halu' ăsta ?" Iar amuzamentul ei asemănător celui al unei doici în faţa ştrengăriilor copilului, e plin de uimire şi chiar încîntare descoperind o atare tărie de caracter la un copil. „Ce chestie, reflectează ea, stînd ghemuită pe pat, să facă atîta caz pentru poezia aia demodată. Da, sigur, recunosc că nu-l înţeleg pe Boole, dar totuşi, ce absurd !"

A doua zi, puţin mirată că Sturge nu-i trimite nici un mesaj, nici flori, nici scuze, îi scrie ea un bilet. „Să nu uiţi de petrecerea pentru artişti. Vine şi Dobey." Şi într-un postscriptum, adaugă : „Ştiu că nu mă pricep la poezie ; de ce să nu-i acordăm lui Boole o pagină la sfîrşit — sau două pagini".

Dar tot nici un semn de la Sturge. Iar Manklow, trecînd ca să afle veşti, e iritat peste măsură.

— N-ai pic de minte, Tib ; întotdeauna sari peste cal.

— Dar tu m-ai rugat să-i fac vînt lui Boole.

— Tu trebuie să-l duci de nas pe bătrînul burtă-verde, asta-i prima ta grijă.

— Eu nu duc de nas pe nimeni — vorbe spuse pe un ton exprimînd dezgustul pentru termenul vulgar folosit de Manklow.

— Tocmai de asta mă şi plîng. Uită-te la noi, stăm aici şi batem apa-n piuă, în timp ce alţii acaparează piaţa. Luna asta au apărut două noi publicaţii trimestriale.

— Dar ce putem să facem dacă poezia lui Boole a atît de slabă ?

— Spune-i lui Sturge că-l iubeşti.

Dar văzînd privirea încărcată de reproş a Tabithei, Manklow, agasat, suspină adînc.

— Ascultă, Tib, la urma urmei ce ne pricepem noi ? E atîta putreziciune în poezia lui, c-ar putea fi bună în felul ei. Adică vreau să spun că într-o epocă putredă ca a noastră e nevoie şi de cîteva idei putrede ca să poată să meargă treaba. Şi oricum o să se aleagă praful. Foarte bine, dacă tu nu vrei, o s-o fac eu. Dacă nu eşti conştientă că nu trebuie să scăpăm asemenea ocazie, să ştii că eu sînt.

Aşa că Manklow îi scrie lui Sturge exprimîndu-şi admiraţia pentru Boole iar Sturge, după o săptămînă de absenţă, timp în care Tabitha consideră că a făcut pe îm-

bufnatul, dar care de fapt însemnase o perioadă de calmare a nervilor, reapare într-o după-amiază.

Acceptă cu un aer vag demn, să fie sărutat, să fie așezat în cel mai bun fotoliu din fața căminului și să i se arate noile poezii primite la redacție.

— Le-am păstrat pe toate, să apreciezi tu, Bunny ; dar astea de deasupra cred că sînt mai bune.

Sturge o ia pe prima, se strîmbă și-o lasă să cadă pe podea cu o expresie care o face pe Tabitha să zîmbească. Sturge se uită la ea de sus. Tabitha spune repede :

— Oh, știu că n-am gust. Da, Bunny, sînt sigură că tu ai dreptate.

Tabithei nu-i pasă de părerile lui Sturge și nici nu pune mare preț pe gust. Nu-l respectă cîtuși de puțin pe Sturge pentru că îndrăznește s-o înfrunte într-o chestiune atît de minoră ; îl privește doar ca pe unul căruia trebuie să-i cînți în strună. Dar chiar cu cele mai mari strădanii ale ei, trec săptămîni înainte ca el să se liniștească ; înainte de a se convinge că bănuiala atît de complicată și de adînc înrădăcinată în sufletul său neîncrezător a fost nejustificată.

30

DAR PENTRU CĂ STURGE dă dovadă de această ciudată îndărătnicie, pentru că trebuie să i se facă pe plac, el devine iarăși o forță. Iar West Street începe să semene mai degrabă a birou decît a cuib de dragoste. Pe scaune zac grămezi de manuscrise, pe mese, corecturi de la tipar. Tineri agitați își fac apariția la orice oră să vadă ce s-a întîmplat cu eseurile sau desenele lor sau s-o convingă pe Tabitha să accepte noile lor încercări, și e greu să scapi de ei. Insistă, uneori cu ochii în lacrimi, alteori încearcă să-și folosească farmecele. Iar autorii mai în vîrstă, consacrați, îi dau și mai multă bătaie de cap.

— Ia uită-te la ce-a scris Dewpark ! exclamă Sturge. Are pretenția să-i tipăresc zece mii de cuvinte despre Matthew Arnold.

— Lasă-l în seama mea, Bunny. Vine la dineul săptămînal, nu ? Am să-i spun că-i păstrăm articolul pentru un număr special.

— Sînt cu totul de acord. Dewpark te place ; fă-i puţină curte.

Iar Tabitha nu schiţează nici un zîmbet la această cerere din partea unui amant gelos. În calitate de asociat demn de încredere, primeşte ordinele lui şi urmăreşte să înfăptuiască în continuare marea operă de eliberare.

Primul număr din *The Bankside,* anunţat pentru toamna anului 1897, apare, cu imense eforturi, în primăvara lui '98. Repurtează un succes enorm. Este, de fapt, foarte asemănător tuturor celorlalte mici reviste ale vremii. Conţine aceleaşi eseuri critice, povestiri grave concepute după modele franceze, şi desene cu un caracter erotic ; aceeaşi notă de aventurism estetic şi păgînism licenţos. Cu priză la publicul care-şi exprimase încă dinainte acceptul.

Poemul lui Boole n-a mai apărut, pentru că Boole, luînd în serios refuzul Tabithei, nu l-a mai terminat. Din fericire a uitat din ce motiv nu şi-a terminat opera, i-a dat lui Sturge nişte explicaţii vagi şi acum e din nou cufundat în băutură. Iar Tabitha, nemaisimţindu-se vinovată de dispariţia lui Boole, se poate bucura în voie de absenţa lui. A scăpat de o influenţă primejdioasă. Are destule griji şi aşa fără să mai fie nevoie să se apere şi de enormele manuscrise ale lui Boole.

E în toiul lucrului la al doilea număr ; are de înfruntat cumplita problemă a tuturor editorilor care ajung la un al doilea număr de revistă : să-l facă mai bun decît primul. Şi avînd această ambiţie, reuşesc doar dacă investesc şi mai mulţi bani. De fapt, aceasta a fost perioada cînd editorii au descoperit o trăsătură fundamentală a micilor reviste : că e necesar să cheltuieşti ceva mai mult la fiecare apariţie a unui nou număr pentru ca să poţi menţine acelaşi tiraj. Cititorii, cu alte cuvinte, nu sînt niciodată mulţumiţi.

Aşa că după şase numere, paguba lui Sturge s-a triplat, iar revista a rămas fără cititori.

Cel de-al şaselea număr, de trei ori mai costisitor decît primul se vinde, poate şi din cauza războiului din Africa de Sud, ceva mai puţin de jumătate din tiraj. Sturge pro-

testează pentru a șasea oară, dar categoric mai justificat, că nu mai poate continua, că așa o să se ruineze.

Pentru Tabitha războiul nu reprezintă altceva decît o parte din urzelile guvernului pentru a zdrobi orice imbold de progres al omenirii, pentru a distruge revista ei *The Bankside*. I se plînge lui Jobson că dacă vînzarea va continua să scadă, s-ar putea ca Sturge să renunțe într-adevăr la revistă.

— Și zău, el e ultima noastră speranță.

Tabitha a fost mult prea ocupată ca să mai țină minte antipatia ei față de Jobson și fără el nu poate să-l mînuiască pe Sturge. Jobson o îmbărbătează ca de obicei.

— Nu-ți face griji, fetițo ; parale sînt destule. Tu vezi-ți mai departe de treaba bună pe care o faci iar eu am să-l storc de bani.

Jobson a luat-o din nou pe Tabitha sub aripa lui protectoare. Incapabil să-și explice nici lui însuși de ce Sturge, deși total subjugat, nu a decăzut, ba din contră, — cu toate că pare ceva mai uzat, chiar prăpădit la înfățișare — a găsit în cele din urmă energia necesară pentru a-și satisface ambiția, Jobson își asumă în întregime meritul. „N-am spus eu că are nevoie de un stimulent ?" Și se laudă pretutindeni de spiritul său de previziune datorită căruia a știut să-i aleagă prietenului său o metresă atît de bine educată. „Dați-mi oricînd o doamnă ; o astfel de femeie are conștiință pînă și în pat !"

Jobson îl dezaprobă pe Manklow care, iritat de o recentă mostră de diplomație prin care Tabitha a scăpat, jonglînd, de un articol de-al lui ce s-ar fi putut să-l ofenseze pe Griller, declară că e pe cale să ajungă un taler cu două fețe.

— Eu zic că-i o priveliște drăguță, ripostează Jobson, s-o vezi pe fetică stînd pe propriile-i picioare.

— Da, dar să nu calce oamenii pe bătătură ; nu e prudent. Dacă-mi iau tălpășița ? Se alege prafu' de toată șandramaua. În tonul lui Manklow nu e nici urmă de supărare, doar regret indignat că într-o lume atît de rea oamenii pot fi atît de proști încît să nu-și cunoască interesele.

— Și toată aiureala asta despre libertate, e ridicol !

— Nouă nu ne face nici un rău, iar ei îi face bine.

— Dar nu există nici o justificare să devină cineva ridicol pentru o revistă, mai ales pentru revista asta ridicolă — nu merită riscul.

E necăjit pe Tabitha la modul ideal. Şi cînd, adesea, tîrziu seara, se aruncă epuizată într-un fotoliu şi exclamă : „Pe cuvîntul meu, sînt la capătul puterilor", Manklow arborează imediat o expresie ironică. Dar Tabitha arareori dă atenţie expresiilor altora. Oftează din adîncul sufletului :

— Nu mă deranjează că Wally Jobson o aduce pe Madge Moon la mine exact după micul dejun tocmai cînd îmi rezolv corespondenţa şi mă roagă s-o bine dispun pentru că se simte deprimată — în definitiv, Madge e o scumpă — dar găsesc că Dobey a cam întrecut măsura invitînd-o pe fata aia, pe Joliffe, în dormitorul meu, după ceai, şi a lăsat-o să-mi găurească plapuma mea nouă cu ţigara ; se pare că fata asta fumează chiar tot timpul. Dobey trebuie suportat, deşi e atît de căscat ; dar pe creatura asta, pe Joliffe, de ce ? Că doar nu ne e cu nimic de folos.

— Sărmană Tib, ştim cu toţii cît eşti de minunată.

Tabitha rămîne surprinsă. Îl priveşte pe Manklow cu o încruntare nedumerită şi după un timp zice :

— Îmi pare rău pentru articolul acela, dar, zău, avem mare nevoie de Griller ; are atîta influenţă.

— Păi, atunci, spune aşa ; spune că o să facem carieră.

— Dar nu-i adevărat.

— Ba da, aşa e ; şi de ce nu mă rog ? Sînt tot atîtea şanse să am dreptate ca şi contrariul — poate chiar mai multe !

— Tu chiar crezi într-adevăr ce spui, Roger ?

— Iar o luăm de la capăt ; tu judeci după tine şi-ţi închipui că dacă tu n-ai nici un fel de principiu, toată lumea e ca tine, asta-i marea ta greşeală.

Tabitha îşi aţinteşte privirea asupra lui cu un zîmbet plin de înţelegere. Dar nu acordă nici o atenţie spuselor sale. E preocupată de o sută de probleme mult mai importante : note de plată, tusea lui Johnny, o crăpătură în tavan, o pată pe cea mai nouă rochie ; şi iarăşi oftează : „Sînt la capătul puterilor". Vocea ei vibrează de plăcerea voluptoasă resimţită de o tînără femeie extrem de ocupată.

31

MADGE MOON E O FATĂ voinică, durdulie, de vreo douăzeci şi cinci, douăzeci şi şase de ani, cu voce puternică, recunoscută în general ca avînd o inimă de aur. Iubeşte pe toată lumea, precum şi berea şi zgomotul, şi toţi bărbaţii mai tineri de la *The Bankside* îi sînt devotaţi. De aceea Tabitha a primit-o călduros la ea în West Street ca pe o reprezentantă autentică a boemei, o epicuriană, şi împărtăşeşte părerea generală că fata e adorabilă, cu suflet bun, ceea ce se poate numi un spirit liber. Dar cînd Madge, pierzîndu-şi slujba, începe să vină în West Street aproape zilnic, tolănindu-se pe sofa şi vărsînd whisky cu sifon pe scaune, Tabitha se refugiază tot mai des în camera copilului.

Camera mare, răcoroasă se află izolată în fundul apartamentului şi, sub îngrijirea unei doici destoinice, este menţinută în desăvîrşită ordine. Are, de fapt, acea caracteristică aparte specifică tuturor odăilor de copii, imprimată de voinţa personală şi preocuparea deosebită a tuturor mamelor şi doicilor, devenite conservatoare de nevoie. Pereţii albi, podeaua acoperită cu linoleum bine spălat, masa simplă şi scaunele tari bine lustruite, toate par să spună : „Aici domneşte ordinea, curăţenia şi disciplina".

Cînd, de vreo zece ori pe zi, Tabitha închide după ea uşa de la camera copilului, are senzaţia că lasă afară dezordinea şi că intră pe un tărîm aflat sub control. Totul decurge aici după ceas, un mic ceas american care ticăie puternic pe poliţa căminului, producîndu-i Tabithei deplină satisfacţie. Pentru că îi dă asigurări împotriva uneia din marile îngrijorări ale vieţii ei agitate şi haotice ; şi anume, ca John să nu fie neglijat şi lăsat să-şi facă de cap sau să fie expus emoţiilor. Fiindcă plăpîndul băieţel, suferind mereu de cîte ceva, ba răceli, ba astmă sau bronşită, a dovedit, de foarte timpuriu, o înclinaţie spre aventură. De îndată ce a început să umble de-a buşilea s-a şi pornit să încalce hotarele. Dacă o uşă este lăsată deschisă, chiar şi pentru o clipă, el o zbugheşte imediat afară şi porneşte spre bucătărie sau scara de serviciu, locuri primejdioase, interzise. Pare că are o sin-

gură preocupare : să scape de oriunde se află așezat la adăpost spre oriunde în altă parte, de preferință un loc neștiut și primejdios. Înainte chiar de a putea umbla sau vorbi, ori de cîte ori aude că se apropie cineva, se tîrăște pînă la ușă și de îndată ce o vede întredeschisă, se strecoară prin deschizătură și o ia din loc ; un obicei care poate deveni periculos de-a binelea în momentul cînd va fi capabil să umble. Pentru că, bălăbănindu-se pe picioarele lui ca niște bețe de chibrit, la fel de albe și fragile ca două paie, poate cădea în orice clipă. Tabitha, dînd fuga după el, în timp ce copilul se îndreaptă clătinîndu-se spre scări, nu se poate abține să nu rîdă deși e speriată și furioasă.

— John, John, stai, vino înapoi.

Îl ajunge chiar în capul scărilor și-l ține strîns în timp ce copilul dă din picioare. Își ridică brațele în sus, își scutură capul ca pe un sac și încearcă să-i alunece din strînsoare.

Dar după ce îl aduce înapoi în cameră și închide ușa, pare să se împace din nou cu soarta lui de prizonier și începe să se joace cu o voioșie care, după părerea Tabithei, poate fi doar o altă stratagemă pentru a îndepărta bănuiala și a evada la prima ocazie.

Și această trăsătură a firii lui s-a înrăutățit sau cel puțin a devenit mai primejdioasă. La vîrsta de patru ani, John continuă să fie un copil slab, bolnăvicios, predispus la răceli dar înclinat spre pozne și răzvrătire ; zilnic născocește o nouă poznă. Așa încît Tabitha e uluită de această iscusință inventivă cu înclinație la rele. „Cum de poate fi atît de rău ? Zău, cred că face într-adins". Și o torturează gîndul : „Oare să fie Dick care începe să apară în el, egoismul lui Dick, minciunile lui sfruntate ?"

Doica n-o consolează deloc cu numeroasele ei povestiri despre răutatea altor copii. Aidoma multor doici, pare să-i facă deosebită plăcere să povestească cum micuțul nu știu care, așa de adorabil la vedere, i-a împlîntat o foarfecă în obraz ; și cum altul, un înger fără asemănare în ochii celor mari, și-a torturat frățiorul mai mic pînă l-a băgat în groapă. După părerea doicii, orice copil este capabil de orice, oricînd. La care Tabitha își zice : „Dar John ar putea fi mai rău decît toți și s-ar putea să nu se îndrepte niciodată".

32

DE ACEEA TABITHA nu intră niciodată în camera copilului fără o oarecare strîngere de inimă şi prima ei întrebare e întotdeauna : „John a fost cuminte ?"

Astfel, într-o după-amiază chiar înainte de ora ceaiului, Tabitha, alungată din salon de efortul plictisitor depus pentru a se arăta compătimitoare faţă de Dobey care-i îndrugă ei şi lui Madge o poveste lungă şi complicată despre cum a fost insultat de un soldăţoi bădăran, Tabitha o găseşte pe doică înţepată iar pe John în culmea veseliei. Copilul aleargă imediat la ea, o apucă de fustă şi-i trimite un pupic. Dar Tabitha, o mamă cu experienţă, în vîrstă de douăzeci şi trei de ani, nu se lasă păcălită. Se uită îngrijorată la doică.

— Azi ce s-a mai întîmplat ?

— Îşi tîrîie picioarele, coniţă, mai rău ca oricînd. A trebuit să-l duc în braţe jumătate din drum.

Oprit să zburde prin toate tufişurile parcului, Johnny a inventat de curînd această metodă pentru a rămîne în urmă sau a se lăsa cărat.

Ambele femei îl privesc îngrijorate pe băieţel ca pe un mic animal primejdios. Tabitha îi spune, adoptînd tonul cel mai sever :

— Uite, John, ştii ce-am spus eu c-o să se-ntîmple dacă continui s-o superi pe doica.

John, în faţa ligheanului, bălăceşte savoniera în apă. În expresia lui se poate citi nu numai încăpăţînarea dar şi viclenia unui copil de patru ani care îmbină inteligenţa unui băieţel cu egocentrismul absolut al unui bebeluş.

— Răspunde-mi, John. Tabitha îl apucă de braţ. Ai auzit ce-am spus ; vrei să te pleznesc ?

John vîră şi buretele în apă alături de savonieră şi continuă să tacă. Tabitha se înroşeşte la faţă, între sprîncene îi apar cute adînci ; şi pe faţa ei tînără apare brusc ca o umbră. Chipul unei femei îmbătrînite, o femeie marcată de viaţă, cum se zice, care, de pe urma bătăliilor ei cu existenţa, a devenit nu o resemnată ci o femeie cu voinţă de fier şi convingeri clare.

— Mă auzi, John ? Răspunde-mi imediat.

Cele două femei schimbă o privire ; amîndouă sînt conştiente de punctul culminant al crizei. Fiindcă o palmă reprezintă situaţia limită. După palmă, nu mai poate să urmeze nimic. Palma reprezintă vechea gardă, şi dacă dă greş, bătălia e pierdută ; urmează în mod obligatoriu anarhia.

Privirea Tabithei adresează doicii o chemare în ajutor, îi cere o decizie inspirată care să înlăture ultimul teribil risc. Dar în astfel de momente supreme comandantul rămîne întotdeauna singur. Expresia doicii grăieşte răspicat : „L-ai mai ameninţat cu palma şi altădată, acum trebuie să treci la fapte, nu port nici o răspundere pentru ce va urma".

— Foarte bine, John. Tabitha îl ia de braţ şi-l îndepărtează pe copil de lîngă lighean. Îţi spun pentru ultima oară, John.

Dar copilul nu scoate o vorbă. Tabitha, înfuriată de-a binelea de această încăpăţînare care, îşi dă bine seama, e pură răutate, o voinţă negativă care-şi face mendrele, îl aşază pe genunchi şi-i trage două palme puternice.

Urmează o pauză, o linişte cumplită. Oare John o să învingă ? Tabitha îşi ţine răsuflarea. Dar deodată se aude un ţipăt prelung, un vaiet de protest. Chipul Tabithei se înseninează, zîmbeşte uşurată, şi se grăbeşte să-l ia pe John în braţe.

— Şşt..., scumpule, dar ai meritat-o...

— Iartă-mă, mami, urlă puştiul.

— Vezi ce se-ntîmplă dacă eşti neascultător ?... Şi îl sărută, o slăbiciune care o face pe doică să întoarcă spatele cu o privire semnificînd : „Oh, mamele astea" !

— Da... mămico.

— Şi acum eşti iarăşi cuminte cu adevărat... eşti cuminte ?

— Oh, daa, mămico, sînt cuminte.

— O să primeşti o ciocolăţică.

Două minute mai tîrziu, John, cu înfăţişarea virtuoasă a celui reconciliat, purificat de păcate şi renăscut prin iertare, îşi ronţăie ciocolata. Dar nu uită ca din cînd în cînd s-o îmbrăţişeze pe Tabitha, s-o asigure că e din nou cuminte şi să se asigure astfel pe sine însuşi că persoana asta puternică este iarăşi bine intenţionată faţă de el. Persoana puternică, plină de recunoştinţă la adresa acelor forţe miste-

rioase care au ajutat-o să dobîndească victoria, răspunde din toată inima sărutărilor. Pentru că recunoştinţa, căutînd o formă de exteriorizare îşi găseşte, în mod firesc, drept obiect pe John.

După aceea doica o felicită pe Tabitha, comandantul suprem.

— A fost exact ce trebuia, coniţă ; a picat la ţanc.

— Da, m-am gîndit că a sosit momentul ; Johnny ar fi putut deveni un copil răsfăţat.

33

DAR ABIA DEZBĂRAT de mania cu tîrîtul, John se răzvrăteşte iarăşi, şi de data asta e vorba de ceva mai serios. Într-o seară refuză să-şi spună rugăciunile.

De o bună bucată de vreme pe Tabitha o preocupa problema rugăciunilor lui John. După cea de-a treia aniversare a copilului, doica făcuse observaţia că ar fi timpul ca domnişoru' John să înceapă să se roage. Pe moment, Tabitha răspunsese că e încă poate prea mic ; dar doica fusese în vădit dezacord cu această părere, şi dealtfel Tabitha şi-a amintit că ea însăşi începuse să se roage mai înainte de vîrsta amintirilor. O cuprinde un simţămînt de vinovăţie faţă de John şi simţămîntul acesta nu dispare la argumentul că, din moment ce tot nu există dumnezeu iar biserica nu înseamnă nimic altceva decît o conspiraţie pentru menţinerea dominaţiei preoţimii, ar fi o greşeală ca Johnny să fie îndemnat să se roage.

I se pare că a nu-l învăţa pe John să se roage ar însemna să-l păgubească de ceva important ; şi-ar asuma un risc înfiorător, nu fiindcă ar jigni vreun dumnezeu, care nu e altceva decît un mit vechi dintr-o carte, ci pentru că i-ar putea pricinui lui John un etern prejudiciu.

Tabitha discutase cu mai multe persoane chestiunea religiei : cu Sturge care, spre uimirea ei, aparţinea bisericii anglicane şi nu dispreţuia decît moralitatea prefăcută : „ce-ar zice lumea" ; cu Dobey, care o surprinde totuşi cu supunerea lui faţă de papă ; şi o dată cu vicarul parohiei, întîlnit în salonul domnişoarei Pullen :

— Domnule vicar, de la ce vîrstă trebuie să înceapă copiii să-şi spună rugăciunile ?

Vicarul, un bătrîn domn viclean, obişnuit cu femeile de lume, o întreabă discret de ce biserică aparţine ea însăşi.

— Oh, mă tem că de nici una, nu sînt credincioasă. Dar am senzaţia că ar fi bine pentru copii să aibă o religie oarecare. Altminteri ar putea să fie privaţi de ceva necesar.

— Sînt cu totul de acord.

— Mă refer la fericirea lor de copii. Vreau să spun, pentru...

— Sau chiar de adulţi.

Dar cu această adăugire a mers, se pare, prea departe. Tabitha zîmbeşte şi spune : „Posibil" pe un ton care întreabă la ce i-ar putea folosi rugăciunile unei persoane adulte.

Apoi îi sugerează vicarului :

— Ce părere aveţi despre *Tatăl nostru* şi *Înger-îngeraşul meu* ? Eu cu aceste două rugăciuni am început şi ţin minte că-mi plăceau.

— Cred că este o idee excelentă.

Şi Tabitha se întoarce acasă cu hotărîrea că John trebuie învăţat să-şi spună rugăciunile. Se dă bineînţeles o bătălie. Dar tactul şi promisiunile, fără bătaie, au efect în ziua punerii lor în practică. După şase săptămîni John ajunge chiar la stadiul de a cere singur să-şi spună rugăciunile. Le apreciază ca pe o activitate, o parte a realizărilor zilnice.

Şi apoi, într-o seară, dovadă a perversităţii ce zace în copii, poate pentru că o simte pe Tabitha prea grăbită să-l vadă culcat, se furişează, în momentul rostirii rugăciunilor, sub pat, şi declară că nu vrea să se roage. Tabitha, care are o sumedenie de invitaţi în salon, se enervează :

— Ieşi imediat afară de acolo, John.

— A fost foarte neascultător toată ziua, declară doica. Şi-a făcut de cap.

— Atunci n-am să-i dau biscuitul decît dacă iese imediat de sub pat şi-şi cere iertare şi-şi spune rugăciunile.

Pauză — şi nici un sunet de sub pat.

— Johnny, nu te gîndeşti, zice doica, ce păţesc băieţaşii care nu-şi spun rugăciunile ?

— Băieţaşi răi, neascultători.

— Doamne-doamne o să-i pedepsească, continuă doica.

Din nou pauză — şi nici o reacţie din partea insensibilului Johnny. Respiraţia lui se aude puternic sfidătoare.

— Şi n-o să li se mai spună poveşti, adaugă Tabitha, fără prea mare speranţă. N-o să audă povestea cu cei trei ursuleţi.

O nouă tăcere în timpul căreia respiraţia lui John nu se mai percepe. Cele două femei se uită una la alta pe deasupra patului şi doica supralicitează :

— Şi nici povestea cu *Făt-Frumos cel viteaz.*

— Sau despre *Jack şi Vrejul de fasole.* Niciodată, niciodată.

Sub pat se produce o mişcare şi capul ciufulit al lui John apare sub marginea plapumei.

— N-am poftă de Jack şi de Vrejul lui.

— Sau *Scufiţa roşie,* zise doica.

Băieţaşul se ridică în picioare şi protestează cu indignare :

— N-am poftă de *Scufiţa roşie.*

Doica şi Tabitha schimbă din nou o privire între ele. Îşi comunică ceva ce nu-i scapă copilului care se uită imediat bănuitor de la una la alta. Şi repetă apăsat ca un general care respinge orice propuneri : „N-am poftă de *Scufiţa roşie*".

Un Metternich cu mai puţină experienţă decît Tabitha ar fi putut presupune că tratativele se încheiaseră. Dimpotrivă, Tabitha cu o mină voioasă se aşază pe pat, ca de obicei cînd se pregăteşte să asculte rugăciunile copilului, şi întinde braţele.

— Foarte bine, atunci alege tu povestea.

John, cu aerul celui care a obţinut o pace onorabilă, se caţără pe dată în poala ei şi-şi spune rugăciunile, urmate imediat de un strigăt imperios :

— *Motanul încălţat, motanul încălţat.*

A auzit povestea de cel puţin o sută de ori dar e încă destul de mic ca să guste emoţia de fiecare dată.

34

IAR TABITHA, TRECÎND din luminoasa și austera ei împărăție în salon, unde pînă și razele soarelui tăind pieziș fumul de tutun păreau să capete altă însușire, sofisticată, maturizată, înăsprită, adresează oaspeților ei un zîmbet de bun-venit, care este cu adevărat un zîmbet de izbîndă, zîmbetul cuceritorului după înfrîngerea unui dușman viclean.

În astfel de momente, înviorată, cum s-ar zice, de victoriile repurtate în camera copilului și avînd conștiința de a fi făcut lucrul cuvenit în acea dificilă zonă, Tabitha e și mai dornică de a face lucrul cuvenit și în zona protestatară și de inovație artistică a publicației *The Bankside*. Se arată mai înțelegătoare ca de obicei față de lugubrul Dobey ; față de melancolicul Hodsell, al cărui roman despre un preot îndrăgostit de o femeie de stradă îi dă mult de furcă ; și față de Madge Moon, care, ca de cele mai multe ori la acel ceas al după-amiezii, e cherchelită bine și nimeni și nimic nu-i intră în voie. Madge e supărată din cauza fratelui ei mai mic plecat în armată, și blestemă războiul, pe buri, imperialismul, guvernul și totodată pe cei care nu s-au dus să lupte. Din această cauză e pusă pe ceartă. Îl insultă pe Hodsell și măsurîndu-l pe deșiratul Dobey, care aidoma multor eretici, e un pătimaș teolog, exclamă :

— Să nu-mi vorbești mie despre dumnezeu ; dacă există un dumnezeu, de ce nu pune capăt războiului ăsta blestemat ?

Dobey, sculîndu-se în picioare și prăbușindu-se apoi iarăși pe scaun, mai mult exaltat decît beat și din ce în ce mai confuz, se pornește să explice problema răului în lume.

Iar Tabitha, continuînd să zîmbească, se vede silită să șoptească :

— Vă rog, puțin mai încet. Da, foarte interesant. Înțeleg, totul e o chestiune de...

Înlocuiește zîmbetul cu o expresie foarte serioasă, așa cum procedează întotdeauna cu Dobey fie că acesta vorbește despre religie sau despre amor. Dobey e ca un copil, care din cauza firii sale nesăbuite și capricioase, trebuie luat foarte în serios.

Războiul merge prost. Piraţii noii politici aventuroase au constatat spre surprinderea lor că armata, în schimb, nu a fost animată de idei aventuroase. S-au înregistrat înfrîngeri ; şi s-a făcut apel la voluntari. Mii de funcţionari s-au năpustit voioşi din birourile lor pentru a se lansa în această aventură, vrînd să devină eroi peste noapte ; şi în timp ce trec încolonaţi pe străzi spre locul de îmbarcare se poate vedea că pentru ei viaţa a devenit demnă şi a căpătat un sens. Ei îşi riscă viaţa pentru o idee, pentru dragoste, pentru glorie şi onoare. Şi deşi revista *The Bankside* — spre surpriza generală, continuă să se vîndă modest la publicul ei specializat, înregistrînd doar o mică pierdere — colaboratorii şi susţinătorii ei au sentimentul de a fi nişte oameni deosebiţi şi ca atare încearcă un simţămînt de fraternitate.

Şi pe măsură ce anul se scurge, West Street începe să semene tot mai mult cu sediul cartierului general al unui comitet de rebeli ; dar nişte rebeli proscrişi, nişte paria. Ei nu aparţin lumii războiului. Şi avînd din ce în ce mai mult tendinţa de a-şi petrece zile în şir în West Street, pătrund treptat în toată casa. Invadează pînă şi camera copilului.

Întorcîndu-se acasă tîrziu într-o seară, Tabitha e indignată găsindu-i pe Jobson, Dobey şi Madge fumînd în odaia copilului. Îi întreabă de ce nu se simt bine în salon.

— Ne place aici, măi fetiţo, răspunde Jobson. Aici e Sala libertăţii la adăpost de toţi Grillerii şi contesele tale. Şi puştiul ăsta e şi el o atracţie, să ştii. Uită-te la asta.

„Asta" e un desen reprezentînd doi bărbaţi şi o femeie, goi, în mijlocul unui peisaj cu pomi. E categoric reuşit, dar Tabitha e demult convinsă de genialitatea lui John. De aceea aruncă în treacăt o privire la desen şi declară :

— Cred că toţi copiii desenează amuzant ; dar zău, Wally, ştii, n-ar trebui să fumaţi în camera lui John. Se supără doica. Trebuie respectate fără discuţie nişte reguli stricte într-o cameră de copil.

Cîteva zile mai tîrziu, cînd o găseşte pe Madge Moon zbenguindu-se cu John şi gîdilîndu-l pînă cînd copilul se tăvăleşte pe podea în rîsete isterice, Tabitha îşi iese brusc din fire.

— Ridică-te de jos, Johnny şi termină cu prostiile.

Copilul nu se supune. Tabitha îl ridică şi-l zgîlţîie. Madge izbucneşte :

— Ce te-a apucat ? Ce rău face copilul ?

— Regret, dar nu trebuie stîrnit.

— De ce nu-mi spui pe şleau că nu vrei să vin aici ?

Tabitha o ignoră dar această atitudine o înfurie şi mai mult pe cealaltă femeie.

— Oh, nu vrei să stai de vorbă cu mine — te crezi prea doamnă, probabil. Păi, cine eşti tu, în definitiv ? Şi repetă bîrfeala care circulă curent în grupul lor : că Tabitha e o stricată vicleană care-i duce pe toţi de nas ; o snoabă care se gudură pe lîngă preoţime ; dar îşi dă fustele peste cap ca să-şi cîştige existenţa ; o ipocrită dezgustătoare, taler cu două feţe !

Deoarece Tabitha în starea ei de furie uluită nu scoate în continuare nici o vorbă, Madge se dezlănţuie şi cînd aude vocea lui Jobson dă buzna afară să-i ceară sprijinul.

Din fericire acesta îi ia partea Tabithei. Raţionamentul nu se bazează atît pe vreun simţ de dreptate cît pe părerea că Madge a început să-şi dea prea multe aere. „E timpul ca vaca asta încălţată să încasese un bobîrnac ; trebuie pusă la punct măcar odată la trei luni." Şi Madge e alungată din West Street.

Dar găseşte multă înţelegere la alţii. Din acel moment se formează două tabere în West Street : cei care o admiră pe Tabitha ca pe o tînără femeie isteaţă, care se menţine pe o poziţie dificilă cu multă abilitate diplomatică ; şi cei care o dispreţuiesc din aceleaşi motive.

Jobson şi Manklow aparţin primei grupări.

— Interesant, constată Jobson, cum evoluează fetişcanele astea după tipic. Uite-o pe puştoaica noastră pornită să-şi vadă bastardul educat după toate canoanele, fie că e pe placul lui sau nu. La care Manklow răspunde, în felul său meditativ, că lucrul e firesc ; o dovadă în plus a mişcării de balans a pendulului.

Şi amîndoi bărbaţii, avînd ceva din curiozitatea unor zoologi care ar studia manifestările acelui animal ciudat numit femeie, urmăresc manevrele Tabithei, mai întîi pentru a izola camera copilului de restul apartamentului, şi apoi pentru a-l pune sub tutela curatorului local. În cea de a doua tentativă reuşeşte, după o scurtă luptă, deoarece

Sturge e dispus să plătească. Dar în primul caz se vede nevoită să dea o lungă bătălie care durează multe luni.

Căci gruparea celor mai tineri de la *The Bankside*, condusă de Dobey, văd în intenţia ei nu numai o dovadă de dispreţ la adresa modului lor de comportare dar şi o odioasă trădare faţă de principiile morale.

Numai printr-un noroc şi prin puternice presiuni exercitate asupra lui Sturge îşi atinge în sfîrşit scopul atunci cînd după decesul chiriaşului din apartamentul vecin reuşeşte să obţină două din camerele lui aflate în capătul coridorului, cu intrare separată, pentru a-i muta acolo pe Johnny şi pe doică.

35

ÎN CE O PRIVEŞTE pe Tabitha, în toate aceste luni trăieşte cu un adînc resentiment. Cuvintele „snoabă" şi „taler cu două feţe" i-au provocat răni care nu vor să se vindece. Resimte şi mai tare brutala lor nedreptate pentru că nu se poate apăra.

— N-are nici un rost să le explici unor fiinţe ca Madge sau unui tînăr găgăuţă ca Dobey sau unor celibatari ca Wally Jobson şi Roger Manklow, se înseamnă să ai răspunderea creşterii unui copil.

Aşa că departe de a recunoaşte vreo inconsecvenţă în comportamentul ei, din contră, acesta i se pare absolut justificat. „Cei de la *The Bankside* sînt una şi ce e bine pentru Johnny e alta."

Din cauza dezamăgirii şi indignării devine puţin şi mai arbitrară. Declară fără înconjur că noua cameră a copilului nu e pentru vizitatori. Scoate de pe peretele camerei una din cele mai bune desene ale lui Dobey, *Jezebel printre cîini*, un dar pentru John. Îşi spune cu amărăciune : „N-au decît să trăncănească".

Cam în perioada aceasta, lumea începe să spună că Tabitha arată mai bătrînă. De fapt, a căpătat doar o expresie mai bătrînicioasă. A pierdut acel aer naiv al tinerei fete care descoperă lumea şi a început să vădească un altul, denumit matur, care pare să zică : „Lumea nu pricepe.

N-are nici un rost să te aştepţi la înţelegere. Trebuie pur şi simplu să încerci să te descurci cît poţi mai bine şi fără asta".

Şi cînd John — în pragul fragedei vîrste de şase ani, un băieţel fermecător, prietenos, avînd deja buzunare la pantalonaşi — se apucă pe neaşteptate să toarne cele mai gogonate minciuni, Tabitha nu are nici o clipă de ezitare şi după ce se sfătuieşte cu tutorele, hotărăşte să-l trimită pe copil la biserică însoţit de doică. Amintindu-şi totodată că băiatul lui Harry e cam de aceeaşi vîrstă cu Johnny şi că, avînd un tată aşa de bun trebuie să fie probabil şi el un băiat bun, îi scrie lui Harry. Îi spune cît de rău îi pare că trăieşte departe de el, se interesează de Edith şi de copii şi adaugă : „Johnny al meu e un copil precoce, dar cam neastîmpărat. Tare-aş vrea să aibă tovarăşi de joacă de vîrsta lui".

Tabitha n-a îndrăznit niciodată să se ducă în vizită la Casa cu cedri iar scrisorile ei au primit cele mai scurte şi reci răspunsuri. E limpede că n-au vrut s-o încurajeze. N-o surprinde într-atît pe cît o dezamăgeşte faptul că ultima ei scrisorare rămîne fără răspuns.

Dar pe loc pune la cale noi planuri. Gîndeşte : „Edith trebuie să fie probabil cauza" ; şi-şi aduce aminte că Edith avea un magazin preferat în Oxford Street. Se interesează şi află că doamna Baskett continuă să le fie clientă. Peste cîteva zile, ca din întîmplare, se trezeşte nas în nas cu ea printre mormanele de pălării ieftine şi pasmanterie ţipătoare.

Cele două femei se privesc lung de parcă şi-ar zice : „Cine-o fi asta ? Cunoşteam mai demult pe cineva care seamăna cu ea". Apoi se recunosc.

Edith pare de cincizeci de ani. Are o faţă slabă, gălbejită din care ochii negri ies mult în evidenţă ca şi nasul de o mărime absurdă. Corpul ei, pe de altă parte, e gros şi lipsit de graţie. Iar rochia de culoare vie, cu volănaşe, o face să pară şi mai voluminoasă.

Tabitha îi cercetează rochia cu privirea. Îşi spune : „Cumpărată la solduri undeva pe Oxford Street, vreun chilipir". Şi e surprinsă pentru că o socotise întotdeauna pe Edith o femeie elegantă.

— Ce face Harry ? Şi pronunţarea cu glas tare a numelui o emoţionează profund amintindu-i nu numai de Harry dar şi de Edith, de tot ce reprezintă fosta viaţă paşnică şi tihnită de casă.

— Întreabă-l pe el, mie nu-mi spune nimic. Vocea Edithei e plină de răceală. Cu ochii o măsoară pe Tabitha de la pălărie pînă la pantofi.

— Şi cabinetul ?

— Cred că merge bine — Harry nu e niciodată acasă şi nu-şi aminteşte nici cînd sînt zilele de naştere ale copiilor. Eşti tot cu tipul ăla Sturge ?

— Oh, da.

— Sîntem informaţi despre el. Unul din pacienţii lui Harry e prieten cu cineva care scrie pentru revista lui.

Tabitha nu replică nimic.

Cu o privire perfidă, Edith declară :

— Ştii, îmi pare rău de tine. Dar n-are nici un rost să-ţi spun că genul ăsta de situaţii nu sfîrşesc niciodată bine, tot n-ai mai putea schimba nimic acum, nu-i aşa ? Sîntem prea bătrîne ca să ne mai putem schimba.

— Presupun că aşa e. Tabithei îi vine să rîdă dar totodată o şi tulbură privirea plină de indignare a celeilalte.

— Nu ne întîlnim niciodată, murmură ea. E păcat. Tu şi Harry vă mai duceţi în vacanţă la Sancombe ?

Apoi, observînd expresia Edithei, adaugă : „Dar cred că n-ar fi nimerit".

— Eu n-aş avea nimic împotrivă, dar Harry s-ar putea să aibă. Vorbeşte cu amărăciune ca şi cum indiferenţa ei faţă de fapta reprobabilă a Tabithei ar fi fost tot din vina lui Harry, ca şi cum Harry i-ar fi tocit principiile morale la fel ca şi răbdarea. Întreabă cu bruscheţe :

— Pălăria asta e ultima modă de la Paris ?

— E destul de nouă.

— Mi se pare ridicolă ; francezii ăştia se ţin numai de prostii.

Brusc cele două femei se privesc ca prin sticlă una pe alta, apoi îşi ating reciproc mîinile şi se despart.

— Mă urăşte, reflectează Tabitha. Acum e şi mai mărginită şi mai meschină şi mai neîndurătoare ; m-ar ucide dac-ar putea.

Cum şi-a dat deoparte pavăza a şi încasat o lovitură. Inima îi bate repede în timp ce străbate străzile aglomerate. Gîndeşte : „Toţi mă urăsc — toţi Harry-i şi Edith-ele din lume ; cu toţii ar vrea să mă vadă la pămînt".

O cuprinde panica. Dă fuga acasă de parcă ar vrea să se asigure că Johnny e tot în camera lui şi că o iubeşte la fel de mult ca mamă a lui, fără a nutri vreun gînd ascuns faţă de poziţia ei în societate.

Îi dă bomboane, jucării şi copilul îşi aruncă braţele în jurul gîtului ei. Dar această iubire — sursă de atîta bucurie pentru ea — îi sporeşte panica. „Ce-o să se întîmple cu el într-o lume plină de Harry-i şi Edith-e ?"

Şi chiar şi Manklow e mirat de energia cu care Tabitha se aruncă în reorganizarea revistei *The Bankside* pentru a scoate o ediţie triumfătoare şi scandaloasă după terminarea războiului. E într-adevăr şi mai înverşunată ca oricînd împotriva moralităţii epocii. „Mîrşăvia, ipocrizia, meschinăria, toate la un loc."

Bătrîna regină moare şi pînă şi Sturge e înclinat să creadă că vor urma mari schimbări. Imensa forţă morală a văduvei, asemeni cerului de vară tîrzie — dens, apăsător, părînd poleit deoarece e acoperit de praf vechi — nu a fost apreciată decît după ce a dispărut.

36

ACEST NUMĂR NOU şi mai îndrăzneţ al revistei *The Bankside*, special pregătit pentru noua eră a revoluţiei, apare în luna iunie a anului 1901, cînd războiul, deşi încă neterminat, e indiscutabil cîştigat. Numărul revistei se dovedeşte un dezastruos eşec. Foarte puţini îl cumpără; nimeni nu-i acordă vreo atenţie.

Pentru că deşi, aşa cum se prevăzuse, se face simţită o puternică reacţie împotriva a tot ce e victorian, a tot ce a existat înainte de război, reacţia îmbracă însă o formă politică, nu una morală. Şi noutatea apare nu atît în teorie cît în punerea în practică a politicii. E mai dură, mai excesivă.

Pacea debutează, ca oricé pace, cu război civil, pentru că civilii rîvnesc şi ei la gloria militarilor. Noul secol începe cu strigăte de luptă ca ale sălbaticilor. Şi noii membri ai partidelor din trib care concep politica ca pe un război primitiv, manifestă dispreţul sălbaticilor pentru acele vestigii de civilizaţie pe care le găsesc la faţa locului. Pentru ei, arta şi literatura epocii victoriene de mijloc reprezintă mormane groteşti de moloz, remarcabile doar prin dimensiunea lor şi prin stîngăcia proporţiilor ; Pater, Wilde, Beardsley şi *Revista galbenă* sînt ca resturile zdrenţuite ale unui spectacol de marionete abandonate în noroiul de pe locul ocupat de un fost bîlci.

— Politica sau nimic, declară Manklow sentenţios ; şi intenţionează să cumpere drepturile de editare ale unui roman de Wells. Dar Sturge nici nu vrea s-audă de Wells a cărui proză îi provoacă o suferinţă aproape fizică. Şi afirmă :

— Noi nu sîntem o revistă politică.

— N-o să mai fim deloc o revistă dacă nu atragem cititori.

Dar Sturge rămîne neînduplecat. La şaizeci şi unu de ani ai lui se lasă greu manevrat în vreo direcţie ; e legat de prea multe fire.

Tabitha e cea care salvează revista. Deoarece, atunci cînd Sturge declară că pierderile sale, datorită păcii şi scăderii preţurilor, îl pun categoric în imposibilitate de a arunca alte mii de lire pe *The Bankside*, Tabitha lansează un plan îndrăzneţ vizînd cooptarea lui Wrinch în asociaţie.

— Cred c-ar fi încîntat să devină asociat — şi-a dorit întotdeauna o publicaţie a lui. Şi e milionar, ca toţi bancherii ăştia din secta quakerilor.

— Wrinch? N-are nici un rost să te adresezi lui Wrinch; e foarte strîns la pungă.

Într-adevăr, bancherul se dovedeşte dificil. Vrea dreptul de veto asupra colaboratorilor. Obiectează în privinţa lui Dobey. Numai datorită vizitei impetuoase pe care i-o face Tabitha la birou, Wrinch se lasă convins să vină în West Street şi să arunce o privire la şpalturile viitorului număr al revistei.

Wrinch e un bărbat slab foarte înalt, cu o comportare de profesor universitar, ceea ce într-adevăr ar fi putut fi

dacă n-ar fi moştenit o bancă. Se plimbă de colo-colo prin încăpere, o priveşte pe Tabitha vag şi uşor alarmat prin ochelarii lui mari, şi murmură :

— Dar de ce insistă Dobey asupra sîngelui şi ce vrea să spună reprezentînd succesul sub înfăţişarea lui Iuda ?

Tabitha a îmbrăcat rochia ei cea mai şic pentru un asemenea prilej. Importanţa ocaziei îi colorează atrăgător obrajii şi dă strălucire ochilor ei. Adaugă de asemenea un plus de ardoare demersului ei.

— Vai, domnule Wrinch, dar e din Biblie ; nu vă amintiţi versetul acela unde Iuda s-a spînzurat — apoi a căzut la pămînt şi s-a făcut fărîme ?

Wrinch, zgîindu-se la Tabitha cu expresia unui cal speriat de un obiect strălucitor necunoscut, murmură :

— Iarăşi sînge, şi apoi continuă, nu prea înţeleg...

— Adică vampirul tineretului, explică Sturge.

— Aha ! Wrinch ridică din sprincene şi examinează ideea cu extremă suspiciune.

— Oh, ştiu, domnule Wrinch, intervine Tabitha pe nerăsuflate, că domnul Dobey e dificil, dar nu credeţi... apelează la Wrinch ca la un cunoscător în ale artei, că e aşa din cauza originalităţii sale ?

Tabitha a uzat de această găselniţă de zeci de ori faţă de critici sau potentaţi ca Wrinch. A cules-o nici ea nu ştie bine de unde şi n-a cercetat-o îndeaproape. Probabil nici n-o înţelege. Dar îi cunoaşte eficienţa, în special datorită cuvîntului „originalitate" şi o foloseşte cu încredere. E încîntată să constate, după o uşoară relaxare vizibilă pe fruntea lui Wrinch, că şi-a făcut şi de data aceasta efectul.

— E, fără discuţie, un original. Şi, în definitiv, continuă Tabitha folosind încă o mişcare de atac pe care o mai experimentase, geniul se manifestă după propriile-i legi.

— Da, da, într-adevăr, încuviinţează Wrinch.

— Geniul trebuie să se manifeste liber, nu credeţi, domnule Wrinch ?

Iar Sturge îi cîntă în strună, acentuînd celălalt cuvînt magic.

— Are nevoie de libertate.

— Oh, desigur. Se poate vedea aproape cu ochiul liber cum sufletul de protestant al bancherului îmbrăţişează pe acest tărîm străin o solidă doctrină de credinţă.

Şi din această clipă nu mai durează nici douăzeci de minute ca să fie cîştigat de partea lor. Îl asigură că susţinîndu-l pe Dobey, în ciuda aversiunii pe care acesta i-o stîrneşte, Wrinch va sluji cauza libertăţii şi va dovedi spirit de previziune. Dobey, cel puţin, se străduieşte să realizeze ceva, în lumea asta complicată. Wrinch pune doar o singură condiţie, ca Boole să fie înlăturat.

— Vă rog să mă iertaţi, dar scrierile lui Boole sînt pline de blasfemii şi de obscenităţi. După cîte ştiu eu, el are o influenţă dintre cele mai rele.

Sturge e revoltat :

— Poate e cel mai de seamă poet al zilelor noastre.

Dar în acest stadiu, cînd tratativele dintre cei doi idealişti sînt pe cale să ajungă într-un punct mort, Tabitha cea plină de simţ practic atrage atenţia că problema lui Boole nu trebuie rezolvată decît dacă acesta şi-ar face din nou apariţia. Şi această idee e hotărîtoare. Wrinch preia trei optimi din acţiunile revistei cu o singură clauză, ca numele lui să rămînă secret. E un mecena modest, şi în plus nu vrea să şocheze pe membrii mai stricţi şi mai înguşti în concepţii din congregaţia de care aparţine, prin dezvăluirea gustului său pentru arta şi literatura modernă.

37

PENTRU ACEST SUCCES diplomatic, Tabithei i se aduc binemeritate onoruri. Simte că într-adevăr a dobîndit o frumoasă victorie. Se apucă plină de zel să lucreze pentru noul număr ; mai precis, se dedică nesfîrşitei activităţi de conciliere şi încurajare. Şi numărul este foarte curînd gata pentru tipar cînd, într-o după-amiază, întorcîndu-se acasă cu John de la muzeul de ştiinţe naturale, găseşte apartamentul plin de oameni agitaţi, nu numai Sturge, dar şi Dewpark, Jobson, domnişoara Pullen, alte trei doamne la vreo cincizeci de ani, un doctor şi o infirmieră.

Tabitha abia dacă-l mai recunoaşte pe Sturge : are obrajii aprinşi, ochii strălucitori şi păşeşte cu elasticitate în vîrful picioarelor.

— Ce s-a întîmplat ?

— Boole, — răspunsul e însoţit de o privire triumfătoare.

— Ah, tapiţerul.

— Boole, Boole. Nu-ţi aminteşti de Boole, poetul ?

Tabitha, luată prin surprindere, resimte în primul moment un fel de şoc. Exclamă :

— Dar e minunat. Unde l-aţi instalat ?

— În camera copilului. Era foarte agitat. Wally e de părere c-ar trebui să încuiem uşa.

Se aude un sunet ca zbîrnîitul unei sîrme mişcată de vînt. Sturge se îndepărtează precipitat şi Tabitha, pornind pe urmele lui spre camera copilului, descoperă un bătrîn uscat cu barbă căruntă rară şi nas lung vineţiu instalat în patul lui Johnny. Poartă pijamaua de mătase albastră a lui Sturge, ceea ce îi face obrajii pămîntii să pară şi mai gălbejiţi, şi le vorbeşte lui Jobson şi Johnny, cu obişnuita lui voce scăzută, domoală.

— Da, am băut, am băut dincolo de orice închipuire ; am vieţuit în cele mai pierdute tărîmuri ale beţivilor.

Johnny e uimit şi încîntat de acest eveniment ieşit din comun. N-a mai văzut niciodată un om asemănător lui Boole. Se zgîieşte la poet cu ochi rotunzi şi cu un zîmbet admirativ ; apoi, incapabil să-şi exprime deplin bucuria prin viu grai, sare în sus şi se învîrte prin aer ca un titirez.

— Pentru că vedeţi, explică Boole cu acea blajină sinceritate care întotdeauna a avut forţă de persuasiune, a fost necesar să mă îmbăt ; era chiar de datoria mea. Căci pentru a cunoaşte reînvierea spiritului, trupul trebuie să se cufunde în animalitate — pentru a da naştere unui trandafir, trebuie să te prefaci mai întîi în gunoi.

— Ce e aia gunoi ?

— Eu, copilule ; nenorocitul pe care-l ai în faţa ochilor tăi. Dar în clipa aceea, observînd-o pe Tabitha şi intuind pe dată simţămintele ei, rosteşte în şoaptă : Dar acum trebuie să plec, am încălcat graniţele...

Porneşte să se dea jos din pat. Doctorul, Sturge şi chiar şi infirmiera îl înconjoară imediat şi-l împiedică. Încearcă să-i explice că e bolnav, că trebuie să rămînă la pat sau riscă să moară. Îi dau afară pe cei prezenţi. Infirmiera explică :

— Îl tulburaţi prea tare. E infirmieră pentru copii dar poartă uniformă şi se simte aparţinînd corpului medical oficial. Îl împinge pe John din propria lui cameră cu un gest autoritar şi cu privirea în direcţia opusă, spre doctorul care îi întinde o reţetă.

— Boole, zice el, are nevoie de odihnă totală. Este un delirium tremens în stadiu incipient complicat cu o pneumonie.

John e culcat în salon. Dar se întoarce de unul singur în camera lui la o oră matinală şi e găsit în toiul unei lungi conversaţii cu Boole despre o crimă recentă. După cît se pare cei doi au prins simpatie unul faţă de celălalt. Lui Boole îi sînt dragi toţi copiii şi-i place să stea de vorbă cu ei iar lui Johnny, povestirile lui Boole, despre încăierări şi crime în Soho, i se par chiar mai minunate decît basmele lui Dobey.

Tabitha i se adresează lui Sturge.

— De ce l-ai instalat pe Boole în camera copilului ?

— Pentru că trebuia să-l ţinem la distanţă de amicii lui ; în camera copilului, din fericire, îi putem asigura liniştea şi izolarea de care are nevoie — putem să-l păzim.

— Şi cu Johnny ce-o să facem ?

— Dar asta e un avantaj în plus pentru Johnny al tău, Boole s-a ataşat de copil.

Şi Sturge rămîne uimit cînd Tabitha exclamă că e categoric împotrivă ca Johnny să fie sacrificat pentru Boole, că Boole poate fi dăunător pentru Johnny.

— Dăunător pentru Johnny să aibă un om ca Boole drept prieten ? Îţi dai oare seama că prietenia lui Boole este un privilegiu pentru care mulţi oameni de renume şi-ar da lumina ochilor. Boole iubeşte copiii ; a scris poezii pentru ei. Ce-ai zice dac-ar scrie o poezie şi pentru Johnny al tău ?

Dar Tabitha replică pretinzînd să se fixeze un termen limită pentru şederea lui Boole în camera copilului. Sturge e indignat şi, ca de obicei după o discuţie în contradictoriu cu Tabitha, devine posac şi distant.

Jobson, chemat de ambele părţi în conflict, propune ca Johnny să fie trimis la şcoală — la un internat.

— La şapte ani ! protestează Tabitha. Şi cu pieptul lui delicat !

Dar rezultă limpede că Sturge, jignit în forul său interior şi, mai presus de orice indignat de îngustimea de minte pe care o dovedeşte Tabitha refuzînd unui geniu refugiul atît de important pentru salvarea vieţii lui, nu are de gînd să cedeze.

— Foarte bine, îi spune Tabitha. Johnny va pleca la şcoală, dacă aşa trebuie. Şi dacă o să se simtă nefericit acolo, sau dac-o să moară de pneumonie, presupun c-o să fii foarte mulţumit.

— Eşti nedreaptă cu mine, Bertie.

Dar acuzaţia i se pare minimă Tabithei în comparaţie cu nedreptatea ce i se pricinuieşte. Şi în timp ce, la mai puţin de o lună, priveşte pe fereastra unui tren în drum spre sud-est livezile de pomi fructiferi şi lanurile de hamei, resimte şi mai acut amărăciunea ei. „Degetul cel mic al lui Boole e mai de preţ pentru Bunny decît tot corpul lui Johnny ; cît despre mine, eu nu contez absolut de loc. Asta după şase ani. Şi ceru' mi-e martor, că m-am străduit să-l fac fericit."

38

TABITHA E CONVINSĂ că are dreptate. Amărăciunea ei creşte de fiecare dată cînd îl priveşte pe John care, în uniformă nouă de şcoală, stă aşezat în faţa ei cu o expresie speriată şi supărată pe chip. Întreaga lui atitudine, mîinile care atîrnă în mînecile prea lungi, ca să-i vină bine şi după ce mai creşte, picioarele amorţite în ghetele noi, sînt ale unei victime care întreabă : „De ce, de ce ?"

A întrebat de ce. „De ce trebuie să mă duc la şcoală ?" Iar Tabitha a dat răspunsul obişnuit : „Ca să înveţi : ca să fii împreună cu alţi băieţi". Dar aceste răspunsuri n-au constituit un răspuns nici măcar pentru ea însăşi. „De ce ?"

Un „de ce" enorm. De ce să sufere Johnny pentru că mama lui a fost amăgită, pentru că Sturge e încăpăţînat şi înnebunit după Boole al lui. De ce nu poate exista un tărîm sigur, nici măcar cînd e vorba de camera unui băieţel ?

Vede spaima băiatului care-l determină, măcar o dată, să stea liniştit. Se perpeleşte de mila lui şi de revoltă împotriva lumii care îl face să sufere. Dar nu-l ia în braţe ca să-l consoleze. Ştie că dacă va proceda aşa el o să-i spună „Nu mă duce la şcoală, nu pot să suport" şi o să plîngă amîndoi.

E de datoria ei să fie dîrză, să nu se apropie de el. Îşi zice : „Trebuie să se deprindă să crească departe de mine. Trebuie să mă conving că aşa e bine".

Şcoala, Halliton House, îi fusese recomandată de Jobson la sfatul unui misit. E o vilă spaţioasă veche cu o grădină frumoasă, situată în apropierea satului. Terenul de sport se află la o milă depărtare dar gimnastica de dimineaţă se face în curtea şcolii. Această curte, între o latură a clădirii şi drum, este la fel de hidoasă ca toate curţile de şcoală, cu zgură pe jos şi de jur împrejur cu un gard din plasă de sîrmă de aproape trei metri înălţime pentru a nu permite mingilor să sară afară şi străinilor să pătrundă înăuntru.

În timp ce trăsura se apropie de şcoală, primul lucru pe care-l vede Tabitha e această cuşcă în care trei băieţaşi în uniformă ca a lui John stau tăcuţi la zece metri unul de altul, cu degetele încîrligate în plasa de sîrmă, cu privirile aţintite în gol. Cînd intră pe poarta şcolii, trecînd prin faţa celor trei captivi şi văzînd ochii lor fixaţi asupra ei cu exact aceeaşi privire ca a unor animale de curînd închise în cuşti, cerbi tineri sau maimuţe, care îi examinează pe vizitatorii grădinii zoologice cu o groază tăcută, rugătoare, Tabitha se cutremură : „Dar ce sînt pe cale să fac ? E crud, nemilos. Nu pot".

Dar deja intendenta, o tînără femeie voioasă, îmbrăcată cu fustă şi jachetă vine spre ei dinspre intrarea şcolii. Şovăind pe un picior, Tabitha nu mai apucă să dea înapoi. Mecanismul, a cărui putere a invocat-o, a prins-o în angrenaj.

— Bună ziua, doamnă Bonser. Acesta e...

— Johnny.

— Desigur. Poate că Johnny ar vrea să intre aici ? Deschide portiţa curţii şi-l prezintă pe Johnny celorlalţi trei noi veniţi.

Johnny, trezindu-se în cuşcă, se întoarce şi aleargă s-o prindă pe Tabitha de braţ.

— Nu mă lăsa aici, mămico. E cuprins de panică.

Dar Tabitha se trezeşte făcînd cauză comună cu intendenta. Printr-un proces pe care nu are timp să şi-l explice, a trecut de partea mecanismului. Îl linişteşte pe Johnny.

— Numai pentru scurt timp ; şi poţi să te joci cu ceilalţi băieţi noi.

— Nu, nu pot să-i sufăr. Îşi frînge mîinile. Nu pot să sufăr locul ăsta ; vreau acasă.

Dar atunci îşi face apariţia un profesor. E un tînăr prietenos cu o mustaţă blondă militărească şi un costum din tweed cam ţipător. E şi el nou venit la această şcoală şi păstrează încă o bonomie distinsă.

— Haideţi, băieţi, strigă el. Şi zîmbeşte în direcţia Tabithei, incluzînd-o şi pe ea în conspiraţie. Haideţi să batem puţin mingea.

O minge mică de fotbal este adusă din interiorul clădirii şi tînărul trage cîteva şuturi magistrale.

— Haideţi şi voi, băieţi. Îl ia pe unul dintre băieţi, un copil deşirat, de ureche şi-l îndeamnă :

— Dă-i drumul, hai, trage şi tu.

Băiatul loveşte mingea cu piciorul, rînjeşte şi fuge după ea. Se pare c-a mai jucat şi altădată. Brusc devine vorbăreţ şi încrezător şi preia conducerea jocului. Tînărul profesor se retrage aruncînd spre Tabitha o privire care ar putea fi mai degrabă un semn cu ochiul.

Stînd de vorbă cu profesorii şi directorul cu un entuziasm pe care îl manifestă şi alţii cînd recunosc şi încearcă să ascundă o criză, deodată Tabitha îşi trage răsuflarea şi pierde firul. Simte un nod în gît. O îneacă plînsul. Întregul ei suflet se revoltă împotriva cruzimii de a lăsa un copil de şapte ani printre străini într-o cazarmă hîdă. Dar intendenta rosteşte cu nespusă veselie şi farmec : „Acum ar fi cazul să stabilim şi laxativele, doamnă Bonser". Iar Tabitha se grăbeşte să răspundă cu vădită cordialitate : „Oh, cele obişnuite, cred".

39

CE O ÎNGROZEŞTE pe Tabitha mai presus de orice este clipa despărţirii. Cum să-i explice lui Johnny că ea trebuie să plece, că l-a vîndut duşmanului. „O să plîngă şi ăsta o să fie un început prost pentru el". Dar cînd soseşte trăsura şi se duce însoţită de director, un bărbat înalt, corpolent, chel, îmbrăcat asemeni unui fermier, să-i spună la revedere, Johnny zbiară în curte printre alţi vreo zece băieţi ; el e unul din cei care răcnesc cel mai tare. Cînd e strigat, se uită repede împrejur şi apoi se năpusteşte după minge. N-are de gînd să-şi întrerupă jocul. Pare că şi-a cîştigat o anumită autoritate asupra băiatului deşirat atît de detestat de Tabitha ; îl atacă plin de vioiciune şi urlă : „Dă-te la o parte din drumul meu, mă". Directorul e nevoit să se ducă după el ca să-şi poată lua la revedere de la mama lui. Apare, gîfîind, murdar, cu părul vîlvoi, cu praf de zgură pe nas şi o rătăcire sălbatică în ochi. Nu mai avusese parte niciciînd de asemenea orgie de urlete şi izbînzi.

— Spune-i la redevere mamei tale, Johnny.

Johnny îşi înalţă faţa, dar e cu ochii tot la joc şi zice: „La revedere. Trage-i un şut, mă pros-tu-le". Directorul şi Tabitha rîd. Tabitha sărută obrazul murdar şi încins, se urcă în trăsură şi porneşte la drum. Trăsăturile feţii i se crispează, îşi strînge obrajii în palme ca să nu plîngă. Dar se trezeşte silită să zîmbească din pricina unei imense dezamăgiri care face nu numai îngrijorarea ci însăşi viaţa ei să pară absurdă şi zadarnică.

— Puteam să mă aştept la una ca asta. Totul e aşa de nou şi palpitant pentru el — şi zău, că pînă la urmă, totul a ieşit bine.

Dar e deprimată şi West Street i se pare de nesuportat. Inviolabila cameră a copilului e plină de cei ce vin în vizită la Boole ; Madge Moon se tolăneşte în camera de zi ; Dobey şi Hodsell discutînd aprins despre natura păcatului îi provoacă dureri de cap. Noul număr din *The Bankside*, denumit pînă şi de Sturge drept numărul Tabithei, nu-i

stîrnește nici cel mai vag interes ; și cînd Wrinch vine s-o consulte, trebuie să facă eforturi pentru a simula interesul pe care deferența lui față de ea îl impune.

Și din nou scrie acasă, de data aceasta lui Edith. Îi împărtășește vestea că l-a dat pe Johnny la o școală bună unde va fi bine instruit. „E puțin probabil, dar dacă Johnny urmează să fie confirmat, va avea nevoie de o pregătire corespunzătoare. Și eu consider că e bine pentru copii să primească confirmarea — ar fi păcat să se diferențieze prea mult unii de alții."

Așteaptă răspunsul cu nerăbdare. Speră chiar într-o vorbă de încurajare. Dar tot ce primește e un bilețel de la Edith cu propunerea de a lua împreună ceaiul într-o cafenea din West End.

Se întîlnesc. Tabitha își exercită farmecele. E supusă, afectuoasă. O ascultă pe Edith plîngîndu-se de egoismul lui Harry și de calitățile copiilor ei. Îi admiră pînă și rochia. În cele din urmă îi amintește Edithei de propunerea de a pleca amîndouă într-o vacanță.

Edith ezită, apoi brusc acceptă. Ceaiul, de calitate, i-a dat curaj.

Cînd Tabitha îi spune lui Sturge că intenționează să plece două săptămîni în vacanță cu o prietenă, Sturge e surprins și supărat. „Ți-ai ales un moment foarte nepotrivit", se plînge el. Pentru că în febra preocupărilor sale pentru revistă a încetat treptat să mai simtă nevoia celeilalte febre, de amant. Acum e mai puțin sclav și mai mult soț. Tabitha nu mai reprezintă unica și majora preocupare a vieții lui.

— Rămîn, dacă ai într-adevăr nevoie de mine, replică Tabitha. Dar vorbește pe un ton rece, din mîndrie. Simte că a lăsat toate obligațiile în seama lui Sturge și că indiferența lui față de soarta lui John e de neiertat.

— Cred că dacă ți-ai pus în gînd să pleci, ai să pleci în orice caz, rostește el pe un ton acru.

Și aerul acesta de om nedreptățit o irită deopotrivă. „N-are de ce să fie așa de supărat — îl are pe Boole al lui".

40

EDITH, LA PADDINGTON, este ceva mai mult decît o prietenă : este o rudă care reprezintă vechi legături de familie. Tabitha o sărută cu afecțiune și insistă să cumpere biletele de tren — bilete de clasa întîi. „Hai să ne simțim bine."

— Da, de dragul schimbării, încuviințează Edith. Mi-ar prinde bine o schimbare pe toate planurile.

— Oh, și mie. Oh, da, pe cuvîntul meu.

Și cele două femei, în timp ce se instalează în compartiment, arborează pentru o clipă aceeași expresie de nestăvilit alean.

— O schimbare, gîndește Tabitha. Și simte că n-ar mai fi putut trăi o oră în plus acasă, în West Street, în acea atmosferă care acum îi pare atît de apăsătoare, de parcă însuși aerul din apartament s-ar fi poluat și s-ar fi impregnat de acele ciudate neliniști estetice, de suspiciunile lui Jobson, de lacoma ambiție a lui Manklow, de nălucirile lui Boole.

Iar Edith, plină de același iremediabil dezgust, vorbind de motivele ei de nemulțumire pricinuite de Harry și de copii, uită că a fost supărată pe Tabitha.

Îi face plăcere și faptul că Tabitha admiră Sancombe, o mică localitate cu o plajă foarte frumoasă ; și că e de acord să stea la hotelul de pe faleză. E o veche vizitatoare și se consideră într-o oarecare măsură responsabilă atît de frumusețea plăjii cît și de confortul hotelului, care o surprinde totuși pe Tabitha prin paragina lui sordidă.

Edith întîlnește imediat vechi prieteni, colonelul Quare cu soția, și-și face fără întîrziere alții noi, un avocat cu numele de Prince și fiica acestuia în vîrstă de douăzeci de ani. Avocatul, colonelul și soția lui sînt nespus de dornici de societate, fiindcă toți au venit în căutarea unei schimbări. Și pe fețele lor, peste tiparul obișnuit al vieții de zi cu zi, prudente, rezervate, apare supraimprimat cu litere mari, roșii ca la un afiș, anunțul planurilor și năzuințelor lor. Doresc o schimbare ; doresc să stea de vorbă, să iasă din tipic.

Se cade pe loc de acord ca Edith, Tabitha, soții Quare și Prince tatăl și fiica să mănînce la aceeași masă. E o masă plină de însufleţire, pentru că toată lumea vorbește, zîmbește ; fiecare manifestă o vioiciune care poate le-a fost proprie cu zece ani în urmă ; sau poate niciodată. Edith îi captează pe bărbați în stilul obișnuit probabil pentru Frood Green-ul deceniului al optulea, cînd ea era frumoasa cartierului. Doamna Quare sporovăiește despre ambițiile ei și despre cele două odrasle ale dumisale într-un mod atît de școlăresc încît pare de necrezut că are copii. A visat, zice ea, să devină artistă, copiii ei au dezamăgit-o, sînt așa de plicticoși, de mărginiți. „Fata e drăguțică, dar, vai, așa de prostuță ; băiatul e deștept, dar așa de neinteresant." Domnișoara Prince, fiica avocatului, frumușică dar stîngace și vag conștientă de stîngăcia ei, devine exaltată, se agită și exclamă : „Oh, da" ; „Oh, nu", cu o înflăcărată dorință de a lua parte la conversație.

Și toate aceste noi prietenii înfloresc în atmosfera de vacanță cu mare repeziciune. A doua zi de dimineață, Edith dispare cu avocatul. O învață să joace golf. Colonelul o însoțește pe domnișoara Prince să culeagă scoici ; doamna Quare și cu Tabitha, felicitîndu-se de absența bărbaților poartă o lungă discuție despre odraslele doamnei Quare.

Iar Tabitha, plină de înțelegere, de interes, exclamă: „Dar ce minunat !", „Ce extraordinar !", „Da, copiii sînt într-adevăr ciudați".

Ea, care altădată apreciase atît de mult societatea, savurează acum, ca o schimbare, singurătatea. Cînd doamna Quare își scrie corespondența, Tabitha se duce să se plimbe pe malul mării și contemplînd o nemărginită perspectivă de vălurele verzui sub un cer palid, senin, își spune cu încîntare : „Ce fericire să fii odată singură ! Cîtă liniște ! Uitasem ce înseamnă liniștea. Oh, aș putea trăi aici o veșnicie".

Seara, în timp ce avocatul o învață pe Edith să joace biliard, Tabitha ascultă povestirile colonelului despre vînătoarea de tigri și e captivată de modul în care reușise să scape în diverse ocazii. Se minunează că doamna Quare a putut suporta chinul de a-și crește copiii în India.

— Copiii sînt o problemă destul de dificilă chiar în Anglia.

Grupul abordează chiar şi discuţii politice. Colonelul Quare adoptă o poziţie personală. Războiul din Africa de Sud, zice el, deşi impus ţării, a însemnat un dezastru, o nenorocire. Imperiul presupune o răspundere imensă.

— Nu mi-e frică de o victorie a liberalilor, afirmă el neînfricat ; ţara are nevoie de un reviriment.

— Dar exact aşa cred şi eu, exclamă Tabitha plăcut surprinsă. Sîntem adormiţi. Oh, îngrozitor de adormiţi ! Şi e bucuroasă că poate discuta chestiuni politice cu acest încîntător colonel, în timp ce Edith cochetează cu avocatul ei şi se găteşte cu bluze tot mai ţipătoare.

Curînd soseşte şi un prieten de-al soţilor Quare, un tînăr pe nume Burne, brunet şi urît, dar cu o expresie atît de hazoasă şi vioaie încît e imposibil să nu-ţi fie simpatic. În timp ce soţii Quare se întreţin cu Tabitha la micul dejun, Tabitha interceptează privirea zîmbitoare a lui Burne. Nu înţelege ce anume îl amuză, dar îi răspunde cu un zîmbet.

A doua zi tînărul Burne coboară devreme şi o găseşte singură în hol. Rîde şi-i spune :

— Vă admir pentru felul în care vă înţelegeţi cu bătrînul Quare.

— Dar e foarte amabil, nu găseşti ?

— Lăsînd amabilitatea la o parte, nu e uluitor cum sînt în stare unii oameni să repete şi iar să repete la infinit aceleaşi lucruri ?

I se adresează Tabithei ca unei persoane din lumea bună. De fapt se află în concediu după participarea la nişte mari lucrări de cale ferată în Egipt. S-a învîrtit numai printre oficialităţi.

— Ce plăcere să poţi întîlni aici pe cineva care nu e amorţit de-a binelea. Cum mai cască gura acele biete femei la taioarele dumneavoastră. Rîde zgomotos. Spuneţi-mi, vă place să faceţi baie în mare ?

— Oh, dar ador să fac baie în mare, pur şi simplu ador marea.

Şi pentru că Ediht continuă să joace golf în fiecare zi, se duc la mare să facă baie împreună. Burne se dovedeşte

un excelent plonjor. O învață pe Tabitha săritura rîndunicii.

După baie se plimbă împreună printre dune și Burne, beneficiind de avantajul de a avea o ascultătoare cu experiență, profită și vorbește. Subliniază că războiul din Africa de Sud, deși impus țării, a fost, contra părerii generale, un dezastru. Imperiul, considerat de Marea Britanie drept o reușită, reprezintă de fapt o grea răspundere. Sînt necesare reforme, o nouă viziune. În ce-l privește este cu totul de partea liberalilor. „Și în definitiv de ce să nu acorde pensii celor trecuți de o anumită vîrstă ba chiar și drept de vot femeilor ?" Și izbucnește : „De ce să nu încercăm măcar ? Să mergem la risc. O schimbare nu poate pricinui prea mult rău". Împărtășește, de fapt, părerile curente caracteristice tinerilor din generația sa. E sătul de vechiul sistem de guvernămînt, de vechile principii și dorește altele noi. Tabitha a mai auzit asemenea plăsmuiri utopice și încă multe altele, față de care ale lui îi par banale. L-a auzit pe Manklow abolind monarhia, proprietatea, căsătoria, ba chiar și rasa omenească. Cunoaște poziția conservatoare așa cum o prezintă bătrînul Dewpark, nu ca pe un plan de a-i menține bogați pe cei înstăriți și pe săraci îngenunchiați în continuare, ci mai curînd ca pe o filozofie de viață. Îl aude pe bătrîn, el însuși atît de sărac, rostind cu vocea lui morocănoasă : „Avem noroc că lucrurile merg și-așa cum merg. E un miracol că există cît de cît pace sau bunăcuviință sau ceea ce numim noi civilizație undeva în lume. Pentru numele lui dumnezeu nu clătinați barca, marea e a naibii de adîncă ; și dacă există vreun progres în care cred, este cel al rechinilor ; și ăștia se grăbesc". Iar Tabitha își zice indignată : „Oameni ca soții Quare sau Burne valorează cît zece Manklow, sau Dewpark sau Boole ; ei cred în ceva pozitiv, îți dau încredere...

Și e entuziasmată de planurile lui Burne. E sigură, zice ea, că vor aduce o profundă schimbare în țară. „Și numai Dumnezeu știe cîtă nevoie avem de schimbare."

Soții Quare au acceptat tînăra pereche ca pe o tînără pereche. Cînd se întîlnesc cu ei, zîmbesc cu un anume subînțeles. Tabitha își zice : „Își închipuie probabil că ne place să fim singuri".

Burne e tăcut. Pe neașteptate izbucnește :

— Îți dai seama ce-ai însemnat dumneata pentru mine aici ?

Îi declară că e cea mai prietenoasă, cea mai drăguță și mai inteligentă fată pe care a cunoscut-o vreodată și totodată cea mai curajoasă. Dar, vai, ce ghinion să-și piardă soțul atît de tînără. Își dezvăluie intențiile : tatăl lui e inginer, foarte înstărit iar el, unicul fiu. Oare ar avea vreo șansă ?

Și această cerere în căsătorie, atît de neașteptată, nu pare de loc surprinzătoare în Sancombe, în adierea aerului liber, sub înaltul luminos al cerului. E chiar potrivită într-un loc atît de lipsit de pretenții, atît de deosebit de West Street. Tabitha e într-atîta de mișcată încît exclamă :

— Oh, dar domnule Burne...

Tînărul se teme de un refuz. Se precipită :

— Nu mă respinge din primul moment. Știu că m-am cam grăbit ; dar timpul e așa de scurt.

— Ah, nu, nu e vorba de asta ; numai că — poate că nu mă cunoști destul de bine.

— Cunosc tot ce vreau să cunosc.

Tabitha pleacă grăbită, extrem de tulburată. O uimește bunătatea tînărului. Reflectează : „Dar zău, chiar mă iubește, și pe deasupra e și fermecător. Așa de cinstit, de simplu. Zău c-a dat norocul peste mine, dar cred c-ar trebui să-i spun... sau poate nu ?“

Simte nevoia unui sfat. Se gîndește chiar să-i prezinte Edithei situația. Dar la ora culcării, cînd se duce ca de obicei să-i spună noapte bună, o găsește în dispoziție proastă. Sosise nevasta avocatului și în seara aceea nu mai jucase biliard cu el. Îi revenise durerea.

— Dar ce te doare ?

— Oh, întotdeauna mă doare cîte ceva.

— Harry nu ți-a găsit leacul ?

— Harry ! Lui puțin îi pasă de sănătatea mea !

Pe Tabitha o descurajează această amărăciune și totodată, privind-o pe cumnata ei — în suferință, frustrată, înăsprită, cu o viață lipsită de perspective — o cuprinde spaima. Simte dintr-o dată o imensă singurătate și neputință. Și îndreptîndu-se pe gînduri spre camera ei, își zice : „Nu, n-am să-i spun. La ce bun ? Poate după aceea“.

41

TOTUŞI, A DOUA ZI de dimineaţă, respirînd din nou aerul miraculos, al acelui loc atît de plin de gînduri pure şi oameni buni, cinstiţi, şi văzîndu-l pe Burne venind spre ea cu mina lui gravă, încrezătoare, dar puţin stînjenită, de îndrăgostit, Tabitha exclamă : „Domnule Burne — Teddy — trebuie să-ţi explic. Şi îi spune pe nerăsuflate povestea escapadei ei cu Bonser şi naşterea lui John. Dar nu pomeneşte, totuşi, nimic despre Sturge. Burne o ia de braţ şi i-l strînge apăsat.

— Dar doamnă Bonser — Tibby — ce contează toate astea ? Te iubesc, te doresc. Şi-o imploră pe Tabitha să-i răspundă afirmativ pe loc şi deîndată.

— Oh, dar eşti sigur că înţelegi... ?

— Da, da, totul.

— Oh, doamne, uite-o pe doamna Quare. Trebuie să-i vorbesc despre cumnata mea — nu se simte prea bine.

Tabitha se duce grăbită în întîmpinarea doamnei Quare şi se întoarce împreună cu ea spre Burne. Nu poate pricepe de ce a evitat să-i dea un răspuns.

Şi cînd în sfîrşit rămîne singură în hotel, e deconcertată de propriile ei ezitări. „Dar categoric am să-l accept — chiar dac-ar fi de zece ori mai..." Reflectează asupra uneia din trăsăturile lui Burne, care, înmulţită chiar şi cu zece, tot ar putea fi suportabilă şi exclamă : „Dar de fapt nici nu e plicticos. Doamne, ar trebui să mulţumesc cerului pentru asemenea noroc".

A primit o sumedenie de scrisori din West Street şi cîteva reviste. Au sosit zilnic dar nu a deschis nici una din ele. Nu vrea să se gîndească la West Street. A primit, de exemplu o carte poştală de la Jobson, care fiind carte poştală i s-a înfăţişat ochilor mai des şi a iritat-o de fiecare dată mai mult. „Distracţie mare cu B. F. foarte îngrijorat. M. îşi face de cap cu articolele de fond. Telegrafiază ultima adresă a lui Dobey şi cheia de la camera copilului. Job".

„Ce naiba vrea să spună cu : *telegrafiază cheia de la camera copilului* ? Bineînţeles că Fred e îngrijorat — mereu e îngrijorat de cîte ceva ; iar Boole, era de aşteptat c-o

să fie o pacoste. Cît despre Manklow, îmi închipui că încearcă să umple *The Bankside* cu politică. Păi cum altfel ?"

Rupe cartea poştală în bucăţele şi, după o scurtă şovăială, toate scrisorile şi aruncă totul la coş. Apoi se duce la culcare jubilînd, simţindu-se ca un Napoleon. „Acum nu mai pot da înapoi. Am luat hotărîrea."

Dar deodată îi încolţeşte în minte ideea că poate scrisorile conţineau ceva important. Întrebările o năpădesc : „Ce-o fi însemnînd vechea poveste ? De ce e îngrijorat Fred ? Ce face Manklow exact ?" Ce se va întîmpla oare, se întreabă ea, dacă Manklow intră în conflict cu Wrinch pe care, deşi radical în aparenţă, îl simte că e departe de a fi radical în fond. Tabitha nu reuşeşte să scape de aceste frămîntări. Dacă le alungă din minte, începe starea de enervare. Nu poate dormi. Tot corpul ei e treaz din pricina tensiunii create de îngrijorare, de întrebarea „Ce se întîmplă în West Street ?"

Acum e absolut sigură că s-a întîmplat ceva rău. Singura îndoială este, cît de important şi de grav ?

Nu-şi găseşte liniştea pînă cînd, în puterea nopţii, ia hotărîrea : „Am să dau o fugă pentru o zi să văd ce s-a întîmplat". Şi se scoală foarte devreme dimineaţa, îi scrie un bilet lui Burne — „Trebuie să mă reped pînă la Londra cu o treabă urgentă. Mă întorc săptămîna viitoare.Am să-ţi scriu" — îşi strînge valiza şi trusa de toaletă şi ieşind discret, se duce la gară.

Peste douăzeci de minute se află în trenul local care face legătura de dimineaţă cu expresul pentru Londra. E surprinsă de propria ei comportare. „Zău, nu ştiu ce mi-o fi venit : şi nu-i frumos faţă de bietul Teddy Burne. Trebuie să-i scriu imediat."

Dar mintea ei, cu toată energia unui organism reconfortat de aerul marin, de o schimbare eficientă, se întoarce instantaneu la problemele din West Street. „Dacă e vorba de Boole, am să le dau ideea să-l publicăm mai bine într-un volum. Da, am să le spun că e prea valoros pentru o simplă revistă."

O enervează încetineala trenului local care opreşte în toate staţiile. Acum are senzaţia că fiece clipă departe de West Street reprezintă un pericol. Şi dacă s-a întîmplat ceva rău, ea va fi vinovată. „M. îşi face de cap — probabil

certuri peste certuri. Zău, bărbaţii ăştia sînt nişte adevăraţi copii !"

Situaţia în West Street se prezintă, în linii mari, aşa cum prevăzuse dar complet diferit în amănunt. Manklow deşi şi-a impus articolele politice a refuzat să-l publice pe Boole. Declară că voga lui Boole a luat sfîrşit. „Decadenţii sînt morţi şi îngropaţi — nici urmă n-a mai rămas din ei ; şi noua generaţie e cu totul pentru politică, pentru noua politică de stînga. Nici dacă am vrea, tot nu vom reuşi să fim prea extremişti."

Dar spre surprinderea generală, pe motiv că i s-au refuzat fonduri pentru a atrage scriitori preocupaţi de politică, Manklow îşi prezintă demisia.

Boole, pe de altă parte, nu e niciodată vizibil. Izolarea oferită de camera copilului i-a folosit ca mijloc de evitare a oricărui contact. Şi-a făurit acolo o fortăreaţă, ticsită cu pagini rupte şi sticle goale, în care trăieşte, mănîncă, doarme şi bea. Şi datorită iscusinţei dobîndite pe parcursul unei întregi vieţi de fugar, se strecoară din cameră şi în cameră pe nesimţite. Nu-l deranjează deloc poziţia lui Manklow : „E bine, îi spune Tabithei, că sînt demodat. Acum voi fi capabil să realizez un lucru bun."

Dar Sturge este ofensat :

— Să plece ! Boole valorează cît toţi Manklowii din lume. Manklow nu-i decît un oportunist.

— Dragul meu, dar problema se pune aşa, putem sau nu să ne descurcăm fără el ?

Tabitha e răbdătoare dar stăruitoare. Reflectează : „Fred îmbătrîneşte, e mult mai bătrîn decît îl ştiam". Şi, într-adevăr, totul în West Street pare mai vetust, mai ponosit decît îşi amintea : perdelele, tapetul : Manklow care a încărunţit ; Boole care e o ruină ; Sturge care se cocîrjează, se chirceşte, care păşeşte ca un bătrînel, cu genunchii moi şi care a căpătat o înfăţişare bătrînicioasă, necăjită, cu sprincenele încremenite într-o deznădejde permanentă.

„Dumnezeule ! îşi zice Tabitha după nici trei ore de la întoarcerea ei în West Street. Noroc că m-am întors, altfel, se alegea praful !" Se duce în graba mare la Wrinch care se dovedeşte un aliat leal. O va sprijini în tactica ei. Îi împrumută trăsura lui personală ca să-l caute pe Manklow prin Bloomsbury.

Abia în trăsură, în timp ce se bucură de cîteva clipe de răgaz pentru meditație, punînd la punct argumentele pentru a-l convinge pe Manklow, își aduce în sfîrșit aminte de Burne. „Vai, dar trebuie să-i scriu bietului Teddy. Trebuie să mă decid."

Dar acum, spre mirarea ei, Sancombe și toate relațiile de acolo au rămas undeva departe : departe nu numai în spațiu dar și în timp. Nu-i vine să creadă că au trecut doar treizeci de ore de cînd a plecat de acolo. E ora unsprezece, soții Quare se plimbă probabil pe plajă ; Edith joacă golf ; Teddy Burne, cu aerul unui politician revoluționar, îi prezintă domnișoarei Prince ideea întocmirii unei noi formații guvernamentale. Tabitha gîndește : „Bietul Teddy, bietul băiat".

Tabitha, la cei douăzeci și șase de ani ai ei e cu cinci ani mai tînără decît Burne ; dar se gîndește la el ca la un copil. „Și dragul, bătrînul colonel — ce scump era cînd povestea despre tigrii lui." Zîmbește trist și cu duioșie, ca la gîndul unor locuitori ai vreunei insule îndepărtate unde oameni blînzi și nevinovați duc o viață de o încîntătoare simplitate, dar sînt rupți aproape cu desăvîrșire de orice se cheamă viață — de lumea adevărată unde se întîmplă fapte, fapte care prezintă importanță. Trebuie neapărat să-l facă pe Roger să înțeleagă că nu-i poate lăsa baltă chiar așa. Și într-o clipită a uitat din nou de Sancombe.

42

OBȚINE UN SUCCES deplin cu Manklow, care se dovedește dispus pentru un compromis, fără măcar s-o ciupească de braț sau s-o mîngîie pe păr. Acceptă să investească numai două sute de lire pentru articole politice și să tipărească două din noile sonete ale lui Boole, cu condiția ca numele lui să apară ca redactor. Sturge e disperat. Îi reproșează Tabithei :

— Așadar ai trecut de partea dușmanului.

Tabitha e conștientă de cruzimea ei, totuși n-are timp nici măcar s-o resimtă. Serata în cinstea apariției celui de al cincisprezecelea număr al revistei urmează să aibă loc

peste două zile și Manklow trebuie să fie neapărat prezent, altfel demisia lui va deveni publică. Îl liniștește pe Sturge cu mîngîieri, zicîndu-și : „Bietul bătrîn ce încurcălume e într-un moment dificil, cu însăilările lui despre artă".

De fapt, Sturge cedează abia cu o oră înainte de reuniune. Tabitha îl cheamă pe Manklow la telefon și primește felicitările lui. Își spune : „Slavă domnului că asta s-a aranjat !" Are dureri de cap și nervii întinși ; se trîntește pe pat să se odihnească. Nu s-a adaptat încă la tensiunea vieții din West Street. O sumedenie de probleme o sîcîie. Și printre ele nu se numără problema lui Burne. Întrucît acum știe bine că nu se va mărita cu el. Nu pricepe cum i-a putut trece vreodată prin minte să se mărite cu un om atît de necopt. Își spune : „Trebuie să-i telegrafiez astă-seară. De scris am să-i scriu mai tîrziu, asta nu e greu. Dar ce-am să fac în legătură cu Boole ? Pur și simplu nu se mai poate să locuiască în continuare în camera copilului, mai ales dacă Johnny e atît de dificil".

Primise de la Halliton Hall raportul asupra primei jumătăți a semestrului, în care John e prezentat drept leneș și turbulent.

„Și-a făcut prieteni și pare fericit, dar e cam certat cu disciplina."

„Ce-o fi vrînd să însemne asta ? se întreabă Tabitha. Oare Johnny e într-adevăr rău sau directorul e tîmpit ?" I se învîrte capul. Micul ei ceasornic franțuzesc ciocănește delicat de șapte ori cu ciocănelul său de argint și Tabitha sare în picioare. „Dumnezeule, trebuie să mă-mbrac." Pipăie cu degetele de la picioare după papuci și sună din clopoțel.

„Oare cine va veni diseară ? Presupun c-o să iasă scandal cu Wrinch în legătură cu desenele lui Dobey. Intră !" — asta pentru fata în casă.

— Oh, Bennet, cu ce să mă-mbrac ? N-am chiar nimic ca lumea zău, și e o ocazie specială.

Și din nou, două ore mai tîrziu, stînd în fața focului din salon și așteptînd să sosească primul musafir, își apasă fruntea cu mîinile și gîndește așa cum a mai făcut de o sută de ori pînă atunci. „Da, ar putea fi un copil rău — a pornit-o complet greșit în viață."

Deodată uşa se deschide şi Jobson apare, purtînd un costum extravagant din tweed. Şi el s-a schimbat, e incredibil de vulgar şi roşcovan.

— Salut, fătuco. Arăţi minunat. Fred e pe-aici ?

— Se îmbracă.

— Perfect. Şi venind foarte aproape de Tabitha, îi şopteşte : E aici — în apartamentul meu. L-am pus la popreală.

— Pe cine ?

— B. N-ai primit scrisoarea mea ? Unde-ai fost tot timpul ăsta ? Ce-ai mai pus la cale ? Ţi-am trimis şi o carte poştală.

— Despre cine vorbeşti ?

— Bonser — Bonser, fătuco, în carne şi oase ; proaspăt ieşit din puşcărie.

Tabitha încremeneşte. Îngînă :

— Ieşit din puşcărie ?

— Aşa cum ai auzit. Şase luni pentru ultracunoscuta escrocherie cu prizonierul spaniol — care s-a cam răsuflat. Dar nu-ţi face griji. Îl ţin eu bine în frîu astă-seară. Întrebarea e, cum ar fi indicat să procedăm ? Crezi că are de gînd să facă scandal ?

— Nu l-am văzut de peste şapte ani.

— Ascultă-mă pe mine, fătuco, dacă te are cu ceva la mînă, adresează-te poliţiei. Să nu-ţi fie teamă de poliţie. Nu există prieteni mai de nădejde decît cei de la poliţie. Fără nici o discuţie, doar sînt oameni cu experienţă.

Tabitha e din ce în ce mai tulburată. Îşi vorbeşte sieşi : „Nu, nu trebuie să mă văd cu el, ar fi o nebunie".

Jobson o bate pe umăr.

— Linişteşte-te, îl expediez eu de-aici.

— Nu, stai.

— Bănuiesc că e tatăl băiatului ?

— Da, şi în plus...

— Uite ce, fătuco, nu te pripi — mai gîndeşte-te. Să nu faci o greşeală ireparabilă.

Dar Tabitha şi-a recăpătat siguranţa de sine.

— Ba nu, am să mă văd cu el ; nu poate face nimic rău. N-am să-i permit.

Aerul acesta hotărît îl impresionează pe Jobson. Cedează.

— Bineînțeles, dacă ești sigură, tu știi mai bine ce-i poate pielea.

Dar de fapt Tabitha nu are nici un fel de plan. Simte că e pe cale să facă o prostie colosală dar că trebuie să procedeze astfel.

Ușa de la apartamentul lui Jobson e întredeschisă și dincolo, în camera de zi, Bonser și Boole stau așezați la o măsuță cu pahare în fața lor.

Cînd Bonser se ridică în picioare, înfățișarea lui o surprinde atît de tare pe Tabitha încît pentru o clipă nu poate decît să-l privească lung. E slab și pămîntiu la față, ochii lui albaștri părînd mai mari și mai spălăciți. Dar își zice : „Sînt leit ochii lui Johnny".

— Ei, Tibișor, nu mă mai cunoști ? O ia de braț. N-ai îmbătrînit nici măcar cu o zi. O sărută. Nimic nu se compară cu o viață liniștită.

Tabitha se trage înapoi și brusc, o întrebare prinde formă de la sine :

— Ai primit scrisoarea pe care ți-am scris-o din Franța ? Sau nici nu ți-a păsat ?

— Ce vrei să spui, Păpușo ? Cînd mi-ai scris ? Ah, desigur cînd ai avut copilul ! Bonser e încîntat de sine pentru că și-a reamintit. Ce face fetița ? Sper că-ți seamănă.

— E băiat ; și nu mai e un copilaș.

— Nu, sigur că nu. Păi, trebuie să aibă vreo cinci... șapte... opt ani. Dar ce vrei să bei ? Ceva tare — asta-i ce-ți trebuie acum !

— Cred c-ar trebui să mă retrag, intervine Boole extrem de încurcat văzîndu-se de față la o discuție atît de delicată. Aș putea sta pe scări.

— N-am timp, declară Tabitha pe ton sever. Vin musafirii.

Bonser toarnă whisky într-un pahar și i-l pune cu forța în mînă.

— Aoleu, ești albă ca varu' la față. Să bem pentru zilele de-altădată. Ce bine ne-am distrat noi doi, Păpușico. N-am să uit niciodată. S-ar putea spune că eram un cuplu de zăpăciți. Și-al naibii ce mai dădeai cu banii de-a

azvîrlita dar nu ţi-am reproşat-o niciodată. Ce ştiai tu ? Am rîs de multe ori gîndindu-mă cum erai tu în prima săptămînă, cînd ai dat ochii cu lumea. Orice s-ar spune, educaţia unei fete după concepţiile de modă veche contează, nu glumă. Dacă există ceva care să menţină o fată pe drumul cel drept, atunci e numai o bună educaţie religioasă, cu iadul şi chinurile lui, şi un stil discret de comportare. Unde ai de gînd s-o trimiţi pe fetiţa noastră ? De ce nu la maici ?

— E băiat, Dick, ţi-am mai spus. Îl cheamă Richard John.

— Băiat ! Asta-i nostim, păi adineauri era fată. Şi privind-o pătrunzător pe Tabitha, continuă : Îmi pare bine că e băiat. Da, fără discuţie. Mi-ar place să-l văd. Merge la şcoală ?

— Sigur că merge. E la un internat — tocmai a început latina.

— Excelent. Nimic mai indicat pentru băieţi decît clasicii. Trebuie să aibă multă minte, puştiu' nostru ; în familia mea a fost întotdeauna minte cu grămada.

Tabitha gîndeşte „Nu-i pasă cîtuşi de puţin de John".

Afară pe palier se aud paşi şi Tabitha se îndreaptă spre uşă.

— Regret, dar trebuie să plec acum — vin musafirii.

— Vin şi eu.

— Nu, Dick. Nu te pot primi în casă.

— De ce nu ? Bonser o săgetează cu privirea. Doar n-ai să mă laşi baltă încă o dată ?

— Nu încerca să mă terorizezi, Dick. Ar fi o prostie.

Iese demnă şi o ia la fugă pe scări în sus, tulburată. „Uită că nu mai sînt o fetiţă neroadă. Dar ce uluit părea." Începe să rîdă dar rîsul ameninţă să dea în plîns. „Ce-i cu mine ? se întreabă. Sînt oare dezamăgită ? La ce m-oi fi aşteptat în definitiv ?"

Dar n-are timp să descopere ce s-a întîmplat cu simţămintele ei. De pe acum sînt şapte musafiri în salon iar Sturge, cu cravata strîmbă, îi aruncă o privire încărcată de reproş, semnificînd „De ce m-ai părăsit ?" ceea ce o readuce la îndatoririle ei mondene.

43

ŞI O EXPERIENŢĂ de ani de zile îi dă nu numai stăpînire de sine dar şi acel antren care ţine de abilitate. Încrederea cu care l-a înfruntat pe Bonser are acum un alt cîmp de acţiune.

Manklow, zîmbind cu gura pînă la urechi, primeşte felicitările lordului Ducat, marele proprietar al ziarelor de un peni ; lady Ducat stă de vorbă cu un omuleţ rozaliu la faţă, fabricant în industria metalurgică, milionar, un nou prieten de-al lui Sturge, al cărui nume Tabitha nu şi-l poate aminti niciodată. Turuie ca o moară stricată şi i se adresează mereu lui Griller care, însă, stă aplecat spre lady Ducat vrînd parcă să spună „Noi doi ne înţelegem de minune". Dewpark, purtînd o cămaşă foarte murdară, sprijină peretele şi-i aruncă priviri încruntate lui Manklow; lady Chadworth, într-o atitudine studiată, contemplă cu încîntare un nou Pissaro.

Tabitha, care înţelege acest semn de plictiseală, o salvează şi i-l prezintă pe domnul Dobey „ale cărui ultime lucrări i-au scandalizat pe toţi criticii".

Apoi îşi îndreaptă atenţia spre Dewpark. Dar Dewpark e furios.

— Fred îşi dă seama ce face ? Chiar vrea o revoluţie ? A luat-o razna ? Totul a luat-o razna ?

Tabitha zîmbeşte şi-l apucă pe bătrîn de mînecă.

— Fred n-a citit articolul acela politic. Gîndeşte : „Sărmanul bătrîn, e într-adevăr bătrîn ; îmbătrîneşte chiar mai repede ca Fred. Războiul parcă i-a îmbătrînit cu zece ani pe toţi bătrînii iar pe cei tineri i-a transformat în copii". Într-adevăr, doi tineri militari întorşi nu de mult din Africa de Sud, fac mare tărăboi bătîndu-l pe Manklow pe spate.

Încăperea se umple mereu. S-au adunat chiar mai mulţi ca de obicei şi toţi simt importanţa evenimentului. Feţele sînt îmbujorate, vocile ridicate iar timbrul lor încărcat de acea animaţie deosebită specifică celor familiarizaţi cu toate realizările curente ale artei, ştiinţei şi modei, şi tocmai de aceea oarecum blazaţi chiar şi atunci cînd întîmpină cu bucurie o senzaţie nouă.

Pentru că Manklow a reuşit să-i dea acestui număr al revistei o tentă politică. A strecurat în paginile lui, chiar sub ochii lui Sturge, două articole : *Moarte morţilor,* cu unele atacuri violente la adresa decedatei regine ; şi *Socialismus* care i-a înspăimîntat pînă şi pe radicali ; în timp ce cronica anilor nouăzeci, rubrică scrisă de el a reuşit să-i înfurie pe toţi intelectualii trecuţi de vîrsta de patruzeci.

Faţa prelungă, gălbejită a domnişoarei Pullen, care discută cu Wrinch, e răvăşită de atîta vehemenţă. De ani de zile nu a mai fost atît de exaltată.

Wrinch însuşi, sprijinit de perete, ascultă deferent ca un diplomat, cu privirea aceea abstractă pe care o capătă uneori ambasadorii în toiul schimburilor de amabilităţi.

Noile lucrări ale lui Dobey, cele şapte păcate capitale, reprezentate de Raţiune, Cumpătare, Chibzuinţă, Modestie, Căinţă, Prudenţă şi Castitate îl surprinseră pe Wrinch. Îşi ridică ochii de la domnişoara Pullen, vrînd parcă să interogheze văzduhul : „Oare Dobey e într-adevăr o forţă închinată binelui spiritual ?"

În trecere, Tabitha îi zîmbeşte.

— Aceste ultime lucrări ale lui Dobey — create pentru dumneavoastră — reprezintă categoric capodopera lui.

Zîmbetul ei colorează obrajii bancherului. Tabitha străluceşte de frumuseţe deoarece simte în forul ei interior că a obţinut o nouă victorie.

— De data asta am făcut o treabă bună. Ştiam eu că Manklow poate să ne scoată din impas.

Şi văzîndu-l pe Sturge, îmbujorat şi transpirat, cu cravata şi mai strîmbă, îl apucă de braţ.

— Felicitări. Resimte o clipă de tandreţe faţă de omul încununat de succes.

— E ceva nemaipomenit ! Sturge se uită în jur cu un zîmbet perplex. Ducat zice că acest număr reprezintă un moment istoric.

Pe neaşteptate micul milionar rozaliu ţîşneşte din mijlocul mulţimii şi-l apucă pe Sturge de braţ.

— Ei, asta-i bună, etatizarea băncilor ! Doar nu vrei cu adevărat asta, Sturge ; nu se poate să ai astfel de intenţii. Îţi dai seama ce s-ar întîmpla cu creditele ?

Bătrînul Dewpark îşi croieşte drum spre eroul zilei.

— La naiba, Sturge, revista ta idioată e pur şi simplu anarhism. Desfiinţarea imperiului ! Realizezi ce se poate întîmpla cînd imperiile se prăbuşesc ? L-ai uitat pe Bacon ? Vrei războaie, masacre, sărăcie, mizerie, pretutindeni în lume ?

Tabitha zîmbeşte la aceste critici. Apreciază triumful revistei ca pe reuşita unui copil şi nu-i cercetează natura. Sturge manifestă o atitudine mai critică. I se plînge mai tîrziu.

— Articolele acelea politice — Manklow le-a modificat la corectură, le-a făcut mai violente.

Tabitha, care ştie foarte bine acest lucru, care a jonglat cu corecturile pentru ca să menţină pacea între cei doi stăpîni ai ei, răspunde voioasă :

— Dar au avut mare succes — au făcut o adevărată senzaţie.

— Nu e genul de senzaţie pe care-l dorim, Bertie. Trebuie să fim mai atenţi data viitoare. Şi, ascultă-mă pe mine, Manklow greşeşte fundamental în legătură cu tendinţele politice ale ţării. Ar trebui să stea de vorbă cu cîţiva din prietenii mei din guvern. Şi dornic să se liniştească pe sine însuşi, Sturge subliniază că Anglia e mai paşnică şi mai prosperă decît a fost vreodată. Comunismul nu şi-a mai ridicat capul din 1870. Problema irlandeză a fost rezolvată prin achiziţionarea pămîntului şi împărţirea lui la ţărani.

— Nu le trebuie complicaţii. După părerea mea, cheia problemelor acestui secol e de pe acum foarte clară : progres ştiinţific, favorizarea prosperităţii generale — şi asta înseamnă pace.

Tabitha care, întocmai ca o soţie, a pierdut obiceiul de a-l urmări pe Sturge, răspunde cu o voce voioasă, liniştitoare :

— Bietul Dewpark, e foarte reacţionar, şi e gelos pe Manklow. Nu crezi că Manklow ar trebui să primească un salariu mai mare ?

Tabitha alesese momentul potrivit, Sturge e de acord. Într-adevăr, pe măsură ce, în următoarea săptămînă, Sturge începe să-şi dea seama de proporţiile succesului lui Manklow, îi propune o primă şi un spor de salariu.

Dar Manklow acceptase oferta lordului Ducat de a lansa un ziar de seară radical, *The Progressive,* cu un salariu depășind mult posibilitățile lui Sturge. Și întrucît acesta era țelul lui de ani de zile Manklow acceptă fără întîrziere. Îl irită peste măsură indignarea clicii *Bankside.*

— Nu-și dau seama că sînt terminați ? Și de ce ? Pentru că n-au vrut să vadă ceea ce era chiar în fața ochilor lor. Cei de la *Bankside* sînt și mai înfuriați de această judecată. Mînia îi stimulează.

— Atîta pagubă, declară Sturge. Și un nou comitet ia ființă cu Wrinch, Boole și Dewpark. Se strîng noi fonduri pentru un număr nou, splendid care să-l eclipseze pe cel dinainte, și să-l facă pe Manklow să-și regrete trădarea.

Dewpark consimte să fie redactor-șef, și după șase luni de mari eforturi și multă agitație, numărul apare. E tipărit luxos și i se face multă reclamă. Dewpark și-a inserat eseul despre Matthew Arnold între o piesă de Boole și un desen de Dobey. Intenția lui e să-i ofere publicului o rafinată varietate de capodopere, dar efectul e confuzia. Numărul înregistrează un eșec total, și e ultimul al revistei *The Bankside.* Sturge nu-și mai poate permite deficituri ; Wrinch e descumpănit de acest dezastru care pare să indice că providența nu e favorabilă acestei investiții.

44

ȘI ACUM SE AȘTERNE plictiseala în apartamentul din West Street. Vechii prieteni continuă să vină, dar nu în același timp. Se iscaseră prea multe conflicte. Eșecul lăsase amărăciune în urma lui : Dewpark îl învinuiește pe Sturge, iar Sturge declară că Griller a uneltit împotriva lui. Revista *The Bankside* e un subiect interzis și susținătorii ei de altădată sînt unanim de acord numai în părerile critice asupra epocii. Cînd pleacă, lasă în urma lor senzația înfrîngerii și a perimării.

Zilele i se par tot scurte Tabithei, dar lipsite de satisfacții. Trebuie să primească, dar oaspeții ei sînt triști. Și

chiar atunci cînd se ocupă de gospodărie sau iese în oraş după cumpărături, e neîncetat preocupată de John. La douăzeci şi opt de ani i-au apărut cutele îngrijorării între sprincene.

Băiatul are bronşită în fiecare iarnă şi astmă în preajma toamnei. Între aceste perioade răceşte, are dureri de urechi şi suferă de toate bolile infantile, una după alta, în forme acute. E un băiat din aceia delicaţi, cu picioarele pînă-n gît ; care se mută epuizaţi dintr-un fotoliu într-altul dar n-au astîmpăr nici o clipă ; care refuză să-şi vadă de treabă, dar pun tot felul de întrebări de dimineaţă pînă seara. Vacanţele lui sînt o îndelungată tortură, deoarece, deşi compania lui îi face nespusă plăcere Tabithei, e silită totuşi să-i descopere de fiecare dată cîte un nou defect. Pe deasupra, băiatul îl exasperează pe Sturge a cărui sănătate începe să se şubrezească. Cînd vine acum în West Street, vine de obicei pentru a fi îngrijit şi răsfăţat. Suferă de lumbago, de indigestie şi în fiecare iarnă, cu regularitate, de o gripă care-l ţine aproape pînă în primăvară. Dă brusc semne de acea decrepitudine prematură ce-i cuprinde pe bărbaţii de vîrstă mijlocie care abuzează de stimulente puternice sau întreţin tinere metrese. A consumat zece ani în cinci. Dar mai presus de toate, e descurajat. E profund rănit de atacurile la adresa lui ; de o scrisoare injurioasă din partea lui Dewpark ; de o caricatură făcută de Dobey înfăţişîndu-l ca pe un bătrîn vampir care suge sîngele tineretului reprezentat de însuşi Dobey idealizat.

E mai ales uluit de cruda ingratitudine a lui Manklow cînd acesta publică, în 1904, acea serie de articole care-l consacră ca umorist : *Întunecata Londră a secolului pierdut.*

Aceste articole simulează relatarea unor expediţii în junglele din Belgravia şi Mayfair * şi despre triburile sălbatice care trăiau acolo. Există o descriere a Lînoşilor-dezlînaţi care în fiecare dimineaţă îşi puricau blănile şi-n fiecare noapte sub lună făceau schimb de suflete. Şeful lor se numea Balfoofoo. Mai era şi tribul troglodi-

* Cartiere selecte în Londra.

ţilor unde fiecare trăia în gaura lui de noroi clocind broscuţe verzi şi murmurînd : „I-auziţi-le cum cîntă. Cîtă originalitate, cîtă muzică", în timp ce broaştele, în schimb, şedeau şi orcăiau cît era ziua del ungă: „Zeul nostru, părintele nostru, numele tău e Bunsurge".

Descrierea e făcută cu inteligenţă şi perfidie. Pînă şi prietenii lui Sturge se amuză la descrierea lui Bunsurge rostogolindu-se prin crîngurile din Hyde Park, chircindu-şi degetele de la picioare şi spunîndu-şi mulţumit de sine : „Eu sînt marele Bunsurge, părintele broscuţelor verzi". Îi amuză totodată înciudarea lui Manklow care nu l-a iertat niciodată pe Sturge pentru că l-a silit să împartă cu el conducerea revistei şi i l-a vîrît pe gît pe Boole. „Bietul Sturge, ziceau ei, Manklow o să-l hăituiască pînă-n mormînt. Dar şi-a făcut-o singur. Un om care caută cu adevărat să descopere genii are noroc dacă se alege numai cu ura."

Sturge nu reuşeşte să primească acest atac cu demnitate. După cîte se pare, e sensibil la ridicol. Plînge, e distrus. Tabitha se alarmează pentru viaţa lui. Descoperind că s-a ataşat de această fiinţă slabă şi blîndă, îşi pierde răbdarea în faţa disperării lui :

— Nu trebuie să-ţi pese de ce scrie individul ăla odios, ar trebui să-l dispreţuieşti.

— Dar poate am greşit în privinţa lui Dobey.

— Nu, sigur că n-ai greşit, eu sînt cea care m-am înşelat în privinţa lui Manklow. Dar am ştiut de la bun început că e un nemernic.

Şi Boole, uimit, exclamă :

— Dragul meu Sturge, ce importanţă are ce scrie Manklow. Nu are pic de stil. Şi stilul defineşte omul. Manklow e un zero, un balon de săpun, un vid.

Singur Boole, din toată clica din jurul revistei *The Bankside,* e în continuare vesel şi nestingherit. Rămîne indiferent faţă de faptul că i-a trecut voga, şi scrie o lucrare monumentală despre *Virtutea decadenţei,* din care, serile, îi citeşte Tabithei capitole lungi despre importanţa damnării, descoperirea infernului, declarînd bine dispus :

— Nimeni n-o să publice chestia asta, așa că pot să scriu exact ce gîndesc.

Tabitha a ajuns să-l agreeze, pentru că deși rîde de el, Boole e întotdeauna dispus să-i facă tot felul de servicii și să discute cu ea despre John.

45

BONSER N-A MAI APĂRUT în West Street. Dar foarte des îi scrie Tabithei, îi transmite urări de bine, se interesează de John și cere un mic împrumut. „Doar pînă săptămîna viitoare. Sau e mai bine să trec pe la tine și să-ți explic situația."

Această frază înseamnă de fapt, „Trimite-mi bani prin mandat sau vin acolo și fac scandal", și Tabitha o ia ca atare. Întotdeauna îi trimite bani prin mandat. Dar fără nici un resentiment pentru că nu e chiar o certitudine că Bonser o șantajează. Cînd ceva nu este exprimat clar chiar și cei implicați se pot face că nu înțeleg.

Și în tot cursul acelei lungi ierni cînd apartamentul din West Street se cufundă tot mai adînc în melancolia aceea caracteristică sanctuarelor părăsite, cînd cartea lui Boole este refuzată de un editor după altul, iar Sturge se vaită : „Individul ăla josnic de Manklow a avut dreptate ; mitocanii au moștenit pămîntul", ce plăcere era să audă țăcănitul cutiei de scrisori și să găsească o scrisoare de la Bonser.

„Trebuie să nu uităm, scria el, că Johnny e handicapat. N-am de gînd să spun a cui e vina, dar oricum a lui nu. E de dorit să-l pregătim pentru o ocupație într-adevăr sigură unde nimeni să nu pună întrebări. Armata sau biserica. Șanse strălucite pentru cei dotați. O să vedem cum i se va forma vocea. S-ar putea de asemenea să fie prea scund. Militarii și preoții trebuie să fie înalți altfel nimeni nu-i ia în seamă. Mă întreb dacă n-ai putea să-mi împrumuți cîțiva băieți poleiți pînă săptămîna viitoare. Să zicem cinci ca să facă rotund cincizeci."

„Asta-i singurul motiv pentru care îmi scrie", își spune Tabitha. Dar îi răspunde prompt cu extrase din ultimul ra-

port al şcolii cu privire la rezultatele lui John. „Unica problemă pare să fie că nu vrea să muncească. Dar, bineînţeles, cum le explic mereu, John e un copil special ; fiind aşa de delicat, are nevoie de multă încurajare." Şi aşa mai departe pe şase pagini. Şi privind scrisoarea groasă între paginile căreia strecoară o bancnotă de cinci lire, încearcă exact senzaţia cuiva care îşi revine după o orgie — o ruşine amuzată, o exaltare epuizată.

Şi cînd dintr-o dată Bonser cere douăzeci de lire, pe un ton ce aduce a ameninţare, Tabitha îi scrie : „Dragă Dick, nu e cazul să mă baţi la cap" şi nu-i trimite nimic. E surprinsă totuşi cînd nu mai primeşte nici o scrisoare. Se aşteptase cel puţin la insulte. Pe măsură ce trec săptămînile începe să regrete că îl repezise. Poate că fusese prea aspră. Scrisorile lui Bonser nu însemnaseră decît o distracţie, dar ce mult îi lipsea acum acea distracţie. Ideea că nu va mai primi nici un bileţel de la el, că nimic nu va întrerupe monotonia existenţei ei, devine insuportabilă. Într-o zi îi cere lui Boole noutăţi despre prietenul lui.

De cînd i se refuzase cartea, Boole îşi petrecea aproape tot timpul bînd prin localuri. Ca urmare, o duce prost cu sănătatea dar tot ca urmare e plin de idei pentru noi capitole ale cărţii pe care îşi propune s-o extindă în două volume. Intenţionează să-i dedice Tabithei noua operă dar nu se apucă să scrie nici măcar un rînd. Şi cînd Tabitha îi reproşează că se sinucide cu atîta băutură, Boole, în obişnuita lui stare de euforie alcoolică îi replică :

— A muri înseamnă a trăi, a fi orb înseamnă a vedea — sînt un ticălos scumpă doamnă, şi astfel pot să ador cu o inimă curată.

E încîntat să pornească în căutarea lui Bonser prin localuri şi se întoarce, după trei zile, cu vestea că poate fi găsit adesea la Postboy în apropiere de bulevardul Shaftesbury.

— Un tip grozav, spune Boole, aşa de puternic, de cumsecade şi demn de încredere. Simplu, mîndru. Dar bineînţeles nu e de mirare la un om care se trage dintr-o familie atît de veche ; probabil ceea mai veche din Europa.

— Despre ce familie e vorba ?

— Paleologii. Boole e mirat că Tabitha simte nevoia să pună această întrebare ; apoi şi mai mirat văzînd-o că rîde. Tabitha îl roagă s-o ierte.

— Îmi pare rău, nu ştiu ce mi-a venit.

— Îl vrei pe Dick ?

— Doamne fereşte, nu.

Dar chiar în după-amiaza următoare, de pe cealaltă parte a străzii, stă şi cercetează localul Postboy. Perdelele barului sînt înalte şi nu poate privi pe deasupra lor, şi-i e frică să intre înăuntru. Îşi spune : „Aş fi o nebună să-l încurajez — dar e stupid din partea lui că s-a ofensat".

A doua zi Tabitha se află în salonul localului Postboy cu un pahar de porto pe masă şi un ziar în dreptul feţii. Se felicită că o maschează ziarul cînd gîtul lung al lui Boole apare de după uşa de la intrare. Din fericire Boole se duce direct la bar.

Şi abia la a treia vizită reuşeşte să-l vadă pe Bonser care îşi face apariţia la ora şapte, exact cînd Tabitha e gata să plece. E şi mai ponosit ca înainte dar pare foarte bine dispus şi nu se arată surprins de întîlnire.

— Bună, Păpuşico, ce mai faci ? Ce face Johnny ? Cum merge cu sănătatea ?

— Stă mai bine cu pieptul, n-a avut nici o criză de astm în iarna asta.

Tabitha îl priveşte cu curiozitate şi nervozitate pe Bonser. Surîde dar inima îi bate accelerat.

— Şi tu cum o duci, Dick ? Cu ce te ocupi ?

— Mult ce-ţi pasă.

— Sigur că-mi pasă.

— Dacă ţii să ştii, mi-a venit cea mai grozavă idee din viaţa mea, cu ajutorul căreia ne-am face toţi un rost, i-am face şi lui John un rost în viaţă. Dar la ce bun ? Mult ce-ţi pasă ţie !

— Bine, Dick, dar nici măcar nu mi-ai spus despre ce e vorba.

— Oh, e o chestie straşnică, n-ai înţelege, n-ai avut niciodată simţul banului. Ascultă, Tibişor, tu ştii că există mii şi mii de oameni, poate milioane, care nu plasează nici un ban în vreo investiţie pentru că n-au habar cum să procedeze. Dar ce înseamnă asta pentru tine ? Un vax.

— Te asigur că vreau să ştiu, Dick.

— Uite, Păpuşo, s-o luăm aşa : în Anglia, oamenii îşi ţin jumătate din banii lor în cutii de biscuiţi goale. De ce ? Pentru că nu ştiu ce să facă cu ei. Ei, atunci de ce să nu le ofere cineva ocazia să-i investească, să cumpere acţiuni adevărate.

— Pricep.

— Bineînţeles că trebuie să ai cîte ceva ca să demarezi. Un birou, nişte prospecte — vreo mie de lire, să zicem. Ia spune, Tibişor, ce părere ai ?

— Eu n-am o mie de lire, tu ai ?

— N-o lua în glumă. Şi dacă n-ai tu, are bătrînu' tău. Se scaldă în bani.

— Doar nu-ţi închipui c-am să-i cer. Nu, Dick, trebuie să plec. Nu mai pot lăsa trăsura să m-aştepte.

Bonser aleargă după ea spre uşă şi o împiedică să iasă.

— Se poate plăti în rate. Aşa se procedează curent. O jumătate din acţiuni pentru suma de cinci sute de lire, o sută bani gheaţă şi restul plătibil pe parcurs.

— Nu, nu, Dick, e imposibil.

Răsuflă uşurată cînd se află la adăpost în trăsură. Dar totuşi o cuprinde rîsul ; ochii îi strălucesc ; obrajii îi ard ; o energie misterioasă îi clocoteşte prin nervi. „Bine c-am plecat, altfel ar fi devenit sîcîitor. N-am să mai vin aici, e prea riscant. Şi nu e corect faţă de Bunny."

La cîteva zile după aceea primeşte o scrisoare de la Bonser, purtînd numărul căsuţei poştale a magazinului de papetărie şi cuprinzînd un prospect tipărit, cu antetul : *Asociaţia membrilor pentru garanţie reciprocă* şi pe rîndul de dedesubt. *Fondată pentru a exclude speculaţiile la bursă. Beneficii reciproce. Tranzacţii directe. Nici o taxă. Toate profiturile pentru asociaţie.*

Conţine o lungă listă de acţiuni, începînd cu bonuri de rentă consolidată şi terminînd cu firme industriale respectabile, acţiuni grupate după valoare şi oferite la sume fixe. În bileţelul său, Bonser explică : „Cred că aceasta e o listă potrivită pentru început. Fără exploatări miniere, nimic riscant. Ceea ce avem noi de făcut e să combatem prejudecata publicului contra acţiunilor şi a valorilor de bursă, prejudecată care frînează prosperitatea imperiului. Ar fi bine să-i arăţi toate astea bătrînului tău ; spune-i că dacă difuzăm zilnic o listă din asta prin poştă o să realizăm un

cîştig de sută la sută pe an". Dedesubt sînt adăugate cuvintele : „Îmi mai datorezi douăzeci de bătrîne ca să completezi suma."

Tabitha e surprinsă întrucît considerase acest ultim proiect al lui Bonser drept o invenţie de moment. Dar îi trimite cinci lire şi-i scrie despre John care jucase ca portar în echipa secundă de hochei.

„Face să dau cinci lire ca să primesc aiurelile lui Dick ; dar n-am să mă las terorizată." Şi peste încă o lună îi mai trimite cinci lire.

46

CONSIDERÎND TOŢI BANII trimişi lui Bonser drept pomană în numele unui sentiment din trecut, rămîne nespus de uimită cînd, într-o zi a acelei toamne, primeşte un mandat de treizeci de şilingi şi următoarele rînduri : „Păpuşico, iată procentele de douăzeci la sută ce-ţi revin, plus o primă pentru membrii fondatori. Fă-ne o vizită la birou şi ai să primeşti amănunte despre fondurile de garanţie pentru asigurarea vieţii şi contra incendiilor. Cred că-mi datorezi o mică petrecere în amintirea vremurilor de altădată." Sub semnătură sînt trei cruci mari şi sub ele scrie : Adam, Eva şi Ciupeşte-mă.

Adresa e pe undeva în apropiere de Holburn. Tabitha n-are nicidecum intenţia de a se revedea cu Bonser dar adresa o intrigă. „Nu se poate să aibă cu adevărat un birou, dar cum de îndrăzneşte să tipărească adresa ? Ce nouă escrocherie o mai fi şi asta ?".

Îmboldită de acea neîncredere care adesea precede o surpriză, se duce într-o după-amiază cu trăsura pînă în Holburn. Şi cînd descoperă pe o clădire modernă, printre alte şase plăcuţe de aramă, că aceea din cap poartă titulatura completă a asociaţiei, e mai mult decît impresionată ; resimte acel gen de şoc pe care îl provoacă uimirea şi care e capabil să răstoarne — întocmai ca atunci cînd răsuceşti prin smucituri un caleidoscop — întregul tipar al gîndirii.

Căci o plăcuţă de aramă nu poate fi contestată. Este un obiect solid şi a costat bani. Rămîne înfipt în imaginaţie.

Întorcîndu-se acasă în trăsură, Tabitha are o viziune nouă asupra lui Bonser. „Se ocupă într-adevăr de o afacere, s-a lansat de-a binelea ; poate că nu era o minciună cînd spunea că are nevoie doar de un mic capital. Şi de ce n-ar fi fost adevărat ? Oricine poate avea uneori nevoie de capital."

Acum i se pare că l-a tratat foarte rău pe fostul ei iubit ; l-a judecat greşit. Îşi aminteşte cuvintele lui : „Eu, zău, sînt un om cu înclinaţii domestice ; tot ce-mi doresc e un cămin şi o grădină şi o mică familie drăguţă", şi Tabitha îşi zice : „De ce n-ar fi adevărat ?" şi e confruntată de o nouă întrebare, oare ar putea vreodată, dacă s-ar ivi prilejul, să se întoarcă la Bonser ? N-ar fi datoria ei să procedeze astfel, de dragul lui Johnny ?

Ideea, şi numai ca atare, îi provoacă o stare de tulburare. Îl mai iubeşte pe Dick Bonser ? Categoric nu. Dar atunci acel Dick Bonser care s-a purtat atît de urît cu ea poate că n-a existat niciodată ; sau poate ea l-a înţeles greşit. Şi chiar şi acel Dick dovedise că are anumite calităţi, unele însuşiri domestice, oarecare forţă afectivă, o fire îngăduitoare.

Într-adevăr, după o săptămînă, constată că aceşti doi Dick diferiţi sînt atît de învălmăşiţi unul într-altul încît nu-şi mai poate forma o idee clară despre fostul ei iubit.

Şi cînd într-o dimineaţă primeşte un bilet printr-un mesager : „Trebuie să te văd. Urgent. Foarte important. Azi sau mîine, la Postboy. Şase şi jumătate. Să nu crezi nici un zvon referitor la mine sau la Asociaţie, totul se va lămuri", Tabitha decide că trebuie să se încumete să-l întîlnească. E nerăbdătoare să-l vadă pe acest nou Bonser pornit pe calea reuşitei, şi-i pare rău că nu se poate duce decît abia a doua zi.

47

PENTRU CĂ ÎN ACEASTĂ după-amiază de miercuri trebuie să stea acasă ; în decursul ultimului an, de cînd Manklow începuse să-şi publice articolele, zilele ei de miercuri au redevenit treptat, ocazii mari şi importante.

Manklow, poate în căutare de material pentru noi articole pentru *Întunecata Londră*, a revenit în cercul din West Street și a adus cu el o întreagă șleahtă de jurnaliști și scriitori mai tineri, unii doar curioși să vadă cu ochii victimele lui iar pe alții pentru a se înfrupta din bunătățile și băuturile oferite de Tabitha.

Iar Sturge, după prima reacție de revoltă față de neruşinarea lui Manklow de a se arăta iarăși în West Street, se bucură de prezența lui. Îi reamintește acestuia vechi întîmplări.

— Ți-aduci aminte de primul număr — ce griji ne-am făcut în legătură cu sonetul acela al lui Boole închinat lui Ganymede ? Și azi încă mă mir că nu s-a iscat un scandal mare !

Manklow, măsurîndu-l pe bătrîn cu ochi cercetători, îi răspunde cu gravă satisfacție :

— Fără discuție, întinsesem prea mult coarda.

Pesimismul lui Manklow a ajuns să fie admirat acum, mai ales că articolele lui din presa finanțată de Ducat sînt pline de afirmații ca „Viitorul este de partea poporului", „Nimeni nu poate nega imensul progres care s-a înfăptuit. Dar asta nu înseamnă nimic în comparație cu perspectivele care ne sînt deschise acum".

Un pesimist care crede în progres pe motiv că decăderea generală e poate predestinată și necesară, pare foarte profund. Sturge își închipuie acum că a avut întotdeauna o părere extrem de bună despre Manklow. Fiindcă a depășit faza disperării, cînd ambiția lui era gata să piară, și a trecut în cea a resemnării, unde, asemeni unui mistic care s-a lepădat de cele lumești, poate încă o dată să cunoască bucuria viziunilor. Seara nu mai stă copleșit de gînduri negre în fața focului, mormăind că mai bine ar fi murit. Răsfoiește numere vechi din *The Bankside ;* și arătîndu-i Tabithei vreun articol uitat, remarcă : „Tot Manklow". Ridică din sprîncene, uimit : „Au fost minunate zilele acelea din trecut". Și pentru prima dată s-ar zice că acei patru ani cît timp apăruse revista, care păruseră altădată atît de agitați, dominați de certuri, dezamăgiri, pierderi de bani și prieteni, au reprezentat încununarea vieții lui. Îi recheamă în amintire ca un fost prim-ministru, pensionat și uitat, care își retrăiește vechile sale zile de glorie și putere.

Doamna Sturge, deşi mai tînără decît soţul ei, vine arareori la Londra acum. Preferă grădina ei şi operele de binefacere locale. Se duce să stea cu fiica ei măritată. Fiica nemăritată e în India. Sturge îşi petrece adesea cîte cinci nopţi din săptămînă în West Street. Într-adevăr, ajuns la bătrîneţe, nu mai ţine să salveze aparenţele, o însoţeşte pe Tabitha la vernisajul în cerc restrîns al expoziţiei. Academiei şi cînd îl acostează o soră a lui, o bătrînă femeie austeră din nordul ţării, i-o prezintă fără altă explicaţie drept „prietena mea, doamna Bonser".

Nu se poate lipsi de Tabitha. Pentru că ea a fost martora triumfului din perioada *Bankside* şi poate să-şi amintească acea primă zi cînd Manklow a propus să scoată revista. Şi aşteaptă cu deosebită nerăbdare zilele de miercuri cînd poate să le vorbească tinerilor din grupul lui Manklow despre acele vremuri trecute, şi-şi poate revendica gloria de a-l fi descoperit pe erou.

— Cîtă forţă, cîtă imaginaţie. Troglodiţii, ce idee grozavă.

Fiindcă revăzînd în amintire întreaga desfăşurare ca pe o poveste, o operă de artă, apreciază pînă şi propria lui caricaturizare.

— Bunsurge — ăsta sînt eu, ştiţi, şi broscuţele verzi... Ei, broscuţele verzi ! Sclipitor, sclipitor ! Chicoteşte de încîntare ; iar Tabitha, auzind aceste chicoteli, zîmbeşte şi ea, dar nu cu milă. E încîntată să-l vadă pe Sturge fericit, şi să ştie că serata e o reuşită. Îşi dă multă osteneală să atragă oamenii cei mai nimeriţi, oameni care să-l asculte cu atenţie pe Sturge.

În după-amiaza aceasta, a invitat nu numai vechi prieteni, de curînd reîmpăcaţi, ca Hodsell, Wrinch, Dobey, dar şi pe lordul Ducat. Tabitha e deosebit de bucuroasă de prezenţa lui Ducat deoarece ţine să-l felicite pentru articolele lui Manklow despre *Întunecata Londră*, nu fără speranţa că „Bunsurge" ar putea apare din nou în ele ; şi tocmai şi-a îndreptat bateriile asupra milionarului, arborînd un anumit zîmbet şi o înălţare a bărbiei, semnificînd : „Zău că sînteţi un om tare atrăgător şi interesant", cînd majordomul, angajat pentru ocazie, anunţă :

— Doamna Richard Bonser.

La auzul acestui nume, cîţiva invitaţi se întorc spre uşă şi descoperă în prag o femeie scundă, cu o faţă ovală palidă, un chip de madonă. Poartă o rochie verde de mătase, în mod evident cea mai bună de care dispune, o pălărie mare cu pene, de foarte prost gust, şi ţine în mînă o umbrelă albastră cu măciulie aurie în aşa fel încît să se vadă bine aurul. Are aerul sfidător al unei persoane simple care apare nepoftită la ceea ce presupune că este o petrecere mondenă.

Cînd Tabitha îi iese înainte, femeia face în disperare cîţiva paşi grăbiţi spre ea, se opreşte, se holbează, apoi strînge din pleoape de parcă ar fi mioapă şi se interesează :

— Doamna Bonser ?

— Da.

— Cum îţi permiţi să te dai drept doamna Bonser ?

Tabitha e luată prin surprindere. Şi înainte de a reuşi să găsească un răspuns, femeia începe să ţipe :

— Ce legături ai cu soţul meu ? Cum îndrăzneşti ? şi ridicînd umbrela se porneşte s-o lovească cu ea în cap pe Tabitha.

Musafirii stau îngroziţi. Manklow s-a făcut repede nevăzut în mulţime ; Ducat schiţează un gest vag de reproş. Numai Boole dă dovadă de prezenţă de spirit. Cu un răcnet puternic se repede spre femeie şi o îmbrînceşte afară din cameră pînă pe scară de unde se rostogolesc împreună pe trepte pînă jos.

Femeia se adună de pe jos şi dispare cu mare agilitate, fără să uite să-şi ia şi umbrela. Boole, a cărui frunte sîngerează, este condus în apartamentul lui Jobson pentru a nu-i alarma pe oaspeţi.

— Păstraţi discreţia, îi sfătuieşte Ducat. E de dorit să păstrăm discreţia ! Şi Sturge e cu toată căldura de aceeaşi părere cu el.

Tabitha, animată de aceeaşi dorinţă, rîde şi exclamă adresîndu-se grupului care o înconjoară cu o curiozitate plină de solicitudine afectuoasă :

— Ce întîmplare extraordinară. Nu, nu sînt rănită, mulţumesc. Nu, n-am auzit niciodată de ea pînă acum.

Oaspeţii se uită unii la alţii şi nu rîd deloc. Conversaţia se poartă în surdină dar susţinut. Un nou venit şi-ar putea da uşor seama că s-a întîmplat ceva neobişnuit, nou, surprinzător. Pînă şi impasibilitatea servitorilor pare să declare : „Noi ne facem datoria chiar de-ar fi să se prăbuşească cerul".

Petrecerea se sparge devreme. Fiecare e nerăbdător să povestească mai departe cele întîmplate. Ducat pleacă primul, nu ţine de loc să apară la rubrica faptelor diverse.

Sturge şi Tabitha, rămaşi singuri, se scrutează reciproc plini de îndoieli şi nelămurire.

— Ai vreo idee ce-o fi cu povestea asta, cu Bonser ?

— L-am întîlnit acum vreo şase luni ; l-am ajutat cu ceva bani. N-am vrut să te deranjez pe tine.

— Draga mea Bertie, ar fi trebuit să-mi spui. Femeia aia te-ar fi putut răni sau desfigura — şi Boole putea să moară.

Boole, de fapt, are o uşoară comoţie. Doctorul recomandă repaus total. Dar omuleţul stă toată ziua în vîrful patului cu un bandaj în jurul scăfîrliei chele, povestind foarte surexcitat fapta lui temerară încununată de glorie.

— Ce ciudat să mi se întîmple mie una ca asta, şi totuşi nu e ciudat. Pentru că m-am născut să fiu un om al renaşterii. Violenţa mă urmăreşte, evenimentele se ţin scai de mine. Da, iată de ce eu, care ador femeile, am fost nevoit să arunc o femeie pe scări în jos. Îl chinuie dorinţa să-i ceară scuze doamnei : „Am datoria asta nu numai faţă de doamna aceea, dar şi faţă de tot sexul frumos".

Sturge şi Tabitha sînt bucuroşi să-l poată asigura că doamna e de negăsit.

— Îşi dă seama că e mai bine să stea retrasă după fapta pe care a făcut-o, altfel s-ar putea trezi la puşcărie, remarcă Sturge pe un ton sever.

Ziarele, datorită prezenţei lui Ducat la scandal, nu au publicat nimic despre cele întîmplate. Tabitha şi Sturge s-au liniştit la gîndul că întregul episod va fi uitat în trei săptămîni cînd, într-o dimineaţă Sturge primeşte o citaţie referitoare la molestarea doamnei Richard Bonser.

— Ce absurditate, exclamă Tabitha.

Dar Sturge e înspăimîntat. Se adresează avocaţilor săi, care privesc situaţia cu pesimism.

— Poziţia dumneavoastră e foarte delicată.

— Doar nu se poate să nu existe o cale de apărare contra unor pure aiureli ?

— Niciuna cu adevărat eficientă. Desigur, vom face tot ce ne stă în putinţă.

Cu toţii cad de acord că Bonser trebuie să fie găsit pentru a i se oferi bani în speranţa de a-l convinge poate în felul acesta să-şi retragă acţiunea. Dar Bonser a dispărut. În biroul Asociaţiei, un funcţionar înnebunit e ameninţat cu puşcăria de către un grup de clienţi furioşi care au cumpărat acţiuni dar n-au primit nimic în schimb.

Doamnei Richard i se dă de urmă într-o căsuţă din Putney unde locuieşte cu doi copii. Declară că Bonser s-a însurat cu ea în 1896, că s-a dovedit întotdeauna un soţ bun şi drăguţ, atent, şi mare amator de grădinărit. Au fost foarte fericiţi pînă în momentul dispariţiei lui Bonser, survenită cu două săptămîni în urmă. A rămas fără un ban, şi le arată o bucăţică dintr-o scrisoare — găsită de ea în coşul de hîrtii — al cărui antet indică adresa din West Street şi care începe aşa : „Dragul meu Dick, mi-a făcut plăcere să văd că arăţi atît de bine. Îţi trimit ceva bani, nu pot mai mult deocamdată".

E plină de furie izvorîtă din gelozie şi e încredinţată că s-a pus la cale o conspiraţie pentru a i-l fura pe Bonser. Insistă să-l aducă pe Sturge în faţa tribunalului şi să-şi spună acolo păsul : că s-a dus să-i ceară socoteală Tabithei, şi că Sturge a azvîrlit-o pe scări în jos, şi ca urmare a suferit leziuni interne şi are dureri îngrozitoare. Adaugă repede că Tabitha nu are nici un drept la numele de doamna Bonser, şi că e o femeie întreţinută, şi că l-a îmboldit pe Sturge să comită actul de violenţă asupra ei.

Judecătorul respinge acuzaţia astfel că doamna Richard Bonser pierde procesul. Dar şi-a atins ţelul, anume să întineze numele Tabithei şi nu-i pasă dacă totodată l-a discreditat şi pe Sturge.

48

ŞI ACUM, SPRE surprinderea tuturor, doamna Sturge introduce acţiune de divorţ. Ştie, se pare, de ani de zile despre legătura soţului ei, dar a vrut să evite un scandal. Dar acum cînd scandalul a devenit public, doreşte, din consideraţie pentru fiicele ei, să-şi reglementeze poziţia. Dar surprinzător este faptul că le poartă ranchiună lui Sturge şi Tabithei, o ranchiună teoretică, izvorîtă nu atît din motive de jignire personală cît din ură faţă de gusturile lui Sturge. Tabitha o revede pe femeia pe care o cunoscuse în urmă cu doisprezece ani, acum albită la păr dar plină de o demnitate şi mai impunătoare, şi mai maiestuoasă, intrînd în boxă şi, întîmpinată de simpatia respectuoasă a curţii, relatînd o fantastică poveste a ruinării lui Sturge datorită influenţei nefaste a doamnei Bonser şi a prietenilor ei depravaţi ca de exemplu Dobey şi Boole.

Un sonet al lui Boole, citit de avocatul ei, produce mare efect asupra juriului, iar Tabithei — un imens prejudiciu. Avocatul lui Sturge bineînţeles că se opune acestui demers irelevant, dar întîmplarea face că liberalii tocmai cîştigaseră marile alegeri din 1905, în aer pluteşte un suflu revoluţionar şi, ca în toate revoluţiile, se remarcă o recrudescenţă a moralităţii. Nevropaţii, excentricii cu opinii de toate nuanţele, încredinţaţi că a venit mileniul cînd orice fantezie a lor va prinde viaţă, strigă cît îi ţin puterile că imperiul britanic este totuna cu sclavia chineză şi în acelaşi timp o îndatorire divină ; că muncitorul britanic e sclav, şi totodată izvorul înţelepciunii ; că vaccinarea e o crimă, dar ştiinţa reprezintă speranţa omenirii ; căsătoria e înrobire, dar divorţul e cancerul statului — idei pe care un anumit gen de creier le reiterează la nesfîrşit. Parcă ar fi un cutremur, cînd conductele de apă se ridică la suprafaţă ca nişte clopotniţe iar turnurile universităţilor se prăbuşesc la pămînt.

Judecătorii şi juriile, întocmai ca majoritatea oamenilor, simt că ţara e în pericol. Ei văd în doamna Sturge o reprezentantă a tot ceea ce e bun, apărînd dreptatea îm-

potriva nelegiuirii decadente. Judecătorul, care de patruzeci de ani n-a mai citit vreo altă carte în afară de codurile de legi, pregătește o succintă expunere despre corupția epocii, care expunere, simte el, va produce un efect favorabil asupra publicului.

Judecătorul nu observase că decadența nu mai e la modă și că epoca nu e coruptă ci mai degrabă primitivă și necoaptă.

Din nefericire, înainte de a se pronunța această importantă hotărîre, Sturge, suferind de obișnuita lui gripă de iarnă, face pneumonie și moare în trei zile. Nu mai vrea să trăiască. Nu se poate lipsi de Tabitha, dar nici de familia lui. Își lasă toate afacerile în bună ordine. În ultima săptămînă de viață i-a fixat Tabithei o rentă anuală de o mie de lire, lăsîndu-i în plus toate bunurile din apartament ; și a aranjat ca toate cheltuielile pentru apărarea ei în fața instanței, avansate de ea ca persoană independentă, să fie acoperite din totalul moștenirii.

Dar cele trei femei din familia Sturge nu sînt dispuse să îngăduie ca nedreptatea să rămînă nepedepsită. Introduc o acțiune pentru a dovedi că aranjamentul i-a fost smuls lui Sturge cu forța. Arată că este ilegal ca executorii lui să achite cheltuielile acțiunii intentate de Tabitha. Martorii jură că Sturge era cu desăvîrșire sub influența Tabithei. Și toate dovezile sînt contra ei. Dacă o amantă e necredincioasă, e indiscutabil o egoistă ; dacă e devotată, nu e mai puțin indiscutabil primejdioasă. Hotărîrea se dă împotriva ei, pe motiv că Sturge era prea suferind ca să-și dea seama ce face cînd a dispus depunerea ; și Tabitha se vede obligată să acopere cheltuielile ambelor procese.

Evită falimentul numai prin vînzarea mobilierului, a contractului de închiriere a apartamentului și a tuturor bijuteriilor pe care le posedă, pentru ca pînă la urmă să realizeze totuși un surplus de aproape șase sute de lire. După care, se mută fără întîrziere într-o pensiune liniștită lîngă Kew Gardens.

Dar prietenii ei se țin după ea, îndeosebi cu sfaturi proaste. Dobey vrea s-o convingă să-și cheltuiască cele șase sute de lire pentru o călătorie pe care s-o întreprindă

ei doi în India. Dorește cu înfocare să studieze religia indiană. Jobson se oferă să-i vîndă o ceainărie de care vrea el să scape. Cincisprezece bărbați, inclusiv — spre surprinderea ei — lordul Ducat, un renumit dar foarte bătrîn membru al Camerei Lorzilor, un foarte tînăr milionar tot cu un nume vestit și un fost ministru, se oferă s-o întreţină. Trei, un student de douăzeci de ani, un bookmaker și un general în retragere se declară amatori s-o ia în căsătorie.

Hodsell o îndeamnă să accepte propunerea lui Ducat.

— Omul vrea să aibă un salon select și se gîndește că-l poate obține de-a gata cumpărîndu-te pe tine. El cumpără totul de gata și plătește bine.

— Dar eu personal n-am avut un salon, Bunny a fost cel care și-a adus prietenii.

— Tu l-ai făcut celebru, asta-i tot ce contează, și vechiul grup o să se strîngă din nou — le-a intrat în obicei.

Dar Tabitha se ferește de tot ce are vreo legătură cu fosta ei viață. Ezită doar în fața unei sugestii a lui Boole de a-și cumpăra o căsuță la țară, unde să poată trăi și el ca oaspete permanent.

— Știu eu un loc exact cît trebuie de mare pentru noi doi și Johnny.

Boole se simte acum în perfectă sănătate și e' îngrijit îmbrăcat. Locuiește la familia Wrinch în mare lux.

— Gîndește-te, exclamă el, să avem livada noastră, o curte, o pășune, cîțiva pomi fructiferi, poate și un pîrîu și niște stupi sub gardul de tufe. Wrinch o să plătească. O să fie încîntat. Cea mai mare dorință a lui e să mă țină undeva ferecat ; bietul bătrîn arde de dorul de a-mi reteza aripile.

— Dar nu cred că domnul Wrinch ar vrea să cheltuiască bani și pentru mine.

Într-adevăr, cinci minute mai tîrziu, domnul Wrinch soseşte ca să-l ia pe Boole. Convins acum, ca de obicei cu o întîrziere de zece ani, că a descoperit un geniu unic, nu concepe să-l lase pe Boole să-și irosească talentele, poate divine, într-un anturaj mediocru și poate chiar nesănătos.

49

TABITHA E BUCUROASĂ să rămînă singură pentru că își dorește, mai presus de orice, singurătate, liniște și timp și gîndire.

Nu poate uita procesul, acuzațiile doamnei Sturge. Se simte îngrozitor de apăsată de conflictul vieții, al urii și al neînțelegerii. Reflectează îngrozită : „Trebuie să-l feresc pe Johnny de toate astea".

Dar gîndurile ei se întorc mereu în același punct, se frămîntă că nu are nici o soluție și că are nevoie de bani. E bucuroasă cînd îl vede pe Jobson venind s-o viziteze într-o zi.

— Știi, Tibby, ceainăria aceea ar fi un început minunat.

Jobson e și mai elegant ca de obicei. Cu un joben nou în mînă, se uită atent prin cameră în căutarea unui loc nu prea prăfuit unde să și-l atîrne.

— Dă-mi voie să-ți iau pălăria.

— Mulțumesc, fetițo. Zău, e o ocazie unică. O cămăruță intimă la etajul doi. Opt mese despărțite cu perdele, patru fete care servesc, fete drăguțe... sau destul de drăguțe în lumina abajururilor roz.

— Dar ce fel de ceainărie e ?

— Oh, știu, te gîndești la ce s-a întîmplăt la ceainăria *Tarta cu zmeură*. Dar ăia au fost niște proști. Le lăsau pe fete să-și facă de cap la fața locului. Nimic de genul ăsta în incintă, asta-i deviza mea. Și nici nu e absolut necesar. Jobson se apleacă spre ea ca s-o liniștească asupra acestui aspect. De ce vine omul într-un astfel de loc ? Pentru conversație și aventură. Da, aventura — și pentru asta merită să dai în fiecare zi a săptămînii cîte cinci șilingi pe o jumătate de oră și o ceașcă de ceai slab. Totul perfect decent în incintă — asta-i ce te interesează, de restul nu trebuie să-ți pese. O mică mină de aur.

— Dar dacă-i o afacere așa de bună, de ce vrei să scapi de ea ?

— Păi, fetițo, din cauza nevesti-mi. A tulburat-o cazul ăla și ea nu stă să facă deosebiri.

— Nevasta ta ? Te-ai căsătorit ?

— Săptămîna trecută. Jobson schițează un zîmbet larg, șovăielnic, ce pare aproape o scuză. Crezi că m-am scrîntit, dar adevărul e, fetițo, că am patruzeci și opt de ani și e timpul să mă aranjez în vederea bătrîneții. Dacă e de ales între o nevastă și o infirmieră, aleg oricînd nevasta. Are un interes legitim.

— Dar cine-i doamna ? Doar n-o fi Madge ?

Expresia lui Jobson devine gravă. Zîmbetul dispare.

— Nu sînt un tip ambițios, după cum știi, iar căsătoria e un mare risc. De ce să mizezi mai mult decît e nevoie. Cunosc hibele lui Madge, și nu e ceva prea grav.

Tabitha îl felicită, iar el răspunde cu același amestec de resemnare și hotărîre etică.

— Ei, o să fie doar vina noastră dacă n-o să meargă bine. De fapt, Madge e ferm hotărîtă să reușim. O să facem un copil, doi și o să terminăm cu localurile. O viață respectabilă. D-aia nu pot să rămîn părtaș cu tine la ceainărie.

Furia și amuzamentul pun în egală măsură stăpînire pe Tabitha. Îl studiază pe Jobson ca de pe un pisc de moralitate. Dar deodată, acesta îi aruncă o privire tăioasă din ochii lui gălbui și-i spune :

— Îți vorbesc pe șleau, fetițo, pentru că ai capul pe umeri ; ți-a ieșit pasența cu bietu' Bunny și acum vrei să-ți iasă pasența cu Johnny. În regulă ; dar pentru asta e nevoie de bani gheață, și niciunul din noi nu întinerește. Toți vrem să ne vedem căpătuiți.

Aceste vorbe o fac pe Tabitha să se simtă mică și derizorie. Îi spune lui Jobson că o să reflecteze asupra propunerii lui și o să-l anunțe la birou „așa ca Madge să nu aibă nici o bănuială că te vezi cu mine".

Dar Jobson se arată nepăsător față de asemenea înțepături femeiești. Răspunde :

— E bine așa, să n-o amestecăm pe Madge. E susceptibilă în ce privește respectabilitatea, dar nu e rău intenționată fata.

Tabitha nu mai poate dormi din cauza dilemei care, cu fiece clipă, devine tot mai cumplită. Înțelege foarte bine punctul de vedere al lui Jobson, că pentru viitorul lui John are nevoie de un venit sigur. Întreaga ei experiență de viață i-a demonstrat forța teribilă a acestui adevăr. Dar

tocmai cînd se decide să accepte oferta lui Jobson, îşi spune : „Dar zău, ceainăria aia e aproape un bordel", şi nu-i scrie. Şi îşi aduce sieşi argumente pro şi contra pînă o apucă durerea de cap şi fuge în grădină ca să scape de gîndurile contradictorii. Reflectează : „Dar asta înseamnă slăbiciune ; sînt pur şi simplu o lașă". Şi totuşi continuă să se plimbe de colo-colo ca şi cînd umblînd şi alungînd toate gîndurile din minte ar putea găsi, mulţumită inspiraţiei, norocului sau doar trecerii timpului, o soluţie pentru această problemă pe care nu reuşeşte s-o considere morală.

E primăvară, pomii au înmugurit, narcisele sînt în floare. Păsările sînt în toiul primelor izbucniri amoroase. Îşi apără cuiburile şi drepturile de proprietate, luptîndu-se cu vitejească abnegaţie să-şi extindă cuceririle şi să asigure paza reginelor şi prinţeselor lor. Tabitha se uită în jurul ei şi gîndeşte : „Ce frumos e, cîtă pace". Dar nu se poate bucura de această pace mai mult imaginată de ea — n-o poate nici măcar simţi. E obsedată de gîndul : „Chiar în clipa asta, poate, ceainăria îmi alunecă printre degete".

Se repede acasă să-i scrie lui Jobson dar n-o face. Şi acum înfrîntă şi disperată, se simte brusc cuprinsă de nevoia de a se ruga ; o senzaţie pe care o resimte pînă în muşchi ca un chin. Picioarele par să se îndoaie, tot corpul tînjeşte să îngenunche, să se destindă.

— Dar ce prostie, îşi spune, ruşinată şi mirată. Chiar dac-ar exista cineva la care să te rogi, n-ar putea să-mi spună ce să fac într-un caz ca ăsta.

Şi pentru ca să nu se roage, se plimbă prin cameră, tremurînd toată, năucită de nedumerire. Pe neaşteptate se aude un ciocănit în uşă şi vocea fetiţei proprietăresei anunţînd-o :

— Vă caută doctorul Bathgate.

Tabitha coboară încet la parter. În pragul uşii zăreşte un bărbat chel cu umeri colţuroşi purtînd un imens pardesiu jerpelit. Apoi vocea lui Harry rosteşte :

— Bună, fetiţo, nu mă mai cunoşti ?

Îi face multă plăcere emoţia afectuoasă cu care îl îmbrăţişează Tabitha, strîngîndu-l în braţe şi izbucnind în lacrimi. Nu ştie că a devenit un substitut al lui Dumnezeu.

— Oh, Harry, ce minunat din partea ta c-ai venit să mă vezi tocmai acum.

Harry o sărută tandru.

— Am aflat adresa ta de la avocaţi. Şi apoi, pe un ton de vie curiozitate : Ia spune, pot să intru ? Drumul e liber ?

— Sigur. Cine să fie aici ?

— Oh, m-am gîndit c-ar putea fi careva din prietenii tăi artişti.

Intră încet pe uşă şi cercetează salonaşul ponosit al Tabithei, cu zîmbetul nesigur al unui pionier explorînd un teritoriu ciudat dar primejdios.

Între timp, Tabitha îl studiază cu tandră şi sinceră emoţie pe fratele ei pe care nu-l mai văzuse de aproape doisprezece ani. E uluită descoperindu-l atît de schimbat, gras şi chel, cu gîtul revărsat peste guler. Remarcă pardesiul lui uzat, neperiat, dinţii îngălbeniţi şi izul de tutun stătut. Dar aceste semne ale vîrstei, ale nepăsării faţă de persoana sa constituie un motiv în plus de a-i fi drag. Tabitha îşi spune : „Cît e de bun ; asta se vede chiar şi din felul cum se poartă".

Harry îi zîmbeşte cu aceeaşi naivă curiozitate şi i se adresează :

— Cum o mai duci, Tibby ? Te-ai schimbat, da, da ; te-ai făcut tare drăguţă. Dar sigur că nici n-ai prea avut necazuri.

Şi îi spune că Edith a murit. Îl miră că Tabitha n-a aflat nimic despre moartea ei survenită cu un an în urmă. Pare să creadă că toată lumea ar trebui să ştie că soţia lui a murit.

— Un sfîrşit nespus de tragic ; o formă aparte de cancer — un caz unic. Pentru el, o cumplită lovitură ; şi vorbeşte despre soţia lui ca şi cînd s-ar mai afla la înmormîntarea ei. Cu o voce gîtuită, înecată în lacrimi. Apoi, brusc, expresia şi vocea se schimbă manifestînd din nou un interes plin de afecţiune : Dar nu vreau să te plictisesc. Şi surîzînd iarăşi cu aceeaşi vie curiozitate, declară : Da, acum înţeleg de ce te-au găsit aşa de atractivă toţi oamenii aceia inteligenţi. Rîde cu o expresie care deodată îl face să arate ca un băiat care a crescut prea mare pentru vîrsta lui. Surioara mea cea deşteaptă. Ei bine, nu mi-aş

fi închipuit ; mă faci să mă simt un bătrîn nătărău. Dar asta e, tu ai avut curajul să evadezi, să faci ce-ţi place.

Tabitha e uluită.

— Dar, Harry, asta e exact ce n-am făcut niciodată.

Harry nici măcar nu aude acest protest. Se plînge de propria lui soartă. Probabil că de aceea a şi venit, în principal.

— Şi uită-te la mine — ce viaţă !

— Dar tu ai reuşit atît de bine, Harry ; ai pus pe roate cabinetul pornind aproape de la zero.

Harry se aşază pe un scaun şi pare să se prăbuşească în sine însuşi, arătînd ca un maldăr de haine vechi aruncate claie peste grămadă.

— Oh, am muncit, dar la ce bun ? Adevărul e, Tibby, că m-am împotmolit într-un făgaş, sînt un înapoiat. Şi aşa, dintr-o dată, o întreabă pe Tabitha dacă ar consimţi să vină să-i ţină casa.

— Vino şi ajută-ne să trăim, Tibby. Ştiu că-ţi cer mult după ce-ai dus o viaţă aşa de animată. Dar lucrurile s-au mai schimbat un pic în bine chiar şi în Frood Green ; avem cinematograf şi o nouă linie de autobuze. Fă măcar o încercare. Dacă o să ţi se pară prea plictisitor, poţi să-mi spui, am să înţeleg.

— Dar, Harry, mi-ar face mare plăcere. Dacă ai şti cît de mult îmi doresc să duc o viaţă tihnită. Vezi, trebuie să mă gîndesc la educaţia lui Johnny, e ceva teribil de important pentru el.

— Johnny, Johnny ? Oh, băiatul, desigur — uitasem. Unde e acum ?

— La şcoală ; dar vacanţa începe săptămîna viitoare.

— Săptămîna viitoare ! Harry pare absent. Avem loc şi pentru el în casă.

— Oh, Johnny poate sta oriunde. Poate în fosta ta cameră.

— Acum e a lui Timothy.

— Oh, desigur. Tabitha era gata să spună că uitase de fiul mai mare al lui Harry dar se abţine la timp.

— Iar Ellice stă în camera copiilor cu bona. Dar interceptînd privirea neliniştită şi întrebătoare a Tabithei pironită asupra lui, Harry exclamă : Nu contează, ne descurcăm noi ; important e să te avem înapoi printre noi,

Tibby. Şi cînd o să vii ? De ce nu azi ? O să fie ca pe vremuri. O cuprinde cu braţul pe după umeri. În mîneca groasă, braţul pare să fie la fel de voluminos şi de greu ca un picior de elefant.

— Dragile vremuri de altădată, izbucneşte Tabitha, resimţind cu bucurie greutatea braţului. Ce fericiţi eram !

— Ne-am înţeles întotdeauna aşa de bine...

— Oare n-o să ai neplăceri cu pacienţii din cauza mea ? Bănuiesc că toată lumea a citit despre proces ?

— Dă-i încolo de pacienţi — n-au decît să vorbească.

50

ŞI ÎNTR-ADEVĂR, HARRY, recunoscut demult ca fiind cel mai bun doctor din Frood Green, are faţă de pacienţii săi o atitudine nepăsătoare şi autoritară. Îi insultă chiar în faţă ; Tabitha îl aude cînd intră în cabinet, strigînd către un bolnav dinăuntru :

— Bună ziua, doamnă Jones, iar ai venit ! Ce-ţi trebuie dumitale sînt nişte măruntaie noi, nu-i aşa ?

Dar pacienţilor se pare că le place acest gen de comportament. Telefonul, care tocmai fusese instalat, sună cît e ziua de lungă iar Harry răspunde, blestemînd vremea, blestemîndu-şi meseria, blestemîndu-şi ziua cînd s-a născut, şi apoi înfofolindu-se într-unul din pardesiile lui enorme se îndreaptă greoi spre gabrioletă.

— Du-mă undeva, o roagă pe Tabitha, scoate-mă de aici ! Şi Tabitha aranjează o ieşire la teatru şi o cină în West End. Straşnică tipesă, exclamă Harry, folosind o expresie pe care Tabitha n-o mai auzise din copilărie.

Dar cînd soseşte ziua fixată, Harry e consternat.

— Aoleo, pentru azi am stabilit ? Păi, azi e ziua rezervată socotelilor.

— Poţi să faci socotelile şi mîine.

— Dar astăzi vine Clara ; ea mă ajută întotdeauna la socoteli.

— Clara ? Tabitha trebuie să facă un efort ca să şi-o amintească pe Clara. Nu mi-ai pomenit o vorbă pînă acum de Clara.

— Oh, e o persoană care nu contează ; nu trebuie să te sinchiseşti de Clara.

Într-adevăr, Harry nu-i acordă nici o atenţie Clarei care, găzduită într-un colţişor neştiut, umblă prin Casa cu cedri ca o nălucă, apărînd brusc într-o încăpere ca să dispară la fel de repede şi total. Acum, la patruzeci de ani, Clara e izbitor şi înfiorător de urîtă, cu un nas roşu imens şi ochi ca nişte nasturi de ghete, plini de circumspecţia umilă a unui sclav. E întotdeauna aferată. Se ocupă nu numai de socotelile lui Harry, dar şi de micuţa Ellice pe care o scoate la plimbare, face tîrguielile, cîrpeşte. Odată cu trecerea anilor, însă, a început să aibă un fel de a fi extatic care irită pe toată lumea. I se adresează radioasă Tabithei :

— Ce plăcere să te revăd. Pe Harry îl întîmpină cu strigăte ca : Bietul de tine, arăţi complet epuizat, munceşti prea mult. E revoltător. Iar Harry se plînge Tabithei :

— Mă înnebuneşte cu pălăvrăgeala ei.

— Aş putea să-ţi fac eu socotelile.

— Mă tem că Clara s-ar ofensa.

Teatrul trebuie amînat şi de fapt nu se poate găsi nici o zi nimerită pentru aşa ceva. Fiece oră din timpul lui Harry are o destinaţie precisă. După cum Clara îi explică Tabithei : „Harry se bucură de multă popularitate". Şi căscîndu-şi ochii ei mici cît poate de mult — un obicei cu efect pe atît de comic la ea pe cît era de impresionant la Edith — continuă : Se distruge pentru pacienţii lui. Zău, Harry merită să facem tot ce putem pentru ca să-i asigurăm puţină pace şi linişte.

Vorbele sînt spuse la adresa Tabithei care nu răspunde nimic pentru că o detestă pe Clara. I se plînge lui Harry :

— Femeia asta îşi vîră tot timpul nasul în treburile casei ; ai zice că ea e menajera.

— Da, Clara e o pacoste. Cred că a sperat s-o iau ca menajeră, dar n-aş fi putut s-o suport.

— Aş putea să-i sugerez că nu e nevoie de ea.

— Nu, nu, pentru dumnezeu, fii prudentă. E foarte susceptibilă, ar veni la mine în cabinet şi ar începe să plîngă şi, zău, sînt prea ocupat pentru chestii d-astea. Am şi aşa destule pe cap. La naiba şi cu telefonul ăsta — bine era să nu fi fost inventat. Se repede la telefon şi Tabitha

îl aude răcnind în receptor : Da, dar sînteţi perfect sănătoasă, doar ştiţi bine — n-aveţi absolut nimiç. Poate înainte de ora ceaiului ; dar eu îmi pierd timpul şi dumneavoastră banii.

Nu numai fiece moment din timpul lui e ocupat, dar şi fiecare colţişor din casă. Tabitha, încercînd să găsească o cameră pentru John, care urmează să sosească peste două zile, întîmpină imense piedici, mai ales că Timothy a şi sosit şi a acaparat fosta cameră de joacă a copiilor pentru a se îndeletnici acolo cu tot felul de experienţe chimice.

Timothy e un băiat palid, îndesat, în care se combină cele mai nereuşite trăsături ale mamei şi mătuşii lui. Are buze groase, un nas lung şi ochi mici.

Tabitha prinde drag de copilul urîţel şi blajin. Îi e milă de urîţenia lui, şi în acelaşi timp, imaginea lui John îi răsare în minte. Revede trăsăturile lui delicate : nasul acvilin frumos modelat, gura byroniană, prea drăgălaşă pentru un băiat ; coloritul tenului ca de fată, alarmant de bălai, culoare ce prea adesea trădează un piept plăpînd. Îi zîmbeşte lui Timothy cu o blîndeţe cuceritoare şi-i spune :

— Trebuie să-i arăţi vărului tău John cum se pot obţine vapori.

Timothy reflectează cîteva clipe la această sugestie, apoi răspunde :

— Am putea ţine o conferinţă împreună.

— Ce idee minunată. Tare-aş vrea ca John să înveţe un pic de chimie.

— John o să doarmă în cameră cu mine ?

— Tatăl tău se teme că o să faceţi prea multă gălăgie.

Dar Timothy se arată atît de dezamăgit încît Tabitha instalează încă un pat în camera lui, cu riscul de a-l duce pe Harry la disperare. Într-adevăr, Harry stă posac toată ziua. Declară :

— Băieţii ăştia o să facă numai tărăboi şi-or să strice mobila.

Dar Tabitha, în aşteptarea sosirii lui John, nu prea ia în seamă acest protest. Simte doar o oarecare nelinişte la gîndul că Harry, comparîndu-l pe John cu Timothy, s-ar putea dovedi gelos. „Dar Harry, se linişteşte ea, nu e niciodată gelos. E una din cele mai bune însuşiri ale lui."

John, ca de obicei, nu a precizat ora sosirii lui. Îi place să-şi facă o intrare teatrală. După ce a stat la gară vreo oră în aşteptarea unui eventual tren, Tabitha se întoarce în grabă acasă unde îl găseşte pe băiat explorînd casa. Tocmai examinează un aparat de-al lui Timothy.

— Oh, Johnny, de ce nu mi-ai spus la ce oră soseşti ? Şi ce-ai păţit la nas ?

Contemplă consternată nasul roşu şi umflat al băiatului.

— Nu e cazul să te agiţi, mămico, e de la box.

— Dar eşti sigur că nu e rupt ?

— Oh, mami, nu te mai agita atîta.

O eprubetă cade şi se sparge.

— Ce faci acolo — astea sînt ale bietului Timothy.

— E din vina ta, că te agiţi atîta.

Tabitha e cuprinsă de panică. Încearcă să repare obiectul dar e întreruptă de intrarea lui Timothy.

Băieţii se holbează unul la altul iar Tabitha îl îndeamnă pe John :

— Dă mîna cu vărul tău. După care băieţii îşi întorc spatele. John iese din cameră. Timothy, apropiindu-se de masă, descoperă eprubeta spartă şi, roşind, o linişteşte pe Tabitha care încearcă să se scuze :

— Nu face nimic, zău că nu.

Prin comportarea lui lasă impresia că se simte vinovat şi faţă de Tabitha şi faţă de John. După cîteva minute dispare într-o ascunzătoare. Dar peste două ore, la vremea ceaiului, încercînd să-l găsească pe John, Tabitha îl zăreşte întîi pe el şi apoi pe Timothy furişîndu-se pe lîngă colţul magaziei din grădină. Nici unul din băieţi nu apare la ceai şi după asta sînt nedespărţiţi, sau mai bine zis, Timothy se ţine după John oriunde se duce acesta afară de cazul cînd uneori John îl trimite pe Timothy anume înainte pentru ca să verifice dacă o cracă de copac aruncată peste pîrîu va suporta greutatea lor la traversare sau dacă într-adevăr există un cîine într-o anumită grădină de meri. Timothy pare să aibă mult curaj, chiar nechibuzinţă. Dar are ghinionul tuturor celor cu minte cinstită dar înceată. Craca nu se rupe dar Timothy alunecă şi cade în apă ; cîinele nu latră dar Timothy e fugărit de grădinar şi-şi sfîşie hainele într-un cui de gard. Parcă pentru a pune capac la toate, chiar în ultima zi de vacanţă, cînd Tabitha

tocmai se felicită că totul decursese atît de bine, Timothy e prins de poliţie într-o casă părăsită în timp ce John, cel care pătrunsese cu forţa înăuntru, reuşeşte să scape ascunzîndu-se în bufetul din bucătărie unde rămîne la adăpost.

Poliţistul, care-l cunoaşte bine pe Harry, îl aduce pe Timothy acasă. Harry îl ceartă, dar e furios pe John. I se plînge Tabithei :

— N-am timp pentru asemenea lucruri. Zău c-ar trebui să-ţi ţii băiatul mai din scurt. Adevărul e că l-ai scăpat de-a binelea din mînă.

Iar Clara profită de această ocazie binevenită ca să protesteze împotriva proastei influenţe a lui John asupra copiilor lui Harry. O învaţă pe Ellice cuvinte urîte ca : „la naiba" şi „pe dracu".

Tabitha i se plînge lui Harry.

— Cred că fiinţa asta încearcă să mă alunge din casă.

— Dacă voi femeile simţiţi nevoia să vă certaţi — eu zău că n-am timp de aşa ceva. Face un gest de disperare la adresa nevricalelor femeieşti şi se refugiază în cabinet.

Tabitha e speriată. Reflectează : „Trebuie să fiu atentă ; lucrurile pot lua o întorsătură proastă".

Timp de o săptămînă se comportă cu blîndeţe şi răbdare. Apoi, într-o seară, găsindu-l pe Harry în faţa şemineului fumîndu-şi pipa, atacă subiectul educaţiei.

— Cît de conştiincios e Timothy ; şi e mai inteligent decît John. John are în mod deosebit nevoie de o instruire bună.

Harry îşi scoate pipa din gură şi spune :

— Ce-ai zice de East Street ? E o şcoală convenabilă.

East Street e o şcoală de zi particulară în Frood Green. Ocupă două vechi clădiri părăginite şi profesorii angajaţi au o calificare dubioasă. E însă foarte ieftină.

Indignarea o face pe Tabitha să-şi uite prudenţa.

— Dar Timothy mi-a spus că el se duce la Chilton.

— Dacă o să-mi permită punga.

— Dar nu se poate să-l trimitem pe John la şcoala din East Street iar pe Timothy la Chilton.

Harry se înfurie dar reacţia lui e dominată de perplexitate. Fiind un om bun şi corect, resimte dificultatea poziţiei sale chiar mai acut decît o afectează pe Tabitha nedreptatea atitudinii lui. Harry izbucneşte :

— Regret, dar să nu-ţi închipui că pot să-i dau la şcoală pe toţi copiii din Frood Green — şi cu aceste vorbe se duce la culcare.

51

TABITHA E ŞI MAI indignată. Înţelege dilema dar nu vrea să admită că poziţia lui Harry e îndreptăţită. „De ce, se întreabă ea, să aibă Timothy şanse mai mari decît John ? Ce nelegiuire ! E insuportabil !“ Nu atît furia cît mai degrabă revolta faţă de meschinăria oamenilor o face să se cutremure.

A doua zi îi scrie lui Jobson, dar ceainăria se vînduse şi el nu are altceva să-i ofere. Pe Tabitha o cuprinde panica. Se găteşte cu cea mai bună rochie de dimineaţă şi se duce la Griller. Profesorul, zîmbind pe sub mustaţă, pe care însă şi-a potrivit-o după canoanele moderne, o asigură că doreşte din tot sufletul să o ajute. Dar, vai, el nu are nici un pic de trecere. O sfătuieşte să apeleze la Dewpark şi la Manklow.

Dewpark a dispărut de la domiciliul său ; şi cînd se duce să-l vadă pe Manklow, redactor prosper aşezat la biroul său imens, acesta îi vorbeşte cu voioşie :

— Draga mea Tib, eu n-am posturi aici pentru cucoane ; încearcă la Wrinch. El are unul dintre cele mai grozave birouri de plasare din Anglia. Mergem împreună azi după-masă la cinci. Nu, la şase — şi-o să încercăm să-i păcălim pe cei care aşteaptă la rînd. Stai puţin, oare am să fiu liber ? La Griller ai fost ?

— El mi l-a recomandat pe domnul Dewpark dar nu pot să-l găsesc.

— Ah, Dewpark, nenea Dewpark. Nu ştiai ? E la pămînt. A fost trimis la plimbare. Ultima dată cînd am auzit de el era internat în infirmeria unui azil de săraci. Bătrînu' nătăfleţ nu era nici măcar asigurat. Şi chiar dac-ar fi fost, probabil că l-ar fi jefuit vreun escroc sau altul.

— Dar domnul Dewpark era un mare erudit. A avut atîta faimă !

— Necazul cu el a fost că n-a putut să țină pasu' cu vremurile. Spre deosebire de Griller, de pildă, care se vîră în noi combinații de la o săptămînă la alta.

— Am crezut întotdeauna că Dewpark era considerat un scriitor mai valoros și cu mai mult bun gust. Ce ciudat că a ajuns un ratat !

— Dar chiar asta e cauza, Tib. Bătrînu' Griller n-are pic de gust. Nu dă o para chioară pe nici una din arte, decît doar în teorie, bineînțeles, și de-aia e gata oricînd să-l tămîieze pe indiferent care terchea-berchea în ascensiune, dacă vrei să-mi scuzi licențele moderne. În timp ce Dewpark îi iubește într-adevăr pe Tennyson și Arnold ai lui.

— Eu cred că Tennyson e un poet foarte mare.

— Și eu cred la fel, Tib ; și eu m-am format la școala lui — și o privește o clipă rînjind afectuos. Cît de fatală e iubirea, Tib — mă gîndesc la sentimentul pur, autentic.

Tabitha constată că personajul savurează din plin această nedreptate, acest act de trădare din partea soartei, dar faptul nu o supără ci doar o nedumerește ca și cînd incapacitatea ei de a înțelege ceea ce e necesar s-ar datora poate unei deficiențe din naștere.

Și străbătînd pe jos Fleet Street în soarele de iunie, se întreabă perplexă : „Dar ce găsea de rîs ?"

Cerul, cu albastrul său pal, cu norii săi aurii neclintiți, pare un fundal pentru madone italiene, senin și imperturbabil ; sub el, orașul cu clădirile lui murdare, diferite ca înălțime și urîțenie, strivite unele într-altele parcă de presiunea unui înfiorător seism, cu învălmășeala funcționarilor croindu-și drum cu coatele pe trotuare, chipurile lor — asemeni meloanelor lor prăfoase sau a jobenelor uzate și cu patină argintie de pe urma ploilor — părînd doar niște simple ustensile necesare cîștigării traiului, cu ochi pentru a vedea registrele, cu urechi pentru a auzi ordinele, cu orificii pentru a fi alimentate, cu obraji pentru a fi rași, cu gîturi pentru a purta gulere, totul arată ca un colț de iad, mai plastic, mai suprapopulat, mai însuflețit și mai plin de încărcătură emoțională decît orice tablou al lui Bosch. Iar Tabitha care nu vede nimic din tot ce o înconjoară se simte totuși hăituită de ceva imperios ce o umple de panică. Aproape că aleargă pe trotuar, de

parcă slujba pe care trebuie s-o obţină neapărat i-ar scăpa chiar în clipa aceea printre degete. Îşi repetă în gînd : „Dewpark la azil — cum poate să rîdă cineva de un lucru ca ăsta ?“

52

CÎT DESPRE WRINCH, pe care îl vizitează acasă chiar în după-amiaza aceea, îl găseşte în plină petrecere. Chemat în vestibul ca să stea de vorbă cu ea, Wrinch se uită la Tabitha cu privirea aceea a lui vagă, îndepărtată, şi articulează sugestia că profesorul Griller ar putea să-i ofere ceva, poate într-o redacţie. Între timp, n-ar dori Tabitha să bea o ceaşcă de ceai ? Refuză ceaiul şi se pregăteşte să plece cînd Boole apare în fugă. O prinde de ambele mîini şi scoate exclamaţii puternice.

— Scumpă doamnă, unde v-aţi ascuns ? Lumina noastră a dispărut.

Nu vrea să audă de plecarea ei.

— Sigur că Wrinch o să vă găsească o slujbă ; am să-i pretind eu. Ştiţi că-mi publică volumul despre Decadenţă, cu toate desenele lui Dobey ? O lucrare absolut şocantă. Chicoteşte satisfăcut şi continuă : Dar nici nu ştiţi cît de tare o detestă — d-aia şi ţine aşa de mult s-o publice. Acum că veacul liberal e o noutate răsuflată, se pare că iar am ajuns noi la modă.

Tabitha îl priveşte cu uimire şi nerăbdare pe omuleţul exaltat care încearcă s-o tragă spre scări. I se pare că Boole s-a schimbat neînchipuit de repede în rău, a îmbătrînit, s-a făcut mai ciudat. Nu-şi dă seama că schimbarea s-a produs în ea însăşi. Îşi zice : „E foarte drăguţ din partea lui, dar eu, zău, n-am timp pentru fleacuri literare“.

Iar în dublul salon spaţios, cu pereţii acoperiţi de picturi ale vechilor maeştri, devine tot mai nerăbdătoare în timp ce Boole aduce să-i prezinte un tînăr după altul, rostind cu glas sonor nume ininteligibile : — Doamnă Bonser, domnul Meoo... care doreşte să abolească dreptul de proprietate ; domnul Sniy... care calcă pe tăciuni încinşi cu

picioarele goale — și rîzînd îl împinge în față pe un tînăr voinic, sfios, cu fața congestionată. Prietenul meu, domnul Tssmoa... care crede în bombe și care vă adoră.

Într-adevăr, ultimii doi tineri rostesc un fel de discursuri care par s-o felicite pe Tabitha pentru vestitul proces. Pentru ei, faptul că a fost în conflict cu legea este un motiv de stimă.

Acordînd acum mai multă atenție invitaților, Tabitha reflectează : „Doamne, ce mai colecție ! Unde oare găsește bietul Wrinch asemenea exemplare năstrușnice ?“ Îl privește cu suspiciune și dezgust pe stăpînul casei, care, cu figura lui prelungă, melancolică, purtînd încă amprenta disciplinei riguroase a unei educații conformiste, se deplasează prin mulțimea de extatici, iogiști, adepți ai lui Kropotkin, Bucharin, celtiști mistici, rosicruciani*, expresioniști, amestecați bineînțeles cu bogătași degustători de artă și cucoane mondene — veacul cel nou, după propria-i expresie.

53

IAR ACEST VEAC NOU e prezent în imaginația fiecăruia deoarece se deosebește de cel vechi, nu numai prin cifrele magice zero-zero, marcate pe calendar dar mai ales prin război și prin moartea bătrînei regine. Le inspiră tuturor o atît de profundă neliniște încît s-ar putea spune că e ceva asemănător cu o schimbare de aer. Oamenii îl respiră, și calitatea lui e noutatea pură, e contemplarea unor nesfîrșite întinderi de teritoriu virgin. Următoarele două zero-uri sînt la mai bine de nouăzeci de ani depărtare.

Toată lumea se așteaptă la noutăți în artă, în legislatură, în politică, în moravuri ; istoria însăși este reîmprospătată zi de zi. Tineri întreprinzători, în căutarea unui domeniu fertil de exploatare, au descoperit repede anii nouăzeci, iar necrologurile lui Sturge concepute — ca întotdeauna cînd e vorba de cei dispăruți — cu referiri istorice, le-au creat, lui și celor din grupul lui, o aureolă de figuri marcante ale

* Membri ai unei societăți cultivînd tradiții oculte și magie, presupusă a fi fost fondată în 1484 de Christian Rosenkranz.

acelei epoci. Boole, la patruzeci şi şapte de ani, este o relicvă vie a antichităţii. De aceea, atunci cînd le strigă tuturor celor de faţă : „Daţi-mi voie să vi-o prezint pe doamna Bonser, doamna Bonser de la revista *The Bankside, chère amie* a lui Bunsurge" privirile îndreptate spre Tabitha sînt pline de aprobare şi de curiozitate. Curînd e înconjurată de o mulţime de bărbaţi.

— Încîntat de cunoştinţă, doamnă Bonser. L-aţi cunoscut într-adevăr pe Beardsley ?

— Nu, cred că l-am întîlnit doar o singură dată. Vocea Tabithei lasă să se înţeleagă că nu prea îl preţuieşte pe Beardsley.

— Doamnă Bonser, scuzaţi-mă..., o abordează un tînăr înflăcărat. De atîta timp ţin să vă cunosc. Scriu o teză despre mişcarea estetică. Oare poate fi considerată o mişcare ?

Tabitha îl priveşte întrebător şi trist pe tînărul entuziast. Oare a fost într-adevăr ceva demn de luat în seamă ?

— A avut o importanţă enormă. Una din marile noastre revoluţii, a făcut să se prăbuşească bastilia victoriană. Şi. încîntat de însăşi ideea distrugerii, tînărul schiţează tabloul eroilor pornind la luptă împotriva unei tiranii': Morris* demascîndu-i pe cei avizi de bani, Pater** şi Symons*** subminînd o moralitate filistină, Sturge şi Boole eliberînd sufletele închise în temniţele întunecoase.

— Dar domnul Sturge a fost un om bisericos, precizează Tabitha, şi o admira foarte mult pe bătrîna regină.

— Ei, dar ăsta-i un aspect foarte interesant.

Dar Tabitha se preface că a zărit o cunoştinţă şi se îndreaptă spre uşă. Nu mai poate suporta neroziile acestea care-i exacerbează starea de spirit. E încă stăpînită de acea panică nedefinită care a cuprins-o atît de subit şi de total la vederea rînjetului lui Manklow. O apasă ca o senzaţie de alarmă şi teamă ; i se pare că poate a fost indusă în eroare asupra sensului lucrurilor, amăgită de un vis.

---

* William Morris (1834—1896) pictor, poet şi scriitor socialist englez.

** Walter Moratio Pater (1839—1894) critic, eseist şi romancier englez.

*** Arthur Symons (1865—1945) poet şi critic englez.

Trece privind cu insolență în jur și cînd ajunge în sfîrșit la ieșire, simte o mînă pe brațul ei.

— Doamnă Bonser, doamnă Bonser, rostește o voce ascuțită.

Tabitha descoperă un omuleț cu obraji rozalii, de cel puțin șaizeci de ani, purtînd la pantalonii de dimineață, în dungi, o jachetă neagră foarte scurtă pe care pare să-i fie prea mare — ca mai toate veșmintele purtate de bătrîni.

— Dar asta e minunat, un adevărat noroc. Îi apucă mîinile Tabithei în gheara lui osoasă și le scutură în sus și-n jos. V-am prins în sfîrșit și chiar la timp. Vreți să scăpați de aici, nu ? Și eu la fel. Ce mai muzeu ! Petrecerile bătrînului Wrinch devin tot mai trăznite. De cînd a venit la putere noul guvern, Wrinch adună la el pe toți nebunii de prin ospicii. O să plecăm împreună.

— Scuzați-mă, dar...

— Știu, habar n-aveți cine sînt, nu mă recunoașteți. Nu face nimic. Nici n-aveți cum să știți. Și n-ați citit nici scrisoarea mea. Mă numesc Gollan, James Gollan.

Tabitha își amintește numele ca fiind al unui bogat fabricant în industria metalurgică, pe care Sturge încercase să-l atragă în comitetul de conducere al revistei *The Bankside*. Și bucuroasă că nu e vreun creator sau estet, îi răspunde ceva mai politicos :

— Oh, desigur, mi-ați scris în legătură cu niște desene, da, făcute de Dobey.

— Dobey ? Dobey ? Nu, dumneavoastră m-ați rugat să mă întîlnesc cu un scriitor. Dar vă mărturisesc că nu prea m-a atras cuibul de păsări cîntătoare al lui Fred Sturge. În schimb m-am apucat să cultiv trandafiri. Trebuie să veniți să-mi vedeți trandafirii. Pot să vă arăt ceva într-adevăr frumos. Un trandafir negru. Primul din lume.

— Mi-ar face multă plăcere, dar în momentul de față eu...

— Veniți, trebuie să profităm întotdeauna de clipa prezentă. Autobuzul meu e la poartă.

— Eu zău ar trebui să...

Chiar atunci o tînără femeie mărunțică și slăbuță, foarte palidă, cu o frunte înaltă marcată deja de cutele îngrijorării și nedumeririi, îi întinde Tabithei o mînă la fel de

fierbinte și uscată ca și a tatălui ei, se prezintă „doamna Stone" și continuă cu o grabă nervoasă :

— Veniți, vă rog. Papa adoră să-și arate noul trandafir ; cultivarea trandafirilor e un hobby atît de drăguț, nu găsiți ?

— Încearcă să-mi găsească o ocupație pentru cînd am să mă retrag din afaceri, îi explică Gollan, pufnind în rîs. De parcă n-am să fiu în stare să mă distrez. Și luînd-o pe Tabitha de braț, strigă : Zece... cinci minute... veniți. Da, trebuie să veniți.

O călăuzește spre ușă cu neașteptată forță. Pe Tabitha o surprinde acest mod de comportare dar înainte de a apuca să se indigneze se și trezește în autobuzul care se dovedește a fi un imens Daimler nou.

— Să mă retrag, să mă retrag, vociferează Gollan, în timp ce mașina se pune în mișcare. N-am nevoie să mă retrag.

— Oh, papa, exclamă doamna Stone, doar știi ce spun doctorii.

— Doctorii, doctorii, ăștia spun orice. Consultă un doctor și ai să afli răspunsul.

Tabitha e condusă într-o casă complicat mobilată într-un amestec de stiluri. În salonul de la etaj i se arată patru trandafiri într-un vas de sticlă.

— Cultivați în Sussex. Acolo e sera mea de trandafiri, toți numai unicate. Uitați-vă la acesta, o să cîștige toate medaliile *Negru Gollan.*

Tabitha admiră trandafirul, care i se pare roșu ; ce e drept, un roșu foarte închis. Dar intuiește că nu trebuie să spună acest lucru, că printre cultivatorii de trandafiri, culorile au denumiri speciale.

— Iar acesta, doamnă Bonser, a cîștigat medalia de anul trecut. L-am numit *Veac nou Gollan.* Îi arată un alt trandafir roșu închis, de o nuanță ușor diferită. Eram gata să-i spunem *Albastru Gollan* dar ne-am gîndit că l-am putea face și mai albastru ca să-l prezentăm drept negru pentru premiu.

— Oh, dar e într-adevăr albastru, declară Tabitha politicos. Perfect albastru.

Omulețul e încîntat.

— Trebuie să veniți la Hackstraw... să-i vedeți în seră. De ce nu chiar acum ? E doar la o jumătate de oră. Veniți și stați...

Tabitha, uimită de această insistență, își cere scuze, reușește să scape în cele din urmă și se duce acasă. Dar Gollan îi telefonează a doua zi de dimineață ca s-o invite la masă la prînz. După aceea o duce la un matineu.

A doua zi trece pe la Casa cu cedri ca s-o invite la plimbare cu mașina pînă la o vestită grădină de trandafiri și apoi acasă în Portland Place, la ceai. Acolo o întîmpină doamna Stone care îi sugerează : „Poate vreți să vă spălați pe mîini", și o conduce într-o micuță cameră de zi. Se oprește și o privește alarmată pe Tabitha.

— Îmi închipui că v-a invitat la Hackstraw. Se cuvine să vă previn că de cîtva timp încoace am fost foarte îngrijorați din cauza lui ; starea sănătății lui e foarte proastă. De ani de zile muncește peste măsură ; și tensiunea lui e teribil de ridicată ; poate să cadă mort în orice clipă. Și cu o privire deznădăjduită, murmură : Dar noi nu vrem să profite cineva de această situație.

Și atunci o altă voce intervine.

— Ei, Annie, gîndește-te cum vorbești.

Tabitha, mai mult uimită decît jignită de acest neașteptat atac din partea doamnei Stone, se întoarce și vede în spatele ei un bărbat gras și chel de vreo cincizeci de ani, îmbrăcat cu un costum din tweed. Bărbatul cel gras întinde mîna.

— Stone e numele meu. Nu trebuie să ascultați tot ce spune soția mea ; dar adevărul e că starea sănătății lui Sir James o îngrijorează foarte tare.

— Nu e vorba numai de asta ; e întreaga situație.

— Și care e exact situația ? întreabă Tabitha.

Reiese acum că soții Stone sînt în panică din cauza lui Gollan care, în ultimii doi ani de cînd îi murise soția, făcuse trei cereri în căsătorie.

— Chiar luna trecută i-a cerut mîna Lady-ei Bingwell, dar din fericire l-a refuzat pentru că ea vrea să trăiască la țară.

— Bineînțeles, o astfel de femeie l-ar jefui pur și simplu, declară doamna Stone. Deși trebuie să recunosc că relațiile ei sînt respectabile.

Înțelegînd aluziile, Tabitha răspunde cu răceală :

— Nu e cazul să vă alarmați. Sir James nu mi-a făcut nici un fel de avansuri.

— O s-o facă. Soțul și soția vorbesc într-un glas și cu vehemență.

Dar în clipa aceea ușa se dă de perete și Gollan pătrunde ca o vijelie în cameră.

— Ce-i asta — consiliu de familie ? Doamnă Bonser, nu le dați atenție. Vor să mă îngroape de viu. Vă poftesc să luăm ceaiul împreună. Mergem în oraș. O conduce pe Tabitha la parter, o instalează în mașină și-i spune șoferului : La Gunters. Îi explică Tabithei : Sînt bine intenționați, doamnă Bonser, dar fac prea mult caz. Nu există pe lume fiică mai bună ca Ann sau un ginere mai bun ca Hector dar amîndoi se agită tot timpul și ar vrea să mă țină sub un glob de sticlă.

— Dar, Sir James, și dumneavoastră spuneați că ar trebui să vă retrageți din afaceri.

— Să mă retrag. Da, o să mă retrag cît de curînd posibil. Dar vreau să văd cine o să se ocupe de afaceri în locul meu ? Hector Stone ? El își închipuie că poate. Se și vede în postura de președinte la Consolidated Lines. Dar toate chestiile astea sînt neinteresante, plicticoase. Nu sînt pentru o doamnă. Spuneți-mi, vă plac safirele ?

— Îmi place tot ce e frumos.

— Știu unde se poate găsi un safir de calitate, tăiat artistic — o piatră minunată. Vreau să vi-l dăruiesc.

— Nu, Sir James, vă rog, nu se poate.

Gollan își cere scuze. Dar a doua zi de dimineață îi telefonează.

— Bertie, ți-am scris atunci imediat după procesul dumitale. Sper că nu te superi dacă-ți spun Bertie ? Știu că așa îți spunea și Sturge.

— Da, dar...

— N-ai citit niciodată scrisoarea mea, bineînțeles : doamnele nu citesc niciodată scrisorile. Dar eu te-am rugat ceva în acea scrisoare. Te rugam să vii să vizitezi Hackstraw, cu cele mai frumoase saloane din Sussex, ca să vezi dacă îți plac. Știu ce-ți cer, Bertie ; dar ai posibilitatea să

alegi. Nu mă sfiesc să-ți spun că am renunțat la dumneata cînd am auzit că Ducat ți-a făcut propuneri.

— Dar, Sir James, sînt sigură că ați putea găsi...

— Să nu crezi asta... am încercat. Femei care să corespundă sînt destul de rare. E lady Bingwell, desigur, dar e atît de îngrozitor de urîtă ; și doamna Fratt, care organiza serate pentru Liga crucii roșii, dar e o scorpie. În plus, pe dumneata te stimez, Bertie, te admir. Spune-mi, ce-ți propunea exact Ducat... sau sînt prea indiscret ?

— Mă tem că nu pot să...

— Ai dreptate ; și nici nu cred c-ar fi o situație convenabilă pentru un loc ca Hackstraw. Nici prin minte nu mi-ar trece. Îți fac o propunere fermă. Dacă ai consimți să devii soția mea, m-aș socoti cel mai norocos om de pe lume. Dar poate sînt prea bătrîn, poate mă consideri o pacoste afurisită și prăpădită. În regulă. Nu-i cu supărare. Închide telefonul !

Tabitha se bucură să închidă telefonul. Propunerea o uluise. Se cutremură la gîndul de a-l avea pe Gollan de bărbat, la gîndul bătrînului trup descărnat și al încheieturilor trosnitoare.

Faptul că pare să pună preț pe calitățile ei de gazdă cu experiență n-o determină cîtuși de puțin să-i aprecieze mai binevoitor oferta. Tabitha începuse să se deprindă cu ideea că se bucură de o reputație deosebită, că seratele ei din West Street au ajuns vestite. O cunoscuse cîndva pe Lady Bingwell despre care se zicea că numai datorită ei primul soț a ajuns episcop iar al doilea ministru de cabinet ; Tabithei îi displăcuse profund această lady pentru că era o femeie cumplit de flecară, abilă în conversație și maniere dar fără dram de sinceritate. Sturge, mentorul Tabithei, o asemănase cu un bufet căruia nu-i lipsea nici tăblia de marmură și nici sanviciurile vechi.

O reputație văzută dinăuntru apare întotdeauna goală, lipsită de conținut. Nu se poate trăi într-un sanctuar. Tabitha jucase rolul de gazdă în numele lui Sturge, nu din vocație ci pentru că el dorise acest lucru, pentru binele cauzei.

54

DAR APROAPE IMEDIAT după ce lasă telefonul din mînă şi străbate micul hol ticsit şi întunecos, o cuprinde un simţămînt de nimicnicie : acel dispreţ de sine care apare spontan la cel ce fuge din faţa datoriei.

Îşi dă seama că această căsătorie îi va oferi securitate şi o poziţie legală de o covîrşitoare importanţă pentru viitorul lui John cît şi al ei propriu.

Are de făcut tîrguieli pentru casă şi în timp ce trece de băcan la măcelar pe lîngă o mulţime de femei ale căror rochii de vară — în mod inexplicabil — nu le fac să arate mai vesele, ba din contră, par mai preocupate şi parcă total inconştiente că e vară, Tabitha îşi repetă agitată : „Şi ce dacă e bătrîn şi ciudat şi n-are nevoie de mine decît ca amfitrioană pentru ca să se poată făli cu noua lui casă — aş fi o nemernică să-l refuz. N-am nici un drept să pun nişte sentimente ridicole pe primul plan".

Se pare, totuşi, că asemenea sentimente ridicole, sentimente romanţioase, încă mai sălăşluiesc la treizeci şi trei de ani, în inima ei, fiindcă se luptă cu sine însăşi timp de două zile înainte de a-i scrie lui Gollan o scrisoare demnă, cerîndu-şi scuze pentru modul brusc în care i-a vorbit la telefon.

În mai puţin de o oră Daimler-ul apare în faţa Casei cu cedri pentru a o conduce pe Tabitha în oraş, stîrnind uimirea şi curiozitatea locatarilor.

Gollan e emoţionat.

— Lasă, nu trebuie să-mi spui că nu mă iubeşti. Bineînţeles că nu mă iubeşti — de ce m-ai iubi ? Dar eşti o fată deşteaptă. Am văzut cum te-ai descurcat cu Fred Sturge şi ştiu că eşti fata care-mi trebuie.

Tabitha îi vorbeşte de John şi Gollan o linişteşte :

— Ştiu, ştiu ; lumina ochilor tăi. Păi, desigur, John e binevenit. Mie-mi plac băieţii.

Dar faptul că a asigurat-o că nu-i cere să-l iubească o face să se hotărască. Cu sentimentul că îndeplineşte o faptă morală îi declară decisă :

— Dacă sînteţi absolut convins, Sir James.

— James, James. Bineînțeles că sînt absolut convins. Îi strînge mîna. Nici o grijă, eu știu foarte bine ce vreau.

Gollan oprește mașina la bijutier și Tabitha se trezește logodită.

La început e surprinsă, apoi furioasă și sfidătoare, cînd anunțînd logodna, constată că Harry și Clara o dezaprobă.

Clara, zîmbind compătimitor, zice :

— Poate că Sir James nu e chiar atît de bătrîn pe cît arată.

— Șaizeci și patru, Clara ; poți să afli din Who's Who*.

Iar Harry, cu o mină perplexă și bănuitoare zice :

— Doar n-o să-mi spui că ții într-adevăr la ramolitul ăsta, Tibby, nu ? Bănuiesc, desigur, că trebuie să fie bogat.

— Ar fi cazul să te bucuri că mă mărit cu cineva care e bogat și poate să-i asigure lui Johnny o educație corespunzătoare.

— Da, cred că n-ar trebui să mă mire. Te-ai schimbat, firește.

— Slavă domnului că m-am schimbat. Sper și eu că nu mai sînt chiar atît de proastă și egoistă cum am fost.

Și cu o oarecare fermitate austeră, pornește să-și facă datoria față de Gollan.

Ziarele, după ce au dat amănunte despre logodnă, fac acum presupuneri că Sir James va renunța la afaceri și se va retrage împreună cu mireasa lui.

Soții Stone, la început alarmați dar acum impresionați de puterea de seducție a Tabithei, s-au grăbit chiar în ziua logodnei să se împace cu ea și să adopte același ton.

— Sîntem siguri că veți fi de acord, doamnă Bonser, că cel mai important lucru pentru noi toți este sănătatea lui Sir James. Trebuie să-l convingem să se retragă, să renunțe la toate aceste funcții de conducere.

Și Tabitha, înțelegînd că i se propune de fapt un pact de familie, aprobă călduros necesitatea retragerii din afaceri a lui Sir James. Între cei trei se creează un climat de stimă reciprocă, în timp ce pun împreună la punct acest plan.

La următoarea ei întîlnire cu Gollan, Tabitha îi spune :

---

* O lucrare de referință (anuar) conținînd scurte note biografice despre personalitățile unei țări.

— James, sper că o să te retragi înainte de căsătoria noastră, nu ? Ar fi momentul cel mai potrivit.

— Da, da, oricînd vrei tu, orice vrei tu, draga mea — sînt cu totul la dispoziţia ta. Da, am să mă retrag. Cît de repede cu putinţă.

Într-adevăr Hector Stone, acel grăsan atît de calm, de binevoitor, a dat dovadă de o energie colosală pentru a profita de această ocazie ca să scape de socrul lui. Directorii au şi început să-i telefoneze, reporterii îl caută, într-o jumătate de duzină de firme se trag sforile pentru a-l înscăuna pe Stone în locul bătrînului. Două fabrici lansează o listă de subscripţie pentru o festivitate şi un cadou în vederea retragerii din activitate a lui Sir James Gollan.

— Uite cum se grăbesc să mă dea de o parte, îi spune el Tabithei în felul său agitat şi totuşi detaşat care lasă atît de puţin să se întrevadă adevăratele lui simţăminte. Daţi-i un picior vechiului hîrb. Dar nu face nimic. Aş fi un neghiob dacă mi-aş călca promisiunea. Hector e un intrigant, dar nu trebuie să ne sinchisim de asta. Păi, dacă ar vedea că mă costă şi că nu mă ţin de cuvînt atunci ar însemna că mă are la mînă, nu-i aşa ? Aş fi un idiot la fel de mare ca şi el. Şi apoi noi doi vrem să avem tot timpul la dispoziţia noastră, nu-i aşa, Bertie ?

Şi zilnic face cumpărături. Are o pasiune pentru cumpărături. Cumpără covoare, porţelanuri, tablouri, perdele şi despre toate vrea să afle părerea Tabithei.

— Îţi place asta, Bertie ?

— Dacă-ţi place ţie, James.

— Nu, nu, tu trebuie să alegi. E pentru casa ta. Vreau ca Hackstraw să-ţi fie pe plac.

Zilnic Tabitha se întoarce acasă atît de epuizată de hotărîrile întotdeauna dificil de luat pentru gustul ei nesigur încît nu mai poate face altceva decît să se vîre în pat.

La urma urmei nunta survine ca o uşurare, o portiţă spre linişte. E adevărat că Harry, încă afectat de o profundă nemulţumire de ordin moral, participă la ceremonie în redingota lui mai puţin bună — aceea ponosită şi cu o pată mare roşietică de acid pe rever ; dar la masă bea multă şampanie şi se binedispune. Îşi priveşte propria soartă cu indignare şi uimire şi prinzînd-o pe Tabitha pe scări în momentul plecării, o înghesuie într-un colţ.

— Noi doi nici n-am apucat să stăm de vorbă ca lumea. Oh, știu că nu-i vina ta. Mă las mînat de colo-colo. M-am împotmolit într-un făgaș aici, Tibs. N-am timp nici să-mi fac meseria cum trebuie. Să-i ia naiba pe pacienți ; te trag în jos, te leagă de mîini și de picioare și apoi se miră că nu ții pasul cu vremurile.

Oaspeții așteaptă cu toții înșirați de o parte și de alta a scărilor ; Gollan stă în ușa vestibulului, dar Harry se proptește ca un zid în fața Tabithei și ridică vocea.

— Și acum, toată povestea asta ! E o rușine, Tibby ; ar fi trebuit să ne mai acorzi o șansă — atît mie, cît și ție.

Fratele și sora se privesc unul pe altul cu egală dezaprobare. Tabitha îl sărută în grabă iar pe cînd coboară scările și urcă apoi în mașină chipul ei poartă o expresie tristă și iertătoare. Se simte întocmai ca profetul care nu este onorat în patria sa pentru că nimeni nu realizează că el a căpătat darul profeției. Tabitha nu-și flutură mîna la geam în timp ce mașina se îndepărtează.

Bătrînul domn îi ia mîna și schițează, cu buzele sale subțiri, un zîmbet care-i dezvăluie șirurile de dinți de porțelan.

— Hei, acum am pornit la drum ; acum o să fie bine.

Și la aceste cuvinte, Tabitha, încă rănită de privirile condescendente ale celor din Frood Green, răspunde cu o încuviințare entuziastă. Pentru că simte acum, cu deosebită forță, cîtă dreptate a avut ; și cît de nedrepți, de înguști s-au dovedit Harry și sentimentalii din Frood Green. E pătrunsă de simțămîntul valorii pe care o are o situație legală și universal recunoscută. E soție legitimă acum, cu drepturi și îndatoriri. Îi strînge mîna lui Gollan și răspunde zîmbetului său cu solicitudine maternă.

— Nu te simți prea obosit, James ?

— Obosit, eu ? Eu nu mă simt obosit niciodată.

Dar Tabitha se opune să meargă la teatru în seara aceea, cum fusese proiectat. James e prea obosit. Trebuie să se culce devreme.

— Dacă spui tu, Bertie. O ascultă supus pe scumpa lui. Fac exact cum vrei tu...

55

PERECHEA URMEAZĂ să rămînă la Londra în seara aceea şi să plece mai departe la Paris a doua zi. Dar de dimineaţă, cînd se trezeşte şi se uită spre celălalt pat, Tabitha constată că e gol. Chelnerul care aduce micul dejun pe măsuţa cu rotile îi dă şi un bilet. Gollan îi scrie că a primit un telefon de la arhitectul care se ocupă de unele îmbunătăţiri la Hackstraw şi că a dat o fugă pînă acolo să-i spună imbecilului ce are de făcut. „Mă tem că o să fim nevoiţi să amînăm plecarea pînă mîine, dar trebuia să mă asigur cu ochii mei că Hackstraw va fi gata pentru tine."

Îi telefonează la ora prînzului ca s-o asigure că lucrul merge bine ; apoi la ora cinei, ca s-o roage să vină şi ea acolo.

— Sîntem ţinuţi în loc de o grămadă de dificultăţi, poate să mai dureze o săptămînă pînă să punem totul la punct şi eu nu pot să mă lipsesc de tine o săptămînă, Bertie.

Tabitha, oarecum mirată, îi găseşte scuze omului, punîndu-i comportarea pe seama stării lui nervoase şi a vîrstei înaintate. Se duce în Sussex şi-l găseşte extrem de aferat, în veşnic conflict cu arhitecţii, proiectanţii de grădini, decoratorii, lucrătorii şi electricienii, dirijîndu-i pe toţi o dată, hărţuindu-i.

Casa, cu excepţia unui dormitor somptuos şi a salonaşului învecinat unde Gollan doarme pe un pat de campanie, e în plină reconstrucţie.

— Trebuia să fie o surpriză pentru tine, draga mea, dar idioţii ăştia au făcut totul pe dos. Dacă n-aş fi venit eu ar fi lungit-o aşa pînă la Crăciun.

Totul pare că se face numai pentru ea. Într-adevăr, Tabitha nu se poate lămuri dacă Gollan şi-a dat atîta osteneală s-o acapareze pentru că îi trebuie o amfitrioană potrivită la Hackstraw, noua lui jucărie, noul lui hobby de a face pe magnatul de ţară ; sau dacă i-a fluturat conacul Hackstraw în faţa ochilor ca pe o momeală pentru presupusa ei pasiune de a fi gazdă. Gollan se comportă asemeni celui care se desfată cu o nouă achiziţie nu numai pentru că e un obiect frumos, dar şi pentru că e o raritate, şi că-

ruia îi aduce un îndoit omagiu destinîndu-i o vitrină splendidă, pentru a-l expune. O copleşeşte cu diferite cadouri ; dar toate — rochii, bijuterii, mobile — sînt menite totodată şi să facă onoare conacului Hackstraw. Sînt imperios necesare pentru ea, în calitatea ei de stăpînă la Hackstraw.

Deşi Tabitha e mirată şi regretă chiar că i se pretinde să facă atît de puţin, Gollan îi repetă mereu că ţine foarte mult la prezenţa ei alături de el. Îi turuie de toate cît e ziua de lungă ; şi la orice oră din noapte e capabil să dea buzna în dormitorul ei ca să-i comunice cîte ceva, vreo idee pentru o nouă extravaganţă. Doarme, după cîte se pare, foarte puţin ; şi văzîndu-l afară pe orice vreme îşi aminteşte că are datoria să-i poarte de grijă. Protestează împotriva excesului lui de activitate. Aceste proteste n-au nici un efect ; oarecum înciudată, într-o după-amiază friguroasă, văzîndu-l în grădină, fără haină pe el, dirijînd lucrările unei noi săpături imense, se duce la el şi-i atrage sever atenţia că e ora ceaiului, că e în picioare fără întrerupere de la prînz şi că riscă să răcească.

Gollan îşi cere mii de scuze.

— Iartă-mă, draga mea. Sînt o bătrînă pacoste, nu-i aşa ? Dar ce pot să fac ? Cineva trebuie să-i mîne de la spate.

— Dar tu trebuie să-ţi acorzi şi puţină odihnă.

Gollan o priveşte cu o expresie vagă de parcă n-ar fi auzit o vorbă şi continuă :

— Uită-te numai aici ; n-o să poată termina fîntîna pentru că n-a sosit cablul pentru pompă.

— Dacă n-a sosit, asta e, trebuie să aştepte. Şi luîndu-l de braţ, Tabitha îi vorbeşte cu vocea blîndă dar inflexibilă a femeii care e stăpînă în casă :

— Acuma vino la ceai — e pregătit.

Dar Gollan nu se urneşte.

— Ei drăcie, se găsesc kilometri de cablu la Londra. La ce servesc telefoanele şi automobilele ? Majoritatea oamenilor ăştia trăiesc încă în Evul Mediu.

— Dar îţi dai seama că e trecut de ora cinci ?

— Doar o clipă... şi dintr-o dată a dispărut. Tabitha nu-l mai vede pînă la ora cinei, care e foarte tîrzie. Îi face reproşuri dar el se uită din nou la ea, sau mai bine zis, prin ea cu o privire distrată.

— Iartă-mă, Bertie. Ce pacoste bătrînă mai sînt şi eu. Dar ştii bine — totu-i pentru tine.

Tabitha îl scrutează cu suspiciune. Dintr-o dată o străfulgeră gîndul că acest omuleţ politicos joacă un joc politicos cu ea. Brusc exclamă :

— Eu cred că o faci intenţionat, James.

— Totu-i pentru tine, draga mea ; numai pentru tine, Bertie. O clipă ochii lui apoşi, decoloraţi se uită într-ai ei, dar cu o expresie atît de ciudată, încît n-o poate descifra. Totu-i pentru tine, Bertie. Aoleo, am uitat de... şi se năpusteşte spre telefon. Cina se amînă cu încă o jumătate de oră.

În ciuda iritării pe care o resimte, Tabitha îşi dă seama că a fost naivă. „E foarte încăpăţînat — dar la ce puteam să mă aştept de la un om ca el care a făcut avere din nimic ?"

Şi cînd Gollan apare în sfîrşit, tot numai scuze, se uită la el cu respect dar şi cu iritare. Reflectează : „Da, am fost o proastă. Se vede limpede cîtă voinţă are ; mi-a dat pur şi simplu o lecţie".

Şi gîndul, cu toate că e enervată, o face să simtă pe neaşteptate o anumită mîngîiere. De parcă ar fi căpătat noi garanţii. Simte o relaxare ca şi cînd ar pătrunde într-o lume a păcii. Simte pentru prima dată în viaţa ei semnificaţia cuvîntului „a aparţine". Căci din copilărie nu mai încercase acest simţămînt.

56

DAR CHIAR ACEASTĂ descoperire a forţei de acţiune a lui Gollan, a voinţei lui pline de energie, îi provoacă o şi mai mare îngrijorare în legătură cu prima întîlnire dintre John şi tatăl său vitreg. În iunie, cînd băiatul are o scurtă vacanţă, aranjează să şi-o petreacă cu ei la Hackstraw, zicîndu-şi : „Nu poate să facă o impresie prea proastă într-un timp aşa de scurt".

Dar în vreme ce-l aşteaptă la gară cu maşina ei cea nouă, abia poate sta locului de nervi. „Slavă domnului, îşi

spune, că i-a trecut nebunia aia cu boxul. Deie domnul să se poarte mai bine decît ultima dată la Harry."

Trenul sosește și John se azvîrle din vagon în brațele Tabithei, dar apoi imediat o apucă de mînă și o trage spre ieșire.

— Haide, mami. Oh, te rog, nu tîndăli ! Și strigă : O să am un cal, și o sală de gimnastică ? Îl știi pe Grove de la școală. Are o sală de gimnastică, o sală a lui personală.

Tabitha nu l-a mai văzut vreodată pe băiat atît de surexcitat ; piratul flegmatic din ultima vacanță se transformase într-un entuziast.

— Dar, Johnny, sper că n-o să te-apuci să ceri tot felul de lucruri...

Băiatul o străpunge cu privirea, obrajii i se îmbujorează și exclamă :

— Oh, doamne, văd că ai de gînd să fii stupidă.

Și în mașină se trage într-un colț, făcîndu-se mic, își lipește obrazul de marginea ferestrei și tace.

— Ești un băiat mare de doisprezece ani, remarcă Tabitha, cuprinsă de indignare. Și acum stai îmbufnat ca un copilaș. Mi-ar fi rușine. Băiatul ridică un umăr ceea ce la el semnifică un dispreț dincolo de cuvinte.

Iar Tabitha își spune : „Evident, se va purta cît se poate de rău, numai pentru că știe bine că ar fi dorit să se poarte frumos". Și în același timp observă frumusețea tenului său, minunat de proaspăt și delicat, genele lui lungi — pe cînd privește îmbufnat la gardurile vii ce zboară pe lîngă mașină — părul lui, buzele bosumflate. Și desfătarea pe care i-o provoacă contemplarea acestei frumuseți îi trezește o durere și mai acută. Tot sufletul ei protestează împotriva destinului care ar putea trăda această inocență și frumusețe sortind-o unei vieți oarecare, mizere și nefericite.

— Dac-o să fii nepoliticos cu Sir James, n-am să ți-o iert niciodată.

— Of, doamne, oare mama asta a mea nu mă poate lăsa odată în pace ?

Dar mașina tocmai intră pe poartă pe lîngă căsuța paznicului și brusc băiatul își uită îmbufnarea. Se așază drept și privește afară ; întrezărind casa mare pătrată din cărămidă roșie cu hornuri din piatră, o casă în stil regina Anne,

care părea scoasă dintr-o imensă cutie de jucării, izbucnește :

— Oh, cît loc e pe-aici. Trebuie neapărat să fie al meu.

Se întoarce și se lipește de ea.

— Oh, mami, mami dragă, cum e el ? E nesuferit ? E zgîrcit ca unchiul Harry ? Ce mi-aș dori eu foarte mult e o mașină.

— Nu țipa, Johnny ; și nu-l sîcîi prea mult pe tatăl tău vitreg. Nu uita că nu stă prea bine cu sănătatea și nu e obișnuit să-l sîcîie băieții mici.

Johnny înregistrează aceste recomandări cu o expresie absentă de parcă n-ar pricepe nimic. Mașina se oprește. Se repede în casă și o explorează pe cont propriu. El e cel care, în cele din urmă, o caută pe Tabitha ca să-i relateze despre minunățiile sălii ei de baie, despre oglinzile ei. Îi explică apoi că electricitatea e produsă de un motor care se află într-o hală anume și că în garaj sînt trei mașini, un banc de lucru plin cu unelte și o rampă.

Se atîrnă de brațul ei și se plimbă împreună prin seră cînd Gollan își face apariția după ce și-a inspectat, ca în fiecare dimineață, trandafirii. Poartă pălăria lui pentru grădină, din pai, de forma unui fetru tirolez.

Băiatul se întoarce spre Tabitha și o întreabă tare :

— Asta e ? Pe cinstea mea, dar e bătrîn bine.

— Ssst, John ; nu vorbi așa tare.

Dar Gollan, ale cărui simțuri sînt extrem de ascuțite, se răsucește iute și exclamă :

— Ce înseamnă asta ? Cine-i bătrîn ? Salut, Johnny. Tocmai veneam să fac cunoștință cu tine. Tu ești boxerul, nu-i așa ? Cum stai cu nasul ? Am să boxez cu tine. Luînd o poziție ciudată, ghemuită, țopăie în jurul băiatului, agitîndu-și pumnii și repezindu-și capul dintr-o parte într-alta.

Vrea probabil să demonstreze cît e de tînăr.

Privirea băiatului e acum plină de dispreț. Gîndește fără doar și poate că bătrînul ăsta bizar e și neghiob pe deasupra. Tabitha încearcă să întrerupă scena jenantă întrebînd cînd o să fie gata lămpile electrice.

Dar Gollan răcnește :

— Vechiul stil, Johnny, cu amîndouă mîinile, ca Mendoza. Scoate din buzunar o tabacheră. Vrei o țigară ?

John se holbează la el.

— Nu fumez.

Şi Tabitha protestează :

— James, n-are nici treisprezece ani încă.

— Eu fumam la vîrsta lui, şi nu mi-a făcut nici un rău. Ei bine, Johnny, ce facem acum ? Ai văzut motorul cel nou ? Ştii totul despre motoare, nu ? Vino cu mine să-mi spui de ce nu merge.

John clătină uşor din cap. Îl priveşte bănuitor pe Gollan. Îşi dă seama că i se oferă o momeală, o jucărie.

— Întotdeauna se întîmplă la fel cu motoarele astea cu motorină ; se blochează injectoarele, explică Gollan.

Pentru o clipă, pe faţa lui John bănuiala şi mîndria se luptă cu curiozitatea. Dar ochii încep să-i strălucească. E totuşi încă prea copil ca să se poată stăpîni.

— Ce sînt injectoarele ?

— Injectoarele, dacă vrei să ştii, sînt o pacoste afurisită care împroaşcă. Dar vino să te uiţi, băiete. O să-l punem pe mecanic să demonteze motorul.

Cei doi bărbaţi dispar pe coridor şi vocea lui John răsună explicînd că şi el are un motor, o locomotivă în miniatură. Vocea lui Gollan i se alătură pe o notă doar cu un pic mai puţin ascuţită şi animată.

Tabitha oftează uşurată. Simte că a depăşit un moment dificil. Şi îi e recunoscătoare lui Gollan. Reflectează : „În sfîrşit, băiatul va avea ceva asemănător unui tată care să se intereseze de el."

Într-adevăr, în următoarele trei zile arareori îl vede pe John în afara orelor de masă. Îşi petrece tot timpul cu Gollan în hala maşinilor sau în garaj sau chiar la fierarul din sat. Fierarul e totodată şi principalul mecanic din regiune.

Şi cît e ziua de lungă cei doi discută despre motoare, de la egal la egal după cîte se pare. Ba chiar Tabitha are impresia că Johnny e cel mai serios dintre ei doi. Gollan se holbează tot timpul lui John, rîzînd, aruncînd ochiade spre Tabitha ca să-i atragă atenţia asupra vreunui lucru nostim sau inteligent spus de băiat, scoţînd acele exclamaţii, făcînd acele strîmbături cu ajutorul cărora oamenii în vîrstă, în special cei nedeprinşi cu copiii, obişnuiesc să-şi exprime misterioasa emoţie pe care le-o provoacă aceştia.

„Cred că e un eveniment pentru el", își spune Tabitha. În încîntarea ei față de această neașteptată prietenie începe să-l îndrăgească pe Gollan. Îl susține cu căldură cînd într-o zi Gollan declară că John trebuie să meargă la biserică.

Cumpărînd Hackstraw și devenind astfel moșier, a ajuns la concluzia că a merge la biserică face parte din îndatoririle unui nobil de țară.

— Dar nu sîntem obligați să mergem la biserică, obiectează John.

— E altceva acum, îi explică Tabitha. La țară toată lumea merge la biserică.

— Biserică dimineața, motoare după-masa, întărește Gollan, ăsta-i programul.

John nu mai protestează. Și cînd cei trei se adună în strana rezervată familiei Gollan — în mare măsură tocmai din această cauză — Tabitha constată că urmărește slujba cu plăcere.

— Binecuvîntat fie numele tău. În timp ce rostește aceste cuvinte, Tabitha simte un profund regret că nu există un dumnezeu care să primească mulțumirile celor care sînt blagosloviți cu pace și iubire.

57

AFECȚIUNEA LUI GOLLAN pentru John nu scade nici după ce băiatul se întoarce la școală.

În aceeași seară se ivește pe neașteptate în camera Tabithei pentru a-i declara :

— O să-mi lipsească Johnny al tău ; are ceva minte în cap, băiatu' ăsta. Și apoi, răsărind din nou de după ușă : De ce nu mi-a făcut un nepot umflatu' ăla de Hector ? Dispare tot la fel de subit cum apăruse. Da, drăguț băiat. Face iarăși un salt înăuntru, cu cravata într-o mînă și gulerul în cealaltă. O să ajungă un bun inginer.

— Dar bine, James, tuturor copiilor le plac mașinăriile: sînt exact ca niște jucării mari pentru ei.

Dar James, întocmai ca și John, arareori dă atenție argumentelor. Răspunde cu entuziasm :

— Bineînțeles că așa e ; copiii adoră motoarele. Și mie mi-au plăcut. Primul meu motor l-am făcut dintr-un bidon vechi de vopsea. Trebuia să-l vezi pe Johnny cu cilindrii ăia. O să ajungă inginer, băiatul ăsta, un inginer pe cinste. Dar tu ai nevoie de odihnă. Sînt o bătrînă pacoste.

Gollan dispare, dar reapare iar pe la ora trei dimineața cînd, trezită de o tuse, Tabitha sare în sus și-l vede pe bătrîn în cămașă de noapte stînd în mijlocul camerei cu o lanternă licărindu-i în mînă.

— Nu te-am trezit, sper ? Erai trează, nu-i așa ? Nu, nu erai trează, sînt o pacos...

— Nu, zău nu dormeam.

— Mă gîndeam că o să instalăm atelierul lui Johnny lîngă ferma de lapte ; dar zău, cred că o uzină ar fi mai potrivită pentru el, o uzină adevărată. Niciunde nu poate învăța un băiat mai multe despre lume ca într-un atelier mecanic.

— Bine, James, dar Johnny are abia doisprezece ani și jumătate.

— Eu lucram în ateliere la unsprezece ; nu-i nicicînd prea devreme să faci începutul.

Tabitha nu ia lucrurile în serios. Se bucură că Gollan și John sînt în corespondență și cînd, drept rezultat, vede sosind la Hackstraw o echipă de muncitori pentru a transforma un grajd în atelier mecanic, e cuprinsă de admirație. „Leit James — nu pierde timpul nici o clipă. Și ce înseamnă să fii bogat ! Acum el și Johnny au o cameră drăguță de joacă."

Într-adevăr, cînd John vine acasă de Crăciun, își petrece cea mai mare parte din timp în acel atelier unde Gollan, învățîndu-l să mînuiască strungul și burghiul, îi povestește despre ucenicia sa făcută în urmă cu cincizeci de ani. Sînt comandate noi mașinării, se conturează proiectul pentru realizarea unui motor care să-i aparțină exclusiv lui John.

Și băiatul nu se întorsese de la școală nici de o săptămînă cînd Tabitha aude discutîndu-se pentru prima dată despre înființarea unui atelier de reparații mecanice în sat.

Dacă e adevărat că fabrica de la Hackstraw, întreaga dezvoltare industrială ulterioară a acestei parohii liniștite, a început odată cu prietenia lui Gollan pentru fiul său vitreg și cu acel mic atelier creat anume pentru el, sau dacă

Gollan, ceea ce e mai probabil, era omul care nu se putea retrage niciodată din activitate, care nu putea renunța la acel gen de inițiative și proiecte pe care își clădise averea, și ca atare atelierul de joacă al lui John pur și simplu deszăgăzuise o forță explozivă, forță care ar fi erupt în orice caz, rămîne o chestiune discutabilă ; fapt e că ideea unui atelier de reparații deveni în mai puțin de o lună primul proiect pentru o fabrică de motoare, o mică fabrică experimentală, în satul Hackstraw. Și înainte de Paști, chiar și în absența lui John, Gollan își petrecea ore în șir la bancul de lucru împreună cu un inginer pe nume Robinson, angajat ca să proiecteze fabrica.

Grădinile, terminate și admirate în forma lor finisată de întregul ținut, sînt acum disprețuite de Gollan. Îl plictisesc.

Tabitha nu mai aude o vorbă despre trandafiri negri. În schimb, e trezită în toiul nopții cu vești despre vreo nouă idee grozavă a lui Robb Robinson pentru... Și se obișnuiește treptat, cînd umblă de colo-colo prin casă, să vadă această persoană ridicîndu-se în tăcere de pe vreun scaun sau, mai adesea, estompîndu-se pe furiș din calea ei. Cînd Gollan îl aduce la masă, ceea ce se întîmplă tot mai des, o străfulgeră cu cîte o bruscă privire timidă, și Tabitha e bucuroasă că nu i se cere să ia parte la o conversație în întregime axată pe valve, turbionare, compresie și aprindere.

Gollan preferă acum societatea lui Robb Robinson celei a notabilităților locale. Spune despre el : „Robb e un om mare, să nu uiți lucru' ăsta. Păi, unele din ideile lui sînt pur și simplu revoluționare". Dar pentru Tabitha e o povară. Inginerul nu se pricepe de loc să susțină o conversație și pare să disprețuiască noutățile, cărțile, evenimentele locale, piesele de teatru, oamenii din partea locului, toate femeile și toate artele. E înalt și palid, la vreo treizeci și trei, treizeci și patru de ani, cu păr negru pe cale să încărunțească deja și afișează mereu acea expresie preocupată și disperată ce se poate vedea doar la preoții tineri care intenționează să reformeze întreaga națiune, sau la mecanicii care poartă în buzunarul de la piept, gata pentru a fi scoasă în orice clipă, schița vreunei invenții care, te asigură ei, e revoluționară. Astfel Robinson a informat-o pe Tabitha că noua lui invenție va „revoluționa" motorul cu

motorină şi că maşinile zburătoare vor revoluţiona lumea. Revoluţionar, a revoluţiona, sînt cuvinte mari pentru Gollan şi Robb chiar şi atunci cînd vor să-şi exprime o deosebită apreciere politică — amîndoi fiind conservatori convinşi.

Visul lui Robb e să construiască un aeroplan. Îşi petrecuse o bună parte din viaţă lucrînd în Franţa împreună cu milionarul Lebrun care în 1906 îşi frînsese gîtul cu un avion experimental de concepţie proprie, tocmai la timp ca să scape de faliment.

Dar pe Gollan nu-l prea interesau avioanele. Toată viaţa îl pasionaseră motoarele şi simţămintele lui vibrau numai la idei ce includeau cuvîntul motor. E cufundat în planuri pentru un nou motor de automobil, proiectat de el însuşi împreună cu Robb, şi care se află în fază de testare la cea de a treia versiune.

58

ÎN RĂSTIMP DE ŞASE LUNI de la căsătorie, Tabitha s-a obişnuit să aibă casa plină, dar nu cu notabilităţile ţinutului, pentru a căror primire fusese aranjată cu atîta grijă, ci cu ingineri şi alergători la curse automobilistice, entuziaşti care desenau proiecte pe feţele ei de masă cu creioane plate, îi mînjeau pernele cu pete de ulei sau stăteau cu Gollan pînă tîrziu noaptea în atelier.

Mica clădire a fabricii din apropierea haltei Hackstraw se extinsese parcă peste noapte căci alături de ea, pe o suprafaţă de doi acri, se iviseră nişte fundaţii şi o pădurice de stîlpi de schelărie. Îndeplinindu-şi îndatorirea de a-i vizita pe bolnavi sau în trecere pe la casa parohială, Tabitha observă că lucrări de anvergură sînt în plină desfăşurare dar nu-i pomeneşte nimic lui Gollan pentru că nici el nu-i spusese ceva despre ele. Impulsivitatea Tabithei s-a echilibrat acum prin experienţa conjugală care a învăţat-o să nu pună întrebări atunci cînd Gollan nu se arată dispus să răspundă.

Cînd soţii Stone, veniţi într-una din rarele şi neaşteptatele lor vizite, o întreabă despre construcţia de lîngă gara

Hackstraw, Tabitha răspunde cu aerul înțelept și încrezător al unei bune soții care cunoaște și încuviințează activitatea soțului ei : „James a construit cîteva ateliere, și zău, eu cred că e un lucru foarte bun. Îi face atîta plăcere".

Soții Stone o privesc cu milă. Își dă ea oare seama că fabrica asta va costa jumătate de milion ? Iar Annie se tînguie :

— Hector, și tu care n-ai știut nimic ! Tata n-a spus o vorbă nimănui — de aceea și sîntem așa de îngrijorați.

— E o nebunie, afirmă Hector. Concurența în industria automobilelor e deja crîncenă. În definitiv, categoria de oameni care-și pot permite o mașină e foarte limitată.

— Nu înțeleg de ce unii cumpără automobile, izbucnește Annie. Sînt înfiorătoare, ne sperie caii. Nimeni n-are de fapt nevoie de ele afară de cei tineri și inventatorii ăștia. Of, de ce-i acceptă lumea pe inventatori ?

— Sssst, Annie ; asta-i absurdîtate. Doar nu vrei ca Germania și America să ne-o ia înainte ! Nu, eu sînt contra doar pe motivul că tatăl tău n-are nici sănătatea, nici capitalul necesare pentru un astfel de plan. Acum unde e? A zis că o să fie aici cînd sosim.

— Din păcate a fost obligat să plece.

— Dispărut, se tînguie Annie. Așa face întotdeauna cînd se vîră peste cap în cîte un plan d-ăsta nebunesc. Pur și simplu dispare. Ce e de făcut cu oamenii cînd îmbătrînesc și se senilizează ? De ce trebuie să dea în mintea copiilor ? Întîi cu femeile, apoi...

— Ssst, Annie. Ce voiam noi să spunem, Tabitha, e că fabrica asta trebuie oprită. În orice caz Sir James nu poate obține banii necesari ca s-o termine. Bănuiesc că totalul salariilor pe care le plătește depășește acum douăzeci de mii pe an.

Tabitha e brusc alarmată. Pentru o clipă imaginea securității ei, imaginea lui Gollan însuși, de om competent, stăpîn pe sine, dispare ca un peisaj senin contemplat dintr-un tren înainte ca acesta să pătrundă într-un tunel. Și nu mai vede altceva decît reflectarea în geam a partenerilor de drum, a lui John, a ei însăși, în semi-întuneric, prinși ca în capcană de un destin care-i mînă neputincioși, orbește, înainte.

Cuvintele rostite de Annie Stone capătă o neașteptată semnificație. „Planuri nebunești... întîi cu femeile.“ Într-o clipită ceea ce luase drept spirit întreprinzător și hotărîre îi apare acum o speculație nesăbuită, o încăpățînare caracteristică pentru un bătrîn nebun.

Tabitha vede ruina amenințînd proprietatea Hackstraw iar pe John aruncat încă o dată pe drumuri, sau la mila lui Harry. În seara aceea la cină nici nu-l lasă bine să se așeze că-l și atacă pe Gollan. Și atacul e direct, fără menajamente.

— Hector zice că vrei să construiești o adevărată fabrică lîngă gară.

— Uite cum stau lucrurile, Bertie. Am de gînd să asamblez motorul ăsta nou pe un fel de banc de lucru mobil — fiecare motor se rotește deplasîndu-se de-a lungul unei șine.

— Dar bine, James, știi că ai promis să te retragi din activitate ?

— Ce-l privește fabrica mea pe Hector ? N-a făcut niciodată nimic toată viața lui.

— Zice că nu ne putem permite o astfel de cheltuială.

Gollan o privește și remarcă :

— Asta-mi amintește că trebuie să-i scriu lui Johnny despre noul model de avion al lui Robb ; a zburat peste douăzeci de metri.

Cuprinsă de panică, Tabitha își iese brusc din sărite.

— Nu te interesează ce spun eu ; nu știu zău de ce mă mai obosesc să deschid gura.

— Draga mea Bertie, — Gollan pare foarte afectat de această învinuire — tu reprezinți totul pentru mine ; ascult sfaturile tale mai presus de ale oricui.

Dar chiar în aceeași săptămînă, prima din luna iunie a anului 1908, Tabitha vede apărînd corturi în lunca Pickles și află că sute de muncitori din construcții vor fi adăpostiți acolo. Fabrica pornește să-și înalțe zidurile iar două coșuri înalte cresc atît de repede încît într-o lună ajung să depășească pomii din parc, așa că Tabitha le poate vedea de la ferestrele dormitorului ei.

Gollan nu scoate o vorbă despre această nouă extindere. E, ca deobicei, afectuos, afabil. Dar pe Tabitha o înfurie şi o umileşte această calmă sfidare. N-ar putea reacţiona nici dac-ar vrea.

59

ŞI ÎNCEPE ACUM o bătălie, nerecunoscută ca atare şi aproape lipsită de acţiune. Este, adică, în întregime un conflict între voinţe, între simţiri. Tabitha nu-i mai oferă nici un pic de simpatie, şi cînd Gollan vine noaptea în camera ei cu poveştile lui, mînat de nevoia de a i se destăinui, le ascultă în tăcere şi răspunde doar cu politeţe : „Aha !" sau : „Înţeleg".

Această comportare se dovedeşte foarte eficientă. Reiese acum că ea, care s-ar fi zis că-i oferise atît de puţin, îi dăduse de fapt ceva esenţial. Gollan o imploră :

— Spune, Bertie, cu ce ţi-am greşit ? Explodează, furios pe soţii Stone. Presupun că Hector ţi-a spus că nu mă pricep la treburile astea !

Acum Gollan are tot timpul un aer necăjit, îngrijorat. Nu-i mai face vizite Tabihtei noaptea iar în timpul zilei o evită. Începe să-şi ia prînzul la ateliere, mîncînd pîine şi brînză împreună cu lucrătorii.

„N-are decît", îşi spune Tabitha. Dar într-o zi primeşte vizita doctorului din sat, Bain, un bătrîn scoţian în care Gollan are multă încredere şi despre care zice : „Bain recunoaşte întotdeauna că doctorii habar n-au de nimic. E un tip cinstit, Bain".

Bain îi vorbeşte Tabithei fără ocolişuri :

— Nu-mi place deloc cum arată Sir James, stimată doamnă. Nu-i în formă, pare necăjit.

— Cred şi eu că e ; dar nu pe-atît cît sînt eu de îngrijorată din cauza acestei fabrici noi. E o nebunie.

— E o situaţie dificilă, bun înţeles. Chipul doctorului, prelung, palid, cu riduri adînci, exprimă un interes contemplativ. Pentru o clipă îi reaminteşte Tabithei de rînjetul lui Manklow. E o diilemă, stiimată doamnă, care

nu-i deloc neobiişnuită la pacienţi cu un caracter puternic c-al lui Sir James. Dar bun înţeles griijile famiiliale sînt foarte rele pentru el. Ţiine foarte tale la domnia voastră, stiimată doamnă.

— Aţi vrea poate să-l încurajez în toate planurile astea nesăbuite ale lui ?

— Oh, dînsu' şi-a pus la inimă atelierele ăstea noi.

Ceea ce o supără pe Tabitha este modul neloial în care se exercită presiuni asupra ei. „Se poartă exact ca John atunci cînd nu obţine exact ce vrea el şi se preface bolnav. E un adevărat şantaj."

Cînd Gollan, zi de zi vizibil mai nenorocit, o priveşte cu deznădejde, Tabitha îşi compune cea mai rece expresie posibilă. Uşa continuă să rămînă închisă între camerele lor, şi Gollan începe să-şi petreacă chiar şi nopţile la fabrică.

Dar tocmai cînd impasul pare fără ieşire, John vine acasă şi se îndrăgosteşte pe loc de fabrica cea nouă. Declară că vrea să se facă inginer şi că trebuie să se apuce imediat de treabă. Întreabă, folosind exact tonurile vocii lui Gollan, stridente şi precise, de ce adică s-ar mai întoarce la şcoală.

— Dragul meu Johnny, pentru că trebuie să capeţi o educaţie ca lumea.

— Dar James a terminat cu şcoala la treisprezece ani.

— Nu poţi să ajungi inginer fără matematică.

Dar Gollan, din celălalt capăt al mesei, ripostează ca pentru sine :

— N-ai nevoie de matematică pentru ca să construieşti motoare ; poţi să-ţi angajezi un expert. Eu aveam doi universitari printre angajaţii mei cînd nici nu împlinisem încă douăzeci şi cinci de ani.

Tabitha e prea furioasă ca să poată răspunde. Abia acum simte cît de profund hotărîtă e că John trebuie să beneficieze de o educaţie solidă. O să lupte pentru asta pînă în pînzele albe. Cînd rămîne singură cu Gollan, îl atacă furioasă :

— N-ai nici un drept să-l încurajezi pe John la prostii. Ştii bine că n-are minte la vîrsta lui.

Gollan, cu aerul lui umil, întristat, mormăie :

— Îmi pare rău, Bertie, dar eu ţin la Johnny, e un băiat grozav, şi mi-ar pare tare rău dacă nu s-ar alege nimic de el. Nu pricep de ce ţii tu aşa de mult să-l faci să înveţe toate chestiile alea — latina, algebra ?

— Sigur că nu pricepi. Dar Tabitha se înfrînează de teamă să nu-i scape vreo mojicie. Fusese pe punctul să spună că Gollan, lipsit fiind de învăţătură, nu-i poate înţelege valoarea.

În plus, nu vrea să discute subiectul fără a fi mai bine pregătită. Nu ştie, de exemplu, să explice la ce foloseşte latina şi algebra. E doar convinsă că sînt necesare pentru a întregi o bună educaţie, adică, aceea care formează un anumit tip de om.

Noţiunea de om perfect în acest sens nu se conturează prea clar în mintea ei dar adesea, cînd vorbeşte despre educaţie, vede imaginea tatălui ei, alungat din propria-i casă. la vîrsta bătrîneţii şi a singurătăţii, într-o locuinţă de pe o stradă dosnică. Tabitha nu l-a văzut niciodată băut, nu l-a auzit debitînd inepţii. Pentru ea, care l-a cunoscut doar în demnitatea resemnării, el rămîne cel mai înţelept şi mai nobil dintre oameni, cu sufletul călit împotriva oricărei vicisitudini.

Poate că din cauza acestei imagini şi din cauză că tatăl ei cita uneori din gramatica latină şi pentru că avusese o diplomă universitară, Tabitha e atît de hotărîtă să-l înarmeze pe John cu aceeaşi înţelepciune, cu aceleaşi certitudini ; dar nu e obişnuită să-şi analizeze motivaţiile. Cînd afirmă că ţine ca John să beneficieze de o educaţie solidă şi să frecventeze un liceu particular, Tabitha dă glas unei convingeri mai profunde decît logica.

Dar încăpăţînarea lui Gollan o înspăimîntă chiar din această cauză. Nu ştie cît de departe e în stare să meargă contra ei. Tabitha simte că e complet diferit de ea în toate privinţele. E, în esenţă, un om dintr-o altă categorie. Mintea lui se dovedeşte capabilă de simplificări nefireşti dar şi de profunzimi nebănuite. Adesea, cînd îi face impresia că e stupid şi superficial, Gollan îi răs-

punde cu vreo vorbă de duh sau îi aruncă o privire care îi dezvăluie, spre marea ei surprindere, o profundă șiretenie — complexitatea țăranului care cunoaște toate subtilitățile unui conflict între două voințe. Pînă și umila lui disperare, în fața supărării ei, pare o dovadă a acestei șiretenii :

— Tare-aș vrea să-ți fiu pe plac, Bertie. Ce-am făcut ?

— Nu faci niciodată nimic ca să-mi fii pe plac. Și acum vrei să-l distrugi și pe John la fel ca și Hackstraw-ul.

Cei doi soți se privesc. Ochii mici ai lui Gollan, asemănători cu ai unui mistreț, par să se înroșească, ca și cum o furie, mocnită și fierbinte, i-ar înflăcăra sîngele. Apoi, spre surprinderea Tabithei, declară :

— E fiul tău, treaba ta, și se îndepărtează.

Dar Tabitha e brusc cuprinsă de recunoștință și remușcare. Imensitatea ușurării pe care o resimte declanșează o bunăvoință de proporții egale. Cînd se îmbracă pentru cină, profită de ocazie și deschide ușa spre camera lui Gollan ca să-l întrebe :

— Cum a mers treaba azi la noile ateliere ?

Gollan, căscînd ochii mari, tresare vizibil, cu o zvîcnire reumatică a umerilor. Expresia de pe chipul lui devine pe rînd : tristă și neîncrezătoare — ca a unui bătrîn dulău abătut, mereu în gardă — uimită dar vioaie și în sfîrșit plină de solicitudine afectuoasă.

— Draga mea Bertie, scumpa mea, totul merge foarte bine, foarte mulțumitor. Trebuie să vii să vezi...

— Pare ceva foarte vast.

— Păi da, draga mea, dragostea mea, asta-i ideea. Trebuie să construim în stil mare ca să reducem cheltuielile. Înțelegi... Și se ține după ea revărsînd asupra ei detalii despre spațiu, producție. Și e o organizare cu totul nouă, revoluționară. Instalăm totul pe șine. O să vină piesele la muncitori în loc să se ducă ei la piese ; fiecare operație pe platforma ei.

La miezul nopții, purtînd papuci de pîslă și extraordinara lui cămașă de noapte, în care arată ca un băiețel prematur îmbătrînit la față dar mult întîrziat în privința

stăpînirii de sine, continuă să-i prezinte Tabithei imensa piață de desfacere care așteaptă noul lui motor.

— Automobilul ieftin își va face în curînd apariția pe piață și o să se vîndă cu miile.

— Sînt sigură că motorul tău o să aibă mare succes.

— Categoric ; nu se poate altfel. Dar am să-ți arăt mîine.

Profitînd de un moment favorabil, cînd îi spune noapte bună pentru a treia oară, Tabitha șoptește :

— Apropo, cred că am să-i pun un preparator lui John în vacanța de Paști ; trebuie neapărat să ia examenul de intrare la Chilton.

Urmează o pauză de o clipă doar, înainte ca Gollan să răspundă :

— Da, tu te pricepi la chestiile astea ; tu știi mai bine ce trebuie făcut.

Pacea se încheie pe principiul neamestecului în treburile celuilalt. Ca urmare, relațiile devin mai cordiale și mult mai afectuoase ca înainte. Ca și cum fiecare, războindu-se și avînd de suferit, a învățat să pună mai mult preț pe manifestări afectuoase. Tabitha profită de o ocazie ca să declare că Robb Robinson i se pare deosebit de deștept. Se duce în vizită la noua fabrică și își exprimă admirația. Gollan își face timp trei zile ca s-o ducă pe Tabitha la Paris și-i cumpără rochii în valoare de o mie de lire.

Cînd, în iarna aceea, Hector Stone vine la unul din dineurile de la Hackstraw și-i vorbește din nou Tabithei despre riscurile pe care le comportă noua fabrică, ea îi răspunde pe ton voios că nu vede nici un pericol. Reușita e sigură.

— James a pus pe roate o mulțime de fabrici și n-a dat niciodată greș.

Îi vorbește cu atîta încredere încît Stone nu poate decît să se uite lung și să-și spună : „Pînă la urmă, bătrînul pungaș abil a reușit s-o îmbrobodească".

Dar greșește. Nu există un acord tacit între cele două părți. Tabitha nu-și dă seama de ce și cum și-a redobîndit încrederea în Gollan. O are, și gata.

DATORITĂ ACESTEI VICTORII, datorită gîndului: „John va avea un preparator ca lumea şi se va duce la Chilton, la Oxford" şi datorită noului sentiment de încredere în capacităţile de om de afaceri ale lui Gollan, Tabitha este într-o stare de extraordinară bună dispoziţie. În perioada cînd se măritase părea mai în vîrstă decît anii pe care-i avea, aspră, uzată de viaţă; acum arată cu zece ani mai tînără, exuberanţa şi noile ei rochii dîndu-i un aer ingenuu. Şi întocmai ca o fată tînără, pune mult suflet în convingerile ei. Îl asigură pe Gollan că noua lui fabrică va realiza milioane; critică predicile vicarului; subscrie la clubul liberal din sat. În disputa dintre guvernul liberal şi Camera Lorzilor manifestă indignare faţă de lorzi pentru stupiditatea şi obstrucţionismul lor; e cu totul în favoarea campaniei pentru dreptul la vot al femeilor, dar fără a se recurge la forme violente ci doar la ceea ce numeşte ea măsuri ferme. Cînd Gollan se arată surprins aflînd că Tabitha sprijinise un candidat radical, ea exclamă:

— Dar eu am fost de cînd mă ştiu o radicală. În familia noastră toţi au fost radicali, şi continuă spunîndu-i că e demodat. Dar Gollan rîde de ea; el nu ia în serios amestecul femeilor în politică. Şi e încîntat de această Tabitha mai vioaie, care vine la fabrică în rochiile ei noi, laudă tot ce vede acolo şi se apleacă pînă şi asupra schiţelor de planuri cu multă atenţie.

Pentru Tabitha aceste planuri sînt chiar mai de neînţeles decît poemele de mult uitate ale lui Boole, dar descoperă că genul de comentariu „Oh, *înţeleg*, dar e cît se poate de *clar*" se dovedeşte foarte potrivit. Dedică o jumătate de oră pe zi vizitelor la fabrică şi la cantina muncitorilor, şi cel puţin o jumătate de oră pe săptămînă lui Robb Robinson cînd inginerul îşi testează în parc machetele de avioane. Şi cînd exclamă: „Dar domnule Robinson, cred că a zburat vreo cincizeci de metri; e minunat!" Tabitha nu încearcă doar să fie amabilă, ci e sincer încîntată de succesul lui.

Toată lumea e cuprinsă de entuziasm pentru zbor, prezentat chiar şi de ziarul *The Times* drept o iniţiativă revoluţionară. Experienţele fraţilor Wright în America, ale lui Santos — Dumont în Franţa au aprins imaginaţia întregii lumi, şi fiecare băieţaş proiectează aeroplane. Clasele zbîrnîie de ingenioasele avioane decupate din hîrtie şi tot al doilea inginer constructor proiectează cîte un model.

Robb Robinson are acum opt prototipuri pe care el şi doi asistenţi solemni le încearcă în parcul de la Hackstraw ore în şir. Sînt monoplane, biplane, aeroplane asemănătoare unei săgeţi cioplite de un copil, un triplan ca un zmeu, chiar şi un quadriplan proiectat să încapă într-un spaţiu restrîns.

Tabitha le admiră pe toate, dar mai ales — pentru că e favoritul lui Robb — triplanul, un aparat de mare putere şi stabilitate. O uimeşte indiferenţa şi scepticismul lui Gollan faţă de experienţele lui Robb. „Adevărul e, reflectează ea, că îmbătrîneşte ; nu mai are imaginaţie. Continuă să pună în practică invenţiile din domeniul motoarelor pentru că aşa a făcut de cînd se ştie, dar nu e în stare să înţeleagă, nu e în stare să-şi închipuie cît de minunat e să poţi zbura."

Gollan crede în zepelin ; dar entuziasmul Tabithei pentru aeroplane îi face plăcere aşa că-i pune lui Robb la dispoziţie cîteva sute de lire pentru experienţe.

— Merită, declară el, dacă asta îl face fericit. Robb e o comoară, o minune, mai ceva decît un microscop, e în stare să vadă ce se petrece în interiorul unei chiulase de cilindru doar din instinct.

61

TABITHA A APELAT la o agenţie pentru a găsi un preparator ireproşabil şi a oferit un onorariu mare ; agenţia i l-a recomandat pe domnul Sloop, student la colegiul St. Mark, care din fericire poate fi liber în aprilie. Această îmbinare dintre erudiţie — colegiul St. Mark fiind o instituţie de învăţămînt cu foarte bun renume — şi un

onorariu important îi dă Tabithei mari speranțe. Și oricît ar părea de curios, încrederea ei nu a slăbit ci s-a întărit după eșecul domnului Sloop. E un tînăr cu adevărat fermecător, cu cele mai agreabile maniere. E foarte sigur de sine, pare să știe de toate și cîntă la pian aproape la fel de bine ca și Tabitha. Discută despre treburi gospodărești, politică liberală și probleme de interes local cu Tabitha, inginerie cu Gollan, agricultură cu administratorul, probleme de arhivă cu secretarul, despre trandafiri cu grădinarul, despre vin cu majordomul.

Dar cea mai mare parte din timp și-o petrece cu Robb Robinson, testînd în parc un nou tip de aeroplan cu pilot. De fapt, ca toată lumea, cu excepția lui Gollan, e nebun după aeroplane. Într-una din zile cînd Tabitha, ușor surprinsă că-l găsește în timpul destinat lecțiilor urmărind cu viu interes noul model *Gollan-Robb* remorcat de un automobil, îl întreabă cum merge John cu învățătura, el îi răspunde, cu ochii tot la aerpolan :

— N-aș putea spune că manifestă un interes nemaipomenit, Lady Gollan, dar mă îndoiesc că, în locul lui, eu aș fi altfel, cu perspectivele unei cariere atît de minunate ce i se deschid aici, o meserie adevărată, practică.

— Dar John trebuie să meargă mai întîi la universitate.

Domnul Sloop, întorcîndu-și cu regret privirea de la aeroplanul ce se înalță la capătul frînghiei își trece mîna prin părul lung, bălai, și oftează :

— Mă întreb, Lady Gollan, dacă studiile universitare îți oferă într-adevăr ceva de valoare.

Tabitha, care devine serioasă de îndată ce aude cuvîntul „studii", îl privește pe tînăr cu uimire. Nu mai întîlnise pînă atunci un student în anul doi care să manifeste o atît de sinceră pornire împotriva învățăturii. Tabitha exclamă cu înflăcărare :

— Dar, domnule Sloop, nu poți nega că absolvenții unei universități sînt mult mai...

— Vă rog, Lady Gollan, vă rog să nu spuneți mai culți, se cutremură Sloop.

— Și de ce nu, dacă e adevărat ? E oare la modă să spui că nu-ți place cultura ?

— Se prea poate. Adică vreţi să spuneţi că eu sînt prea cult ?

— Poate prea încrezut.

— Înţeleg perfect ce vreţi să spuneţi.

Şi chiar aşa înfuriată cum e, Tabitha admiră candoarea tînărului ; s-ar părea că e imun la înţepăturile ei.

— În orice caz nu Oxford-ul poartă vina.

— Ar fi foarte greu de găsit vinovatul ; bieţii mei părinţi au făcut mari sacrificii pentru educaţia mea. N-aş vrea să spun că au greşit. Să zicem că tradiţia, convenţiile... Şi încălzindu-se pe această temă pe care de fapt o pregătise în vederea viitoarei dezbateri a societăţii literare de la St. Mark, cu titlul *Această societate de veche tradiţie de la St. Mark consideră că omenirea ar trebui desfiinţată* subliniază că orice civilizaţie tinde spre distrugere. Femeile se apucă acum să studieze, dar femeile cu studii refuză să mai facă copii. Astfel civilizaţia se va autodistruge ; deşi teamă mi-e că va mai dura cît trăiesc eu.

Tabitha e bucuroasă să-l vadă pentru ultima dată pe domnul Sloop, care în schimb îşi ia adio de la ea cu multă afecţiune şi mai tîrziu îi scrie două scrisori lungi exprimîndu-şi speranţa că prietenia lor, atît de preţioasă pentru el, nu va înceta niciodată. „A fost o adevărată încîntare să evadez pentru un timp din chilia mea monahală şi să cunosc oameni adevăraţi şi îndeosebi pe dumneavoastră. Se zice, cred, că pe vremuri a cunoaşte o mare doamnă era echivalent cu o educaţie largă în concepţii; eu pot să spun cu certitudine că un asemenea prilej poate corecta şi chiar vindeca o educaţie convenţională."

Pe Tabitha, care nu se recunoaşte prin prisma inocentă a ochilor lui Sloop drept o mare doamnă, o irită şi nimic mai mult această cucerire. Îşi spune : „E revoltător ca tineri de genul lui Sloop, care beneficiază de atîtea avantaje, să atace Oxford-ul". Se gîndeşte la Sloop ca la un trădător şi se înfurie descoperind cîtă ascendenţă a cîştigat acesta asupra lui John. „Dacă John îşi ratează şansele din cauza lui, n-am să i-o iert niciodată."

Într-adevăr John e neconsolat de pierderea prietenului său Sloop şi-i scrie des. Cei doi fac schimb de idei

pentru un nou tip de aeroplan cu aripi enorme din tablă ondulată.

John cade la examenul de admitere la Chilton şi Tabitha îşi petrece toată noaptea plîngînd. Dar primeşte o scrisoare prietenoasă de la Sloop. „Dacă ţineţi într-adevăr ca John să meargă la un liceu particular, pot să aranjez eu să intre la Bradley. O să-l primească pe motiv că e un bun jucător de popice. Cît de mult îmi lipseşte Hackstraw şi toată bunătatea dumneavoastră. Vă rog să mă mai invitaţi."

Tabitha îi telegrafiază, şi John e primit la Bradley. Dar pe Sloop nu-l poate ierta. Din punctul ei de vedere, Sloop a comis o crimă împotriva ideii de educaţie aleasă. Şi mai presus de orice i-a dezvăluit noi şi nedorite pericole şi dificultăţi într-o lume şi aşa destul de derutantă pentru toate mamele. „E influenţa cea mai rea cu putinţă pentru John. De ce oare se ataşează întotdeauna copiii de oameni care le pot pricinui cele mai mari neajunsuri ?"

Dar John, după primul trimestru la Bradley, a uitát cu desăvîrşire de Sloop. Rezultatele lui sînt proaste, cu excepţia rugby-ului ; dar lui John nici nu-i pasă. Îl interesează mult mai mult şcoala ca atare, pe care i-o descrie mamei lui cu mîndrie de explorator, ca pe o lume nouă, ciudată, necunoscută femeilor.

Treptat rezultă, din unele remarci întîmplătoare, că această nouă lume a şcolii e dominată de un erou pe nume Fox, căpitanul echipei de rugby.

Fox, se pare, e un uriaş, cu o extraordinară cantitate de păr pe piept, un conducător de echipă exigent, care a bătut trei înaintaşi pentru lipsă de combativitate, şi în plus, un discipol al lui Cristos ; adică, vorbeşte foarte urît şi detestă biserica, dar îl consideră pe Crist drept un exemplu.

Noua pasiune a lui John pentru rugby are o puternică tentă mistică. Pentru că atunci cînd Tabitha îl felicită că a intrat în echipă ca rezervă, John răspunde cu un aer serios :

— Nu-mi prea place să joc mijlocaş, dar Fox zice că nu poate găsi pe altcineva dispus să se lase omorît.

— Omorît, John ? se alarmează Tabitha.

— Oricine e omorît dacă joacă mijlocaș la grămadă. John vorbește cu desfătare morbidă. Partea proastă e că sîntem într-adevăr prea ușori la grămadă. Și îi explică în continuare că echipa Brown, adică a căminului în care stă el, după ce a fost timp de trei ani campioană, e foarte probabil să fie învinsă iarna viitoare pentru că a rămas fără cîțiva din cei mai grei jucători.

— E corect, după părerea mea, zice Tabitha, să mai cîștige și altă echipă.

John o privește cu jale pe mama lui, cum s-ar uita un bătrîn politician la un visător utopic. Se încruntă și explică domol :

— Tu nu înțelegi, mami. Echipa căminului Brown înseamnă ceva, are o tradiție. E singurul cămin din Bradley unde curajul și corectitudinea sînt la preț ; e singurul loc unde ești respectat. Păi dacă Fox ar fi stat la căminul Trotter, l-ar fi dat afară în brînci numai pentru că e ceva de capul lui. Iar eu, dacă aș fi stat la căminul Philpot aș fi fost complet distrus trup și suflet.

— Oh, John...

— Așa stau lucrurile. Philpot e o cloacă.

— Dar bine, Johnny, atunci e grav pentru băieții care sînt repartizați la căminul Philpot, nu ? N-ar trebui să se întreprindă ceva pentru a îndrepta situația ?

— Situația nu se poate îndrepta. Dar tu nu poți să înțelegi.

— Bine, Johnny, dar de aceea te și întreb. Pentru că vreau să înțeleg.

La care băiatul face o strîmbătură și schimbă brusc subiectul. Într-o zi, cînd John a bruscat-o de trei ori în răstimp de o oră pe Tabitha, dornică din tot sufletul să-i împărtășească preocupările, ea se plînge.

— Dar, Johnny, de ce nu vrei să-mi povestești de-ale tale ? S-ar zice că nu sîntem prieteni.

Sprîncenele băiatului se înalță ; o privește pe mama lui cu o expresie perplexă și încetează subit să-i mai vorbească despre școală. Cînd Tabitha, nedumerită de ciudata lui comportare, îl întreabă cu obișnuita-i impulsivitate : „Ce-i cu tine ?“ ; John îi răspunde iritat : „Nimic. N-am absolut nimic.“

De fapt nici el nu știe de ce cuvîntul acela „prieteni" a provocat în sufletul lui o reacție atît de ciudată, de ce nu mai e în stare să stea de vorbă cu mama lui și de ce o și evită chiar.

Cîteva zile mai tîrziu stă ascuns într-un colț întunecat al vechii biblioteci — o încăpere pe care Gollan n-o folosește niciodată, el citind doar cărți tehnice, și nici Tabitha, care arareori deschide vreo carte — cînd un grădinar își vîră capul pe fereastra deschisă și strigă :

— Repede, repede, vine aeroplanu' !

Băiatul sare în sus ca înțepat. Toată casa în jurul lui prinde viață parcă trezită dintr-o transă. Ferestrele se deschid brusc, se aud voci ascuțite la etajele de sus, un valet, cu o voce deplasat de puternică, răcnește din coridorul din spate spre hol. Cineva coboară scările în fugă cu mare foșnet de fuste.

Clanța de la ușa bibliotecii zdrăngăne și John aude vocea mamei lui. Imediat se afundă din nou în fotoliu și chiar mai înainte de a apuca să raționeze, adoptă o atitudine de nepăsare.

Tabitha intră ca o furtună în cameră.

— John, vino repede, un aeroplan.

— Chiar trebuie ?

Totuși curios în fond, se lasă scos afară din casă în soarele de decembrie, gata să asfințească, și dă acolo peste o mulțime de oameni adunați, toți cu ochii ridicați spre acoperiș. Deodată, toată lumea arată cu mîna. Tabitha îl apucă pe John de braț. O tînără slujnică scoate un țipăt, ceva între șuierat și hohot de rîs. Un biplan mare s-a ivit pe neașteptate, aparent foarte aproape deasupra hornurilor de pe casă. Nimeni, afară de cîțiva mecanici, nu mai văzuse un aeroplan în zbor. John, cu privirile ațintite și sprîncenele înălțate, e chiar mai uimit decît se așteptase, și într-un mod cu totul deosebit. Uită chiar de sine de atîta uimire.

— Dar nu seamănă deloc cu o pasăre, reflectează el ; seamănă mai degrabă cu un tren.

Într-adevăr, ceea ce uimește este că obiectul zburînd la mică înălțime aduce în mod vizibil cu o mașinărie mare și grea înaintînd prin aerul invizibil la fel de lin și cu același zgomot puternic ca și un tren. Pentru o clipă

pare încredibil şi-i provoacă lui John un şoc care e probabil starea permanentă a alienaţilor : o senzaţie ca şi cum structura însăşi a creierului pierzîndu-şi substanţa nu se mai poate conta pe niciuna din funcţiile lui.

Vocea lui Gollan scrîşneşte în urechea lui :

— Vezi... vezi.... un biplan... cu un pasager. Trebuie să fie Farman.

Avionul trece vîjîind şi se pierde în zare. Pare că se deplasează cu încetineala unei căruţe, greoi, solid, dar într-o clipă a şi dispărut în spatele pădurii. Privitorii se pornesc să discute surexcitaţi ; două tinere slujnice chicotesc. Gollan, stacojiu la faţă, cu ochii mari, îngaimă :

— Ce zici de asta, Johnny ? Ce zici ? Gollan avusese o revelaţie.

Dar John nu poate înţelege că pentru Gollan cele văzute au însemnat o răsturnare a crezurilor sale. El nu ştie că oamenii în vîrstă pot trece prin asemenea crize de credinţă. Băiatul refuză să participe la un entuziasm care-l solicită să resimtă emoţia altuia. Îşi ia un aer superior şi remarcă, fără îndoială în maniera lui Fox : „Dar de ce atîta agitaţie — bănuiesc că ziarele au stîrnit-o", şi se îndepărtează agale cu mîinile în buzunar.

Şi cînd îşi dă seama cît de profund i-a jignit atît pe Gollan cît şi pe Tabitha cu indiferenţa lui, se simte ruşinat dar şi iritat faţă de ei pentru că l-au făcut să se ruşineze. Îşi zice : „Zău, n-au nici un drept ; Hackstraw devine insuportabil".

62

ŞI ACUM ÎI PLACE GROZAV şcoala pentru că nu e Hachstraw ; e domeniul său propriu, preţios pentru el din cauză că mama lui şi Gollan n-au nici un amestec acolo. Preocuparea lor pentru el e exact motivul pentru care încearcă să se refugieze într-o lume secretă, în dorinţa de a avea cît de cît o lume a lui. De aceea găseşte plăcere şi forţă din chiar greşelile lor. Cînd Fox pleacă de la Bradley iar Tabitha caută să-l consoleze pe John pentru că a

pierdut un prieten, el nu-i mărturisește cît de tare îl plictisește pînă și amintirea lui Fox, că are acum prieteni mult mai interesanți. John e acum în cursul superior în clasa a cincea, nivel la care Fox n-a ajuns niciodată și acolo a descoperit un nou univers de cunoaștere, o nouă relație, în persoana dirigintelui, un personaj celebru în școală, pe nume Toad, pasionat de istorie.

Lui John care — leit Tabitha nu numai la chip dar și la fire — are tendința de a fi cam încăpățînat, și care pînă atunci nu cunoscuse pasiunea intelectuală, Toad i se pare un om extraordinar. Îi spune simplu Toad deoarece simte că trebuie să-l trateze cu condescendență amuzată pe acest fascinant profesor, pentru a nu se trezi prins în mrejele admirației.

Tabithei îi vorbește în derîdere de Toad, prezentîndu-l drept un bătrîn ridicol și pocit cu pantaloni boțiți și haine îmbîcsite de miros de tutun. Adevăratul Toad pe care îl admiră însă reprezintă o parte însemnată din viața lui personală. Reprezintă și un valoros arsenal : pentru că de la Toad își procură el cea mai bună muniție cu ajutorul căreia se apără împotriva celor de la Hackstraw, contraatacînd viguros.

— John, vii după-masă, nu-i așa ? îl întreabă Tabitha într-o după-amiază din primăvara anului 1912. Vocea ei sună plină de emoție, de neliniște, privirea ei poruncește și imploră în același timp. Ce-l roagă e să vină și să vadă probele primului aeroplan în mărime naturală de la fabrica Robinson, modelul Gollan Robb.

Dar fiindcă e emoționată iar emoția ei e un gen de exteriorizare ce ține de lumea de la Hackstraw, învechita, răsuflata lume de acasă, John răspunde :

— Of, mamă, dar ce s-a mai întîmplat iar ?

— *Dragul* meu Johnny, probele.

— Păi, am cam mult de învățat.

— Oh, John, dar ai promis. Nu ești emoționat ? Cum poți să nu fii emoționat ?

Acceptă să-i aducă o pălărie și să-l conducă în parc. Nu se mai comportă grosolan și țîfnos ca Fox, ci serios ca Truby, monitorul căminului. Și în timp ce merge alături de ea, enunță grav și cu oarecare nerăbdare, întocmai ca un dascăl instruind un elev nătîng :

— În definitiv, a zbura nu înseamnă cine știe ce.

— Nu înseamnă cine știe ce ? Dar oamenii o să poată ajunge oriunde — în America, în India, în Australia — în cîteva zile !

— Asta n-o să contribuie cu nimic la civilizație, mamă, poate doar în rău.

— Oh, John, nu poți să spui că a zbura nu înseamnă progres.

Acesta e exact cuvîntul de care are nevoie John. Tocmai a învățat să critice ideea de progres. Rostește în maniera sa gen Truby :

— Și ce înțelegi exact prin progres ?

— Ei, John, știi bine că s-au făcut progrese. Uită-te numai la trenurile și mașinile pe care le avem.

— Le consideri progres pentru că se mișcă ? Îți dai seama, mamă, că probabil cea mai civilizată epocă din istorie a fost imperiul roman sub împărații Antonini ?

— Of, John, tu cu romanii tăi ; păi nu aveau nici canale de scurgere măcar și nici anesteziante.

— Aveau pace. Adevărul e că nici tu nu știi bine ce înțelegi exact prin civilizație.

— Asta seamănă a impertinență, John ; nu trebuie să fii impertinent, jignești lumea. Presupun că domnul Toad disprețuiește oamenii proști ; dar asta nu contează într-o școală.

— Ce amestec are Toad în discuția noastră ? De ce-ți tot faci griji pentru mine ?

— Sigur că-mi fac griji cînd te văd cît ești de nepoliticos.

Și din nou discordia apare între ei — ceea ce e de neînțeles pentru amîndoi și neînțelegînd-o, nu o pot aplana. Băiatul se încruntă.

— Dar nu e deloc necesar, mamă. Se întoarce și pleacă.

Tot restul zilei nu-i mai vorbește Tabithei. Pur și simplu nu poate. Și cînd vine să-i spună noapte bună, iritat de această obligație, o întreabă cu un aer sever parcă i-ar reproșa :

— De ce nu mă lași să-l cunosc pe tatăl meu ?

Efectul e şi mai violent decît se aşteptase. Mama lui se face stacojie la faţă ; iar John, alarmat, compătimitor, simţind că a rănit-o, se înroşeşte şi el.

— Tatăl tău ? Dar nici nu ştiu măcar unde e.

— Nu e el R.B. Bonser care scrie la *Automobilistul* despre cauciucuri ?

— Nu se poate să fie el.

— Ba da, mamă, se poate. M-am interesat despre el şi tatăl unuia din băieţi îl cunoaşte destul de bine. E la Londra, la o firmă de anvelope.

— Sper că nu te-ai întîlnit cu el, John ?

— Nu, dar mă-ntreb de ce n-ar fi indicat.

— Ce rost ar avea ? Nu s-a interesat cîtuşi de puţin de tine. E un om rău, John, iremediabil rău.

— Păi, ştiu că nu v-aţi înţeles bine.

— E rău, crede-mă, John ; e mincinos şi escroc — Tabitha îl imploră pe băiat s-o creadă. Nici nu poţi să-ţi închipui cît e de rău.

— Foarte bine, mamă, dar nu te mai frămînta. O sărută solemn, asemeni celui care iartă o jignire ; şi în aceeaşi seară, poate numai ca să-şi justifice atitudinea, îi scrie o lungă scrisoare lui Bonser.

Totuşi, după ce a scris-o, materializîndu-şi astfel protestul împotriva Tabithei, nu expediază scrisoarea. Căci, în definitiv, tatăl lui e tot un părinte, care s-ar putea dovedi dificil şi pisălog.

63

ABIA PESTE TREI SĂPTĂMÎNI, la şcoală, în timpul trimestrului de vară îşi aminteşte de scrisoare. Într-o după-amiază, întins pe un pled sub pomi urmăreşte jocul de cricket împreună cu prietenul său Truby, şi dintre sutele de băieţi cu tricouri roz şi albe, John e printre puţinii care poartă costum. Nu demult a căpătat distincţia de elev merituos, şi la Bradley merituoşii au dreptul să ia ceaiul în anumite ceainării şi ca atare, să poarte costume după-masa. De la primirea distincţiei, John purtase de multe ori costumul chiar şi în după-amiezele de meci. Dar acum, simţind

ceva tare înţepîndu-l în coaste, bagă mîna în buzunar şi găseşte scrisoarea. E prea toropit de lene, prea fericit ca să se mire ; se uită la ea cu un zîmbet.

E o după-amiază fierbinte, cînd aerul pare îngroşat din cauza căldurii de parcă ar fi fiert mocnit la soare. Să zaci la umbra care, dacă nu e prea răcoroasă e cel puţin verde, şi să-i urmăreşti pe jucătorii de cricket în flanelele lor scînteietoare lăsînd impresia că pîlpîie cu adevărat în aburul fierbinte, îi pare lui John o desfătare nespus de plăcută.

El şi Truby discută despre viitorul lor. Din direcţia pledurilor învecinate răzbat exclamaţii şcolăreşti despre meci, despre un nou record aviatic, strigăte intermitente, glume, ameninţări care toate îi fac pe cei doi merituoşi să fie şi mai conştienţi că sînt deosebiţi, că au vîrsta răspunderilor. Simţămîntul de a fi deosebit se percepe pînă şi în tonul vocii lui Truby, în timp ce vorbeşte cu voce scăzută :

— Acum regret că nu m-am dus la marină. Era dorinţa alor mei cînd eram mic, eu însă eram cam împotrivă pe atunci. Rupe un nou fir de iarbă pe care începe să-l mestece. Dar dacă o să izbucnească un război, marina va avea parte de cea mai grozavă distracţie.

— Presupun că războiul se va sfîrşi foarte repede ; explozivele moderne sînt pur şi simplu nemaipomenite. Cuirasatele astea, se zice că se vor scufunda unul pe altul la prima salvă.

— Da, vasele de război sînt depăşite. Războaiele durează tot mai puţin ; ultimul război adevărat, mă refer la cel dintre nemţi şi francezi, a durat doar şase săptămîni, adică pînă la Sedan, cînd a fost, de fapt, sfîrşitul.

— Probabil că n-o să mai fie războaie mari, decît poate în Balcani.

— Dar slavii n-au fost niciodată civilizaţi ; ei n-au intrat sub dominaţia Romei.

— Nici germanii. Oh, straşnică lovitură.

Amîndoi băieţii bat de trei, patru ori din palme, apoi se întind din nou pe pled. Truby, un tînăr rotofei, plin de energie, declară :

— Totuşi, mi-ar fi plăcut să văd cum era...

John a lăsat scrisoarea din mînă şi stă culcat pe o parte cu obrazul proptit în palmă şi pălăria de pai trasă pe ochi. În această stare de lîncezeală, lipsit de griji, i se pare că

viața, luată nu prea în serios, e infinit de plăcută. Chiar și zgomotul pe care-l fac bătagele jucătorilor, răsunînd neînchipuit de puternic pe terenul tare, îi sporește senzația de odihnă privilegiată. Toate acestea — soarele fierbinte, umbra răcoroasă, pînă și risipa de energie a jucătorilor de cricket — par menite anume pentru a-i oferi lui această senzație de descătușare tihnită, fericită. Își dă seama că doi puști dintr-o clasă inferioară așezați pe pledul din apropiere se prefac că dau unul într-altul cu bătage imaginare, mimînd această luptă mai mult pentru a-i atrage lui atenția. John evită cu multă grijă să se uite în direcția lor.

E ora ceaiului. Deodată jucătorii se îndreaptă în grup cu un mers special, degajat, spre pavilion. Truby întreabă alene :

— Luăm ceaiul la bufet sau în oraș pe High Street ? iar John răspunde :

— Aveam intenția să mă duc în oraș dar, zău, e prea departe. Se ridică, își scutură cu grijă pantalonii de praf apoi observînd scrisoarea o culege de pe jos. Dar o păstrează în mînă și în drum spre ceai, trecînd prin fața unei cutii poștale, întinde mîna cu gestul unei ursitoare și o azvîrle cu hotărîre prin fantă.

Totuși rămîne uimit — ca un copil care apasă pe trăgaciul unei arme ca să vadă dacă într-adevăr se va declanșa și apoi se sperie singur din cauza exploziei — cînd peste cinci zile e chemat în biroul directorului și acolo dă cu ochii de un personaj cu umeri pătrați și mustață roșcată ; un personaj care reține imediat atenția datorită înfățișării lui chipeșe și sănătoase și care inspiră mai degrabă simpatie în ciuda manifestei lui mulțumiri de sine. Căci pare să spună lumii întregi nu atît „admirați-mă“ cît „bucurați-vă împreună cu mine“. Așa că băiatul începe pe loc să zîmbească. Bonser îi vorbește directorului despre valoarea educației clasice.

— Eu, personal, am urmat la Eton, dar știu că sînt și alte școli la fel de bune.

John cercetează atent îmbrăcămintea personajului, cel mai extravagant și mai strîmt costum cenușiu, cei mai ciudați pantofi din antilopă gri cu alb pe care i-a văzut vreodată. Nu poate decide dacă tipul e un țopîrlan ; e prea ieșit

din comun — ca un străin îmbrăcat în costum național.

Bonser se întoarce spre John și-l prinde de umeri cu amîndouă mîinile.

— Deci iată-te ! Johnny — în sfîrșit ! Te-aș fi recunoscut dintr-o mie. Și uitîndu-se la director, Bonser dă din cap apreciativ : Un băiat bine crescut, eh ?

— Dar ne-am mai întîlnit vreodată ? întreabă John.

— Întîlnit vreodată ? Păi sînt tatăl tău, Johnny. Te-am săltat pe genunchi, m-am ocupat tot timpul de tine cînd erai mic. Scumpa ta mamă întotdeauna mi-a urmat sfaturile. Eu am fost cel care a aranjat totul aici pentru tine — și își însoțește spusele cu un gest care pare să cuprindă întregul Bradley. Apoi întorcîndu-se spre director, Bonser exclamă : Nimic nu se compară cu educația dintr-o școală particulară, domnule ; de aia a ajuns Anglia ceea ce este. Am jurat ca fiul meu să urmeze o astfel de școală, chiar de-ar fi să-mi rup pîinea de la gură. Dar haide, băiete, ce-ai zice să facem o mică plimbare cu mașina și să luăm ceaiul undeva. Îi permiteți să iasă azi după-masă ?

Împărțit între perplexitate și uimire, John se lasă condus spre aleea de intrare a colegiului unde un imens Bentley sport decapotat, albastru și argintiu, blochează intrarea.

— Nu-i o mașinuță prea rea, declară Bonser. Prinde suta dar asta nu ajunge cînd vrei într-adevăr să te miști.

Și în timp ce gonesc val-vîrtej pe îngustele drumuri prăfoase, Bonser se lasă pe spate, conducînd cu două degete și vorbește despre mașinile lui, care toate sînt unice, despre îmbrăcămintea lui, executată de un croitor care, altfel nu lucrează decît pentru casa regală și despre pantofii lui care costă zece lire perechea.

— Ascultă de la mine, ce-i de prima calitate rămîne întotdeauna de prima calitate. Nu sînt un om cu adevărat bogat, Johnny, nu la nivelul unui Rothschild. Duc o viață cumpătată. Cred că va trebui să-mi găsesc o locuință ca lumea dar pentru moment sălășluiesc în Jermin Street. Un simplu apartament de celibatar. Bucuros să te primesc oricînd. Acum o să mergem la Ritz să luăm un cotlet de miel. Nu e foarte select dar e convenabil și sînt cunoscut acolo ; mă duc foarte des la mese protocolare — știi, în meseria mea trebuie să invit lume la masă.

Slujba lui, se pare, constă în a face reclamă și a plasa produsele unor firme producătoare de cauciuc.

— Nu pretind că sînt infailibil, Johnny, dar știu totuși cîte ceva despre pieţele de desfacere. De exemplu, săptămîna trecută, cînd s-au urcat preţurile, m-am ales cu o sumă frumușică — vreo patru mii. Nu-i rău pentru o săptămînă. Dar nu-i o chestie care i se întîmplă oricui. Trebuie să ai un fel de al șaselea simţ, o intuiţie. Bunica mea avea darul clarviziunii ceea ce poate că are o legătură. Era scoţiancă, familie foarte veche...

— Cum o chema ?

— Scott. De fapt cred că era rudă cu tipu' care-a scris *Lady of Shalott*. Și asta-mi amintește să te rog să-i transmiţi complimente scumpei tale mame.

— Da, sigur.

— Și dragului, bătrînului Jimmy Gollan. Aud că are necazuri cu băncile din cauza aeroplanelor pe care s-a apucat să le construiască. Dacă Jimmy are nevoie oricînd de ceva capital, cred că i-aș putea face eu rost. Sînt într-un fel de mic sindicat care s-ar putea arăta interesat. Bineînţeles tu să nu-i spui nimic direct, doar să pomeneşti că grupul Bilman din industria cauciucului urmărește în general cu interes progresele din domeniul aviatic.

Și după un ceai bogat asortat la care Bonser bea whisky, îl duce pe John înapoi cu aceeași viteză, îi pune în palmă un sovereign * și se face nevăzut timp de patru luni. În plus, nici nu-și lasă adresa din Jermyn Street.

64

JOHN RĂMÎNE CU TOTUL nelămurit, fără să-și fi format o părere. Nu posedă nici un etalon conform căruia să-l poată judeca pe acest om. Simte doar o tulburare, o senzaţie ca și cum experienţa lui de viaţă s-ar fi lărgit subit datorită unei întîmplări care ar trebui să fie comică dar care nu poate fi întru totul luată în rîs. Timp de cel puţin două săptămîni atît Toad cît și expunerile lui despre

* Monedă britanică din aur în valoare de 20 șilingi.

clasicismul antic par că și-au pierdut în egală măsură sclipirea. John își amintește tot timpul de Bonser. „Dar cum se poate ca țopîrlanul ăsta înfiorător să fie tatăl meu ? Cum a fost cu putință ca mama să aibă de-a face cu un asemenea mitocan ?“

Și cînd, în următoarea vacanță, o vede pe mama lui duminică dimineața în rochia ei neagră de biserică, cu o cruce de perle la gît, cu mîinile ei micuțe cu degete cam scurte, în mănuși albe noi, ținînd strîns o carte de rugăciuni învelită în pergament, cu o ușoară încruntare semnificînd probabil că se așteaptă să sufere din cauza unei predici neinspirate sau a unor imnuri prost executate, cu bărbia ridicată, cu ochi aprinși, neliniștiți, cu un fel de afectare entuziastă, izbutind ca de obicei să arate extrem de sclivisită și totodată plină de nerv, John rîde în sinea lui uluit : „Cum de-a putut să-l suporte, pe el și hainele lui ?“

E deosebit de prevenitor față de ea și împărtășește cu totul obișnuita ei mînie duminicală împotriva bisericii, care nu-și cunoaște interesul.

— Cum e posibil să se țină astfel de predici ? Adu-ți aminte de predica aceea din duminica Paștilor, despre crimele comise numai din răutate ! Nu e nici măcar ceva creștinesc ; și le dă tuturor ateilor ăștia o ocazie atît de bună de a spune că a crede în Dumnezeu e pur și simplu o aiureală. De data aceasta John nu pomenește o vorbă despre Bonser. Faptul că poate păstra secretă întîlnirea lor îl ajută să se distanțeze și să poată îndura calm, surexcitarea crescîndă de la Hackstraw „atît de lipsită de sens, de demnitate“.

Toad, citîndu-l pe Tacitus „vorbeau de minunății, cicloane, păsări fantastice, monștri“ și adăugînd apoi cu o pufnitură de rîs înfundat, „urmărește ziarele“ au situat aeroplanul la locul cuvenit ca jucărie de mare popularitate.

John, la fel ca Truby, la fel ca Toad, detestă nebuniile la modă ; ori după zborul lui Bleriot peste Canalul Mînecii, aeroplanele deveniseră iute o nebunie la modă. Meșteșugul de a zbura trecuse de la faza de colaborare la cea competitivă. Începuse era curselor, a depășirii recordurilor.

Pretutindeni bogătașii, cunoscătorii în ale inovației și inventivității, oferă premii. Harmsworth de la *Daily Mail*

i-a oferit lui Paulhan zece mii de lire pentru zborul său record de la Londra la Manchester ; Ducat, lăsînd deoparte pentru moment patronajul artelor şi în special al post-impresioniştilor, oferă cincisprezece mii pentru un zbor pe deasupra Europei cu numai trei escale.

Iar competiţiile aviatice s-au dovedit chiar şi mai palpitante decît primele curse de automobile cu douăzeci de ani în urmă. Se construiesc zeci de avioane, de toate mărimile şi formele, pentru a se lua la întrecere în cine ştie ce aventură glorioasă.

Avionul *Gollan-Robb* e gata înscris pentru premiul oferit de Ducat. Echipa lui Robb lucrează adesea toată noaptea. Au şi început să circule poveşti despre spioni, despre planuri furate. Hangarele sînt păzite, paznicii patrulează.

Domneşte o atmosferă de dăruire şi competiţie în care toată lumea dă dovadă de un dram de nebunie. Faimoasele grădini, de care se ocupă grădinari experţi, sînt îngrijite în continuare, dar pe peluzele superbe, chiar în faţa salonului se înalţă un cort imens, instalat în parte pentru a adăposti, în parte pentru a ascunde, aeroplanul de concurs.

În jurul acestui cort se învîrte acum întreaga viaţă a ţinutului. E ca un fel de sanctuar ; la fiecare intrare se află santinele puse să oprească persoanele neautorizate, nevrednice să ajungă în preajma zeului. Într-adevăr, o mică adunătură de astfel de persoane — fie venite în vizită la slujitorii casei, fie negustori de prin sat — se aţin tot timpul pe la porţile curţii cu privirile pironite la cort. Iar persoane privilegiate, ingineri, Gollan însuşi, Tabitha, intră şi ies cît e ziua de lungă, parcă pentru a-i înălţa rugi.

Probabil că într-adevăr, toţi aceşti adoratori înalţă rugi, invocă, dar şi admiră forţa, frumuseţea unei maşinării care, simt ei, e mult mai mult decît o zeitate, deoarece are o putere a ei proprie.

Cînd John o întîlneşte pe mama lui îndreptîndu-se spre cort cu acelaşi aer preocupat pe care-l avusese şi duminică în drum spre biserică şi cînd i se adresează, „Oh, John, nu vrei să-l vezi ? Tocmai i-au montat ultimul rînd de aripi", băiatul e în stare acum să-i răspundă : „Mi-ar face chiar mare plăcere !"

Santinela dă de o parte prelata, făcîndu-le loc să intre, le zîmbeşte cu voioşie, ca un preot al unei religii oculte şi pare să zică, „Noi cunoaştem cu toţii taina". Iar John, înălţîndu-şi privirile spre avionul special de concurs, un triplan înalt şi îngust, se lasă cuprins de admiraţie.

— Nu se poate spune că nu e mare.

— E cel mai mare din lume.

Într-adevăr, aeroplanul aproape că atinge umerii convecşi ai cortului. Cu cele trei rînduri de aripi ale sale arată la fel de înalt ca o clădire cu trei etaje ; mult prea mare pentru scheletul său fragil din lemn şi lonjeroanele lui lungi, delicate. Iar lumina soarelui de august răzbătînd prin prelata cortului face întreaga structură complicată să pară chiar şi mai imaterială. Sîrmele sînt ca nişte raze, lonjeroanele ca nişte fascicule din firicele de praf, aripile de sus ca o puzderie orbitoare de scîntei asemănătoare celor ce se formează în aer printr-o refracţie orizontală. Obiectul pare să fie nu atît o construcţie reală ci mai degrabă o problemă de geometrie rezolvată într-un spaţiu nici pe de-a-ntregul concret dar nici întru totul imaginar.

— Dar arată cam fragil pentru mărimea lui.

— Te înşeli cu desăvîrşire, exclamă Tabitha, e foarte solid.

Iar Gollan care îşi făcuse tocmai apariţia, semănînd — în salopeta lui albă, mult prea largă pentru el şi ţeapănă ca o pînză nouă de corabie — cu o maimuţică ţinută captivă într-un butoiaş, strigă : „Nu există altul mai solid ; asta-i poanta". Îşi întoarce iute faţa zbîrcită de la unul la altul, iar soarele bătînd din spatele urechilor lui mari, rozalii, îl face să semene şi mai mult cu o maimuţă domesticită, dar dominată încă de impulsurile nervoase, nestăpînite ale unui animal pe jumătate sălbatic. Dispare pe neaşteptate pierzîndu-se printre sîrmele lui. Prezenţa lui John a ajuns să-i fie insuportabilă. Fiindcă Gollan intuieşte foarte clar că băiatul e hotărît să nu se entuziasmeze, or tocmai entuziasm este ceea ce pretinde el. Pentru Gollan, avioanele şi îndeosebi Gollan-Robb, sînt o revelaţie iar cei ce nu sînt în stare să li se închine trebuie să fie categoric nişte suflete mici, meschine.

Gollan este poate şi mai înfocat în devotamentul său pentru aeroplanul lui Robinson deoarece se simte neliniştit

din cauza competiției. Nici un adorator nu e mai pătimaș în apărarea credinței lui ca atunci cînd are motive de îndoială. Epocile iluministe sînt totodată și epoci de persecuție.

65

STABILISERĂ CA GOLLAN să se ducă dis-de-dimineață pe aerodrom pentru proba finală a motorului iar Tabitha să vină cînd îi va conveni. Dar cu toate acestea Gollan o trezește la șase și jumătate, își cere scuze și e atît de evident că dorește să-l însoțească încît Tabitha se oferă singură.

Gollan are nevoie de încurajare.

— O să cîștigăm la diferență de ore, îi declară el, la distanță de o mie de mile. Iar Tabitha știe că rolul ei este să-l asigure că nu există nici un dubiu că *Gollan-Robb* este cel mai grozav avion din lume.

— Am demonstrat la probe ce viteză e în stare să atingă.

— Lasă probele, putem realiza mult mai mult decît la probe ; am reușit să scoatem douăzeci de mile pe oră aseară cu noua elice.

Ajung la aerodrom la ora opt cînd ceața de toamnă, deja rece și mirosind a iarnă, stăruie deasupra șanțurilor de pe vastul cîmp denivelat și fără piste de rulaj. În ciuda orei matinale se află prezentă o mulțime de oameni : grupuri de persoane cu înfățișare serioasă, experți, mecanici veniți din locuri îndepărtate, sau chiar piloți care se plimbă agale de la un aeroplan la altul discutînd absorbiți despre însușirile diferitelor tipuri, și în plus o puzderie de amatori, bărbați și femei pentru care aviația a devenit un hobby și cărora nimic nu le place mai mult decît să fie în termeni amicali cu mecanicii și inginerii. Aceștia din urmă pot fi recunoscuți nu numai după îmbrăcăminte, majoritatea fiind oameni bogați și înclinați spre eleganță, dar mai ales după gravitatea lor deosebită, mai solemnă. Pot fi asemuiți, într-adevăr, cu acei laici pioși care la o ceremonie religioasă par mai extatici decît preoții înșiși.

Avioanele sosite cu o zi mai înainte, opt la număr, se află încă în hangare sau ascunse sub adăposturi temporare din foaie de cort de unde răzbate cînd şi cînd huruitul unui motor în curs de testare.

Lîngă şirul de hangare, în apropierea unui gard viu a fost amplasat un chioşc unde se serveşte cafea, probabil pentru mecanici, dar în jurul lui se strînseseră deja doamne elegante şi bărbaţi cu aspect important, bînd cu toţii cafea fierbinte.

Tabitha, observînd că Gollan, sensibil la cel mai mic curent, dîrdîie de frig, îl duce pe dată la chioşcul cu cafea.

Automobile mari încep să-şi facă apariţia pe teren, aducînd cu ele un nou gen de vizitatori : jurnalişti, oameni de afaceri. Ministrul de război a sosit cu doi generali ; lordul Ducat în persoană, cu faimosul său sombrero, înaintează maiestos însoţit de un stat major de peste o duzină de redactori şi directori de ziare.

Tabitha, grijulie ca lordul să acorde cuvenitul credit genialităţii inventive a lui Gollan, se întreţine cu el în momentul cînd o faţă rozalie zîmbăreaţă şi o mustaţă parfumată se interpune între ei.

— Bună, Păpuşo. Mai drăguţă ca oricînd. Pe cuvîntul meu, nu ţi-aş da nici şaptesprezece ani. Ce părere aveţi, Sir James ? Ah, aţi făcut o treabă grozavă aici. Aţi avut mult fler. Meritaţi toată încrederea, dacă pot să mă exprim aşa.

Şi observînd privirea pătrunzătoare şi nedumerită a lui Gollan, îl prinde de mînă.

— Bonser. Aţi auzit de mine, Dick Bonser de la Firma Bilman. Ei bine, domnule, ce părere aveţi, cine va cîştiga concursul ?

— Concursul ? Noi o să-l cîştigăm — nu se poate altfel.

— Aşa am auzit şi eu ; şi am vrut să vă văd în legătură cu o propunere. Îl ia pe Gollan de braţ şi-l trage deoparte.

În tot acest timp Tabitha l-a simţit pe John în apropierea ei. Sosise cu Bonser şi acum începe să-i explice că are o zi liberă de la şcoală.

— Tata a cerut să fiu învoit în mod special ; vroia să vă întîlnească pe tine şi pe Jim.

— Nu înțeleg cum poți să-l suporți — chiar și numai să-l privești !

Iar băiatul, zîmbind ca un om de lume, replică :

— Bineînțeles că e cam țopîrlan, dar totodată e și destul de amuzant. Oh, înțeleg foarte bine că tu nu poți să-l apreciezi. Sînteți atît de deosebiți ca fire. El e mai degrabă un fel de pirat iar tu ești exact opusul lui. Și băiatul continuă să vorbească grav și cuminte pentru a depăși momentul critic. Afirmă că e firesc ca mamele să fie convenționale deoarece sînt mai anxioase de felul lor. Tot mereu ți-e teamă să nu răcesc cumva sau să nu dea ceva peste mine pe stradă sau să nu fiu influențat în rău de cineva.

— Dar, John, *există* influențe rele, știi bine că există, iar omul ăsta e din cea mai periculoasă speță. Nu vezi că se poartă drăguț cu tine numai pentru interesele lui personale ?

— Ba nu, mamă, aici greșești. Nu și-ar bate el capul cu așa ceva. Ăsta-i marele lui farmec. Nu-și bate capul cu nimic, nu vrea decît să se bucure de viață. Și cum mai conduce ! Ar trebui să vezi mașina lui sport — e lungă cît un tren. Săptămîna trecută m-a lăsat s-o conduc.

— Ești încă prea mic ca să conduci o mașină.

— El nu e de aceeași părere. S-a oferit să-mi facă una cadou, o mașină ca a lui. Desigur, nu cred că a vorbit chiar serios.

— Nu i-ar păsa dacă ai muri într-un accident.

Nota de mînie din voce îl face pe băiat să ridice dîn sprincene. Zîmbetul lui devine vag, privirea îi rătăcește aiurea.

— Chiar crezi c-ar fi indicat să ai mașină ? Tabitha îl fixează încruntată.

— Păi, ar fi foarte plăcut. Dar îmi dau perfect de bine seama că nu ți-ar conveni. Salut... Băiatul face un pas pentru a-l acosta pe inginerul proiectant, care, în echipament de zbor, își bea cafeaua la chioșc și ascultă — cu priviri absente și expresia goală a unui somnambul sau inventator — comentariile unui important om de stat referitor la mașina de zburat ca armă de luptă.

Ambii se întorc cînd John li se adresează și se destind, zîmbesc. Urmărindu-l cu privirea, Tabitha reflectează : „E mult mai sigur de el. Încearcă să-l imite pe Dick, dar poate

o face numai pentru că știe că-l privesc. De ce oare e atît de imposibil ? De ce vrea mereu să facă exact contrariul decît ce îi cer eu ? Cu ce-am greșit ?"

Simte atîta teamă pentru băiat, atîta ură pentru Bonser încît nu mai e în stare să judece. Își zice : *Trebuie* să-l fac să înțeleagă". Dar nu-i e prea clar ce anume trebuie să înțeleagă John. „Nu-i spun niciodată ceea ce vreau de fapt să-i spun. Trebuie să-i explic cît e de important să..."

Dar în mintea ei nu izbutește să prindă contur acel lucru important pe care i-l dorește lui John, cu și mai mare acuitate acum de cînd a reapărut Bonser. Cînd îi vin în minte cuvinte ca înțelepciune, bunătate, sinceritate, noblețe, pe dată noțiunile încep să capete forme diferite, vagi sau chiar absurde ; în plus, îi evocă un profil spiritual care seamănă cu al lui Hector Stone și Tabitha nu poate admite că ar dori să-l vadă pe fiul ei ajungînd un personaj pedant și plin de importanță ca Stone. Totuși nu e în stare să desprindă din acest complex, elementul esențial care să-l poată feri pe băiat de cei de teapa lui Bonser, și anume : tărie morală. Și respingînd o dată mai mult imaginea unui cărturar în redingotă, își spune cu disperare : „Acum vrea mașină, ce nebunie".

— Ce mai faceți, Lady Gollan ?

Reacționînd aproape mecanic, Tabitha zîmbește și rostește răspunsul cuvenit.

— Ah, Lady Chadworth ! Cît timp a trecut ! Și Roger... ce plăcere. Știu că ai scris de multe ori despre noi.

Manklow nu s-a îngrășat dar a devenit mai robust de parcă poziția lui importantă i-ar fi transformat pînă și carnea într-un țesut mai solid iar chelia trandafirie l-a ajutat să capete un oarecare aer de integritate și mărinimie. Se înclină spre Tabitha.

— Nu-mi mulțumi, Tib, nu e decît o chestie de afaceri. Voi sînteți știrile, știri chiar de mare răsunet. Manklow se îndreaptă de spate și emite calamburul pregătit probabil anume pentru această ocazie : Nimic nu se poate compara cu zborul cînd vrei să faci timpul să zboare.

— Absolut extraordinar ; voi, oameni minunați ce sînteți, mă faceți să mă rușinez ! Lady Chadworth, la patruzeci de ani, colecționează acum piloți și inventatori de aero-

plane. Dorește ca Robb Robinson să-i fie prezentat. Un tînăr și energic general dorește același lucru.

— Aud că mergeți la sigur, Lady Gollan.

— Fără nici o îndoială, domnule general.

— Triplanul dumneavoastră are inconvenientul că este prea vizibil în aer.

— Dar e așa de sigur, de stabil — asta-i ideea de bază.

— Bună ziua, Lady Gollan. Un eveniment de seamă. Presupun că o să cîștigați, altfel James n-ar fi participat. Are fler cînd e vorba de reușită. Cu toate acestea, știți, viitorul e al zepelinului.

Un mare inginer intervine :

— Șaptezeci la sută din forța mașinii-mai-grele-decît-aerul este irosită pentru menținerea ei în văzduh.

Și un glas distins se face auzit din spate :

— De fapt moda zborurilor e aproape pe terminate — și-a trăit traiul, exact ca și jocul diabolo.

Mașini și trăsuri sosesc acum șuvoi ca la un derby. Și aduc cu ele același gen de public. Mulțimea își schimbă pentru a treia oară specificul. Așa cum inginerii și amatorii de noutăți s-au pierdut printre oamenii de afaceri, politicieni, jurnaliști și persoane interesate să încheie tot felul de tranzacții, tot așa acest al doilea grup este acum întrecut ca număr de masa amatorilor de curse, formată ca de obicei din cei foarte mondeni dar și din cei foarte de jos ; ducese distinse stau cot la cot cu cei care umblă după ponturi și fac pariuri, avînd cu toții același interes — jocul.

Întrecerea urmează să înceapă. Grupurile care se plimbă de colo-colo sînt îndrumate de supraveghetori de pe cîmp spre spațiile dintre hangare. De-a lungul gardului bookmakerii se pornesc să anunțe cotele. Și întocmai ca la cursele din provincie, persoanele de vază, care se bucură de privilegiul de a se plimba pe pistă, sînt recunoscute pe nume de către privitori : piloți celebri, sau vreun membru al Jockey Clubului, ministrul transporturilor, cu o țigară mare de foi în gură și cu o pălărie ciudată pe cap, gen John Bull, sau un binecunoscut mareșal.

Unii dintre piloți sînt nu numai eroi ai aerului ci și vedete ale saloanelor. Sînt tineri bogați care s-au dedicat aviației, deși tot atît de bine ar fi putut alege escaladarea Everestului, explorarea Groenlandei sau vînătoarea de ti-

gri. Prinţesele îi invită la masă iar debutantele le solicită fotografia.

Primul aparat, un biplan, decolează şontîcăind peste iarba scurtă. Roţile lui subţiri părăsesc solul, coboară din nou şi se izbesc puternic de pămînt. Mulţimea scoate strigăte, o femeie din apropierea Tabithei exclamă tare :

— Toată chestia asta e o greşeală.

Aeroplanul s-a ridicat iarăşi la vreun metru. Trece razant la cîţiva centîmetri peste gardul viu şi începe să se înalţe încet. Un lung suspin se face auzit din mulţime, urmat imediat de rîsete şi sporovăială exaltată. Următorul aeroplan decolează brusc la un unghi alarmant de abrupt. Mulţimea aplaudă şi se aud voci spunînd : „O să cîştige".

Cel de-al treilea, gata pregătit de plecare, refuză să pornească. Mecanici şi cei ce pariaseră pe el se adună în jurul aparatului, discutînd agitat. Organizatorii strigă participantul următor, care este *Gollan-Robb* iar John, Bonser şi Gollan dau fuga la hangar ca să ajute la împingerea lui. Pilotul e Robb.

La apariţia aeroplanului murmurul mulţimii sporeşte în intensitate. Mulţi l-au mai văzut şi cele trei rînduri de aripi au provocat numeroase discuţii între cei ce susţineau că biplanul este tipul cel mai reuşit cu putinţă şi cei care-şi puseseră toată încrederea în spiritul de iniţiativă al lui Gollan şi geniul lui Robb.

Motorul porneşte cu un bubuit încîntător pentru auzul lui Gollan care împarte zîmbete în stînga şi-n dreapta. Aparatul porneşte vijelios peste cîmp şi se răstoarnă peste gardul viu din depărtare. Coada saltă în sus şi întreaga structură se prăbuşeşte încetul cu încetul pe o parte. Poliţia şi organizatorii se îndreaptă în fugă într-acolo iar mulţimea se ţine pe urmele lor. Tabitha, strivită în înghesuială, îşi pierde echilibrul. Se străduie să-şi înăbuşe plînsul ; şi trezindu-se îmbrîncită în John, izbucneşte furioasă :

— Ce face poliţia ?

— Robb n-a murit.

Şi Tabitha, luptîndu-se cu mulţimea de oameni din jur, rosteşte :

— Numai eu sînt de vină.

ÎN DECURSUL ACELEI ZILE, acțiunile Halt înregistrează o cădere atît de rapidă încît atunci cînd știrea prăbușirii aeroplanului apare în ziarele de seară, ele devin invandabile. Banca își trimite agentul la Hackstraw ca să ia în custodie întreaga proprietate Gollan și să rămînă în casă — cu drept de supraveghere. Se află că Gollan ipotecase totul. O întrunire a creditorilor e convocată pentru a decide dacă se mai poate salva ceva din naufragiu.

Gollan se face nevăzut. Declară că nu-i poate suporta pe șacalii aceia. Pretextează că vrea să fie la căpătîiul lui Robb ca să-l apere de chirurgi.

Tabitha nu se plînge de această dezertare. Arborează un aer de profundă concentrare și e gata oricînd să ia decizii. Le dă preaviz servitorilor ; și cînd, la sfîrșitul acelei săptămîni, o delegație a creditorilor își face apariția la Hackstraw, îi primește cu o grație care-i irită pe cei mai rigizi, ca Hector Stone de pildă, dar stîrnește admirația celor mai înțelegători.

De fapt, demnitatea ei este consecința preocupării ; are mult prea multe probleme urgente pe cap pentru ca să se poată gîndi la ea însăși sau la nenorocirea ei.

Delegația, formată din doi bancheri, patru avocați, trei agenți de bursă, un contabil și un inginer renumit, este ospătată cu un prînz ales și grandios, în timpul căruia toți se poartă fermecător cu gazda lor iar după aceea, rămași între ei, decid să vîndă Hackstraw cu tot ce conține, să treacă fabrica sub o nouă conducere numită de către creditori, să pună capăt construcției de avioane și să concedieze personalul de cercetare.

Sînt politicoși dar se comportă ca niște stăpîni și totodată cu un aer de superioritate etică. Sînt oameni înțelepți și prudenți deținînd investiții solide. Moșteniseră averi și le rotunjiseră preluînd funcții de directori sau în consilii de conducere, administrînd averi realizate de unii ca Gollan. Nu riscaseră niciodată mizînd totul pe o competiție aviatică. Și cînd Tabitha și John, făcînd onorurile casei în absența lui Gollan, îi conduc la automobilele lor, ei

alungaseră deja din minte, ca pe o sentință definitivă, agonia proprietății Hackstraw. Discută cu înțelepciunea, cu greutatea importanței lor, marele subiect la ordinea zilei în cercul oamenilor importanți, pericolul unui nou război".

— Dacă austriecii fac o mișcare...

— Dacă n-o fac, s-a terminat cu ei. Naționalismul slav e gata să sfărîme imperiul.

— Naționalismul — asta-i problema peste tot.

— Totuși, nemții ăștia ! Cîtă pricepere, cîtă hărnicie, ce disciplină, ce progres. M-au uluit. Dar rămîn un pericol.

— Nu sînt de aceeași părere. Teama asta de război se bazează pe o totală lipsă de înțelegere a situației din Germania, de fapt a situației mondiale. Datorită intereselor comerciale comune, războaiele au devenit o imposibilitate. Asta e, aș zice, părerea lui Ballin ; mi-a spus-o chiar el. Războiul ne-ar ruina pe toți în egală măsură.

— Așa e ; dar să nu uităm de lupta pentru supremația navală.

— Și de slavi.

— Există categoric puncte nevralgice.

Și încurcați în propriile lor raționamente, convinși că războiul e totodată și inevitabil și imposibil, se îndreaptă plini de importanță spre automobile.

În tot cadrul, pardesiile lor negre și pălăriile tari, mai toate cam demodate, par a fi unicele lucruri sigure, care inspiră încredere. Parcul, copacii uriași, casa însăși cu cele douăzeci de ferestre la fațadă, arată ca un decor de teatru confecționat din pînză de sac lucitoare și tifon destinat să apară într-o scenă și să dispară în următoarea, la comanda unui regizor cu pălărie tare.

John, plin de indignare la adresa lor și de compasiune față de Tabitha, o ia de braț.

— Slavă domnului c-au plecat. Inginerul mi s-a părut cel mai nesuferit. Mi-a spus că sistemul cu bancul de lucru mobil s-a dovedit peste tot o nereușită ; distruge măiestria muncitorului.

— Poate că are dreptate ; e un om foarte distins.

CONTINUÎND S-O PUNĂ la curent pe Tabitha, băiatului îi stă pe limbă s-o întrebe ce înţelege ea prin „om distins" şi să-i arate cît de primejdios de convenţionale sînt părerile ei despre distincţie. Dar se stăpîneşte din pură oboseală. Acum că delegaţia a plecat, că decizia e cunoscută, în toată casa domneşte o senzaţie de vid şi de zădărnicie care pune stăpînire pînă şi pe simţămintele celor ce au rămas în ea. Servitorii au un aer nepăsător ; aşteaptă doar să treacă perioada de preaviz.

Cortul mare a fost demontat de pe pajişte dar nimeni nu încearcă să astupe găurile rămase.

Cînd Gollan soseşte în seara aceea, prima lui întrebare se referă la pajişte.

— E o ruşine. Unde vă sînt minţile ?

— Dar, James, m-am gîndit că e mai bine să ne scăpăm de cort ; costa cinci lire pe zi chiria.

— Să-l ia naiba de cort ; vrem ca locul ăsta să arate cum trebuie, altfel lumea o să spună că sîntem ruinaţi. Asta şi zic acum, n-avea grijă. Da, le-ar place să mă vadă la pămînt ; de doi ani m-au dat pe linie moartă.

E pornit contra acestor misterioşi duşmani care, o asigură el pe Tabitha, pun de mult la cale să-l ruineze.

— Tipul ăla, Hector, şi-a dorit dintotdeauna să mă înlăture. Şi deodată exclamă : Avionul ! ştiau ei bine că va cîştiga şi de-aia i-au tăiat cablurile.

Inginerii care au întocmit raportul despre aeroplanul *Gollan-Robb* au declarat că accidentul s-a datorat puterii insuficiente a aparatului şi palonierului subdimensionat dar Gollan născocise existenţa unui complot organizat, care, chipurile, tăiase cablurile de la direcţie. De fapt, după părerea lui, întregul univers mişună de duşmanii lui care urmăresc să-l distrugă într-un fel sau altul.

Se înfurie rău cînd află că Tabitha le-a dat preaviz servitorilor.

— O să ne distrugi, Bertie.

— Dar mai avem bani ?

— Bani — nu asta-i problema. Pot să fac oricînd rost de bani. Şi izbucneşte cu impetuozitate sporită : Lasă toate

astea în seama mea iar tu cumpără-ţi nişte rochii noi. Da, da, trebuie să fii luxoasă, trebuie să-i uluieşti.

— Dar, James...

— Gata, gata... şi face un gest parcă s-o îndepărteze din calea lui, ...fă cum îţi spun, e important. Nu te gîndi la bani, fă exact ce-ţi cer eu.

A încetat să mai fie ceremonios. Dă ordine scurte chiar şi Tabithei ; îşi iese din fire şi se răţoieşte :

— Lasă totul în seama mea, fă exact ce spun eu ! Cînd îl zăreşte pe John, face o grimasă de dezgust şi-şi flutură mîna de parcă ar vrea să înlăture din calea lui nişte vechituri.

Şi toată lumea e pusă la treabă ca să astupe urmele lăsate de cort, să refacă aleile iar în interiorul casei să renoveze şi să lustruiască.

— O să le-arătăm noi, zice, cu aerul acela ameninţător care a apărut pe neaşteptate pînă şi în gesturile lui.

— Aştept un prieten, îi comunică Tabithei. Pune-ţi zorzoanele.

— Pentru masa de prînz, James ?

— Da, da, haide, Bertie ! lasă-le-ncolo de convenienţe. Cu cît încalci mai mult convenienţele, cu atît mai bine ; le demonstrează că eşti pus pe afaceri serioase.

Iar Tabitha, simţindu-se ridicolă şi tocmai de aceea, virtuoasă, îşi pune colierul şi cerceii din diamante ca să primească un omuleţ pricăjit, pe nume Eckstein, cu părul alb şi faţa ofilită de culoarea fildeşului, care vine pentru prînz cu două ore mai devreme şi se apucă imediat să alerge prin casă interesat de tot ce vede. Vrea să privească tablourile, e în extaz la vederea mobilei, a covoarelor, a grădinilor, a trandafirilor. Pe faţa lui prelungă — care exprimă pricepere în ale vieţii şi totodată o curiozitate avidă, naivă — e întipărit un surîs perpetuu, care pare să spună : „Ce minunat e totul — cît de plăcută e viaţa".

Cercetează atelierele şi le admiră, declară că bancul mobil de lucru e o străfulgerare de geniu.

— Mai ales din punct de vedere publicitar. O să-l prezentăm amănunţit, Sir James ; trebuie să-l fotografiaţi. Apoi revine a doua zi cu doi prieteni. Aceştia sînt Hackett,

un bărbat înalt, chel, cu ochi neobișnuit de spălăciți, și un anume Gilman care arată ca un boxer profesionist și vorbește în argou.

Cei doi inspectează și ei atelierele, în timp ce Eckstein cîntă pentru Tabitha la pian, foarte prost dar cu multă simțire ; după care Gollan îi conduce pe toți cu mașina înapoi în oraș. Iar a doua zi cînd reapare, îi aduce Tabithei un buchet de flori din partea lui Eckstein și o asigură că i-a făcut acestuia o foarte bună impresie.

— Te-a plăcut, Bertie — l-ai cucerit ; și nu e un prost. Ar fi putut fi un gentleman dac-ar fi vrut — dar nu l-a interesat. Preferă să se bucure de viață. Și cînd îl întreabă ce planuri are, Gollan răspunde impacientat : E-n regulă, n-ai motive de îngrijorare.

— Dar nu sînt îngrijorată, James ; vreau doar să știu.

Atunci îi explică, scurt și cu nepăsare, parcă ar fi vrut să scape de un copil sîcîitor, că se va înființa o nouă fabrică sub conducerea lui, *Motoarele Hackstraw Halt,* care va prelua activtatea celei vechi.

— Cine să conducă — asta a fost lupta. Dar pînă la urmă au cedat. Știam eu că voi reuși să pun la punct chestiunea asta.

— Ai încredere în oamenii ăștia, James ?

— Încredere ? Nu, o adunătură de escroci. Ei, nu te monta — totul e-n regulă. Sînt cu ochii pe ei, și ne înțelegem bine. Apoi, uitîndu-se din nou mînios spre Tabitha, de parcă ea ar vrea să i se opună. Păi, bineînțeles că sînt escroci ; dar cine altcineva s-ar băga în asemenea treabă ? Escrocii au rostul lor, Bertie, cînd știi cum să te folosești de ei. Sînt întotdeauna utili într-o antrepriză riscantă pentru că n-au nimic de pierdut. Apoi bombăne, că Tabitha a purtat o rochie veche cînd au avut invitați la masa de prînz.

— Ți-am spus să-ți cumperi niște rochii noi. Da, e important.

Seara, vine la ea să se plîngă că nu dă destule petreceri. E un Gollan nou, mai dur, mai nerăbdător ; sau poate e vechiul Gollan din urmă cu douăzeci, treizeci de ani, cel care luptase să scape de sărăcie și care și-a chinuit nevasta pînă a băgat-o în mormînt ; o voință nestăvilită, mînată de

ambiția pe care înciudarea pricinuită de eșec o reînviase, așa cum o veche nevralgie este reactivată de un vînt rece. Are chiar și o voce nouă, scrîșnită și amenințătoare, și țipă la servitori. Și cînd Tabitha protestează, îi replică :

— Așa le trebuie ; o bandă de leneși, tu îi răsfeți, — și în iritarea lui se simte o adevărată ranchiună împotriva acestor slujitori, care, după părerea lui, duc o viață prea ușoară.

Nu-i adresează aproape nici un cuvînt lui John, care, la rîndul lui, îl evită pe tatăl său vitreg așa cum un călător printr-o junglă ar evita o fiară sălbatică care ar putea nimici chiar și cea mai desăvîrșită întruchipare a demnității, înțelepciunii și frumuseții.

Dar, brusc, într-o seară după cină, Gollan i se adresează :

— Vrei să mergi la Oxford ?

— Nu m-am hotărît încă. Dar cert e că am fost propus pentru o bursă la Colegiul St. Mark, din Oxford.

— Lasă asta — tu n-ai nevoie de pomană ; înscrie-te la concurs. Și se oferă să aloce o mie de lire pe an pentru întreținerea băiatului. Cînd Tabitha declară că suma e prea mare, Gollan se ofensează și strigă : Prea mare ? Crezi că nu-mi pot permite atîta ? Dacă băiatul se va duce la Oxford, trebuie să fie la înălțime — să facă o figură strălucită, să-i facă praf pe toți.

John, bineînțeles, se pune acum serios pe treabă ca să obțină bursa ; și cu inteligența lui și buna pregătire clasică de la Bradley, reușește după șase luni de muncă să cîștige concursul.

Cînd îi citește numele în *The Times* și înțelege că băiatul s-a distins, Gollan îl felicită în acești termeni :

— Va să zică i-ai bătut ; ăsta-i stilul, — și-i face cadou o mașinuță sport. Păi, da, așa o să vadă ăia de la Oxford cu cine au de-a face ; o să le piară graiul.

Vorbește pe același ton ca atunci cînd zice „Bătrînul Billy Kaiserul ! O să-i frizăm părul și-o să-i radem mustața fără săpun !" Pentru Gollan, nemții nu sînt altceva decît un alt soi de rival, de dușman, într-o lume care a încercat să-l ruineze pe el, James Gollan.

CEI CARE AU AFIRMAT mai tîrziu că fabricile de armament inclusiv Gollan, au determinat războiul contra Kaizerului, au scris istoria de-a-ndărătelea şi, după cum se ştie, istoria nu merge de-a-ndărătelea. Fabricile de armament au determinat războiul într-o măsură mult mai mică decît poeţii ; e îndoielnic dacă războaiele pot să fie determinate, la fel cum nici vremea nu poate fi determinată. Există întotdeauna un curent de opinie, nori de imaginaţie, schimbări de temperatură locală şi naţională ; iar electricitatea se află pretutindeni, aprinzînd lămpi şi incendiind clopotniţe. Alţii, admiratori de-ai lui Gollan, susţinînd că el a fost unul dintre puţinii oameni mari ai ţării care au prevăzut războiul, s-au înşelat în egală măsură.

El nu a fost înainte de război un personaj important în adevăratul înţeles al cuvîntului, căci în decursul ultimilor douăzeci şi cinci de ani, orice om inteligent din Europa prevăzuse războiul. Ceea ce nu putuseră pronostica a fost momentul izbucnirii lui, natura lui, şi ce fel de atitudine urmau să adopte faţă de el. Îşi închipuiseră că pacea va dura pînă la sfîrşitul vieţii lor ; îşi imaginaseră un război asemănător ultimului mare război european din 1870, care nu afectase vieţile particulare ale europenilor din afara zonelor de luptă, decît sub forma unei prosperităţi urmate de o depresiune economică. Cît priveşte tentativa de a acţiona în vreun fel — cei ce ar fi pledat pentru înarmare ar fi fost acuzaţi că vor să provoace războiul, iar cei ce i-ar fi abordat pe nemţi în scopul unor tratative ar fi fost făcuţi de ocară.

Gollan a dat dovadă de intuiţia tipică oamenilor foarte simpli, lipsiţi de suficientă educaţie politică pentru a putea cîntări cauzele secundare, intuiţia de a pricepe că războiul este iminent şi că va necesita mijloace de transport mecanizate. De aceea a fondat Uzinele de autocamioane Gollan, Osiile Gollan şi Rulmenţii Bluetail.

Toate acestea, spre deosebire de *Motoarele Hackstraw*, au fost la început întreprinderi particulare cu capital de proveniență dubioasă obţinut contra unor dobînzi mari dar care i-au dat lui Gollan posibilitatea de a intra în legătură cu renumitele oţelării *Brighthouses*, producătoare de blin-

daje și armament pentru marină ; și mai tîrziu, în același an, de a deveni director acolo.

Structura financiară care susținea acest nou grup de întreprinderi Gollan era probabil șubredă. La început firmele mai respectabile și mai conservatoare din oraș au privit cu neîncredere apariția concernului Gollan uitînd că Gollan realizase și singur venituri importante chiar înainte de izbucnirea războiului ; or acum simplul fapt al reușitei lui i-a făcut pe financiarii conservatori să-și piardă prestigiul.

Acest prestigiu începuse să scadă de o bună bucată de vreme. Cu alte cuvinte, ceea ce fusese socotită drept poziție conservatoare în urmă cu douăzeci de ani era considerată acum învechită. Noua putere financiară care luase locul vechii puteri financiare nu era deloc conservatoare. Nu avea nimic de conservat. Nu avea nici o teorie socială sau norme proprii. Era doar competitivă, pentru că așa trebuia să fie.

Profiturile lui Gollan rămîneau un mister ; dar el găsea mereu bani pentru cheltuieli exorbitante. Hackstraw era acum tot timpul plin de musafiri și aceasta a fost perioada vestitelor garden-party-uri la care sute de invitați erau aduși cu un tren special ; petreceri unde importanți deținători de acțiuni Gollan, capitaliști de toate categoriile, de la micul bancher particular pînă la patronul de întreprindere care tocmai scăpase de pușcărie, ducese mondene și membri ai guvernului se adunau laolaltă în speranța unor avantaje reciproce ; de fapt petreceri pe care toată lumea le decreta plictisoase, vulgare, amestecate, dar la care veneau cu toții pentru calitatea mîncării, pentru a admira grădinile, pentru a vedea celebritățile zilei, ca să obțină informații pentru diverse investiții și ca să aibă despre ce vorbi după aceea șase luni în șir.

Și Gollan, care-i pretindea Tabithei să descopere mereu o nouă atracție — vreo orchestră special adusă din Ungaria sau o reprezentație cu plonjări în bazin — avea obiceiul să apară foarte tîrziu, îmbrăcat într-un costum de tweed și, dînd mîna, în stilul său precipitat, nepăsător, cu persoanele aflate prin preajmă le spunea :

— Vă place acest gen de distracție ? E petrecerea nevesti-mi. Vă convine, nu ? Eu n-am timp, sînt prea ocupat.

Despre Tabitha, pentru care aceste evenimente nu însemnau altceva decît treburi şi griji, obişnuia să spună :

— E în elementul ei, nu-i aşa ? Păi, dumneavoastră, cucoanele, toate vă daţi în vînt după petreceri.

Pe John îl prezenta în felul următor :

— Fiul soţiei mele. E mare amator de petreceri. Se distrează la Oxford — bacara şi poker şi celelalte atracţii ale bîlciului. Ăla zic şi eu loc să cheltuieşti banii.

Şi e greu de spus dacă costumul de tweed, tonul abrupt, chiar şi felul grosolan de a vorbi — o schimbare de dată recentă — denotă aroganţa omului care îi dispreţuieşte total pe cei din jur, al cărui fond e realmente vulgar, sau poate o atitudine menită să mascheze profundul plictis al omului vîrstnic faţă de oricine — cu excepţia cîtorva intimi — şi faţă de orice — cu excepţia planurilor şi ambiţiilor lui personale.

69

MAJORITATEA OASPEŢILOR, figuri noi, n-o cunosc nici pe Tabitha nici pe vreunul dintre prietenii ei din partea locului ; ca atare o examinează ca pe un exponat. Observă că e îmbrăcată oarecum prea elegant şi întotdeauna cu rochii mult prea strîmte astfel încît silueta ei măruntă, pare îndesată, aşa strînsă în teaca ei de mătase ; şi sesizînd din comportamentul ei formalist, încordat, un complex de anxietate şi preocupare, şi fiind ei înşişi instabili din punct de vedere social, dar dornici să convingă că ei, personal, deşi cu averi de dată recentă, nu se lasă păcăliţi de pretenţiile sociale de la Hackstraw, îşi mărturisesc unii altora : „Încă nişte exemplare din bogătaşii ăştia de ultimă oră, care încearcă să urce în înalta societate. Oare de ce se ostenesc atîta, trudind ca nişte sclavi numai ca să se facă ridicoli ?“

Şi studiind-o pe Tabitha fără milă sau recunoştinţă, sînt cu toţii de acord că e în mod evident o caraghioasă vulgară ; chiar rochia ei, diamantele ei îi trădează ignoranţa.

— Şi pe deasupra tenace, adaugă cineva.

— Oh, păi are multă experienţă. De-aia a luat-o Gollan. Genul ăsta de amfitrioană profesionistă e făcut din metal dur. Cu toate astea, n-a reuşit pînă acum să acapareze nici un cap încoronat ; ăia trag totuşi o linie pe undeva.

Tabitha e perfect conştientă de acest dispreţ care o înfruntă cînd ochii femeilor o examinează pe furiş chiar şi în timp ce-i strîng mîna şi o felicită zgomotos pentru decor, pentru vremea bună, pentru minunata ei petrecere. Iar ea le răspunde cu acea totală indiferenţă datorită căreia a căpătat, la patruzeci de ani, înfăţişarea de aventurieră de succes, aerul femeii care declară : „Asta sînt eu, dacă vă place sau nu ; de ce şi pentru ce mi-ar păsa ?“ Şi această carapace de indiferenţă îi dă un aspect alarmant de armă blindată. Oamenii sînt condescendenţi faţă de Tabitha dar nu o provoacă. E asemeni acelor metale care pentru a nu deveni casante, pentru a nu se sfărîma, sînt prelucrate pentru şlefuire prin mii de lovituri uşoare, pînă la incandescenţă, dobîndind astfel treptat duritate şi netezime.

Şi la aceste mari petreceri, Tabithei însăşi i se pare că nu numai trupul ei e strivit pînă la indecenţă în teaca de mătase ţeapănă care, încleştîndu-i şoldurile şi coapsele pînă mai jos de genunchi, o împiedică aproape să umble, dar chiar şi simţămintele ei. E plină de nerăbdarea aceea izvorîtă dintr-un plictis absolut, chinuitor care, incapabil să-şi găsească o portiţă de ieşire, clocoteşte în pieptul ei ca un acid fierbînd într-o retortă fragilă. În orice clipă, chiar şi într-un moment critic cînd trebuie să ia pe loc o hotărîre în vreo privinţă sau alta, se simte chinuită de senzaţia inutilităţii. „Dar ce fac ? Ce rost au toate astea ? Am împlinit patruzeci de ani, în curînd o să fiu o femeie bătrînă.“

Se minunează cu cîtă graţioasă dezinvoltură şi bună dispoziţie trece tineretul de la o petrecere la alta ; şi cînd se gîndeşte : „Cel puţin îl am pe John ; şi am reuşit să-l dau la Oxford în ciuda tuturor“, se simte cuprinsă de o nouă senzaţie de neajutorare : deoarece are impresia că pe John îl pîndesc primejdii cumplite şi că ea nu-l poate feri de nici una din ele. John nu acceptă sfaturile ei ; de fapt, e încredinţată că ar face exact contrarul. S-a oferit să-l ajute cu gustul şi experienţa ei la mobilarea celor două camere dar el le-a împodobit urgent cu nişte perdele oribile de cea mai

stridentă culoare oranj şi cu tablouri încă şi mai oribile, creaţii ale unei noi şcoli de artişti care, după cum zice Tabitha, caută să fie originali prin dispreţul lor faţă de nume consacrate, ca al lui Monet, Renoir şi Degas. Se plimbă împreună cu Bonser cu maşina şi iese în oraş cu artiste. Joacă jocuri de noroc şi bea. Tabitha bănuieşte că întreţine o femeie. Şi îşi spune cu revoltă şi disperare : „N-ar fi nimic grav dac-ar fi un băiat ca oricare altul. Dar unul ca el care ar putea realiza orice, care ar putea avea o carieră strălucită !"

70

TABITHA E ULUITĂ de succesul lui John, deşi i-l prevăzuse încă din copilărie. E asemeni unei tinere viitoare mame care aşteaptă luni de zile venirea pe lume a copilului, şi ştie bine cît de încîntată va fi de el, dar cînd se naşte îl contemplă surprinsă şi exclamă : „Dar ce miracol", şi pe loc e cuprinsă de panică la ideea tuturor primejdiilor care ameninţă această micuţă creatură fragilă şi neajutorată. Iar femeile care n-au avut niciodată copii îi par patetice în ignoranţa lor despre viaţă şi totodată norocoase pentru că au parte de linişte sufletească.

Cînd John, după multă învăţătură asiduă, tăinuită cu grijă, iese primul la filologia clasică, încîntarea ei e imediat urmată de teama „Acum o să creadă că nu mai trebuie să muncească — nu ia niciodată nimic în serios".

John rîde de ea.

— Acum ce griji îţi mai faci, mamă ? Nu poţi trăi fără griji ; dacă nu e vorba de facturi, atunci e războiul.

— Doar nu vrei să fie război, John, nu ?

— Nu ; dar cred că Jim are dreptate. Nu văd cum am putea evita războiul. Tirpitz * n-are să renunţe la construcţia de nave, altfel scumpii lui partizani l-ar trimite la plimbare ; şi dacă Germania continuă să se înarmeze, noi va trebui să ne luptăm. Şi, zău, să ştii că războiul ar mai purifica niţel aerul.

* Alfred von Tirpitz (1849—1930) amiral şi om de stat german.

Vocea băiatului trădează iritarea resimțită față de această anxietate maternă sufocantă în încercarea ei de a-l împiedica să se distreze în voie. E avid de plăcerile noi care-l ademenesc la tot pasul. A călătorit de mai multe ori în străinătate și a jucat jocuri de noroc pe-acolo. La Milano, asistînd la cursele de automobile, îi vine pofta să participe și el. Vrea un automobil de curse personal.

— Cursele de automobile sînt înspăimîntător de periculoase, declară Tabitha ; și această vădită obiecție e suficientă pentru a-l hotărî. Îi cere sfatul lui Gollan iar Gollan, cu acea condescendență pe care o manifestă acum față de John — avînd aerul că împacă un cățeluș răsfățat cu ajutorul unei bucățele de zahăr — îi comandă un automobil de curse special la uzinele Hackstraw, dotat cu un motor Hackstraw.

Această imensă mașină sport devine imediat încîntarea vieții lui John și motiv de suferință pentru Tabitha. Or lui John îi face o deosebită plăcere s-o facă pe mama lui să sufere. Îi place s-o plimbe cu nouăzeci de kilometri la oră pe drumuri periculoase, s-o vadă palidă și încordată, să știe că e înspăimîntată. John se comportă ca un iubit care-și torturează iubita pentru că s-a plictisit de dulcegării, pentru că iubirea lui are nevoie de un alt gen de satisfacție.

Spre sfîrșitul acelui an reușește să cîștige o cursă la Brooklands. Iar Gollan e mulțumit de reclama făcută astfel motorului său. Pe loc decide să bată recordul de viteză pe oră și înscrie mașina, cu motor nou, la raliul de la Leipzig din anul următor. Gollan alege anume raliul din Germania, zicînd : „E timpul să le arătăm Friților ce sîntem în stare să facem".

John îmbrățișează ideea cu mare entuziasm. Îl interesează filozofia germană ; vrea să învețe nemțește și se simte atras de acest popor energic a cărui ambiție și a cărui capacitate inventivă alarmează întreaga lume aproape la fel de tare ca Napoleon, în urmă cu o sută de ani.

De aceea, în iunie după sfîrșitul trimestrului, John pornește spre Southampton împreună cu doi mecanici și cu Gollan care ține să asiste la îmbarcare.

Tabitha, neliniștită ca de fiecare dată cînd John conduce mașina — și de aceea agitată — își petrece dimineața cu menajera făcînd o inspecție amănunțită a cămărilor.

La ora unsprezece, un lacheu se înfăţişează cu o telegramă. „Maşina uşor accidentată. Vino la spitalul din Brent. Jim."

După o lungă şi lentă călătorie, Tabitha soseşte la un mic spital amenajat într-o căsuţă de ţară. Gollan o întîmpină pe scări. Braţul lui drept e prins într-o eşarfă dar nu s-a ales decît cu o contuzie zdravănă. John are capul spart şi un braţ rupt, o dublă fractură la piciorul drept şi o posibilă vătămare a coloanei. Şi-a pierdut cunoştinţa din momentul accidentului şi e îndoielnic dacă va scăpa cu viaţă. Dar Gollan a trimis după un specialist, şi e plin de încredere : optimismul unui om activ care nu permite temerilor să-l năpădească.

— Johnny e tînăr — iubeşte viaţa. O să lupte să se facă bine — asta-i mai important decît orice tratament al vreunui doctor.

Dar Tabitha, palidă la faţă şi cu ochi enormi, răspunde doar atît :

— Ştiam eu că aşa o să se-ntîmple.

— Draga mea Bertie, cum puteai şti ?

— Pentru că nu trebuia să-i dăm pe mînă o astfel de maşină. Amîndoi am ştiut că e prea puternică pentru el.

— Crede-mă, Bertie, abia ne tîram — sub treizeci la oră. Johnny nu conduce deloc rău — întotdeauna prudent la intersecţii. Autobuzul a fost de vină, a intrat în noi. Un idiot tînăr, fir-ar el al naibii să fie, mergea cu peste optzeci la oră şi nici n-a claxonat măcar.

— Exact ce spuneam ; băieţii n-ar trebui să aibă maşini pe mînă.

— O dată şi-o dată tot trebuia să facă începutul. John are douăzeci de ani. Gollan începe să-şi piardă răbdarea.

— Nu înţeleg de ce au fost permise raliurile astea.

— Draga mea Bertie, datorită acestor raliuri maşinile au ajuns să înregistreze viteze de peste optzeci de kilometri la oră.

— Dar cine vrea să meargă atît de repede ? La ce ajută ?

Gollan se strîmbă vrînd parcă să zică : „N-are nici un rost să discuţi cu femeia asta. Tot n-o să priceapă niciodată".

Specialistul soseşte de la oraş la ora cinci. E în acelaşi timp optimist şi demoralizant. Declară vesel că a mai văzut cazuri similare făcîndu-se bine cu o îngrijire corespunzătoare ; dar se îndoieşte fără rezerve de îngrijirea din acel spital ; e contra deplasării pacientului fiindcă orice mişcare poate provoca o complicaţie fatală.

Băiatul e fără cunoştinţă timp de trei săptămîni. Într-o zi cînd doctorul din localitate vine să-şi facă vizita, îi adresează Tabithei remarca.

— Aşadar războiul a început.

Tabitha care n-a mai deschis un ziar de trei săptămîni, răspunde :

— Cum... în Irlanda ?

— Nu, Germania a invadat Belgia.

— Aha. Fiul meu a prevăzut că aşa se va întîmpla.

— O să se termine curînd, slavă domnului ; forturile belgiene sînt invincibile.

71

O SĂPTĂMÎNĂ MAI TÎRZIU nu pare să mai existe nici o îndoială că Parisul va fi ocupat ; dar Tabitha e nespus de fericită pentru că John a deschis ochii şi a recunoscut-o. Îşi spune : „Războiul se va termina înainte ca John să fie destul de înzdrăvenit pentru a lupta ; măcar a scăpat de război".

Dar acest gînd e urmat imediat de altul : „Cît egoism, ce urît din partea mea !"

E bucuroasă cînd pacientul poate fi transportat la Hackstraw, unde o întreagă aripă fusese deja transformată în spital pentru răniţi, fiindcă, după cum zice ea : „Se cuvine să fac şi eu ceva, să ajut cumva".

Şi se dedică acestei munci cu o energie disperată. E bucuroasă că poate să se extenueze. Munca ei e de fapt o ofrandă, o ispăşire. E un apel adresat unei forţe necunoscute. „Nu mă pedepsi. Încerc să mă răscumpăr."

După primele şase luni de război, şi lungul impas de pe Somme, se face simţită o profundă îngrijorare dar şi o renunţare la orice prefăcătorie. Oamenii nu-şi mai ascund

simțămintele și vorbesc despre temerile și îndoielile lor. Bisericile sînt arhipline și Tabitha descoperă că și alții, aidoma ei, sînt persecutați de complexul vinovăției. Tinerii soldați denunță egocentrismul lumii civilizate și declară că totul trebuie schimbat.

Întorcîndu-se de la slujba de dimineață cu aerul absorbit al omului care a trăit o experiență nouă și puternică, Tabitha îl găsește pe John plimbîndu-se anevoie pe terasă sprijinit în două cîrje. O întreabă rînjind :

— Predica a fost reușită ?

— Da ; despre păcat și egoism.

— Ah, știu ; războiul e o pedeapsă.

Tabitha îl privește cu buzele întredeschise, parcă gata să vorbească. Încearcă senzația unei revelații. Cuvinte ca iubire, păcat, vinovăție au început brusc să existe pentru ea și lumea a căpătat sens. Nu poate pricepe de ce a fost oarbă și surdă înainte ; de ce după trei ani de mers la biserică și după o mie de predici, abia acum a sesizat că iubirea vine numai de la dumnezeu, că a folosi cuvîntul iubire și a-l lua în serios înseamnă a crede în dumnezeu.

Și totodată i se pare la fel de limpede că a nega iubirea, a fi egoist, crud înseamnă a atrage pedeapsa. Oare războiul nu s-a abătut asupra lumii din cauza egoismului omenesc, a faptului că fiecare nu urmărește decît propriul profit ? Acest adevăr îi apare atît de clar încît nu poate decît să se minuneze că restul lumii nu e în stare să-l înțeleagă și să cadă în genunchi implorînd iertarea. În cele din urmă îl întreabă pe John cu un fel de alarmă în glas :

— Tu nu crezi că e și așa destul de grav ?

Dar înainte ca John să apuce să răspundă, Tabitha se îndepărtează. Îi e teamă de un răspuns care s-o lase fără replică și care i-ar putea dăuna, nu ei — deoarece credința ei e mai presus de orice argument — ci lui John însuși. Reflectează : „E încă doar un băiețandru și crede că deșteptăciunea reprezintă totul. Nu e destul de matur ca să înțeleagă lucrurile *adevărate*".

Iar John, privind-o, își zice : „Iar și-a luat aerul ei de duminică. Cine-ar fi crezut că mama o să ia calea bisericii ?"

Dar în timp ce Tabitha, spre irtarea lui John, a devenit receptivă la predici, Gollan în schimb, nu-și mai face nici

măcar apariţia, duminica dimineaţa, în strana familiei. Războiul i-a simplificat viaţa la fel ca şi altora. Întocmai luminii puternice proiectate din culisele unei scene şi care estompează multitudinea detaliilor decupînd doar personajele, în alb şi negru, războiul i-a dezvăluit adevăratul său rost. La fel cum unele femei de lume, despre care se credea că se pricep doar cum să-şi omoare timpul, se vădesc acum a fi persoane pline de simţul răspunderii ; aşa cum fiinţe lipsite de valoare, care se bucurau înainte de succes şi simpatie, se dovedesc acum nişte monştri de invidie şi josnicie ; aşa cum ambiţioşii acaparează iar cei lipsiţi de scrupule jefuiesc cu nerușinare sfruntată, tot aşa organizatorii din fire, conducătorii şi şefii înnăscuţi apar ca la un ordin. Fiecare sat, fiecare stradă descoperă că unul sau altul, care nu părea întru nimic deosebit, este în mod evident omul nimerit pentru a organiza o întrunire, a indica o linie politică, a se face ascultat.

Dintre zeci de fabricanţi, Gollan e recunoscut nu numai de alţii ca avînd aptitudini de conducător, dar el însuşi se simte ca atare. Şi fiind astfel plămădit, se consacră cu totul acestei activităţi. Nu are pic de timp pentru nimic altceva. Declară că pastorul cu slujbele lui suplimentare de împărtăşanie, luîndu-i pe muncitori de la munca lor în fabrică, constituie un pericol şi că nu are nici un dram de simţ al realităţii într-o astfel de situaţie critică. E nespus de iritat cînd, înainte de micul dejun, n-o găseşte pe Tabitha în camera ei. Pentru el cauza războiului nu trebuie căutată în natura umană sau în firea lucrurilor, ci o pune pe seama încercării criminale, îndelung pregătite, a Germaniei de a domina Europa şi de a distruge Marea Britanie ; iar în ce priveşte egocentrismul, el perorează zilnic : „Ceea ce ne trebuie sînt conducători. Daţi-mi un om care e în stare să-şi asume răspunderi". Gollan însuşi a fost numit şef al producţiei în ministerul aprovizionării, la adresa căruia proferează însă incontinuu injurii ; fabricile Hackstraw se extind acum peste jumătate din parc şi nouă coşuri mari fumegă zi şi noapte de cealaltă parte a pădurii. Vechile ateliere din curte sînt destinate cercetării şi se alocă sume nelimitate de bani pentru experimente. Gollan declară adesea cu mare satisfacţie : „Războiul e un blestem, dar a făcut un singur lucru bun : le-a dat o şansă inventatorilor

noştri. A făcut să progreseze proiectarea maşinilor cu vreo zece ani iar a avioanelor cu douăzeci — fără să mai vorbim de chirurgie. O minune ce sînt în stare să facă chirurgii. Păi, uitaţi-vă la Johnny !"

72

ÎNTR-ADEVĂR, JOHN profitase de pe urma dezvoltării foarte rapide a chirurgiei datorată practicii intense determinate de război. Deşi nu poate încă umbla fără cîrje, i s-au dat asigurări pentru o vindecare completă.

În 1915, de Paşti, revine la colegiul St. Mark, unde studiază filozofia, atras mai ales de Bergson care continuă să fie marea noutate. Şi acum s-a creat o atît de mare distanţă între el şi Tabitha încît ea nici nu mai încearcă să-i împărtăşească preocupările. Vine ca o vizitatoare dintr-altă lume iar John o primeşte ca atare. Sucelile minţii ei de femeie, noua ei pasiune pentru religie sînt atît de departe de el încît nici nu-l tulbură măcar. Cînd se miră că John nu aflase ultimele ştiri despre război, el îi răspunde cu aerul acela al lui Sloop care pe vremuri o înfuriase atîta : „Poate că ai dreptate ; unii dintre noi se cam detaşează".

Dar e limpede că John consideră această atitudine drept un lucru excelent, şi Tabitha nu-l critică. Reflectează : „Fără îndoială aşa se cuvine la Oxford".

Dealtfel şi cu prietenii lui John — un maior de douăzeci şi doi de ani care-şi pierduse un braţ, un bursier care fusese gazat, un orb care scrie o teză despre cei doi Napoleoni, un american, doi studenţi în uniforme albastre de spital — Tabitha se simte la fel de stînjenită. Toţi se poartă fermecător cu ea, o invită la ceai în camerele lor, o însoţesc în plimbări pe rîu ; dar tot timpul e conştientă de acea politeţe aparte, acea curtoazie manifestată faţă de un intrus. În timp ce vreunul din ei face politicos conversaţie cu ea, Tabitha prinde frînturi din discuţiile celorlalţi, mult mai captivante şi mai importante pentru ei, despre eseuri şi conferinţe, despre necesitatea unei schimbări, despre natura eternă a creativităţii.

Iar cînd John stă de vorbă cu ea, e de fapt atent la ce vorbesc prietenii lui, gata în orice moment să intervină cu vreo sugestie sau obiecţie rostite pe un ton cu totul deosebit, plin de focul preocupărilor serioase.

Dar ca urmare a acestor noi relaţii, din care pierise ceva, elementul palpitant, pătimaş, mama şi fiul nu se mai ceartă. Între ei s-a statornicit o relaţie formală, de amabilitate. În timp ce o conduce pe Tabitha prin curtea interioară a şcolii, şchioptînd încet alături de ea în drum spre Broad Street unde are întîlnire cu Gollan, John născoceşte subiecte de conversaţie care să fie pe placul mamei lui.

— Ce drăguţ din partea ta că ai venit cînd ştiu cît eşti de ocupată ; ne-ai însufleţit extraordinar pe toţi.

— Dar îmi face nespusă plăcere să vin, şi prietenii tăi sînt aşa de drăguţi. Cred că maiorul e cel mai deştept, oricum aşa pare.

— Să nu ne luăm chiar numai după aparenţe. E mai mult subtil decît deştept, nu trebuie să iei prea în serios ce spune despre Bergson, — şi în continuare John îi ţine o mică prelegere, simplificată pentru uz matern, despre teoria timpului emisă de Bergson.

Tabitha îl priveşte cu atenţie şi reflectează : „E într-adevăr un băiat strălucit şi chiar dacă n-a moştenit întru totul trăsăturile lui Dick, are în schimb o înfăţişare mult mai distinsă. Oh, cîtă dreptate am avut că am insistat pentru Oxford, e fericit aici şi e la adăpost".

— Ai ascultat vreun cuvînt din ce ţi-am spus, mamă ?

— Oh, desigur ; spuneai ceva despre maior ?

— Nu contează. Îi zîmbeşte fără urmă de supărare, de pe poziţia noii sale detaşări, a noilor, pasionantelor sale culmi de gîndire. De ce ţi-ar păsa ţie de o grămadă de teorii ciudate ?

Şi cînd ajung la maşină, Gollan pufneşte :

— Discutaţi filozofie, voi doi. Atomii, atomii, asta-i esenţa. Atomii şi electricitatea. Desigur, eu nu sînt împotriva bisericii, biserica îşi are şi ea rostul ei. Dar, zău, totul e numai electricitate ; ea pune atomii în mişcare. Haide, Bertie, trebuie să fim la Cowleey în cinci minute.

Tabitha se urcă în spate lîngă secretar, iar Gollan îşi ia zgomotos la revedere de la John.

— Nu munci prea mult, John. Mai şi distrează-te.

Şi în timp ce maşina porneşte la drum, Gollan îi spune Tabithei :

— Ar fi bine să-ţi arunci o privire la raportul ăsta. Tabitha simte că e din nou acaparată de lumea războiului, plină de suferinţă şi disperare, de ceea ce numeşte ea „lumea reală". În timp ce deschide raportul, îşi spune : „John nu trăieşte deloc în lumea reală" ; şi simţămintele ei de recunoştinţă şi vinovăţie sporesc. Deschide raportul. Îşi caută refugiul în muncă, pe zi ce trece tot mai multă muncă. Pentru că deşi nu e secretara oficială a lui Gollan, i-a devenit indispensabilă. Lasă în seama ei toată corespondenţa particulară şi cea mai mare parte a raporturilor oficiale, zicînd : „Spune-mi dacă e ceva important".

Degeaba protestează că nu înţelege o iotă din problemele acelea tehnice ; Gollan ripostează : „Nu-i nimic, cere-i lui Robb să-ţi explice. Dar nu-l întreba pe Smyth : „ăsta o să mă încolţească şi eu n-am timp". Smyth e secretarul oficial ; un om important şi conştiincios, dispreţuit de Gollan pentru că e funcţionar de stat. „Mi l-au vîrît pe gît ca să mă spioneze — să nu-i spui nimic, gîndac negru ce e."

73

GÎNDAC NEGRU, sau bărzăun sînt calificativele pe care le foloseşte Gollan la adresa tuturor funcţionarilor guvernamentali, în hainele şi meloanele lor negre. „Foiesc întruna prin cămară şi strică alimentele bune." E în permanent conflict cu guvernul, cu administraţia civilă — în special cu propriul său departament. Dar se bucură de o imensă reputaţie făurită chiar de cei de la minister pentru a linişti opinia publică. Ziarele descriu cum munceşte zece sau douăsprezece ore pe zi, epuizînd secretari care lucrează în schimburi. În presa lui Ducat, Manklow îl înalţă la rangul de simbol al „victoriei la bancul de lucru". Numele lui,

ca și al lui Kitchener *, este desemnat de o comisie secretă a cabinetului pentru a deveni un mit dătător de încredere. Din același motiv Gollan e încurajat să se deplaseze ca un potentat. Flotila lui de automobile înțesate de politicieni, experți și magnați din diverse regiuni ale țării, străbate val-vîrtej Anglia lăsînd peste tot în urmă exclamația „Ăsta-i Gollan la treabă !" Și peste tot se înalță noi fabrici: dacă nu amplasate de el, cel puțin proiectate în numele lui, dintre care multe vor intra în producție abia în următorii cinci ani. Dar și acest lucru e luat drept merit, pentru că le reamintește tuturor vorba lui : „În cel de-al zecelea an se vor vedea roadele". Asemenea sentințe îi fac pe oameni să rîdă, dar chiar în toiul rîsului, din nu se știe ce pricină, se naște în ei o speranță de care se agață cu disperare. La Gollan pînă și vîrsta a devenit o calitate, pentru că presupune ideea de înțelepciune și face ca energia lui să pară un și mai mare miracol.

Încăpățînarea lui, refuzul de a accepta sugestii îi înspăimîntă pe colaboratorii săi care se așteaptă zilnic la o catastrofă, la vreun scandal care să provoace prăbușirea departamentului. Dar cînd unii colaboratori îi adresează scrisori furibunde, Tabitha sau vreunul dintre secretari le interceptează și-i transmit doar o versiune îndulcită. Căci, dacă din întîmplare la urechile lui Gollan ajunge vreun cuvînt de critică sau insultă, se simte atît de descumpănit încît își îndeplinește îndatoririle într-un mod și mai sumar. Exclamă : „La naiba, își închipuie oare că mă distrez ? Își închipuie că-mi place să mă spetesc muncind ?" Și e limpede că se crede într-adevăr persecutat, că nu e conștient de propria-i satisfacție ; e cufundat în ea ca un somon într-un curent de apă dulce, care se zbate și fără îndoială se împotrivește, dar trebuie să înainteze mai departe spre mare.

Profund jignit de vreun cuvînt rostit întîmplător într-un discurs politic, o ține pe Tabitha trează jumătate din noapte ca să i se plîngă. „Bătrînii care fac războiul ! Care bătrîni ? Kaiserul e un băiețaș — un băiețaș care nu s-a maturizat niciodată. Cei care l-au împușcat pe arhiduce erau niște copilandri ; de o mînă de băiețandri a fost de-

* Mareșal și politician englez (1850—1916).

clanşată şi răscoala irlandeză. Parc-am dorit eu să fie război ! Uită-te la porcăriile pe care le producem ; e o ruşine."

Tabitha nu se lasă niciodată cuprinsă de panică şi datorită acestei însuşiri şi-a dobîndit reputaţia de a fi utilă, reputaţie de care se bucură chiar şi printre secretari, de obicei atît de dispreţuitori faţă de nevestele şefilor lor. Toată lumea e de acord că se poate conta pe aceste femei pioase cînd e vorba de muncă istovitoare, plină de dificultăţi şi neapreciată, şi se presupune că religia făgăduieşte o răsplată deosebită celor activi în vremuri de război.

Funcţionari ireverenţioşi lansează apeluri la telefon : „Bătrînul îşi muşcă zăbala, pentru dumnezeu, găsiţi-o pe Bertie şi aduceţi-o încoace." Gollan nu e niciodată lăsat să doarmă departe de ea. Pentru că în timpul nopţii e foarte agitat şi are cel mai mult nevoie de sprijin. Tabitha cunoaşte leacul pentru fiecare zbucium în parte şi găseşte întotdeauna tonul potrivit pentru a-l convinge.

De cîte ori se plînge de formalismul birocratic, Tabitha îi răspunde : „Dar nu se poate fără funcţionari şi dosare." Cînd se lamentează că vreun utilaj nu a corespuns aşteptărilor, Tabitha remarcă, de parcă ar descoperi acest aspect pentru prima dată : „Dar toate maşinăriile astea trebuie fabricate aşa de repede încît nu rămîne timp pentru a le finisa cum se cuvine".

— Finisa ! Nu sînt nici măcar testate ! E îngrozitor. Sărmanul meu tată cred că se zvîrcoleşte şi se dă cu capul de coşciug. Era un meseriaş adevărat ; avea conştiinţă.

— Oamenii nu înţeleg.

— Ba înţeleg. Înţeleg la fel de bine ca şi tine. Dar sînt furioşi, sînt nemulţumiţi. Cu toţii urăsc acest război blestemat care le macină nervii. Îi zdruncină pe toţi şi de aceea urlă tot felul de gogomănii. Dar nu mai merge aşa, am să-mi dau demisia...

Din cînd în cînd îşi înaintează demisia, dar pe loc ministerul îl conjură să şi-o retragă. Se insinuează că de vreme ce tinerii îşi dau viaţa pentru ţară, se cade ca vîrstnicii să-şi facă datoria muncind, chiar cu riscul unor eventuale maltratări. Un adjunct de secretar de stat, înnebunit, vine în mare grabă la Tabitha cu un buchet de flori şi complimente. N-ar vrea dînsa să facă uz de influenţa ei preţioasă ?

S-ar putea face ceva ? Oare există vreun punct nevralgic ? L-a deranjat cumva pe bătrîn faptul că bătrînul Billie a fost înnobilat ? Şi-ar dori şi el un rang nobiliar ? Tabithei i-ar place cumva un D.B.E. * sau ar prefera un weekend la castelul Windsor ? Ar putea să-l convingă pe bătrîn că e un om absolut indispensabil ?

John, care e de faţă la una din aceste întrevederi, îl întreabă pe tînărul adjunct de secretar : „Chiar aşa este ?" Celălalt, ager, ambiţios, cu educaţie universitară, recunoaşte pe loc în John un spirit înrudit şi răspunde înălţînd sprîncenele, ca şi cum toată faţa sa ar ridica din umeri : „Cum am putea şti ? Dacă ar pleca, s-ar isca un scandal teribil în parlament, şi tot felul de zvonuri prin fabrici ; poate chiar o criză de mîna-ntîi.

— Iar dacă nu pleacă, o să iasă o splendidă harababură.

Din nou o ridicare de sprîncene.

— Dar ar putea să fie şi mai rău dacă s-ar fi ocupat altcineva de treburile astea în locul lui. În definitiv, peste tot e harababură, nu-i aşa ?

— O harababură pe cinste.

— Nu te poţi aştepta la un joc magistral cînd jumătate din pachetul de cărţi conţine jokeri.

— Şi toţi jucătorii stau cu pistolul pe masă.

Cei doi tineri îşi zîmbesc întocmai ca membrii unui cult secret. În tot restul serii, John păstrează urmele unui zîmbet care parcă spune : „în ce lume caraghioasă trăim, şi cu cît o cunoşti mai bine, cu atît ţi se pare mai caraghioasă."

74

ÎN AŞTEPTAREA REZULTATELOR examenului final, John dă o mînă de ajutor în birou. Deschide corespondenţa şi hotărăşte ce merită să i se aducă la cunoştinţă lui Smyth, după ce se consultă în prealabil cu o tînără femeie pe nume Brett, secretara principală a lui Smyth la Hackstraw. Pe John îl amuză constatînd cîtă putere se află în mîinile acestei tinere ; ea decide ce anume are prioritate, adică, de cele mai multe ori, cărei chestiuni trebuie să i se acorde

* Ordin al Imperiului britanic atribuit femeilor.

atenţie şi ce e gunoi bun de aruncat la coş — cu alte cuvinte, circulare, scrisori de la maniaci sau de la instituţii religioase. Tînăra Brett îi categoriseşte pe maniaci după criterii proprii, şi-i include aproape pe toţi inventatorii în această categorie.

— Uite, am aici o propunere pentru aruncătoare de rachete, o anunţă John. Ce părere ai ?

— La coş, declară tînăra scurt. Primim dintr-astea în fiecare săptămînă.

— S-au experimentat, nu ?

— Nu, dar e o prostie ; ajunge să te uiţi la ele şi te-ai lămurit.

Şi cînd John încearcă să argumenteze că ideea ar merita să fie luată în seamă, tînăra devine acră şi conchide :

— E-n regulă, dacă te pricepi atît de bine, n-ai decît să preiei dumneata iniţiativa. Dar Smyth n-o să-ţi mulţumească pentru că-i încarci biroul cu idei fanteziste ; n-are timp de pierdut cu aşa ceva.

— Cred că asta-i partea cea mai proastă. Nu există timp suficient pentru a aprofunda lucrurile.

— Păi, uită-te la corespondenţă, şi din zi în zi e mai rău.

— Da, categoric e o chestiune de triere la toate nivelurile, pînă sus de tot.

Tînăra reacţionează doar printr-o expresie contrariată. John nu mai scoate nici o vorbă deoarece a sesizat că maşinăria birocratică — cum i se spune — se aseamănă mai degrabă cu un ganglion sensibil. Simţămintele lui Brett nu trebuie tulburate, altfel Smyth va suferi şi el, iar Gollan va fi prost slujit şi vreun comandant de corp de armată va fi lipsit de camioane sau muniţii şi soldaţii vor pieri. De aceea îşi joacă discret rolul de discipol al lui Brett şi-şi păstrează gîndurile pentru sine. Gollan aproape că nu-i remarcă prezenţa. Acum, cînd e acasă, îşi ia micul dejun în camera Tabithei iar prinzul în biroul său. E văzut arareori, numai cînd traversează zorit holul în drum spre vreun loc ce trebuie inspectat, urmat de suita lui de curteni : Tabitha în dreapta ; Smyth, palid, preocupat, resemnat, un pas mai în spate ; doi tineri experţi, ca pe ghimpi, gata să răscolească prin statistici la cel mai mic semn — la un pas în spatele lui Smyth ; şi două dactilografe în ariergardă. Cînd îl zăreşte pe John, se opreşte cu un aer uluit şi exclamă,

„Salut, Johnny, tu aici ? E vacanță, nu ? Și după aceea ? La Whitehall * cu melon tip gîndac ?

— Cred că din cauza piciorului va trebui să mă mulțumesc cu o muncă de birou.

— Sau în parlament. Ori dugheana de vorbe goale ori taraba cu hîrțoage. Oh, Jonny, cînd mă gîndesc c-ai fi putut ajunge inginer ! Cînd ai să termini cu romanii ăia ai tăi ?

— Te referi la examenul final ? L-am dat, acum...

Dar Gollan n-a mai așteptat răspunsul. S-a și repezit pe ușă afară cu o viteză care dă întregii suite înfățișarea penibilă a unor cerșetori ce se țin scai de un turist.

Totuși John e și el o părticică din acel ganglion. E un centru nervos, important pentru a prelua anumite reacții. Tabitha îi telegrafiază cînd e nevoie de vreun document confidențial, Smyth îl trimite la ateliere ca să se informeze, cu tact, de ce un oarecare director vrea să plece. A fost oare tentat de altă ofertă sau poate e nemulțumit ? Și în astfel de misiuni dă dovadă de o intuiție remarcabilă pentru sesizarea atmosferei. Se pricepe, de asemenea, datorită unei îndelungi experiențe de eseist, la întocmirea rapoartelor. De aceea, deși iese primul la examen, e sfătuit să rămînă la Hackstraw ca să preia conducerea unui nou departament de relații industriale. I se pune la dispoziție un secretar personal, dar continuă să-l nemulțumească pe tatăl său vitreg.

— Salut, Johnny. Deci ai căpătat o slujbă !

— Da, domnule. Conduc noul dumitale departament — Relații industriale.

— Tîmpenii industriale ; nu e departamentul meu. Un maldăr de hîrțoage și iarăși hîrțoage. Și o hîrțoagă atrage alta după ea. Cît e ceasul, Smythy ?

— Sîntem în întîrziere, domnule.

— Atunci de ce pierdem vremea ? Haide odată, omule. Am oroare să întîrzii ; spune-le să dea bice. După doi ani de război, Gollan declară că munca intensă îi convine de minune — că-l întinerește.

În realitate însă, arată mai bătrîn decît vîrsta pe care o are. E complet chel acum ; fața i s-a scofîlcit și zbîrcit ca

* Stradă și cartier al ministerelor în Londra.

o băşică uscată, în care ochii lui mici scînteietori par singurul licăr de viaţă ; a scăzut în înălţime cu vreo cîţiva centimetri aşa că pare numai braţe şi picioare ; şi e surd. Conştient de surzenia lui, vorbeşte fără încetare ca să-i împiedice pe ceilalţi să-i vorbească ; şi pentru a masca această infirmitate face pe autoritarul şi răcneşte : „Hai grăbiţi-vă, pînă cînd să vă tot aştept ! Doar sîntem în război, ştiţi bine".

75

ÎNTR-O ZI JOHN e chemat telefonic de la sediul londonez al Industriilor Gollan. O voce misterioasă îl roagă să vină de urgenţă şi să nu spună nimănui unde se duce. John pleacă în mare viteză cu maşina şi e întîmpinat de un funcţionar care-l conduce într-un mic birou la ultimul etaj unde Gollan zace întins pe covor cu capul în poala Tabithei. Ţine ochii închişi, respiră anevoie şi din cînd în cînd emite nişte mormăieli ciudate ; gulerul cămăşii e desfăcut şi Tabitha ţine în mînă un pahar cu apă. Smyth, o dactilografă şi un funcţionar stau în jurul lui.

Tabitha, cu aerul acela pe care îl adoptă de obicei în momente grave, arătînd nefiresc de calmă tocmai pentru că e neobişnuit de emoţionată, înalţă ochii şi zice :

— Trebuie să chemăm un doctor *imediat !* Ai vrea să telefonezi tu, John ?

Auzind, bolnavul scoate o mormăială şi mai puternică şi ridică o mînă. Parcă ar încerca să protesteze contra doctorilor ; se zbate ca şi cum ar vrea să se ridice de jos.

John se apleacă spre el.

— Dar, Jim, eşti bolnav ; trebuie să stai puţin întins. Nu crezi c-ar fi mai bine să te vadă un doctor ?

O voce stranie, răguşită, şopteşte : „Cine... ?" şi după aceea „John !" Mîna ca o gheară se agită anemic prin aer şi se agaţă de haina lui John.

— John... John...

— Nu-i atac... Mîna bătrînului cade moale și Gollan se întinde înapoi pe jos. Mă sim'... bin'... un minut... cin' min'...

Tabitha clatină din cap și se uită încruntată la John. Îi poruncește cu privirea să aducă un doctor.

John se uită spre Smyth și amîndoi ies pe coridor.

— Pare să fie un atac ; n-ar trebui să cerem sfatul unui medic ?

Funcționarul de stat se strîmbă.

— Oare ar fi prudent, aici sus în birourile astea ? Stone e pe undeva în clădire ; o să împrăștie imediat vestea.

— Înțeleg ; vă temeți că presa...

— Orice zvon despre o boală ar pica extrem de prost în aceste momente, după prăbușirea rușilor. A fost un mare noroc că șeful era aici sus cînd a căzut. Din fericire pe dactilografă a dus-o mintea să trimită după mine mai întîi.

— Dac-am reuși să-l transportăm la Hackstraw, l-am putea chema pe doctorul Bain — se poate avea încredere în Bain, un scoțian mut ca un pește.

Pe neașteptate Tabitha apare lîngă ei. Îi face pe amîndoi să tresară cu privirea și vocea ei.

— N-ați chemat încă un doctor ? S-ar putea să moară. Unde-i telefonul ?

John și Smyth se privesc alarmați, parcă vrînd să spună: „Și ce dacă ? Nu e capabilă să înțeleagă ; femeile niciodată nu sesizează o consecință gravă". Cum să-i explice Tabithei că moartea lui Gollan e un risc care trebuie asumat ? Poziția bătrînului e atît de importantă încît, întocmai asemeni acelor regi din vechime a căror putere sacră îi izola, privîndu-i chiar și de atingerea unui doctor, și el trebuie ținut în afara hotarelor celui mai elementar umanitarism.

— Asta ar însemna să ne luăm o răspundere foarte gravă, Lady Gollan, și pe deasupra să acționăm contra dorinței exprese a șefului, îi explică Smyth agitat.

— Cred că trebuie să fim prudenți, mamă.

— Prudenți ! Tabitha îi înlătură cu un gest. Dar asta înseamnă crimă ; și insistă să telefoneze după un doctor.

Din fericire, în timp ce telefonează și înainte ca doctorul să poată fi găsit, dactilografa apare în grabă anunțîndu-i că a adus liftul de serviciu sus, la dispoziția lor.

Pe dată, Smyth, John și cei doi funcționari îl transportă pe Gollan la lift și-l reazemă de o cutie de ambalaj. Gollan însuși își dă osteneala să-i ajute. Se agață de John.

— Tu să stai cu mine, Johnny. Mă sim' foar' bin'. Nu-i atac. Să n-afle ziarele.

— O s-avem grijă.

— Da, grij'... aveți grij'... fără trăncăn'... duc' țim' acas'.

Unul dintre funcționari a și adus un taxi în curte. În mai puțin de o oră, Gollan se află la Hackstraw, unde insistă să meargă singur pînă la pat ca să le arate slujitorilor că e zdravăn. Și nici acum nu vrea să audă de vreun doctor. Repetă, în timp ce e culcat în pat :

— Nu doctor... lumea o să vorbeas' dacă vede doctor... nu vreau să vorbeas'. Johnny, tu stai. Și scrutînd-o pe Tabitha cu o licărire de suspiciune, mormăie :

— Foar' bin', Bertie, Johnny stă... foar' bin' acu'. Tabitha înțelege aluzia și părăsește camera.

Și cînd a doua zi de dimineață Gollan pleacă în ceea ce se zice a fi un tur de inspecție în nordul țării, dar e de fapt un concediu de o săptămînă într-un sat neștiut de pe coasta de nord a Țării Galilor o ia cu el pe Tabitha dar și pe John. Nu mai are încredere în Tabitha. Îi e teamă, cu o disperare îmbinată cu viclenie, că ea o să-l dea pe mîna doctorilor.

— Nu te mai frămînta pentru mine, Bertie. Voi femeile sînteți o grămadă de nevricale ; mă simt foarte bine.

Într-adevăr, după o săptămînă de odihnă pare la fel de viguros ca înainte. E poate doar un pic mai dezarticulat în mișcări — și are tendința să se împleticească în propriile-i picioare ; și cînd vorbește, șuvoiul cuvintelor se frînge uneori la mijloc. Dar cînd acest lucru se întîmplă în public, Smyth sau John, sau amîndoi, intervin prompt cu cîte o remarcă potrivită ; iar bătrînul trece mai departe ca și cînd și-ar fi terminat ideea.

Toate precauțiunile lui Smyth n-au reușit să stăvilească comentariile. Ca de obicei în astfel de situații, zvonurile par să răsară din nimic și capătă imediat proporții exagerate. Spre indignarea lui Smyth, se vorbește că Gollan ar fi avut un atac.

— Ceea ce e aproape sigur adevărat, zice John.

— Nu există nici o dovadă în acest sens ; asta-i partea primejdioasă a vorbăriei, faptul că nu implică nici un fel de răspundere.

Dar chiar din cauza acestor zvonuri, strecurate în vreo două ziare obscure, John îi devine şi mai necesar lui Gollan. Bătrînul arareori îl lasă să se îndepărteze de el. Are nevoie de John nu numai ca să-i interpreteze dorinţele dar şi ca să-l ferească de priviri prea insistente.

Acum e din nou foarte afectuos. Îi spune lui John :

— Munceşti din greu. Ştiu că te pun la muncă grea ; dar totul o să fie al tău. Ţie îţi las fabrica Halt şi uzina metalurgică. Acum te ocupi de fapt de averea ta.

Trebuie să-şi asigure devotamentul lui John cu orice preţ. Milioanele nu reprezintă nimic pentru Gollan dacă, în schimb, poate să-şi păstreze poziţia, sfera sa de activitate. Îl prezintă pe John ca moştenitor al domeniului Hackstraw, dimpreună cu toate atelierele de pe cuprinsul lui, chiar şi soţilor Stone care primesc ştirea cu încuviinţare decentă. Pe de o parte sînt siguri pe două treimi din totalul averii lui Gollan, investită în Industriile Gollan ; pe de alta, îl consideră din nou pe Gollan drept un geniu. Povestesc tuturor cum a ridicat fabricile Halt pornind de la zero, în mai puţin de zece ani, iar la şedinţele consiliului de administraţie, Hector îl citează : „Socrul meu spune aşa şi eu cred că ne putem încrede în raţionamentul lui. Practic el a cîştigat războiul pentru noi toţi".

Gollan se teme de Hector Stone şi-l detestă ; nici pe propria lui fiică n-o suportă să se apropie prea mult de el. Îi i-e teamă că cei doi ar putea detecta vreo schimbare la el. Insistă pe lîngă John, bombănind :

— Alungă muştele de pe mine, alungă-le de pe bătrîna carcasă, am prea multe de făcut ; n-am timp de pierdut.

Chiar şi cercul intim al curtenilor săi — John, Tabitha, Smyth — nu poate afirma că Gollan nu depune şi acum o activitate foarte folositoare. Deoarece nu posedă numai forţa magică a reputaţiei sale, ci e în continuare stăpînit de o înflăcărare nervoasă care, deşi pare mai degrabă rezultatul unei febre decît căldura vitalităţii, se dovedeşte totuşi eficientă. În anumite privinţe este chiar mai eficientă. Deoarece bătrînul e mai nerăbdător, mai bănuitor.

E mai intransigent față de cei ce nu-și îndeplinesc îndatoririle și nici nu vrea să audă de dificultăți. La cea mai neînsemnată critică sau opoziție izbucnește ca un copil înciudat : „Știu, știu toate astea ; dar voi să faceți exact ce zic eu, ce vă spun eu. Doar sîntem în război. Nu e timp pentru vorbe ; nu e timp de fel".

Și datorită tensiunii create de această nerăbdare și intoleranță, se realizează fapte extraordinare ; producția marchează un salt spectaculos ; ministrul transmite felicitări dar cînd John sugerează că bătrînul ar avea nevoie de repaos, ministrul e grozav de descumpănit.

— Nu chiar acum ; ce-o să zică lumea ? Zvonurile acelea au făcut mult rău. Nu, acum contez pe dumneata și pe... cum îi zice... a, da, Smyth... Smyth — ca să-l mențineți în formă ; cel puțin pînă trece momentul critic actual.

76

DAR MEREU EXISTĂ cîte un moment critic. Armatele ruseşti s-au destrămat ; bolșevicii au încheiat pace. Ofensiva de la Passchendaele a fost un dezastru ; s-a împotmolit în noroaie, ciuruită de gloanțe. Armatele germane, retrase de pe frontul rusesc, se regrupează pentru un nou atac, mai puternic.

Credincioșii se roagă prin biserici pentru victorie ; se pornesc noi mișcări ale pacifiștilor ; se poartă tratative secrete ; circulă zvonuri cumplite ; se protestează contra generalilor, episcopilor, contra departamentului aprovizionării și împotriva profitorilor.

Tabitha e deosebit de pornită contra profitorilor. Deși apropierea ei de biserică s-a produs încetul cu încetul — o lentă măcinare a prejudecății, mai puțin o descoperire realizată de mintea ei cît mai degrabă o prefacere survenită în sufletul său drept firească urmare a crudelor experiențe trăite — Tabitha are ceva din mărginirea convertitului. E furioasă pe cei păcătoși care nu sesizează imensul, evidentul adevăr care ei i-a schimbat viața.

Într-o seară se produce un incident. Tabitha l-a dus pe Gollan, după o lungă ședință de comitet de la Industriile Hackstraw, să ia cina la un restaurant unde urmează să vină și John. E tîrziu, și după ora cînd teatrele își închid porțile, restaurantul e invadat de grupuri de petrecăreți, dintre care un grup mare și extrem de zgomotos, compus din șase sau șapte femei tinere însoțite de trei bărbați mult mai în vîrstă, s-a instalat într-un colț al localului. Rîsetele și chicotelile lor străpung chiar și surzenia lui Gollan care-și sucește capul în direcția lor. Tabitha exclamă cu voce furibundă : „Vreunii dintre profitorii ăștia". Îi urăște pe oamenii aceia și veselia lor ; i se par ca niște scandalagii într-o biserică ; hulitori a căror nemernicie poate atrage urgia asupra întregului popor.

— Ar trebui dați afară, rostește ea cu glas tare. Cei din grup o privesc peste umăr. Rîd de ea și devin și mai zgomotoși.

Cînd John își face deodată apariția e imediat strigat chiar de acel grup. Acum Tabitha își dă seama că spatele lat și gîtul gros sînt ale lui Dick Bonser ; și că femeia de lîngă el e Millie Minter de la Teatrul de comedie. Toată lumea știe că Bonser o întreține pe această fată și finanțează piesa în care urmează să joace.

Tabitha se ridică repede să plece iar Gollan, întrerupîndu-și monologul despre erorile Ministerului de război, se ridică și el, încet, cu un aer perplex. Cei din grupul cu pricina, care s-au ridicat și ei în picioare înconjurîndu-l pe John cu strigăte și aclamații, barează drumul spre ieșire. Dar Tabitha, cu bărbia în vînt, trece printre ei, și cînd dă de John, i se adresează tare, cu vădită intenție de a fi auzită de toți ceilalți :

— Cum poți sta de vorbă cu asemenea oameni care beau și rîd aici în timp ce alții sînt uciși !

John o ia de braț și o conduce repede prin înghesuială. Gollan care tot nu înțelege ce s-a întîmplat, îi urmează, sporovăind în continuare despre Ministerul de război.

— Îmi pare rău, mamă... pe chipul lui John, care îi potrivește mantia pe umeri, se citește dorința de a se scuza... dar nu pot să mă fac că nu-l văd pe propriul meu tată.

— De ce nu ? Nu i-a păsat niciodată de tine.

— Şi apoi, ştii, avem unele relaţii de afaceri cu grupul Bilman. Industriile Gollan utilizează o mulţime de cauciuc.

Şi în maşină, John aduce vorba despre isteria declanşată de război, criticînd ziarele.

— Nu ştiu care e părerea ta, mamă, dar mie îmi pare un semn destul de rău, parcă oamenii şi-ar pierde controlul de sine.

John încearcă să-i spună Tabithei într-un mod politicos, că se lasă prea tare dominată de religia ei ; că e în pericol de a se molipsi de isterie ; totodată o lasă să înţeleagă că într-o oarecare măsură îl dezamăgeşte.

În ultima vreme John a învăţat s-o admire pe mama lui ca pe o femeie de lume ; mărginită, despotică, extravagantă şi lipsită de răbdare, dar fermecătoare prin ţinuta, sinceritatea ei, gustul în îmbrăcăminte, felul ei de a se comporta cu mult calm în toate situaţiile. Se simţise ruşinat pentru ea în timpul acelei scene. Nu-şi dă seama că şi ea suferă o schimbare, o evoluţie de la un an la altul.

— Bineînţeles vulgul e întotdeauna gata să dea crezare oricărui fleac, dar eu am sperat mereu că noi n-o să avem asemenea tendinţe. Nu crezi că toate gogomăniile astea despre viaţa de noapte sînt un truc cam ieftin ? În definitiv, viaţa de noapte e ceva firesc în timp de război ; astă-seară era şi un brav colonel acolo. Şi zău, militarii nu pot fi condamnaţi că doresc să se distreze şi ei puţin.

Tabitha ascultă, nu argumentele, ci vocea atît de calmă, atît de raţională. De multă vreme se simţea copleşită de un sentiment de vinovăţie mult mai profund decît vechea ei ruşine de a fi optat pentru siguranţa traiului. Îşi spune : „James m-a prevenit că Oxford-ul o să-l strice pe John ; şi aşa s-a şi întîmplat. L-a făcut insensibil, superficial".

Cînd în sfîrşit coboară din maşină, Tabitha i se adresează oftînd :

— Chiar nu simţi cît e de condamnabil ?

— Ce e condamnabil, mamă ? Să nu laşi războiul să te dărîme ? Nu, nu pot spune că simt aşa ceva.

— Oh, nu despre asta e vorba.

— Atunci, despre ce ?

Dar Tabitha nu răspunde. Nu e în stare să descrie simțămîntul pe care îl încearcă, de a fi distrus un suflet omenesc, și pe deasupra chiar al singurului ei fiu.

Iar John n-are nici cea mai vagă intenție de a renunța la vreuna din plăcerile pe care i le poate oferi viața. Are impresia că abia de curînd a învățat cum să se bucure de viață. Savurează faptul de a fi o persoană importantă care, în calitatea lui de mînă dreaptă a lui Gollan, ia parte la ședințele comitetului alături de alți oameni importanți ; și, după astfel de adunări cu persoane oficiale, cu membrii consiliului de administrație, ca Stone și Smyth, sforari abili, cîntărindu-și mereu vorbele și compunîndu-și expresiile fețelor, mereu diplomați, mereu în urmărirea unui scop, îi face o deosebită plăcere să se ducă la o petrecere acasă la Bonser unde toată lumea e preocupată doar să se distreze, fără a încerca să ascundă acest lucru ; unde nu există prefăcătorie.

Din foștii tovarăși de afaceri ai lui Bonser, unul e mort, ucis pe front, iar altul în pușcărie. Noii lui asociați sînt pirați de același gen. De fapt Bonser însuși și tot cercul lui sînt ceea ce Tabitha numește profitori, adică, aventurieri care au prins ocazia de a face avere. Ființa aceea misterioasă și complexă, națiunea, care se luptă pentru a supraviețui, acea patrie-mamă pe care toți proclamă că o iubesc, reprezintă, la fel ca toate mamele, o pradă. Sindicatele i-au golit buzunarele, pe care nu și le poate feri, de o mie de milioane ; pînă și muncitoarele din fabrici poartă haine de blană care cu trei ani mai înainte ar fi arătat bine pe o ducesă. Meseriași calificați cîștigă mai mult ca preoții și familiile muncitorilor realizează venituri de o mie de lire pe an. Mici fabricanți, antreprenori, negustori, comercianți sau chiar oameni care fuseseră simpli muncitori și care acum posedă o baracă, cîteva lopeți, scări mobile și niscaiva cazmale, scot mai multe parale decît un judecător sau un prim-ministru. Restaurantele sînt pline zi și noapte de noii îmbogățiți, noii parveniți, ale căror fețe oglindesc bucuria triumfului, care prin fiecare gest vădesc graba de a se înfrupta din plăcerile vieții. Și chiar acești noi îmbogățiți, îmbogățiți și de acea bucurie de a trăi care e etichetată drept vulgară pentru că e triumfătoare, sînt exact aceiași care pot fi văzuți prin

gări luîndu-şi rămas bun de la fiii lor, expediaţi ca să moară prin noroaie : femeile, în noile lor mătăsuri şi blănuri, cu proaspăta lor aroganţă copiată după vreun personaj văzut la teatru încarnînd ceea ce-şi închipuie ele c-ar fi o doamnă din înalta societate, vărsînd şiroaie de lacrimi peste fardul proaspăt, lacrimi la fel de sincere ca şi lăcomia lor ; bărbaţii, cu obraji rumeni, plesnind de ghiftuială şi satisfacţie de sine, strigînd : „Domnu' să vă binecuvînteze, Domnu' să vă binecuvînteze", cu autentica fervoare a rugăciunii.

— Jos pălăria în faţa băieţilor, îi declară Bonser lui John, sprijinindu-şi mîna, împodobită cu un inel enorm cu diamant, pe umărul fiului său. Doamne, cînd te gîndeşti prin ce trec băieţii ăştia. Războiul e ceva îngrozitor, John, dar a scos la iveală un singur lucru bun. Ne-a făcut să ne dăm seama cîtă noblețe există pe lumea asta ; ne-a făcut să înţelegem că nimic nu are cu adevărat importanţă decît inima, sufletul. Uită-te la atmosfera care domneşte pînă şi în circiumi — frăţia. Am aflat că un preot a început să frecventeze circiuma din satul lui. Ăsta-i spiritul, Johnny. Ţara noastră are acum nevoie de o adevărată frăţie creştinească.

Apartamentul lui din Jermyn Street e ticsit zi şi noapte. Simpli ostaşi, avînd încă pe ei glodul întărit al tranşeelor din Flandra, debarcă tropăind din trenurile lor şi vin aici să doarmă pe podea ; ofiţeri, sosiţi în oraş pentru a-şi petrece ultimele zile de permisie, îşi aduc cu ei nevestele sau iubitele şi folosesc paturile şi sofalele ; balerine şi balerini de la teatrul de revistă chefuiesc şi discută chestiuni legate de viaţa lor în teatru pînă în miez de noapte; e un teren neutru unde toţi se întîlnesc într-o camaraderie nu a războiului, ci a plăcerii, a vieţii. Tinere neveste îngrijorate, petrecîndu-şi ultimele ore cu soţii lor ; tinere prostituate distrîndu-l pe vreun sublocotenent pe cheltuiala lui, petrec cu toţii împreună fără urmă de resentiment. Şi adesea, cînd Bonser îşi face apariţia, îmbujorat şi strălucitor la faţă, neîncăpîndu-şi în piele de mîndrie că e gazdă şi strigă : „Cum vă simţiţi ? Ei, ce ziceţi de un păhărel ? Ce părere aveţi de nişte şampanie ?" se întreabă unii pe alţii : „Cine-i tipu' ăsta ?" Probabil că jumătate din musafirii lui nici nu-l cunosc. Se aduc unii pe alţii, dau iama

prin bufete, îşi iau de mîncare şi de băut ce poftesc şi pleacă.

— Prietenii îmi spun că sînt un fraier fără pereche că mă port aşa, îi mărturiseşte Bonser lui John, şi într-adevăr, o mulţime dintre băieţii ăştia profită. Păi, nu mai pot păstra un trabuc în casă. Dar la naiba, Johnny, eu nu-s un scîrţar. Noi avem o tradiţie, tu şi cu mine ; e în sînge. Sîntem Habsburgi dinspre partea mamei ; avem un anumit etalon de comportare. Şi în timp ce-şi flutură mîna mare, roşie cu inelul pe deget, se simte de spiţă regească, moştenitor al unei măreţii sufleteşti, a unei generozităţi care este deopotrivă blestemul cît şi virtutea sa. Nu aştept recunoştinţă, zice el, pur şi simplu nu pot să mă comport altcum ; ăsta-s eu, şi gata.

77

LUI JOHN ÎI VINE să rîdă, dar nicidecum să-l ia în rîs. În astfel de momente aproape că-l iubeşte pe tatăl lui, cu o dragoste compusă din sinceră simpatie şi din admiraţie plină de încîntare — ca aceea pe care ţi-o stîrneşte un poet în plin elan creator. Şi în această încîntare John încearcă un sentiment de eliberare. Gustă plăcerea aceluia care urmăreşte o piesă bună, cunoscîndu-i totodată şi pe actori. Îi poate aprecia în dubla lor ipostază, şi ca interpreţi şi ca prieteni.

— Cum se descurcă Millie la Teatrul de comedie ? îl întreabă pe Bonser.

— E o minune, Johnny ; de-aia au atacat criticii spectacolul. Sînt geloşi pentru că Millie a ajuns în vîrf aşa de repede. Cronicile alea au fost odioase. A plîns după aceea — s-a ghemuit în braţele mele şi a plîns cu sughiţuri ca un copil. Nu mi-e ruşine să recunosc că mi-au dat şi mie lacrimile. E o lume crudă, John. De ce trebuie făcută o fiinţă mică şi scumpă ca Millie să sufere atît de îngrozitor ?

Potrivit zvonurilor, montarea spectacolului de la Teatrul de comedie a costat douăzeci de mii de lire şi înregistrează un deficit de o mie pe săptămînă. Şi Bonser nici

măcar nu beneficiază de favorurile tinerei făpturi. Îl tratează cu multă grosolănie și trăiește cu actorul principal. Bonser — făcîndu-i curte, căzîndu-i la picioare, plîngînd, dezmierdînd și în final primind îngăduința unui modest sărut — oferă un spectacol unic în care Millie, după cum spun prietenii, creează de departe cel mai bun rol al ei.

Uneori John îi sondează pe prietenii lui Bonser întrebîndu-i dacă nu cred că Millie o să-l distrugă ; și dacă n-ar trebui salvat din mrejele ei. Dar și simpla sugestie e primită cu dispreț. „Încearcă numai, îi răspunde într-o seară, în dormitor, o oarecare Rose, și-ai să vezi ce-o să încasezi."

Rose e o fostă balerină care fusese măritată cu un tînăr din corpul de gardă și acceptase un divorț pus la cale de familie. E o persoană corpolentă, nesăbuită, de cincizeci de ani, care bea prea mult și-și deplînge slăbiciunea. Îl tratează pe John cu indulgență ca pe un copil rătăcit în lumea mare, iar el se culcă cu ea pentru că nu-i pretinde cine știe ce dovezi de afecțiune, nici un fel de prefăcătorie. Îi oferă lui John servicii amicale.

— Dar am putea dovedi că-i e necredincioasă.

— Nu te-ar crede și i-ar strica și lui plăcerea. Asta-i toată plăcerea pe care o are, bietul băiat.

— Cum i-ar putea strica plăcerea dacă n-ar crede ce i-aș spune ?

— Oh, fugi de-aici, băiețelule ; știi bine ce vreau să spun. Au dreptate cei care zic despre tine c-ar trebui să te faci profesor.

Pe John îl supără această părere prin care pare să fie învinuit că se amestecă în treburile altora.

— Îmi pare rău, Rose, dar sînt convins că n-am încercat niciodată să dau vreo lecție cuiva ; n-ar ajuta la nimic, nu ?

— Iar te-ai pornit ! Nu-ți pare sincer rău ; rîzi de mine acum. Tu rîzi de mine chiar și cînd... dar eu mi-s prea doamnă.

— Vai, Rose, nu m-aș putea lipsi de tine. Țin foarte mult la tine.

— Da, dar rîzi, rîzi de noi toți, de-aia îi scoți din sărite pe unii. În regulă, n-am să-ți stric cheful acum, dacă zici că ai atît de puțin timp la dispoziție. Hai, la treabă, băiete, și după aia poți să-mi torni un păhărel de brandy.

Bietu' Tommy al meu a primit ordin de chemare ieri. Ăsta-i al patrulea din iubiţii mei care pleacă. Vreau să bocesc. Nu mai suport tot măcelul ăsta. Şi după aceea, voluminoasa creatură flască, pentru care războiul se măsoară prin dispariţia iubiţilor ei, bea şi plînge, jelind încetişor atît pe cei morţi cît şi propria-i stare de beţie.

— Oh, de-ai şti cît de rău îmi face.

Toată lumea care vine în Jermyn Street bea. Tinere mirese care n-au atins niciodată vreo băutură alcoolică îşi sorb whisky-urile şi-şi pierd sfiiciunea. Confesiuni uimitoare se fac auzite. Tineri ofiţeri vorbesc despre trădare ; tinere prostituate îşi descriu primii fiori ; vreun necunoscut anunţă aşa, dintr-o dată, că s-a convertit la religie. Se poartă îndelungi discuţii despre dumnezeu şi despre rostul vieţii. Într-o seară, John, care scăpase abia de vreo douăzeci de minute de la o şedinţă la minister, dar e deja un pic ameţit şi pătruns din plin de atmosfera din Jermyn Street, povesteşte cum la şcoală practicase exerciţii fizice în secret ca să crească în înălţime ; şi-i face plăcere să simtă că bravează dispreţul auditoriului. Pentru că şi asta e o cale de a ieşi din carapace : un gest făcut cu bună ştiinţă.

78

DE FAPT, O FATĂ declară că micul John poate fi mic dar pentru ea e exact cît trebuie, şi dezlănţuie rîsete cu această remarcă.

Fiindcă John, în postura lui de civil în timp de război şi de moştenitor al unor milioane, e o ţintă minunată pentru invidioşi. Oameni absolut necunoscuţi zbiară la el : „Fă-mi rost de-un pahar cu whisky, Johnny" ; sau : „Ascultă, Johnny, ai putea să-i faci un locşor pe undeva şi puicuţei mele ; am lăsat-o plantată pe scări".

Una dintre fete, Poppy, după priviri insistente şi profundă cugetare, i-a atribuit cu răutate porecla de „profesorul" ; pentru alta, Ruth, John e Cuthbert *. Ofiţeri

* Cuthbert (635—687) — călugăr şi episcop englez.

de grad inferior, după mult whisky-uri, îl consultă despre problemele lor. Îl întreabă dacă Bertrand Russell * merită încredere ; dacă pacifismul reprezintă o soluţie de ieşire din impas. Aceiaşi oameni, fiecare într-o altă poziţie sufletească, încearcă adesea să-l facă să pară ridicol.

Dar dacă cu ani în urmă toate acestea l-ar fi iritat pe studentul John, acum îi dau o oarecare satisfacţie. Jovialitatea lui binevoitoare desfide relele lor intenţii. S-ar zice că intuiţia gloatei e corectă : John într-adevăr aparţine altei lumi. Chiar şi cînd bea păstrează o anumită distanţare, o poziţie aparte pe care Rose o numeşte amuzament, dar care e mai degrabă un fel de seninătate contemplativă. În Jermyn Street John e doar un oarecare din mulţime, iresponsabil, în largul lui, dar tot datorită mulţimii reuşeşte să se distanţeze ; datorită acestei poziţii jignirile reuşesc să-l amuze.

— Ia fiţi atenţi, oameni buni, strigă Poppy. *Profesoru'* e criţă. E pornită contra lui John pentru că el nu e nefericit, pentru că el e bogat ; şi Poppy ştie că John detestă porecla de *profesorul.*

Într-o seară, trei dintre aceste fete, inclusiv Poppy, împreună cu John şi doi militari care se dovedesc a fi foarte simpatici, se amestecă într-o încăierare din Picadilly Circus, dar reuşesc să dispară cu toţii la timp, în afară de John, pe care îl lasă în mîinile poliţiei. Poliţiştii îl înhaţă tocmai cînd făcea stînga-mprejur şi e dus la arest. Poliţia n-are pic de îndurare pentru tinerii civili care încalcă ordinea publică ; John e amendat şi judecătorul face unele remarci severe la adresa tinerilor care, dacă sînt destul de apţi să încalce legea, se presupune că sînt şi apţi pentru război.

Din nefericire, în momentul acela, în presă abundă atacurile împotriva celor aşa-numiţi *Cuthbert*-i, adică civili scutiţi de armată. *Fiu vitreg al unui magnat din industrie arestat* — aşa sună titlul din ziar ; iar cazul lui John devine material pentru articole de presă.

Primul efect la Hackstraw este, desigur, alarmă şi dispreţ. Alarmă, faţă de posibilitatea ca indispensabilul John să fie înlăturat ; dispreţ faţă de ceea ce se consideră a fi

* Bertrand Russell — filozof, matematician şi scriitor englez ; premiul Nobel pentru literatură în 1950.

„o ispravă". Gollan e furios din cauza amenințării proferate la adresa iubitului său John și întreabă încă o dată dacă „ei" doresc să-l facă să-și dea demisia. În mintea lui simplă „ei" înseamnă națiunea în care nu-și mai bate capul să diferențieze guvernul de popor, cu atît mai puțin un ziar de altul sau un magistrat de altul. Și de aceea, al doilea efect — ca de obicei cînd vreun ganglion birocratic suferă o iritație venită din afară — este acela de a stimula reacțiile sale firești de autoapărare. Începînd cu acea perioadă, chiar după ce scandalul e dat uitării, departamentul Gollan devine mai autonom. Pînă și oamenii de serviciu afișează un aer de „la naiba cu publicul".

Tabitha e considerată acum drept periculoasă, drept un specimen dintre aceia numeroși, contaminați de isteria războiului ; care demoralizează. John văzînd-o că suferă, că s-a tras la față, că i-au apărut zbîrcituri și că părul a început să-i încărunțească la tîmple, își spune : „Biata de ea, situația începe s-o depășească". Își folosește tot farmecul ca s-o reconforteze.

— Draga mea mamă, nu crezi că iei ziarele prea în serios ?

— Tu iei ceva în serios ?

— Asta-i o întrebare foarte interesantă ; atinge fondul problemei, adică a poziției mele în general, nu ?

Ochii mari ai Tabithei sînt ațintiți asupra lui parcă încercînd să-l înțeleagă și John reflectează : „Da, a devenit o adevărată obsesie. De ce oare femeile la o anumită vîrstă se dedică pînă-ntr-atîta religiei ? Ceva în legătură cu nervii, probabil, sau cu schimbarea vieții".

— Adică a poziției tale ? murmură Tabitha de parcă n-ar fi în stare să priceapă vorbele.

— Da, adică slujba mea. Știi, în mare măsură constă în prezentarea succintă în scris a propunerilor primite ; și trebuie să evit orice fel de părtinire.

— Nu te condamn ; nu ești tu de vină.

John renunță.

— Așa e mamă, sîntem ceea ce sîntem, nu ? Și o sărută cu tandrețe, parcă ar fi consolat un copil. Ce ți-ar trebui ție cu adevărat, mamă, este odihnă ; o vacanță lungă. Ești istovită, și cu aceste cuvinte dispare repede, îndreptîndu-se spre birou.

Îl așteaptă munca, genul de muncă pe care îl agrează: conflicte între sub-departamente, solicitări din partea ministerului și a directorilor, care nu pot fi conciliate, exprimate tăcut pe hîrtia care așteaptă verdictul fără să dea răspunsuri supărătoare sau să genereze obsesii.

Tabitha îl îngrijorează. Gîndește : „Biata femeie, tare se mai chinuie" ; dar în același timp ceva îl amuză atît de tare încît, dîndu-și seama că zîmbește la citirea unei lungi scrisori cu privire la defectele unei catarame de centiron, se oprește ca să descopere cauza acestui amuzament. Se dovedește a fi gîndul : „Probabil că mama are perfectă dreptate ; sînt puțin cam insuportabil".

Întocmește de mîntuială raportul cu privire la cataramă. Nu trage concluzii ; dacă ar face-o, oricum Gollan ar decide împotrivă.

79

SE DESFĂȘOARĂ O ACTIVITATE susținută pentru că planul pentru spargerea frontului în primăvară necesită stabilirea unor parametri noi. Armata are nevoie de tunuri în plus, de și mai multe mijloace de transport, obuze, tancuri. Toți inginerii de la Industriile Gollan sînt cumplit de ocupați. John se ocupă de amplasarea unei fabrici noi la Halt care va micșora cu încă douăzeci de acri suprafața parcului.

Dar cei care sparg frontul sînt nemții. În martie ajung la Amiens și amenință să izoleze armatele engleze de cele ale francezilor. Războiul pare pierdut ; dar nimeni nu disperă deoarece toți, copleșiți de cele îndurate, au devenit apatici ori s-au cufundat total în muncă.

Cînd Gollan, care a încetat de mult să citească ziarele, află despre acest ultim dezastru de la un secretar care-i urlă știrea în ureche, își ridică scurt și tăcut ochii în tavan, părînd să spună „altă belea" și apoi imediat flutură un teanc de hîrtii în fața lui John.

— Uite aici, un raport despre canistre... baliverne și iar baliverne.

— L-ai citit ? răcnește John.

— Citit, nu ; dă-mi încă douăsprezece ore pe zi şi atunci poate le-aş citi... sau poate nici atunci.

— Canistrele se pare c-au fost cam scumpe ; nu mi-e greu să înţeleg de ce protestează cei de la Finanţe.

— Sigur că sînt scumpe. Lucrurile făcute în grabă de amatori, din material necorespunzător sînt întotdeauna scumpe. Întrebarea e, sînt mai bune decît nimic ?

— Dar era şi celălalt patent ; ministerul pare să considere că...

— Ministerul primeşte tot timpul patente noi. O mulţime de experţi, de maniaci şi de escroci puşi pe căpătuială îi forţează mereu mîna. Dacă i-aş asculta pe cei de la minister, armata n-ar avea nici cu ce trage, nici ce mînca, şi nici ce îmbrăca, în afară de un teanc de hîrţoage pline cu nerozii.

Dar John şi Smyth sînt alarmaţi din cauza acelor canistre, din cauza întregii poziţii a lui Gollan. Au existat interpelări în parlament. Mişcarea de agitaţie împotriva guvernului, mai bine zis, împotriva oricărei persoane investite cu autoritate, creşte zi de zi.

În fiecare dimineaţă Tabitha deschide scrisori atît de încărcate de mînie şi ură încît par aproape nişte acte fizice.

„Am pierdut doi Fii, tot ce-aveam pe Lume, din cauza războiului vostru de care sînteţi aşa de mîndri, şi Capitaliştii ca voi face Milioane pe spinarea Săracilor."

„De ce să putrezesc aici în noroi pentru un şiling pe zi şi biata mea Jenny la fel în timp ce arămarii, care e şi meseria mea, scoate cinşpe lire pe săptămînă şi duce fetele la restaurante ?

„Eu sînt pentru comunism. M-am cam săturat să tot fiu mînat de la spate aşa cum sîntem toţi în ţara asta. Englezii nu înghit aşa ceva. Ce ne trebuie nouă e o Uniune a Republicilor Sovietice Socialiste a întregii Lumi cu Pace şi Libertate Universală şi să se termine odată cu blestemaţii voştri de ginitori care spionează prin fabrici. Capitalismul e terminat. Eliberaţi India. Daţi-i jos pe exploatatori de pe spinarea muncitorilor. Jos cu evreii. Scutire de impozite pentru muncitori. Raţii duble şi bere ca lumea, trimiteţi fetele acasă şi opriţi-le să-şi taie părul şi să ia

slujbe de bărbaţi. Trimiteţi-i pe irlandezi la ei acasă acolo unde le e locul."

„Oameni ca voi poartă răspunderea pentru acest cumplit război şi pentru moartea unui milion de tineri. Lăcomia voastră deşănţată şi zăngănitul de arme au adus prăpădul ăsta pe capul nostru. Nemţii au vrut pace. Dar politica noastră navală, susţinută direct de voi, fabricanţii de oţel şi armament, i-a făcut să nu aibă încredere în noi. Politica firească şi raţională, singura care ar fi putut asigura pacea, adică, Totala şi Imediata desfiinţare a armatelor, flotelor şi forţelor aeriene, a fost respinsă de voi în trei rînduri. De aceea sînteţi osîndiţi de Dumnezeu şi de oameni şi veţi pieri pînă la urmă în focul gheenei."

Cînd Tabitha îi arată lui John această scrisoare, el îi vorbeşte cu prudenţă :

— Da, vreun ţicnit ; războiul pare să fi stimulat o mulţime de maniaci.

Dar Tabitha s-a retras într-o lume a ei, şi-şi îndeplineşte îndatoririle de secretară fără nici un comentariu.

— E scrisă pe hîrtie oficială de la Halt. Mă întreb dacă Jim n-ar trebui informat ?

— Nu cred, mulţi dintre oamenii noştri cei mai capabili sînt nişte scrîntiţi, contabilul-şef e adventist. Dar asta nu are nici o repercusiune asupra muncii, şi nu trebuie să-l necăjim pe şefu' acum în toiul poveştii ăsteia cu canistrele. Dacă ar încerca să-şi dea din nou demisia lumea ar zice că ministerul era în culpă şi că într-adevăr a fost o stupiditate.

Gollan, abia coborît din maşină, îşi face apariţia flancat de doi bărbaţi cu înfăţişare gravă : generalul Score, artilerist la pensie, care are un plan pentru terminarea războiului în două luni cu ajutorul unor dispozitive complicate, şi Papworth, vestitul ziarist, specialist în probleme militare, care vrea să se construiască tancuri de optzeci de tone.

John şi Tabitha, automat, fără să-şi arunce măcar o privire unul altuia, fac zid în jurul intruşilor, care, presupunînd cu naivitate că trebuie să se arate politicoşi faţă de Lady Gollan, descoperă abia peste o jumătate de minut că prada lor dispăruse.

În acest moment de criză, la Hackstraw, măsurile de apărare au fost intensificate. Nu e de-ajuns ca Gollan să fie ferit de ziare şi de minister, de scrisori anonime şi de experţi, dar şi de orice fel de sfaturi care ar putea complica sau întîrzia hotărîrile lui.

În ultima vreme atîţia îl tot hărţuiseră încît trebuia păzit clipă de clipă.

— Uitaţi-vă la aceasta ! Un tînăr ofiţer, care-şi petrece convalescenţa la Hachstraw, năvăleşte tulburat la Gollan în birou imediat după micul dejun. Gollan e cu telefonul în mînă ; John şi Smyth stau pe lîngă el cu expresii preocupate.

Afacerea canistrelor a luat o întorsătură urîtă. O întrebare pusă în parlament cu o zi înainte dovedeşte că secretul a transpirat : cineva a bănuit adevărul.

— Uitaţi-vă aici... tînărul fîlfîie în mînă o revistă săptămînală obscură care tocmai îi sosise prin poştă... s-a zis cu ei ! Auziţi, nemţii nu mai pot ieşi din încercuire — şi *The Times* scrie că noi am pornit la contraatac. Dar Tabitha l-a şi întrerupt.

— Ce interesant ; da, înţeleg...

— Dar, vă rog, uitaţi-vă, domnule. Ofiţerul flutură ziarul spre Gollan peste umărul Tabithei. Uitaţi-vă la harta aceasta. S-a zis cu Ludendorff ; e sfîrşitul războiului.

Din fericire, Gollan nu-l poate auzi. Îl înfurie în mod deosebit hărţile din ziare, demonstrînd că războiul poate fi cîştigat — cum zice el — în doi timpi şi trei mişcări. John se uită la hartă.

— Da, întotdeauna pare uşor pe hîrtie, nu ? şi răcneşte spre Gollan : Ai legătura cu ministerul de război ? Nu uita că trebuie să avem capacitatea exactă a canistrei americane.

Tînărul ofiţer, descumpănit şi contrariat, se adresează Tabithei :

— Războiul nu poate ţine o veşnicie, nu ?

— Oh, nu, bineînţeles că nu ! Şi cu o privire plină de solicitudine : Ce vă face azi piciorul ? Sînt convinsă c-ar trebui să încercaţi tratamentul electric. În nici un caz să nu vă întoarceţi în Franţa atîta timp cît mai persistă durerile.

Gollan închide telefonul.

— Cred că l-am pus la punct pe ţapul ăla afurisit cu întrebarea lui stupidă cu tot. El vrea doar să-i apară numele în ziare. Eu vreau să cîştig războiul.

A doua zi se confirmă că nemţii sînt în retragere. În patru luni războiul ia sfîrşit.

80

TÎNĂRUL OFIŢER, a cărui neînţeleasă supărare la adresa gazdelor sale fusese pusă pe seama nervilor zdruncinaţi de război, e de mult dat uitării. Birourile de la Hackstraw sînt mai active ca oricînd cu îndeletnicirea de „a tria" — cum o numeşte Gollan ; cu alte cuvinte, lichidarea structurii organizatorice create pentru război şi reorganizarea fabricilor pentru producţia de pace. Domneşte o imensă confuzie şi irosire. Demobilizarea e ca ruperea unui baraj. Regimente întregi se demobilizează din proprie iniţiativă şi se pun pe chefuri. Ofiţerii trăiesc din gratificaţiile primite care se ridică acum la cinci mii de lire pe an. Fetele, nu de mult vesele şi prospere datorită cîştigurilor realizate, nu mai au nimic acum în afară de lenjeria de mătase şi un copil în perspectivă ; dar sînt hotărîte să nu se mai întoarcă la mamele lor. Toate străzile din oraşe mişună de dezertori, escroci, prostituate, din care neprofesionistele se dovedesc mai periculoase, mai bolnave, decît profesionistele. Toată lumea e în vacanţă, toţi sînt stăpîniţi de exaltare şi de un fel de furie voioasă. Guvernul organizează alegeri lansînd sloganul *Jos Kaiserul !*, şi cîştigă. Dar voturile sînt date în aceeaşi măsură pentru speranţă cît şi pentru răzbunare. Dreapta a triumfat. Pacea şi dreptatea universală par să se fi instaurat dimpreună cu cele mai ridicate salarii cunoscute vreodată, cea mai deplină libertate, cele mai scurte fuste, dreptul la vot pentru femei şi o duzină de state noi. Mai presus de orice, a fost descoperit secretul prosperităţii şi anume : cu cît mai mari salariile, cu atît mai bogate pieţele. Iar banii pentru plata salariilor nu trebuie să fie din aur sau argint. Pot fi făcuţi din orice fel de hîrtie de maculatură.

Tineri înflăcărați, după ce și-au cheltuit gratificațiile numai pe distracții, împrumută acum capital ca să înjghebeze ateliere, garaje. Epoca motorizată a sosit. Toată lumea urmează să se îmbogățească din mașini. Pe scurt, o să fie ceva ce nu s-a mai văzut pe lume. Gollan a primit un titlu nobiliar pentru serviciile aduse națiunii, și încă două amenințări cu moartea. S-a apucat să extindă fabrica de la Hackstraw, firma metalurgică, fabrica de camioane și șantierul său naval ca să poată livra produse în lumea întreagă. Vechile Industrii Gollan sînt din nou trecute sub conducerea lui Hector Stone ; dar de fapt, întrucît Gollan controlează aprovizionarea cu materii prime și piețele de desfacere, ele rămîn tot parte integrantă a grupului mai mare. Hector Stone face figură de galion dar e foarte mulțumit de poziția sa în umbra marelui lord Gollan. Hector, cetățean cinstit, respectabil, nu precupețește să admire geniul cînd îi apare în cale. Repetă peste tot cuvintele inspirate ale lui Gollan : „Duceți-vă și căutați ! Asta-i cuvîntul de ordine. Expansiune — expansiune. Cît mai multă energie ieftină, cît mai multă electricitate. Nu ne vom plînge niciodată de prea multă energie electrică".

Cînd în primăvara anului 1919 Gollan deschide o nouă mină de fier și cumpără un combinat carbonifer pentru alimentarea unui nou complex de oțelării pentru capitalul său de opt mii de lire, i se oferă de zece ori mai mult.

Niciciînd n-a fost mai optimist și n-a părut mai în formă.

— Asta-i o adevărată cură de odihnă, declară el, să-mi conduc treburile cum vreau eu — în comparație cu jongleria pe care trebuia s-o fac cu ministerul sau babaoarba pe care trebuia s-o joc cu guvernul. Era și timpul. Ne așteaptă muncă multă ; trebuie să punem iar pe picioare toată afacerea. Îl înfurie ipoteza lansată de un economist că prețurile ar putea să scadă : Tipul ăla ar trebui închis. Ce ne trebuie nouă este cooperare generală, încredere și lealitate.

Într-o seară are o discuție violentă cu doi dintre directori în legătură cu investițiile privind sectorul siderurgic ; cei doi se opun ideii de a se construi un oraș complet nou pentru cazarea muncitorilor în apropierea fabricilor.

Cînd se întoarce acasă, într-o stare de mare agitație, încearcă să le relateze, lui John și Smyth, disputa.

— Așa că le-am spus : adevărul e că sînteți o pereche de găgăuți. Produse, produse, vapoare, oțel, camioane, șine — toată lumea țipă după ele ! Da, știu că afurisitul vostru de profesor de economie o ține întruna cu teoriile lui despre bani, dar ăsta-i jocul lui, cu zerouri și cruci ; dar vă rog să mă scuzați, voi nu înțelegeți nimic.

Bătrînul face un gest ca și cum ar vrea să întărească un argument și dintr-o dată pierde șirul. Rămîne locului, descumpănit. Tabitha i se adresează îngrijorată :

— Da, da. Dar e aproape ora unu noaptea.

— Adevărul e, draga mea, — Gollan reușește cu un mare efort de voință să depășească acel obstacol, care o fi fost el, din creierul lui — profesorul ăla nu-i altceva decît un expert de ultima speță. Așa le-am și spus. Le-am zis : Științele economice sînt una iar af... afacerile-s alta. Dar tu ești foarte palidă, iubita mea. Ce prostie din partea mea, ce egoism. Sînt un neghiob patentat și un bătrîn cap sec. Ești complet istovită, sleită de puteri. Ți-ar trebui o vacanță. Da, da, nu mă contrazice ; ești absolut epuizată, frîntă.

— Nu crezi că amîndoi am avea nevoie de o vacanță?

— Eu nu ; nu pot chiar acum.

Pînă și John e de acord că ar fi periculos ca Gollan să plece într-un astfel de moment.

— E vorba de un proiect de mare anvergură și e nevoie de toată competența lui ca să-l realizeze.

Tabitha, în felul ei rezervat, întreabă :

— Dar crezi că o să reușească ? Profesorul acela pare să considere că momentul nu e potrivit.

— N-ai observat că profesorii se contrazic mereu între ei ?

— Și ce se va întîmpla dacă James n-are dreptate ?

— Păi, în cazul acesta... John ezită.

— O să pierdem totul — iar părerea mea e că n-are dreptate.

— Astea-s doar presupuneri, mamă. O mulțime de experți în materie sînt de părere că Jim are dreptate. John zîmbește, savurînd, ca întotdeauna, o dilemă de raționament. La urma urmei, nimeni nu poate ști ce-o să se în-

tîmple. Există mare cerere pe piață dar totodată există și multă tensiune. Nu e vorba doar de ce simte lumea, dar e și o chestiune de acțiuni și de numerar. Și nimeni pe lume nu știe exact cîte acțiuni sînt ascunse prin grămezi de vechituri și cît numerar e ținut la ciorap.

— Sînt sigură că Jim greșește.

— De ce, mamă ? Ce motiv ai ?

— Lucrurile nu pot continua așa — dar nu contează. Ceea ce contează e că s-a terminat cu măcelul. Intonația ei seamănă atît de mult cu aceea a grăsanei Rose încît tînărului îi vine să rîdă. Și reflectează, o dată mai mult, că femeile aparțin probabil unei rase aparte care, într-o lume străină lor și pe care sînt congenital incapabile s-o înțeleagă și să și-o explice, trăiesc apărîndu-se de ea prin înclinația lor firească spre mistificare.

81

UN ZVON CUM CĂ GOLLAN ar fi pe punctul de a se retrage din afaceri — născocit probabil de un speculant de bursă — provoacă o oarecare derută pe piață. Rezultatul e că acțiunile la vreo două din oțelării scad cu o jumătate de procent. Dar zvonul e contrazis atît de vehement de Gollan însuși, cît și de John și Hector Stone încît încrederea publică revine. Dividentele se măresc și se înregistrează un spor de comenzi. Lumea vorbește iarăși despre avînt economic, un avînt economic real.

— Îl simt cum plutește în aer, declară Bonser. Se apropie la fel de sigur ca sărbătorile Crăciunului. Uită-te la prosperitatea care domnește peste tot. Uită-te cum se precipită cu toții. Mai ales tineretul. Ei imprimă ritmul. Săptămîna viitoare va avea loc premiera spectacolului finanțat de mine — cel mai grozav care s-a văzut vreodată ; mă costă cinzeci de mii numai pentru început.

— Pentru Millie ?

— Da. Și-am să-ți spun un secret ; o să avem curînd nuntă în familie. Bonser arată grav, reverențios și-l apucă pe John pe după umăr. Se mărită cu mine, Johnny. Oh, știu că n-o merit. Dar e singura femeie din viața mea, și

ea știe bine lucrul ăsta. Mulțumesc cerului pentru inima femeilor ; mulțumesc cerului că sînt capabil să apreciez ce a făcut Millie pentru mine. Dragostea e un lucru minunat, John, un lucru sfînt ; ar trebui să cădem în genunchi numai gîndindu-ne la asta.

Îi mărturisește de asemeni, sau mai degrabă se laudă — pentru că orice mărturisire de-a lui, de fapt orice acțiune a vieții lui este în același timp un impuls și o poză, ca o fandoseală de copil — că depune o rentă viageră de cincizeci de mii de lire în contul domnișoarei Minter.

— Crezi că e înțelept ? întreabă John.

— Dragul meu băiat, dac-ai cunoaște-o pe ființa asta scumpă și inimoasă la fel de bine cum o cunosc eu...

— O depresiune economică s-ar face simțită și în teatru.

— Nu vorbi așa, John ; ar putea să te audă careva. Ai putea declanșa ceva.

— Să declanșez o criză economică ?

— Întreabă-l pe bătrînul Jim Gollan — știe el bine. Întreabă pe oricine care știe ce dezastru poate însemna așa ceva. Tu nu te pricepi la afaceri, Johnny, asta-i chestie de instinct. Nu mă sfiesc să-ți spun că, împreună cu cîțiva din prietenii mei, am încheiat un pact ; să facem propagandă pentru ideea de avînt economic. Și roadele au și început să apară. Li se dă de lucru oamenilor, bucuria intră în casele lor. Și o merită. Muncitorul englez a făcut o treabă minunată în timpul războiului, și a vorbi despre o depresiune e pur și simplu nepatriotic. E o figură murdară, josnică — o trădare.

Apoi Bonser solicită o participație specială în noua antrepriză a lui Gollan.

Gollan a avut un nou atac și stă închis în camera sa. Dar pentru că e suferind și deci imposibil de sfătuit sau abordat, se comportă ca un dictator absolut. Impune aprobarea noilor investiții, a termenelor pentru noua antrepriză, inclusiv a proiectului pentru noul oraș muncitoresc și înregistrează doar un singur vot contra. Inițiativa este un mare suces, dar Gollan, prin telefon, acționează imediat pentru a împiedica alegerea acelei persoane periculoase în noul consiliu de administrație. E foarte tulburat de această opoziție, pentru că, deși reprezintă doar o voce din optsprezece, ea aruncă dubii asupra raționamentului

său. Şi asta înseamnă a-i ataca forţa lui de muncă, viaţa însăşi.

— De necrezut, strigă Gollan spre John, ţărănoiu' ăla murdar, şobolanu' ăla ! Prima slujbă, eu i-am dat-o. În dimineaţa următoare, şi cu două zile înainte de alegerile pentru consiliu, Gollan e găsit mort în pat.

Industriile Gollan revin prin testament soţilor Stone, lui John, cea mai mare parte a dreptului de proprietate asupra uzinei metalurgice şi a uzinelor Hackstraw Halt, iar Tabithei, întregul capital cu regim preferenţial al aceluiaşi concern, reprezentînd două sute de mii de lire, cu un procent de şase la sută, adică un venit de douăsprezece mii pe an.

Cele cinci sute de mii de acţiuni curente ale lui John, la două lire cinci şilingi bucata produc douăsprezece la sută şi îi aduc un venit de şaizeci de mii pe an.

John convoacă imediat o adunare a consiliului general şi propune amînarea proiectului de construcţie, reducerea producţiei, de fapt, adoptarea unei poziţii defensive.

— Nu ştim ce se va întîmpla pe piaţa mondială ; mai bine să aşteptăm pînă vom avea indicii mai sigure.

Hector Stone şi majoritatea celor din consiliu i se opun. Cuvîntarea rostită de Stone e deosebit de emoţionantă. El atrage atenţia că orice schimbare de tactică ar însemna o lipsă de lealitate faţă de „unul dintre cei mai mari oameni ai epocii noastre ; omul căruia, mai mult decît oricui altuia, îi datorăm victoria noastră în marele război. Şi mai mult decît atît, unul dintre oamenii înzestraţi cu cel mai strălucit spirit de iniţiativă în afaceri ai generaţiei noastre".

Planul lui John e respins cu o mare majoritate. Imediat, John îl prezintă din nou sub o formă nouă, propunînd lichidarea concernului.

Membrii consiliului, după trei întruniri şi două săptămîni întîrziere, folosite pentru a se consulta cu prietenii, experţii, avocaţii companiei, partenerii de golf, ziarele, nevestele, şi ei între ei, votează exact ca mai înainte, împotriva lui John.

A doua zi acţiunile încep să se devalorizeze. Criza s-a declanşat. Bonser îi telefonează lui John.

— Eu te-am prevenit ; şi acum uite ce-ai făcut. Chiar cu trei zile înaintea premierei noastre. Biata, micuţa mea Millie e pur şi simplu înnebunită. Ascultă ce-ţi spun, tinere, dacă lucrurile se înrăutăţesc ai merita să fii pus la zid ; şi-o mulţime de oameni ar fi dornici să te execute — o mare mulţime.

Peste o săptămînă, numele lui John se află pe lunga listă a faliţilor.

82

ÎN DECURS DE O SĂPTĂMÎNĂ acţiunile Hackstraw sînt invandabile chiar şi la şase penny şi în mai puţin de şase luni toate companiile grupului sînt în lichidare. Domeniul Hachstraw este scos la vînzare, dar fabricile îi stricaseră mult aspectul şi în acel an de vînzări forţate e apreciat la un preţ ridicol de mic. Totuşi falimentul nu e chiar total. Tabithei îi rămîn cîteva mii de lire, care investite în bonuri de rentă consolidată, îi asigură ceea ce se cheamă un venit sigur de aproximativ trei sute de lire pe an.

John îi sugerează să locuiască la Frood Green, ca să fie aproape de fratele ei. Dar Tabitha preferă, spre surprinderea lui, o pensiune în Sancombe, motivînd că vrea să-şi ia mai întîi o vacanţă.

Toată lumea, chiar şi soţii Stone şi acţionarii concernului Gollan, se arată plini de compasiune faţă de Lady Gollan. Toţi înţeleg ce înseamnă nenorocirea de a pierde o avere. Nimeni nu e surprins văzînd-o, la patruzeci şi opt de ani, căruntă, cu brazde adînci săpate pe fruntea îngustă, îngîndurată. Retragerea ei la Sancombe e considerată firească dar nechibzuită. Se vorbeşte că sănătatea şi mintea i-ar fi zdruncinate ; că înclină spre singurătate, spre melancolie.

Şi John e îngrijorat de dorinţa ei de izolare.

— Nu poţi rămîne aici toată iarna, protestează el în timpul unei vizite pe care i-o face la Sancombe în noiembrie, şi priveşte în jur la pensiunile pustii, urîte în sine, arătînd şi mai jalnic acum, în afara sezonului, cînd se

vede limpede că sînt pur și simplu case de închiriat și nu vile agreabile, cum ar vrea să pară ; privește la esplanada din beton, năpădită de nisip ; la marea de culoare plumburie cu unduirile ei greoaie, monotone, de parcă ar fi strivită de greutatea rece a propriei mase ; la cerul în întregime acoperit de nori ca din bumbac înmuiat în leșie ; la dealurile ascunse de perdeaua ploii, și la dunele de nisip ale căror ierburi uscate scot un sunet aidoma unui suspin înăbușit cu discreție.

O însoțește la biserică duminica și observînd cu cîtă atenție fascinată urmărește slujba, cît de înviorată arată după aceea, lui John îi revin presimțirile rele. Reflectează: „Deci nu i-a trecut așa de ușor ; e încă sub imperiul isteriei cauzate de cîte s-au întîmplat". Și examinînd cu dezgust camera ei goală, rece, din hotelul ieftin, fără o carte sau vreun scaun confortabil, încearcă să găsească o explicație. „Cred că se pedepsește în continuare pentru moartea lui Jim sau pur și simplu încearcă să-și îmblînzească sorții pentru că a încasat atîtea lovituri de la viață."

John insistă să-i cumpere un pled călduros și un raft cu cărți și o vizitează la fiecare sfîrșit de săptămînă.

Dar în realitate Tabitha resimte o fericire secretă, exaltată. Pînă și cubul gol al camerei sale o încîntă, pentru că nu ascunde o casă mare plină de probleme ; pentru că face parte dintr-o stare nouă de pace și securitate. De îndată ce deschide ochii dimineața, văzînd lumina rece pe tavan și auzind clipocitul mării care pare un ecou în vidul și pustiul atotstăpînitor de afară, se gîndește cuprinsă de o mare bucurie : „Toate alea au luat sfîrșit" ; înțelegînd prin asta nu numai războiul, dar — deși nu-și îngăduie s-o recunoască — și lungii ani petrecuți cu nesăbuitul și intratabilul Gollan. Se simte atît de recunoscătoare față de această viață lipsită de evenimente din jurul ei încît se minunează cînd vede vreun chip posomorît. „Cum de poate cineva să fie nefericit aici ? Cum de pot să se frămînte pentru fleacuri ? Războiul s-a terminat."

Dealtfel acesta e leit-motivul ei — „Războiul s-a terminat, nimeni nu mai e ucis. John n-a fost ucis". Cînd John o compătimește, Tabitha rîde de el și nu-l mai simte departe de ea, de neînțeles. Pentru că acum înțelege per-

fect incapacitatea lui de a înțelege ; și de aceea, Tabitha poate să și-l apropie din nou. John e un copil care trebuie iubit ca un copil.

Își spune iarăși : „Johnny nu cunoaște cu adevărat nimic din viață". Și singura ei grijă, în toată această nouă fericire fără griji, este în legătură cu viitorul lui John. I s-au oferit vreo șase posturi în marea finanță, dar le-a respins pe toate. Iar Tabitha se consolează singură : „E în viață și ăsta-i principalul ; cît privește un post, Domnul o să-l ajute".

Rămîne surprinsă doar o clipă, cînd într-o seară, John îi spune :

— Ce-ai zice dac-aș accepta un post de profesor la un colegiu ? E o ocupație agreabilă, modestă, lipsită de primejdii, și nu poate stîrni invidia niciunui zeu gelos.

— Nimic, ce să zic. Cariera didactică e o profesiune *bună*. Mă întrebam doar dacă profesorii de colegiu își pot permite luxul să se căsătorească.

— Oh, nu trebuie să ne facem griji din pricina asta.

Tabitha îi zîmbește.

— Nu trebuie să ai idei preconcepute împotriva căsătoriei numai pentru că eu sper să te văd însurat cît mai curînd.

— Tu ai fost chiar așa de fericită în căsătorie ?

— Nu e o chestiune de fericire ; oamenii sînt sortiți să se căsătorească.

— Înțeleg, deci depinde de providență.

Pe Tabitha n-o mai contrariază ironiile îndreptate împotriva religiei. Se simte atît de apărată la adăpostul ei. Își privește băiatul cu aceeași tandră afecțiune și spune :

— Tu ar trebui să mulțumești proniei că ești în viață.

John e cuprins de neastîmpăr.

— Da, bine, mamă. Dar cu privire la slujbă : ești sigură că n-ai fi dezamăgită dacă aș accepta un post de profesor ?

— Știu c-ai să faci exact cum vrei tu.

DE FAPT JOHN LUASE deja hotărîrea de a preda ca profesor într-un colegiu, ezitînd doar între St. Mark, unde exista un post vacant, şi o ofertă la un colegiu nou, fondat într-un loc numit Urrsley, în Midlands.

Această ofertă o primise de la un anume Gow, fost creditor de-al lui Gollan, pe care John îl cunoscuse într-o zi în sala de consiliu, după o lungă şi plictisitoare şedinţă a creditorilor. Gow îl întrebase :

— Mi se pare c-aţi învăţat la colegiul St. Mark ?

Rezultă că şi Gow urmase studii clasice la St. Mark şi-l cunoscuse, cu treizeci de ani în urmă, pe îndrumătorul lui John. Discută împreună despre colegiu, despre situaţia învăţămîntului ; şi Gow, în felul său blajin, parcă scuzîndu-se, declară : „Înclin să cred că educaţia clasică, de modă veche, oferea omului ceva de valoare ; ceva, ce nu se poate obţine în nici un alt chip".

— Împărtăşesc părerea dumneavoastră în această privinţă : a cunoaşte foarte puţină filozofie poate fi un lucru periculos, dar a nu cunoaşte deloc e probabil şi mai rău.

După ce, precauţi şi cu aerul de a-şi cere scuze, sondează astfel terenul, amîndoi cad de acord, cu căldură şi convingere, că nu există de fapt educaţie comparabilă cu educaţia clasică ; singura educaţie care se poate numi cu adevărat educaţie este cea care include istoria, logica, etica — educaţie menită să creeze o anumită forţă de a raţiona, o anumită detaşare. Şi într-o zi, Gow, care a păstrat, pe lîngă milioanele moştenite, şi cele cîteva milioane realizate în timpul războiului, îi dezvăluie lui John intenţia de a dona o parte din ele.

— Ce părere ai, Bonser, ar fi mai bine să fondez un colegiu universitar într-un loc unde nu există o astfel de instituţie, să-ndrăznim oare s-o numim, de educaţie adevărată, sau să donez banii uneia din vechile universităţi ?

John se pronunţă imediat pentru un colegiu nou. Rămîne el însuşi surprins de puterea lui de convingere, căci nici nu bănuia că posedă aşa ceva.

— Ştii, acolo unde m-am născut eu, la Urrsley...

— Înţeleg prea bine situaţia. Bani şi minte din bel-

șug — dar omul ar prefera să trăiască în Africa Centrală. Urrsley e exact ce trebuie.

— M-au abordat, bineînțeles, și spitalele.

— Oh, la naiba cu spitalele ! Cunosc povestea — o treabă serioasă, utilă, să se vadă că a meritat să dai banii — asta-i ideea de bază, azi ; îngrijește trupul, că mintea poate să-și poarte singură de grijă. O idee tipică pentru oamenii de rînd.

Gow ezită însă ; e un om prudent, și a deprins din studiile sale clasice „să asculte și cealaltă parte". Dar după șase luni de chibzuință se decide să întemeieze un colegiu universitar la Urrsley și-l invită pe John să facă parte din comitetul consultativ și să organizeze cursurile de filozofie.

Astfel, în timp ce Tabitha și-l închipuie lucrînd în birourile Hackstraw la lichidarea concernului, John își petrece de fapt jumătate de săptămînă la Urrsley, în dispute cu arhitecții privind forma cea mai indicată pentru sălile de curs, sau complotînd cu proaspătul decan, pe nume Keeler, priceput la tragerea sforilor, ca împreună să contracareze intențiile unui comitet local al oamenilor de afaceri, înclinînd să transforme colegiul în institut tehnic.

Pe de altă parte, John și Keeler sînt la cuțite în ce privește construcția. Se formaseră deja trei sau patru bisericuțe diferite în sînul comitetului care, într-un autentic spirit democratic, se luptă între ele chiar și mai înverșunat decît cu dușmanii din exterior. John, Keeler și secretara lui Keeler — o tînără cu numele de Lang — se unesc împotriva construirii unei capele dar sînt în dezacord cu privire la necesitatea unui hol.

— Un colegiu, susține Keeler, fără un punct central de întîlnire nu se poate chema un adevărat colegiu ; nu va reprezenta niciodată ideea de colegiu.

— Un colegiu, ripostează John, este în primul rînd destinat învățăturii ; și prima necesitate a studenților de azi este o bibliotecă modernă cu acces la rafturi și cîteva încăperi liniștite pentru studiu.

În această privință, John se bucură de sprijinul entuziast al domnișoarei Lang.

E o fată înaltă, frumoasă, făcînd parte dintr-o categorie de tineri — odrasle ale unor oameni de diverse pro-

fesii din Urrsley — care sînt la curent cu tot ce e nou în lume. Sînt atît de preocupați să nu pară provinciali, să țină pasul cu progresul, încît de multe ori i-o iau înainte. Unele din tinerele femei măritate sînt în stare să uimească Londra cu o modă care nu va ajunge niciodată la modă ; iar Kate Lang a fost auzită spunînd : „Vai, dar ce provinciali sînt londonezii — se pare că nici măcar n-au auzit de Freud".

Are o diplomă în științe dar o interesează mai mult socialismul științific și noua psihologie pe care le consideră drept părți componente ale unuia și aceluiași proces evolutiv spre o lume mai civilizată.

John, ca și Keeler, începe să se obișnuiască să depindă de ea și îi este profund recunoscător pentru că în conflictul dintre el și Keeler domnișoara Lang e de partea lui. „Cît e de leală, reflectează el. Puține femei ar plasa un principiu deasupra sentimentelor personale ; Kit, zău, pune lucrurile importante pe primul plan."

Și cînd o felicită pentru modul ei sănătos de a judeca, Kate Lang răspunde :

— Bineînțeles că sînt de aceeași părere cu dumneata; ai indiscutabil dreptate.

Împreună pun la cale o nouă campanie în favoarea bibliotecii. Își dau ei înșiși denumirea de „federaliști" și domnișoara Lang redactează un manifest pentru progresiștii din localitate. Dă problemei un aspect politic adresîndu-se ziarului pentru a denunța filantropia milionarilor. Nu-i permite nici chiar lui John să-i găsească scuze lui Gow.

— Oh, știu că e bine intenționat, explică ea, dar de ce e așa de fricos ? De ce se lasă manevrat încolo și încoace de toată lumea ? și vocea ei exprimă disperare și furie. Știu ce-o să se-ntîmple : o să propună un compromis — oameni ca el întotdeauna se refugiază într-un compromis — și-o să ne alegem cu o bibliotecă necorespunzătoare și cu un hol oribil.

Într-adevăr Gow propune un compromis. Se proiectează un hol de mici dimensiuni, cu posibilități de extindere în viitor ; și se construiește o bibliotecă modestă cu cîteva rafturi de cărți la îndemîna cititorilor și cîteva nișe pentru studiu și cercetare.

Kate e furioasă. Dar John e atît de încîntat să vadă planurile aprobate şi fundaţiile turnate încît acceptă în sfîrşit un post de profesor în noul colegiu. Îi scrie Tabithei ca s-o anunţe : „Aş fi putut lua un post la St. Mark, fostul meu colegiu, dar am convingerea că sînt mai necesar la Urrsley. După cum zice Keeler, e un adevărat oraş de frontieră în ce priveşte învăţămîntul şi noi trebuie să punem indienii pe fugă. Mă refer la tribul de partizani ai institutului tehnic."

Tabitha încearcă pentru o clipă o profundă senzaţie de nelinişte. Şi-l închipuie pe John devenind nu numai ursuz, demodat, şi celibatar frustrat, dar în plus şi mai rupt de viaţă, izolat, aşa, într-un fund de provincie. Însă îşi reaminteşte sie însăşi : „Toată grozăvia aceea s-a terminat, avem pace ; cît egoism din partea mea să uit asemenea binecuvîntare şi să mă simt mîhnită pentru că John are chef să-şi sacrifice capacităţile intelectuale într-un post obscur". Şi îi scrie aprobînd cu entuziasm hotărîrea lui.

Tabitha rămîne nespus de uimită cînd, peste două zile, la obişnuita lui vizită de sfîrşit de săptămînă, John apare la Sançombe însoţit de o tînără.

— Mamă, ţi-o prezint pe domnişoara Lang, una din colegele mele, secretara colegiului.

Tabitha o măsoară pe vizitatoare cu o privire atentă, plină de curiozitate ; privirea, curiozitatea, mîna pe care i-o strînge îndelung, totul exprimă un interes atît de intens încît John îi adresează un zîmbet tinerei fete care la rîndul ei îi răspunde amuzată şi cu simpatie. Amîndoi sînt de acord că mamele, mamele victoriene sînt comice.

84

DAR TABITHA şi domnişoara Lang au şi stabilit o cale a lor de comunicare. Acea primă privire scrutătoare îi spusese tinerei femei : „Ai făcut tot drumul ăsta ca să vezi ce părere are mama lui John despre tine". Şi rapida strîngere de mînă a fetei replicase : „M-am gîndit c-ar fi mai bine să ne cunoaştem".

De aceea emoţia Tabithei care se grăbeşte să comande masa pentru oaspeţii ei e cu totul întemeiată. „Slavă domnului, îşi spune ea, deci John e capabil să se îndrăgostească ; şi ce fată drăguţă. O fată cu studii universitare şi evident, destul de satisfăcută de ea însăşi. Pare tare deşteaptă ; şi cam aspră. Oh, doamne, dar trebuie să-mi placă. Trebuie s-o iubesc. S-ar cuveni să fiu bucuroasă şi numai pentru că se uită la o fată".

Şi de îndată ce rămîne singură cu John, îl felicită.

— Dar de ce nu mi-ai spus ? E o fată absolut fermecătoare şi, zău, teribil de drăguţă.

— Mamă dragă, nu e cazul să-ţi vorbesc despre toate cunoştinţele mele — domnişoara Lang nu e altceva decît o prietenă.

— Da, bineînţeles. Tabitha se simte cuprinsă de rîs şi de o profundă recunoştinţă, o recunoştinţă de natură religioasă, dar se arată cu atît mai serioasă.

— Doar nu ţi-ai închipuit că e vorba de vreo idilă, rosteşte John pe un ton bănuitor.

— Nu, John, cum aş putea să-mi închipui aşa ceva ?

— Mamă dragă, ţi-am mai spus că nu sînt genul de bărbat care se însoară.

— Evident că sînteţi doar prieteni ; dar acum trebuie să-i găsim o cameră.

Şi se agită prin toată casa cu acel neastîmpăr care, la orice femeie, lasă să se întrevadă că a intuit un moment crucial în viaţa familiei ei. „Aveţi o cameră la faţadă pentru domnişoara Lang ? O cameră drăguţă cu vedere spre mare ?" Urcă în grabă să vadă camera şi să se asigure că sînt destule pleduri pe pat şi rufărie curată pe măsuţa de toaletă. Se scuză faţă de Kit pentru lipsa florilor ; dar o să facă rost mai tîrziu.

— Oh, dar vă rog, Lady Gollan ; mă faceţi să mă simt o pacoste.

— Draga mea, cum ai putea fi o pacoste ? A fost aşa de drăguţ din partea dumitale că ai venit aici.

— Dar am ţinut să vin ; am auzit atîtea despre dumneavoastră de la John.

— Îmi pare atît de bine pentru John că are prieteni în Urrsley ; şi zău, ce bine arată !

Aceste două declarații înseamnă de fapt : „Acum cînd văd că aveți de gînd să fiți drăguță cu mine, vă plac foarte mult. Țin bineînțeles foarte mult la John" ! și : „Cît mi-am dorit ca John să întîlnească o fată la care să țină ; e exact ce-i trebuie ca să-l facă puțin mai uman".

Și acum, odată stabilit acest acord tacit prin care Tabitha e acceptată, provizoriu, ca soacră iar Kit, ca pretendentă, prietenia se înfiripează cu minunată repeziciune. Cele două femei încep de îndată, apucînd cea mai scurtă cale a intimității, să-și facă confidențe despre simțămintele lor, despre trecutul lor. Descoperă că amîndouă preferă o viață liniștită și că amîndouă detestă moda zilei. Amîdouă sînt liberale ; dar constată cu multă satisfacție că, deși amîndouă au sprijinit campania pentru dreptul la vot al femeilor, și-au manifestat întotdeauna cu tărie dezaprobarea față de femeile militante.

— Ceva atît de lipsit de feminitate, și, zău, cam vulgar, declară Tabitha.

— Un fel de isterie, e de acord și Kit ; ceva care denaturează lucrurile. Și regretă că a primit o educație de tip romantic lipsită de spirit practic și că n-a studiat științele economice. Tabitha se plînge că educația din școlile moderne e fundamental greșită, că fetele învață pur și simplu să devină frivole.

John rămîne singur cu sine însuși pentru tot restul vizitei ; dar e satisfăcut văzînd cît de bine se împacă între ele cele două femei. Reflectează : „Mama e absurdă, dar cel puțin știe să se poarte. Și cînd vrea, reușește să fie fermecătoare. Cît despre Kit, zău e grozav de drăguț din partea ei să-și sacrifice timpul liber în felul acesta. Cred că se plictisește de moarte. Știam că e foarte deșteaptă și sinceră, dar nu-mi închipuiam că poate fi așa de înțelegătoare și plină de tact". Și hoinărind de unul singur pe plajă, în timp ce Tabitha îi arată lui Kit un album cu fotografii vechi înfățișîndu-l pe John la toate vîrstele, își spune : „Fata asta are categoric niște însușiri deosebite. În calitate de colegă se comportă la fel de bine ca un bărbat — mai bine chiar, pentru că e atît de leală ; și e în total acord cu ideile mele".

Într-o după-amiază la vreo două săptămîni mai tîrziu, într-una din rarele clipe de răgaz pe care le au în secreta-

riatul colegiului, cei doi discută diferite probleme etice, cînd John, zîmbind, îi pomenește de presupunerea mamei sale ; că din moment ce ei doi întreţin relaţii de prietenie, înseamnă că trebuie să fie pe punctul de a se căsători.

Kit rîde ; dar apoi, revenind, cum avea obiceiul, la aspectele serioase ale subiectului în discuţie, remarcă :

— Eu cred că o căsătorie între doi prieteni are încă o anumită valoare socială. De exemplu, cînd doi oameni lucrează împreună, căsătoria le economiseşte timp dîndu-le posibilitatea să discute problemele care apar chiar pe loc.

— E mult adevăr în ceea ce spui.

Pe John îl amuză şi totodată îl farmecă această judecată sănătoasă. Îşi spune încă o dată : „Zău, Kit e o fată fără pereche dacă e s-alegi dintr-o mie, sau, oricum, dintr-o sută".

Peste trei săptămîni, perechea se logodeşte, iar Tabitha îi dăruieşte lui Kit tot devotamentul ei. O primeşte la Sancombe cu bucurie, simţindu-se totodată măgulită. Nu-şi îngăduie să-i găsească fetei nici un cusur afară, poate, de pasiunea ei de a înota prea departe în largul mării şi de a-l duce pe John să facă ascensiuni pe stînci abrupte. Dar i se dau asigurări că ambele sporturi sînt foarte indicate pentru piciorul lui.

Tabitha are doar un singur motiv de temere, în perioada dinaintea nunţii, cînd locuieşte la John, în Urrsley. Amîndoi tinerii o roagă să se instaleze la Urrsley, dar în special Kit, care o informează că există multe piaţete liniştite în cartierul vechi al oraşului lîngă catedrală, unde frumoasele imobile clădite în secolul al optsprezecelea au fost transformate în apartamente. Chiar ei doi, John şi Kit, au închiriat un astfel de apartament lîngă colegiu şi de ce n-ar face şi Tabitha la fel ?

— Oh, nu, n-ar fi bine. Tabitha clătină din cap, zîmbind cu înţelepciune.

Tînăra femeie, uşor iritată, întreabă :

— Crezi că o să ne certăm ?

— Oh, Kit, ce idee. Sînt absolut hotărîtă să nu fiu ceea ce se cheamă soacră-poamă acră. Şi tocmai de aceea nu trebuie să stau prea aproape.

— Oare asemenea idei nu ţi se par cam absurde pentru zilele noastre ?

Şi într-adevăr Kit se dovedeşte atît de prietenoasă, atît de blajină, atît de receptivă la sfaturile Tabithei, încît curînd Tabitha se lasă convinsă să închirieze un apartament : două camere şi o bucătărie la etajul al treilea într-o veche şi încîntătoare piaţetă în vecinătatea catedralei. „În definitiv, reflectează ea, situaţia e cu totul excepţională ; va trebui să fiu aproape ca o mamă pentru Kit."

Fiind orfană şi locuind în casa unei mătuşi celibatare, Kit nu s-a ocupat încă de trusoul ei de mireasă. Rămîne surprinsă cînd Tabitha protestează contra ideii ca o fată să se mărite fără să-şi împrospăteze garderoba. Dar se supune cu resemnare amuzată să fie tîrîtă prin magazine ; îi zîmbeşte cu afecţiune Tabithei care, într-un salon de mode, nu reuşeşte să se hotărască între trei rochii de seară, dintre care una e cam demodată, alta e prea transparentă şi a treia e parcă un pic prea roz.

— Zău, e cumplit să faci cumpărături în ziua de azi ! exclamă Tabitha învîrtindu-se agitată ca o albină în jurul lui Kit care, statuară în combinezon, stă cu braţele ei pline încrucişate şi aşteaptă răbdătoare să fie îmbrăcată şi dezbrăcată, să-i fie prinse sau scoase acele.

— Dar ştii, Kit iubito, cred că rochia de şifon o să se dovedească cea mai bună alegere. E într-adevăr cam scumpă şi parcă nu chiar atît de elegantă ca aceea albastră, dar are de unde să fie lărgită la nevoie.

— Lărgită ? Oh, vrei să spui, în cazul unei sarcini ?

— Păi, ziceai că nu vrei să mai cheltuieşti bani pe toalete.

— Dar n-avem de gînd să facem copii.

Tabitha se alarmează.

— Kit iubito, sper că nu e nici un impediment, nu ?

— Nu, dar amîndoi am hotărît să nu avem copii. John e cu totul de acord cu mine.

— Aţi hotărît ! Dar asta e categoric un... Sub imperiul şocului provocat de uimire, Tabitha e gata să rostească cuvîntul „păcat". Se uită cu ochi mari la Kit de parcă pe fruntea acelei tinere fete solide, calme, ar fi răsărit o pereche de corniţe.

— S-ar părea că în cazul nostru ar fi într-adevăr o greşeală, spune Kit, răspunzînd cu obişnuita ei seriozitate, verdictului nerostit al Tabithei. John şi cu mine am analizat toată povestea asta cu multă atenţie. Ai ascultat conferinţa pe care a ţinut-o anul trecut doamna profesor doctor Fuljamb la Asociaţia studentelor ? Nu, sigur că nu, erai la Sancombe pe atunci. Ei bine, Dorothy Fuljamb este, în definitiv, o autoritate recunoscută în materie şi ea se declară împotriva familiei ca instituţie.

— Dar ce-o să se întîmple dacă nimeni n-o să mai aibă copii ?

— Argumentul doamnei Fuljamb este că şi aşa ţara noastră e suprapopulată şi că avem prea puţine femei instruite. Ea consideră că femeile cu pregătire universitară n-ar trebui să se irosească în viaţa de familie, ocupîndu-se de treburi casnice.

Şi brusc, apelînd la Tabitha, ca de la femeie la femeie :

— Ai fost pentru dreptul la vot, nu-i aşa ? Şi eu sînt din tot sufletul de acord cu ceea ce a spus doamna Fuljamb despre răspunderea deosebită care ne revine ca urmare a dreptului de a vota. Să nu ne lăsăm dominate, vreau să spun de chestii dintr-alea...

— Care chestii ?

— Impuls şi instinct şi sexualitate, toate astea ne-ar putea împiedica să devenim cetăţence cu simţ de răspundere.

Tabitha e atît de tulburată încît e incapabilă să răspundă ; îi tremură mîinile în timp ce o ajută pe Kit să dezbrace rochia. Abia după aceea, în drum spre casă, e cuprinsă de panică. Îşi aduce aminte acum de toate zvonurile care circulă în legătură cu noile şi ciudatele idei despre relaţiile sexuale şi viaţa de familie. Se spune că în Rusia căsătoria a fost desfiinţată şi avortul legalizat. Pretutindeni în Europa tinerii trăiesc împreună fără a fi căsătoriţi sau îşi cer scuze dacă sînt. Fustele au devenit tot mai scurte şi femeile fac tot posibilul să arate ca nişte băieţaşi cu părul tuns scurt şi trupuri subţiri, plate. Şi toată lumea vorbeşte despre sex, pentru că un oarecare profesor din Viena a declarat că toate ideile omenirii, religia, artele,

sînt determinate de sex sau de perversiunile la care poate duce.

— Dar Kit are o judecată atît de sănătoasă, își spune Tabitha. Nu poate să creadă *cu adevărat* asemenea baliverne. Cum ar putea oare o femeie să nu-și dorească copii ? Cum poate să se mărite și să refuze să aibă copii ?

Dar teama nu-i dă pace. Are sentimentul că i se clatină însăși temelia crezurilor ei. E aidoma celui care clădește încrezător pe stîncă și deodată are de îndurat un cutremur.

În cele din urmă i se adresează lui John. De cînd e logodit, John a devenit mai susceptibil. Dar Tabitha îl întreabă fără reținere :

— Ce e cu hotărîrea asta să nu faceți copii, John ?

— Păi ne-am gîndit că așa ar fi mai bine. Apartamentul nu e prea mare și amîndoi o să fim teribil de ocupați. Nu e vorba numai de activitatea la colegiu, dar Kit a promis să se ocupe de o anchetă socială întreprinsă de consiliul municipal cu privire la bugetele familiale.

— Dar bine, John... Din nou Tabitha e pe punctul să protesteze că a contracta o căsătorie stearpă e un păcat monstruos ; dar interceptînd privirea lui John și observîndu-i iritarea, se mulțumește să spună doar : Pare așa de ciudat...

— De ce, mamă ? Mie mi se pare foarte normal să ne facem un fel de plan de viață.

Tabitha nu mai scoate o vorbă. Dar, fără să știe nici ea din ce motiv, simte o ușurare. Poate pentru că, obișnuită să-l considere pe John tot copil în astfel de chestiuni, încearcă, după convorbirea cu el simțămîntul că întreaga poveste e o copilărie. Reflectează : „Copiii ăștia fac planuri minunate, dar toate sînt absurde".

Încrederea îi revine. Într-adevăr, în timpul lunii de miere, pe care proaspeții însurăței și-o petrec cățărîndu-se pe munții Elveției, Tabitha tremură la fiecare sonerie, fiind la fel de îngrijorată pentru nepoții ei nenăscuți cît și pentru tînăra pereche. Nu-și spune : „Dacă li se întîmplă ceva n-o să mai am nepoți și viața mea n-o să mai aibă nici un sens", dar este exact ceea ce simte.

Cînd îl imploră pe dumnezeu să-i aibă în pază pe „scumpul meu fiu și scumpa mea fiică", se roagă de fapt pentru întreaga viitoare familie.

Şi credinţa îi e răsplătită. Cînd mirele şi mireasa se întorc, Tabitha se felicită că se află în preajma lor, pentru că imediat amîndoi sînt copleşiţi de treburi şi au nevoie de ea zi de zi la tîrguieli, la cîrpit, chiar la gătit şi la spălat. Aşa că observă imediat cînd Kit coboară palidă într-o dimineaţă şi nu e în stare să-şi bea cafeaua. Tînăra femeie crede că aceste simptome se datorează surmenării, dar Tabitha, singură în faţa chiuvetei, confruntată cu un maldăr de vase murdare, se trezeşte rîzînd triumfător. Încearcă mai mult decît un simţămînt de satisfacţie ; îşi zice : „Bineînţeles că teama mea a fost absolut ridicolă. Nu era cazul să-mi fac atîtea griji. Bieţii copilaşi, ce prostuţi au fost. Şi ce noroc că nu li se îngăduie oamenilor să hotărască aceste lucruri după capul lor".

Răsuflînd uşurată, cu o nouă încredere în stabilitatea finală a lumii, se simte capabilă să treacă cu vederea toanele copilăreşti ale tinerei femei. Într-adevăr, Kit pare să resimtă sarcina ca o ruşine, o trădare. Pe măsură ce se face tot mai voluminoasă, se fereşte să fie văzută. Detestă să iasă pe stradă şi se ascunde ca un lepros.

Un singur lucru o îngrijorează pe Tabitha : ca nu cumva Kit să meargă atît de departe cu prostiile astea încît să-şi neglijeze copilul. Dar nu ! De îndată ce pruncul se naşte, Kit tratează episodul cu spirit ştiinţific şi-l comentează într-un limbaj destul de grosolan. Se dovedeşte extrem de ştiinţifică şi în privinţa camerei copilului şi-şi îndeplineşte îndatoririle faţă de el în mod strict, chiar rigid.

Totodată e hotărîtă să demonstreze că a avea copii nu reprezintă în mod obligatoriu un impediment pentru o tînără mamă faţă de îndatoriri mai importante. Se întoarce la birou şi la întrunirile ei bilunare. Şi John e extrem de ocupat ; arareori are timp să-şi admire fetiţa care-l ţine treaz noapte de noapte.

Astfel Tabithei, care nu are alte distracţii, îi revine obligaţia de a se ocupa de toate treburile necesare îngrijirii copilului, ocupaţie socotită de Kit drept o pierdere de vreme pentru o persoană instruită.

Iar Tabitha e obligată să-şi reamintească mereu că această nepoţică, botezată Nancy — o fetiţă care, una peste alta e tare urîţică — nu poate fi considerată o minune a

lumii. „Scumpa de ea, își zice Tabitha. Sigur că e un bebeluș absolut obișnuit. Nu trebuie să-mi pierd capul din cauza ei. Ce mult le disprețuiesc pe bunicile care-și pierd capul din cauza nepoților lor."

Dar exact așa se comportă și ea. Se uită la fetiță ca la un miracol ; chicotește ; îi gîdilă tălpile care nu reacționează ; se minunează de picioruşele ei, de degețelele ca niște minusculi morcovi albi ; emite tot felul de sunete caraghioase. Apartamentul însuși i se pare altfel. A devenit un adevărat cămin, un loc care a căpătat o semnificație deosebită.

Cu cîtă bucurie, cu cîtă înțelegere a sensului său adînc, repetă acum psalmul : „Binecuvîntat fie Domnul Dumnezeu, căci el coborît-a la poporul său izbăvindu-l pre el".

„Da, reflectează ea, Dumnezeu înseamnă iubire." Și vede lumea ei din nou în siguranță, renăscută din iubire. Pe John munca, pe care o iubește, și nevasta îl fac fericit. A depășit momentul critic periculos al căsniciei ajungînd într-un liman liniștit. Mai presus de orice, a coborît din nori, din lumea lui plină de absurdități și încăpățînare, înapoi în lumea reală — lumea Tabithei. E un om de familie acum.

85

CÎND BEBELUȘUL NANCY împlinește șapte luni, chiar înainte de prima ei vacanță de vară, Kit, ocupată cu importanta ei muncă privind bugetele familiale, angajează o dădacă. Dădaca, o femeie tînără, înaltă, durdulie, cu ten urît, urmase un curs de pregătire într-o instituție. E gălăgioasă dar eficientă. Fumează în timp ce coase, dar e aseptic de curată. O supraveghează pe Tabitha îndeaproape și-i permite să facă numai treburi necalificate — să împingă căruțul pe plajă, să întindă pledul ca fetița să se rostogolească pe el și să dea din picioruşe, s-o ridice din căruț și s-o așeze pe pled. Într-o după-amiază cînd Tabitha se bucură de acest privilegiu și tocmai îi dă o sărutare fetiței înainte de-a o așeza pe pled, dădaca își scoate țigara din gură și rostește cu gravitate :

— Nu trebuie să faceţi acest lucru ; nu e îngăduit.

Tabitha nici măcar nu răspunde acestei necuviinţe. O reclamă pe femeie nurorii sale. Dar Kit răspunde :

— De fapt, aveam de gînd să-ţi spun şi eu ceva în legătură cu asta. Vroiam să te rog să n-o mai alinţi atîta pe Nan ; sărutările nu sînt bune pentru copii.

— La şapte luni ?

— Pare ciudat, într-adevăr, dar se zice că primele luni din viaţa unui copil sînt de cea mai mare importanţă ; atunci i se consolidează mintea : vreau să spun, în trăsăturile fundamentale.

Tabitha izbucneşte în rîs şi exclamă :

— Oh, doar nu crezi în poveştile astea !

Expresia tinerei femei se face şi mai suavă, cu excepţia ochilor şi gurii, şi răspunde :

— Da, pare nostim, nu ? Dar cu toate astea e un lucru pe deplin stabilit. Se bazează pe investiţia ştiinţifică a sute de cazuri.

Tabitha nu mai spune nimic. Îşi reaminteşte hotărîrea pe care a luat-o de a fi o soacră bună şi înţeleaptă. Reflectează : „Asta-i o nouă absurditate ; o să fie dată uitării ca şi toate celelalte". Continuă s-o răsfeţe pe Nan cînd Kit nu e de faţă. Şi cum Kit — mai ocupată ca oricînd cu anchetele ei sociale — e foarte prinsă, cum dădaca s-a măritat, Tabitha are, aproape tot timpul, nenumărate prilejuri la dispoziţie. Într-adevăr Tabitha este cea care o vede pe Nan cel mai mult, care e martora primilor ei paşi, care interpretează primele ei cuvinte şi care povesteşte lumii cît e de inteligentă, de remarcabilă.

Chiar şi cînd n-o plimbă, n-o hrăneşte sau n-o scaldă pe fetiţă, expresia Tabithei vădeşte acea preocupare care la o bunică înseamnă că trăieşte suprema fericire datorită unui nepoţel lăsat în grija ei. Probabil că în decursul acelui an Tabitha a fost una din cele mai fericite femei din Anglia.

Rămîne de-a dreptul uluită cînd într-o dimineaţă John, gata să plece în mare zor la colegiu, se opreşte în pragul uşii şi i se adresează precipitat :

— Oh, mamă, am uitat să-ţi spun. S-ar părea că Nancy nu trebuie sărutată, sau legănată în braţe, sau distrată cu tot felul de gungureli. Cred că Kit ţi-a mai pomenit de asta şi altădată şi e cam contrariată.

— Dar bine, John, ce rău poate să-i facă unui copil faptul că-i arăți că e iubit ?

John face un gest nerăbdător, care parcă vrea să spună : „Te rog, nu mai discuta asupra acestui punct, n-am timp". Într-adevăr, în momentul acela, John are o sumedenie de necazuri : cu notele de plată pentru întreținerea casei, cu o prelegere nouă care-i cere o îndelungată și concentrată reflectare, cu un elev pe care părinții vor să-l retragă de la curs și, îndeosebi cu consiliul colegiului în privința numirii unui profesor de istorie antică. Trebuie să găsească repede un răspuns scurt și hotărîtor la acea veche întrebare a lui Gollan, care pare să obsedeze pretutindeni mințile oamenilor ridicați prin propriile lor forțe, și care a fost pusă acum de un donator și om de vază din Urrsley. „La ce folosește să li se predea tinerilor o grămadă de fleacuri despre greci și romani care s-au bătut între ei cu arcuri și săgeți cu mii de ani în urmă ?" Pe John îl irită conflictele casnice. Îi răspunde repezit Tabithei :

— Ideea e că sărutările nu sînt bune pentru copii : le creează ceea ce se cheamă un complex. Și pleacă repede înainte ca Tabitha — a cărei expresie mînioasă și uluită conține totodată și un avertisment — să poată riposta.

„Bietul băiat, își spune Tabitha. Nu de la el, de la Kit pornesc toate astea. John n-ar putea avea niciodată astfel de idei stupide, dăunătoare." Și ia hotărîrea de a o dezmierda pe Nan doar în casă la ea sau în vreun boschet izolat din parc unde o scoate la plimbare în cărucior și unde se poate consola pe sine și pe copil cu manifestări ceva mai călduroase.

Dar Tabitha nu știe cît de îndeaproape e urmărită nu numai de Kit însăși dar și de multe dintre prietenele ei precum și de dădacele acestora. Nu și-a dat seama că în postura ei de femeie din vechea generație și mai ales în aceea de Lady Gollan — cu reputația de a fi fost o amfitrioană elegantă și mondenă în vremurile imorale ale domniei lui Eduard al VII-lea — se află permanent sub observație critică.

În mai puțin de o săptămînă, tînăra nevastă a unui membru din consiliul colegiului, și ea măritată de curînd și îndopată cu noua doctrină despre complexele copiilor, rapor-

tează că a surprins-o pe Tabitha chiar în momentul cînd o săruta pe Nan.

Kit e indignată.

— Exact ce mi-am închipuit, zice ea. Pur şi simplu n-o poţi scoate la capăt cu bunicile astea. N-au nici destulă judecată să priceapă un principiu şi nici tăria de caracter să-l respecte, şi se duce la John în birou.

— Mama ta continuă s-o giugiulească pe Nan — în parc. A văzut-o doamna Jenkins. John, mama ta e incurabilă. Nu prea văd cum am putea s-o luăm cu noi anul acesta în vacanţa de vară ; n-aş îndrăzni s-o las singură cu copilul nici măcar o clipă.

John, care profită de o jumătate de oră liberă ca să termine o recenzie, întîrziată cu două luni, pentru revista *The Metaphysical Monthly,* aruncă o privire vagă şi iritată spre soţia lui.

— Să n-o luăm pe mama cu noi ? Dar nu putem face una ca asta.

— Dragul meu John, ai de gînd să nenoroceşti viitorul copilului de dragul unui sentiment ?

Întîmplător, chiar în acel week-end John e peste măsură de iritat din cauza unei înfrîngeri suferite în consiliu unde s-a hotărît ca suma provenind dintr-o donaţie importantă să fie utilizată pentru a construi un nou laborator de fizică în loc de o anexă la bibliotecă. Trînteşte tocul pe birou.

— Dă-o-ncolo, Kit, nu se poate să iei toate chestiile astea psihologice la modă drept literă de lege. Cea mai mare parte sînt doar tatonări — bîjbîieli în întuneric sau pură şarlatanie.

Kit păleşte. Are oroare de acest gen de discuţii în aceeaşi măsură ca şi John.

— Te rog, John, ştiu că ai idei preconcepute în privinţa oamenilor de ştiinţă, dar zău că nu trebuie s-o amesteci pe biata Nan în povestea asta.

— Uf, doamne ! Dar nu înţelegi...

— Zău, crezi că e cazul s-o luăm iar de la capăt, crezi că e cazul s-o creştem haotic pe Nan ? Nu e destul de clar ? Nu se poate să nu recunoşti măcar cît ar fi de grav chiar şi numai riscul ca Nan să ajungă o complexată.

Brusc John motolește hîrtia pe care scria recenzia și o aruncă la coș.

— La naiba cu toate, parc-am fi la balamuc aici ; cum poate omul să-și vadă de treabă ?

Și cearta se dezlănțuie de la capăt, cumplită, fără soluție, urmată de o săptămînă de nefericire, timp în care Kit afișează un chip palid și o expresie de mare încăpățînare iar John trece de la furie la disperare și invers. Deoarece Kit nici nu vrea să-l asculte. Prin cuvîntul „haotic" ea condamnă tot ce nu intră în vederile ei, care sînt în perfectă ordine întrucît conțin doar cîteva noțiuni simple orînduite și etichetate ca niște borcănașe cu medicamente brevetate, înșirate pe raft la farmacie. Iar John, pentru că e obosit după un trimestru de muncă extenuantă și are nevoie de un concediu tihnit, pentru că o iubește pe Kit și îl doare văzînd-o nefericită, știe bine că e gata învins.

Tabitha, care după aproape doi ani se știe indispensabilă atît în casă cît și vara la mare, simte cu atîta certitudine că e absolut necesară încît nu dă atenție faptului că nu a fost invitată. Ca de obicei, ajută la împachetat, și după aceea, în timp ce-și beau ceaiul, i se adresează lui John :

— Aș putea să pun o parte din cărțile tale în geamantanul meu.

John nu răspunde iar Kit se înroșește la față. Treptat, Tabitha sesizează că e vorba de o situație deosebită ; se uită surprinsă de la unul la altul. Apoi se îmbujorează. Gîndește : „Trebuie să fiu plină de tact, și trebuie să spun ceva". Și deodată izbucnește :

— Pesemne ați ajuns la concluzia că nu mi-o mai puteți încredința pe biata Nan, micuța de ea.

— Oh, dar mamă... John vorbește într-un fel alarmat, foarte străin lui. Sperăm că ai să vii să ne vezi. Adevărul e că se găsesc foarte greu camere...

— Nu, nu, John ; nu mă mai vreți. De ce să nu fiți cinstiți ? Și se ridică de pe scaun.

— Dar, mamă, strigă Kit, asta nu înseamnă că trebuie să ne părăsești.

— Da, cred că ai dreptate ; îmi pare rău. Nu sînt supărată pe voi. Biata femeie se așază, apoi se ridică din nou. Toți sînt atît de îndurerați încît e o mare ușurare chiar și pentru John cînd mama lui se hotărăște, în sfîrșit, să plece.

TABITHA NU-ŞI DĂ imediat seama că fericirea ei a luat sfîrşit. Nu poate să înţeleagă acest lucru pînă cînd familia John Bonser nu pleacă, lăsînd-o singură în Urrsley. Abia atunci, în singurătate, simte gravitatea sentinţei. Atunci ştie că a fost alungată dintre ei. Şi rătăcind fără ţintă pe străzi resimte din plin o senzaţie de uluire încărcată de mînie. Întregu-i trup şi suflet protestează : „Dar de ce să mi se întîmple mie una ca asta ? De ce tocmai eu, atît de plină de tact, cu vederi atît de largi, să am parte de o asemenea noră, o creatură aşa de imposibilă, de stupidă şi de crudă ?"

Singură în apartamentul ei izbucneşte în lacrimi : „Nu e drept, nu e drept".

Apartamentul, care-i fusese drag, cu relicve de la Hackstraw şi chiar din West Street, cîteva covoare frumoase, cîteva mici tablouri bune, i se pare acum mai trist şi mai anost decît un spital, pentru că e lipsit de orice scop. Nu e altceva decît un spaţiu pentru a fi singur acolo. Este centrul, punctul de declanşare al unei singurătăţi care umple întreaga lume, universul.

Cînd deschide uşa să iasă în oraş, întîlneşte pe trotuare o singurătate încă şi mai tristă, mai urît scrutînd-o odată cu fiecare chip ce-i apare în cale chiar şi dacă sînt persoane cunoscute. Nu mai poate suporta Urrsley-ul şi fuge la Londra, dar e uimită regăsind acolo aceleaşi străzi urîte. Noua modă o revoltă şi nu se poate hotărî să-şi cumpere nici măcar lucrurile de care are nevoie. În definitiv, de ce-ar mai avea ea nevoie ?

Într-o zi, dintr-un impuls disperat de a întîlni un prieten, trece pe la biroul lui Manklow.

Se uită lung unul la altul. Fiecare se cutremură constatînd ravagiile produse în înfăţişarea celuilalt. Manklow vede o femeie măruntă cu părul cărunt, cu o faţă uscată, de albeaţa perlei, cu ochi imenşi, prea proeminenţi şi prea pătrunzători. Micul nas drăguţ e şi el prea proeminent şi prea ascuţit, bărbia scurtă pare şi mai scurtă şi şi-a pierdut rotunjimea. Expresia e încordată, nervoasă, înspăimîntată şi totodată furioasă.

La rîndul ei Tabitha vede un trup secătuit, deformat, și o față plină de pete ciudate. O pereche de cîrje stau rezemate de biroul lui.

Tabitha exclamă :

— Dar văd că ești bolnav.

— Artrită. Ridică o mînă cu degete deformate și zîmbește : Sînt terminat, Tib. Dar expresia lui nu s-a schimbat ; oglindește aceeași automulțumire din totdeauna dar care acum, nedisimulată, pare naivă. Savurează în continuare succesul care, fără îndoială, constituie o perpetuă surpriză pentru el, într-o lume atît de perfidă. E încîntat s-o vadă pe Tabitha care e în măsură să prețuiască acest succes și să-l admire.

Cînd Tabitha se arată plină de compasiune la adresa lui, Manklow își înclină capul într-o parte, respingînd această manifestare de simpatie. Nu asta vrea de la ea. Și ca o ripostă, zice :

— Trist e ce s-a-ntîmplat cu Jim al tău ; dar categoric a murit la timp. Nu ne-ar înțelege pe noi cei de azi.

Tabitha nu e dispusă să discute despre soțul ei cu Manklow. Se interesează de Griller.

— Bătrînul Griller ? Tot mai încearcă să facă pe junele. Dar bineînțeles tinerii își cam bat joc de el. Și de mine rîd, și Manklow rîde și el de sine însuși.

— De ce oare tinerii de azi sînt atît de aspri — atît de aspri și atît de proști ?

— Nu cred că sînt chiar atît de proști. E o epocă nenorocită, Tib, și ei își dau seama. Oricum, educația e și ea bună la ceva : face din ei niște nemulțumiți.

— Și așa totul merge din rău în mai rău.

— Da, cred că da. Poate că era un pic mai bine cînd eram noi tineri. Dar nu cine știe cît. Manklow se lasă pe spătarul scaunului, într-o poziție chinuită ; mîna lui jovială exprimă satisfacția, de parcă ar fi tras pe sfoară pe cineva. La urma urmei Tib, noi am avut noroc ; contemporanii noștri au murit înainte de a ne putea veni de hac.

Tabitha se uită lung la Manklow, atît de fericit de victoria lui încît acceptă boala așa cum un general își acceptă rănile căpătate pe un cîmp de bătălie glorios, și se întreabă ca de obicei dacă îl simpatizează pe Manklow sau îl detestă. Își spune : „E foarte deștept". Dar prin deștept Tabitha

vrea să zică ceva demn de dispreţ : ceva între viclenie şi laşitate — deşteptăciunea unui animal.

În cele din urmă, rosteşte :

— Nu oamenii sînt de vină, ci toate ideile astea noi ; nu pot pricepe cine le inventează.

— Te-ai schimbat mult, Tib, de pe vremea revistei *Bankside*. Eh, toţi devenim conservatori pe măsură ce îmbătrînim, nu-i aşa ? Îmbătrînim şi ne facem mai înţelepţi. Şi cu mine s-a întîmplat la fel. Am rămas unul dintre cei mai autentici conservatori.

— Atunci de ce scrii articolele alea pentru socialişti ?

— Nu se poate lupta contra curentului, Tib. Adică, nu ajută la nimic. Ştii, singurul mod de a da ceasul înapoi, fără să-i strici angrenajele, este să-l dai înainte cu unsprezece ore. De-aia îi sprijin eu pe laburişti.

— Dar ce pot să facă laburiştii ?

— Să-şi pună singuri ştreangul de gît, la fel ca orice alt partid. Asta-i avantajul democraţiei : are guverne atît de putrede încît se fac bucăţele înainte de a apuca să distrugă totul.

— Eu nu sînt conservatoare. Eu nu-mi schimb partidul. Am să fiu întotdeauna liberală.

— O adevărată şi devotată liberală conservatoare, declară Manklow zîmbind.

Pe cînd urcă scările hotelului scump şi demodat la care, deşi nu are lift şi doar cîteva camere de baie, a tras numai pentru că aici venea întotdeauna cu Gollan, şi pentru că e un hotel în vizibil declin, Tabitha îşi spune cu amărăciune : „Nu, categoric nu-mi place omul ăsta ; dac-ar avea vreun dram de simţire ar urî toate ideile astea noi şi-ar încerca să le pună stavilă. N-ar îngădui ca fete stupide ca Kit să calce orice în picioare şi să pericliteze fericirea copiilor lor".

Vrea să le facă o vizită soţilor Wrinch dar se întoarce de pe scări fără să sune la uşă. Într-o zi, în loc să se reîntoarcă în Urrsley la amărăciunea ei, îl cheamă la telefon pe Harry, la Casa cu cedrii. Harry răspunde cu o voce surprinsă, îngrijorată :

— Tibby ! Dar cît de străină îmi pari. Da, vino neapărat ; vino să stai la noi.

TABITHA ŞI HARRY îşi scriseseră felicitări de Crăciun şi uneori de Paşti, şi se întîlniseră o dată sau de două ori în Londra, dar Tabitha nu se dusese niciodată în vizită la Casa cu cedrii de cînd Harry se căsătorise a doua oară. Simţise din partea Clarei, triumfătoare, o antipatie deosebit de puternică. Dar acum Clara e cea care o primeşte cu braţele deschise şi-i cere sfatul. Nu ştie ce să mai facă cu Harry, care e bolnav şi nu vrea să se odihnească. S-a certat şi cu fiica lui, Ellice, care se măritase cu un băiat sub nivelul lor social, şi cu Timothy, care-şi obţinuse certificatul de liberă practică cu doi ani în urmă dar care refuză să lucreze cu el la cabinet.

Şi de cînd cu legea asigurărilor sociale Harry nu mai face faţă singur.

Tabitha e, într-adevăr, şocată văzînd cît de slab e Harry, cît de nervos, de pornit împotriva lui Timothy ; şi observă că şi Clara e surmenată. Se duce să-l dojenească pe Timothy în cabinetul lui din East End. Timothy e acum un tînăr înalt şi rotofei. Ochelarii cu ramă de baga dau feţii lui late, palide, o expresie de bufniţă. Îl măguleşte vizita acestei mătuşi care, în imaginaţia lui, a avut o carieră distinsă, şi o sărută cu solemnă afecţiune. Dar nici nu vrea s-audă de cabinetul tatălui său.

— Aş fi nevoit să locuiesc cu ei în casă şi nu pot s-o sufăr pe Clara ; în plus, nici ea nu vrea.

— Timothy, dar Clara ţine foarte mult să vii — e îngrozitor de îngrijorată din pricina tatălui tău.

Timothy zîmbeşte şi pare dintr-o dată un om în toată firea, cu cinismul prematur al unui tînăr doctor.

— Poate că aşa crede, dar în realitate nu suferă pe nimeni. E prea geloasă. Ştie că e proastă şi asta o face geloasă. A alungat-o pe biata Ellice ; m-a alungat pe mine ; şi s-a descotorosit de doi asistenţi în acelaşi mod.

— Acum e speriată ; şi nu-i de mirare, tatăl tău nu poate continua în felul ăsta.

— Bineînţeles că nu poate. Are nevoie de un partener. De cînd cu noua lege toţi doctorii îşi iau cîte un asociat. Eu lucrez aici într-o asociaţie ; sîntem trei în total aşa că putem

avea un concediu anual fiecare. Desigur sînt numeroşi pacienţi în circumscripţia noastră care au dreptul la asistenţă medicală gratuită conform noii legi — şi ăştia ne dărîmă. Sigur că e prea mult pentru tata, de unul singur.

— Îl urăsc pe Lloyd George ; provoacă numai complicaţii peste tot.

— Oh, nu e o lege rea. Tata a fost şi el cu totul de acord cu această lege. Partea proastă e că nu vrea să priceapă că legea a creat o situaţie nouă. Nu vrea să se adapteze.

— De ce să vrea, la şaizeci şi patru de ani ? După ce-a trudit atît amar de vreme. Tabitha e furioasă. De ce să-şi schimbe tot rostul vieţii numai ca să le facă pe plac unor politicieni nesuferiţi ?

Timothy o priveşte pe micuţa femeie surexcitată şi chipul lui dobîndeşte o fixitate de mască, exact expresia pe care o afişează doctorii tineri chiar şi numai după o lună de practică ori de cîte ori trebuie să facă faţă unor pretenţii absurde sau unor plîngeri stupide.

— Păi, replică el, e o chestiune dificilă.

— Nu-i deloc dificilă, ripostează Tabitha. Înseamnă pur şi simplu că nu-ţi pasă.

Se întoarce acasă profund indignată împotriva lui Timothy ; dar cînd îi sugerează lui Harry să-şi ia un asociat, acesta protestează vehement. Harry nu e dispus să-şi lase pacienţii pe mîna vreunui şarlatan tînăr sau a vreunui bătrîn edec, şi Clara e întrutotul de acord cu el.

Dar într-o seară, cînd Clara e plecată la căpătîiul unei mătuşi în vîrstă, Harry îşi dă deodată seama de prezenţa surorii lui şi începe să vorbească despre fericitele vremi de altădată, cînd viaţa nu era un coşmar de muncă şi griji şi exista şi timp pentru sentimente. Îi ia mîna Tabithei şi spune :

— De ce ne-am îndepărtat unul de altul ? Zău, nu e vina mea ; în ultimii zece ani n-am avut timp nici să gîndesc. Emoţionat de propriile lui vorbe, scos din făgaşul rutinei, rămîne uimit de viaţa lui. Ce s-a-ntîmplat cu noi, Tibby ? Nu sînt în stare să fac nici jumătate din ce-ar trebui să fac, nici măcar acum.

— Ar trebui să-ţi iei un asistent — un tînăr care să ajungă cu timpul să-ţi cunoască pacienţii şi să înveţe de la tine cum trebuie să-i îngrijească.

— Un asistent. Harry pare surprins de această sugestie. Dar am mai încercat cu asistenţi. Nu-ţi dai seama de dificultăţi, Tibby. Am mai avut asistenţi — doi — şi nu erau buni de nimic decît să mănînce cît şapte şi să ardă mobila cu ţigara. Clara nu putea să-i suporte ; şi n-o acuz.

— Dar bine, Harry, alţi doctori şi-au găsit asistenţi de nădejde. Şi Timothy a început tot ca asistent. Oricum, e singura posibilitate să-ţi mai tragi şi tu puţin sufletul !

— Asta aşa e : adevărul e că am avut într-adevăr de gînd să mai încerc o dată, dar nu ştiu cum s-a făcut c-am neglijat.

— Lasă-mă pe mine să redactez anunţul, şi Tabitha se îndreaptă spre masa de scris.

— Ce, chiar acum ?

— De ce nu acum ?

— În definitiv, de ce nu, precum bine zici. Şi Harry rîde. Ai rămas aşa cum te ştiu dintotdeauna — pornită să faci lucrurile pe moment.

Redactează anunţul împreună şi Harry se duce în birou să caute un plic. Promite că o să-l expedieze de dimineaţă cu prima poştă. Dar a doua zi dimineaţa, Harry nu apare la micul dejun iar Clara îl scuză spunînd :

— Bietul Harry n-a închis ochii toată noaptea ; nu pot să-mi dau seama ce l-a tulburat în asemenea hal. Doar nu e posibil să se fi întîmplat ceva aseară.

Şi înainte de ora prînzului, cînd Harry tot nu se arată, apare în schimb Clara cu vorba ei agitată şi ochi vicleni înspăimîntaţi.

— Harry vorbeşte iarăşi despre un asistent ; e regretabil. Am avut doi şi amîndoi l-au scos din minţi ; pur şi simplu nu putea să suporte să-l ajute la nimic.

— Dar, Clara, am crezut că şi tu voiai să aibă pe cineva care să-l ajute.

Femeia umblă nervoasă de colo-colo prin cameră, ştergînd praful şi aruncîndu-i Tabithei priviri din diferite unghiuri.

— Harry a fost atît de agitat în ultimele zile, încît tare mi-e teamă că tot frămîntîndu-se aşa, să nu aibă cumva un atac.

— Vrei să spui că eu îl tulbur ?

— Oh, nu, nu ; dar, fără îndoială, trebuie să se dea multă atenţie la ce i se spune — e atît de nervos.

Tabitha pleacă a doua zi ; iar Harry, printr-o maşinaţie de-a Clarei, nu-şi ia nici măcar la revedere. E plecat să-şi viziteze pacienţii şi cînd Tabitha îi telefonează acasă la un pacient, Harry se arată mirat de plecarea ei. Dar n-o invită să mai rămînă, şi în timp ce trăsura porneşte, Tabitha reflectează : „N-are nevoie de mine — cu atît mai bine !" Şi trîntind brusc geamul trăsurii ca să scurteze ceremonialul de rămas bun şi zîmbetul mieros al Clarei, Tabitha îşi spune : „Nu-mi mai găsesc nicăieri locul. Şi cînd încerc undeva simt că le stau pur şi simplu în drum". Inima i se umflă parcă gata să pocnească dar refuză să plîngă. Îşi cultivă cu grijă suferinţa pentru a-i alimenta revolta contra unei lumi nedrepte şi neîndurătoare.

Se întoarce la Urrsley nu pentru că ar dori să revadă orăşelul ci pentru că îl urăşte. Iar cînd Kit şi John se reîntorc din vacanţă, îi vizitează numai dacă este invitată. Nici măcar nu întreabă de Nancy. Îşi manifestă cu atîta ostentaţie simţămintele rănite încît pînă şi John îşi pierde răbdarea. E de acord cu Kit, care remarcă :

— E absolut ridicol şi noi n-avem timp de goange. Las-o în apele ei, o să ne purtăm drăguţ cu ea şi o să-i treacă.

Amîndoi sînt foarte ocupaţi şi tracasaţi. Kit a început o nouă anchetă socială şi lucrează şi pentru fracţiunea progresistă din consiliu. John a suferit o înfrîngere din partea adversarilor săi, o înfrîngere atît de neaşteptată, atît de amară încît pentru prima dată în viaţa lui comite o nedreptate. Îl insultă pe răbdătorul Gow. Gow încearcă să-şi justifice poziţia.

— Se pare că pur şi simplu nu ne putem permite să angajăm un profesor de istorie, domnule Bonser. Incontestabil că există o stare de necesitate, e reală nevoie de oameni de ştiinţă. Războiul a avut un efect neaşteptat asupra ştiinţei ; a impulsionat munca de cercetare într-o mulţime de domenii — ori laboratoarele sînt după cum se ştie foarte costisitoare. Aşa că mi-e teamă că va trebui să preiei atît

cursul de istorie cît şi pe cel de filozofie ; cel puţin pentru moment.

Iar John răspunde insolent :

— Deci pînă la urmă, Urrsley o să devină tot un fel de fabrică de produs viitori vopsitori şi fierbători de săpun. N-am fost eu prost crezînd c-ar putea fi altfel ?

Gow refuză să se certe cu tînărul furibund şi, cînd John ameninţă cu demisia, îl roagă prieteneşte să renunţe. Keeler pledează şi el, susţinînd că dacă John pleacă va rămîne aproape singur pentru a susţine cauza educaţiei adevărate. Dar oricum John ştie foarte bine că nu-şi poate părăsi clasele. Pentru că aproape toţi elevii săi au făcut sacrificii ca să urmeze cursul lui. S-au certat cu familiile lor, au refuzat slujbe, au stîrnit dispreţul fetelor, totul din credinţa în studiile clasice, din devotament faţă de învăţătura umanistă, atitudine care, la Oxford sau Cambridge, ar fi privită cu zîmbete compătimitoare.

Şi astfel e şi mai prins, şi mai copleşit de munca pe care nu poate s-o îndeplinească niciodată aşa de bine cum ar vrea. Trebuie să recitească istoria antică, şi s-o predea ; şi nu poate ţine deloc pasul cu munca de cercetare.

Cînd vine din nou vremea vacanţei de vară, exclamă disperat :

— Dar nu pot să-mi pierd o lună la mare. Nu dispun de timp.

— Zău, John, trebuie să-ncerci să vii cu noi ; Nancy se măreşte pe zi ce trece şi are nevoie de tine să-i răspunzi la întrebări.

John, tocmindu-se, reuşeşte să cîştige două săptămîni pentru ca să se consacre la Londra unor lecturi de interes deosebit. Tînăra pereche se războieşte timp de o săptămînă fără să se gîndească vreodată la Tabitha. Sînt mult prea hărţuiţi ca să acorde atenţie capriciilor unei bunici supărăcioase. Acceptă atitudinea ei rezervată şi distantă care a condus spre o rutină ce menţine aparenţe decente şi evită complicaţiile. Tabitha vine la ceai o dată pe săptămînă cu care ocazie este aşteptată cu un tort glasat proaspăt. După ceai, Nancy este adusă jos şi lăsată să şadă pe genunchii Tabithei vreo cinci, zece minute ca să se uite la o carte cu poze aleasă de Kit. Sînt admise cărţile cu animale şi cu literele alfabetului, nu însă povestiri din biblie care sînt consi-

derate dăunătoare. Şi o dată sau de două ori pe trimestru Tabitha e invitată, împreună cu alte doamne respectabile, la masă şi la bridge, joc pe care nici John nici Kit nu-l joacă. N-au timp pentru asemenea distracţii.

88

TABITHA, DIN NOU abandonată în Urrsley, înţelege că tot protestul ei tacit, supunerea ei demnă faţă de o soartă crudă sînt absolut fără efect. Pur şi simplu nu sînt luate în seamă. Şi din cauza monstruoasei nedreptăţi care a adus-o în această situaţie, deznădejdea ei n-are leac. Se duce la biserică chiar cu şi mai multă regularitate, cu şi mai mare devoţiune. Credinţa ei profundă nu şovăie. Ea vede iubirea lui Dumnezeu acţionînd în lume ; îşi reprezintă răul ca o osîndire a celor ce neagă iubirea. Dar nu află nici un dram de fericire în credinţa ei ; evlavia se preface în revoltă în sufletul ei simplu, prea mîndru pentru a folosi religia drept cale de salvare. Chiar şi în clipele de spovedanie colectivă, cuvintele : „Păcătuit-am împotriva sfintelor tale legi", îi reamintesc că nu ea, ci Kit şi John sînt cei care au păcătuit. Ei sînt cei care nu au sănătate morală, şi cu toate acestea cît de departe sînt de căinţă dacă nu vor să-şi recunoască nici măcar rătăcirea.

Tabitha iartă, ca o bună creştină ; dar cum să treacă oare cu vederea crima care se comite zi de zi — crima de a năpăstui cu încăpăţînată stăruinţă ? Pînă şi iertarea însăşi îi readuce în minte situaţia pe care iertarea n-o poate îndrepta şi-i reînvie în suflet amărăciunea care-i face viaţa nefericită.

Iartă, dar întreaga-i viaţă e un protest împotriva răului. Se îmbracă demodat pentru că dispreţuieşte moda zilei ; îşi evită prietenii din Urrsley pentru că strădaniile lor de a o distra, întocmai ca nişte glume spuse la o înmormîntare, îi stîrbesc din voluptatea suferinţei. Şi cînd se uită în oglindă la obrajii ei supţi şi ochii înfundaţi în orbite încearcă acea senzaţie — proprie celui care jeleşte — că e drept şi potrivit să sufere.

Uneori cîte cineva din Urrsley întreabă ce s-a întîmplat cu Lady Gollan şi i se răspunde că trăieşte retrasă şi a devenit inabordabilă.

— Dar cum e cu putinţă ?

— Obişnuitele tulburări ale vîrstei mijlocii, presupun. Nimic şi nimeni nu-i mai e pe plac, inclusiv propria ei noră.

— Trebuie să fie o zgripţuroaică dacă a reuşit să se certe cu o persoană aşa de drăguţă ; nu există pe lume o soţie şi o mamă mai bună ca doamna Bonser. Aşa de conştiincioasă în toate.

Sînt de părere că aceşti supravieţuitori ai fabuloasei epoci antebelice mai bine ar fi pierit o dată cu ea. Căci nu sînt nici măcar vrednici de milă ; sînt pur şi simplu depăşiţi. Şi, oricum, oamenii sînt prea ocupaţi cu noi şi importante treburi ca să mai poată întreţine relaţii cu văduve de vîrstă mijlocie, inadaptabile şi absurde.

89

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ de primăvară a anului 1924, cînd Tabitha tocmai îşi punea pălăria pregătindu-se să plece la John cu ocazia ceaiului săptămînal, primeşte un telefon de la el.

— Nu veni azi că s-ar putea să dai peste tata ; ne-a ameninţat că trece pe-aici.

— Şi ce dacă l-aş întîlni pe tatăl tău ?

— Oh, desigur, cum vrei, ne-ar face plăcere.

— Tu l-ai invitat la Urrsley ?

— Nu, Doamne păzeşte. Am impresia că e în căutarea unei slujbe. Dar n-aş vrea să te necăjească.

— Deci rămîne să vin abia săptămîna viitoare.

— Dar, mamă, poţi veni cînd doreşti. Numai, să ştii, mîine şi miercuri nu sîntem acasă.

— Da, bine, atunci săptămîna viitoare. Nu vreau să deranjez. Şi-şi scoate pălăria, nu fără sentimentul că a strîns încă un dram de venin împotriva lui Kit şi John.

Nu se gîndeşte nici măcar o clipă la Bonser pînă nu pune ceainicul la fiert. Abia atunci îşi spune : „Bruta aia,

n-ar face decît să mă piseze pentru bani. Slavă domnului că John m-a prevenit".

Cîteva minute mai tîrziu aude un ciocănit la uşă ; şi cînd deschise uitîndu-se pe palierul întunecos, se trezeşte sărutată :

— Bună, Păpuşica mea.

Tabitha rămîne atît de uluită încît nu poate articula nici un cuvînt. Dar Bonser s-a şi strecurat pe lîngă ea în hol, unde se opreşte şi o priveşte rînjind în timp ce gîfîie încă din cauza scărilor. Văzîndu-l aşa, gras şi vulgar, cu o faţă cărămizie şi pungi sub ochi, primul gînd al Tabithei este : „Arată în sfîrşit ceea ce este în realitate — un ţopîrlan ordinar".

— Ce, Tib, te-am speriat ? Pe onoarea mea, tot drăguţă ca o cadră !

Tabitha nu dă nici un răspuns. Gîndeşte : „Ce mai pisălog." Ar prefera să-şi bea ceaiul singură cu supărarea ei calmă, mocnind gînduri negre.

Rînjetul jovial al lui Bonser dispare brusc.

— Văd că nu sînt bine-venit. E-n regulă, e-n regulă, am să mă retrag discret. Lasă-mă doar să-mi trag sufletul. Probabil că n-ai nimic de băut ? Nu ? Ştii, inima ; de cînd am făcut războiul, nu mai e cum era.

— Nu vrei să bei o ceaşcă de ceai ?

— Ceai ? Hm ! Păi, fie şi ceai dacă n-ai altceva. Intră în camera de zi şi se instalează în fotoliul Tabithei. Ţi-ai aranjat un cuibuşor drăguţ aici. Deh, întotdeauna ai căzut în picioare... sau pe picioarele altcuiva. Bănuiesc că Jim a dosit el pe undeva niscaiva parale peste care să nu poată da creditorii. Doamne, Tibişor, tu şi cu Johnny tare frumos v-aţi bătut joc de mine.

— Cum adică ?

— Lăsîndu-mă cu acţiunile în braţe cînd ar fi trebuit să le vînd. Nici cea mai mică aluzie că aveaţi de gînd să daţi piaţa peste cap. Cred c-aţi scos amîndoi vreo jumătate de milion din crahul ăla.

— Am pierdut aproape totul.

— Las-o baltă. Ei, nu te condamn. Pe cine condamn e pe pricopsitu' ăla de fi-tu ; şi dumnealui mă dă practic pe uşă afară. Pare să uite că mie îmi datorează totul. Eu am fost cel care a insistat pentru Oxford, ca să primească o edu-

cație aleasă. Da, am făcut un domn din el, iar el mi-a zis în față „vînzător de ponturi". Și mai e și prost pe deasupra, pentru că l-aș putea ajuta să facă avere dac-ar vrea; e colea, la îndemînă.

Tabitha aduce ceaiul și-i toarnă o ceașcă. Bonser o duce la buze, oftează și spune :

— Curios că nu ai niște brandy în casă — n-ar trebui să lipsească din nici un dulăpior de medicamente. Nu mă simt prea în formă, Tibs ; sînt aproape complet pe geantă. Și începe să-i povestească despre ghinioanele lui. Toți, se pare, l-au înșelat ; nu numai Tabitha însăși și Jim Gollan, dar chiar și asociații lui de afaceri și mai ales domnișoara Millie Minter, care după ce i-a promis să se mărite cu el și a acceptat bijuterii în valoare de zece mii de lire, l-a părăsit pentru un actor, un tip oarecare din ansamblu, lipsit de cele mai elementare maniere.

— Credeam că erai însurat.

Reiese, însă, că soția lui Bonser nu era propriu-zis o soție.

— A fost o căsătorie scoțiană și s-a dovedit pînă la urmă că o căsătorie scoțiană nu e valabilă decît dacă ambii soți sînt scoțieni sau e oficiată în Scoția. Dar nici o pagubă ; femeia aia m-a ciupit ani de zile la socotelile de întreținere a casei. Dacă n-ar fi făcut asta, poate m-aș fi căsătorit de-adevărat cu ea. Și după aia m-a părăsit în Canada. Credea că sînt ruinat. Dar aici a greșit. Eram aproape milionar chiar și înainte să înceapă războiul. Aș putea fi din nou, Tibs, dacă aș avea măcar o brumă de capital. Asta-i tot ce-mi trebuie, capital.

Tabitha tace. Remarcă pantalonii cîrpiți și ghetele peticite și reflectează : „E într-adevăr sărac". Dar gîndul nu provoacă nici o reacție în simțămintele ei unde nu mai există disponibilitate, simțăminte concentrate în revolta ei împotriva acelei lumi care-l include și pe acest om — acest intrus.

— Nu glumesc, Tibs ; asta i-am spus și ageamiului ăla tînăr și ți-o spun și ție : orașul ăsta geme de bani care te îmbie să pui mîna pe ei. Păi, e o cîrciumioară acolo pe șoseaua spre Londra care poate fi cumpărată cu opt sute de lire — opt sute, și e chiar la o răscruce de drumuri. Dar pe tine nu te interesează.

— N-am nici un ban disponibil.

— Ai două sute de lire în obiecte numai în camera asta ; nici nu ne trebuie mai mult, Tibs. Dă-mi doar un sutar şi ai să te trezeşti bogată. La naiba, Tibs, mi-eşti îndatorată. M-ai ruinat de două ori la rînd ; mi-ai distrus viaţa. Ei lasă, nu mă plîng ; ştiu c-am fost întotdeauna un prost cu femeile — prea cumsecade. Dar aş face-o pentru binele tău.

În sfîrşit pleacă ; trebuie să prindă trenul. Dar pe palier mai face o ultimă încercare.

— Ştiu bine că n-are rost să insist, tu ai prejudecăţi, dar dac-ar fi cumva să te răzgîndeşti, dac-ai vrea totuşi să cîştigi nişte bani, bani frumoşi, scrie-mi doar un rînd. Uite adresa mea : Colonelul Bonser, Hotel Palace, Bilbury Toad ; şi nu-i nevoie să investeşti o sută — şi cincizeci ajung. De fapt, dac-ai vrea, aş putea dintr-o bancnotă de cinci să-ţi fac două. Aoleu, bine că mi-am adus aminte, n-ai cumva o liră mărunţiş ?

— Mă tem că nu.

— Ce păcat ; dar uite ce, dac-ai putea să-mi împrumuţi o jumătate de coroană ţi-aş expedia o chitanţă pentru datorie de îndată ce ajung acasă.

Tabitha îi împrumută jumătatea de coroană şi Bonser îi mulţumeşte cu căldură.

— Dar nici o vorbă lui Johnny ; a avut neobrăzarea să-mi spună că nu e cazul să dau ochii cu tine — să te inoportunez, ăsta a fost exact termenul pe care l-a folosit. Şi eu nu vreau s-avem neplăceri cu micul vierme, că altfel s-ar putea să-mi ies din răbdări şi să-i zic vreo două de să mă ţină minte.

— Nu, n-am să-i spun.

— La revedere, Tibs. Şi nu uita : cincizeci de bătrîne — zece — oricît vrei tu, oricît de puţin ; o să-ţi aducă un cîştig de sută la sută — ba chiar de o mie la sută.

— N-am să uit. Tabitha închide uşa după ce iese Bonser şi se întoarce în camera ei, la necazul ei parcă şi mai acut, şi mai supărător. E uimită de această nouă neobrăzare. „Zău, Dick întrece măsura."

Indignarea nu-i dă astîmpăr. O consumă pe dinăuntru ca o pasiune. E tulburată. Nu poate sta locului cînd se gîndeşte la neruşinarea individului şi se plimbă de colo-

colo din camera de zi în bucătărie, încruntată. „Zău, să vină la mine așa, cu asemenea baliverne. Și cu escrocherii d-astea. Colonel... și căsătorie scoțiană... auzi dumneata, căsătorie scoțiană ! Nu, că e prea de tot.“ Și dintr-o dată, pe neașteptate, o apucă rîsul. „Căsătorie scoțiană... scoțiană și colonel !“

Se prăbușește într-un fotoliu nemaistăpînindu-și chicotelile. Rîde cu lacrimi. „Zău că omul ăsta le întrece pe toate. Ce noroc că am reușit să-l descurajez. Altfel ar putea să devină o adevărată pacoste.“

Peste două zile primește o scrisoare începînd cu : „Îți trimit un mandat poștal pentru o jumătate de coroană“. În plic nici urmă de mandat, în schimb scrisoarea conține descrierea unei căsuțe care poate fi achiziționată cu modesta sumă de două sute de lire. „Chiar pe drumul principal spre Brighton ; ar putea fi transformată într-o ceainărie pe cinste.“ În post-scriptum solicită un împrumut de cinci lire, urgent, pentru a onora o datorie neprevăzută. „Îți voi restitui suma în decurs de o săptămînă ; pe cuvînt de onoare.“

Tabitha își spune : „Știam eu că o să-nceapă cu cerșitul“, dar îi trimite o liră. Iar Bonser răspunde propunînd o întîlnire ca să-i poată explica despre minunata ocazie pe care o oferă ceainăria.

90

„NU, NU, GÎNDEȘTE TABITHA, nu sînt chiar atît de naivă.“ Dar e imposibil să-l iei pe Bonser în serios și Tabitha încă se mai simte amuzată, ceea ce pare să aibă efect nu numai asupra spiritului, dar și a trupului ei. Constată că e plină de energie, sătulă de inactivitate. Își cumpără o pălărie nouă. Nu răspunde scrisorii lui Bonser dar se duce la Londra în ziua fixată, și apoi, simțindu-se vinovată, ridicolă, se duce grăbită la locul întîlnirii. Dar pînă și acest simțămînt de vinovăție e oarecum amuzant. Se amuză de ea însăși și de nesăbuința ei. Se scuză față de sine : „Sigur că n-o să-l găsesc acolo ; n-o să mă aștepte“.

Dar Bonser, după cum se vede, a aşteptat-o. Cu aerul încrezător al unui craidon tomnatic. S-a împopoţonat ca să fie irezistibil, cu o floare la butonieră şi pălăria pe-o ureche. Arată jalnic, ca un ţopîrlan. „Colonel", reflectează Tabitha, rîzînd de părul pomădat, de ţipătoarea cravată albastră vîrîtă într-o jiletcă galbenă, de haina albastră strîmtă pocnind la cusături, de pantalonii de călărie peteciţi pe la buzunare, de ghetele cafenii uzate pe jumătate acoperite cu nişte ghetre vechi din pînză. „Arată absolut îngrozitor."

Bonser însă e încîntat de sine. O salută pe Tabitha cu o condescendenţă degajată.

— Bună, Păpuşo ; arăţi minunat. Încă mai eşti în stare să faci victime. La naiba, parc-a fost ieri ziua cînd ai pus ochii pe mine şi m-ai vîrît în buzunarul cel mic. Dar a meritat din plin, măi fată, zii tu că nu ! Ne-am distrat de minune împreună. Ce vrei să iei ? Haide, asta-i o ocazie deosebită ; trebuie s-o sărbătorim. Şi, luînd-o de braţ, o conduce la un bar. Tabitha protestează ; nu vrea să bea, rîde de ideea de a cumpăra o ceainărie şi se întoarce acasă cu primul tren. Dar e mai bine dispusă, mai surexcitată ca oricînd, şi săptămîna următoare se întîlneşte din nou cu Bonser. Începe să se vadă cu el săptămînă de săptămînă, şi de fiecare dată Bonser vine cu un nou proiect. Cu numai o mie de lire poate să deschidă o reţea de cluburi de noapte care vor produce cinci mii pe an şi-i propune Tabithei să investească această sumă.

— Ştii, e treabă solidă ; sigură ca o bancă.

— Dar, Dick, eu nu pot să m-ating nici măcar de cincizeci de lire fără să-l consult pe notarul meu.

— Banii sînt sub procură ?

— Nu, nu cred. E împrumut de război.

Văzînd ignoranţa ei infantilă în chestiuni financiare, Bonser clatină din cap şi o întreabă ce venit realizează. Apoi exclamă :

— Deci ai cel puţin şapte mii de lire — probabil opt — care zac blocaţi în împrumut de război. E o crimă...

Iar cînd Tabitha refuză să-şi retragă banii de la notar şi să-i încredinţeze lui, Bonser se simte jignit.

— N-ai încredere în mine, Tibby, asta te strică pe tine. De-asta ne-am despărţit şi înainte, cînd m-ai părăsit şi m-ai lăsat baltă. Nu-ţi pasă nici un pic de mine — niciodată nu ţi-a păsat.

— Ba da, Dick.

— Nu, nu, nu ţi-a păsat. Să zicem că ţi-aş cere să te măriţi cu mine, ce răspuns mi-ai da ? Vezi, acum rîzi de mine. Şi brusc Bonser sare în picioare. E doar vina mea, rosteşte cu amărăciune. Sînt un neghiob bătrîn. Dar n-ai să mă mai prinzi. O ia din loc ; şi într-adevăr, nu-i mai propune alte întîlniri.

91

„ŞI E FOARTE BINE AŞA, îşi spune Tabitha. Ne întîlneam mult prea des. Eu l-am încurajat să-şi ia nasu' la purtare."

Dar acum viaţa ei în apartamentul din Urrsley e atît de cumplit de searbădă încît nu mai ştie cum să-şi omoare timpul. Nu mai poate nici măcar să urzească gînduri negre. Demnitatea disperării, a protestului, a părăsit-o aşa încît singurătatea ei nu mai are nici o semnificaţie. E un vid chinuitor. După trei săptămîni, istovită, nedormită, pradă unor crize de plîns, îi scrie din nou lui Bonser şi propune, cu precauţiuni, o întîlnire la ceai. „N-am să pot sta mult, şi sper că n-ai să mai discuţi lucruri absurde."

Bonser răspunse imediat propunînd un week-end la Brighton „ca să văd o proprietate acolo". Cînd se întîlnesc şi Tabitha rîde de această idee, Bonser exclamă : „O, foarte bine, dar atunci de ce-ai mai venit ?" Iar Tabitha se întoarce acasă după ce i-a promis că vor petrece week-end-ul împreună, nu la Brighton, ci la Sancombe. „Proprietăreasa de acolo mă cunoaşte ; am să spun că stau la ea."

— Bine, dacă ţi-e teamă de bîrfe...

Tabithei însă îi e teamă de Bonser. Bineînţeles, John şi Kit află de prezenţa lui Bonser la Sancombe. Două persoane indiscrete, vechi cunoştinţe de-ale Tabithei, îi scriu fiecare în parte lui John, care, între un curs şi o şedinţă

de comitet, se repede pînă la Sancombe, s-o vadă pe mama lui.

— Mamă, nu pot să cred că te vezi din nou cu netrebnicul ăla.

— Dar credeam că ţi-e simpatic ; îţi plăcea chiar foarte mult.

— Mamă dragă, nu contează ce credeam eu cu zece ani în urmă ci ceea ce o să întîmple cu tine acum. Tînărul e de-a dreptul furios de nesăbuinţa Tabithei, care îi dă un nou motiv de îngrijorare.

— Nu crezi, John, că sînt destul de bătrînă ca să-mi port singură de grijă ?

— Aşa am crezut, zău ; dar acum am impresia că întrebarea rămîne în suspensie.

Cu înţepată demnitate, Tabitha ripostează că e cel mult o întrebare care o priveşte strict pe ea însăşi. Iar în săptămîna aceea nu se duce la ei la ceai.

— Îşi dă seama că s-a pus într-o postură ridicolă, declară Kit, şi de aceea provoacă o nouă ceartă ca o scuză pentru ca să nu dea ochii cu noi.

— Ce prostii ! Nu e genul ei. Toate speculaţiile astea sînt numai invenţia ta.

De fapt Tabitha e bucuroasă să rupă relaţiile cu Kit şi John pentru eventualitatea în care aceştia ar încerca să-l alunge pe Bonser din preajma ei. Mai ales nu vrea ca ei să afle de repetatele propuneri în căsătorie pe care i le-a făcut Bonser.

„Categoric n-am să mă mărit cu el, îşi zice ea ; dar nici nu pot accepta să fie jignit, bietul om."

Aceste propuneri sînt totuşi supărătoare pentru că după fiecare refuz, Bonser e tot mai dezgustat şi dispare pentru perioade tot mai îndelungate. În cele din urmă, se face nevăzut o lună încheiată şi Tabitha e nevoită să-l caute acasă la el, în East End, ca să-i explice că n-a vrut să-i rănească simţămintele.

Bonser îi face o nouă cerere în căsătorie şi Tabitha o acceptă. Şi în drum spre casă complet năucită de fapta ei nesăbuită, încearcă deopotrivă un sentiment de panică şi de autocompătimire plină de umor.

„Oare de ce-am acceptat ?" Şi în ziua nunţii, cînd părăseşte micul şi sordidul oficiu de stare civilă de pe Bilbury

Street, zîmbeşte perplexă. Se întreabă : „Cum de s-a întîmplat una ca asta ? Sînt oare absolut, absolut nebună ?“

Dar e cuprinsă de o tainică, debordantă încîntare. Propria ei nesăbuinţă reprezintă o sursă de încîntare pentru ea şi Tabitha porneşte să-şi petreacă luna de miere, la un hotel din Pynemouth, cu o emoţie ceva mai profundă decît a unei tinere mirese. Căci bucuria ei e neaşteptată, ca o comutare a pedepsei capitale.

— Ce caraghios, îi spune ea lui Bonser cînd rămîne singură cu el în camera mare cu două paturi.

— Ce e caraghios ?

— Mirele şi mireasa.

— Caraghios ! Nu văd nimic caraghios. Dacă-ţi închipui că sînt bătrîn, te înşeli. Se opreşte să se privească într-o oglindă şi-şi netezeşte cu mîna începutul de chelie care se întrezăreşte printre cîrlionţii de păr ; apoi, mulţumit, îşi trece braţul pe sub al ei şi o bate uşor pe mînă.

— Tu şi cu mine am putea să le dăm zece metri avans perechilor astea tinere. Adevărul e, Păpuşo, că noi avem stil ; noi avem tradiţie.

Cu asta vrea să spună că se pricepe cum să cheltuiască bani. O duce pe Tabitha, cu maşini închiriate, să prînzească în locuri renumite pentru frumuseţea peisajului ; îi cumpără ciocolată şi ciorapi de mătase ; o duce la dans ; şi-i spune :

— Ce contează banii ; am făcut de trei ori avere şi acum o să mai fac una pentru tine.

— Bine, Dick, dar trebuie să fim prudenţi, nu crezi ? Avem aşa de puţin.

Aceste vorbe îl deprimă profund pe Bonser.

— Iar te-ai pornit să mă cicăleşti, zice el. Şi adaugă dezgustat şi posomorît : Presupun că o să luăm iarăşi o masă mizeră în gaura aia a noastră respingătoare.

Tabitha înţelege aluzia şi propune o masă la Grand Hotel, unde Bonser comandă neîntîrziat şampanie. Mai tîrziu, în dormitorul lor, o ia pe genunchi şi o saltă în sus şi-n jos.

— Hop, hop în galop, uite aşa călăresc amazoanele. Tot uşoară ca un fulg ai rămas, Păpuşo. Femeile micuţe sînt cele mai focoase. Ah, drăcoaică mică ce eşti !

Tabitha e încîntată văzîndu-l din nou bine dispus, şi-l întrebă :

— Mai eşti supărat pe mine ?

— Sînt mereu supărat pe tine, măi zgîrie-brînză ce eşti ; ceea ce o neliniştește din nou pe Tabitha. Pentru că ştie foarte bine cît de mult depinde noua şi neaşteptata ei fericire de dispoziţia lui. Cînd e supărat, o poate face nefericită cu o singură privire, dar cînd e în toane bune, inima-i saltă la zîmbetul lui.

După prima săptămînă a lunii de miere, într-o dimineaţă Tabitha este trezită de o fanfară de sforăituri şi grohăieli şi contemplînd faţa lată cu obraji roşii de pe pernă lucind, în contrast cu albeaţa aşternutului, ca nişte mere pe o tarabă, reflectează : „Dar sînt fericită ; la cincizeci şi patru de ani, sînt teribil de fericită. Poate că Dick e prost şi bădăran, şi sigur că nu te poţi deloc bizui pe el ; dumnezeu ştie ce-o să mi se întîmple, dar în privinţa fericirii nu e nici o îndoială. Da, cred că-l iubesc ; întotdeauna l-am iubit nebuneşte — adică, mai bine zis, prosteşte".

Şi înţelegînd că-l iubeşte, îl salută la deşteptare cu o sărutare atît de tandră încît Bonser o scrutează cu un ochi galben şi umflat şi mormăie :

— De-a ce te joci ?

— De-a nimic ; doar că te iubesc.

Bonser deschide şi celălalt ochi şi zice :

— Eşti o mică drăcoaică şireată, nu-i aşa, Păpuşo ? Întotdeauna obţii ce vrei tu.

— Eşti în formă în dimineaţa asta ?

— Ia te rog, asta-i curată obrăznicie, ştii ? Mie nu-mi plac fetele obraznice.

92

DE OBICEI, ÎNAINTE de micul dejun, Bonser e irascibil şi nu-şi manifestă adevărata însufleţire pînă după ora unsprezece cînd îşi bea primul pahar. Atunci începe să sporovăiască, să facă pe grozavul.

— Ia uită-te aici. Păpuşo. Îşi îndreaptă bărbia spre o clădire mare părăginită în mijlocul unui teren năpădit de bălării.

— Pare a fi un hotel căzut în ruină.

— E o mină de aur, Păpuşo. Şi uită-te la sera din grădină. Pe cinstea mea, cred că se-ntinde pe vreo jumătate de acru. Întotdeauna mi-am dorit o grădină cu seră.

— Dick, doar nu ţi-o fi trebuind un hotel acum ?

— Ba asta-i exact ce ne trebuie. De cîtva timp sînt cu ochii pe proprietatea asta.

— Dar nu ne-am mai plimbat niciodată pe drumul ăsta pînă acum.

Aceasta se dovedeşte o remarcă foarte necugetată. Bonser o priveşte cu indignare şi întreabă :

— Vrei să spui că mint ?

— Vai, nu, Dick ; dar zău... Uită-te la tencuială cum se desprinde de pe ziduri... şi la urzici.

— Tencuială, urzici ! Doamne, auzi-o ! Ai auzit tu vreodată de zidari sau ai văzut vreo coasă ?

— Dar Dick...

— Am să iau informaţii despre proprietatea asta.

Bonser se duce drept la agenţia imobiliară şi cînd revine triumfător, o găseşte pe Tabitha pe trotuar zîmbind ca de-o glumă bună.

O întreabă :

— Care-i poanta ? Dar înainte ca Tabitha s-apuce să răspundă, exclamă : Opt mii şi două mii pentru ipotecă. Şi mă prind c-o să accepte şase şi-o să reducă ipoteca la jumătate. Sînt tare grăbiţi să vîndă ; ştiam eu că aşa o să fie.

— Dar, Dick...

— Să-ţi spun eu de ce ? Se îndreaptă de spate cu un zîmbet şiret, plin de importanţă, apoi brusc se apleacă înainte : Pentru că nu e pe faleză ; pentru că e pe marginea unei şosele infecte şi zgomotoase şi pentru că e la două mile depărtare de debarcader.

— Da, Dick, exact aşa gîndesc şi eu.

— Bineînţeles că aşa gîndeşti ; dar eu îţi spun că şoseaua principală e un avantaj, indiferent cît de zgomotoasă ar fi. Şi vrei să ştii de ce ?

— De ce ? repetă Tabitha supusă.

— Din cauza mașinilor — a mașinilor, Păpușo ; mașinile care trec pe șosele și se opresc ori de cîte ori au poftă. Și din zi în zi numărul lor crește.

— Bine, Dick, dar nu putem cumpăra un hotel ; noi n-avem nici cea mai vagă idee despre cum se administrează un hotel.

— Oricine poate s-o facă ; am să angajez un administrator. Ascultă, Păpușo, în cît timp poți să scoți trei mii ?

— Dar, Dick, nu putem...

— Oh, foarte bine, nu putem ; în regulă, n-o s-o facem. Nici un cuvînt în plus ; și se îndepărtează dezgustat.

Tabitha își spune : „Nu, nu pot ; ar însemna s-ajungem la sapă de lemn amîndoi".

Dar după ce Bonser stă îmbufnat două zile, Tabitha cedează. Își zice : „La ce ajută banii dacă sîntem amîndoi nefericiți ?"

Ultima ei speranță e ca agenții care se ocupă de vînzarea hotelului Belvedere să refuze oferta lui Bonser. Dar aceștia sînt încîntați să scape de această proprietate în orice condiții iar Tabitha se vede nevoită să-i ceară notarului ei să vîndă cinci mii de lire din împrumutul de război. Totodată îi dă dispoziții de a păstra secretul tranzacției, pentru că se gîndește cu groază la reacția lui John. Simte că John are dreptul să se înfurie căci dacă pierde totul, va ajunge probabil să depindă de el.

Și apoi, dintr-o dată se trezește atît de ocupată și plină de griji încît nu mai are timp să privească în urmă. Descoperă că ideea lui Bonser despre modul de administrare a unui hotel se rezumă la a-i invita la masă pe membrii consiliului orășenesc, iar cînd Tabitha protestează față de această risipă, ripostează :

— Tu nu te pricepi la afaceri, măi fată. Trebuie să ne facem relații.

— Dar e obligatoriu să le dai șampanie ?

— Pînă la urmă ai să vezi că tot economie înseamnă.

— Măcar noi de n-am bea.

— Dacă bem, tot economie înseamnă ; șampania te menține în formă. Și ce s-ar alege de noi dacă eu aș claca tocmai acum ? Cine ar mai fi cu ideile ?

Bonser angajează un administrator, un oarecare Giuseppe Teri, care condusese un bar de noapte, și-i dă dispoziții să găsească un personal de mîna întîi și să procure cele mai scumpe vinuri. Angajează un grădinar-șef și-i cere să facă din grădină o priveliște atît de fermecătoare încît lumea să se oprească pe loc ca s-o admire. Comandă mobilă, covoare și tablouri, în cea mai mare parte nuduri pictate în manieră clasică... „Nimeni nu poate obiecta împotriva chestiilor astea pur academice, și cui nu-i place un nud cînd nu există nici o restricție să-l privești."

Tabitha e cea care trebuie să atîrne tablourile și să aranjeze mobila. Niciodată n-a fost mai muncită decît acum. Cînd John sosește într-o dimineață, Tabitha e preocupată doar pe jumătate de ce-ar putea zice el, cealaltă jumătate fiind cu gîndul la harababura pe care o s-o facă Giuseppe și oamenii angajați pentru mutatul mobilelor de îndată ce se va întoarce ea cu spatele. Primele vorbe pe care le spune John sînt :

— Mamă dragă, să fi așteptat măcar o lună pînă se terminau examenele !

— Dar nu trebuie să-ți faci griji pentru mine, John.

— Am aflat că ți-ai lichidat împrumutul de război — cum să nu-mi fac griji ? Din ce-o să trăiești cînd ai să rămîi fără un ban ?

— Dar am reinvestit totul în acest hotel ; o investiție foarte bună.

— Ești chiar convinsă de asta ?

Întrucît în sinea ei nu e deloc convinsă, și întrucît nu se pricepe să mintă, Tabitha se înroșește cînd răspunde :

— Pare într-adevăr un început bun.

Mama și fiul se privesc drept în ochi și-și fac mărturisiri. John zice :

— Îți dai seama că a fost o adevărată nebunie să te întorci la un om ca ăsta. Dar o spune cu o voce șovăielnică, îndurerată. Simte că viața e dificilă, cu mult mai dificilă decît se așteptase ; că și cele mai banale existențe pot ascunde experiențe profunde și tragice. Își dă vag seama că Tabitha a fost nefericită la Urrsley și că singurătatea unei văduve de vîrstă mijlocie poate atinge limite de suferință acută. Îl năpădesc sumedenie de noi sentimente de compasiune și vinovăție. Iar Tabitha declară :

— Nu trebuie să te simţi răspunzător pentru mine ; dacă-mi pierd banii, n-am să-ţi pretind să mă întreţii. Ar fi urît din partea mea.

— Oricum eu tot aş face-o ; cum aş putea să te las să înduri lipsuri ?

— N-ar fi corect nici faţă de mine şi nici faţă de tine ; mă simt constrînsă din cauza asta.

— Corectitudinea n-are nici o legătură cu ceea ce discutăm noi. Doamne, mamă, nu înţelegi asta ? A fi corect e o atitudine raţională ; se potriveşte exact ca nuca-n perete cu viaţa de familie. Expresia, deplasată în cazul de faţă, trădează în mod evident o ranchiună personală.

— Ce mai face Kit ? întreabă Tabitha ; şi din nou se uită unul la altul cu priviri cercetătoare.

Dar chiar atunci Giuseppe îşi face apariţia ca s-o întrebe pe Tabitha ce trebuie făcut cu marchizele cele noi ; cît de sus trebuie puse ?

— Vai, Teri, doar ţi-am dat măsurile... dar stai, mai bine vorbesc chiar eu cu oamenii. Pleacă grăbită să dea instrucţiuni şi cînd se reîntoarce, agitată după îndelungi şi complicate discuţii, îl găseşte pe John uitîndu-se la ceas.

— Trebuie s-o şterg... nu pot risca să scap trenul.

Tabitha îl conduce la gară. În ultima clipă, exact cînd trenul se pune în mişcare, îşi aminteşte că voise să clarifice chestiunea cu dependenţa ei de John. Vroise să-i explice că nu are dreptate considerînd că a fi corect nu are nici o legătură cu o situaţie ca a lor. Dar cînd se saltă pe scara vagonului ca să-şi arunce o privire pe fereastră constată că John şi-a şi aşezat pe genunchi mapa de scris şi a întins pe ea un teanc de teze pentru corectat. Şi ceea ce o şochează este că, pentru prima oară, observă că John are un început de chelie în creştetul capului.

— Bietul Johnny, reflectează ea pe drumul de întoarcere, a început să îmbătrînească ; şi ce viaţă duce, ce viaţă îngrozitoare, numai grabă şi griji ! Resimte o strîngere atît de dureroasă de inimă pentru John încît îi vine să plîngă. Dar hotelul apare la vedere şi imediat observă că oamenii instalează marchizele într-un loc nepotrivit, de unde nu pot fi văzute din şosea. „Of, doamne, doamne, trebuie să le faci singur pe toate, şi nu-ţi rămîne timp nici măcar să gîndeşti."

Cînd John ajuns acasă îi dă raportul lui Kit, cad amîndoi de acord că oricum, chiar dacă Tabitha se ruinează, tot e mai bine că nu mai stă în Urrsley, unde n-ar face decît să sporească numărul complicaţiilor unei vieţi şi aşa mult prea agitate.

93

TABITHA E CONŞTIENTĂ, zi şi noapte, că ruina înaintează spre ea cu o viteză care se măreşte ca urmare a doi factori conjugaţi : pe măsură ce notele de plată se adună, Bonser devine tot mai extravagant. Într-o zi aduce acasă un imens automobil sport de ocazie, Isotta Fraschini, decapotabil, de un roşu aprins. Cînd Tabitha se sperie de preţ, Bonser replică :

— O maşină bună e întotdeauna mai ieftină ; n-are nevoie de atîtea reparaţii. Şi nouă ne trebuie o maşină, Păpuşo, ca să vedem ce proprietăţi mai sînt prin împrejurimi. Vrem să ne extindem. Ideea mea e un lanţ de hotele Belvedere de-a lungul întregii coaste — ne scuteşte de cheltuieli de regie suplimentare.

Zilnic inspectează împrejurimile. Şi deşi, cînd se întoarce acasă, se plînge de această viaţă grea, e întotdeauna în cele mai bune toane, uşor ameţit şi deosebit de afectuos.

— Minunată şi micuţă Păpuşă, cum merg treburile azi ?

— Cîteva persoane în plus la masa de prînz ; dar directorul băncii a telefonat în legătură cu contul neacoperit. Zău, Dick, nu ştiu cum o să putem continua.

— Nu-ţi face griji, Păpuşo. Important e să stîrnim senzaţie şi să nu ne sinchisim de cheltuieli. Acum în curînd o să trecem hopul, mulţumită Păpuşii mele.

O ia pe genunchi. „Doar ca să mă îmbrobodească", îşi zice Tabitha. Dar rîde ; e nespus de fericită — simte o plăcere dureroasă prin acuitatea ei, pentru că e dublată de spaimă faţă de ce-ar putea urma. Socoteşte că pe vremea cînd era o tînără mireasă fusese prea naivă, prea lipsită de experienţă ca să guste momentele de încîntare ; şi că numai acum, cînd a fost izbăvită de nefericire, salvată din acel

impas sufletesc în care se afla, numai acum poate cu adevărat să se bucure de viață.

— Dar, Dick, îl imploră ea pe Bonser, n-avem nevoie de trei grădinari.

— Ei, uite vezi, asta ești tu, gata să dai foc hambarului ca să ardă șoarecii. Las-o baltă, las-o baltă.

Dar e răbdător cu ea ; și cînd îl sîcîie, o bate cu palma pe spate și zice :

— Uite-o pe Păpușa gata de bătălie ! Ei, nu-s decît micile ei fasoane.

94

LA SFÎRȘITUL PRIMULUI AN, hotelul Belvedere înregistrează pierderi în medie de patruzeci de lire pe săptămînă și datorează aproape două mii de lire băncii care amenință să instaleze în hotel un executor judecătoresc. Bonser a semnat o ipotecă pentru mobilier, iar Giuseppe, cu o autentică melancolie italienească, umblă de colo colo ca un actor de pantomimă la funeraliile civilizației. Tabitha aleargă agitată ca o găină surprinsă de grindină, controlînd cămările, albiturile, muncindu-se să născocească un mijloc a le împiedica pe slujnice să fure zahăr și pe femeile cu ziua să șterpelească cîrpele de praf. Își zice : „Asta-i sfîrșitul" ; dar, întocmai ca acea doamnă rămasă celebră care a fost găsită în mijlocul casei în flăcări schimbîndu-se într-o rochie veche pentru că afară ploua, Tabitha încearcă să facă economii.

Totuși Bonser nici măcar nu admite evidența unei crize. Cînd nu e pe jumătate beat, e plin de idei noi care îl îmbată mai mult decît băutura. Cumpără niște mecanisme de stors fructe, un aparat de proiectat filme pentru după-amiezile ploioase.

Într-o zi se întoarce acasă foarte surexcitat din cauza unei arcade pe care a văzut-o la o expoziție de obiecte scoase la licitație. E de vînzare contra sumei de trei sute de lire.

— Proiectată de un vestit arhitect francez — cel mai frumos lucru pe care l-am văzut vreodată ; cinci sute de becuri albastre și roșii și un joc de lumini ca o fîntînă arteziană în vîrf. Întrece de departe tot ce se poate vedea în Piccadilly Circus de la Tottenham Corner pînă la Champagne Charley.

— Dar, Dick, știi bine că nu putem plăti nici măcar chiria.

— Și ce chilipir... a costat o mie de lire noi. Toată în fier forjat bătută cu aramă... o adevărată operă de artă ; ar fi o crimă s-o lăsăm să fie distrusă.

— Banca zice că trebuie să lichidăm conturile luna viitoare.

— Iar te-ai pornit, banca, banca, banca ! Doamne, Tibby, nu ești de prea mare ajutor, zău !

Tabitha nu mai aude nici o vorbă despre arcadă și-și închipuie că a fost dată uitării întocmai ca vreo alte zece proiecte, la fel de fantastice, pînă într-o dimineață cînd dă peste o echipă de lucrători care dărîmau stîlpii de piatră de la intrarea hotelului. Bonser cumpărase arcada. Se plimbă în sus și-n jos jubilînd triumfător, oprind trecătorii ca să le spună că a reușit să achiziționeze de la Expoziția de pe Coasta de Sud dedicată Păcii vestitul arc al victoriei, că este o operă de artă autentică și că l-a costat o mie de lire. A doua zi, cînd arcul — o grilă enormă din metal înaltă de vreo treisprezece metri și lată de cinci — e pe punctul de a fi prins în șuruburi și asamblat, Bonser a și umflat prețul. „Două mii de lire și chiar așa, al naibii de ieftin."

Cînd e gata instalat, Bonser îi invită pe primar și oamenii de afaceri de prim rang din Pynemouth la un dineu unde ține un lung discurs despre datoria englezului de a sprijini arta. Se referă la cei ce și-au dat viața în ultimul război mondial și la acest nobil monument comemorativ al victoriei și sacrificiului lor. Bonser însuși și alți cîțiva din cei de față varsă lacrimi care sînt absolut sincere iar după aceea fotograful de la Pynemouth Gazette fotografiază întregul grup stînd sub arc. Reportajul din ziar umple o coloană întreagă și e intitulat *Arcul victoriei salvat pentru Pynemouth. Acțiunea patriotică a colonelului Bonser de la hotelul Belvedere. O amintire peste veacuri.* Iar arti-

colul începe : „Propunerea de a tăia vestitul arc pentru a se crea o intrare în parcul maritim, faptă de vandalism, dezonorantă pentru orașul nostru, a fost în sfîrșit în mod ferm anulată prin declarația colonelului Bonser, care sună așa : concepția inițială a artistului trebuie să rămînă intactă pînă în cel mai mic amănunt".

Dar, peste o săptămînă, nimeni nu e surprins văzînd înălțată în vîrful arcului, o firmă cu litere luminoase roșii și albastre înalte de un metru, anunțînd : HOTEL BELVEDERE. GARAJ. DANCING. Pînă și președintele comitetului pentru artă e încîntat, căci e unul dintre creditori și acum poate constata că în curtea hotelului au început să parcheze o mulțime de mașini.

95

E PROBABIL ADEVĂRAT că arcul și reclama DANCING au salvat hotelul Belvedere. În ultimii doi ani toată Europa se pornise pe dans. Uriașe saloane pentru dans începuseră să răsară în toate orașele ; aceleași ziare care vorbesc despre ruină și mizerie, despre francul în scădere și marca germană falimentară, descriu o viață de noapte mai veselă și mai extravagantă ca oricînd. S-ar fi zis că războiul, care sfărîmase vechiul tipar al lucrurilor, proiectase masele, fie că le era pe plac sau nu, într-o societate nouă, mai descătușată, mai spontană, mai liberă. Îi preschimbase pe bogați în săraci, și le dăduse, milioanelor de oameni strîmtorați, acel mic surplus care poate cumpăra libertatea și luxul, fie și numai pentru un week-end.

Tabitha e uluită de șuvoiul de amatori de distracție, bătrîni și tineri, care începe acum să se reverse pe porțile hotelului ; oameni care par să aibă timp liber și bani lichizi fără limită, deplină libertate, nici un fel de reținere de ordin moral, și întotdeauna haine noi, elegante.

— Dar am crezut că toată lumea e ruinată, se miră Tabitha. De unde vin toți ăștia ?

— Ruinată, pe dracu, zice Bonser. Faliții se văicăresc, dar uită-te la Woolworths. Uită-te la micile magazine și la fabricuțe. Și le place să azvîrle cu banii, ăstora din tagma

cea nouă. Acum că au pus mîna pe ceva bani sînt porniți să-i risipească.

Hotelul Belvedere organizează acum trei serate dansante pe săptămînă ; iar vara toate camerele sînt ocupate. Tabitha muncește de la șase dimineața și adesea e încă în picioare tîrziu, după miezul nopții ; pentru că unul din dezavantajele noii popularități de care se bucură hotelul e acela de a atrage, cum le zice Tabitha, fetele acestea moderne care, după părerea ei, nu au pic de conștiință.

— Nu sînt niciodată liniștită pînă nu se termină balul și scăpăm de ele.

E șocată văzînd cum fete care n-au împlinit încă douăzeci de ani vin de două ori pe săptămînă cu mașina însoțite de cîte un tînăr, dansează blackbottom * și tangouri lente, lascive, se îmbată discret și pleacă apoi cu mașina pe un drum lăturalnic unde pot să stingă farurile.

Adesea sînt vreo zece mașini în șir, una în spatele celeilalte, fiecare cufundată în beznă și tăcere, cu excepția vreunui răzleț chicot de rîs sau țipăt înfundat.

Tabitha i se plînge lui Bonser, care, spre surprinderea ei, privește situația cu foarte mult calm.

— Nu-i nimic, Păpușo. Lasă-i în pace. Atîta timp cît ei se simt fericiți, sîntem și noi fericiți.

— Dar, Dick, ce-o să se-ntîmple cu bunul nostru renume, cu autorizația noastră ? Cred că nu-ți dai seama cît de rău stau lucrurile.

— Pace ție, doamna mea, am să mă ocup eu de treaba asta. Ai un foc ? Lui Bonser îi place să-i aprindă Tabitha țigările de foi, care se fac tot mai lungi și mai voluminoase pe zi ce trece. Inspectează în continuare proprietățile din împrejurimi și adesea, cînd se duce să vadă vreun hotel la o distanță de o sută de mile nu se întoarce nici noaptea acasă.

Tabitha, lăsată cu toată răspunderea pe cap, încunoștințează poliția despre mașinile din alee. Într-o seară îl pune pe Teri să dea afară de pe ringul de dans o tînără pereche. De data aceasta, Bonser se înfurie.

— Vrei să ne ruinezi ?

* Dans american la modă prin anii 1920, caracterizat prin mișcări sinuoase, accentuate ale șoldurilor.

— Dar, Dick, dacă i-ai fi văzut ! Era ceva dezgustător, zău, absolut oribil.

— La naiba, Păpuşo, dacă nu-ţi place să vezi lumea distrîndu-se, nu te mai apropia de ringul de dans. Şi continuă să bombăne cîteva zile la rînd. Dă ordin ca luminile să fie şi mai discrete în separeuri şi să se instaleze încă cîteva chioşcuri în grădină.

— Pentru ce-ţi închipui că vin aici, Păpuşo, pentru predici bisericeşti ? Ştii, nu mă deranjează că eşti credincioasă, şi eu sînt, dar lasă religia acolo unde-i e locul ; las-o pentru zilele de duminică.

Tabitha e alarmată. Observă acum că hotelul Belvedere, cu barurile lui pentru cocktailuri, cu bronzurile şi nudurile lui, cu sofalele lui ferite, cu dansul sub lumini estompate, căpătase un aspect tot mai frivol. Nu recunoaşte : „Dick e un om total egoist care s-a folosit de banii mei ca să-şi facă iar o situaţie, şi e drăguţ cu mine acum doar pentru că mă ocup de administrarea hotelului în locul lui", totuşi sesizează pe deplin adevărul. Întreaga ei fericire depinde de cît de utilă se dovedeşte a-i fi. Şi faţă în faţă cu perspectiva de a pierde această calitate, îşi zice : „Dar poate că Dick are dreptate. La urma urmei, femeile de vîrstă mijlocie tind să aibă vederi înguste ; poate că sînt un pic cam demodată".

Tabitha evită ringul de dans ; şi deşi nu reuşeşte întotdeauna să nu vadă cuplurile care stau întinse pe sofalele de pe culoare sau care stau pe un singur scaun în grădină, îşi întoarce privirile de la ei şi-şi face singură morală să să nu mai fie mărginită şi demodată.

Totuşi, într-o seară, o slujnică o cheamă să se ocupe de o fată găsită pe jumătate goală în camera unui tînăr.

Tabitha îi porunceşte fetei să plece şi imediat se declanşează un mare scandal. Tînăra, care e îndeajuns de beată ca să nu-i pese, refuză să se îmbrace, şi cînd, la intervenţia tînărului, se hotărăşte în sfîrşit, iese apoi pe scări şi se porneşte să urle că nu admite să fie dată afară ; nimeni n-o azvîrle pe ea afară din cîrciuma asta împuţită.

Tabitha, îngrozită de această scenă vulgară, penibilă, şi totodată mînată de nevoia de a impune bunele moravuri, înaintează spre ea cu o expresie care de fapt izvorăşte din disperare dar seamănă a ferocitate, încît fata se dă bătută

și țîșnește prin holul hotelului înțesat de clienți curioși și se îndreaptă spre intrarea principală.

Acolo, se oprește și aruncă o ultimă sfidare.

— Numai voi, mîțe bătrîne cu mintea sucită, faceți atîta caz din orice ! Gelozia, asta vă roade, pentru că nu mai puteți avea și voi parte de asemenea plăceri. Dar de adoratul tău ce părere ai ? Ce zici de colonel și de domnișoara Spring ?

Apoi dispare iar Tabitha se îndreaptă spre biroul ei cu multă demnitate dar cu genunchii tremurînd. Își zice : „Dick n-o să mi-o ierte niciodată ; dar cum era să știu c-o să reacționeze așa de violent și că, pe deasupra, o să spună ce-a spus la adresa lui ?"

Domnișoara Spring e casieră la recepție. E o blondă scundă, îndesată, cu o față rotundă ca de păpușă și care exprimă, ca mai toate chipurile de păpușă, o neclintită mulțumire de sine. E foarte eficientă, rezervată și întotdeauna deosebit de politicoasă cu Tabitha, care n-a văzut-o niciodată vorbind cu Bonser. Atenția lui se îndreptase spre recepționistă, o fată urîtă dar plină de viață pe care Tabitha fusese uneori geloasă.

Acum reflectează : „Fata aia a spus-o doar așa, să-mi facă mie în necaz ; ori s-ar putea totuși ca Dick să se întîlnească cu Spring în altă parte ? E într-adevăr ciudat că nu-l văd niciodată prin preajma ei aici, în hotel".

Înnebunită de spaimă cînd Bonser apare la ea în birou, izbucnește înainte ca el să apuce să scoată o vorbă :

— Oh, Dick ; dar ce puteam face ? Fata aia *era* în cameră cu un bărbat !

— E-n regulă, draga mea. Bonser, departe de a fi supărat, se arată plin de înțelegere. N-aveai altă soluție cu o otreapă infectă ca aia. Am dat dispoziții să nu mai fie primită în hotel ; nu-mi pasă pentru mine, dar e inadmisibil ca o fată cumsecade ca Spring să fie tăvălită în noroi.

O trimite pe Tabitha la culcare manifestînd o afectuoasă solicitudine.

— Biata mea fetiță, ești încă complet tulburată. E o adevărată rușine. Adevărul e că ai prea multe pe cap aici. Nu se cuvine ca tocmai tu s-ajungi să te ocupi de evacuarea indezirabililor ; este peste puterile tale să faci față la toate treburile de aici. Și în plus nu ți se potrivește.

Tabitha protestează spunînd că-i place această muncă, dar Bonser e categoric. N-o va lăsa, zice el, să-şi ruineze sănătatea. Şi treptat, în decursul săptămînii, Bonser pune la punct un plan pentru încă un hotel, un mic hotel la ţară, pe care să-l administreze Tabitha în numele lui.

— Şi o să fie un adevărat cămin al nostru. Asta mi-am dorit eu întotdeauna : un cămin adevărat unde să ne bucurăm împreună de linişte. Fireşte că eu va trebui să mai viu în control pe-aici, dar numai aşa, din cînd în cînd, la cîte-un sfîrşit de săptămînă.

Pe Tabitha o încîntă ideea. Se vede eliberată de problemele etice de la Belvedere şi la distanţă de domnişoara Spring. E şi mai încîntată cînd, după ce prospectează timp de cîteva zile proprietăţile, Bonser o anunţă că nimic n-ar putea fi mai potrivit pentru noua investiţie decît vechiul han de pe şoseaua spre Urrsley, denumit the Freemasons' Arms.

— E cam departe de Pynemouth, dar în schimb e aproape de John ; întotdeauna mi-am zis că e regretabil să nu te vezi mai des cu John şi cu scumpetea aia mică... zii pe nume... Nancy.

Tabitha nu e sigură dacă-şi doreşte să fie mai aproape de soţia lui John dar e întru totul de acord că hanul oferă posibilităţi frumoase.

Proprietatea e imediat cumpărată, la un preţ ridicat, pentru că devenise deja un loc de popas pentru cei motorizaţi, în special şoferii de camioane. Dar, adăugînd un garaj, un bar de zi, un foaier şi camere de dormit, Bonser reuşeşte foarte curînd să dubleze încasările. Aripa din spate adăugată unui vechi hambar care dă spre un drum lateral e reamenajată ca locuinţă şi împreună cu grădina particulară din jur, sînt trecute pe numele Tabithei drept proprietate personală.

— E o idee bună să ai proprietatea ta separată, Păpuşo ; poate să fie uneori util în unele chestiuni bancare.

Şi cînd această casă liniştită, izolată în spatele pomilor, e terminată şi mobilată, Bonser oferă, la inaugurare, un banchet pentru patruzprezece oaspeţi. Şi ridică paharul în sănătatea Tabithei, declarînd că, în sfîrşit, se află la casa lui ; de-aici înainte şi pînă cînd va ajunge în ultimul său

lăcaș. Unde, de asemeni, speră să se odihnească alături de scumpa lui soție și tovarășă de viață, credincios pînă dincolo de moarte. Se montează în asemenea măsură, încît varsă lacrimi de șampanie și Tabitha trebuie să-l culce urgent.

Dispoziția afectuoasă îl ține aproape o săptămînă. Apoi se vede nevoit, din cauza unui mesaj urgent, să plece în grabă la hotelul Belvedere unde rămîne o lună. Telefonează zilnic și explică de ce nu poate veni : are loc un dineu important sau o serată de gală.

— Și ce mai face Păpușa mea ? Cît mi-e de dor să fiu cu ea tot timpul în căsuța noastră dragă, numai a noastră.

Cînd în sfîrșit se întoarce, aduce flori ; dar iarăși, după două zile, e chemat și lipsește o săptămînă. Tabitha a și fost informată de o jumătate de duzină de prieteni din Pynemouth că Bonser își petrece cea mai mare parte a timpului plimbînd-o pe domnișoara Spring prin ținut cu mașina lui roșie. „Cred că așa a procedat tot timpul, reflectează Tabitha. A vrut doar să scape de mine, plasîndu-mă aici ; spera că o să mă consolez văzîndu-l pe John mai des. Ei, la ce să mă aștept ? Îmbătrînesc, asta-i".

Cadourile lui Bonser devin tot mai scumpe odată cu durata tot mai mare a absențelor sale. Cînd după o lipsă de două luni Bonser îi aduce un mantou de blană, Tabitha îi spune :

— Tu nu mă iubești, Dick, doar te folosești de mine.

Bonser nu se arată nici măcar jignit. Exclamă :

— Doamne, Păpușo, nu știu ce m-aș face fără tine !

Tabitha e furioasă ; dar cînd pleacă îi duce dorul, îi lipsesc pînă și gălăgia și toanele lui. Se disprețuiește pentru că îi simte lipsa și așa, e mereu prezent în gîndurile ei. Ar vrea să-l urască dar ura împotriva lui nu poate dura deoarece acel Bonser pe care-l urăște nu e niciodată același Bonser care se întoarce la ea, plin de bunăvoință, vorbăreț și total indiferent față de dispoziția ei. Singurul mod de a reacționa față de un asemenea om ar fi să stea îmbufnată ; dar cu un asemenea om îmbufnarea ar fi o inutilitate, nimic altceva decît umilire.

SOȚII JOHN BONSER s-au arătat încîntați de succesul hotelului Belvedere din Pynemouth. I-au scris Tabithei scrisori pline de afecțiune și i-au trimis cadouri de Crăciun. Și-o închipuie ca fiind o femeie activă care, slavă domnului, nu are timp să le stea pe cap. De aceea, cînd află că Bonser a cumpărat hanul Freemasons', intră în panică ; iar Kit e de-a dreptul consternată cînd, peste cîteva zile — asta întîmplîndu-se în 1926 — Tabitha vine în vizită neanunțată și pretinde s-o vadă imediat pe Nancy, pretinde pe un ton hotărît care parcă vrea să spună : „Sînt decisă să-mi recapăt drepturile".

Și deîndată pentru Kit devine limpede, după cum va povesti ea mai tîrziu, că Tabitha s-a schimbat în rău. Excentricitatea ei devenise și mai evidentă.

Kit ar fi refuzat-o. Dar întîmplător fetița se află în camera alăturată și auzind o voce străină, vine alergînd, împinsă de curiozitate și dorința de a i se da atenție.

La patru ani, Nancy e trandafirie și grăsuță, cu un năsuc absurd de mic. În timp ce se apropie cu pași mărunți, privește într-o parte din coada ochișorilor ei albaștri cu o cochetărie avidă care e comică, și cînd își așază mînuțele scurte în poala Tabithei și-i oferă buzele moi, groase, buze aidoma cu ale Tabithei, îi aruncă mamei sale o privire plină de obrăznicie. Știe că mama ei dezaprobă sărutările și, pusă pe rele, mimează un sărut zgomotos — dar în vînt. Sărutările nu-i fac nici o plăcere dar o atrage ceea ce e interzis.

Tabitha, observînd privirea lui Kit ațintită asupra ei, n-o sărută pe fetiță. Dar o ridică și-o strînge în brațe. E gata să plîngă. Șoptește :

— Scumpeteo, scumpeteo, o iubești tu pe bunicuța ta ?

— Da, bunicuțo. Ai adus niște bombonele ?

Tabitha scotocește prin geantă în căutarea unui tub cu drajeuri de mentă și o întreabă :

— Dar tu ai ceva pentru bunica ?

— Da, bunicuțo. Gura fetiței e gata deschisă și se uită nerăbdătoare la flacon.

— Vrei să-mi reciți un imn ?

Kit intervine.

— Mă tem că Nan nu ştie nici un imn.

Tabitha o priveşte provocator pe tînăra femeie şi zice :

— Nici măcar *Blîndul Isus* ?

— Mă tem că nu.

— Dar o rugăciune ?

— Nan nu spune rugăciuni. N-o învăţăm nimic din toate chestiile astea. Şi adaugă vorbind precipitat, făcînd apel la înţelegere : Pare un lucru atît de greşit, nu crezi, să-i înveţi pe alţii lucruri în care tu însuţi nu crezi ?

Tabitha replică pe un ton alarmat :

— Dar ce rău i-ar putea face ? Şi văzînd expresia rece de pe faţa nurorii ei, Tabitha murmură ceva despre dragostea lui Isus pentru copii şi cît de important este să i se spună unui copil despre dragostea lui Dumnezeu pentru oameni.

Kit răspunde cu răbdare că există păreri diferite asupra acestei chestiuni şi o ia pe Nan în braţe.

— E ora să-ţi bei ceaiul.

Pe loc copilul începe să ţipe.

— Nu vreau ceai. Vreau o bomboană. Bunico, bunico, dă-mi o bomboană.

Dezgustată de această comportare, Kit o duce pe fetiţă în camera ei ; iar Tabitha, şi mai agitată, se pregăteşte să plece. Nu mai pomeneşte un cuvînt despre rugăciuni şi imnuri, dar Kit n-are nici o îndoială că pe Tabitha nu o preocupă decît acest gînd.

Într-adevăr, Tabitha e complet uluită. „Dar ce-o fi în capul ei ? se întreabă ea. Să nu-i dai unui copil nici un fel de învăţătură religioasă, e îngrozitor ; trebuie să fie nebună." Şi o îngrozeşte numai faptul că Nan pierde ceva atît de valoros şi important pentru ea, dar mai ales răutatea lui Kit. „Cum de poate fi aşa de nemernică ? Nu vede ce se întîmplă cu fetele astea care n-au nimic sfînt ; creaturile astea înfiorătoare care beau şi se duc cu primul bărbat ce le iese în cale ?"

Şi acum nu se mai poartă cu tact şi nici nu se mai retrage într-o supărare demnă. A înaintat în vîrstă şi totodată a devenit mai puţin prudentă ; mai disperată şi mai energică. Începe să vină tot mai des în vizită în apartamentul soţilor John Bonser din Bright Square. Îi oferă în dar lui

Nan cărți cu poze ilustrînd povestiri din Biblie. În parc, o atrage cu bomboane și-i povestește că sărbătorile Crăciunului reprezintă un eveniment fericit pentru că Isus s-a născut de Crăciun ca să aducă iubire pe pămînt. I se plînge lui John că fetița e crescută ca o păgînă, și-i cere să facă uz de autoritatea lui de tată.

— Cum poți s-o lași să-l distrugă pe bietul copil, trup și suflet ?

John, evident, conștient că nu are pic de autoritate, e nevoit să dea un răspuns oarecare, în doi peri, ca să scape. Tabitha i se pare aproape la fel de supărătoare ca și Kit.

Bineînțeles că în această dispută atît John cît și Kit se bucură de întreaga simpatie a prietenilor lor din universitate. Grupul celor mai tineri, oameni serioși și înțelepți, în apogeul reacției față de propria lor copilărie, se opun cu strășnicie educației religioase a copiilor.

O ruptură între Tabitha și tînăra pereche era probabil inevitabilă, dar survine în cele din urmă absolut brusc.

Printre bunii prieteni ai lui Kit se numără și un tînăr pe nume Rodwell, care a pierdut de două ori în alegerile pentru consiliul orășenesc dar are mulți susținători printre studenți. Se ocupă cu demonstrații practice la chimie, e inteligent, ager, bun orator și adept entuziast al oricărui nou proiect de îmbunătățire. Kit îl asistă ca secretară în activitatea lui politică și Rodwell își petrece mare parte din timp în apartamentul din Bright Square. La reuniunile săptămînale care se dau aici pentru elevii lui John și colaboratorii lui Kit pe tărîm social, Rodwell este punctul de atracție.

E celibatar, spătos și oacheș, chipeș în genul reclamelor pentru gulere bărbătești, cu o fire echilibrată ; iar Tabithei, văzîndu-l în apartamentul lui John, tratat cu deferență de musafirii lui John, îi devine pe loc profund antipatic.

Și într-o zi la sfîrșitul lunii decembrie, pe cînd vreo zece persoane ascultă relatarea lui Rodwell cu privire la o proprietate bisericească din Urrsley, Tabitha își face apariția cu un pachet de cadouri de Crăciun pentru Nancy și, ca de obicei, ignorîndu-l pe Rodwell, începe s-o caute pe fetiță, trecînd mai întîi prin camera ei și apoi în dormitorul

părinților. După ce, în felul acesta, deranjase întreaga adunare, exclamă deodată ca pentru sine :

— Biserica încearcă măcar să facă cît de cît un bine, nu caută să profite spunînd minciuni.

— Poftim ?

— Nu e adevărat că biserica se îmbogățește de pe urma mahalalelor. Are drept de proprietate doar asupra terenurilor ; nu-i poate evacua pe oameni pentru că sînt murdari.

Femeia și-a ieșit vădit din fire. După o pauză prudentă, Rodwell o întreabă în cei mai politicoși termeni cu putință dacă îi permite s-o caute el pe Nancy, și reușește s-o aducă pe fetiță din apartamentul de dedesubt unde se jucase cu o prietenă. Dar Tabitha nu îl iartă. Dispare imediat cu Nancy în parc.

Kit nu poate ierta un atac la adresa unui musafir de-al ei, mai ales că acesta e idolatrizatul Rodwell.

Îi scrie Tabithei și-o roagă să nu-i mai istorisească lui Nancy povestiri din Biblie. „Știu ce gîndești despre educația religioasă, dar pe Nan o derutează auzind păreri diferite de la persoane diferite." Și într-un post-scriptum adaugă : „Nu cred că e prea corect ca domnul Rodwell să fie acuzat că vrea să profite. Ar fi putut ajunge de mult în consiliu dacă nu i-ar fi combătut pe proprietarii mahalalelor".

După acest incident, Tabitha nu se mai duce în vizită la ei. Se simte îndreptățită s-o vadă pe nepoțica ei pe furiș, și vine s-o pîndească în parc. Iar Nancy înțelege repede regulile acestui joc. Acceptă voioasă dulciurile și povestirile, și nu pomenește un cuvînt despre asta acasă.

Atît Kit cît și John sînt însă cu totul de acord că nici nu poate fi vorba ca Nancy să-și viziteze bunica la hanul Freemasons'. Fiindcă hanul are deja o proastă reputație. Fiind primul local din Urrsley care caută să satisfacă gusturile noilor amatori de distracții — tineri cu mașini în căutare de orice fel de amuzament departe de acasă — hanul atrage cele mai dubioase figuri.

Bonser însuși contribuie ca localul să devină odios tuturor cetățenilor respectabili din Urrsley. Ca și la Pynemouth, Bonser s-a pornit să acționeze pentru a-și găsi aliați printre cetățenii de vază. Scrie o scrisoare către *Gazeta*

din Urrsley în care subliniază lipsa de distracţii rezonabile şi decente din ţinut şi propune să organizeze baluri bilunare şi un concurs de frumuseţe dotat cu premii : un automobil şi un sejur de o lună la Paris.

Dar rezultatul e o ripostă energică din partea Societăţii colecţionarilor de antichităţi care se pronunţă împotriva oricărei modificări sau extinderi a renumitului han, precum şi un număr de scrisori mînioase de la cîţiva magistraţi, consilieri, de la o mamă din Urrsley, de la doi vicari şi trei preoţi care cu toţii declară că hanul Freemasons' este o ruşine pentru întregul ţinut şi un pericol pentru tineretul din Urrsley. Se face chiar şi o propunere în consiliul orăşenesc pentru a i se retrage lui Bonser autorizaţia şi cineva exclamă : „Nu-i mai spuneţi «colonelul» Bonser ; nu e mai colonel decît sînt eu".

Propunerea rămîne fără urmări pentru că se constată că Freemasons' este în afara hotarelor oraşului.

Dar Bonser e dezgustat. Îl surprinde faptul că şi-a făcut duşmani în Urrsley. Nu poate înţelege de ce. Şi întrucît se comportase aici chiar şi mai zgomotos şi mai extravagant, se înfăţişase şi mai ţipător îmbrăcat decît în Pynemouth ; întrucît gonise zilnic pe străzi cu maşina şi se îmbătase în toate restaurantele oraşului ; întrucît, pe scurt, se distrase nemaipomenit de bine în Urrsley. Bonser nu poate învinui decît Urrsley-ul că nu-l apreciază cum i se cuvine.

Ameninţă că va închide hanul şi va lăsa oraşul în plata domnului. Cîntărind mai bine, căci Freemasons' îi aduce deja un venit frumos, se mulţumeşte cu o retragere la Pynemouth unde se poate consola în voie cu domnişoara Spring găsind astfel şi scuza pentru faptul că n-o vizitează pe Tabitha mai mult de o dată pe lună.

De fapt, Bonser făcuse greşeala gravă de a trata Urrsley-ul oraş din Midlands locuit de oameni serioşi, fabricanţi şi meseriaşi, în acelaşi mod ca Pynemouth-ul, staţiune maritimă pentru pensionari şi comercianţii care-i aprovizionează. Urrsley are o opinie publică cu un oarecare simţ moral, Pynemouth are doar bun gust.

NANCY NU ÎNCEARCĂ nici un resentiment cînd i se interzice s-o viziteze pe bunica ei la Freemasons'. A sesizat uşor ideea că bătrîna persoană e ridicolă căci posedă un simţ acut al ridicolului. Pe măsură ce se transformă dintr-o copiliţă dolofană într-o fetiţă scundă şi voinică, începe s-o studieze pe bunica ei. Cînd Tabitha îi iese în cale cu dulciuri şi o sărută şi-i vorbeşte de Isus, Nancy ia bomboanele, întinde cu nepăsare obrazul la sărutat, se amuză de cucernicia bunicii şi se îndepărtează în fugă chicotind nestăpînit.

Şi după ce, la şase ani, începe să meargă la şcoală, îi e curînd ruşine cu Tabitha şi o evită cu atîta succes încît pînă la urmă Tabitha renunţă s-o mai pîndească.

Pe Nancy o încîntă şcoala şi mai ales descoperirea că e deşteaptă şi că e admirată pentru mintea ei. Învaţă cu entuziasm şi ajunge în fruntea clasei. Şi cînd unele din fetiţele neascultătoare care se joacă pe stradă şi care nu învaţă cu sîrguinţă rîd de meritele ei, le răspunde dispreţuitor, cu o voce şi o privire aidoma cu a mamei ei.

— Proasta aia de Nelly iar m-a tras de păr, dar nici nu-mi pasă ; e aşa de nătîngă, d-aia a făcut-o !

Spre marea satisfacţie a părinţilor, copilul pare să fi moştenit o fire dîrză şi hotărîtă.

Astfel în 1930, la vîrsta de nouă ani, cînd Nancy a ajuns în primul an al ciclului doi, toată lumea se aşteaptă să fie premianta clasei la limba engleză. Din nenorocire, noua profesoară, domnişoara Fisher, care poate nu suferă copiii încrezuţi, face într-o zi nişte observaţii aspre despre cunoştinţele ei de gramatică.

Nancy e foarte rănită în orgoliul ei de elevă şi după oră, povestindu-i întîmplarea unei colege şi rivale, o fetiţă cu ochelari, chiar şi mai serioasă decît ea însăşi, se simte îndemnată s-o maimuţărească pe profesoară. Prietena cea serioasă e uluită şi chiar alarmată văzînd-o pe Nancy cum îşi schimonoseşte faţa într-un mod grotesc şi auzind-o cum imită, cu voce răspicată şi accent afectat, felul preţios de a vorbi al domnişoarei Fisher. Se uită în jur cu teama că această ieşire imprudentă şi insolentă ar putea atrage

atenția. Și chiar o atrage. Atrage o mulțime de eleve. Fetița cea serioasă își ia discret tălpășița, în timp ce Nancy, parcă stăpînită de un demon, o imită pe domnișoara Fisher exagerîndu-i la maximum defectele. Mulțimea de eleve care s-au adunat grăbite să se distreze pe socoteala acestei ieșiri nesăbuite a nesuferitei Nan Bonser, cască ochii, pe jumătate cu dispreț, pe jumătate cu uimire. Preț de o clipă, dîndu-se astfel în spectacol, Nancy se află pe muchea unei înjosiri publice. Dar forța, tăria, maliția talentului ei se dovedesc irezistibile. În ciuda unor rețineri etice, mulțimea rîde — e transportată de hohote de rîs ; iar Nancy se trezește, spre surprinderea ei, repurtînd un imens succes.

Din acea clipă e urmărită mereu de fete care o roagă „s-o imite pe domnișoara Fisher". Pînă și fete de doisprezece ani binevoiesc să privească, deși de la o distanță care să nu le știrbească superioritatea.

Și cînd școala începe să se plictisească de acest număr, constată că Nancy se pricepe să imite pe oricare dintre profesoare. Îl poate imita chiar și pe profesorul de muzică, adorat de elevele mai mari și disprețuit de cele mai mici.

Asemenea atitudini de frondă sînt mult gustate în orice școală. Nancy devine o vedetă solicitată zilnic. Și cînd nu se produce în public, studiază cum să-și perfecționeze rolurile, astfel încît preocuparea ei pentru învățătură scade din zi în zi mai mult. La început încetează doar să mai progreseze pentru ca în mai puțin de un an John și Kit să constate că Nancy a pierdut pasul. Și deoarece nu cunosc motivul, își spun unul altuia că probabil copilul trece printr-o perioadă de reacție firească, că era timpul să fie ceva mai puțin precoce. Cînd rapoartele activității ei școlare încep să spună : „Nancy nu-și dă nici un interes la învățătură", cînd e pedepsită, cînd la unsprezece ani se află încă tot în aceeași clasă, dar în coadă, fiind întrecută de copii de zece ani, părinții încep să se alarmeze. Recurg la amenințări, la rugăminți, la cadouri. La care Nancy răspunde cu promisiuni — pe care nu intenționează să le respecte — sau cu indiferență. Nu știe ce înseamnă a avea afecțiune pentru nici unul dintre părinții ei și a descoperit că amîndoi sînt neputincioși în fața rezistenței pasive sau a minciunii bine ticluite.

Pînă şi figura ei exprimă o şiretenie indolentă, de animal. Şi-a pierdut drăgălăşenia de copil şi e acum o fetiţă oarecare, cu faţa rotundă, obraznică, cu nas scurt şi buze groase, moi, întotdeauna pe jumătate întredeschise — o versiune în urît a bunicii ei, cu o expresie însă total diferită. Şi la orice dojană găseşte un răspuns.

— Mami, eu zău că învăţ, dar ce să fac dacă profesoarele astea bătrîne şi stupide sînt contra mea.

Kit i se plînge disperată lui John :

— Zău, nu vrea să depună nici cel mai mic efort dacă nu se ţine cineva de capul ei clipă de clipă ; şi eu n-am timp. John, în timp ce aleargă între un seminar şi o şedinţă de consiliu, exclamă :

— E nemaipomenit cît de puţin interes manifestă copilul ăsta faţă de orice ; pare să fie absolut mărginită.

Şi aceasta este părerea generală a adulţilor care o văd pe Nancy în fiecare zi a săptămînii hălălăind pe stradă după ce iese de la şcoală, cu braţul trecut pe după gîtul unei prietene şi în gură cu o bomboană mare care-i umflă obrazul. Fetele chicotesc, ţopăie pe trotuar, se ciocnesc de vreo persoană în vîrstă, se holbează cu dispreţ batjocoritor şi apoi o iau iarăşi la fugă şi chicotesc timp de zece minute pînă cînd rămîn ameţite şi nedumerite de această criză de rîs a cărei cauză şi justificare au uitat-o. Totuşi se înţeleg foarte bine între ele. Şi în lumea secretă, numai a lor, de glume, priviri pline de subînţeles, înghionteli şi confidenţe, se simt la fel de în largul lor ca şoarecii sub podeaua unui hambar. Viaţa e o încîntare pentru ele.

Şi într-adevăr, cînd Kit şi John deplîng extraordinara schimbare produsă în caracterul lui Nancy, ei nici nu-şi dau seama cît e de profundă. Nancy, care mai demult savurase satisfacţia de a învăţa ca să fie în fruntea clasei, are acum preocuparea mult mai captivantă de a fi o vedetă foarte populară, adorată şi adulată de fete, şi detestată de profesoare. Nimic nu corupe mai rău ca popularitatea ; şi după doi ani de glorie Nancy a devenit o fată extrem de dură. Le trage de păr pe fetiţele cuminţi şi le adresează cuvinte urîte cînd încep să plîngă. Ea personal însă e insensibilă la orice insultă.

— Nesuferită ce ești, Nan Bonser, țipă o fetiță îndurerată, ciupită și chinuită pînă la lacrimi. Las' că știu eu că bunicu-tu ține o tavernă.

La care Nancy, lăsîndu-se pe un șold, îndoindu-și un genunchi și privind peste umăr într-o atitudine care prin toate amănuntele exprimă un fel de dispreț de vagabond, ripostează :

— Iar tu ești o scîrbă, de trei ori scîrbă.

98

ÎN CURSUL ULTIMULUI AN Nancy auzise vorbindu-se adesea despre bunica ei. Pentru că Bonser e încă o dată prezent în știrile din Urrsley. Un paragraf din cronica mondenă, o rubrică nou apărută în *Gazeta din Urrsley,* a anunțat că colonelul Bonser, proprietarul vechiului han istoric, The Freemasons' Arms, situat la răscrucea de drumuri spre Londra, își propune să-l restaureze redîndu-i pe cît posibil forma lui inițială, ca în secolul al cincisprezecelea cînd fusese un han pentru pelerinii de sub protecția sfîntului Cristof. „Colonelul Bonser trebuie felicitat pentru o inițiativă care va reda spre folosință publică un monument renumit în istoria orașului Urrsley."

În realitate, hotărîrea lui Bonser de a restaura hanul nu se datorează vreunui spirit de inițiativă în acest sens, cît nevoii de a face față cererii crescînde. Afacerea a înflorit atît de repede ca urmare a creșterii fluxului de mașini, tot mai ieftine, mai rapide, mai ușor de condus, invadînd toate șoselele, încît vechiul han a devenit neîncăpător. Bonser apelează la un arhitect care a reconstruit mai multe cîrciumi rurale în stilul „Olde Englyshe", și într-un răstimp foarte scurt, muncitorii se pun pe treabă. Într-o lună, vechiul Freemasons' a dispărut și în alte șase luni poate fi văzută o copie a unui conac în stil Tudor, cu imitații de grinzi de stejar pe fronton, cu imitații de vitraliu la ferestrele batante, cu lambriuri din *papier mâché* imitînd stejarul și podele cu dale din cauciuc. Deasupra fostei curți pentru șarete se construiește un acoperiș pentru a adăposti

ringul de dans ; staulele devin garaje ; în ceea ce fusese livada se sapă un bazin de înot ; şi un mare arc cu lumini electrice, dominînd două şosele, îl ia prin surprindere pe automobilistul care străbate pădurile şi cîmpurile liniştite.

Oamenii de afaceri din Urrsley admiră clădirea din punct de vedere artistic dar declară că, întocmai ca atîtea alte opere de artă autentice, se va dovedi o realizare nerentabilă pentru creator. Cum oare, se întreabă ei, ar putea să renteze o sală de dans, un bazin de înot, un teren de golf şi un ring pentru patinaj cu rotile, la patru mile distanţă de oraş ? Dar se înşeală. Au în faţa ochilor, fără să ştie, primul motel — căci pînă şi denumirea le este încă necunoscută — care începe pe dată să se bucure de succes.

Bineînţeles se ridică proteste în Urrsley. Pe măsură ce lunile trec şi Freemasons' e tot mai frecventat, protestele se fac tot mai auzite. În cele din urmă se redactează o petiţie semnată de peste o mie de proprietari, sprijiniţi de Societatea colecţionarilor de antichităţi din Urrsley, de Şcoala duminicală, de Liga apărării zilei de sabat, de Asociaţia Panglica albastră, care este prezentată consiliului districtual, cerînd închiderea stabilimentului.

Dar cu mult înainte ca această iniţiativă colectivă a cetăţenilor de vază din Urrsley să fi trecut de la etapa de incubaţie şi propunere la faza de dezbatere, consultare şi organizare, înşişi semnatarii înţeleg că-şi pierd timpul.

A şi apărut o duzină de motele pe o rază de treizeci de mile în jurul oraşului Urrsley. Este limpede că închizînd Freemasons' tinerii vor fi pur şi simplu determinaţi să-şi caute distracţiile la distanţe mai mari. Probabil că majoritatea, în mod sigur marea majoritate a persoanelor serioase, respectabile din Urrsley detestă şi se tem de Freemasons'. Dar sînt de pe acum conştienţi, opinia publică simte ceva care pluteşte în aer, anume că astfel de stabilimente sînt sortite să apară şi că nu pot fi oprite. Un sentiment mult mai putennic decît credinţa sau consiliile sau părinţii. Senzaţia că o forţă universală s-a pus în mişcare — imaginaţia tinerilor în căutarea unui nou domeniu, domeniu în care să se poată manifesta creativ.

99

CHIAR ŞI SCRISORILE, adresate publicaţiei *Gazeta din Urssley*, care atacă Freemasons' nu mai văd lumina tiparului, pentru că *Gazeta* nu pierde din vedere tirajul ei, iar Bonser devine tot mai popular printre oamenii de afaceri mai tineri din Urrsley — oameni de treizeci de ani, care încep să devină influenţi şi sînt intransigenţi faţă de vechile prejudecăţi. Cu aceştia îşi petrece Bonser cea mai mare parte a timpului de cînd cu succesul noului său stabiliment. A descoperit de fapt justeţea intuiţiei sale — că există o grămadă de bani disponibili prin partea locului — şi devine cetăţean al oraşului Urrsley, subscrie la acţiunile filantropice locale iar membrii mai tineri din consiliul orăşenesc se arată încîntaţi să ia masa cu el. Duşmanii nu mai pot să-l bîrfească decît între ei, în particular. Adevărat e că o fac cu şi mai multă energie. Şi vorbele pe care victima lui Nancy i le-a àzvîrlit în faţă sînt un ecou al acestei duşmănii.

Nancy nu dăduse nici un fel de atenţie hanului Freemasons', iar lui Bonser, cînd văzuse uneori o maşină mare, purpurie, gonind prin oraş şi auzise lumea zicînd cu feluri te intonaţii : „Iarăşi colonelul", nu-i acordase nici cel mai mic gînd, ca dealtfel nici Tabithei.

Dar acum, dintr-un motiv oarecare, poate doar pentru că insultele aduse lui Bonser fuseseră neobişnuit de veninoase, devine curioasă. Întreabă dacă bunicul ei ţine într-adevăr o tavernă ; iar cînd Kit îi explică în cîteva cuvinte că Bonser posedă de fapt două hotele, dintre care unul e Freemasons', unde ea nu trebuie să pună piciorul. Nancy se hotărăşte imediat să se ducă acolo.

De aceea la prima ocazie chiuleşte de la orele de sport de după-masă, cum dealtfel mai făcuse în repetate rînduri, ia autobuzul pînă la răscruce, examinează de la distanţă motelul cu mult interes şi se întoarce. Îi povesteşte aventura unei prietene, pe care ideea o fascinează şi amîndouă pornesc împreună într-o nouă expediţie. De data aceasta explorează curtea şi se furişează pînă în restaurant unde le surprinde un chelner.

— Ei, voi, ce doriți ? Fetele n-o iau la fugă. Nancy, sigură pe sine datorită colosalei aroganțe pe care o dobîndise odată cu succesele repurtate în postura de teribilista școlii, nu se teme de nimeni. Se uită țintă la chelner și-și linge buzele, fără să scoată chiar limba, dar sugerînd gestul. Și cînd chelnerul pune mîna pe ea ca s-o dea pe ușă afară, se smucește din mîinile lui și zice :

— Să nu-ndrăznești să mă atingi, că te spun lu' colonelu' Bonser ; e bunicu' meu.

— Nu zău, don'șoară ; atunci cum de nu-l cunoști ? Uite-l acolo, la bar.

Privind spre bar, Nancy vede doi bărbați corpolenți cu fețe învăpăiate mai degrabă din cauza băuturii decît a sîngelui, pornește în direcția lor și se adresează văzduhului dintre ei.

— Eu sînt Nan. Omul ăla nu vrea să creadă că ești bunicul meu.

La auzul acestor cuvinte, bărbatul un pic mai gras și mai aprins la față rînjește spre ea, arătîndu-și dinții strălucitori și întreabă :

— Și cum ai ajuns pînă aici ?

— Am luat frumos autobuzul.

— Ca s-o vezi pe bunica ?

— Nu, ca să te văd pe dumneata.

Bonser izbucnește în rîs și-i spune prietenului său, un bine cunoscut bookmaker din Urrsley :

— E înfiptă fetița, nu ? Așchia nu sare departe de trunchi.

Și peste două minute, așezată pe genunchiul voluminos al bunicului ei, Nancy se îndoapă cu ciocolată, în asentimentul tuturor celor prezenți. Prietena ei, stingherită, rămîne în planul doi.

După acest prim contact, cea mai mare plăcere a lui Nancy este să viziteze Freemasons'. Ia autobuzul sau face autostop ; își dă întîlniri cu bunicul ei care o ia în uriașul său Bentley și o poartă în triumf.

Și cînd John și Kit, aflînd că cineva care seamănă foarte mult cu Nancy a fost văzută la motel, o descos, fata toarnă asemenea minciuni că li se face lor rușine. Într-adevăr, nu mai știu ce e de făcut cu un copil care se pricepe atît de

bine să ticluiască minciuni și care își calcă toate promisiunile. În timp ce Kit participă la vreuna din întrunirile lui Rodwell, de importanță vitală cu privire la problema locuințelor sau a săracilor, iar John are de înfruntat niște dificultăți pe care i le-a creat un elev și care-i pot afecta întreaga carieră, Nancy pleacă pe furiș la Freemasons' și se întoarce, gata să jure că nu s-a mișcat nici măcar o clipă din Urrsley.

S-ar părea că nimic n-o poate opri de a se duce la Freemasons' ; și odată cu trecerea lunilor Kit și John se împacă cu escapadele ei. Sînt învinși de forța încăpățînării și minciunii. Iar Kit declară :

— Copilul ăsta seamănă cu familia Bonser ; nu se gîndește decît la distracții.

100

TOTUȘI KIT, CU OBIȘNUITA ei lipsă de pătrundere în simțămintele altcuiva, o judecă greșit pe Nancy. Pentru că Freemasons' nu mai reprezintă pentru ea o simplă distracție. Pe măsură ce trece de faza copilăriei, devenind o fată urîțică, fără farmec, încep s-o chinuie simțăminte ciudate. Ține la Freemasons' chiar și mai mult, dar cu o afecțiune tulbure, frămîntată. Profită de orice clipă liberă ca să zboare acolo, la prăjituri, dulciuri, la dezmierdările vizitatorilor, la bazinul de înot ; dar nu se poate bucura din plin dacă nu e împreună cu bunicul ei. A făcut o pasiune pentru Bonser. Într-o zi, cînd îl urmărește pas cu pas în timp ce se plimbă prin grădină însoțit de o tînără femeie, Bonser e atît de înfuriat încît îi dă o palmă. Și în noaptea aceea Nancy cunoaște cea mai cumplită suferință și disperare. Plînge ore în șir, îndesîndu-și perna în gură ca să n-o audă părinții și de dimineață se trezește simțindu-se tot nenorocită. Nu se mai duce o săptămînă pe la Freemasons'. Se simte prea vinovată, prea îngrozită că bunicul ei o să se uite urît la ea.

Acum pînă și celebritatea ei la școală ca personaj negativ nu-i mai procură nici o satisfacție. Se poartă grosolan cu admiratoarele ei cît și cu profesoarele. Caută singu-

fătatea şi meditează la soarta ei. Începe să se urască pe sine; şi uitîndu-se în oglindă e dezgustată de gura ei mare şi ochii mici, gîtul scurt şi pieptul mare. Ar vrea să moară.

Dar într-o după-masă, umblînd ca o somnambulă pe High Street într-o transă de autocompătimire, aude o voce strigînd : „Hallo, puştoaico !" şi vede faţa lată şi lucitoare a lui Bonser aplecîndu-se spre ea din maşină. Bonser se întoarce spre însoţitorul său, liderul partidului republican din Urrsley, aşezat lîngă el pe locul din faţă.

— Nepoată-mea ; sîntem prieteni la cataramă. Uite, a venit să mă ia. Ehei, o să se facă o tipă grozavă, nu-i aşa, Nan ? Şi ce plan ai pentru azi, şmecherie mică ? O plimbare cu maşina ? Asta ţi-e intenţia ? În regulă, sari înăuntru. N-ai de gînd să dai bună ziua ?

— Oh, bunicule. Nancy ţîşneşte în maşină şi-şi aruncă braţele în jurul gîtului lui Bonser. Într-o clipă s-a şi cuibărit lîngă el şi e purtată val-vîrtej, departe de nesuferitul Urrsley. E plină de atîta iubire, atîta recunoştinţă încît nu şi-o poate exprima decît împungîndu-l pe Bonser cu cotul în coaste.

Fiindcă a constatat că a fost iertată, că divinul om, după ce-a pălmuit-o, e dispus să dea uitării cele întîmplate. Această iertare o face să-l îndrăgească şi mai mult pe Bonser, deoarece un asemenea gest îi dovedeşte totodată că e oricînd binevenită la Freemasons'. Se ţine după el ca un căţeluş, mulţumită dacă o bagă în seamă din jumătate în jumătate de oră printr-un zîmbet, sau se simte în al nouălea cer cînd o ia pe genunchi. Fata s-ar dovedi o pacoste dacă Bonser n-ar aprecia într-adevăr ataşamentul ei, dacă nu i-ar lega gusturi comune, o înţelegere a sîngelui mai profundă decît ar putea să o exprime cuvintele. Amîndurora le place viteza, prăjiturile dulci, bîrfa şi jazzul. Pentru amîndoi e o nespusă încîntare să zboare cu maşina cu şaptezeci de mile pe oră şi să ştie că vibrează la unison. Amîndoi iubesc noutatea, ultimul strigăt. Cînd Bonser are ideea instalării unei fîntîni iluminate de reflectoare colorate, idee care-i displace profund Tabithei, Nancy ţopăie de bucurie. Cînd, în 1934, Bonser comandă un aparat de radio, cei doi îşi petrec ore în şir în genunchi pe parchetul holului, zgîindu-se la lămpi şi fire. Cu o şurubelniţă în mînă, Bonser îi promite lui Nancy că va îmbunătăţi sune-

tul dar dintr-o dată aparatul devine mut. Îl blestemă pe fabricant care, zice el, nu-şi cunoaşte meseria, şi trimite după un electrician. În cele din urmă cînd aparatul funcţionează din nou, Bonser stă lîngă el plin de o triumfătoare auto-mulţumire, învîrtind butoanele şi anunţînd :

— Aici e Moscova... nu, Berlinul ; aici e New York-ul. Iar expresia lui Nancy, pe cînd se uită la cei ce s-au strîns în jur, pare să zică : „Nu-i aşa că e un om minunat ?"

— Uite, am prins Scala din Milano ; omul ăsta cîntă la trei mii de mile depărtare. Aţi pomenit ceva mai grozav ?

Pe faţa lui — care, cu fiecare an de prosperitate se face tot mai dolofană, mai stacojie, de a ajuns la fel de rotundă ca a copilei de lîngă el — şi chiar şi pe feţele acelor tineri şic care au venit la motel să bea un pahar şi acum se îngrămădesc în jurul lui ca să culeagă o nouă istorioară despre bătrînul Dick Bonser, se poate vedea o expresie de uluire care îi face pînă şi pe cei mai imperturbabili să pară pentru o clipă naivi şi ridicoli.

Bonser învîrte un buton şi o voce răcnind isteric îi face pe toţi să tresară.

— Hitler ! anunţă Bonser cu un zîmbet triumfător, de parcă el i-ar fi ordonat demagogului să răspundă la chemarea lui. Cred că individul e ascultat chiar în clipa asta de vreo sută de mii de oameni... şi să mai crezi că omenirea ar fi inventat totul !

Pentru Nancy, Bonser e cel mai grozav om pe care l-a cunoscut. Îl aude dînd ordine grădinarilor şi chelnerilor, comandînd o seră nouă, un bazin de înot mai mare. Îl vede în holul hotelului înconjurat de un grup de fete zîmbăreţe şi de bărbaţi cu înfăţişare importantă, care tocmai au coborît din maşini scumpe şi care se înghesuie în jurul lui ca să-i asculte glumele sau, pur şi simplu, să arate că-l cunosc.

Rîd de el, dar sînt încîntaţi că-l cunosc. Chiar se şi laudă că-l cunosc. Pentru că Bonser a devenit „o figură" cu toate privilegiile şi farmecul unui astfel de personaj. Pînă şi membrii Bisericii libere * zîmbesc acum la vederea costumelor lui ţipătoare şi semnalează automobilul său

* Biserică înfiinţată de cei care au părăsit Biserica din Scoţia în 1843.

bătător la ochi ca pe un punct de atracţie local, care face cinste oraşului Urrsley. Cuvintele lui în legătură cu orice subiect sînt citate, pentru că vin de la „colonel".

E o figură care exercită totodată acea deosebită forţă de atracţie caracterizată prin expresia „băiat de viaţă". Bea, joacă jocuri de noroc, sărută fetele. Faptul, foarte bine cunoscut, că se află în spatele mai multor case de joc din Urrsley nu-i pricinuieşte nici un neajuns în rîndul cetăţenilor, pentru că nouă zecimi dintre ei joacă. O razie a poliţiei la o astfel de casă — după care proprietarul, un vechi contravenient, încasează şase luni de închisoare — e lăudată în presă dar ridiculizată pe stradă. Se consideră că magistraţii sînt învechiţi şi vindicativi ; prin autobuze şi bodegi, oameni care nu se cunosc cad de acord că la mijloc trebuie să fi fost „vreo treabă necurată".

— Cineva l-a băgat la apă.

— N-a avut pile la cine trebuie din consiliu.

— Ar fi trebuit să-l roage pe Dick Bonser să-i vîndă pontu'. El e omu' care ştie cum să procedeze ; la el n-o să se facă niciodată razie.

Şi această părere e primită cu zîmbete de satisfacţie. Vulgul se bucură că Dick Bonser ştie cum să eludeze legea şi să se pună bine cu poliţia. „Colonelul" exercită asupra lor farmecul unui pirat, al unui haiduc, al unui evadat.

Pentru Nancy, simţind încă pe obraz sărutarea marelui om, întoarcerea pe furiş acasă la căderea nopţii i se pare ca o trecere din lumina soarelui într-o temniţă sumbră. Pe mama ei o consideră plicticoasă, mereu ocupată cu dări de seamă şi mereu cu gura pe ea să înveţe ; faţă de tatăl ei resimte un amestec de dispreţ şi milă în care dispreţul deţine procentul mai mare. Îi apare ca un omuleţ futil, în haine ponosite, cu fruntea chelită şi umeri căzuţi, care nu reuşeşte niciodată să ia vreo hotărîre în nici o privinţă. Totodată ştie, simte cu toţi nervii ei, că oamenii îşi bat joc de el, că mama ei îl compătimeşte şi-l consideră un ratat şi că Rodwell, membru în consiliu şi prietenul mamei ei, este o persoană mult mai importantă, atît în oraş cît şi la ei în casă.

Pe Rodwell îl urăşte de-a binelea. Mai întîi, pentru că încearcă s-o alinte. O dată chiar, a aşezat-o cu sila pe ge-

nunchiul lui — detestabilă familiaritate. O irită aerul lui de superioritate în casa lor ; deşi e tot atît de plicticos ca şi tatăl ei şi la fel de sărac. Nu are maşină şi hainele lui sînt la fel de ponosite. Pe tatăl ei poate să-l suporte pentru că cel puţin el nu e agresiv şi încrezut ; dar întorcîndu-se de la Freemasons', de la minunatul ei bunic, o cuprinde atîta dezgust la vederea lui Rodwell că e gata-gata să scoată limba la el.

Dacă vreunul din ei ar întreba-o unde a fost, i-ar minţi fără să ezite mai mult decît un intelectual care, silit să locuiască într-o mahala printre oameni simpli şi invidioşi ţine secrete vizitele sale în lumea bună.

101

O LEGĂTURĂ PUTERNICĂ între Nancy şi Bonser o constituie atitudinea lor faţă de Tabitha. În mod tacit sînt amîndoi de acord că Tabitha trebuie tratată cu respect, dar evitată. La auzul paşilor ei, nepoata se uită la bunic şi, fără un cuvînt, amîndoi se îndepărtează sau se refugiază în hotel. Căci Tabitha este arareori văzută în hotel cu excepţia orelor foarte matinale cînd clienţii nu-şi fac încă apariţia. Tabitha are o administratoare de nădejde, pe Gladys Hope, o femeie înaltă, voinică, fostă barmaniţă, arătoasă, cu bust opulent, care a reuşit să facă faţă scandalagiilor în zilele cele mai critice de la Freemasons' şi care se pricepe să menţină ordinea mai bine ca un bărbat, cu exact combinaţia potrivită între insulta batjocoritoare şi violenţa jovială.

Împreună cu vechea şi credincioasa ei slujnică, Dorothy, Tabitha veghează la inviolabilitatea propriei locuinţe, Barn House ; îi supraveghează îndeaproape pe servitorii de la hotel, făcîndu-i fiecăruia scurte, dar regulate vizite de inspecţie ; dar pe clienţi îi ignoră. Nu poate să-i sufere, deşi acum a devenit perfect conştientă că n-o să găsească nicăieri audienţă protestînd împotriva tunsorii Eton, a fustelor scurte, a cocktailurilor şi a iubirilor efemere. Toate acestea s-au generalizat.

Chiar şi Freemasons', deşi devine un loc de petrecere tot mai animat, a ajuns ceva obişnuit. Nu e doar tolerat, e necesar. Tinerii îl privesc ca pe ceva absolut normal. Politicienii declară că în Rusia, muncitorilor li se dă prilejul să danseze şi să se distreze. Cetăţeni respectabili recurg la Freemasons' pentru banchetele festive ; oamenii de afaceri au nevoie de local pentru a-şi invita acolo partenerii de afaceri. Şi s-a dovedit, întîi spre nedumerirea, apoi spre resemnarea tuturor acelor persoane demodate din Urrsley care se opuseseră lui Bonser şi concepţiilor lui, că ideea lor despre ceea ce e decent şi fără riscuri pentru familiile lor este acum atît de depăşită încît nu mai are nici pic de forţă. Chiar şi faptul că tinere fete, profitînd de noua lor libertate, umblă de colo-colo prin ţară, se îmbată, sînt seduse sau violate, pare să nu aibă nici un fel de importanţă sau consecinţă. Automobilul ieftin a dat naştere unei categorii sociale noi, în aparenţă de sine stătătoare şi lipsită de orice consideraţie pentru logică sau politică, morală, sau situaţii sigure. Pur şi simplu trăieşte ; şi a adus cu sine mii de săli de dans şi moteluri şi nevoia absolută, pentru cei tineri, a unei maşini sau cel puţin a unei motociclete, cu ajutorul căreia să poată fugi departe nu numai de părinţii lor dar şi de oraşele şi vecinii lor, cu ajutorul căreia să se poată simţi la fel de liberi ca şi pieile roşii în mijlocul unui deşert.

Aşa că Tabitha, cu fustele ei lungi, e considerată în Urrsley drept o excentrică ; iar Nancy, contaminată, ca orice copil, de atari idei care au puterea de a se infiltra pînă în adîncul sufletului, o disprețuieşte. Ceea ce la Bonser este indiferenţă tolerantă, la Nancy e dezgust.

În ultima vreme Nancy fusese foarte nefericită pentru că începuse să înţeleagă relaţiile lui Bonser cu femeile. Îl văzuse sărutînd-o pe Gladys Hope, administratoarea, şi o străfulgerase o durere atît de cumplită încît pe loc tot ceea ce simţea pentru bunicul ei suferise o modificare. Nu-şi dă seama că e vorba de gelozie, dar de atunci încolo nu mai scapă de acest sentiment.

Într-o zi cînd vine la Freemasons' Bonser o invită să rămînă la ceai, apoi uită cu totul de invitaţie şi nu se mai întoarce la hotel. Iar Nancy, ştiind că şi Gladys Hope e plecată şi bănuind că s-au întîlnit undeva, nu se poate hotărî

să plece acasă. La ora şapte, cînd mai hoinăreşte încă printre grămezile de zgură din spatele garajului, ferindu-se să fie văzută şi stăpînindu-se să nu plîngă, aude dintr-o dată vocea mirată a Tabithei întrebînd-o ce face.

— Draga mea ! Am crezut c-ai plecat acasă.

Copila dă din umeri şi mormăie :

— Lasă-mă-n pace !

— Dar Nan, scumpo, ai idee cît e de tîrziu ? Ţi s-a desfăcut funda din păr.

Nancy, încolţită între zidul garajului şi gardul de spini, se întoarce şi se încruntă la ea.

— Uff, pleacă de-aici.

Tabitha, obişnuită s-o ştie pe Nancy un copil liniştit, foarte rezervat, nu-şi poate crede urechilor.

— Ce-ai spus ?

— Pleacă de-aici, asta am spus.

— Nu se cuvine să vorbeşti aşa cu bunica ta.

— Nu-mi pasă. Te urăsc ; strici totul.

Tabitha descoperă în privirea mînioasă a nepoatei ei o ură nedisimulată. Apoi brusc Nancy se strecoară pe sub braţul Tabithei şi o ia la goană peste cîmp.

Tabitha e înmărmurită de atîta cruzime şi nebănuită lipsă de cuviinţă, la un copil, şi e totodată înspăimîntată de tonul ei isteric. Simte că fata suferă. După o jumătate de oră, cînd se lasă întunericul şi nici urmă de Nancy, începe să-şi imagineze tot felul de nenorociri. Telefonează acasă la părinţi să întrebe dacă s-a întors. Vocea lui Rodwell răspunde că Nancy nu pare să fie acasă.

— Dar sînt sigur că nu există nici un motiv să vă alarmaţi, doamnă Bonser ; puştoaica asta e destul de emancipată.

— Aş putea, vă rog, să vorbesc cu domnul John Bonser ? întreabă Tabitha cu tonul ei cel mai glacial.

— Îmi pare rău dar nu e acasă ; vă pot fi de vreun folos ?

Tabitha închide telefonul. Dar peste o jumătate de oră John soseşte cu atobuzul. Se alarmase la auzul acestei noi trăznăi a lui Nancy.

Mama şi fiul pornesc s-o caute pe cîmp şi prin pădurea învecinată. Tabitha strigă după Nancy cu o voce stridentă, alarmată, iar John cu un glas reţinut de tenor, care prin

chiar timbrul său pare să fi abandonat orice nădejde de reuşită.

În cele din urmă sînt la rîndul lor salvaţi de o slujnică de la hotel. Se primise un telefon din Urrsley. Nancy sosise acasă, parcurgînd tot drumul pe jos.

— Ştiam eu că n-avem de ce să ne îngrijorăm din cauza lui Nancy, declară John, oftînd pentru pierderea timpului său preţios.

— Ba avem, din păcate. După panica prin care trecuse, Tabitha e foarte mînioasă. E absolut nepermis ca un copil să se poarte aşa la vîrsta asta. Nancy e ca o mică sălbatică. Ştiu, bineînţeles, că a fost învăţată să nu-i pe e de cei din jur. Domnul Rodwell pare să aprobe întru totul comportarea fără oprelişti a lui Nancy.

— Nu e vina lui Rodwell, oftează John. Şi e clar că Nancy are o pasiune pentru Freemasons'.

— Oricum, mai bine la Freemasons' decît să bată străzile în Urrsley.

Tabitha n-ar recunoaşte nicicînd că Freemasons' poate fi dăunător pentru Nancy. Pentru ea, buna înţelegere dintre Nancy şi bunicul ei le face amîndurora cinste, o afecţiune bazată pe prietenie. Tabitha aparţine acelei vechi epoci pline de simplitate cînd orice fel de iubire, chiar şi cea mai demonstrativă, orice fel de prietenie era valoroasă în sine pînă cînd se dovedea nefastă.

— Nu cred că trebuie să neg acest lucru, răspunde John ca şi cînd ar fi renunţat să discute despre o situaţie prea neclară pentru a fi înţeleasă, mai degrabă decît să reflecteze asupra ei.

John care refuzase invitaţia la masă, ba chiar şi să bea ceva, probabil din dorinţa de a-l evita pe tatăl său, aşteaptă acum maşina şi pe şoferul Tabithei ca să-l ducă înapoi acasă.

Se pornise să cadă o burniţă rece de iarnă şi mama şi fiul stau adăpostiţi sub porticul de la Barn House, un portic cu zăbrele, insuficient luminat de un singur bec acoperit de un glob din sticlă fărîmiţată.

— Nu, continuă John, sînt prea mulţi factori necunoscuţi în această problemă.

Agasată de lipsa de hotărîre a lui John, Tabitha se uită la el şi văzîndu-l în această lumină neobişnuită care îi cade

pe începutul de chelie în extindere, îi scoate în relief fruntea înaltă proeminentă ca o cupolă şi-i cufundă ochii în orbite adînci, e cuprinsă de o milă subită. Constată în sinea ei : „Dar e deja un om bătrîn şi obosit".

Şi se gîndeşte că John, chiar mai mult decît Nancy, are nevoie să fie salvat. Exclamă :

— Cel puţin acum ştim că Urrsley e un oraş nepotrivit. Te-a distrus ; nu pot să înţeleg de ce rămîi acolo. Dacă oamenii ar şti măcar să te preţuiască ; dar nu au destul discernămînt ca să recunoască un om de valoare.

Iar John care, trecut acum de patruzeci de ani, a devenit din nou afectuos cu mama lui, în felul concesiv pe care-l manifestase şi în copilărie, răspunde cu resemnată candoare :

— Dar, mamă, am încercat să plec din Urrsley. Am încercat anul trecut la Londra ; dar n-am reuşit să obţin postul.

Îi zîmbeşte parcă ar vrea să-i spună : „Greşeşti crezînd că sînt un om deosebit de valoros". Iar Tabitha e uluită. Nu-şi închipuise că lui John i se poate refuza un post. Se lasă tăcerea. Perdeaua de burniţă de dincolo de lumina albă a lămpii, fîşîitul şiroaielor de picături pare să-i izoleze într-un spaţiu al lor propriu, de aşteptare, unde nu le rămîne nimic altceva de făcut decît să reflecteze asupra lumii, o lume totodată depărtată şi, chiar de aceea, vastă.

— Asta e tot din cauza Urrsley-ului, exclamă Tabitha. Oamenii cred că nu poate fi nimic de capul unuia care vine din Urrsley.

— Nu, mamă. John continuă să zîmbească, privind la marginea porticului unde ploaia se preface într-un şirag de mărgele de opal. Adevărul e că sînt puţin cam depăşit. Concepţiile mele filozofice s-au demodat. Linia care se poartă acum este o concepţie brevetată denumită pozitivism logic, şi eu unul nu ader la ea.

— Bine, John, doar nu vrei să spui că există o modă şi în filozofie ?

— Ba da, mamă, chiar aşa ; şi fără îndoială va exista cît va fi lumea, la fel ca la pantofi... sau la maşini. Face din cap un semn spre Rolls-ul vechi de zece ani care tocmai apăruse pe alee de cealaltă parte a porţii înguste de fier. Materialul e mereu acelaşi, vechile meşteşuguri solide de

înaltă calificare vor dăinui şi vor rezista la toate vicisitudinile, dar dacă vrei să dobîndeşti un succes ieşit din comun, trebuie neapărat să ai un stil nou — cu cît mai senzaţional cu atît mai bine. Şi eu am fost prea absorbit de munca mea de profesor ca să-mi rămînă timp şi pentru isprăvi din astea. Noapte bună, mamă dragă ; nu mai ieşi în ploaie.

Dar Tabitha îl însoţeşte pînă la maşină. E tulburată şi furioasă.

— Ştii bine că toate astea nu-s adevărate. Vrei doar să faci pe spiritualul. Adevărul adevărat e că nu-ţi dai osteneala, nu încerci.

— Exact asta am şi spus, mamă. Ca negustor, sînt un ratat ; şi poate că Urrsley-ul pune prea mult preţ pe arta de a vinde.

Şi pe cînd se cufundă în scaunul adînc al maşinii pare împăcat cu sentimentul de frustrare.

Dar Tabitha e furibundă. Intuieşte că situaţia e disperată. Faptul că John a încercat măcar să plece din Urrsley reprezintă singura ei licărire de speranţă.

Reînnoadă vechi legături. Manklow a murit ; dar îi scrie lordului Ducat, lui Griller care acum la aproape nouăzeci de ani, fusese de curînd aclamat drept unul dintre giganţii literaturii. Niciunul n-o poate ajuta. Dar peste cîteva luni află prin secretara lui Ducat despre un post vacant la colegiul St. Mark. Îi telefonează imediat lui John — a cărui voce la telefon pare din nu se ştie ce motiv, mereu tînără şi voioasă — iar el îi răspunde :

— Da, mi-au oferit postul.

— Oh, John, e minunat ; în sfîrşit poţi să pleci, şi să scapi şi de nesuferitul ăla de Rodwell.

— Să scap de el ?

— Păi, nu rămîne în Urrsley ?

Vocea coboară tonul :

— Dar ştii, Rodwell nu e un băiat chiar aşa de rău :

— John, te face de rîs, ştii bine — te acoperă de ridicol în propria ta casă, în ochii tuturor. Nu înţeleg deloc de ce te laşi antrenat în discuţii cu el.

— Probabil că tot eu sînt de vină, nu-i aşa ? şi telefonul se închide.

Adresîndu-se unui perete gol, Tabitha zice : „Acum s-a supărat ; dar e adevărul, adevărat. Şi cineva trebuia să i-l spună".

102

JOHN ÎŞI DĂ PERFECT de bine seama că nu face figură bună în Urrsley sau măcar în propria-i casă şi că a căpătat o deprindere proastă, deprindere de pedagog, de a pune la îndoială orice declaraţie şocantă doar pentru că e şocantă.

Îl întrerupe pe cîte un om de afaceri care emite vreo remarcă de felul : „În Anglia nu există pericolul naţionalizării ; muncitorii n-ar admite aşa ceva", sugerînd în şoaptă :

— Pe de altă parte, pare să dea roade în Franţa. La ce gen de naţionalizare vă gîndiţi dumneavoastră ? Întrebarea e pur şi simplu menită să-l facă pe un fanfaron să-şi examineze propriile inepţii şi să descopere ce sens au, presupunînd că ar avea vreunul.

În acelaşi mod o irită pe Kit, cînd prinsă în iureşul vreunui proiect de propagandă politică, se trezeşte tocmai atunci s-o întrebe ce anume înţelege ea prin mobilul profitului ; şi John nu se poate niciodată abţine să nu-l contrazică pe Rodwell. Totuşi în discuţia în contradictoriu care se declanşează aproape săptămînal în după-amiezile de primire, cînd sînt invitaţi şi studenţi la ceai, John e întotdeauna înfrînt.

— Salut, John, cum mai stăm cu filozofia ? obişnuieşte Rodwell să zică. Iar John zîmbeşte şi nu dă importanţă. Dar o clipă mai tîrziu este auzit punînd întrebări referitor la vreuna din expunerile lui Rodwell făcute cu atîta siguranţă de sine.

— Despre ce proiect e vorba ?

— Despre proiectul Brock.

În ultimii şapte ani partidul progresist din Urrsley obţinuse o mare majoritate iar Rodwell, după patru ani de activitate în consiliu, devenise unul din lideri. A căpătat deja acel aer aparte al liderului politic, o oarecare îngîmfare afabilă, ceva între siguranţa de sine a unui poliţist şi sîngele

rece al unui actor, o anumită automulțumire care nu stă rău chipului său jovial și siluetei sale robuste, pe cale să devină masivă.

În calitate de președinte al comitetului pentru problema locuințelor, Rodwell a elaborat un proiect de eradicare a mahalalelor, prin demolarea caselor de pe cinci străzi și mutarea a cinci mii de oameni într-o suburbie nouă cu o cheltuială de o jumătate de milion de lire.

Amploarea și costul proiectului i-au creat lui Rodwell un prestigiu nou în Urrsley. Studenții îl admiră ca pe un erou ; conservatorii îl detestă ca pe un demagog extravagant.

— Pe de altă parte, remarcă John cu aerul omului care întoarce pe toate fețele un obiect primit pentru a vedea din ce e făcut în realitate, aud că în Brock are chiar acum loc un miting de protest.

— Asta-i o mîrșăvie de-a proprietarilor, intervine o tînără femeie, una din discipolele lui Rodwell. Două treimi din mulțimea care îl înconjoară pe Rodwell sînt tinere femei entuziaste.

— De ce tolerați așa ceva ? îl întreabă alta pe Rodwell. De ce nu ne ducem să-i împrăștiem ?

— Au avut ei grijă de asta ; nu poți să intri acolo fără invitație. Toți așteaptă să vină un membru liberal din parlament.

— Cine altul putea să fie decît un liberal, exclamă un tînăr student la medicină. Haideți să le-aruncăm o bombă cu gaze asfixiante pe fereastră și să-i forțăm să iasă. În definitiv, ei au vrut-o. Vocea lui clocotește de indignare morală. Ceea ce-l îmboldește nu e doar noua modă, care înseamnă a imita violența revoluției, ci sincera mînie și dezgustul. E absolut convins că liberalii sînt niște nemernici care ar trebui desființați. Întocmai ca majoritatea studenților din Urrsley, aidoma tineretului din Rusia, Germania, Italia, îi urăște pe liberali și poate furniza o sumedenie de motive pentru a-și explica ura. Dar motivul adevărat e probabil faptul că liberalismul durează de o sută de ani ; că despre el i-a tot auzit vorbind pe părinții lui la masa de dimineață ; că este un crez pașnic, cinstit, care-i plictisește și, ce e mai grav, îi plictisește și pe alții. Nimeni

nu mai poate face vîlvă fiind liberal. De aceea scuipă pe liberalism.

Tresare cînd John, despre care știe că e lector la colegiu, remarcă :

— Dar oare lumea din Brock dorește cu adevărat acest proiect ? Mi s-a spus că cel puțin jumătate din locatari sînt perfect mulțumiți așa cum stau.

— Și dumneavoastră ce-ați face ?

— Păi, e destul de complicat. Ar trebui dărîmate unele case insalubre, altele reconstruite.

— Dar ăsta e exact proiectul liberalilor, protestează voci revoltate.

— Și ar dura cinci ani, spune Rodwell, zîmbind.

— Pe de altă parte, continuă John, ar fi mai rezonabil, așa că de ce atîta grabă.

Kit, croindu-și drum printre cei prezenți cu o tavă cu prăjituri în mînă și o șuviță de păr căzută peste ochi, extenuată ca de obicei de prea multă muncă dar tocmai de aceea încîntată, exclamă :

— Dar bine, John dragă, poți să-ți închipui ce harababură ar ieși cîrpind un pic aici, reconstruind dincolo. Trebuie demolată toată mahalaua Brock altfel nu putem realiza o sistematizare eficientă.

— Asta este adevăratul punct de vedere. Auzindu-se citat, Rodwell devine foarte serios. Trebuie să sistematizăm întreaga zonă dacă vrem să facem într-adevăr o treabă bună.

— Nu văd de ce. Și John încercînd să demonstreze că motivul real ascuns în spatele acestui proiect nu este ameliorarea condițiilor de trai ale populației sau măcar înfrumusețarea orașului, ci doar dorința de a înfăptui o acțiune care să stîrnească senzație, declară : În mare parte sistematizarea nu e altceva decît un truc de efect ; cel mai nou hocus-pocus.

— N-am spus eu că ești un liberal sadea ? Rodwell e amuzat. Și așa dintr-o dată, spre propria lui surprindere, John se trezește în mijlocul unui discurs vehement.

— Și ce dacă sînt, ce contează eticheta ? Constituie tot atît de puțin un argument ca și cuvîntul proiect sau oricare din lozincile voastre pentru cei necopți la minte. De fapt voi nu urmăriți decît să-i stîrniți pe oameni. Toți marii

voştri politicieni sînt la fel ; sînteţi în stare să vă faceţi pur şi simplu luntre şi punte ca să vă demonstraţi puterea.

Rodwell, care nu-şi iese niciodată din fire, zîmbeşte şi dă obişnuitul său răspuns, anume că toate guvernele sînt silite uneori să se amestece în vieţile oamenilor. Studenţii, în majoritate propriii lui cursanţi, se holbează la John, rîd sau exclamă dispreţuitori : „Vechiul cîntec !" Un băiat foarte tînăr întreabă cu o mirare încărcată de mînie dacă domnul Bonser e de părere că trebuie abandonată sistematizarea. John încearcă să explice că nu e împotriva sistematizării, ci doar împotriva unei uniformizări lipsite de sens. Dar bineînţeles ajunge curînd să se încurce singur în hăţişul explicaţiilor. Audienţa dă semne de plictiseală şi de iritare. Rodwell zîmbeşte ; un student strecoară o expresie favorită de-a lui John, „pe de altă parte", şi toată lumea rîde.

Filozoful, luat prin surprindere, se simte încurcat şi încearcă să nu pară ridicol. Spune :

— Bineînţeles, arareori se poate ajunge cu uşurinţă la adevăr. Apoi încearcă să-şi ascundă stinghereala bîndu-şi ceaiul. Dar îl varsă în farfurioară.

103

DEODATĂ O ZĂREŞTE pe Tabitha, croindu-şi drum înspre el. Intrase în timpul discuţiei şi John e izbit de expresia ei cruntă. E îmbrăcată îngrijit în obişnuita ei culoare neagră care o face să arate mică şi subţire ca un copil dar are un mers sacadat, se încruntă şi-i tremură buzele şi două pete aprinse pe obraji îi dau o înfăţişare febrilă.

— Mamă ! John o sărută. Ce plăcere să te văd aici.

— De ce le permiţi ? îl întreabă cu voce ascuţită, mînioasă. Toţi rîdeau de tine ; şi grăsanu' ăla dezgustător.

John zîmbeşte.

— Ştii, mamă, se pot spune multe în favoarea celor care susţin sistematizarea ; eu nu vroiam decît să-i fac să-şi dea seama... Însă... şi tu, ce mai faci ?

— Dar de ce sînt atît de cruzi, porniţi să le facă rău oamenilor, acelor biete femei bătrîne din Brock care or să-şi piardă locuinţele ?

Văzînd că Tabitha a început să atragă atenţia celor din jur, John îi propune să iasă împreună la plimbare în parc. Chiar şi el e dintr-odată nerăbdător să scape de acolo.

— E mai răcoare în parc.

Dar Tabitha, mai tulburată decît a văzut-o el vreodată, se uită furioasă în jur.

— Nu mai există pic de credinţă, de bunătate, asta-i nenorocirea. Au uitat cu totul de dumnezeu ; crescuţi ca nişte sălbatici.

Tăcerea aşternută acum în încăpere lasă să se audă clar aceste ultime cuvinte.

— Mai rău ca sălbaticii, strigă vocea stridentă, tremurînd de propria-i temeritate. Sălbaticii au măcar un fel de dumnezeu al lor.

— Vino, mamă, hai să mergem, şi John o trage, aproape cu forţa, pe uşă afară. Constată cu uşurare că agitaţia Tabithei a avut asupra lui efectul unui calmant. Se simte doar uşor deprimat în timp ce intră în parc braţ la braţ cu mama lui.

E o seară caldă dar noroasă de primăvară iar umbra copacilor ce înconjoară parcul cufundă aleea cu prundiş într-un amurg verde. Datorită chiotelor şi rîsetelor copiilor care se zbenguiesc pe peluza din centru, această umbră aşternută între şirurile de trunchiuri ale copacilor ce o mărginesc, ca stîlpii unui naos, pare să creeze o oază de linişte. John o strînge de braţ pe mama lui cu un simţămînt de solidaritate, ca de la un exilat la altul.

— Nu trebuie să-i iei în seamă pe tinerii ăia, o să crească ei ; înainte să-mplinească patruzeci de ani cei mai mulţi or să fie nişte conservatori fosilizaţi.

Dar Tabitha freamătă de mînie nepotolită.

— De ce stai de vorbă cu ei ? Oh, abia aştept să se termine odată trimestrul ăsta.

— De ce acest trimestru anume ?

— Pentru că e ultimul pe care-l petreci în oraşul ăsta nesuferit.

— Ah, da, colegiul St. Mark !

— De-aia am venit să te văd. Le-ai scris ? Nu trebuie să amîni nici o zi.

Urmează o scurtă tăcere pe cînd merg agale mai departe, speriind la fiecare pas vrăbiile care se împerechează şi se încaieră aproape la picioarele lor. Dintr-odată alarmată, Tabitha exclamă :

— N-ai scris ! Ştiam eu c-o să amîni.

— Ba da, am scris.

— Slavă domnului !

— Dar n-am pus încă scrisoarea la poştă.

— Cum adică ? De ce nu ?

— Zău că nu prea ştiu nici eu ; presupun că, ajuns în stadiul ăsta, nu mai ţin să părăsesc neapărat Urrsley-ul.

— Cum poţi să spui asemenea prostie ? Nu, nu, asta-i pentru că nu mai ai pic de ambiţie. Unde e scrisoarea ? O s-o punem chiar acum la poştă.

Dar John continuînd să păşească cu pas domol, reflectează : „Da, s-ar părea că în fond nu vreau să plec. Multe îmi displac aici, categoric, dar... am impresia că n-am chef să schimb. La urma urmei, cred că de fapt îmi place munca pe care o fac — într-un fel". Îşi analizează această impresie şi declară aprobator :

— Vezi, mamă, s-ar putea zice că n-am mulţi studenţi, dar ei sînt mai degrabă nişte elemente de excepţie, probabil o elită, şi într-adevăr pasionaţi ! Trebuie să fie pasionaţi aici în Urrsley, unde li se spune mereu că filozofia e o cauză pierdută. Într-un oraş ca ăsta există o mentalitate aparte, total diferită de cea de la Oxford sau Cambridge. Keeler îl numeşte oraş de frontieră ; şi într-adevăr există aici un fel de atmosferă de pionerat, o profundă seriozitate şi un devotament neţărmurit. John zîmbeşte unei amintiri. Da, zău, un elan aproape eroic. Se prea poate să fie un elan puţin cam naiv, desigur, dar... în orice altă parte oare nu mi s-ar părea totul cam plat şi limitat ? N-aş deveni şi eu la fel de plat fără tinerii mei entuziaşti ? Ştiu că şi Keeler simte acelaşi lucru cu studenţii lui. Şi mulţi se duc şi se aştern la picioarele doamnei Keeler cînd ea le vorbeşte despre artă. A devenit ceva aproape religios ; ba *chiar* religios... Şi înflăcărîndu-se de această idee, se întoarce spre Tabitha, împărtăşindu-i credinţa lui. Da, ai putea spune, bineînţeles, că toate acestea nu dovedesc altceva decît faptul că m-am

împotmolit în Urrsley — împotmolit spiritualiceşte. Dar în acelaşi timp ăsta ar putea fi de fapt şi norocul meu ; s-ar prea putea să-mi displacă să nu mă simt împotmolit — s-ar putea să am senzaţia că mă risipesc.

Dar observînd pe faţa Tabithei o expresie de disperare îşi dă seama că niciodată n-o să fie capabilă să-l înţeleagă pe el, sau strădania vieţii lui, tensiunea, credinţa, lupta palpitantă de a salva minţi tinere — încă pline de interes, însetate şi sincere — de duşman, de bezna adîncă a nihilismului, a mecanicismului. Oftează pentru sine şi o strînge de braţ.

— Nu trebuie să-ţi faci griji pentru mine, mamă.

— Cum să nu-mi fac ? Văzînd cum te iroseşti, şi în mod atît de stupid. Îi curg lacrimi şiroaie pe obraz. E atît de stupid ; şi numai pentru că eşti... aşa de încăpăţînat. De ce, de ce eşti atît de orb ? Cum poate să-ţi placă aici ? Totul e rău. Kit... ştii ce slabă e, e complet subjugată de personalitatea lui Rodwell. Iar Nan, biata micuţă, fără nimeni căruia să-i pese de ea.

— Mamă scumpă, Kit e o soţie cum nu se poate mai devotată.

— Nu, nu, te dispreţuieşte ; socoteşte că nu eşti bun de nimic şi asta-i numai greşeala mea. Oh, de ce nu l-am crezut pe Jim ? Oxfordul te-a distrus.

John încearcă s-o consoleze. O asigură că e fericit. Îi spune că îi va fi veşnic recunoscător pentru instruirea primită.

— Cerule, fără această instruire aş fi putut să ajung ca... şi e pe punctul să spună „Rodwell" dar înghite numele de teamă să n-o stîrnească din nou. Dar Tabitha, îndurerată, îşi stăpîneşte tot mai puţin nervii şi John e bucuros cînd reuşeşte în sfîrşit s-o convingă să se întoarcă la maşină. Acolo îl sărută, lung şi din toată inima. E un sărut făcut din milă şi implorare.

— Mă ierţi, te rog, Johnny ?

— Dar, dragă mamă, tu mi-ai dat toată fericirea pe care mi-o puteam dori.

Tabitha clatină din cap şi se afundă în maşină cu batista la ochi. Şi pe cînd maşina se îndepărtează, John porneşte uşurat spre casă. Dar se răzgîndeşte. Nu vrea să-l revadă pe

Rodwell și nici pe studenții acestuia în seara aceea ; și plimbîndu-se iarăși pe sub copacii din parc, reflectează surprins : „Așa e ; mama mi-a dat tot ceea ce e cu adevărat important dar cum să priceapă ea asta ? Nu i-ar intra în cap nici printr-o operație".

104

„KIT TREBUIE SĂ FIE CAUZA", ajunge la concluzie Tabitha cînd se regăsește la Barn House. De aceea nu vrea John să plece. Ea l-a convins. Și nu poate să-mi mărturisească adevărul pentru că nu poate să recunoască cît de slab e față de ființa asta. Da, numai Kit l-a distrus, și pe Nan dealtfel. Și ura ei față de Kit sporește zi de zi.

Cînd de Paști Nan e trimisă, ca de obicei, să stea la mătușa celibatară din Cheltenham, Tabitha zice : „Femeii ăsteia nu-i pasă cîte de nefericită e fata, numai s-o știe cît mai departe de mine".

Cînd, tot ca de obicei de Paști, Kit și John se duc împreună cu un grup să facă alpinism în Țara Galilor, Tabitha rostește obișnuita remarcă : „Știe că pe John îl îngrozesc înălțimile dar ce-i pasă dacă-l omoară. Atunci poate să rămînă cu Rodwell".

Așa că la primirea unei telegrame din Țara Galilor : „Sîntem teferi. Nu da atenție ziarelor. Cu drag", spaimei i se alătură un triumf amarnic : „Știam eu c-o să pățească ceva ; știam eu că pînă la urmă o să-l omoare pe John".

Și în ciuda protestelor lui Bonser, care are indigestie și vrea să fie îngrijit, Tabitha pleacă imediat în Țara Galilor. Îl găsește pe John la pat cu o răceală. Avuseseră într-adevăr un accident : unul din grup căzuse și-și fracturase piciorul ; ceilalți, sărindu-i în ajutor, înnoptaseră în ceață și umezeală.

Pe Kit o irită sosirea Tabithei. Spune că nu era nevoie să întreprindă călătoria. John e aproape restabilit ; doctorul e foarte mulțumit de starea lui.

— Doctorul nu știe că Johnny are o sensibilitate la plămîni, insistă Tabitha.

— Dar eu știu ; și sînt cinci ani de cînd n-a mai avut nici un necaz, nici măcar o bronșită.

Amîndouă femeile sînt încordate și irascibile. Fiecare se teme de armele celeilalte. În următoarea noapte temperatura lui John începe să crească. Se trimite în grabă după doctor, care clatină din cap.

— Pneumonie ; de asta m-am temut.

Tabitha cere un specialist, infirmiere, oxigen.

Kit nu vrea să admită că soțul ei e pe moarte ; și chiar cînd îl vede mort mai susține timp de cîteva minute că e doar în comă și poate fi readus la viață. Apoi izbucnește mînioasă împotriva doctorului local :

— Nu v-ați dat seama de gravitatea cazului ; soțul meu a fost un om deosebit și acum viața i s-a curmat în mod inadmisibil.

E furioasă toată ziua, în timp ce Tabitha se ocupă de aranjarea funeraliilor. Kit insistă să fie înmormîntat în cimitirul local unde se află și alte multe pietre funerare în memoria alpiniștilor care și-au pierdut viața în munți.

— John ar fi de acord să odihnească aici ; a iubit munții

Tabitha tace, nu din simpatie pentru Kit ci din considerație față de văduvă.

— Sînt unii care cred că eu îl sileam să vină, declară Kit cu răceală ; dar nu e adevărat. Îi plăcea alpinismul ; zicea că-l mai scoate din cărțile lui și că-i dă idei...

— John a avut întotdeauna idei din belșug, în schimb n-a fost niciodată prea rezistent.

— Vrei să spui că eu l-am omorît ?

— Bineînțeles că nu : dar arăta atît de istovit în ultimii ani. Nu cred că Urrsley-ul a fost ceea ce-i trebuia lui.

— Dar știi bine cît de mult îi plăcea la Urrsley ; e un oraș unde se întîmplă în permanență cîte ceva... evenimente atît de interesante.

— Păcat că s-a văzut așa de rar cu prietenii lui. Pe el nu l-a interesat niciodată politica.

— Doar nu vrei să spui că eu l-am ținut departe de prietenii lui ?

În ciuda hotărîrilor luate, Tabitha nu-i dă nici un răspuns. Consideră că Kit ar trebui să recunoască un fapt atît de incontestabil. Dar cealaltă ripostează :

— Zău, știi, era un canon să-l conving pe John să se vadă cu cineva. Trebuia să insist mult să vină chiar și la petrecerile din casa noastră. Am fost întotdeauna de părere că dacă John s-ar fi dus la Oxford sau Cambridge s-ar fi rupt total de viață.

Tabitha observă că proaspăta văduvă a și început să-și formeze despre sine o imagine de soție înțeleaptă și dreaptă, avînd grijă de un erudit dificil, ale cărui talente, cîte ar fi fost, s-ar fi irosit fără priceperea ei de a-l dirija ; și vicleșugul — fie chiar și inconștient — al acestei născociri, o înfurie peste măsură pe Tabitha. Pulsul i se accelerează. Ar vrea să spună : „Femeie infamă ce ești ! N-ai înțeles sau n-ai prețuit niciodată un bărbat mult prea bun pentru tine". Dar își dă seama că ar fi sortită eșecului orice tentativă de a o face pe Kit să priceapă un adevăr care ar putea vătăma o conștiință șubredă și, cu un mare efort de voință, rămîne tăcută. Totuși, însăși tăcerea ei o face pe femeia mai tînără să pălească aproape la fel de tare pe cît e Tabitha de aprinsă la față. Se despart brusc ca la o scurtcircuitare electrică.

La funeralii asistă nu numai Bonser și Nancy, o delegație a studenților, a alpiniștilor locali, a reprezentanților colegiului, dar și o mulțime imensă, atrasă de vestea accidentului.

Mulți sînt vizitatori veniți cu atobuzul din orașe mai depărtate sau din localitățile de pe coastă, cea mai mare parte aparținînd speciei de vilegiaturiști care atunci cînd nu sînt distrați de ceva în mișcare — cinematograf, plimbare cu autobuzul — se simt îngrozitor de plictisiți, chiar nenorociți. Pentru ei înmormîntarea e o distracție căzută din cer. Mișună printre mormintele micului cimitir, dărîmă o porțiune din zid, calcă în picioare iarba, strivesc florile și sporovăiesc într-una cu glas tare în tot timpul serviciului divin. Se aud strigăte.

— Vino-ncoa, Jimmy.

— Uff, eu nu văd nimic.

— Ce face acu' ?

— Cine-i ?

— Habar n-am.

Un autobuz mare, cu inscripția *Excursii de vacanță*, se oprește în șosea la vreo zece metri de mormînt pentru ca pasagerii să poată privi ; uruitul neîntrerupt al motorului îl silește pe firavul și vîrstnicul vicar să ridice vocea. Dar zgomotul motorului se acordă mai bine cu slujba decît larma mulțimii. Dă o notă formală și monotonă. Pare să repete : „Grăbiți-vă ! Grăbiți-vă ! Nu e timp de pierdut !"

Kit, cu ochii roșii și umflați, stă lîngă mormînt și în mod vizibil se stăpînește. Își azvîrle capul pe spate parcă înfruntînd ceremonia cu hotărîrea de a nu mai admite să i se stoarcă vreo lacrimă. Nancy privește în pămînt cu o mină posomorîtă, parcă ofensată de acest nou atac asupra simțămintelor ei, și împreună cu Bonser, de care se ține lipită, formează un duo care stîrnește compasiunea asistenței. Într-adevăr, stînd pe marginea mormîntului, cu jobenul într-o mînă și cu cealaltă sprijinită pe umărul fetei, pe care îl mîngîie cu o afecțiune vrednică de orice scenă de teatru, Bonser emoționează pe toți excursioniștii aflați destul de aproape ca să-l poată admira.

— Îl vezi pe domnu' ăla cu fetița ? Trebuie să fie bunicu' ; se vede bine cum se stăpînește.

De cealaltă parte a lui Bonser, Tabitha privește țintă în groapă și simte o disperare plină de mînie. Cînd și cînd ridică ochii și se uită furioasă spre autobuz, gest care îi amuză dar îi și irită pe unii dintre pasageri.

— De ce să nu ne uităm și noi ? Ce rău facem ? O categorisesc drept o bătrînă doamnă ridicolă, plină de prejudecăți de clasă.

Mînia Tabithei e îndreptată nu numai împotriva mulțimii, împotriva autobuzului, și a lui Kit, dar și împotriva a ceva mult mai vast și mai nedefinit ; împotriva unei nedreptăți fundamentale care îi pune pe cei buni, pe cei înțelepți, pe cei blînzi — din chiar cauza bunătății lor — la cheremul celor ticăloși sau doar proști. „Nu e drept", simte ea. Iar simțămîntul e atît de intens încît aproape că nu-l poate suporta.

Își găsește consolare doar în durerea lui Nancy. „În definitiv, își spune în sinea ei, copilul și-a apreciat tatăl, deși nu-și dă seama cît s-a irosit trăind în Urrsley." Și pretinde ca Nancy să vină să stea cu ea după înmormîntare.

Dar Kit dezaprobă modul în care fata îşi manifestă durerea, atît de morbid şi nepotrivit pentru un copil. Îi displac toate toanele lui Nancy din ultima vreme şi-şi spune că fata a ajuns la vîrsta ingrată. Refuză invitaţia Tabithei şi o duce pe Nancy mai întîi la Cheltenham şi apoi la Londra. Lichidează apartamentul din Urrsley şi se mută şi ea la Londra, unde, după cum descoperă Tabitha, abia acum, Rodwell intenţionează ca la viitoarele alegeri să candideze pentru o circumscripţie electorală.

La venirea iernii, Nancy e expediată la un internat departe în nord şi cînd Tabitha pretinde ca fata să-şi petreacă o parte din vacanţă cu bunicii ei, i se răspunde în scris că : „Nu cred că Freemasons' e un loc indicat pentru Nan. Este şi aşa mult prea înclinată să privească viaţa drept un şir nesfîrşit de distracţii ; şi să mă scuzaţi că o spun dar bunicul ei nu este omul potrivit s-o descurajeze în această privinţă".

Iar scrisorile Tabithei către nepoata ei rămîn fără răspuns.

105

ACUM TABITHA, CUPRINSĂ din nou de neastîmpăr, începe să apară mai des în hotel. Lasă în grija destoinicei Gladys aprovizionarea şi barul, dar ea supraveghează curăţenia şi servitorii. Concediază pe loc o femeie cu ziua, dacă lasă vreo urmă de perie pe parchet sau o slujnică, dacă uită să şteargă praful sus pe vreun dulap.

Şi treptat, după cum se întîmplă în astfel de cazuri — asemeni unui imperiu puternic, animat de idealuri, care impune ordine, bună conduită, dreptate, atunci cînd pune stăpînire peste barbari — la fel şi Tabitha îşi extinde domeniul. Vizitatorii tresar uluiţi la apariţia neaşteptată a unei femei slăbuţe şi scunde, cu părul alb pieptănat în sus, cu faţă vulpină, foarte zbîrcită şi cu o expresie cruntă, care trece în goană prin încăperi şi care se năpusteşte dintr-o dată asupra vreunei tinere perechi :

— N-aveţi voie să dansaţi în birou.

— Cine dumnezeu mai e și asta ? se miră cîte cineva. Coana Grundy* în carne și oase.

— Asta-i doamna Bonser în persoană ; e un fel de teroare.

Tabitha reapare parcă ar căuta ceva și-i face semn unui chelner. Expresia lui în timp ce aleargă la ordinele ei e grăitoare pentru prestigiul de care se bucură Tabitha. Îi spune cu o voce domolă dar pătrunzătoare :

— Biroul e numai pentru cei ce locuiesc în hotel ; să nu-i mai lași pe dînșii să pătrundă aici altă dată.

Chelnerii rînjesc unii la alții — dar numai cînd Tabitha e la distanță de ei.

O tînără femeie rostește :

— Ce mai fosilă ! Rămasă de pe vremea reginei Victoria.

De fapt, recenta severitate a Tabithei nu e de tip victorian. Este aceea a unei femei trecute de șaizeci de ani care urăște lumea dar nu e încă învinsă de ea ; care mai are curajul mîniei. Toate gîndurile și faptele ei sînt marcate de această revoltă, de această mînie. Cînd în anul următor Rodwell e ales în parlament, cînd apoi, trei luni mai tîrziu, află că s-a căsătorit cu Kit, își spune în sinea ei : „Desigur ; exact ce mă așteptam să se întîmple. Rodwell se numără printre cei abili care înoată în sensul curentului și așa, bineînțeles, obțin tot ce-și doresc, nu ca bietul John care și-a irosit viața și a murit de inimă rea".

Cînd se duce la biserică, urmărește slujba cu o ureche critică. Despre un preot care în predica sa se referă la îndurarea lui dumnezeu față de păcătoși, gîndește : „Da, toate bune și frumoase, dar de ce nu spune adevărul ?" Ori pentru ea adevărul este că păcătoșii nu țin deloc să se căiască, și că în lume domnește răul.

Încearcă o amară satisfacție citind în ziare cum pretutindeni în lume copiii sînt îndopați cu propagandă politică și îndemnați să urască ; cum tinerii sînt instruiți să lupte pentru vreo cauză naționalistă, cum Germania, Italia, Spa-

* Personaj din piesa *Speed the Plough* (1798) a dramaturgului englez Thomas Morton (1764—1838) — întruchipare a îngustimii de minte și convenționalismului.

nia sînt conduse de niște mardeiași. Și, plimbîndu-se prin grădină, îmbrăcată în rochia ei neagră, uitîndu-se cu atenție după melci, reflectează : „La ce te poți aștepta într-o lume unde tipi ca Rodwell devin oameni însemnați ? Dar și cînd s-o alege praful de toate ! Atunci o să vedeți ! O să simțiți atunci ce înseamnă o judecată. O să aflați atunci că dumnezeu nu poate fi înfruntat."

Într-o zi o dojenește aspru pe Gladys pentru că se fardează. Blajina Gladys, care a îndurat timp de opt ani despotismul Tabithei, răspunde blînd că acum toate femeile se rujează.

— Te simți ciudat fără ruj.

— Nu mă interesează ce faci în afară, dar nu permit așa ceva aici în hotel.

Fața lată, palidă a lui Gladys, cu pomeți proeminenți și ochi negri, arborează expresia unei vaci bătute. Dar continuă să se dea cu ruj pe buze. E o femeie complezentă atîta timp cît se poate distra în particular, dar nu poate suporta să nu arate atrăgător. Tabitha îi dă preaviz și brusc Gladys devine impertinentă.

— Scuzați-mă, doamnă Bonser, dar eu nu sînt servitoarea dumneavoastră ; colonelul e stăpînul meu.

— Eu te-am angajat.

— Duceți-vă la el și-o să vedeți ce părere are despre asta. Și furioasă din cauza nedreptăților îndurate, femeia izbucnește : Duceți-vă și întrebați-l. Cred că e la fel de sătul de toanele dumneavoastră ca și mine.

Tabitha se duce să-l caute pe Bonser în colțul lui favorit din holul hotelului. Din fericire e de dimineață și e singur.

— I-am dat preaviz lui Gladys Hope, dar zice că nu acceptă decît dacă vine de la tine.

— Preaviz lui Gladys Hope ? Nici să nu te gîndești.

— Dacă nu pleacă ea, plec eu.

— Ce înseamnă asta ? Mă amenințI ? Doamne, Tibby, ți-o faci cu mîna ta !

— Și-o să plece chiar azi. N-o mai suport aici nici o oră în plus.

Bonser sare în sus.

— Foarte bine. În ce mă privește, n-ai decît să pleci. Se năpustește afară din încăpere.

Dar peste douăzeci de minute se întoarce ; și acum nu mai pomenește o vorbă în legătură cu plecarea Tabithei. Egoismul lui, instinctul îi spun că nu se poate descurca fără Tabitha. De ani de zile nu s-a mai ocupat de nimic, n-a acordat măcar un gînd treburilor administrative. Chiar și la Belvedere, unde acum se duce arareori în vizită, lasă totul în grija lui Teri, și doar bombăne la furtișagurile acestuia. Bonser e bogat și nu-l mai interesează să strîngă avere. Plăcerea lui e să cheltuiască banii, la jocuri de noroc și cu femeile. Apelează la Tabitha :

— Dar bine, Păpușo, ce-i cu toată povestea asta ? Ce s-a întîmplat ? Ce-a făcut biata fată ? Știu că s-a purtat întotdeauna frumos cu tine.

— N-am de gînd să tolerez o nouă Spring la Freemasons'.

— Ce vrei să spui ?

— Doar știi foarte bine că te duci la ea în cameră ; asta ține de ani de zile. Nu mă interesează ce faci la Belvedere, dar aici nu admit așa ceva.

Bonser începe să urle.

— E o minciună, gelozia ta bolnăvicioasă e de vină. Niciodată n-ai avut încredere în mine. Foarte bine, Gladys o să plece. Dar am să plec și eu. Da, o iau din loc. N-am să rămîn unde nu sînt dorit.

— Foarte bine, Dick ; dar Hope va pleca chiar acum.

Spre propria-i uimire, Gladys Hope e dată afară. Pleacă demnă, informînd însă personalul hotelului că : „Bătrîna căței își închipuie că ea e șefa, dar o să se convingă de contrariul. O să vedem noi cine rîde la urmă".

Cînd Bonser se mută în aceeași după-amiază într-un hotel din Urrsley, și e văzut pe stradă cu Gladys, cînd se află că a instalat-o într-un apartament scump, oamenii socotesc că într-adevăr Gladys e cea care rîde la urmă. Dar pînă în două săptămîni omul se întoarce la Freemasons'. Vine la Tabitha gemînd, văitîndu-se de indigestie.

— Am fost otrăvit cu vreo porcărie de mîncare.

Așa se văicărește de obicei după vreun chef. Decade vertiginos, nu numai fizic dar și ca intelect. Nu e în stare să suporte nici cea mai mică durere sau jenă, și stă îmbufnat de cîte ori e mahmur.

— Ai băut prea mult, îi spune Tabitha, şi te-ai văzut prea mult cu femeia aia.

— Ce femeie ? Ce vrei să insinuiezi ? Totdeauna ai avut capul plin de gărgăunii geloziei, zău aşa ! Am fost invitat la bătrînu' consilier Brown ; are o blestemată de bucătăreasă care m-a otrăvit. Dar mult îţi pasă ţie...

— Eşti cam gălbejit la faţă, într-adevăr. Am să-ţi aduc nişte calomel, îţi face întotdeauna bine — asta, bineînţeles dacă intenţionezi să rămîi aici peste noapte.

— Termină cu prostiile ! Auzi, să rămîn ! Nu are voie omu' să rămînă în propria lui casă ?

— Foarte bine. Am să-i spun lui Dorothy să-ţi facă patul în salon.

— Cum adică, în salon ? Faci pe deşteapta ? Uite ce, Păpuşo, las-o baltă. Nu ţine. Şi apoi devine patetic ; se trîntește pe o canapea. Vine omu' acasă aproape pe moarte şi tot ce-ţi trece ţie prin cap e să-ţi verşi veninul pe el.

— Bine, Dick, dar am crezut că s-ar putea să preferi salonul.

— Pentru ce crezi că m-am întors ? Vai, Păpuşo, de cît timp sîntem căsătoriţi ? Sîntem prea bătrîni ca să ne mai prostim.

Şi noaptea o ia în braţe, o sărută tandru, o asigură că o iartă.

— Eşti dificilă, Păpuşo ; ştii bine că nu toată lumea te înghite. Dar ai ceva care pe mine mă cîştigă de fiecare dată ; da, ai pus stăpînire pe mine. Şi apoi se plînge că-l supără inima şi o trimite să-i aducă un strop de brandy. Pe cinstea mea, Tibby, trebuie să recunosc că eşti o micuţă infirmieră de mîna-ntîi.

Amîndoi simt că în relaţiile lor s-a produs o mutaţie ; că acum Tabitha, prin simplă tărie de caracter, a devenit stăpîna în casă. Dar pentru Tabitha nu înseamnă altceva decît şi mai multă muncă. Îl instalează pe Bonser în patul ei, îl îngrijeşte — din datorie — şi e prea mîndră ca să profite de puterea ei chiar şi numai pentru a-l ţine de rău că a devenit o pacoste. Şi e într-adevăr o mare pacoste, nu numai din cauza băuturii, dar adesea şi din răutate. Fiindcă nu-i place să fie dependent, încearcă să se impună prin cîte o brutalitate.

Soţul şi soţia sînt înlănţuiţi prin legături care, asemeni plantelor agăţătoare de pe zidurile vechi, pe măsură ce cresc capătă o greutate tot mai mare şi lasă urme tot mai adînci.

106

ÎNTR-O SEARĂ DE PRIMĂVARĂ a anului 1938 un grup de tineri veniţi din Londra, după ce băuseră mai multe pahare la bar, joacă gajuri pe coridorul camerelor de dormit din hotel. O iau peste picior pe o tînără cameristă care încearcă să-i potolească. Bonser, care se întorsese băut din Urrsley şi era într-o stare de profundă indispoziţie, n-are chef să intervină. Îi face semn fetei să plece.

— Lasă-i în plata domnului de măgari ! De ce să te pui la mintea lor ?

Tabitha, chemată din salonaşul ei din Barn House, trece în hotel prin uşa de comunicare privată şi dă peste un tînăr în haine de seară luptîndu-se cu o fată. Fata hohoteşte de rîs dar şi ţipă că îi rupe rochia.

— Scuzaţi-mă, zice Tabitha, coridorul acesta e interzis.

Tînărul, uluit de această admonestare, e pe punctul să riposteze insolent, cînd Tabitha adaugă în şoaptă :

— Trebuie să plecaţi ; îmi pare rău. Da, mă tem că trebuie să plecaţi cu toţii.

Deodată o altă persoană din grup, o tînără femeie, se apropie de ea şi exclamă :

— Bunico ! Apoi, zîmbind cu toată gura, îi întinde mîna. Nici nu mă mai recunoşti. Sînt Nan.

Tabitha e tulburată. Se holbează cu o expresie plină de îndoială. Are în faţa ochilor o fată mărunţică, durdulie, cu faţă lată de pisică, cu nas cîrn, gura mare, ochi mici albaştri şi păr castaniu închis. E pudrată, rujată, vopsită, cu ochii făcuţi, gura roşie ca o rană, şi părul — părul cel puţin, e des şi lucios — minuţios cîrlionţat ca al unui manechin de coafor. Seamănă perfect cu oricare din acele tinere prostituate care, la şaisprezece sau şaptesprezece ani, se vîntură în sus şi-n jos de-a lungul şoselei principale spre Londra aşteptînd să le ia vreun bărbat cu maşina.

— Nancy ! articulează în sfîrşit Tabitha. O lasă să-i strîngă mîna şi primeşte o sărutare afectuoasă. Fata rîde de perplexitatea Tabithei şi rîsul ei, dezvăluind dinţi sănătoşi, îi încreţeşte nasul şi-i face ochii să dispară aproape cu totul. E un rîs încîntat, sincer, şi-i provoacă Tabithei o ciudată stare de durere şi emoţie.

— Am venit să te văd, zice fata, numai că am cam întîrziat şi bărbaţii ăştia sînt nişte idioţi.

Restul celor din grup, inclusiv cei doi care se hîrjoneau, le înconjoară acum pe Tabitha şi pe Nancy cu expresii încordate de curiozitate, ca nişte oameni de ştiinţă urmărind un experiment îndrăzneţ. Fără îndoială, discutaseră cu Nancy acest plan de a înfrunta scorpia.

Deodată, conştientă de a fi obiectul acestei curiozităţi, Tabitha se stăpîneşte şi rosteşte acru :

— Hai, vino înăuntru. Dar prietenii tăi trebuie să coboare la parter.

Imediat Nancy face un semn poruncitor cu mîna.

— Plecaţi de-aici, idioţilor ; valea ! şi izgoneşte grupul spre scări. Apoi, surîzătoare, debordînd de încredere în sine, o urmează pe Tabitha spre camera ei şi acolo o ia de mînă. Scumpa me. bunicuţă, nu-mi vine să cred... şi nu m-ai recunoscut ! Uite-l şi pe bunicu'. Dumnezeule !

L-a zărit pe Bonser prăbuşit în fotoliul său, zgîindu-se la ea cu o uimire stupidă. Aleargă la el, îl sărută pe frunte şi exclamă :

— Exact aşa cum mi-l aminteam. Apoi se uită la Tabitha şi zîmbeşte cu acea privire piezişe care, la femei, echivalează cu a face cu ochiul şi, întocmai ca acel semn, creează o complicitate. Pare să declare : „Ce figură e ; un copil mare !"

Tabitha nu acceptă această complicitate, atît de nerespectuoasă faţă de Bonser. Întreabă pe un ton sardonic :

— Şi de unde vii, mă rog ?

— Păi ştii, din oraş, de-acasă. Avem un apartament în Westminster.

— Şi mama ta ştie despre această vizită ?

— Oh, mama..., fata îşi încreţeşte nasul, e în America pentru comitetul ei sau aşa ceva. Iar cu Tom sînt destul de prietenă... nu se amestecă. Ştie, oricum, că n-ar ajuta la nimic.

— Cîți ani ai ? mormăie Bonser. Nu poți să ai mai mult de șaptesprezece ani. Se ridică anevoie și rămîne așa clătinîndu-se pe picioare în preajma celor două femei. Întinde un deget gros :

— Și-ți vopsești fața în halul ăsta ? e dezgustător.

— Păi, vezi, bunicule, chestia e că am o față atît de șuie că trebuie s-o dreg cumva.

— Să te sulemenești ca o cocotă.

Din nou Nancy îi adresează un zîmbet Tabithei. Zice :

— Îmi pare rău, bunicule. Te șochează chiar atît de tare ?

Se poate observa cît e de indiferentă față de dezaprobarea lui. Îl socotește un caraghios bătrîn, un retrograd.

Și deodată aude muzica.

— Doamne, ce-o să zică Billy ? Trebuie să mă duc să dansez.

— Ești logodită cu Billy ?

— Cu Billy ? Oh, nu. Mă folosesc de el, asta-i tot, fiindcă are mașină. Și-și ia zborul. Tabitha și Bonser o aud spunînd pe coridor, în timp ce deschide ușa de comunicație spre hotel : Dumnezeule, m-ai așteptat tot timpul ăsta ? Păi, ce să-ți fac dacă ești atît de idiot !

— Întotdeauna am spus că o să ajungă o stricată, declară Bonser.

Tabitha e de acord cu el. Totuși rămîne perplexă, aidoma celui care, după ce a prezis o catastrofă — incendiu sau accident de tren — se trezește brusc în fața faptului împlinit și rămîne înlemnit de realitatea, de forța brutală a materializării lui.

E bucuroasă că fata pleacă fără să-și mai ia la revedere. Și trei luni mai tîrziu cînd bătrîna Dorothy îi spune că domnișoara Nancy se află în bar, prima ei reacție e de iritare ca și cînd ar fi fost deranjată. Replică scurt :

— Dacă are nevoie de mine n-are decît să vină să mă vadă.

Dar Nancy se grăbește s-o caute și să-i prezinte un tînăr înalt, serios și palid, cu numele de Godfrey Fraser, care a adus-o la Freemasons' cu o mică mașină veche. După ce l-a prezentat, îl trimite imediat să-i aducă geanta, și îl scuză :

— Nu-l lua în seamă, bunico, nu e în stare să lege două vorbe. E îngrozitor de încet, dar, în fond, foarte inteligent ; şi a avut de curînd T.B.C., bietul prăpădit. I-ar face bine puţin aer de ţară. Mă întreb dacă n-ai putea să ne găzduieşti pe-aici pentru week-end.

— Cine e tînărul ? Eşti logodită cu el ?

— Doamne sfinte, nu ! Dar mă folosesc foarte mult de maşina lui — dacă se poate chema o maşină. Nenorocitu' e tare, tare sărac. Nu contează unde îl găzduieşti, bunico ; ar dormi bucuros pe tejgheaua barului sau sub chiuvetă.

Chiar numai în trei luni fata s-a schimbat. E mai puţin exuberantă, mai simplu îmbrăcată, mai reţinută. Pare maturizată şi-şi dă aere de persoană vag plictisită de viaţă. La ceai, în salonul Tabithei, vorbeşte despre sine timp de două ore ca despre o fiinţă deziluzionată. Spune că se plictisise de şcoală, care i s-a părut stupidă dar se plictiseşte şi acasă, unde mama ei se ceartă mereu cu ea, în schimb pe Tom Rodwell îl învîrte pe degete ; o plictisesc în mod deosebit toate orchestrele de dans din Londra şi toţi tinerii care o însoţesc, caracterizaţi printr-un singur cuvînt : idioţi.

Tînărul domn Fraser a fost expediat după diverse comisioane, să cureţe bujiile, să găsească un ac de siguranţă care, zice Nancy, trebuie să fie în maşină. Îi explică Tabithei :

— Asta o să-l facă fericit în următoarea jumătate de oră ; n-avem nevoie de el aici, nu ?

— Pare un tînăr prea drăguţ ca să fie tratat aşa de rău.

— Pe Godfrey nu-l deranjează ; sărmanului idiot îi place să fie exploatat.

— Iar tu profiţi de cumsecădenia lui.

Fata o priveşte pe Tabitha cu uimire amuzată văzînd cît de demodată îndrăzneşte să fie bătrîna doamnă. Apoi zice :

— Ştiu că Godfrey e un scump ; s-ar putea chiar să mă mărit cu el într-o zi. Ar fi un pas fără riscuri, nu crezi ? Dar n-am de gînd să mă înham la jug înainte de a mă distra pe săturate.

Şi cînd, o jumătate de oră mai tîrziu, se ridică să plece, o îmbrăţişează pe Tabitha cu afecţiune, o priveşte în ochi şi zice:

— Ţi-am făcut o impresie teribil de proastă. Nu-i aşa? Da, da, cred că sînt îngrozitoare.

— Şi mult ce-ţi pasă dacă mi-ai făcut o impresie proastă sau nu.

— Oh, ba da, pe sănătatea mea. Bănuiesc că nu poţi să-mi împrumuţi vreo două lire pînă săptămîna viitoare. Ştii, am cam contat c-o să putem sta aici. Desigur, a fost o mare prostie din partea mea că nu ţi-am scris să te anunţ că venim.

Tabitha îi împrumută două lire şi-i spune :

— Nu-l considera un împrumut dacă nu intenţionezi să-mi restitui banii.

Nancy protestează :

— Dar bineînţeles, draga mea, bineînţeles că am să ţi-i dau înapoi. Chiar luni am să-ţi trimit un mandat poştal.

Din nou Tabitha se simte uşurată la gîndul că n-o s-o mai vadă niciodată înaintea ochilor pe această fiinţă. O mîhneşte profund constatarea că o fată tînără poate fi atît de imperturbabilă în egoismul ei, atît de lipsită de simţ moral. Reflectează : „E limpede că-şi pregăteşte necazurile cu mîna ei". Totuşi încearcă un sentiment de tulburare, de apăsare. Şi cînd nu primeşte nici un mandat poştal, îşi zice : „Asta înseamnă că n-o să mai vină... în definitiv cu atît mai bine. Nu face decît să-l indispună pe Dick".

Într-adevăr Nancy nu mai reapare la Freemasons' timp de cinci luni. Apoi, într-o seară de vară, tîrziu, îşi face din nou apariţia însoţită de un tînăr înalt, blond, adus de spate, cu o comportare apatică dar politicoasă, ca un om blazat de viaţa de societate, totuşi gata oricînd s-o savureze. Îl cheamă Scott. Nancy îi zice Louis, sau Lu, şi-l manevrează cum i-a manevrat şi pe ceilalţi, dar cu o autoritate mai deliberată. Acum e foarte elegant îmbrăcată, şi felul ei arogant de a fi a devenit mai puţin afectat. E poate mai mulţumită de sine, şi aerele ei au o notă de autenticitate.

Îi explică Tabithei că Lu Scott e ofiţer de aviaţie.

— Mă tem că e cam încrezut ; îl ţin doar pentru dans.

Nu pomeneşte un cuvînt despre cele două lire, dar cere camere.

Tabitha exclamă :

— La ora unsprezece noaptea ! şi gîndeşte în sinea ei: „Ce şantaj !"

— Oh, ştiam eu că nu sînt şanse, bunico. Dar am întrebat peste tot pe drum venind încoace dar pretutindeni pare să fie plin.

— Eram ultima şansă.

— N-am vrut să te deranjez. Nu face nimic, o să ne ghemuim cumva în maşină, nu-i aşa, Louis ?

— Tu ai putea dormi în vestiar, zice Tabitha, dacă Louis s-ar mulţumi cu mansarda. Avem sus o cameră de serviciu goală.

— Oh, dar ar fi grozav. Şi cei doi sînt conduşi fiecare în camerele lor.

Întinsă în patul ei, Tabitha o aude pe Nancy alături fredonînd, umblînd la un sertar, apoi urcîndu-se în pat. Peste vreo oră, patul scîrţîie din nou şi uşa spre coridor se aude deschizîndu-se cu multă grijă.

Tabitha, între vis şi trezie, e surprinsă de această precauţie şi, şi mai surprinsă, auzind treptele spre mansardă troznind. Acum stă cu urechile ciulite ; şi i se pare că cineva parcurge cu paşi uşori coridorul de la mansardă, că o uşă e deschisă şi apoi închisă.

„Astea sînt doar închipuiri." Dar după vreo douăzeci de minute se strecoară afară din pat. Vocea morocănoasă a lui Bonser întreabă :

— Ce te tot zvîrcoleşti acolo ? De ce nu poţi sta liniştită ? Na, acum m-ai trezit.

— Sînt nedumerită ; mi s-a părut c-am auzit-o pe Nancy urcînd la mansardă.

— Şi ce dacă ? Ţi-am spus că-i o stricată.

— Vai, Dick, nu pot să cred una ca asta. Chiar la noi în casă !

— Ce te-i fi perpelind atîta în toiul nopţii ? Ştii la fel de bine ca şi mine ce-i poate pielea. Gîndeşte-te cum a fost crescută : fără credinţă, fără reguli de conduită, fără un cămin ca lumea, cu o întrunire publică drept mamă şi

fără pic de respect față de nimeni. Păi, ai văzut cum s-a purtat cu mine atunci cînd a venit prima dată ; a rîs pur și simplu de mine, propriul ei bunic. Și-și rîde și de tine, să nu-ți închipui altceva. Nu te mai gîndi la ea, pentru numele lui dumnezeu, și vino la culcare. Mîine o dăm pe ușă afară.

În cele din urmă Tabitha se întinde în pat pentru a-i face pe plac lui Bonser dar somnul e atît de departe de ea încît pînă și a sta nemișcată e un adevărat chin. Toate simțurile ei sînt ca într-un clocot ; rațiunea o sfătuiește : „Nu merită să te sinchisești, fata nu face două parale". Dar își încordează auzul pentru a prinde cel mai mic sunet din vestiar.

O oră mai tîrziu se furișează din pat și iese pe coridor; ușa de la vestiar stă crăpată și Tabitha o deschide de tot. Înăuntru patul e gol. Dar Bonser se agită și mormăie. Îi lipsește căldura ei și Tabitha se grăbește să se strecoare înapoi în pat lîngă el.

— Fir-ar al naibii să fie, ce mai e iar ? Mă ții treaz toată noaptea. Cum crezi că pot să-mi mai văd mîine de treburi ?

Pe Tabitha o apucă dintr-o dată pofta să rîdă. Tensiunea dinăuntrul ei, tulbure, chinuitoare, caută o ieșire ; și așa deodată simte că toată situația are ceva comic, ceva pentru care rîsul e singurul remediu potrivit. Dar totodată propriul ei impuls o scandalizează. Și-l înfrînează cu mînie. „Nu, e prea odios, e prea oribil, Dick are dreptate, trebuie să-i spunem că n-o mai putem primi aici niciodată."

De dimineață, la micul dejun, rămîne cu totul uluită de sărutarea pe care i-o dă Nancy, de buna ei dispoziție, de politețea distinsă a tînărului, în timp ce sorbindu-și meditativ cafeaua discută aspectul etic al bombardamentelor. E oare corect să fie bombardate obiective civile ?

— Dacă asta pune r-repede capăt unui război, murmură el cu ușoara lui poticneală, ar putea s-salva alte vieți ; dar p-pare ceva cu totul c-condamnabil să ucizi femei și copii nevinovați. E extrem de încurcat de această dilemă. Iar Tabitha se uită lung la Nancy cu uimire indignată. „Nu pot să cred... nu e cu putință să fi făcut așa ceva."

Perechea pleacă exprimînd multe mulţumiri şi, văzînd-o pe Nancy cum face semne de adio de la fereastra maşinii, cu buzele ei purpurii întredeschise într-un zîmbet de satisfacţie, Tabitha nu mai are nici o îndoială. „Sigur că a fost la el ; n-o duce mintea mai mult. Şi n-a împlinit nici măcar optsprezece ani... un copil !"

107

DAR ACUM NANCY ÎNCEPE s-o obsedeze. Prin acea mişcare furtivă pe întuneric, prin vizita aceea nocturnă făcută, cu îndrăzneală şi fără ruşine, iubitului ei, fata s-a furişat în subconştientul Tabithei. Nu poate s-o uite nici o clipă.

„Dar ce-aş putea face eu ? Îşi bate joc de concepţiile mele."

Cu toate acestea e covîrşită de nelinişte, de un sentiment de vinovăţie atît de intens din cauza inerţiei de care dă dovadă încît peste două zile se duce s-o caute pe Nancy la ea acasă.

Dar fata nu e acasă, iar Kit Rodwell, pe punctul de a o scoate la plimbare în cărucior pe fiica ei mai mică, o primeşte pe Tabitha cu nerăbdare.

— N-am văzut-o pe Nan de trei zile ; am crezut că e la dumneata.

— A plecat de la noi duminică seara. Era împreună cu un tînăr pe care-l cheamă Louis, şi eram cam îngrijorată.

— Nu trebuie să mă întrebi pe mine despre tinerii lui Nan ; pare să aibă cu zecile, unul mai neisprăvit ca altul.

— Bine, Kit, dar Nan e încă un copil ; nu e riscant ?

— Eu, zău, nu pot să răspund de purtarea lui Nan ; pare să nu aibă nici un fel de ataşament pentru căminul ei sau pentru mine sau Tom. Kit vorbeşte cu un dezgust încărcat de mînie. A slăbit şi a încărunţit. Pare mai bătrînă decît vîrsta pe care o are, mai puţin sigură pe sine în felul ei de a fi dar mai lipsită de răbdare. Nu se uită niciodată la persoana cu care vorbeşte ; îşi aţinteşte ochii

fie alături, fie deasupra, examinînd parcă o privelişte îndepărtată.

Brusc îi întoarce spatele Tabithei, deschide o uşă spre camera alăturată, biroul lui Rodwell, şi strigă :

— Să nu uiţi să-mi arăţi şi mie discursul.

— Nu mai e timp acum. Bărbatul iese din birou urmat de secretara lui, o tînără cu o claie de păr blond şi ochi mari albaştri, căreia îi vorbeşte grăbit despre programul zilei. Amîndoi o privesc neatent pe Kit cînd se porneşte să vorbească despre situaţia politică.

— Cum se pot aştepta ca Germania să renunţe la înarmare cînd guvernul ăsta al nostru nenorocit continuă să fabrice avioane ? E absolut evident că acest argument i se pare lui Kit atît de clar, atît de indiscutabil, încît îşi închipuie că ignorîndu-l, guvernul nu poate avea decît un mobil ascuns şi funest. E înfiorător. Bănuiesc că în spatele întregii afaceri se află fabricanţii de armament.

Tînăra secretară îşi întoarce ochii ei mari spre Rodwell cu o privire de compasiune. Într-adevăr Rodwell e vizibil plictisit. Ca membru al parlamentului cu vechime de cinci ani, a devenit totodată mai gras şi mai plin de importanţă. Aerul lui binevoitor este acum acela al unui politician care, simţindu-se la adăpostul cunoştinţelor dobîndite şi a experienţei în domeniu, îşi poate permite să fie condescendent faţă de fleacurile enunţate de diletanţi.

Tocmai ţinuse o cuvîntare în circumscripţia lui electorală, asigurîndu-şi alegătorii că nu există nici un pericol de război, cu o singură condiţie : să nu se întreprindă nimic care l-ar putea alarma pe Hitler.

— Nemţii sînt înspăimîntaţi ; se simt încercuiţi de duşmani şi noi trebuie să le dăm asigurări. Iată de ce politica de reînarmare e atît de greşită şi de primejdioasă. Dar acelaşi argument în gura nevestei lui îl face să-şi piardă răbdarea. A înghiţit prea multă politică de la Kit.

Faţă de Tabitha se arată prietenos şi voios.

— Nan ? Nu trebuie să vă faceţi gînduri pentru Nan; fetele astea tinere din ziua de azi ştiu cum să-şi poarte singure de grijă. Vorbeşte ca pentru public, publicul cu voturile ; şi urmat de secretara lui înţelegătoare şi devotată, se îndreaptă spre ieşire arborînd zîmbetul celui care se pricepe să iasă frumos din scenă.

Tabitha i se adresează din nou lui Kit.

— Dar, Kit, cineva ar trebui neapărat să stea de vorbă cu Nan ; e atît de tînără.

Kit e tot mai exasperată.

— N-ajută la nimic să vorbeşti cu Nan. N-a avut niciodată altă preocupare decît să se distreze, şi eu zău că nu pot să mă simt răspunzătoare pentru asta.

— Doar nu mă învinuieşti pe mine ?

— Oricum nu e vina mea. Şi femeia, incapabilă să mai suporte vreo clipă această discuţie absurdă, îşi ia copilul în braţe, o fetiţă grăsuţă, caraghios de leită cu taică-su, şi dispare cu ea într-o cameră din interiorul casei.

Tabitha pleacă înfuriată. „Nu e capabilă să fie mamă... şi auzi, să mă învinuiască pe mine pentru nesăbuinţele lui Nan ! Dar nu şi-ar recunoaşte niciodată nici o vină !"

Epuizată, disperată, se întoarce la Freemasons' unde găseşte o telegramă de la Nancy. „Poţi să-mi împrumuţi cinci lire ? Urgent !" şi-şi dă adresa la un mic hotel din Sussex.

„Probabil că e cu bărbatul ăla acolo", îşi zice Tabitha; şi-i telegrafiază : „Te rog explică".

Dar nu primeşte nici un răspuns timp de două zile ; şi apoi, o scrisoare de la un hotel particular din South Wales. „Scumpa mea bunică, sînt într-o mare încurcătură şi nu ştiu ce-am să mă fac dacă nu am imediat douăzeci de lire. N-aş apela la tine dacă aş cunoaşte pe altcineva care să aibă ceva bani. Dar să mi-i trimiţi numai dacă într-adevăr te poţi lipsi de aceşti bani. Am să ţi-i dau înapoi de îndată ce primesc următoarea pensie alimentară. Toată dragostea de la Nan."

Tabitha e revoltată. „Absolut tipic ! Ce poţi face cu o asemenea fiinţă ? Şi se pune prudentă la adăpost de orice obligaţie spunîndu-mi să nu-i trimit bani decît dacă asta nu mă deranjează cu nimic. Şi ce-o fi făcînd în Ţara Galilor ?"

Compune o scrisoare severă, cerînd explicaţii. Ce face ea acolo ? E cu Louis ? Pentru ce-i trebuie banii ?

Peste trei zile soseşte o telegramă. „Poţi să-mi expediezi telegrafic zece lire ? Foarte urgent. Strict ca împrumut. Răspunde imediat. Disperată. Nan."

Telegrama sosește în timp ce Tabitha e plecată după cumpărături în Urrsley. Nu află de ea pînă seara cînd constată că banii nu pot fi expediați la ora aceea. Acum o cuprinde panica. Cuvîntul *disperată* o înspăimîntă. Și-o închipuie pe Nancy azvîrlită în stradă, sau în închisoare. Nu-și găsește somnul ; iar Bonser o bodogănește.

— Stai locului odată. Ce dumnezeu ai în noaptea asta ?

— Nimic.

Dar Bonser, deși desconsideră simțămintele Tabithei, le percepe cu deosebită acuitate.

— Bănuiesc că te frămînți iar din cauza dezmățatei aleia mici.

— N-am deloc de gînd să mă frămînt pentru Nan după ce s-a purtat cum s-a purtat.

— Atunci, ce faci acum ? Doamne, voi bunicile întreceți orice închipuire. Fraiere fără pereche.

Tabitha își spune în sinea ei : „Cel puțin dac-ar merita să te frămînți pentru ea".

De dimineață trimite telegrafic cele zece lire. Și iarăși nu primește nici o confirmare, nici o veste timp de o lună ; pînă cînd într-o după-masă, întorcîndu-se tîrziu din oraș, o găsește pe fată în salonașul ei, întinsă pe cel mai confortabil fotoliu, fumînd o țigară.

— Așa, deci, ai venit, remarcă Tabitha cu răceală. Ai primit cumva acele zece lire ?

Nancy se ridică alene, o sărută pe Tabitha și rostește cu o voce absentă :

— Oh, da, doar ți-am spus.

— Nu mi-ai spus nimic. Nu știi oare că primirea banilor trebuie confirmată ? Puteau fi furați. Fără să mai vorbesc de o bună cuviință elementară.

— Oh, dar sînt sigură că am confirmat primirea. E limpede că fetii puțin îi pasă dacă a făcut-o sau nu. A uitat cu totul de bani. Tratează cu aceeași indiferență darul primit cu o lună în urmă precum și severitatea Tabithei. Le acceptă pe amîndouă ca fiind firești din partea unei bunici. Se lasă să cadă înapoi în fotoliu și zice ca pentru sine :

— Adevărul e că am luat o plasă.

— Ce vrea să însemne asta în limba engleză ?

— Louis m-a abandonat. Bineînţeles că mă aşteptam la aşa ceva. Ba nu, nu-i adevărat. M-a cam luat prin surprindere. Mă simt o caraghioasă.

— Dacă umbli cu bărbaţi trebuie să te aştepţi la astfel de lovituri.

— Dar zău, credeam că e topit după mine ; de ce, nu-mi prea dau bine seama. Fizicul nu e chiar punctul meu tare, nu ? Şi nu sînt nici grozav de deşteaptă.

— E păcat, fără îndoială, că n-ai învăţat mai serios la şcoală.

— Mie-mi spui ! Bănuiesc că nu se poate să rămîn aici peste noapte, nu-i aşa ?

— Măcar să-mi fi scris că ai de gînd să vii. Asta doar pentru a-i arăta fetei ce înseamnă a avea consideraţie şi a scrie. Dar înainte ca Nancy să se poată răzgîndi, spune :

— Mă duc să văd. Şi dă ordin să se pregătească un pat.

A doua zi Nancy întreabă dacă poate rămîne şi în timpul week-end-ului. Şi rămîne în continuare. E foarte deprimată ; din juvenila exuberanţă a anului precedent n-a mai rămas decît francheţea. Leneveşte, fumează cincizeci de ţigări pe zi şi slăbeşte. E nespus de dezordonată.

Tabitha o dojeneşte.

— Fumatul ăsta îţi face foarte rău ; o să-ţi strice tenul.

Iar Nancy răspunde cu răbdare absentă :

— Da, arăt îngrozitor, nu-i aşa ?

Nu mănîncă, şi Tabitha îi spune :

— Dacă nu mănînci o să te îmbolnăveşti şi asta n-o să ajute la nimic.

Iar fata răspunde :

— Oh, eu nu sînt niciodată bolnavă ; sînt grozav de rezistentă.

Bonser a plecat la Pynemouth. În ultima vreme, se zice, are necazuri cu domnişoara Spring, care pretinde mai mulţi bani decît e el dispus să-i dea acum cînd o întreţine şi pe Gladys Hope. Scrisorile primite de la Pynemouth şi prelungirea şederii lui Nancy, îl fac pe Bonser să plece foarte prost dispus.

Tabitha și Nancy, rămase singure, cinează împreună în salonașul întunecos al Tabithei și apoi se instalează în veranda care dă spre grădină. Fata, după o farfurie de supă doar, fumează țigară de la țigară. Tabitha, care cîrpește lenjeria casei, îi aruncă din cînd în cînd pe deasupra ochelarilor cîte o căutătură impacientată.

— Văd că ești tare abătută, rostește ea în cele din urmă. Nu poți continua în felul ăsta.

— Oh, de fapt nu sînt chiar amărîtă, bunico ; sînt doar sătulă pînă peste cap de mine însămi. Am fost așa de idioată. Și începe să vorbească despre familia ei și despre cît de tare a decepționat-o pe mama ei.

— Nu mi-o poate ierta că sînt o proștă, și că-l detest pe Tom, dar nu-l detest propriu-zis, mai degrabă îl disprețuiesc... e prea satisfăcut de propria-i persoană.

Afară e cald dar nu moleșitor. Aerul e rarefiat, și lumina verzuie a apusului împrumută ierbii și frunzelor tinere o tentă atît de strălucitoare încît pare nefirească și crudă. Păsările ciripesc cu acea bruscă animație dinaintea somnului. O mierlă care se pornise să cînte sus în vîrful ulmului imens din capătul grădinii se întrerupe brusc și-și ia zborul plonjînd pe sub o creangă îndoită. Domnește o atmosferă de intimitate și pace, proprie unei seri liniștite, de bună seamă datorită amurgului care estompează distanțele, și datorită unui anumit presentiment al orei de culcare.

Tabitha resimte atmosfera de intimitate din jur ca statornicită, parcă, și între ea și Nancy și asta îi face inima să-i bată mai repede. I se pare că e o seară deosebită cînd o să se întîmple ceva important .E plină de compasiune față de Nancy care — atît de tînără încă — a suferit o asemnea lovitură usturătoare, și dorește să-și exprime această compasiune. Totodată să profite de ocazie pentru a-i servi o lecție valoroasă care s-o ferească poate în viitor de lovituri asemănătoare.

— Desigur, cred că Tom e un băiat bun și eu, zău, n-am dreptul să disprețuiesc pe nimeni ; mă simt și așa destul de fără rost, cerul mi-e martor !

— Nu e bine să spui astfel de lucruri, exclamă Tabitha. Ai suferit o deziluzie ; dar viața e plină de deziluzii, și îi ține fetei o mică predică despre valoarea nefericirii.

Abia atunci cînd am început să fiu nefericită am descoperit ce poate să-ţi ofere religia.

Fata replică posomorîtă :

— Oh, nu e chiar aşa de grav ! De parcă Tabitha i-ar fi oferit un drog. Şi adaugă : O să-mi treacă. Îmi trebuie doar un pic de timp.

— Şi fumatul ăsta exagerat nu poate să-ţi facă bine la nervi.

— Nu, cred că nu. Întinde mîna ei rozalie încă de copil, după o nouă ţigară şi zice :

— Ştii, bunico, ceea ce vreau eu într-adevăr e o slujbă; ceva care să mă preocupe. Numai că vezi, nu prea ştiu ce-aş putea face. M-am gîndit să intru secretară la vreun scriitor sau ceva în genul ăsta, dar nu ştiu să bat la maşină.

— O secretară trebuie să scrie corect ortografic, declară Tabitha, şi să aibă oarecare metodă de lucru. Tabitha rupe aţa cu dinţii de parcă ar fi muşcat un duşman. E furioasă pe Nancy pentru că a refuzat religia ca leac pentru nefericirea ei.

— Dar ce m-am gîndit eu c-aş putea face... însă nu prea cred că o să fii de acord, nu-i aşa... ?

— Ce anume ?

— M-am gîndit c-aş putea da o mînă de ajutor aici la Barn House. Tu eşti atît de ocupată. Desigur n-aş pretinde nici o plată.

Această soluţie o încîntă cu atît mai mult pe Tabitha cu cît nici nu îndrăznise să spere la aşa ceva. Şi ca nu cumva, acceptînd prea entuziast, să mînie soarta, zice :

— Oh, viaţa la Barn House ţi s-ar părea mult prea liniştită.

— Dar îmi place tocmai pentru că e linişte. Asta-i exact ce-mi place aici, liniştea. Nici nu se aude lumea din hotel.

— Foarte bine, draga mea, sigur că poţi rămîne dacă vrei ; te poţi ocupa de cumpărături.

— Şi aş putea da o mînă de ajutor şi în hotel, uneori, cînd cineva are zi liberă ?

— Mi-e teamă că domnişoarei Frew nu i-ar conveni acest lucru ; e cam susceptibilă. Nu, nu trebuie să te amesteci în treburile hotelului.

— Doamne păzește, nici prin minte nu-mi trece. Domnișoara Frew mă înspăimîntă ; și n-am nici cea mai vagă idee despre cum se conduce un hotel. Există doar un singur lucru, bunico, dacă nu te superi că-ți spun : dansul e o chestie la care mă pricep un pic iar la Freemasons' n-ar strica un nou ring de dans și poate și o orchestră nouă, așa pentru a atrage clientela.

— Poate, dar nu trebuie să-i spui asta domnișoarei Frew. Ringul de dans intră în atribuțiile ei. Dansează cît poftești... dar ca musafir.

— Doamne, bunico, n-aș dansa nici dacă m-ai plăti. Am depășit faza asta.

108

ÎNTR-ADEVĂR, NANCY nu-și redobîndește exuberanța și nici nu se duce la dans. Cînd foști curtezani, Billy sau Godfrey Fraser, vin s-o vadă și s-o scoată în lume, Nancy le răspunde, cu noul ei aer de dezamăgire, că nu are timp, e prea ocupată. Și se duce la cumpărături sau încearcă să țină contabilitatea. Tabitha constată că în comportarea fetei a reapărut vechea notă de nerăbdare ca de pildă cînd exclamă : „Idioții ăia n-au trimis țigările pe care le-am comandat", sau „Zău, ăia de la Fortling sînt tare tîmpiți". Refuză cu atîta strășnicie orice distracție încît însăși Tabitha începe să se îngrijoreze. O îndeamnă pe fată să se ducă la cinema sau la teatru în Urrsley. Dar Nancy răspunde :

— N-am nici un chef să mă urnesc de-aici ; prefer să petrec o seară liniștită cu tine,și să-mi întind picioarele. Și, întinzîndu-și picioarele, fumează sau critică funcționarea defectuoasă a sistemului de încălzire a apei, imbecilitatea fabricanților de boilere, incompetența slujnicelor, și rostește cu iritare : „De ce nu pot oamenii să facă o treabă ca lumea ?"

Și, după cîte se pare, pur și simplu dintr-un surplus de energie și neastîmpăr, se urcă în pod ca să examineze rezervoarele de apă sau coboară în pivniță, ca să vadă de ce bolborosesc țevile.

Într-o seară cînd Nancy e plecată după tîrguieli în Urrsley, domnişoara Frew şi bucătăreasa şefă o anunţă pe Tabitha că îşi dau demisia. Reiese că în după-amiaza precedentă, în timp ce bucătăreasa era absentă, Nancy a inspectat bucătăriile, calificîndu-le, în auzul slujnicelor de faţă, drept o adevărată ruşine.

Tabitha cere scuze în numele fetei, dar administratoarea rămîne neclintită în hotărîrea ei. Nu poate, zice ea, suporta atîta nedreptate ; se simte subminată.

Tabitha e extrem de indignată. Îşi zice în sinea ei : „De ce trebuie să-şi bage nasul peste tot copiii ăştia ? De ce nu pot să-şi vadă de treaba lor ?" Şi de îndată ce Nancy se întoarce din oraş, îi comunică ştirea.

— Credeam c-ai înţeles că nu trebuie să te amesteci în treburile hotelului.

— Dar, bunico, eu doar am spus că bucătăria e într-un hal fără de hal. Şi zău, ştii, e un noroc neaşteptat dacă madam Frew pleacă cu adevărat.

— Bucătăreasa e la noi de zece ani.

— Asta şi vreau să spun, draga mea. M-am ferit să te necăjesc, dar zău că Freemasons' e cam antediluvian.

— Prostii, l-am deschis în 1925.

— Dar, bunico dragă, asta înseamnă antediluvian. Holul arată ca o morgă. Dacă ai vedea ce s-a făcut în alte locuri. Hotelul *Cele trei pene* din Barworth are un tavan complet din sticlă. Ştii, bunico, nu e deloc treaba mea, dar biata asta fosilă de Freemasons' a început să miroasă. Lumea aruncă o privire şi pleacă mai departe. Poţi să-i vezi şi tu.

— Mie mi se pare destul de bine, replică Tabitha acru. Poate că nu ştii că hotelul a fost proiectat de un arhitect londonez şi că a fost admirat de tot ţinutul.

— Foarte bine, bunico, n-am de gînd să te bat la cap.

Dar în după-amiaza zilei următoare e văzută în holul hotelului cu un tînăr pe nume Humphrey Roger, gras, palid, cu un păr blond lung care-i cade în ochi, cu cravata desfăcută atîrnîndu-i peste stomacul proeminent, şi cu un fel fermecător de a fi. E, însă, total lipsit de tact. Propune să dărîme holul, să extindă restaurantul şi să construiască unul nou din beton roz, deasupra bazinului de înot.

— Aveți aici o ocazie minunată, doamnă Bonser, pentru a clădi ceva într-adevăr modern, absolut unic.

— O să iasă un lucru foarte frumos, întărește Nancy.

Dar tînărului nu-i place cuvîntul *frumos*. E demodat. Se înclină politicos spre Nancy.

— O să iasă un lucru absolut funcțional.

Pleacă și întocmește o schiță de proiect a viitoarelor construcții care ar urma să coste vreo opt mii de lire. Cere de asemenea cincizeci de guinee pentru munca lui preliminară.

— Și, zău, merită banii, bunico. Deși lui nu trebuie să-i plătești nimic dacă nu vrei. În definitiv e primul lui contract ; ar trebui să fie bucuros numai pentru că-și poate face reclamă.

Tabitha își iese din fire. Pentru că brusc i-a fost dat să înțeleagă cît de mult ține la Barn House și chiar la hotel, cît de puțin suportă ideea oricărei modificări la vreuna din construcții. Amîndouă reprezintă pentru ea singurele elemente certe și de nădejde într-o lume cuprinsă de haos. Nu înseamnă doar un cămin pentru ea ci au devenit pe nesimțite o parte esențială a ființei ei, a existenței ei.

— Nu vreau nici un fel de schimbări, declară ea. Vrei să distrugi locul ăsta ?

Iar Nancy, cu firea împăciuitoare a maică-si, nu mai insistă. Dar începe să vorbească despre intenția ei de-aș căuta o slujbă la Londra.

— Ceva cu un orizont puțin mai larg. Și felul cum rostește aceste vorbe, cu bărbia repezită înainte dovedește cît de mult îi seamănă Tabithei. E și energică și încăpățînată.

Amîndouă femeile înțeleg momentul de criză. Tabitha reflectează : „Să plece dacă așa vrea. N-am să-i permit să întoarcă totul cu susu-n jos". Dar o amărăște gîndul că tinerii nu sînt niciodată mulțumiți să stea locului.

Conflictul nu se domolește ci mai degrabă se intensifică prin întoarcerea lui Bonser. Revine după trei săptămîni de orgii într-o dispoziție mizerabilă. Se plînge că a fost înșelat de un bookmaker și tratat urît de către un prieten. Probabil că se certase cu Gladys Hope. Și într-un moment de descurajare, cînd e pe trei sferturi beat, se vaietă :

— Nimeni nu mă poate acuza pe mine că sînt meschin, Tibby. Şi pe deasupra mă terfelesc... mă aruncă afară în stradă. Plîngînd, adaugă : S-a zis cu mine, Tibby. Pînă la urmă, mi-au zdrobit inima. Nu mai am mult de trăit pe lumea asta.

Într-adevăr zace săptămîni de zile în pat ; şi deşi nu se opreşte din băut, băutura nu-l mai însufleţeşte. Cînd e beat se porneşte şi mai aprig împotriva duşmanilor lui şi răcneşte :

— Ştiu că vrei să mă vezi mort, Tib. Fii liniştită, nu mai am mult.

Nici nu vrea să audă de vreo modificare sau măcar de reparaţii. Nu suportă zgomotul. Zice :

— Lăsaţi-mă în pace ; lăsaţi-mă să mor liniştit.

E atît de pornit împotriva femeilor ca urmare a acelor misterioase insulte încasate în răstimpul ultimei sale orgii încît nu mai pune piciorul în holul hotelului şi nu mai vrea s-o vadă pe Nancy. Dar un lucru e sigur : bărbaţii pot găsi întotdeauna whisky în dormitorul lui ; oricînd e bine venit un bărbat căruia poate să-i spună povestea nedreptăţilor suferite.

Îl bucură în special prezenţa lui Godfrey Fraser venit la Freemasons' pentru a-şi petrece vacanţa de Paşti. Tînărul îl ascultă pe Bonser cu acel aer serios şi respectuos pe care îl arborează faţă de toate problemele vieţii.

— Fereşte-te de fete, Godfrey, îl sfătuieşte el ; sînt ca nişte rechini, au dinţii întorşi spre interior : odată ce te-au înhăţat, nu-ţi mai dau drumul pînă nu te-au sfîrtecat şi te-au făcut bucăţele. Uite ce mi-au făcut mie ! Uite cum mă terorizează soţia mea, şi nepoata aia a mea. Şed aici ca o pereche de ciori şi aşteaptă să mor. Aşteaptă să mă ciugulească.

Tabitha a fost cea care îl invitase pe Fraser să-şi petreacă sărbătorile de Paşti la Barn House. Fusese bolnav şi îl ameninţa internarea în sanatoriu ; Tabitha zice :

— Bietul băiat are nevoie de îngrijire.

Nancy rîde de ea.

— Zău, bunico, intenţiile dumitale sînt prea transparente ; doar nu-ţi închipui c-am să-mi pierd iar capul din cauza prostănacului ăsta nepricopsit. Dar cînd îl aude pe Godfrey cum tuşeşte, se pune pe treabă, aferată, doftori-

cindu-l pe băiat. Îl frecționează pe piept cu ulei, îl îndoapă cu tonice. E aidoma unei fetițe energice care-și culcă păpușa cea nouă copleșind-o de mustrări.

— Să pleci la instrucție pe vremea asta ! E curată imbecilitate ! Și asta numai pentru că te crezi, grozav în kaki !

Atît Tabitha cît și Nancy sînt de acord că Fraser, care s-a înrolat de curînd în armata teritorială britanică, n-are ce căuta la instrucție. Cînd băiatul argumentează cu seriozitate că pregătirile pentru război sînt o datorie, avînd în vedere amenințările lui Hitler, Tabitha ripostează că războiul nu e treaba lui, cu un piept atît de șubred. Iar Nancy exclamă :

— Război ? Hitler nu e așa de prost. E doar un fanfaron. Doamne sfinte, nu ne-a fost de-ajuns ultima dată?

Și prin aceste cuvinte Nancy repetă simțămîntul exprimat zi de zi și cît e ziua de lungă în holurile de la Freemasons' de către cei tineri ; simțămîntul că războiul ar fi într-adevăr o întrerupere nesuferită în viața lor plină și amuzantă. Pentru că în cei douăzeci de ani de la ultimul război încoace viața a devenit mult mai atractivă pentru tineret. Au mai mulți bani, mai multă învățătură, mult mai multă libertate. Iar cei care nu sînt pacifiști militanți, sau comuniști sau fasciști, sau misticii pe care Nancy îi numește cu un cordial dispreț „Garanți ai păcii", alungă pînă și ideea războiului în cîteva propoziții : „Nici vorbă nu poate fi de război ; linia Maginot e inexpugnabilă și armata franceză e cea mai bună din lume. Dacă Hitler e destul de neghiob să declanșeze războiul, o să mănînce bătaie într-o lună."

Atît pacifismul firesc, neorganizat, cît și cel militant sînt puternice în Urrsley și Godfrey, venind acasă în uniformă, e măsurat cu priviri mînioase de către femei și luat în rîs de băiețașii din cartierele mai sărace. Ziarul local *Gazette* îi califică drept aținători la război pe cei care sînt pentru o forță aviatică mai mare și o victorie în campania electorală e dobîndită datorită sloganului : *Puneți capăt înarmării !*

Dar deși Nancy rîde de Godfrey și-l poreclește „soldatul de ciocolată" îi simte lipsa cînd se întoarce la biroul lui, și-l face să-i promită că va reveni în week-end-ul

următor. Probabil că nu se poate lipsi de un curtezan și devine regulă ca Godfrey să-și petreacă toate week-end-urile la Freemasons'. Nancy descoperă — de parcă n-ar fi observat pînă atunci acele calități — că e inteligent, că inspiră încredere și zice :

— Biroul ăla o să-l ucidă ; are nevoie să stea în aer liber. Ar trebui să cumpărăm o fermă pe-aici pe undeva să i-o dăm s-o administreze în numele nostru.

— Cînd Freemasons' o să fie al tău, n-ai decît să-i adaugi și o fermă.

— Freemasons' o să fie al meu ?

— Așa cred.

Nancy rămîne pe gînduri o zi întreagă, după ce primește această veste, și apoi remarcă numai atît : că dacă va moșteni hotelul o să dea jos grinzile acelea din stejar natural ale restaurantului.

— Zău, sînt puțin prea de modă veche.

Cînd Godfrey vine data următoare în vizită îl plimbă prin tot hotelul și-i arată ce trebuie făcut pentru a-l moderniza.

— Godfrey e de acord cu mine că ringul de dans e o rușine. Și știi, s-ar dovedi priceput la o treabă ca asta. Cunoștințele lui juridice ne-ar fi de folos dacă am avea dificultăți cu autorizația.

Peste o săptămînă Nancy își anunță logodna.

— I-am spus lui Godfrey c-ar fi mai bine să ne căsătorim, atunci ar putea renunța naibii la biroul ăla afurisit.

Și în noul ei rol — pe care îl joacă cu nespusă delectare — de tînără femeie cu judecată care știe cum să-și orînduiască viața, îi explică Tabithei cît de bucuroasă e că Louis Scott a respins-o.

— Era un om potrivit ca partener de distracții dar căsătoria e un lucru cu totul diferit — o altă mîncare de pește. E mai degrabă un fel de asociere. Important e ca soțul și soția să se respecte unul pe altul. Îl descrie pe Godfrey Fraser drept „aur curat din cap pînă-n picioare ; nu se poate să nu-l respecți", și conchide cu toată seriozitatea: Nu spun că vom fi *neapărat* fericiți împreună — nimeni nu poate conta pe așa ceva — dar cel puțin noi vom avea cu mult mai multe șanse decît cei care fac acest pas, în pripă, cu ochii închiși.

— Cît loc ocupă Godfrey în toate calculele astea ? întreabă Tabitha cu intenţia de a-i servi o lecţie fetei pentru egoismul ei.

— Oh, ştiu că sînt cam egoistă, bunico, dar Godfrey o să mă ajute să mă îndrept. Are nişte principii atît de năstruşnice.

Se anunţă logodna, soţii Rodwell transmit felicitări ; şi spre surprinderea generală, Bonser e de acord ca Godfrey să-şi dea demisia din slujbă şi să devină ajutorul lui la Freemasons'.

— Sînt sătul de toate femeile astea foindu-se în jurul meu ; să mai fie şi un bărbat pe-aici, aşa pentru variaţie — un bărbat adevărat, şi soldat pe deasupra. Ah, doar un vechi soldat ca mine poate aprecia un bărbat ca Godfrey — un om pe care să te poţi bizui. E mult prea bun pentru Nancy. Dar, fir-ar să fie, fetele astea moderne sînt toate după acelaşi calapod — o grămadă de aiurite care n-au nimic sfînt. Da, acum nu-mi mai pare rău că o să mor ; măcar ştiu că Freemasons' o să încapă pe mîini bune.

109

NANCY VREA SĂ SE MĂRITE fără întîrziere.

— Să scăpăm cît mai repede de treaba asta, zice ea. Nu pot să sufăr să fiu doar logodită : se face prea multă agitaţie.

De fapt data nunţii era deja fixată cînd Chamberlain se duce la München ; situaţie în care Fraser insistă asupra unei amînări „pînă ce lucrurile se mai clarifică puţin".

Fraser e de părere, că în caz de război, bombardamentele vor produce mari ravagii în Anglia, şi nimeni nu are dreptul să lase o tînără soţie, poate însărcinată, să înfrunte haosul, panica şi probabil foametea şi revoluţia, care, aşa cum presupune el, e firesc să urmeze după un asemenea dezastru. Dar această părere, chiar şi numai sugerată, le supără pe cele două femei. Tabitha e supărată pentru că şi-a pus toată nădejdea în această căsătorie, care, cum îşi spune în sinea ei, o va fixa pe Nancy. Verbul *a fixa* reprezintă pentru ea o întreagă lume de certitudini,

de prudență domestică ; asta dorește ea pentru Nancy și pentru viitoarea stăpînă a Barn House-ului. Și dorește asta cu atît mai intens cu cît e convinsă în sinea ei că războiul va izbucni și, asemeni celui precedent, îi va împrăștia în lumea largă pe toți tinerii care nu sînt fixați prin căsătorie și legături familiale ajungînd astfel niște dezrădăcinați. Iar pe Nancy o irită pentru că e sigură că nu va fi nici un război și pentru că Fraser îl ia pe Hitler în serios.

— Aș zice că declarațiile lui Chamberlain sînt demne de crezare chiar și pentru Godfrey ; la urma urmei, Chamberlain *știe*. Deține toate informațiile de culise. Și povestește tuturor că a aflat din surse absolut sigure, de la un neamț „intim de-al lui Goebbels — un băiat, zău, tare simpatic", pe care l-a cunoscut în casa unui prieten, că nemții îi iubesc pe englezi și n-au nici cea mai mică intenție să le declare război. Informații ușor de crezut pentru că alte mii de englezi aud aceleași știri de la simpaticii vizitatori germani care, în anul acesta, sînt văzuți pretutindeni în Anglia, în școli, în conacele de țară, la dineuri în Londra, la congrese ale tineretului ; tineri cu înfățișări atrăgătoare, plini de entuziasm pentru idealurile lor și de explicații despre planurile naziste, cu toții absolut sinceri din moment ce au fost aleși tocmai pentru sinceritatea, pentru idealismul lor.

Adesea ei deplîng anumite stări de lucruri din Germania : prigonirea evreilor, atacul împotriva cultelor, dar sînt gata să le găsească explicații : „Știți, așa e revoluția ; ori în Rusia s-au petrecut lucruri și mai grave. Într-o revoluție există întotdeauna și părți bune și părți rele ; proștii și brutele profită de ocazie". Și rostesc cuvîntul „revoluție" cu o bucurie naivă, parcă vrînd să spună : „Noi sîntem pe calea cea dreaptă, împreună cu cei bravi și nobili care clădesc o lume nouă".

Unul dintre ei locuiește la soții Rodwell, venit să studieze științele politice engleze. Interviul lui cu Rodwell e publicat sub titlul *Nu trebuie să uitați că noi sîntem socialiști în Germania*. Rodwell îl duce în Camera Comunelor pentru a-l prezenta unui grup de prieteni de-ai lui.

O echipă formată din douăzeci de tineri nemți care au jucat hockey de cîmp cu diverse școli și colegii, vin la Urrsley și-și petrec o după-amiază la Freemasons'. Studen-

ţii din Urrsley vin să-i întîlnească şi cele două grupuri se scaldă împreună în soarele fierbinte de iulie. Întîi se iau la întrecere în mod spontan şi neorganizat, la înot şi sărituri. Cei ce s-au desemnat singuri drept campioni ai fiecărei naţiuni îşi demonstrează măiestria şi viteza. În această privinţă, nemţii, probabil atleţi selecţionaţi de partidul naţional socialist, vădesc o superioritate netă. După întrecere tinerii se întind pe iarbă sau se plimbă agale pe gazon cîte doi sau trei, discutînd. Privirile lor sînt sincere, gesturile spontane : gesturi care la un tînăr reamintesc în acelaşi timp de zburdălnicia unui copil, exuberanţa pură a vieţii, şi totodată de forţa bărbatului.

— Vezi, spune Nancy privind împreună cu Tabitha pe o fereastră de la etaj, nu se strîng de gît unii pe alţii. Şi apoi, cînd toţi tinerii se adună la ceai în holul hotelului, discutînd şi argumentînd atît de însufleţit încît pot fi auziţi în tot hotelul, Nancy se duce la ei să controleze, zice ea, dacă au suficient de mîncare, dar probabil, după cum simte Tabitha, pentru a fi pur şi simplu în mijlocul lor, pentru a se bucura de tînăra lor companie. Timp în care Tabitha, măsurînd agitată coridorul de la etaj, e stăpînită de groază. Îi e teamă că în orice clipă s-ar putea dezlănţui o încăierarea sau că întreaga adunătură de tinere făpturi se va ridica brusc în picioare şi se va porni să spargă geamurile, să distrugă hotelul. Resimte masa de tineri ca pe o primejdioasă forţă explozivă ; pînă şi farmecul lor — farmecul lui Nancy multiplicat cu patruzeci — a devenit apăsător şi înspăimîntător. „Bănuiesc că toţi aparţin unei mişcări," gîndeşte ea ; şi are impresia că lumea e plină de mişcări ale tineretului. Zilnic a citit în ziare despre greve, tulburări, marşuri, rebeliuni provocate de studenţi sau despre vreo moţiune adoptată la Oxford sau Roma, sau Bombay sau Berlin, instigînd la revoluţie, cerînd desfiinţarea armatelor sau abolirea imperiilor, libertatea tuturor religiilor, lichidarea naziştilor sau fasciştilor, a evreilor, a mahomedanilor, hinduşilor, a europenilor în Asia, a asiaticilor în Europa ; şi simţind că şi aerul e încărcat parcă de electricitate juvenilă, îşi zice : „Nu se poate să nu izbucnească războiul, cu tot egocentrismul şi nesăbuinţa asta. Dacă Hitler nu-l va declanşa, o s-o facă altcineva, sau pur şi simplu va izbucni de la sine".

Nancy se întoarce parcurgînd coridorul fluierînd. E îmbujorată de exaltare ; buzele ei ţuguiate par să sărute aerul unei lumi mai largi, mai cuprinzătoare.

— Mai stau mult ? întreabă Tabitha cu neliniște în glas.

— Am trimis după autobuz. Zău că sînt drăguți, bunico ; și e minunat ce reușesc să facă în Germania.

— Să ucidă și să sune din trîmbițe — egocentrism.

— Dar, bunico, nu se gîndesc la ei înșiși — îi sînt devotați lui Hitler trup și suflet. E absolut extraordinar.

— Da, pentru că nu au pic de minte. Și de aceea o să fie război ; și Godfrey o să fie ucis, și o să se-aleagă prafu' de noi toți.

Nancy face o strîmbătură, semnificînd : „Bunica e întruna din stările ei", și dispare discret. Cum dă colțul, începe iar să fluiere. Tabitha se duce să-l întrebe pe chelnerul-șef de ce n-a venit încă autobuzul. E nerăbdătoare să scape de toți acești tineri cu entuziasmul lor primejdios, cu dragostea lor pentru revoluție și pentru Hitler.

Îl detestă pe Hitler atît de tare încît o trec năduşelile și numai auzindu-i numele. Cînd Bonser vrînd să facă pe grozavul cu noul său aparat de radio, cel de-al treilea, prinde vreun discurs de-al lui Hitler, Tabitha iese din casă. Nu suportă nici măcar să audă vocea care are asemenea priză asupra atîtor milioane de oameni. Și cînd citește în vreun ziar despre „demagogul de geniu", declară furioasă :

— Nu pot considera genial un mincinos și un escroc.

Totuși, tocmai de aceea tremură Tabitha de ură și teamă la numele lui Hitler, pentru că are geniul minciunii și al înșelătoriei și pentru că simte ce forță uriașă exercită minciunile și înșelăciunile, mai ales asupra celor naivi. Reflectează : „Toți spun minciuni — naziștii, naționaliștii de tot soiul — iar tinerii înghit. Înghit minciunile cu plăcere ; le preferă adevărului, fiindcă minciunile sînt mai senzaționale. Dar lucrurile nu pot continua așa ; e imposibil. Dacă le-aș spune că vor da socoteală pentru faptele lor ar rîde de mine, dar asta îi așteaptă."

BONSER, CA ŞI TABITHA, e convins că va fi război şi că îl aşteaptă ruina. Are o nețărmurită admirație pentru Hitler, ascultă toate discursurile lui deşi nu le înțelege, citeşte trei sau patru ziare pe zi şi le spune tuturor :

— Războiul se apropie, sigur. O să-i bată pe toți, artistul ăsta. Şi a scris chiar aşa, în cartea lui, că oamenii sînt o turmă de oi ; iar ei îl pupă-n fund pentru asta. E exact ce trebuie, e foc de deştept, e plin de dibăcie. Îmi scot pălăria în fața ticălosului ăsta ; a tras pe sfoară întreaga lume, şi aşa le trebuie netoților.

Dar exaltarea lui e plină de amar. Bea mai zdravăn ca oricînd şi începe să aibă simptome de delirium tremens.

— Da, s-a zis cu noi ; are el grijă, Hitler. Dar ar fi putut să lase un om bătrîn să moară în pace. Plînge, închipuindu-şi că are cancer, că Tabitha îl jefuieşte. Uneori noaptea, pe jumătate beat, intră clătinîndu-se în camera vreunui client înspăimîntat şi zice :

— Stai liniştit, nu te speria. Sînt pe moarte, asta-i tot. Am fost otrăvit. Dar nu contează. Toți o să murim curînd, curînd, cînd Hitler o să se năpustească asupra noastră.

Într-o seară are un fel de criză, foarte asemănătoare epilepsiei, şi e cărat în pat. Îl întîmpină pe doctor cu vorbele :

— Mor, doctore. Dar nu-mi pasă. Am avut destul parte de lumea asta blestemată. Dar nu mă lăsa pradă femeilor astea, altfel o să-mi vină de hac. Ştiu eu ce le poate pielea, vipere ce sînt.

E internat într-un sanatoriu din Urrsley de unde îi scrie biletele disperate Tabithei : „Scoate-mă de aici".

Tabitha îl trimite pe doctorul casei care raportează :

— E destul de bine ca să poată fi transportat, dar fără îndoială există un mare procent de risc. Un atac, cu consecințe oricît de neînsemnate devine, o chestiune serioasă la şaptezeci şi unu de ani. Pe de altă parte, deprimarea pacientului e un factor negativ.

Tabitha comandă o ambulanță şi se pregăteşte să-l aducă pe colonel înapoi acasă. Cu o zi înainte, totuşi, în-

spăimîntată de invadarea Poloniei, telefonează să se intereseze dacă există ambulanţă disponibilă.

O voce surprinsă răspunde :

— Da, doamnă, totul e în ordine.

— Dar ştiţi că a început războiul ?

— Oh, da, doamnă.

— M-am gîndit că s-ar putea să fiţi foarte solicitaţi dacă vom fi bombardaţi.

— Da, doamnă. Vocea acceptă sugestia la fel cum a acceptat şi războiul, acordînd atenţie chestiunii în discuţie. Sîntem pe lista de intervenţii în cazuri de urgenţă. E-n regulă, doamnă, vă aşteptăm la sanatoriu la ora cinci treizeci.

Dar încă înainte de ora prînzului, Bonser s-a şi prezentat la primărie unde, ca vechi oştean, şi-a oferit serviciile patriei.

— Într-o clipă ca aceasta, declară el comitetului, un bărbat nu are dreptul să fie bolnav ; şi, la naiba, cei din familia Bonser n-au murit niciodată în patul lor. Şi e desemnat imediat să preia temporar gestiunea unei magazii locale de efecte militare.

De fapt, comitetul nu e de loc surprins de exaltarea patriotică a colonelului. Primise şi alte cereri de la oameni mult mai bătrîni şi mai puţin valizi. Cei din comitet ar fi putut spune, dacă ar fi avut răgaz să reflecteze, sau dacă n-ar fi citit ştirile dimineţii, că întreaga naţiune luase o doză din vreun stimulent pentru a-şi revigora toate facultăţile, a-şi lărgi imaginaţia, pentru a deveni mai activă, mai eficientă, mai întreprinzătoare.

În următoarele săptămîni, mii de tineri îmbracă uniforma, mii de fete intră să lucreze în fabricile industriei de război, iar sporovăiala lor înveseleşte trenurile şi autobuzele, de parcă războiul ar fi fost o plecare în vacanţă ; fiindcă toţi au slujbe noi, bani mai mulţi, prieteni mai numeroşi şi, în primul rînd, pentru că reprezintă o schimbare care seamănă a libertate.

După ce şi-a inspectat tabăra, adică o jumătate de hambar dărîmat, situat într-o mirişte, şi şi-a trecut în revistă statul major, adică un sfert de sergent major în vîrstă de şaptezeci şi doi de ani, cu un picior de lemn, şi doi subofiţeri aproape la fel de decrepiţi, după ce a primit

onorul de la ei și le-a comandat o ladă de bere, Bonser le dă ordinul vag : „Dați-i înainte“ și dispare la Londra — după cum se exprimă el : „Să-mi iau bătrînu' echipament“.

Și peste trei zile, după ce și-a procurat de la vreun magazin din Londra sau poate, cum insinuează unii, din garderoba vreunui teatru, o uniformă de colonel și două șiruri de panglici cu decorații, poate fi văzut în barul Grand Hotelului din Urrsley, povestind unui grup de tineri atenți și respectuoși că în familia Bonser există o veche tradiție militară, că străbunicul lui a căzut la Waterloo în timpul ultimului asalt al corpului de gardă și că, la naiba, știe foarte bine că a fost un prost înrolîndu-se din nou ca voluntar, dar știe tot atît de bine că nu are altă alternativă.

— Anglia i-a făcut întotdeauna măgării gentlemanului, în special bătrînului oștean ; îi azvîrle la lada de gunoi imediat ce s-a terminat un război. Și de ce ? Pentru că știe că îi are bine în mînă. Știe că vor fi întotdeauna la datorie, devotați și de nădejde. Odată ofițer al regelui, ofițer al regelui rămîi pe vecie — e în sînge.

Iar cei care doar cu o lună mai devreme ar fi rîs de cel mai moderat cuvînt exprimînd sentimente patriotice, se uită acum prudent în jur să vadă dacă pot să riște măcar un zîmbet, și hotărăsc să n-o facă. Atmosfera s-a schimbat.

Astfel, încă din primele zile ale războiului colonelul dobîndește în Urrsley o poziție care, deși se datorează unei responsabilități minore, produce o frumoasă impresie, foarte satisfăcătoare atît pentru sine, cît și pentru oraș. Și dacă uneori, cum observă lumea, trage un picior, îi cade o pleoapă, îi tremură mîinile sau uită numele oamenilor, aceste mărunte incapacități sînt privite cu înțelegere și respect fiind socotite urmări ale serviciilor aduse în războaiele trecute și ale vicisitudinilor îndurate pe numeroase cîmpuri de bătălie.

Desigur sînt destui cei care bănuiesc o parte a adevărului. Aceștia spun că Bonser n-a fost niciodată colonel, poate doar maior ; că dacă a luptat într-adevăr în Africa de Sud a fost probabil un simplu soldat ; tot aceștia ob-

servă că în timpul inspecţiilor zilnice la tabără se limitează la ordinul — dat cu o fluturare jovială a mîinii, care nu prea seamănă a salut militar : „Sergent major, daţi-i înainte". Dar chiar aceştia se alătură cu încîntare cercului său de la barul Grand Hotelului şi-l ascultă explicînd cum va fi bătut Hitler.

— E un război motorizat, tancul şi avionul au schimbat totul. Hitler e considerat deştept, dar el a avut doar luciditatea de a înţelege situaţia. Asta-i tot ce-nseamnă acest blitz — viteză. Oricine avea cît de cît idee despre tactică şi-a dat de mult seama că motorul va revoluţiona tehnica militară ; şi într-adevăr a revoluţionat totul. Dar noi avem riposta ; mai întîi linia Maginot, şi apoi avionul de vînătoare.

Toate acestea sînt bineînţeles preluate direct din ziare, adesea din *The Times* sau *Telegraph* din chiar ziua aceea. Dar sună totuşi convingător. Capătă forţă cînd sînt rostite de buzele colonelului ; întăresc cele scrise în ziare care, în definitiv, sînt tot atît de puţin o autoritate în această materie ca şi scriitorii sau gazetarii — persoane ce emit zilnic idei, probabil fără a-şi asuma vreo răspundere.

Căci Bonser, după doisprezece ani, în cursul cărora a fost comentat, urît, luat în rîs şi aplaudat, a produs o adîncă impresie în Urrsley. E mai mult decît un personaj aparte, ce posedă acea misterioasă putere — caracteristică pentru un astfel de personaj — de a face să vibreze un nerv din trupul colectivităţii ; Bonser a ajuns o personalitate. Deţine o platformă morală ; crede în moteluri, în dreptul tineretului de a se distra, în biserică şi în imperiu ; are succes în afaceri şi o imensă încredere în sine. Şi cînd în timpul vreunui ospăţ îi asigură pe unii dintre cei mai abili oameni de afaceri din oraş că războiul se va termina în şase luni, toţi se simt uşuraţi de îndoielile şi îngrijorarea provocate de subita capitulare a Poloniei.

— Exact cum era de aşteptat. Experţii ştiau că Polonia nu poate rezista. O ţară săracă cum e Polonia nu-şi poate permite luxul unei armate mecanizate. Ţările mici vor fi şterse de pe hartă într-un an, doi. Ele nu pot ţine pasul.

LA FREEMASONS', unde la prima alarmă aeriană Tabitha şi Nancy au adunat tot personalul la adăpost sub scări, se află acum o echipă de lucrători care măresc holul hotelului şi amenajează un nou ring de dans. Căci tinerii ofiţeri repartizaţi la cele două aerodromuri din vecinătate pentru antrenamente şi lucrări de construcţie i-au explicat lui Bonser că vechiul ring de dans e prea mic şi prea rigid, şi că holul e prea neîncăpător.

— Zău ? Vă cred pe cuvînt. Cordialul colonel e acum foarte prietenos cu toţi tinerii ofiţeri, aşa cum se cade să fie un colonel modern. Pe toţi dracii, tare-mi mai plăcea şi mie să ţopăi cînd am intrat pe vremuri în armată. Am să mă ocup de ringul ăsta de hatîrul vostru. Am să ridic problema la comandamentul militar. Cît priveşte holul, ştiu bine că e demodat. De fapt, nu de mult chiar am intenţionat să-l modific, după planul unui arhitect modern. Dar femeile — nevastă-mea şi nepoata s-au opus. Păi, ştiţi cum sînt femeile, conservatoare ; detestă schimbările.

Planul lui Roger e scos la iveală şi tînărul e chemat să lărgească holul. El atrage atenţia că ar fi păcat să mărească doar holul ; restaurantul a devenit şi el neîncăpător. Şi scoate la vedere minunatele lui planuri pentru un nou hotel Freemasons'.

— Înţeleg, zice Bonser cu aerul colonelului binevoitor, părinte al regimentului care, în ciuda vîrstei coapte, ţine pasul cu moda zilei, exact contrariul Zepelinului. Concepţia modernă — oţel, beton armat. Dar ce vom face la bucătării ? Ceea ce spun eu mereu e : mecanizare.

— Exact, domnule. Am ţinut cont în primul rînd de funcţionalitate, utilitate. Va fi ca un mecanism viu...

— Bravo, grozavă ideea cu ferestrele... o să atragă imediat atenţia privitorilor. Un singur lucru mă preocupă, barul. Crezi că e destul de mare ? Mi-ar place un zinc lung de vreo cîţiva metri cel puţin.

Roger promite un zinc de dimensiuni satisfăcătoare şi colonelul îşi flutură mîna.

Îmi place treaba pe care-ai făcut-o, băiete ; dă-i înainte.

Are probabil o foarte vagă idee despre sensul acestor cuvinte. Are pur și simplu impresia că, însoțite de un anume gest degajat, se potrivesc cu uniforma. Și cînd peste două săptămîni o echipă de lucrători în construcții se pornesc să demoleze Freemasons', Bonser e cuprins de satisfacție la ideea că și el, întocmai ca Hitler, înfăptuiește o revoluție.

Exact același simțămînt dar în sens invers — sentimentul că întrucît e război trebuie să existe și schimbări brutale — o determină pe Tabitha să se supună fără crîcnire la distrugerea vechiului Freemasons'. Numai pentru Barn House se împotrivește ; și chiar și în acest caz trebuie să accepte ca un întreg perete să fie dărîmat și salonul ei să fie redus la jumătate pentru a se adapta proiectului lui Roger.

Dar pînă și acest lucru îi convine lui Bonser. Îl încîntă să doarmă, timp de șase săptămîni, într-un dormitor unde un perete e din pînză groasă, de prelată, fiindcă are astfel prilejul să bagatelizeze inconvenientul.

— Noi bătrînii luptători de gherilă sîntem obișnuiți să ne acomodăm împrejurărilor. Și, după micul dejun, trezindu-se la ieșirea din casă, nu printre pajiști așternute cu gazon și alei netede, întreținute cu grijă de doisprezece ani încoace, ci printre mormane de pămînt și stîlpi de schelă, printre camioane care pătrund direct prin gardul viu, sau lîngă o betonieră amplasată în vecinătatea inviolabilei grădinițe a Tabithei, sau pășind anevoie în făgașurile adînci, printre trandafiri rupți amestecați cu bucăți din lambriul vechiului hol, lui Bonser îi face nespusă plăcere să stea acolo ca pe un cîmp de luptă și să-i spună șefului de echipă că e absolut necesar să fii în pas cu moda.

— Nu pot zice că-mi place stilul ăsta nou, dar fără îndoială de așa ceva au nevoie soldații noștri — funcționalitate ; asta e ce le trebuie. Stilul Tudor e mai artistic, e mai intim și e pur englezesc ; și totodată mai simplu. Dar..., cu gestul omului care face un sacrificiu pentru patria lui,... ceea ce avem de făcut e să ne menținem în pas cu ultimele cerințe. Războiul o să aducă o mulțime de schimbări, și nu m-ar surprinde dacă ar arunca stilul

Tudor drept la lada cu vechituri — cel puţin în construcţia hotelieră.

Pe antreprenor îl bate pe umăr.

— Să depăşim recordul — ăsta-i cuvîntul. Dacă ai nevoie de oameni în plus, nu trebuie decît să mă anunţi. Asta-i lucrare de război.

112

SE CONSTATĂ CĂ aerodromurile, care în răstimp de trei luni au umplut noul hotel Freemasons' de clienţi, chiar mai înainte ca zidurile să fie tencuite şi lemnăria ferestrelor vopsită, nu mai corespund necesităţilor. Mii de muncitori construiesc, la mai puţin de treizeci de mile, două aerodromuri mai mari. Zi şi noapte, deasupra hotelului Freemasons' avioanele vîjîie şi coboară în picaj ; iar Tabitha zace în pat trează, aşteptîndu-se ca în orice clipă unul din ele să cadă pe acoperiş. Dar e prea ocupată ca să resimtă încordarea, oboseala.

Continuă să se ocupe singură de conducerea hotelului. Bonser nu se osteneşte nici măcar să-şi comande ţigările lui de foi iar Nancy e plecată cu zilele. Conduce acum maşina unui comandor de aviaţie în tururile lui de inspecţie şi cînd revine pentru cîteva zile de concediu la Barn House, e mereu preocupată. Ori nu dă nici o atenţie noilor construcţii ori, cerîndu-i-se părerea despre restaurantul acum aproape terminat — o structură scînteietoare din oţel şi sticlă ca o punte de vapor — răspunde detaşat :

— E foarte bine, presupun ; un pic prea sofisticat, dar ăsta-i stilul lui Roger.

— Nu înţeleg de ce prietenul tău Roger n-a fost mobilizat ? se miră Tabitha.

— Ar fi păcat să fie ucis ; şi n-ar fi deloc bun ca soldat.

Nancy nu pare prea indignată de atitudinea celor ce se eschivau să se înroleze sau ridicau obiecţii de conştiinţă. La fel ca majoritatea prietenilor ei, Nancy ia războiul cu mult calm şi vorbeşte despre el cu detaşare. Cînd

nemții atacă Occidentul și bombardează Olanda, spre groaza și indignarea Tabithei, Nancy declară cu un aer meditativ :

— Hitler a spus că așa va face, și așa a și făcut. Acum urmăm noi la rînd ; și-o să fie propria noastră înmormîntare dac-am fost așa de proști.

Și după ce nemții invadează Olanda și Belgia în numai cîteva zile, iar oamenii mai vîrstnici, sau membrii guvernului, se întreabă : „Dar nu pot străpunge linia Maginot — ce-or avea oare de gînd ?" — Nancy rostește cu același aer sumbru :

— N-aș fi prea sigură de nimic cînd e vorba de Hitler ; trebuie că are el o idee.

De fapt, în ciuda tuturor declarațiilor pline de convingere, referitor la rezistența frontierei, la superioritatea armatei franceze și a avioanelor de vînătoare britanice, la moralul armatei britanice din Franța și la eficacitatea tunului de calibrul 75, domnește neliniștea. Planează simțămîntul că Hitler e un om extraordinar, un personaj de excepție și că pentru astfel de oameni miracolele sînt posibile. Cînd o săptămînă mai tîrziu ziarele indică pe hărțile lor o ușoară buclă spre sud pe frontul nordic și o numesc punga de la Sedan, toată lumea e pe loc fascinată de aceasta.

— N-are nici o importanță, declară Bonser, în timp ce urcă în mașina lui oficială pentru a asista la cursele de la Newbury. Important e cum ripostăm noi pe flancul stîng. Cu cît Friții presează mai mult în dreapta cu atît mai rău pentru ei.

Dar tinerii sînt sceptici. Starea lor de spirit nu mai seamănă cu entuziasmul din timpul unei petreceri, ci mai degrabă cu mahmureala de a doua zi dimineața.

Curbura nu s-a accentuat, dar Nancy, care sosește într-o după-amiază cu comandorul ei venit într-o inspecție de trei zile, anunță, pe temeiul unei scrisori primite de la Godfrey că nemții vor sparge probabil frontul în acel sector.

— Dar tancurile noastre ?

— N-avem nici un tanc.

În bar toată lumea amuțește de uimire. Un membru al consiliului din Urrsley rostește tare :

— Asta-i genul de discuții care favorizează dușmanul.

Dar un ofițer de aviație pe nume Parkin, un prieten de-al lui Nancy, aflat prin preajmă, se întoarce spre ei și declară :

— Asta-i adevărul — nici un tanc ! N-avem nimic. Savurează voios cuvintele, vizibil încîntat să-l scandalizeze pe consilier. Acum chiar că e război. Frițiii s-au pornit de-a binelea de data asta.

— Dar cum rămîne cu linia Maginot, domnule Parkin?

— Acolo nu există nici o linie Maginot. Hitler îi dă ocol. Nu vă îndoiți de el. A găsit întotdeauna o soluție, nu ?

— Cum adică... îi dă ocol ?

Afară de Nancy, Parkin și doi cadeți din aviație, toți ceilalți, inclusiv barmanul, rămîn uluiți aflînd că linia Maginot nu se întinde de-a lungul întregii frontiere a Franței ci numai în partea de est.

— Ei bine, asta-i culmea, exclamă barmanul. De ce nu ne-au spus ?

Parkin își umflă pieptul și izbucnește într-un scurt rîs care e în același timp vesel și tăios.

— Întreabă-i mai bine pe ei — în care se poate detecta și o completare la remarca lui Nancy: „Dacă sîntem așa de proști".

Parkin fusese de curînd primit în forțele aeriene și însemnele aviatice păreau să strălucească pînă și în ochii lui mici albaștri. E un bărbat blond, mic de statură, cu o mustață roșcată, nas lung fracturat și umeri lați, care o salută pe Tabitha cu impresionantă politețe. Se înclină din talie, îi strînge mîna și apoi se îndreaptă din nou de spate ca un resort, cu aerul omului care a îndeplinit ritualul cuvenit într-un mod elegant. Parkin arată foarte elegant: uniforma lui nouă are acea acurateță miraculoasă care înseamnă eleganță ; se grozăvește cu eleganță ; expresia lui alertă se vrea a fi o expresie elegantă ; conversația lui e rapidă, spirituală, elegantă. Mustăcioara lui, răsucită ușor în sus produce un efect de eleganță prea studiată pentru a fi naturală. Probabil că e fixată cu vreo pomadă specială. Deși, ca aspect, Parkin îi e profund antipatic

— din cauza infatuării lui și, mai ales, pentru că Nancy îl place în mod vizibil — Tabitha nu se poate abține să nu zîmbească la conversația lui. Rămîne la masă, bea mult dar nu se îmbată — adică nu devine mai exaltat — și pleacă în sfîrșit, declanșînd un vacarm ca de bătălie, pe puternica lui motocicletă cu eșapamentul defect.

— Ce zici ce îngrijit e ? spune Nancy. I-ai văzut unghiile ? N-am mai cunoscut pe cineva așa de curat. Desigur e cam bădăran, dar se zice că e foarte bun ca pilot. Ți-a displăcut ? Sigur că da, nu e deloc genul tău.

— Îl găsesc foarte amuzant. Iar după o clipă Tabitha întreabă : Ai primit vești de la Godfrey azi dimineață ?

— Ieri. Se simte foarte bine ; cantonamentul pare să-i priască. Nu te teme c-am să-i trag clapa lui Godfrey pentru tînărul Parkin. Nu sînt așa de idioată.

Dar această declarație are un efect demoralizant asupra amîndurora. Se uită una la alta și își dau seama că Nancy a făcut o mărturisire. Tabitha zice :

— Cred că avioanele astea noi de vînătoare comportă mult risc...

— Da, și Joey e tare imprudent, o s-o pățească într-o zi. Probabil foarte curînd. Cred că ăsta-i unul din motivele pentru care e mereu așa ca pe jăratec. Trebuie să fie un simțămînt cumplit.

— Totuși, asta nu-i o scuză pentru felul cum se poartă unii din băieții ăștia ; gîndește-te la amărîta aia de fată, care a venit să lucreze la bucătărie acum cîteva luni, și acum e la spital să nască. Și n-a împlinit nici șaisprezece ani.

— N-are de ce să-mi pară rău de ea dac-a fost așa de idioată.

— Cît ești de aspră, Nancy. Cum o să-și poarte sărmana copilă de grijă ?

— Li se atrage destul atenția. Joey, cum cunoaște o fată, încearcă să se culce cu ea — e treabă de rutină la el. Nu-i pasă dacă spui nu — doar dacă-l respingi brutal.

— Mă-ntreb cum poți să ai de-a face cu un asemenea specimen.

— Bunicu' n-a fost și el cam ușuratic cînd avea vîrsta lui Joey ?

— Presupun că astea-s de la mama ta citire. Bineînțeles că nu e nimic adevărat. A fost destul de zurbagiu într-o vreme, a avut și multe greutăți, dar întotdeauna a știut să păstreze măsura ; a fost chiar destul de religios. Știi bine ce părere are despre felul cum ai fost educată.

Iar Tabitha nici nu-și dă măcar seama că-l inventează pe acest respectabil Bonser. Mintea ei nu e preocupată de trecut, ci de Nancy, care i se pare în pragul unui dezastru definitiv. Inventează trecutul cu gîndul s-o lămurească pe Nancy, s-o prevină, s-o facă să se rușineze, totodată exprimîndu-și astfel și disprețul față de prezent.

Într-o săptămînă punga de la Sedan s-a spart, frontul francez s-a prăbușit și englezii bat în retragere. Vechea lume s-a sfărîmat în bucățele și oamenii umblă de colo-colo cu un aer nu de consternare ci parcă treziți dintr-un somn adînc. Spun : „Ai aflat ultima știre ? Sînt la sud de Paris !“ și zîmbesc ca și cum o știre atît de surprinzătoare sau poate faptul că nu au fost pregătiți să audă o astfel de știre ar avea ceva comic. Sînt ca niște oameni care, smulși din somn, se trezesc în fața unor împrejurări ieșite din comun ; și cînd vreunul întreabă : „Ce-o să mai urmeze ?“ un altul răspunde : „Oh, orice se poate întîmpla... absolut orice“.

— Nu văd de ce ne arătăm așa de mirați, zice Nancy, cu ocazia uneia dintre scurtele ei vizite. Asta am vrut, asta am avut.

L-a adus cu ea și pe Parkin, care pentru moment se întrece cu Bonser în informații despre război. Nancy îi privește cu o expresie profund gînditoare și spune :

— Uitați-vă la cei doi războinici cum vor să se dea gata unul pe altul. Lăsînd gluma la o parte, Joey e un pilot grozav.

Iar seara Nancy și Parkin dansează împreună, în ritm lent, absorbiți. Stînd la pîndă în spatele unui glasvand, Tabitha urmărește încruntată chipul fetei trecînd încet prin dreptul ei culcat pe umărul bărbatului.

— Lumea o să-mi explice că războiul e de vină, își spune Tabitha pe cînd urcă în camera de zi, refugiul ei. O să mi se spună că sînt o babă mărginită dacă lucrurile astea mă dezgustă pînă-ntr-atît. Dar chiar e dezgustător, e oribil.

Şi cînd Nancy, extenuată, cu ochii roşii şi obraji decoloraţi, vine să-i ureze noapte bună înainte de a-l conduce pe Parkin înapoi la bază, Tabitha îi spune :

— N-ai dreptul să-l încurajezi pe băiatul ăla ; eşti logodită cu Godfrey.

— Crezi că mai contează într-un moment ca ăsta ?

— Ba tocmai acum contează mai mult — măcar atît să facem, să ne păstrăm promisiunile.

— Godfrey ştie că mă văd cu Joey.

— Godfrey e prea bun pentru tine. Dar ştii bine că modul cum îl tratezi e o ruşine, şi eu nu mai admit să te comporţi aşa aici. Dacă ţii neapărat să flirtezi cu domnul Parkin, va trebui s-o faci în altă parte.

După această seară, Nancy dispare şase săptămîni, dar trimite cînd şi cînd o carte poştală. „Sînt aici pentru două nopţi : cazare îngrozitoare. Cu toată dragostea" sau : „Nici o veste de la Godfrey. Joey a avut un accident cu avionul dar n-a păţit nimic. Şefa cea nouă e o idioată. Varsă lacrimi cînd fetele nu se întorc la timp din oraş". Nu-şi dă niciodată adresa, dar Tabitha îşi zice : „Cu atît mai bine, fiindcă tot nu i-aş răspunde. De data asta nu mă mai îmbrobodeşte ea pe mine !"

113

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ fierbinte de iunie, cînd bazinul e plin de cadeţi şi prietenele lor din Urrsley, se răspîndeşte ştirea despre Dunkerk, dar mai înainte ca Tabitha să-şi dea seama că de fapt armata britanică bate în retragere, trecînd Canalul Mînecii în remorchere şi iahturi, observă un ofiţer înalt şi slab uitîndu-se în jurul său prin holul hotelului.

— Godfrey ! Ce surpriză !

— Cîte schimbări pe-aici, doamnă Bonser ; vechiul loc a devenit absolut modern acum.

— Rămîi la noi ?

— Mi-ar face multă plăcere. Aveţi veşti de la Nan ?

— N-am văzut-o de săptămîni de zile ; se poartă foarte urît faţă de toţi prietenii ei.

Urmează o pauză. Tabitha simte ochii tînărului fixaţi asupra ei cu acea curiozitate plină de întrebări caracteristică tinerilor şi cu care Tabitha începe să se obişnuiască.

— V-a spus că am rupt logodna ?

— Nu. Vai, ce urît ! E o mare greşeală.

Tînărul o priveşte din nou, şi după o pauză răspunde că, desigur, a fost o lovitură pentru el, dar pe de altă parte îi pare rău pentru Nancy.

— Niciodată n-am văzut-o atît de abătută.

— Atunci ce i-a venit ? Totul numai din cauză că pipernicitului ăla odios îi place să danseze cu ea.

— Păi, vedeţi, s-a îndrăgostit de el. E ceea ce se poate numi un accident.

— Asta nu-i o scuză. Nici o fată cuminte nu se îndrăgosteşte decît dacă vrea ; şi Nancy n-avea dreptul. Şi observînd pe faţa prelungă, uscăţivă a tînărului, prematur uzată şi îmbătrînită, o expresie de răbdătoare îngăduinţă ca faţă de o bătrînă doamnă ridicolă, Tabitha exclamă :

— Oh, ştiu eu că voi tinerii credeţi că totul vă e permis, că fiecare trebuie să facă numai ce-i place, dar ce se va întîmpla dacă n-o să mai existe adevăr niciunde, dacă nimeni n-o să mai fie devotat ?

— Cred că Nancy e devotată din fire : e o fiinţă extrem de leală.

— Dar te tratează în felul ăsta.

— Oh, mi-a spus totul chiar de la început.

Tînărul rosteşte aceste cuvinte de parcă vorbele ar putea scuza întreaga situaţie, şi refuză să se autocompătimească. Treptat lasă să se înţeleagă că Nancy ar dori să se întoarcă la Freemasons' şi să-l aducă şi pe Parkin cu ea.

— Nu, nu ; nu sînt de acord. Nu mă ruga aşa ceva ori atunci mă supăr şi pe dumneata. Ai fost şi aşa prea slab cu Nancy. Nu e drept să i se treacă cu vederea un comportament atît de egoist. Cum să te mai mire toate războaiele astea cînd oamenii se poartă ca sălbaticii !

Godfrey, întocmai ca şi Nancy, acceptă prejudecăţile bătrînei doamne cu un calm respectuos, şi nu mai pomeneşte de venirea lui Nancy la Freemasons'.

TABITHA A FOLOSIT intenţionat cuvîntul „sălbatici", deoarece bombardamentele asupra Londrei începuseră şi mulţime de refugiaţi se revărsau de-a lungul căii ferate. La Barn House au fost repartizate două familii de refugiaţi. Tabitha le-a pus la dispoziţie cinci camere, pentru patru femei, doi bătrîni şi şapte copii. Dar au mai adus încă două familii, numărînd nouă persoane de vîrste diferite şi acum cei douăzeci şi doi, în total, sînt în continuă agitaţie. Părinţii se ciorovăiesc tot timpul ; copiii, nestăpîniţi şi distrugători ca vulpile sau ca maimuţele, bîntuie peste tot în cîrduri, războindu-se cu lumea întreagă ; totuşi, la cea mai mică dojană sau chiar povaţă, întreaga ceată se uneşte dezlănţuind un atac asurzitor contra inamicului comun.

Într-adevăr, resping toate sugestiile Tabithei, chiar dacă sînt oferite pentru binele lor. Paturile au fost instalate în patru încăperi, pentru oamenii mari, şi în două mansarde pentru copiii mici, dar ei insistă să care laolaltă pături şi saltele în două din camerele cele mai spaţioase care comunică între ele printr-o uşă şi dorm acolo ca într-o tabără de nomazi, claie peste grămadă şi cu o lumină aprinsă tot timpul de parcă noaptea ar fi bîntuită de demoni. Spun : „Trebuie să fim împreună în caz de bombardament". Şi distrugerea aşternuturilor tîrîte pe podea, călcate în picioare de ghete noroite, nu înseamnă mai mult pentru ei decît ar însemna pentru nişte sălbatici primitivi să murdărească iarba şi frunzele adunate pentru un bivuac de o noapte.

Întocmai ca sălbaticii, sînt ciudat de năzuroşi în privinţa mîncării. Au o sumedenie de tabu-uri bazate pe temeri enigmatice. Femeile n-au auzit niciodată de porridge şi nu se pricep să prepare o budincă. Trăiesc, în principal, din pîine albă, ceai tare şi conserve de somon. Nici una nu ştie să tricoteze sau măcar să coasă. O rochie ruptă e reparată cu ajutorul unui ac de siguranţă, o gaură în ciorapul unui copil e lăsată să devoreze toată talpa piciorului. Cu toate acestea propunerea Tabithei de a cîrpi este respinsă cu indignare, ca o încălcare de drep-

turi. Într-adevăr, o privesc pe Tabitha cu o deosebită ură şi suspiciune, poate tocmai fiindcă e binefăcătoarea lor sau mai probabil fiindcă şi-a asumat răspunderea pentru soarta lor, iar vizitele ei le zgîndăresc susceptibilitatea. Ţipă unul spre altul, cu intenţia de a fi auziţi :

— De ce nu şi-o fi văzînd de treburile ei ! Ce-şi tot vîră nasu' unde nu-i fierbe oala ?!

Dar Tabitha nu poate suporta să vadă copilaşi cu năsucuri înfundate şi picioruşe rahitice. Şi dacă uneori din teamă, evită vizitele, conflictele zilnice cu mamele, atunci ruşinea o hărţuie într-atît încît nu poate dormi. Simte că sălbăticia cîştigă teren şi că şi ea poartă răspunderea.

Ofiţerul care se ocupă de cazări, un fost genist de mult ieşit la pensie, maiorul Wakelin, e chemat la Barn House de vreo trei ori pe săptămînă cînd de către o parte cînd de cealaltă pentru a linişti spiritele. E un omuleţ străveziu a cărui mustaţă enormă pare să fi absorbit toată seva care ar fi trebuit să-i hrănească trupul costeliv şi chipul mic supt fremătînd de enervare şi griji. E aşa de obişnuit să nu mai ţină pasul cu atîtea treburi încît nu ştie să mai meargă decît la trap. Ţopăie acum prin mijlocul harababurii, rostind cu glas piţigăiat :

— Da, da, totul e în perfectă ordine ; doar o mică neînţelegere. Da, pe zi ce trece, lucrurile se aranjează tot mai bine aici. E un tribut.

Iar Tabithei, la despărţire, îi spune strigînd :

— Minunată treabă, minunată, faceţi aici, doamnă Bonser. Un grup tare dificil ăsta. Aveţi parte de o şleahtă de mahala. Dar o să se acomodeze, o să se acomodeze : lăsaţi-i de capul lor şi o să se acomodeze.

În faţă o laudă pe Tabitha ca fiind cea mai devotată dintre ajutoarele lui, dar în particular se plînge că tocmai aceste bătrîne doamne prea devotate şi cu spirit civic prea dezvoltat sînt cele mai dificile. Cu cît au simţul datoriei mai dezvoltat cu atît complică mai mult lucrurile.

Peroanele gării sînt ticsite zi şi noapte de surplusul de refugiaţi, îndeobşte cei mai neajutoraţi, care se împotrivesc oricărei tentative de a fi cazaţi undeva. Unii refuză să se ducă la ţară ; trebuie să rămînă neapărat în apropierea magazinelor. Alţii nu vor să se ducă nicăieri

decît dacă pot fi repartizaţi împreună ; adică, într-un grup de douăzeci. O femeie nu vrea să se urce în maşină ; alta nu vrea să meargă pe jos două sute de metri — e obişnuită, zice, să trăiască într-un loc unde sînt tramvaie.

Tabitha dă explicaţii : că e o situaţie excepţională, cînd toată lumea trebuie să se adapteze, iar ei o străfulgeră cu priviri pline de resentiment sau trec la insulte.

— Cin' te-i fi crezînd de ne fîţîi de colo-colo ?

Sfrijitul Wakelin aleargă să-i despartă, frecîndu-şi mîinile osoase cu mare satisfacţie.

— E în regulă, totul e în regulă ; totul merge ca pe roate. Şi acum, doamnă Bonser, ce ziceţi de încă un grup pentru Corn Exchange * ?

— Corn Exchange ? Tabitha e indignată. Corn Exchange e o ruşine.

— Da, da, la Corn Exchange. Wakelin se face că nu aude. E spaţiu berechet acolo. Apoi întorcîndu-se spre o bătrînă aprigă care s-a împotrivit tuturor eforturilor de a-i deplasa progenitura : E-n ordine, doamnă, sînt cu totul de acord, vă înţeleg, vreţi să fiţi împreună cu prietenii dumneavoastră, s-a făcut. Da, treizeci şi şapte de persoane în total. Am exact ce vă trebuie.

Şi peste o jumătate de oră cele treizeci şi şapte de persoane sînt coborîte dintr-un autobuz la Corn Exchange care, aşa cum i se înfăţişează Tabithei, e chiar mai rău decît peronul gării. Întrucît, deşi are acoperiş şi ziduri, acestea servesc mai degrabă la păstrarea duhorii dinăuntru : iar mulţimea de oameni pe care o adăposteşte doarme direct pe jos în exact aceeaşi murdărie şi promiscuitate ca la gară.

— Lăsaţi-i să se instaleze, să se acomodeze, îi recomandă Wakelin Tabithei. Daţi-le un locşor şi curînd or să se adapteze. Şi explică cu voioşie cum locatarii mai vechi, adică vechi de douăzeci şi patru de ore, au găsit nişte soluţii improvizate dar practice. O pătură oferă paravan unei perechi de tineri căsătoriţi ; o găleată în spatele unui scaun are rol de latrină comună ; un semn făcut cu creta pe podeaua de scînduri reprezintă hotarul între două proprietăţi private ; băieţii sînt puşi să facă de gardă la pro-

* Bursa de cereale.

viziile familiei și există chiar și cineva care din proprie inițiativă face pe judecătorul și care, în mijlocul exploziilor de furie reușește totuși să audieze martorii și să pronunțe sentința. Există pînă și reguli vestimentare și de conduită. Copiii pot sta aproape goi cît timp îmbrăcămintea lor se află la curățat sau la uscat, adulții însă sînt obligați să se acopere măcar cu o mînă sau să se întoarcă cu fața la perete cînd se dezbracă. Pudoarea există cît la un trib african, pornind din nou de la instinctul primar.

— Minunat, minunat cum se pricep să-și improvizeze culcușurile. Instalați-i și o să se apuce imediat de treabă. E un tribut, un tribut, doamnă Bonser, și Wakelin pleacă în goană.

Dar pentru Tabitha, Wakelin e un laș care fuge din fața datoriei. „Știe bine că acest Corn Exchange e o rușine, dar își închipuie că poate să se eschiveze din orice situație ducîndu-te cu vorba. E exact ca toți ceilalați." Prin ceilalți nu se referă doar la Hitler, sau la politicieni în general, ci la întreaga lume modernă ; și cu indignare sporită se întoarce să lupte cu propriii ei sălbatici.

E ocupată din zori și pînă-n noapte, pentru că atunci cînd nu-i fugărește pe copiii neastîmpărați sau nu dezinfectează coridoarele, trebăluiește prin cele patru camere ce i-au mai rămas în folosință proprie. Nu mai are acum alt ajutor decît pe bătrîna Dorothy, și împreună proftită de orice clipă liberă ca să șteargă praful și să lustruiască. Sînt, poate chiar mai pedante decît oricînd înainte : rufăria e mai strălucitoare, împăturită fără cusur, perdelele mai des spălate, mobila și argintăria mai sclipitoare ; chiar și ramele, de un auriu pal, ale peisajelor impresioniste aflate pe perete, par să aibă o pondere și un luciu deosebit ; culorile carpetelor orientale din salonaș și sufragerie par să iradieze cu o căldură și o intensitate aparte, par să declare : „Sîntem marfă bună, marfă cinstită dintr-o epocă cinstită cînd oamenii se duceau la biserică și cînd pînă și conducătorii respectau adevărul".

Pentru Tabitha, Barn House e ca o forțăreață a civilizației, a adevărului, a curățeniei, a demnității umane și a credinței, în vîltoarea mereu crescîndă a tuturor relelor. Iar ea însăși e ca apărătorul unui ultim bastion, care se

luptă pînă la capăt, şi pînă şi căutătura ei e belicoasă. La şaizeci şi opt de ani s-a împuţinat la trup, devenind o femeie bătrînă mărunţică, slabă şi uşoară ca un copil subnutrit. Părul ei alb, încă lung şi clădit în vîrful capului după moda vechiului imperiu, copleşeşte faţa mică de dedesubt, plină de cele mai surprinzătoare zbîrcituri, ca şi cînd pielea ei fină, albă ar fi fost o foiţă mototolită la întîmplare. În această albeaţă, ochii negri par nefiresc de mari şi de strălucitori, ca aceia ai unui lemurian speriat, abia prins şi închis în cuşcă ; gura cu buze vineţii iese puternic în contrast şi trădează prin mobilitatea ei continuă subtilele schimbări de dispoziţie ale femeii. Ba e încleştată din cauza furiei ; ba tremură de încordare cînd ia hotărîri ; ba e ţuguiată de dispreţ ; ba se destinde şi se îmblînzeşte la vreo amintire. Fiecare dintre aceste emoţii, toate activităţile desfăşurate de această femeie, exasperarea, sfidarea ei sînt dublate de mînia împotriva nepoatei ei. Nancy e prezentă în simţirile ei chiar şi cînd e absentă din mintea ei, ca o boală a cărei durere neîntreruptă poate fi uitată în toiul unei activităţi dar a cărei prezenţă, fiind cronică, insuflă ea însăşi dezlănţuirea energiei.

Cînd bate o pernă, jumătate din forţa palmei ei este îndreptată contra acestei copile. Cînd culege o fărîmitură de pe covor, gîndeşte : „Nancy ar lăsa-o acolo ; puţin îi pasă ei de ordine şi curăţenie !"

Mai cu seamă noaptea, cînd nu-şi poate afla refugiu în muncă, Tabitha simte cît o doare faptul că Nancy este atît de superficială. Cînd Bonser, indignat că stă trează, bombăne : „Tot te mai frămînţi pentru dezmăţata aia mică ? Ţi-am spus eu de mult c-o s-ajungă rău, şi-am avut dreptate. Aşa că las-o-n plata domnului", pe Tabitha o cuprinde un sentiment de amărăciune atît de profundă, o deznădejde atît de chinuitoare încît trebuie să-şi ţină respiraţia de teamă să nu izbucnească în plîns ; totodată însă, încearcă şi o satisfacţie înciudată. „Da, reflectează ea, da, o s-ajungă rău. Nimeni nu se poate purta aşa fără să-şi primească pedeapsa cuvenită." Şi şi-o închipuie pe Nancy aspru pedepsită, chiar şi mai aspru ca înainte, după ce o părăsise Scott, şi-o închipuie venind înapoi — întoarcerea fiului risipitor — acasă la Barn House.

„Poate că n-o să mai dispreţuiască atunci ideile bătrînei ei bunici ; poate c-o să-şi dea seama că are nevoie de sprijinul lui Dumnezeu."

115

DE ACEEA E SPERIATĂ, dar nu surprinsă cînd într-o zi primeşte un bilet de la Nancy cu o adresă chiar din Urrsley. „Ar fi posibil să te întîlnesc undeva fără să ştie bunicu'? Mi-e teamă c-am intrat într-o încurcătură."

Tabitha strîmbă din nas la cuvîntul „încurcătură", dar dă fuga la adresa indicată. Şi-o închipuie pe Nancy abandonată, distrusă, înglodată în datorii.

— Aşa deci, ai scris în sfîrşit. Asta înseamnă că probabil, ai nevoie de ceva. Şi se uită în jur la locuinţa jalnică. Se află pe o stradă dosnică, nu cu mult peste nivelul unei mahalale. Apoi o scrutează atent pe Nancy căutînd vreun semn de remuşcare.

Fata poartă o rochie modestă ponosită şi necălcată. Arată mai mare decît vîrsta ei, maturizată, greoaie, cu trăsături înăsprite şi ochi impertinenţi. Şi-a pierdut farmecul tinereţii. Dar e durdulie, trandafirie şi plină de veselie, iar ochii impertinenţi o privesc pe Tabitha cu o expresie care pare s-o invite să participe la o glumă bună.

— Ce s-a întîmplat. Nancy ? S-a descotorosit şi individul ăla de tine ? Cred că nu te poţi aştepta să fiu surprinsă.

— Ei bine, bunico, am să-ţi spun drept, m-au pus pe liber... m-au dat afară din serviciu.

— De ce ?

— Oh, din motive uşor de înţeles.

— Ce vrei să spui cu asta ?

— Păi, uită-te la mine, draga mea bunică. Sînt în luna a patra.

— Eşti cum ? Un timp Tabitha rămîne fără grai. Apoi izbucneşte înfuriată : Nu ţi-e măcar ruşine ?

— Îmi pare rău, bunico, dar n-aş putea să mă prefac recunoscînd că sînt o păcătoasă, poate doar cam prostănacă.

— Ai măcar habar cine-i tatăl ?

— Vai, bunico, Nancy izbucnește în rîs. Chiar așa o părere proastă ai despre mine ?

— N-am mai primit veşti de la tine de un an. E tot domnul Parkin ?

— Da, bietul Joey.

— Bietul Joey !

— Păi da, fiindcă vezi, eu trebuia să am grijă de precauțiunile respective, pentru că Joey nu poate suferi să se preocupe de chestii de-astea.

— Precauțiuni, precauțiuni ! geme Tabitha. Şi individul are de gînd să se însoare cu tine ?

— Nici gînd, e furios pe mine ; crede că l-am dus de nas. Își închipuie probabil că am făcut-o înadins ca să pun mîna pe el. Dar să nu-ți faci griji... o să se aranjeze toate, pînă la urmă. Singura problemă adevărată rămîne cea financiară. Înțelegi, acasă nu mă pot duce pentru că mama ar fi şi mai tulburată decît eşti dumneata... doar ştii ce părere are despre căsnicie ; iar la Freemasons' nu mă pot arăta din cauza bunicului, care ar putea suferi un atac. Pe de altă parte, sînt complet lefteră.

— Şi crezi că se cuvine s-o ponegreşti pe mama ta sau să presupui că bunicul tău ar suferi un atac, cum te exprimi tu atît de elegant ? Şi de ce te-ar surprinde, mă rog, dacă asta le-ar fi reacția ?

— Îmi pare rău, bunico ; ştiu cît de îngrozitoare ți se par toate astea. Dar, zău, lucrurile s-au schimbat de cînd tu şi bunicul eraţi tineri. Adică, vreau să spun că voi trebuia să fiți mai discreți, nu ?

Această remarcă, deşi rostită pe un ton împăciuitor, o face pe Tabitha să tresară la ideea că fata ştie ceva şi face aluzie la fuga ei cu Bonser. Pentru o clipă rămîne sufocată de indignare. Simte cît de josnic, de nedrept ar fi ca fata să se răzbune pe ea în acest mod ; ca şi cum fuga ei — o fată naivă avînd un înalt simț moral — cu Bonser, atît de chipeş şi de seducător, animat de cele mai frumoase sentimente, ar putea fi comparată cu această aventură vulgară cu urîtul şi cinicul Parkin, aventură dominată doar de egoism şi sensualitate.

— Ce vrei să spui ? întreabă cu buze tremurînde şi o căutătură furibundă. Ce-a fost cu mine şi cu bunicul tău, adică ?

— Nimic, doar că vremurile s-au schimbat ; că eu nu pot să mă consider chiar atît de păcătoasă ; iar dumneata nu trebuie să fii atît de abătută.

Şi Tabitha, potolită, văzînd că fata nu încearcă un contra-atac impertinent, trage adînc aer în piept şi rosteşte sever :

— Vrei să zici că ai fi pe deplin fericită cu condiţia să ţi se asigure masa şi casa ?

— Păi, bunico, dac-aş putea sta ascunsă pe undeva, n-aş mai fi o pacoste pentru nimeni... ceea ce, zău, îmi displace profund. Ideea mea e să nasc discret, undeva prin Ţara Galilor şi după aceea, aş putea cu uşurinţă să mă dau drept văduvă de război. Doamna Cutare. Azi nu mai e nevoie nici măcar să porţi doliu.

Tabitha ascultă îngrozită şi reflectează : „Dar n-are nici cel mai elementar simţ moral".

— Şi nu te gîndeşti să te măriţi cu tatăl sărmanului copil ?

— Să mă mărit cu Joey ? E o idee cam riscantă... cînd îl cunoşti bine pe Joey. Dar cred că aş vrea... da, sigur c-aş vrea. M-aş atîrna de gîtul lui. Ştii, bunico — şi din nou ochii impertinenţi ai lui Nancy par să solicite aprecierea unei glume, o glumă între femei, ca o confidenţă — ăsta-i adevăratu' necaz : sînt complet topită după nenorocitu' ăsta.

Încă încruntată, refuzînd să guste această glumă, Tabitha se plînge văzduhului :

— Auzi, *topită !* Ca şi cînd asta ar scuza totul. Dar Godfrey ? Dar familia ta ? Dar munca ta, datoria ta ? Dar la ce bun să-ţi vorbească ţie omul ! Tu pur şi simplu rîzi de mine. Nu dai doi bani pe cele mai elementare reguli de bunăcuviinţă. Nu înţeleg de ce nu-mi văd de treabă şi nu te las în plata domnului... nu, zău că nu înţeleg. Acest ultim crescendo se datorează unui zîmbet apărut pe buzele lui Nancy. Dar cu neaşteptat tact, fata îşi lasă ochii în jos şi-şi ia un aer de mironosiţă.

— Nu te mai preface, ştiu prea bine că nu-ţi pasă, răbufneşte Tabitha. Dar atitudinea fetei o domoleşte. Cel

puțin, dovedește că instinctiv simte cum trebuie să se poarte.

— Și unde e individul ? se interesează ea.

— Draga mea, ce rost are ? E pur și simplu o himeră. Chiar dacă Joey ar consimți, în vreun acces de nebunie, m-ar părăsi după o săptămînă. Și, zău, nu vreau să-l bată nimeni la cap. L-ar face să mă deteste și mai rău. Nu e vina lui că sînt cum sînt ; și nu trebuie să-mi pretinzi să-l șantajez. N-aș putea să decad pînă-ntr-atît.

— Sînt foarte bucuroasă să aud că ai o limită.

Și Nancy, izbucnind deodată în rîs, o sărută cu foc.

— Scumpa mea bunică, ce minunat e să-ți aud iarăși insultele.

— Ar fi minunat dacă ți-ar folosi la ceva. Și acum presupun că va trebui să plătesc întreținerea pentru tine și pentru copilul domnului Parkin. Și de îndată ce te vei pune din nou pe picioare o să începi să alergi iar după alți bărbați.

Nancy studiază această posibilitate cu obișnuita-i detașare. Expresia ei aduce mult cu a lui Godfrey cînd replică :

— Nu mă prea atrage ideea asta, bunico, dar trebuie să recunosc că sînt o toantă în privința bărbaților.

Tabitha sare în sus ca arsă.

— Așa, deci ești împăcată cu perspectiva de a face trotuarul. Și cînd vei ajunge acolo, o să zici că n-ai avut încotro. Că e din cauză că vremurile s-au schimbat.

Tabitha lasă zece lire și pleacă ca o furtună. „E incredibil ! Am impresia că nu-i pare rău nici măcar de propria ei soartă." Speranța Tabithei de a o vedea pe Nancy pocăită s-a risipit iar ființa care reușește atît de bine să se eschiveze de căință o umple de atîta neliniște încît e și mai hotărîtă s-o aducă pe calea cea bună, de restabilire a relațiilor cu societatea. Se duce direct la comandantul unității care locuiește de șase luni la Freemasons', și pînă a doua zi de dimineață e în posesia adresei lui Parkin. E detașat cu o escadrilă de avioane de vînătoare la un aeroport îndepărtat din sud-estul țării. Dar chiar în după-amiaza acelei aceleiași zile Tabitha se și află în așteptarea lui, în anticamera popotei, o simplă baracă din lemn, abia terminată și așternută cu rogojini pe jos. Pereții, podeaua, mesele, perdelele, toate sînt noi și făcute din economie, avînd acel

aspect de strictă utilitate tipic tuturor barăcilor, în special celor cu caracter temporar. Totul pare să spună : „Iată, acesta e un confort redus, de utilitate temporară, destinat celor supuşi ordinelor de a se deplasa de ici-colo, de a lupta, de a-şi risca viaţa, de a muri ; oameni atît de profund dezrădăcinaţi din căminele lor încît ele au devenit un blestem şi un pericol pentru ei". Privind în jurul ei, Tabitha simte acea atmosferă masculină a vieţii de militar activ impregnată de o virilitate intensă, insuportabilă pentru o femeie în vîrstă, pentru o soţie sau mamă dar fascinantă pentru o tînără fată.

Parkin a fost anunţat să se prezinte în anticameră. Apare ţanţoş, cu o expresie impertinentă pe chipul lui prelung, asimetric, şi o salută pe Tabitha cu nonşalanţă.

— Am onoarea, doamnă Bonser. Doriţi să beţi un ceai ? Comportamentul lui s-a schimbat. Nu se mai înclină şi nu-şi mai flutură mîna. Poate că portul uniformei nu-l mai tulbură într-atît.

— Domnule Parkin, am venit în legătură cu Nancy.

— Nan ? Oh, da. Tînărul îşi netezeşte mustaţa. Ce mai face ?

— Ştii foarte bine ce face şi din a cui vină.

— A spus ea că din vina mea ?

— Nu. Nici nu ştie măcar că am venit aici, domnule Parkin. Vreau să ştiu ce intenţionezi să faci în legătură cu această chestiune deosebit de gravă.

— Nu intenţionez să fac nimic, doamnă Bonser. Ştiţi, eu nu-mi asum răspunderea.

— Nu poţi să scapi chiar aşa de uşor din această situaţie. Vocea şi pălăria Tabithei tremură de indignare.

— Sînteţi de părere c-ar trebui să mă însor cu ea ?

— Bineînţeles.

Parkin se încruntă şi-şi recapătă brusc elocvenţa. Subliniază că el şi Nancy nu s-au gîndit niciodată la căsătorie şi că, presupuînd că ar face acest pas, s-ar dovedi probabil o nereuşită.

— Bănuiesc că dumneavoastră şi Nan contaţi pe dispariţia mea rapidă, ceea ce nu contest, e foarte posibil. Dar să presupunem că nu se va întîmpla aşa, doamnă Bonser.

Şi să mai presupunem că blestematul ăsta de război o să înceteze odată şi odată. Ce vom face atunci ? Eu n-am o leţcaie, şi nici Nan, cel puţin după cîte ştiu eu ; iar bărbaţii însuraţi nu vor fi chiar în fruntea bucatelor cînd va fi vorba să obţină o slujbă, nu-i aşa ? Vedeţi, nu mă gîndesc doar la persoana mea. Chiar de-ar fi să mă căsătoresc cu Nan, nu văd cum ar putea trăi dintr-o verighetă.

Tabitha îl priveşte pătrunzător pe tînărul care-i susţine privirea cu îndrăzneală şi care adaugă pentru deplină clarificare :

— Aspectul financiar e cel care mă îngrijorează.

— Domnule Parkin, dacă Nancy ar avea bani în cont personal te-ai însura cu ea ?

— Într-adevăr situaţia ar fi atunci cu totul alta. Cel puţin am avea posibilitatea să ne despărţim fără ca eu să am sentimentul că o abandonez pe Nan.

— Să vă despărţiţi ?

— Dacă n-ar merge căruţa. Da, e o propunere demnă de luat în seamă. Am să mai reflectez.

Tabitha e gata să explodeze cînd interceptează privirea tînărului fixată asupra ei cu o oarecare duritate rece, totodată prudentă şi distantă, care o face să se stăpînească. Gîndeşte-te : „Trebuie să fiu precaută, de dragul lui Nancy. Cu tinerii ăştia nu ştii niciodată la ce să te-aştepţi".

Într-adevăr, părerea lui Nancy cînd află despre această tranzacţie, este că „Joey are mai multă minte decît credeam !"

— Oare voi aveţi vreun dram de respect unul pentru altul ? întreabă Tabitha exasperată.

— Nu ştiu dacă se poate chema respect, dar îl admir pe Joey, e un tip formidabil. Nu-i pasă de nimeni şi de nimic.

Tabitha are vreo cinci mii de lire în cont personal — ce mai rămăsese din moştenirea de la Gollan, la care s-au adăugat dobînzile pe timp de douăzeci de ani. Transferă trei mii pe numele lui Nancy ; şi pentru această sumă Parkin consimte să se însoare. Dar o face într-un mod foarte detaşat ; iar la căsătorie, oficiată într-un birou de stare civilă, afişează o atare indiferenţă încît pînă şi Nancy

e tulburată. În plus, a căpătat o permisie doar pentru douăzeci şi patru de ore, şi pleacă la unitate direct din prag.

Tabitha îşi exprimă părerea că individul nu e numai o brută ci şi un bădăran. Nancy însă îl apără pe soţul ei de aceste aprecieri critice venite dintr-o altă epocă, la fel cum pe ea o apărase cîndva Godfrey folosind aproape aceleaşi cuvinte.

— Joey nu suportă să fie constrîns, şi nu se preface niciodată. E teribil de cinstit.

116

LA ACEST MOD PRACTIC de a judeca lucrurile se adaugă şi un sentiment nou. S-ar părea că oficierea căsătoriei, chiar şi numai într-un birou de stare civilă — considerată de Tabitha drept o formalitate derizorie şi meschină, simplu preambul legal spre împerechere — reprezintă un eveniment important pentru Nancy. Este totuşi o căsătorie. I-a dat un nume nou şi i-a trezit conştiinţa de sine. Spune : „Nan Parkin ; ia uite, cît de ciudat arată, nu ? Ce zici, nu fac litera p mare cam aiurea ?“ Le vorbeşte străinilor despre „soţul meu“ pe un ton care face să vibreze în Tabitha un nerv de mult uitat, nervul care, la toate nunţile, declanşează mici isericale la femei. Spune : „Da, soţul meu e pilot de noapte ; sînt tot timpul îngrijorată din cauza lui“. Se întreabă oare cînd şi unde vor locui ei doi sub acelaşi acoperiş şi remarcă : „Joey spune că preferă la ţară, dar eu cred că fără cîrciumioarele lui o să se cam plictisească ; iar Joey plictisit reprezintă o primejdie“. Pare să fi uitat de intuiţia ei care-i spunea că, dacă Parkin va fi silit s-o ia de nevastă, o s-o părăsească. Îi scrie în fiecare săptămînă şi cînd nu primeşte răspuns constată resemnată: „Joey nu e genul de om care scrie scrisori ; n-a fost educat în sensul ăsta“. Ţine socoteala permisiilor lui şi de fiecare dată îl aşteaptă, iar cînd nu vine, îi găseşte mereu cîte o scuză. „Trebuie să fie din cauza atacurilor astea — blitz, sînt convinsă“, sau: „Piloţii sînt mereu mutaţi de colo colo“.

Chiar şi unele zvonuri cum că Parkin şi-ar petrece permisiile cu o veche pasiune de-a lui, pe nume Phyllis, nu

par să-i zdruncine încrederea. Nancy spune doar atît : „Nu te poți aștepta ca Joey să rupă relațiile cu toate iubitele lui așa, dintr-o dată".

Nancy continuă să stea în camera ei de la Barn House, o încăpere pe care a zugrăvit-o din nou, unde a schimbat perdelele și mobilierul după gustul ei. E extrem de activă, cu acea energie a fetelor care nu citesc un rînd și arareori meditează, iar această energie caută orice pretext pentru a se elibera. În a opta lună de sarcină insistă să sape în grădină („avem nevoie de multe zarzavaturi") și să meargă după tîrguieli cu autobuzul („trebuie să cruțăm cauciucurile mașinii"). Cînd se naște copilul, un băiat botezat John, zis și Jacky, vrea să-i facă imediat chiar ea baie, să-l înfețe, să se ocupe în exclusivitate de el. E extrem de pornită contra doicii, angajate cu luna, care o obligă să stea în pat. Iar Tabitha zîmbește văzînd-o atît de nerăbdătoare și declară :

— Nu trebuie să te porți prosteşte.

— Dar nu vreau să fiu terorizată de ființa asta.

— Așa vi se pare vouă, tinerelor, cînd sînteți la primul copil. Trebuie să fii rezonabilă. Totul la vremea sa.

Nestăpînită ca întotdeauna, Nancy se dă pe furiș jos din pat ; și după o săptămînă își redobîndește libertatea, libertatea de a domni în camera copilului, de a se dedica fiului ei. La îndeplinirea acestor treburi depune mult zel și concentrare. Instinctul matern s-a trezit în fata fluşturatică, pentru a zăgăzui și dirija forța senzualității ei. Toate opiniile ei dobîndesc cu repeziciune o conexiune și coerență nouă, al cărui epicentru se află în camera copilului. Acum se plînge de Parkin cînd nu scrie sau nici nu confirmă măcar primirea unei fotografii a copilului. „Ar putea cel puțin să spună că a aflat de Jacky. Zău, e puțin cam prea egoist." Cînd îi găsește totuși vreo scuză, se rezumă la : „Dar, drept e că nu-i plac deloc copiii, mai ales cei mici de tot".

Și cînd, după ce depășește faza de exaltare provocată de acest important și captivant rol, începe să se ocupe iar de gospodăria casei, se apucă de treabă cu sentimentul unei noi răspunderi. S-ar zice că, în cazul lui Nancy, postura maternă — puternic accentuată și de silueta mai robustă — a generat în mintea ei nu numai o coerență interioară ci și

o polaritate exterioară. Are acum o altă atitudine față de Tabitha și față de gospodărirea casei. Așa cum domnește cu puteri absolute asupra camerei copilului și a lui Jacky însuși, tot așa se manifestă și în lumea din jurul acelei camere : cu o autoritate plină de încredere în sine. Pretinde precizie, eficiență ; e revoltată cînd apa nu e destul de fierbinte pentru baia lui John, sau cînd laptele nu e livrat la timp. E furioasă pe niște ofițeri care locuiesc în hotel și care într-o seară, claxonînd din șosea, îl trezesc pe micuț. Despre Bonser, care în ultimele luni, avînd nevoie de tot mai mult alcool ca să-și mențină vigoarea militară, a fost adus de mai multe ori acasă foarte beat și pus pe harță, face remarca : „Zău, bunico, nu se cade să mai iasă în lume ; ne face de rîs". Și chiar și față de Tabitha se comportă în chip de fiică energică. Îi impune să se odihnească : „Ei lasă, bunico, nu te mai obosi cu socotelile alea, dă-mi-le mie". Și adună coloane întregi de cifre, fără să obțină vreodată rezultate corecte, dar „destul de corecte", cum o liniștește pe Tabitha atunci cînd se arată nemulțumită. Într-adevăr, se mîndrește cu priceperea ei în contabilitate, pentru că e capabilă să adune cu repeziciune și să obțină rezultate care sînt „destul de corecte". Sau o forțează pe Tabitha să se așeze. „Draga mea, nu uita ce-a spus doctorul despre bătrîna inimă ; azi gata cu urcatul scărilor. Am să fac eu turul de inspecție în locul tău." „Și face turul casei, dar nu mai gonește în vechiul ei stil, ci se deplasează cu pasul demn al unei matroane conștientă de poziția ei.

Tabitha, încîntată atît de solicitudinea cît și de hărnicia fetei, se împacă totuși greu și cu una și cu cealaltă. Detestă să fie cocoloșită și știe că detericatul așa cum îl face Nancy e mai mult impetuos decît eficient. Stă ca pe ace și ascultă cum progresează de rapid curățenia pe care o face Nancy la etajul de deasupra ; în cele din urmă sare în picioare pornind pe urmele ei. Și cînd o ajunge din urmă, Tabitha, cu o expresie încruntată, își ține arătătorul plin de praf în fața ochilor lui Nancy și exclamă : „De pe policioara propriului tău cămin. Și oare te uiți vreodată pe sub vreun pat ?"

La toate aceste reproșuri Nancy se mulțumește să facă o strîmbătură care vrea să spună : „Eu sînt o tînără soție și

mamă ocupată şi nu o bătrînă pedantă îndrăgostită de o grămadă de mese şi scaune vechi. Am o concepţie mai largă despre activitatea femeii".

Dar e dornică să facă cunoştinţă cu fiecare latură a acestei noi activităţi. Vrea să tricoteze, să facă hăinuţele micuţului, să coasă. E plină de dispreţ la adresa şcolii care nu a învăţat-o să coasă sau să gătească. Le critică pe profesoarele ei : „O grămadă de bătrîne sufragete".

— Dar şi eu am fost sufragetă, îi atrage Tabitha atenţia, şi n-ai dreptul să le dispreţuieşti pe sufragete. Unele dintre ele şi-au pierdut viaţa ca tu să ai astăzi drept de vot.

— Tu n-ai fost o sufragetă adevărată, răspunde Nancy, căci şi-a format o idee proprie despre sufragete care să corespundă ideilor ei preconcepute. Şi în entuziasmul pentru această artă, nouă pentru ea, de a-şi îndeplini menirea ei de femeie, arta de a creşte copii, de a coase, a găti, e gata să ponegrească numele tuturor celor care au defăimat-o — adică femeile din generaţia mamei ei. Se referă la ele batjocoritor : „Luptătoarele pentru cifra unu ! Un vot, un clop, un ţînc, şi toate rasolite !" Ea personal intenţionează să fie mama „unei familii ca lumea — cu cel puţin şase membri", cum se exprimă ea.

— Presupun, replică Tabitha sec, că Joey o să aibă şi el ceva de spus în chestia asta.

— Bineînţeles că va trebui să-i feresc din calea lui Joey, dar asta-i doar o chestiune de metodă, o cameră a copiilor organizată cum trebuie.

117

TABITHA E ORICÎND gata să-l ponegrească pe Parkin căci, potrivit celor relatate de Godfrey, legătura lui cu Phyllis continuă şi el pare să fie deosebit de ataşat de ea. „S-ar părea că e o legătură serioasă", zice Godfrey. Tînărul, care a rămas prietenul devotat al lui Nancy, plănuieşte împreună cu Tabitha cum să amîne momentul cînd tînăra soţie va afla adevărul pentru care nu pare să fie încă pregătită.

— N-o lăsați pe Nancy să se ducă în oraș cînd Joey e în permisie, o sfătuiește Godfrey pe Tabitha. Am să vă înștiințez eu.

Dar la un sfîrșit de săptămînă Parkin o aduce pe Phyllis a lui la Urrsley. Trag la Grand Hotel și se fac remarcați pe stradă. Bonser e imediat informat de ciripitorii lui din Urrsley, și, dornic s-o rănească pe Nancy pe care o detestă și mai tare de cînd fata s-a atașat mai mult de Tabitha, îi raportează :

— Scumpul tău soț și-a adus amanta la Grand Hotel. Am spus eu întotdeauna că e o secătură — nici urmă de principii.

Nancy, care nu-și ascunde disprețul față de Bonser, nu dă nici un răspuns. Dar se duce pe furiș la Urrsley ; și cînd se întoarce, își exteriorizează fără rezerve reacțiile.

— Zău, într-adevăr e o lovitură pentru mine. Și dac-ai vedea-o pe femeia aia ! Nu-i nici măcar o frumusețe, doar o grămadă mare, nesărată de aluat blond. Am crezut că Joey are măcar bun gust.

La micul dejun întreabă așa, dintr-o dată :

— Crezi că Joey a adus-o pe creatura aia la Urrsley doar ca să-mi arate unde mi-e locul ? Crezi că mă detestă ?

Dilema îi provocă durere dar și nedumerire. O preocupă mult timp și revine adesea asupra ei.

— Dar nu se poate să mă deteste pînă într-atît — uff, ce complicație ! Sau alteori remarcă : Joey e destul de cîinos, dar nu și ranchiunos.

E mereu pe gînduri, și chiar absentă uneori. Se pare că toată povestea s-a înfipt în mintea ei, unde provoacă aceeași perturbare ca și acei paraziți din stridii care irită bietele creaturi pînă cînd, încet, încet, dau naștere perlelor.

— De fapt nu văd de ce m-ar detesta, declară Nancy după o săptămînă de profundă concentrare care și-a lăsat amprenta pe fruntea ei — unde două cute fine își fac apariția între sprîncenele îngroșate — și pe vocea ei, care a căpătat un ton aspru.

Dar, după vreo lună, îi declară Tabithei în timpul unei seri pașnice cînd Bonser e plecat la băutură cu prietenii lui din Urrsley :

— În definitiv, nu știu de ce Joey nu m-ar detesta ; m-a luat de nevastă și i-am făcut un copil — două lucruri pe care le detestă chiar mai mult decît să i se interzică să decoleze. Și redevine activă și aferată. Faza de iritare a luat sfîrșit. Perla s-a născut, tare și netedă.

E doar ceva mai severă și mai lipsită de răbdare. Cutele de pe frunte și asprimea din voce nu au dispărut în întregime. Efortul de gîndire a făcut să se acumuleze în mintea ei o oarecare amărăciune, ca artrita la sportivi.

Pe Tabitha o tot mustră. Cu slujnicele — fete tinere care au ajuns slujnice numai fiindcă sînt prea tinere și nestatornice pentru a fi angajate în fabrici — se poartă uneori atît de aspru încît Tabitha e nevoită să intervină.

— Nu trebuie să fim prea exigenți în timp de război.

Dar Nancy, bombîndu-și pieptul opulent, răspunde cu severitate :

— Pot să le trec cu vederea tîndăleala, bunico, dar nu tolerez să-și aducă iubiții aici. Asta ar însemna pur și simplu să renunțăm la orice disciplină.

Pare să-și asume cu plăcere noi răspunderi. S-a luptat cu murdăria refugiaților chiar și mai energic decît Tabitha, și, cînd în 1944 aceștia reușesc să obțină mutarea în oraș, Nancy le simte lipsa. E încîntată să primească un musafir care pe Tabitha în schimb o neliniștește — bătrînul Harry, evacuat dintr-o locuință solitară aflată pe coasta de est, din cauza unei operațiuni militare secrete.

Harry, văduv de cinci ani și pensionar de trei, preferase singurătatea decît să locuiască împreună cu Timothy și nevasta lui pe care o descrie ca pe un tiran, meschină și nervoasă, alungînd liniștea și chiar și căldura din căminul ei. Și o regretă pe Clara lui, atît de devotată. Fără ea, a fost de fapt incapabil să-și mențină cabinetul sau să-și mai făurească vreun alt fel de relație cu lumea. Clara îl izolase prea mult timp de societate. Harry e totodată perplex și fără astîmpăr, un bătrîn împuținat, nu cu mult mai greu decît Tabitha. Nimic n-a mai rămas din vechea lui energie și putere de concentrare decît gesturile. În timpul micului dejun e nerăbdător să iasă afară, dar peste o jumătate de oră se întoarce din grădină sau de pe cîmp, obosit și nedumerit, ca și cînd nici el n-ar pricepe de ce s-a dus acolo. Stă ore întregi cufundat, s-ar zice, în meditație, pînă cînd

o picătură de ploaie pe fereastră îl face să tresară şi să remarce : „Plouă", sau foşnetul fustei Tabithei îl trezeşte şi atunci izbucneşte iritat : „Stai jos, Tibby. Nan are perfectă dreptate, n-ai pic de astîmpăr. De cînd te ştiu, n-ai fost în stare să stai o clipă locului".

Pentru el Tabitha reprezintă, ca întotdeauna, o persoană slabă, a cărei iresponsabilitate încă mai poate constitui o primejdie. Imaginaţia lui, atîta cîtă a existat, s-a revărsat într-un tunel adînc care s-a înfundat brusc o dată cu sfîrşitul activităţii lui şi atunci biata imaginaţie a întors spatele întunericului din faţă pornind spre lumina cea mai apropiată, aflată tocmai la celălalt capăt al tunelului. Harry se întoarce cu gîndul în urmă la copilărie şi vede o Tabitha neastîmpărată, neascultătoare.

— Ai fost pentru noi toţi un motiv de mare îngrijorare ; şi pe cinstea mea, am avut dreptate ! Să fugi tu cu un escroc ! Şi văzînd-o pe Tabitha clătinînd din cap, exclamă : Nu-mi pasă, exact asta era, un escroc. Să răpească o fată de optsprezece ani, chiar dacă era cam încăpăţînată. Ţi-a distrus viaţa.

— Bine, Harry, dar viaţa mea n-a fost un eşec.

— Hîm. Nenorocitul ăla cu revista lui, apoi bătrînu' ăla industriaş care tot înfiinţa alte şi alte companii şi care a dat faliment, şi acum asta ! N-a ieşit nimic bun, nu ?

Evident, consideră că propria lui viaţă constituie un model. Vorbeşte cu calmă satisfacţie despre Timothy care are acum un cabinet înfloritor, şi chiar despre nevasta lui Timothy, deşi a refuzat să-l găzduiască în casa lor.

— E o soţie bună pentru un doctor. O gospodină pricépută.

Pentru el Nancy e stîlpul pe care se sprijină Barn House. Pentru ea se ridică din scaun seara şi zice :

— Vino, draga mea, aşază-te comod ; ai avut o zi grea, ce ne-am face noi fără tine ?

Nancy acceptă un scaun confortabil, perne şi coşul ei de lucru. Începe să aibă tendinţe de matroană chiar şi în obiceiuri şi arată deja cu zece ani mai mult decît cei douăzeci şi patru pe care îi are. Tricotează şi coase cu seriozitatea concentrată a omului care face o treabă utilă şi, din cînd în cînd, punînd din nou ată în ac sau luînd de la capăt un rînd la tricotat, îi vorbeşte plină de gravitate Ta-

bithei despre vreo chestiune importantă cum ar fi : starea rufăriei din hotel sau necesitatea unei cameriste noi la ultimul etaj.

Buletinul de ştiri despre război produce o întrerupere, relatînd lupte crîncene în Italia, o înaintare lentă spre poziţii puternic apărate.

În încăpere domneşte o atmosferă de linişte, de securitate. Focul trozneşte şi aruncă văpăi pe vătraiele lucitoare. Bătrînul Harry mestecă o pipă rece şi se uită lung la foc cu sprincenele adunate ; e moleşit din cauza căldurii, încreţiturile feţii tremurînd în pîlpîirile focului îl fac să semene cu un bătrîn cîine de vînătoare şi probabil că nu aude nimic. Tabitha, cu ochelarii căzuţi pînă în vîrful nasului, tricotează într-un ritm rapid. Nancy se apucă din nou de cusut, rostind energic : „Deci asta e !" şi împunge acul în cusătură.

Tabitha simte fericirea ca pe o prezenţă, emanînd din toată casa din jurul ei, al cărui centru e Nancy. Reflectează : „Ce norocoasă sînt ; ce minunat că fata s-a schimbat în bine după începutul acela rău ; că e mulţumită cu viaţa asta liniştită, şi atît de afectuoasă. Are într-adevăr suflet bun ; asta a salvat-o". Şi pentru că mintea ei e ocupată ca de obicei cu Nancy, pentru că se gîndeşte mereu la ea, studiind-o, pentru că toate acestea provin din tandreţea ei atotstăpînitoare faţă de ea, se încruntă şi-şi ţine respiraţia.

— Draga mea copilă, nu poţi să tai butoniera cu foarfecele ăla enorm.

— Dar nu găsesc forfecuţa.

— Rătăceşti toate lucrurile ; zău, prea eşti împrăştiată. Nu ştiu ce-o să se aleagă de tine.

Şi cînd vine ora culcării, vocea ei sună a provocare şi a reproş totodată, cînd întreabă : „Rămîi la rugăciune ?" Are grijă să prevină orice abatere.

Nancy zîmbeşte. „Oh, da," Pentru că acum acceptă şi rugăciunile. Ca o femeie matură avînd de-a face cu bătrînii, priveşte toanele lor cu îngăduinţă. Declară chiar :

— Curînd am să-l învăţ pe Jacky să spună o rugăciune. Mama ar fi revoltată dar eu sînt de părere că un pic de religie îi ajută pe copii să nu facă rele.

— Asta nu e un motiv.

— Tu de ce te rogi, bunico ? Ce speri să obţii ?

Neavînd un răspuns pregătit la această întrebare neaşteptată, Tabitha enunţă cu severitate :

— Pentru că aşa se cuvine.

Amuzată, Nancy se duce după cărţile de rugăciune. Zîmbetul ei înseamnă fără echivoc : „E clar că-i doar un obicei de bătrînă".

Într-adevăr, Tabitha nu s-a rugat niciodată cu atîta patos. Dar ruga ei nu imploră, ci provoacă, impune. Şi cînd începe *Tatăl nostru* : „Tatăl nostru carele *eşti* în ceruri, *Sfinţească-se* numele tău, Vie *împărăţia* ta, *Facă-se* voia ta precum în cer...", o priveşte pe Nancy peste ochelari şi ridică vocea în stilul unui conferenţiar, vrînd să spună parcă : „Ascultă vorbele astea, fata mea, şi învaţă lecţia de care o să ai nevoie. Învaţă adevărul înainte de a fi prea tîrziu. Tu poţi să-l uiţi pe Dumnezeu, dar el nu te va uita".

118

ÎNTR-O DIMINEAŢĂ exilul lui Harry îşi găseşte explicaţia. Orăşelul maritim unde se retrăsese, folosise drept bază pentru pregătirea debarcării. Europa e invadată şi dintr-o dată devine clar că Germania va fi înfrîntă. Pacea coboară asupra Europei cu viteza unei rachete în cădere, şi cu acelaşi efect de dezintegrare. O structură enormă, strîns împletită, de eforturi şi idei, conţinînd laolaltă naţiuni, clase, lumea întreagă, într-o relaţie plină de sens — aliaţi sau duşmani — se destramă, ca o pînză de păianjen cînd o suflare a vîntului îi sfîşie punctul central. Şi milioanele care şi-au dorit fierbinte sfîrşitul războiului se trezesc rătăciţi, dislocaţi.

Chiar şi moartea lui Hitler produce confuzie. Mulţi refuză să-i dea crezare. Se susţine că un astfel de personaj demoniac poate fi încă în stare de noi surprize.

În Ziua Victoriei, în Urrsley se aprind focuri în aer liber, studenţi şi tinere muncitoare din fabrici dansează mînă în mînă în jurul flăcărilor, dar după aceea tinerii sînt la fel de preocupaţi ca şi bătrînii. Se întreabă : „Şi acum

ce va urma ? Ce se va întîmpla cu noi ?“ Această demobilizare nu se aseamănă cu demobilizarea de la sfîrşitul războiului trecut, pur şi simplu pentru că de aceea îşi amintesc taţii şi mamele, toţi cei trecuţi de patruzeci de ani. Prin fabrici, oamenii spun : „S-ar putea să apară o lipsă de braţe de muncă, dar aşa s-a întîmplat şi data trecută, şi totuşi a urmat criza şi şomajul“. Cei care lucrează în industria de război au nevoie de alte slujbe, şi toţi aşteaptă plini de speranţă şi teamă ceva neaşteptat, neprevăzut.

Soldaţii se împrăştie, nu ca nişte şcolari în vacanţă, ci asemeni unor refugiaţi. Trenurile nu mai sînt pline de ostaşi disciplinaţi, de care se îngrijesc autorităţile, ci de tineri îngrijoraţi şi irascibili căutînd cu disperare un loc de muncă, un adăpost, siliţi acum să-şi poarte singuri de grijă. Şi întocmai ca refugiaţii, sînt înclinaţi spre panică. Acaparează baraci, pivniţe ; cumpără prăvălii la preţuri enorme. Familii dezmembrate se grăbesc să se reunească şi constată că s-au înstrăinat, că nu se mai pot înţelege unii pe alţii ; perechi de tineri care s-au suportat cu bunăvoinţă unul pe altul în locuinţe mizere ca în timp de război se hotărăsc subit să-şi redobîndească libertatea. Sînt zece mii de divorţuri în tribunale. Louis divorţează de soţia lui după doi ani de căsătorie ; Nancy îşi dă brusc seama că trebuie să divorţeze de Parkin, care, cu prima poştă, răspunde că de paisprezece luni e de aceeaşi părere — din momentul cînd s-a născut Jacky.

— Spune aşa, doar ca să fie răutăcios, exclamă Nancy. Slavă domnului că pot să scap de el. Nu e drept ca un copil să aibă un astfel de tată.

Parkin, ieşit din spital după ce fusese rănit în Africa de Nord şi lăsat la vatră cu o mică pensie, ezită, se pare, între o slujbă în afaceri şi un curs universitar. Între timp s-a instalat iar cu Phyllis într-un apartament din Londra şi oferă toate probele necesare pentru un proces de divorţ. Dar Tabitha, care a susţinut ideea divorţului, regretă acum după ce s-a perfectat. Pentru că accentuează la Nancy neastîmpărul care a rupt brusc toate legăturile din timpul războiului. Remarcă : „Ce încîntare să fii din nou liber ; nu pot să-nţeleg cum de l-am suportat atîta timp pe Joey“. Şi se duce la o petrecere în Urrsley unde reîntîlneşte vechi parteneri de dans.

Dar nestatornicia lui Nancy e doar un amănunt din noua povară de griji care o apasă pe Tabitha. Vede cum Freemasons' merge spre faliment din cauza lefurilor mari și a prețurilor ridicate. Harry și cu ea sînt amîndoi chinuiți de o spaimă tulbure, aidoma animalelor la apropierea unei furtuni, la o schimbare bruscă de presiune a aerului. Bătrînul Harry se răţoieşte la ea : „Iar s-au scumpit cărbunii. De ce n-ai comandat un camion ? Dar tu nu te gîndeşti niciodată". Tabitha nu ştie din ce parte se poate aştepta la acea lovitură cumplită a soartei care, în cutremurul reglementării, o va înghiţi cu totul sau o va zdrobi. Extravaganţele lui Bonser constituie o permanentă sursă de îngrijorare. Cheltuieşte în ritm de o sută de lire pe săptămînă. Dar cînd într-o zi e cules, inconştient, de pe strada principală din Urrsley, e îngrozită la ideea că ar putea să moară.

De îndată ce Bonser a dezbrăcat uniforma lumea şi-a dat seama că nu e decît un beţivan prăpădit. Mica lui suită de la Grand Hotel formată din salariaţi angajaţi temporar s-a dizolvat şi atunci Bonser se întoarce la turfiştii lui şi la păsările de noapte de prin cîrciumi. Dar nici măcar ei nu mai sînt dispuşi să asculte poveştile de război, de două ori răsuflate.

Trăieşte cu o fată, Irene sau Ireen Grapper, care, la nouăsprezece ani ai ei, a ajuns o prostituată notorie. E foarte urîtă, cu o faţă de pasăre, un corp îngust, plat şi picioare strîmbe ; iar felul ei de a se farda, cu enorme buze purpurii pictate peste gura mică, ţuguiată, şi claia imensă de păr ţepos cînepiu, umflat ca un cozonac, asemeni perucilor purtate la Ramillies * nu fac decît să-i accentueze trăsăturile nereuşite. N-are pic de gust, de imaginaţie, doar o minte strîmtă, lacomă, neruşinarea unei hoaţe care fură de prin magazine. Dar cu iscusinţa ei deosebită reuşeşte să-i devină repede indispensabilă bătrînului desfrînat. Şi îl conduce cu aroganţa acestei puteri. Îi ia paharul din mînă, decretînd : „Ai băut destul pentru azi". Îl întrerupe adesea în mijlocul unei lungi peroraţii despre întîlnirea de la Potsdam, cu vorbele : „Tacă-ţi gura, hodorogule şi prostule ce eşti, te-ai ramolit de tot". Iar el nu reacţionează altfel de-

* Sat în centrul Belgiei unde Marlborough i-a învins pe francezi în 1706.

cît rînjind prosteşte la cei din jurul mesei şi clătinînd din cap de parcă ar vrea să spună : „Femeile au întotdeauna dreptate".

Şi îl fură pe faţă. Îi scoate portofelul din buzunar ca să achite o notă apoi îl bagă în geanta ei cu remarca : „Aşa, e mai în siguranţă la mine".

Într-o zi îl aduce acasă chiar pînă în pragul uşii la Barn House. Dar Nancy, chemată de Dorothy, îi opreşte pe coridor.

— Scuzaţi-mă, aici e casă particulară. Bonser începe să se grozăvească.

— Dînsa e secretara mea, domnişoara Grapper.

— Mă tem că nu poate să intre acum ; bunica se odihneşte.

— Cum adică, nu poate să intre ? Se repede spre Nancy. Dar Nancy îi ţine piept.

— După cîte ştiu eu, casa asta e a bunicii.

Domnişoara Grapper îl apucă pe Bonser de mînecă.

— Oh, haide odată de-aici, caraghios bătrîn ! Ce rost are discuţia asta ?

— Ai perfectă dreptate, draga mea. Plec şi n-o să mă mai vadă ele punînd piciorul aici niciodată. Auzi, doamnă Parkin ? Sper că eşti mulţumită de fapta pe care-ai făcut-o azi ? Ehei, ştii tu c-aş putea să fac praf toată şandramaua asta de-aici ? Atunci ce-aţi mai zice ?

— O faci şi aşa praf, bunicule. Ai cumva idee cît cheltuieşti ?

Bonser începe să urle acum că banii sînt ai lui, nu-i aşa ? Ce-o priveşte pe orice stricată patentată unde şi cum îi cheltuieşte ? Chiar şi din maşină, în timp ce Grapper accelerează, îşi scoate pe fereastră faţa mare, buhăită, şi răcneşte ameninţări.

Dar cînd, o lună mai tîrziu, e transportat de urgenţă la spital, nu vrea pe nimeni altcineva decît pe Tabitha şi o întîmpină cu bucurie şi emoţie.

— Du-mă acasă, Păpuşo ; du-mă departe de tîrfele astea.

Şi la Barn House, în timp ce Dorothy şi Tabitha, ca două furnici inteligente opintindu-se cu o pradă imensă, stupidă şi neajutorată, se luptă să-l dezbrace şi să-l bage în pat, Bonser îşi flutură braţele şi strigă :

— N-o lăsa să intre ; să nu se apropie de mine !

Ceea ce-l ajută să nu devină un obiect dezgustător şi, ca de obicei, tot fără nici un efort din partea lui, este pielea frumoasă, netedă, moale, elastică şi trandafirie care învelește acea masă de grăsime ; o piele de copilaş, asupra căreia toată depravarea n-a avut nici un efect, care a supravieţuit pentru a înoda cea de a doua copilărie cu prima, şi care pare să ceară scuze chiar şi pentru spaimele lui infantile de acum, pentru minciunile lui ridicole.

— Nu-mi spune *Dick* ; s-ar putea să te audă. N-o cunoşti ce e în stare. Am avut mare noroc că n-au lăsat-o să intre în spital.

Cere să i se pună zăvoare la uşile dormitorului, iar la auzul vreunei maşini oprindu-se pe drumul lateral începe să ţipe :

— Auzi, au venit ! Nu-i lăsa să intre ! E măcinat de suspiciune. Pentru el lumea e alcătuită în bună parte din escroci care încearcă să profite de pe urma lui. Îi imploră pe toţi cei veniţi în vizită, să-l salveze : uneori cerîndu-le să păzească uşa, alteori, să-l ascundă în altă parte. Se agaţă de mîna lui Godfrey Fraser timp de o oră, rugîndu-l să-l ia de acolo.

— Eşti un gentleman ; nu eşti un hrăpăreţ. Scoate-mă de aici. Am să te răsplătesc pentru osteneala ta. Nu sînt încă ruinat.

Şi Godfrey îl linişteşte, ţinîndu-l de mînă şi asigurîndu-l că e în siguranţă, pînă cînd Tabitha reuşeşte să-l convingă să-şi ia somniferul.

Fraser fusese demobilizat de curînd şi-şi petrecea primele zile libere la Barn House aşteptînd să-şi găsească o slujbă. Nancy l-a primit cu multă căldură şi-şi petrece ore întregi cu el, în discuţii serioase. E vizibil că o mai iubeşte încă, dar tocmai cînd Tabitha speră că această veche legătură, atît de potrivită, de raţională, va renaşte, dă întîmplător peste Nancy în braţele unui maior chel, surexcitat, care abia sosise cu un jeep. Şi cînd, pentru a le atrage atenţia asupra prezenţei ei, Tabitha tuşeşte zgomotos, cei doi, ţinîndu-se încă de mînă, se întorc şi-i zîmbesc, parcă spunînd : „Ce caraghioase mai sînt şi băbuţele astea !“

— Nu-i nimic, zice Nancy. El e Holbatu. Nu ţi-aduci aminte de Holbatu, bunico ? Tocmai s-a întors din Burma.

Aproape zilnic vine în vizită vreunul din vechii prieteni ai lui Nancy. Şi toţi sînt plini de neastîmpăr, de planuri — un fel de agitaţie febrilă. Ca şi cum, conştienţi de o iminentă catastrofă preţuiesc îndoit toate vechile relaţii.

Tabitha nu apucă bine să se obişnuiască s-o vadă pe Nancy braţ la braţ cu maiorul cînd într-o dimineaţă o vede dînd fuga pe poteca de pietriş, pentru a îmbrăţişa un ofiţer înalt, bronzat, care tocmai se deşurubase dintr-o maşină foarte lungă şi joasă.

— Bunico, ţi-aduci aminte de Louis ? Nancy îl tîrăşte pe noul venit de-a lungul potecii ca să i-l prezinte. Lu Scott, abia scăpat dintr-un lagăr din Italia. Nici nu mai ştiam că trăieşte.

Tabitha îi dă mîna lui Scott, ai cărui ochi rămîn, totuşi, aţintiţi asupra lui Nancy.

— Ce plă-plăcere să te revăd, Nan ; arăţi mi-minunat.

Într-adevăr ochii lui Nancy scînteiază ; buzele ei groase — uşor întredeschise de încîntare că Louis a scăpat cu viaţă — capătă, exprimînd această încîntare atît de candidă, aureola frumuseţii.

Şi toată ziua aceea stă cu Louis, discutînd despre planurile lui. E demobilizat şi intenţionează să pună pe roate o agenţie de închirieri de avioane împreună cu un inginer, pe nume MacHenry. După masa de prînz, aşezaţi în holul hotelului, Louis îi descrie proiectul. Au acontat un teren bun pentru aterizaj în apropiere de aeroportul Dunfield şi au cumpărat dreptul de opţiune pentru două avioane Dakota care urmează să sosească din Franţa săptămîna următoare.

— Ceea ce con-contează, aşa se zice, e să ur-urneşti întîi treaba, să-ţi faci un vad.

În ciuda chipului bronzat şi a aspectului său de veteran, Scott vorbeşte într-un fel visător, meditativ. Ezitarea lui în vorbire s-a accentuat şi pare să corespundă unei ezitări cuibărite în mintea lui.

— Ne întrebam dacă ai vrea să te aso-asociezi şi tu cu noi. Dar, nu.

Nancy, extrem de surprinsă, exclamă :

— Cum, eu ? Să investesc într-o agenţie de închiriat avioane ?

Tabitha intervine :

— Nancy a moştenit banii ; nu se poate juca cu ei.

Louis, deloc descumpănit de opoziţia Tabithei, murmură :

— Da, cred că e cam ris-riscant. Nan, ce zi-zici de *Poşta ascultătorilor* de aseară de la radio ?

— Eu ? N-am ascultat-o. N-am timp.

— Întrebarea aia de-spre ego. În lagăr, Louis a citit filozofie, psihologie şi teologie. Mintea lui e năucită de noţiuni vaste, nebuloase.

— Habar n-am. Dar mai spune-mi despre agenţie.

Nancy îşi ia tandru la revedere de la Louis şi vorbeşte despre el cu afecţiune.

— Bietul băiat, sînt convinsă c-o să-l înşele care mai de care. Sper ca măcar scoţianu' ăla să se priceapă cît de cît la afaceri.

119

PESTE TREI SĂPTĂMÎNI, cînd Tabitha a uitat de Louis din cauza altor motive de nelinişte — în special a lui Godfrey, care intenţionează, şi Nancy îl aprobă călduros, să intre în rîndurile clerului şi să plece ca misionar în Africa — Nancy se întoarce plină de impresii după o plimbare cu maşina făcută la Dunfield.

— S-au apucat serios de treabă. Dar n-ai mai văzut asemenea mizerie ! Trei barăci de lemn pe un cîmp şi două avioane legate unul de altul cu o funie. Şi colac peste pupăză, l-au angajat pe Joey ca pilot ! A şi lovit unul dintre avioane.

— Joey ? Te-ai văzut cu Joey ?

— Oh, bunico, pentru numele lui Dumnezeu ! De parcă m-aş mai putea gîndi la Joey. Dac-ai fi auzit cum mi-a vorbit şi ai fi văzut cum se uita la mine. Zău cred că accidentul suferit i-a afectat şi creierul, nu numai faţa — şi faţa arată destul de rău.

— Niciodată n-am înţeles ce-ai găsit la omul ăsta.

— Nici eu. Războiul a fost de vină, probabil. Dar bietul Joey, o să încaseze o lovitură urîtă de data asta. Ştii că

n-au nici măcar un registru de conturi ; şi n-au stabilit nici un fel de cote de amortizare. Şi în următoarele două zile, fata continuă să exclame după momente de profundă meditaţie :

— Zău, băieţii ăia ! Să-şi arunce în vînt soldele — e patetic !

Într-o dimineaţă, ca de obicei conştientă, prin cel de al şaselea simţ al unei femei bătrîne grijulii, de toate mişcările lui Nancy prin casă, Tabitha o surprinde vorbind la telefon.

— Nu, nu Louis ; aveţi nevoie de cel puţin trei registre. Nu, nu pot să vin acolo ; dar orice contabil poate să vă înveţe. Nu vă daţi seama că s-ar putea să lucraţi tot timpul în pagubă ?

Iar Tabithei îi explică :

— Louis vrea să mă duc acolo şi să încep să le ţin contabilitatea. I-am spus că nu pot să plec.

Dar peste două zile se duce la Dunfield, patruzeci de kilometri cu maşina, în jumătate de oră, şi se întoarce în aceeaşi seară.

— Ai mai pomenit atîta tupeu ? Vor să mă duc în fiecare sîmbătă şi să le ţin registrele.

— Nu e posibil să accepţi aşa ceva.

— Bineînţeles că nu.

Dar de fapt se duce săptămînal ; goneşte dus şi întors plîngîndu-se sus şi tare.

— N-am răbdare cu idioţii ăia ; nu sînt în stare nici să-şi coasă un nasture.

— Dar Phyllis ce face, e prea ocupată ?

— Păi, Phyllis a şters-o din prima zi. Nu e genul care să pună umărul la treabă. Tonul lui Nancy, cînd împarte femeile în două categorii după cum pun umărul sau nu, exprimă dispreţ nemărginit pentru cea de a doua categorie.

Urmează o pauză. Apoi Tabitha zice :

— Îţi dai seama cît e de periculos să te vezi cu Parkin. Te-ar putea costa scump ; divorţul e singura ta şansă de linişte şi fericire.

— Mie-mi spui, bunico.

Dar deodată scoate un suspin adînc care, pentru o clipă, îi descompune trăsăturile feţii.

Şi săptămîna următoare nu se mai întoarce de la Dunfield. Telefonează explicînd că trebuie să rămînă pentru sfîrşitul de săptămînă.

— E absolut necesar să pun în ordine socotelile lor înainte de luni. În alte privinţe să nu-ţi faci griji, deoarece stăm tot la hotel ; barăcile nu sînt încă gata. Nimic nu e gata.

Luni de dimineaţă soseşte o scrisoare în care Nancy cere permisiunea să investească o parte din moştenirea ei în agenţie. „Nu vreau să risc o sumă prea mare, dar s-ar părea că, într-adevăr cîteva sute ar schimba mult situaţia."

Această scrisoare o sperie atît de tare pe Tabitha încît o apucă palpitaţiile, o subită durere în piept. Îşi spune: „Eşti o bătrînă caraghioasă care se sperie şi de umbra ei". Apoi într-un acces de disperare, telefonează la Dunfield anunţînd că soseşte să vadă aerodromul şi s-o ia pe Nancy de acolo. Trimite după maşină şi pleacă imediat.

I se spune să se ducă la hotelul Dunfield care se dovedeşte a fi un fost club de golf transformat : o structură lungă din lemn, ale cărei scînduri crăpate şi cercevelele nevopsite ale ferestrelor îţi amintesc de ilustraţiile din cărţile lui Bret Harte *. Seamănă cu un hotel dintr-un nou Vest sălbatic ; şi pentru a spori acest efect, holul lung şi gol e ocupat aproape în întregime de bar, care ajunge pînă la doi metri de uşa principală. În acest hol nemobilat, plin de ecou, cu mesele lui frecate cu peria, şi la bar, se grămădesc o mulţime de fete şi bărbaţi tineri : unii în uniforme de cantonament, alţii pe jumătate în uniformă sau în echipament complet, în permisie sau în tranzit. Toţi se foiesc de colo — colo, vorbind fără încetare într-o varietate de accente. Zgomotul bocancilor grei, cu ţinte, pe podeaua goală, strigătele de salut sînt asurzitoare şi o ameţesc pe bătrîna femeie care s-a oprit în dreptul uşilor turnante.

Deodată Parkin îi apare în faţă. Pe moment nu-l recunoaşte. Tot ce vede e un bărbat scund, slab, cu un tricou polo galben şi pantaloni de dril albaştri foarte mototoliţi. Capul lui mare pare disproporţionat faţă de trupul uscat, iar chipul prelung absurd de lung. O parte a feţii e atît de desfigurată încît nu mai are aspect uman. E înnegrită şi

* Autor american, scriitor în special de nuvele (1839—1902).

cutată ca o scoarță de copac ; ochiul drept, o fărîmă de albastru încremenit ca un ciob de sticlă de sifon, tremură și rătăcește de colo — colo. Pe acest chip distrus, mustața roșcovană, dichisită ca întotdeauna, părul blond pomădat și periat ca pentru o reclamă de frizer, par cu totul deplasate, ca gesturile unui filfizon pe un cîmp de luptă. Și personajul și-a lepădat manierele elegante. Nu-i întinde Tabithei nici măcar mîna, ci se mulțumește să rostească plin de dezgust :

— Ați venit pîn-aici să ne vedeți ? N-o să aveți cine știe ce de văzut. N-avem nici măcar un singur avion care să zboare. Nici urmă de piese de schimb, nici măcar cauciucuri. Guvernul nu vrea să le pună în vînzare deși putrezesc cu milioanele prin magazii.

Nancy, chiar în spatele lui, îi zîmbește Tabithei încercînd parcă să-i spună : „Cîntă-i în strună, e tare necăjit". Îi strigă :

— Haide, bunico. Îți fac rost de un scaun ; o să luăm masa într-o clipă.

Tabitha se trezește prinsă în mulțimea care se agită în jurul ei. E așezată pe un scaun lîngă bar și i se pune în mînă un pahar.

— Un sherry, bunico ?

— Bine, Nancy, ai înnebunit de tot ?

— Doar o clipă, draga mea. Nancy dispare și nu se mai arată.

Tabitha reflectează : „Mă evită ; își dă seama la ce riscuri cumplite se expune. Dar asta mă avertizează că trebuie să fiu extrem de prudentă. Mai mult decît orice, trebuie să fiu drăguță cu Parkin". Lumea se întinde spre bar peste ea care stă așezată dedesubt fără să acorde nici pic de atenție acestei femei bătrîne, acestui corp străin care s-a insinuat printre ei. Vocea lui Louis, de undeva de deasupra capului ei, declară că în ceea ce-l privește ar prefera să vadă o remaniere de guvern ; „ăsta nu-i în stare nici mă-măcar să răspundă la scri-scrisori".

Un ins palid, îndesat, cu păr foarte negru și sprîncene groase, căruia toată lumea îi spune Mac, declară că țara are nevoie de un alt guvern, dar n-o să-l aibă.

— După părerea mea oamenii o să voteze tot vechea gașcă, pentru că ei au cîștigat războiul.

Barmanul declară că vechiul guvern nu-i bun de nimic pentru că n-a apelat la știință.

— Psihologia, psihologia e complet greșită, remarcă Louis.

Dar un tînăr maior, fără cravată și cu gulerul de la cămașă deschis declară că psihologia e vorbărie goală. Ceea ce trebuie este o filozofie adevărată a producției. Și aceasta stîrnește dintr-odată o discuție înflăcărată în contradictoriu între mai multe voci. Reiese că majoritatea tinerilor au audiat conferințe sau au citit broșuri. Sînt plini de expresii bombastice și nume răsunătoare : Keynes, Marx, chiar și Platon, Kant și Einstein. Tabitha e împinsă aproape sub tejghea ; un genunchi îi lovește mîna și jumătate din vinul pe care nu l-a atins se varsă. A uitat de pahar în toată zăpăceala ei, apăsată de senzația că e nu numai ținută deoparte dar și exclusă. E înconjurată de ființe dintr-o lume atît de agitată și dezrădăcinată încît nimeni nu pare să aibă măcar o adresă. Unul îi strigă altuia :

— Salut, Bill, încotro ? Și răspunsul e :

— Habar n-am. Aștept ordine.

— Ai un pic de concediu ? întreabă altul.

— Nu, sînt detașat. India.

Un tip scund, uzat, venit dintr-un lagăr din est mărturisește :

— Nu mai fusei p-acasă de vreo cinci ani.

— Unde vine asta ?

— Nu prea știu bine ; bătrîna s-a tot mutat di-ci colo.

Fără oprire, în spatele saluturilor și întrebărilor aruncate ca mingile, discuțiile uruie în continuare ca un acompaniament de bas. Cuvinte ca planificare, conducere științifică, pe care Tabitha le aude de un sfert de secol, sînt azvîrlite încolo și încoace cu un entuziasm nou. Observă că pentru tinerii aceștia sînt cuvinte cu totul noi, tulburătoare. Barmanul își pierde brusc cumpătul.

— Asta-i ce ne trebuie, un plan. Winston a fost foarte bine ca ministru de război, dar nu se pricepe la politică. Avem nevoie de-un pic de politică, așa, ca variație.

Și două fete în uniformă care rămăseseră năucite de sloganurile despre economie și psihologie, se năpustesc asupra cuvintelor.

— Cred şi eu că avem nevoie de o schimbare. Toate fetele noastre sînt sătule de armată. De ce nu putem să ne ducem acasă ? Sînt pline de resentiment împotriva servituţii care cu trei, patru ani mai înainte le apăruse ca o eliberare. Vor o schimbare. Toată lumea doreşte o schimbare. Parkin, a cărui voce se făcuse tot timpul auzită, dominînd prin tonul amar, răcneşte :

— Al naibii să fiu dacă nu-s şi eu de aceeaşi părere ; ne-am săturat să tot fim mînaţi de la spate. Englezii nu suportă aşa ceva. La ce foloseşte un război dacă rămînem tot legaţi de mîini şi de picioare'? Ascultaţi-mă pe mine : dacă guvernul ăsta se alege din nou şi continuă să bată apa în piuă, n-o să avem nici o linie aeriană cu Europa, nici un singur aerodrom adecvat pentru traficul modern. Apoi îşi croieşte drum afară din grup.

Cineva strigă „Nan, Nan ! Unde-i Nan aia ?" şi Tabitha se trezeşte deodată cu faţa lui Nancy aproape lipită de a ei.

— Biata bunică, eşti pierdută pe-aici. M-am lăsat antrenată ; cineva pe care nu l-am văzut de ani de zile.

O conduce pe Tabitha la o masă unde sînt instalaţi Parkin şi Louis. Niciunul nu se ridică în picioare pentru că n-o observă ; discută cu înfocare.

Un nou venit, Mac, remarcă pe un ton însufleţit, încîntat :

— Am mai auzit noi toate astea şi înainte ; sînt doar cuvinte goale. Dar eu vorbesc de un proces real, procesul economic. Şi se vede clar că se gîndeşte cu plăcere la acest proces ca fiind altceva decît vorbe, ceva real, puternic şi uşor de sesizat.

— E procesul care ne face inimile să ticăie, — dialectica; şi nu poţi discuta în contradictoriu cu dialectica, Joey. Te răstoarnă pur şi simplu, ca un tanc.

120

DINTR-O DATĂ Parkin se înfurie.

— Cît o să mai stăm aici ? Unde-i afurisitu' ăla de meniu ?

Nancy dă fuga să aducă o listă. Expresia ei, în timp ce-i întinde meniul lui Parkin, seamănă cu aceea a unei doici sau mame pline de tact care nu-şi îngăduie să zîmbească atunci cînd îi face pe plac copilului. Observînd că Louis scotoceşte prin buzunare după un creion, i-l oferă pe cel din geanta ei. Louis vrea să-şi noteze titlul, dat de maiorul cel despletit, al unui nou ghid de filozofie.

Luînd creionul, Louis a dat cu ochii de Tabitha şi o priveşte lung, uluit, ca prin vis ; dar înainte să apuce să-i adreseze vreun cuvînt, MacHenry începe iar să discute cu Parkin, şi din nou cei trei bărbaţi, ignorîndu-le pe femei, vorbesc despre planificare şi viitoarele alegeri. Tabitha e nerăbdătoare să se termine masa. Îşi spune : „Fata e luată de curent ; atmosfera asta febrilă e de vină". Cînd bărbaţii se ridică, discutînd în continuare, Tabitha se întoarce spre Nancy.

— Cînd eşti gata de plecare ?

Nancy pare încurcată.

— Doar o clipă, bunico.

Parkin se vîră între ele ca să-şi ia ţigările de pe masă şi se îndepărtează ţanţoş, strigîndu-l pe Louis.

— Cum poţi să-i permiţi să fie aşa de nepoliticos ? întreabă Tabitha şi mînia ei creşte ca un val de sînge, ca tensiunea.

Nancy îi zîmbeşte.

— Păi, bunico, ştii, bietu' Joey e la pămînt ; trebuie să ne purtăm cu oarecare diplomaţie cu el. Şi Tabitha îşi zice în sinea ei : „Are un alt fel de a zîmbi. Trebuie să fiu cu băgare de seamă". Dar nu se mai poate stăpîni de furie.

— Asta numeşti tu diplomaţie, să te umileşti în halul ăsta ?

— Să-ţi aduc haina.

După ce Nancy îi aduce haina, Tabitha rămîne în aşteptare.

— Eşti gata ? Trebuie să ajung acasă înainte de ora ceaiului pentru unchiul tău Harry.

— Nu pot veni chiar acum..., şi se întunecă uşor la faţă. Ţi-am telefonat ca să te rog să mi-l aduci aici pe Jacky.

— Să ţi-l aduc pe Jacky aici ? Dar e imposibil. Nu, n-am să fac asta. N-am să te las să te distrugi pentru un

capriciu stupid. Vrei să pierzi divorțul ? Vrei ca individul ăsta să se răzgîndească ?

— Dar, bunico, eu m-am răzgîndit. Chiar vroiam să-ți spun. Nu te uita așa de îngrozită. Înțelegi, bietu' Joey are, zău, nevoie...

— Nevoie, nevoie ! Dar tu n-ai nevoi, copilul ăla, sărmanul de el, n-are nevoi ? Din ce o să trăiți ? Știi bine că n-are nici o șansă, agenția asta a lor.

Brusc Parkin își vîră capul între ele.

— Ce-ar fi să-ți vezi de treaba dumitale, doamnă Bonser ?

Tabitha uită că și-a impus să fie prudentă. E orbită de furie și de disperare. Se congestionează la față și vocea îi devine stridentă.

— Ba e chiar treaba mea, domnule Parkin. Nancy e singura mea nepoată.

— E soția mea ; s-ar părea că uitați acest lucru.

— Și cum ai tratat-o ? Cum o s-o tratezi ? Nu ești făcut să ai nevastă. Nu vrei decît să te folosești de ea, s-o jefuiești.

Individul o ia de braț și o împinge pe scări în jos spre mașină. Fiind atît de tulburată, Tabitha nu e în stare să opună nici o rezistență ; i se taie respirația și nu poate vorbi.

Cu o privire îngrijorată, imploratoare, Nancy o prinde de celălalt braț și o ajută să urce în mașină. Murmură scuze, cuvinte de încurajare. Dar Tabitha își adună forțele pentru un ultim atac.

— Fată rea ce ești ! Păcat de tine că ești atît de lipsită de voință. Și cînd mă gîndesc la bietul Jacky — dar nu, n-o să-l capeți.

Apoi cade, pe jumătate leșinată, printre pernele mașinii. Parkin trîntește portiera și vocea lui răsună prin fereastră :

— Baborniță afurisită ! Să n-o mai prind pe-aici ori iese un scandal de-o să mă ținеți minte.

În timp ce mașina pornește, Tabithei i se pare că aude o voce care răspunde ceva, voce cunoscută și totodată străină, ca atunci cînd revezi, după multă vreme, pe cineva știut dar îmbrăcat cu alte haine. Vocea murmură o scuză pe un ton ce i-o reamintește Tabithei pe Nancy — mireasă,

cu privirea aceea maternă și plină de dorința de a-i intra în voie, privire care pentru un spectator obiectiv, pare aproape o indecență — ca etalarea cearceafurilor din luna de miere. Scuza, o simte cu certitudine, e rostită de Nancy printre buze care nu zîmbesc doar pentru că trebuie să dea dovadă de tact. Și cînd, a doua zi de dimineață, Nancy apare să-și ia băiatul și bagajele, Tabithei aproape că nu-i vine să-i adreseze vreo vorbă.

Nancy, perfect conștientă de poziția ei ingrată, are un aer umil și rugător. Tonul și privirile ei sînt cele ale unei fetițe care a furat dulceață, pînă și fața și întreaga ei înfățișare par mai blînde, mai netede ; nu vrea să iasă în evidență ci dimpotrivă, se înclină cu modestie și-și dă ochii peste cap. Exclamă :

— Știu că ești supărată pe mine, bunico. Poate că mă port prostește.

Tabitha i-o retează.

— Mai rău decît prostește, și o știi prea bine. Dar vreau să te previn : să nu-ți faci iluzii că am să-l primesc în casa mea pe individul ăla după ce o să prăpădească și toți banii tăi și pe-ai lui.

— Draga mea, nu-ți face griji pentru noi, nu meritățm.

— Da, nu meritați.

121

BONSER ÎȘI DĂ TOATĂ silința s-o consoleze.

— Obrăznicătură tîmpită ce e, se burzuluiește el. Bine c-ai scăpat de ea. N-avem nevoie de nimeni, Păpușo ; doar tu și cu mine. Da, putem să avem încredere unul într-altul. Și o privește pe Tabitha cu o prudență vicleană. Pe măsură ce-și redobîndește forțele devine tot mai bănuitor. Refuză să-și ia medicamentele și-i spune Tabithei : Doctorii ăștia, atîta știu, să te stoarcă de bani și să te țină bolnav. N-am nimic, Păpușo, și tu o știi bine. Tot ce-mi trebuie e să ies din gaura asta și să mă distrez puțin.

Tabitha îi răspunde că nu e încă destul de restabilit ca să poată ieși la plimbare. Dar brusc Bonser devine din nou bănuitor.

— Nu cad eu în cursă, așa, cu una cu două, Păpușo. Am prieteni, înțelegi, prieteni afară. Dacă mi se întîmplă ceva o să anunțe parchetul, pronto.

— Dar nimeni nu vrea să te otrăvească.

— Și să știi că nu mi-am făcut nici testamentul. Nu, nu-s atît de fraier.

Urzește noi și noi vicleșuguri.

— Biata, micuța Păpușică. Știu că n-am fost prea cuminte în ultimele șase luni, dar asta din cauză că tu nu te-ai purtat frumos cu sărmanu' bătrînu' Dick. Îl priveai de sus și el n-a putut să suporte așa ceva. Dar micuța Păpușică o să fie drăguță cu bătrînul ei băiat și-o să-i mai dea voie să tragă o dușcă.

— Dick, fii rezonabil. Cum să te las să te omori cu mîna ta ?

— Păpușo, pînă la urmă tu ai să-mi mănînci sufletul. Dar ce să mă mir, tu ai fost întotdeauna crudă cu mine.

— Nu vorbi prostii, Dick ; puțin îți pasă de ce spun eu. De ce ții neapărat să ieși ? De dragul whisky-ului sau al lui Irene ?

— Irene, tîrfa aia ? Doamne, aia mă omora cu zile.

— Aici ai perfectă dreptate.

— Bineînțeles că am dreptate și tu la fel. Își întinde brațul său gros și o trage spre pat.

— Doar două degete, două degete și jumătate, și-am să fiu cuminte, am să mă culc și mîine n-am să mai scot o vorbă despre ieșit.

Tabitha supărată, stă nemișcată în strînsoarea lui. Își zice : „Dick pune ceva la cale", dar deodată îi surprinde ochii fixați asupra ei de sub pleoapele umflate, cu o expresie de șiretenie atît de copilărească încît spre propria-i mirare se pornește pe rîs.

— Dick, știi că nu-ți merge ; ai băut destul.

Și rîde și el.

— Ah, isteața mea Păpușă, nu poți s-o păcălești ; e un drăcușor.

— Ascultă, Dick, scumpule, dac-ai avea tu doar un pic de răbdare !

— Mai vorbește-mi așa, și o sărută. Păpușo, mă înduioșezi pînă la lacrimi. Și într-adevăr are lacrimi în ochi ; dar în același timp vocea lui devine lingușitoare. Am rămas

numai noi doi, Păpuşo. Şi trebuie să fim uniţi, nu-i aşa ? Nimeni nu dă doi bani pe noi. Uită-te la Nancy. N-aşteaptă decît să crăpăm şi să-i lăsăm părăluţele. Uită de ea ; uită de toată cloaca aia mizerabilă. Noi ne-avem unul pe altul, nu-i aşa, Păpuşo ? Şi avem căsuţa noastră dragă, Barn House, datorită ţie ; nu există nicăieri pe lume un cămin mai potrivit !

Tabitha rîde de el.

— Şi chiar adineauri vroiai să fugi din căsuţa noastră dragă. Dar rîsul a îmblînzit-o, şi nu se mai poate lupta cu minciunile lui. Căldura mîinii lui mari acoperind jumătate din pieptul ei îngust pătrunde blînd înăuntrul cărnii. Îi reaminteşte clipele de fericire petrecute cu omul de lîngă ea. Spune :

— Întotdeauna ai reuşit să mă duci de nas, Dick. Dar în timp ce el îi adresează complimente, şi-o dezmiardă, Tabitha e cuprinsă de un simţămînt care creşte de la sine — ca şi cînd vechi rădăcini uscate ar reînvia în carnea pe care rîsul a sensibilizat-o, a înviorat-o — şi sporind în intensitate devine brusc ascuţit de dureros forţînd-o în cele din urmă, în ciuda împotrivirii, să izbucnească în lacrimi. Nu vrea să plîngă ; detestă acest mod de exteriorizare a suferinţei provocată de iubire, atît de vrednic de dispreţ, lipsit de orice decenţă, şi totuşi îşi aşază capul îndurerat pe pieptul bărbatului ei. Suspină :

— Am fost fericiţi, Dick ; m-ai făcut cu adevărat fericită, înspăimîntător de fericită. Ştiu că n-am meritat această fericire, m-am purtat rău cu toată lumea.

— Să nu crezi aşa ceva, Păpuşo. O sărută, şi deşi nu-i poate vedea faţa, Tabitha ştie că el rînjeşte deplin satisfăcut de sine, cu încîntarea amorezului, a cuceritorului, a celui priceput să ademenească, să vîndă marfa ; expresie pe care a văzut-o pe faţa lui de o mie de ori cînd flirta cu vreo altă femeie. Să nu crezi nimic din toate astea, scumpa mea. Ai fost o scumpă mică şi dragă ; şi aşa eşti şi acum, din cap pînă-n picioare. Şi n-ai făcut nici un rău nimănui afară doar cînd mă scoteai din minţi, şi chiar şi asta a fost plăcut. Plăcut, plăcut... foarte plăcut.

Tabitha adoarme în braţele lui, gîndind : „Trebuie să fiu foarte atentă că altfel o să mă ducă iar de nas".

Şi a doua zi, joi, cînd Bonser cere maşina pentru după-masă, stăruie pe lîngă el şi spune :

— Nu astăzi. Nu pot veni cu tine azi ; şi nu la Urrsley.

— Atunci sîmbătă, rămîne stabilit.

— Foarte bine, am putea face o mică plimbare sîmbătă, dacă te simţi într-adevăr mai bine.

— Oh, am să mă simt mai bine, am să fiu cuminte. Şi se culcă împăcat.

Tabitha, lăsînd-o pe Dorothy de pază la uşa dormitorului şi ştiind că garajul e încuiat şi cheia la loc sigur în biroul ei, se duce să facă inspecţia ei zilnică în hotel. Dar cînd se află în aripa cea mai îndepărtată a clădirii, o slujnică vine alergînd.

— Vă rog, coniţă, e o maşină la poartă şi domnu' e jos în halat.

Tabitha dă fuga la poartă dar maşina tocmai dispare în şoseaua principală. Iar pe coridorul de la etaj scaunul lui Dorothy e gol, uşa dormitorului deschisă iar hainele lui Bonser dispărute de pe scaun.

Dorothy apare şontîcăind cu o expresie înspăimîntată.

— Vai, coniţă, am fost chemată la telefon. Mi-au spus că e nepotu-miu care s-a întors din Germania ; şi după aia nu-l mai găseau... îmi tot ziceau s-aştept.

— Iar între timp domnu' a dispărut. Nu-ţi dai seama că a fost doar un şiretlic ?

— Dar am crezut că domnu' nu iese din casă pînă sîmbătă.

Bătrîna slujnică e năucită. Începe să dea lungi explicaţii încurcate. Brusc rezultă că are şi ea temerile ei. Bătrîna femeie bombănitoare, devotată, se teme să nu rămînă pe drumuri. Şi pentru ea Barn House reprezintă un refugiu şi totodată o fortăreaţă.

Dar Tabitha calmă şi hotărîtă, o linişteşte.

— Nu se mai poate face nimic ; dumneata n-ai nici o vină. A plecat şi cu asta gata.

Căci e deosebit de important într-un moment de criză ca acesta să păstrezi disciplina şi o comportare potrivită în faţa duşmanului.

— Nu uita, Dorothy, că azi e joi ; ai de spălat toată rufăria casei de la Barn House.

— Sfinte dumnezeule, coniță, aveți dreptate ! și Dorothy se întoarce grăbită la treabă.

Nu există nici un indiciu despre locul unde s-ar putea afla Bonser și bătrînul Harry se teme că toată povestea ar putea să se termine prost. Vrea să se ducă la poliție. Nancy vine într-o după-masă să-l susțină în această idee.

— Trebuie neapărat să-l găsim pe bunicu ; creaturile alea o să-l prăduiască pur și simplu.

Nancy locuiește tot în baracă și femeia de serviciu a părăsit-o. Urmele vieții ei grele au devenit evidente : e neîngrijită, părul e slinos, mîinile pămîntii. Și are probleme bănești.

— Singurul nostru avion valid a fost accidentat de Joey la aterizare iar ușile hangarului au fost distruse de o vijelie. Nu știu cum o să ne descurcăm de-acum înainte.

Tabitha se abține de la comentarii în legătură cu această veste previzibilă.

— Speram că ne-ai putea da un avans.

— Draga mea, Barn House e tot ce am ; și cred c-ar fi de dorit să n-o ipotechez pentru cazul cînd tu și Joey ați avea nevoie de un adăpost.

— Dar nu-l putem lăsa pe bunicu' să piardă hotelul. Bunicu' ar trebui închis.

— Cum adică „închis" ?

— Bunico, știi bine că nu e apt să circule liber ; nu mai e în toate mințile. Chiar doctorul casei ar da un certificat în acest sens. Pentru binele lui. Ar fi extrem de simplu ; zilnic se procedează așa în astfel de cazuri.

— Poate că e simplu pentru tine, replică Tabitha, dar lui nu cred că i-ar place ; și eu nu intenționez să-mi trimit soțul la azil pentru nimic în lume. Și rostind cu acea mină severă pe care o adoptă o persoană scandalizată cînd vrea să sublinieze cît mai hotărît schimbarea subiectului, continuă : Haina asta a ta, zău, e o rușine. Ar trebui măcar s-o dai la curățat.

— E singura pe care o am, și nu-i pic de loc să ții nimic acolo ; nu-ți poți imagina în ce fel de cocină de porci trăim.

— Ba pot foarte bine.

După ce a luat cu împrumut cinci lire, fata pleacă acasă cu o expresie îngrijorată, preocupată. E limpede că a con-

tat pe o moştenire. Iar Tabitha reflectează : „Da, fata mea, începi să descoperi că toţi aceia care procedează după bunul lor plac nu se pot aştepta să fie răsfăţaţi. Viaţa e grea şi nemiloasă ; trebuie luată în serios". Şi se întoarce la treburile ei din hotel, atentă la orice fir de praf, luptîndu-se cu un personal scump plătit şi nepăsător, oameni care au cîştigat atîţia bani în timpul războiului încît acum urăsc pînă şi noţiunea de muncă şi care fiindcă au locuit în cantonamente dispreţuiesc acum orice aspiraţie spre o viaţă mai demnă.

122

DOUĂ ZILE MAI TÎRZIU Fraser o sună la telefon. L-a găsit pe Bonser cu ajutorul unui prieten, un tînăr fost ofiţer care acum lucrează într-o agenţie de detectivi şi care, o asigură Fraser pe Tabitha, a acţionat cu discreţie absolută. Dar veştile sînt proaste. Bonser locuieşte la Paddington într-o pensiune de cea mai proastă categorie. Se spune că e grav bolnav, cu mintea rătăcită dar absolut decis să rămînă unde se află.

— Doamnă Bonser, cred că trebuie luat de acolo de urgenţă şi pus sub îngrijire corespunzătoare. Oamenii care l-au acaparat nu-l pot ţine sechestrat dacă obţineţi un ordin medical, adică un certificat, că nu e în toate facultăţile sale mintale.

Tabitha intuieşte că la mijloc a fost o lucrătură ; întreabă dacă nu cumva ideea îi aparţine lui Nancy. Şi vocea răspunde cu prudenţă :

— Nan într-adevăr mi-a telefonat, dar nu m-am întîlnit cu ea ; Scott a fost cel care a venit la mine. Dar Nan e, bineînţeles, foarte îngrijorată.

Acum Tabitha bănuieşte existenţa unei adevărate conspiraţii. Nancy, Fraser, Scott, tînărul detectiv, şi fără îndoială încă vreo cîţiva, punînd la cale diverse planuri, gonind cu maşinile de colo — colo, spionînd, încercuindu-l pe Bonser în ascunzătoarea lui.

— Şi deci Nan s-a dus la poliţie ?

— Nu la poliție, doamnă Bonser. S-a acționat numai particular. Nu cred că vă dați seama cît de gravă e situația. Colonelul e jefuit, și în mod evident montat împotriva familiei lui în ideea, presupun, de a se exercita asupra lui un control total. Ar putea să lase tot ce are altora și nu dumneavoastră.

— Și de cînd durează complotul ăsta ?

— Complot, doamnă Bonser ?

— Mă surprinde din partea ta, Godfrey, că vrei să-l vezi pe colonel internat într-un azil ; s-a purtat întotdeauna foarte drăguț cu tine.

— Dar, doamnă Bonser, pentru binele dumneavoastră, cît și al lui.

— Nu te gîndești deloc la el ; te gîndești doar la Nancy; iar Nancy nu se gîndește decît numai la ea — sau cel mult la soțul ăla al ei. Dă-mi, te rog, adresa.

Fraser, cu vocea lui resemnată și precisă, îi spune adresa și încearcă o dată mai mult să se explice. Regretă foarte mult că pare nerecunoscător, dar avînd în vedere urgența cazului...

Tabitha închide telefonul cu un gest hotărît care îi exprimă mînia, nu numai față de Fraser, aflat la celălalt capăt al firului, ci și împotriva tuturor acestor conspiratori. Pe cînd se duce în grabă să prindă primul tren spre oraș, are impresia că aleargă să-l salveze pe Bonser, nu numai de Irene, tînăra zgripțuroaică, ci de toți tinerii fără inimă, egoiști, interesați doar să-i înlăture pe cei în vîrstă din calea lor, fie vîrîndu-i într-un azil fie în groapă.

„Și chiar și-au închipuit c-o să scape de el ; și că eu aș putea fi de acord cu așa ceva, după cincizeci de ani. Au crezut că pot face ce vor cu soțul meu !"

Și acum, în timp ce, ieșind din gara Paddington, trece grăbită pe străzi murdare, Tabitha e plină de o tandrețe protectoare față de această victimă a celor tineri.

Pensiunea se dovedește a fi o felie înaltă din cărămidă de culoarea bălegarului, pe o stradă ca o gură de canal, în schimb inelul metalic de pe ușă strălucește iar la ferestre sînt perdele galbene, și ele strălucitoare. Tabitha ciocănește și, după o lungă așteptare, ușa e deschisă de o femeie cu o față neobișnuit de galbenă îmbrăcată cu o rochie neagră de mătase mult prea strîmtă pentru ea. O scrutează pe

Tabitha cu ochi de pasăre, totodată pătrunzători, bănuitori și nătîngi, și mormăie :

— Colonelu' Bonser ? N-am auzit în viața mea de el! Și vrea să închidă ușa.

— Eu sînt doamna Bonser și vreau să-l văd.

— Nu-mi pasă cine sînteți.

— Știu că e aici ; și nu mă poți opri să intru.

Femeia bombăne furioasă și ține ușa. Apoi, pe neașteptate, în timp ce Tabitha o străfulgeră cu privirea și împinge ușa cu greutatea ei firavă, femeia cedează și, bombănind ca un papagal speriat, se retrage în obscuritatea scării. Probabil că e pur și simplu intimidată de surexcitarea Tabithei, la fel de primejdioasă și imprevizibilă la oamenii în vîrstă ca și la copii. Ripostează țipînd din întuneric :

— Etajul trei în față, cred că asta vă interesează. Eu n-am nici un amestec. Și țipetele se atenuează din nou, redevenind un bombănit, care pare să spună că femeia se spală pe mîini de toată povestea.

Tărăboiul produce efectul unei fluierături într-o creșcătorie de iepuri sau al unei raze de lumină îndreptată brusc asupra unui morman de gunoi ; dintr-o dată întreaga incintă freamătă de viață. Se deschid uși, se aud bufnituri de picioare trîntite brusc de podelele șubrede ; de deasupra o voce speriată strigă ceva nedeslușit ; o fată șleampătă într-un capot matlasat vărgat se holbează de pe palier și apoi se furișează într-o cameră. Casa e în mod evident un bordel de cea mai ieftină categorie. Îi reamintește Tabithei unele din locurile unde, cu mai bine de cincizeci de ani în urmă, locuise împreună cu Bonser, pe atunci încă prea neștiutoare ca să recunoască mediul. Pe vremea aceea confundase sordidul cu aventura, dar acum e revoltată. Îi e silă, se simte sleită de puteri. Ticăloșia o înspăimîntă dar o și scîrbește.

La etajul trei, din patru uși trei sînt întredeschise și după fiecare se află cîte o persoană la pîndă, trădată de un obraz trandafiriu, la una, de o mînă pe cadrul ușii, la a doua, de o ușoară exclamație de surpriză la a treia.

Tabitha se îndreaptă spre cea de a patra ușă din față și intră repede fără să mai aștepte vreun răspuns. O întîmpină, spre uimirea ei, o încăpere ticsită cu mobilă, de un stil demodat, cu un șemineu cu policioară, pardoseala acoperită cu pîslă și carpete groase, cu un fotoliu din pluș iar în colțul cel mai întunecos, un pat înalt din mahon. Pe pat se află un morman imens de haine azvîrlite claie peste grămadă, de sub care, la căpătîi apare ceva umflat de culoare vineție.

— Dick ? Tabitha riscă o întrebare.

Dinspre umflătură se aude un sunet șuierător ; se duce lîngă pat și aruncă o privire spre fața aceea. E aproape de nerecunoscut : toate trăsăturile par să se fi înmuiat, sînt puhave și tumefiate de sînge. Gura atîrnă deschisă și saliva se prelinge pe la colțuri, iar ochii au ajuns niște simple linii. Dar în strălucirea lor șireată mijește încă un licăr de viață.

Tabitha scoate un țipăt și apucă mîna omului.

— Dick, știi cine sînt ?

Mîna se încleștează de a ei.

— Tibby. Rînjește strîmb. E micuța, bătrîna Păpușă. S-a crezut deșteaptă și a vrut să-l închidă pe bătrînul ei soț și să-i înhațe paralele. Dar ți-am făcut figura, Păpușo, nu-i așa ? Am scăpat din gheara ta, Păpușel. Am pus totul la cale cu Ireen — am tras-o pe sfoară pe zgripțuroaica bătrînă cu tînăra tîrfă !

— Nu era nevoie să complotezi împotriva mea, Dick ; nu eu am vrut să te închid într-un azil.

Dar Bonser n-o ascultă. E plin de satisfacția recentelor izbînzi.

— Dar și Ireen, ce tîrfă tîmpită. A crezut c-a pus gheara pe mine. A crezut că eu... prea slab ca să ies singur. Dar am chemat portaru', i-am dat cinci lire... ajutat să mă ridic, băgat în taxi. Și iată-mă aici, la bătrîna Moll. Fată de treabă, Moll. Știam că n-o să spună... c-o să facă cum vreau eu.

— Dacă-ți dă de băut, Dick, o să te omoare.

Bonser cade din nou în stare de prostrație. Ochii i se încrucișează ; rînjește bleg.

— Șireata Păpușă, ce le mai ticluiește.

— Dar, Dick, tu eşti, zău, tare bolnav ; trebuie să te vadă un doctor. Lasă-mă să plec o clipă.

— Nuu, rămîi aici. O prinde mai ferm de mînă. Rămîi aici unde te pot vedea.

— N-am de gînd să plec ; vreau doar să dau un telefon.

Bonser clatină încoace şi încolo din cap şi ochii i se închid. Pare să fi adormit, mîna lui slăbeşte strînsoarea. După o jumătate de oră, treptat şi cu multă precauţie Tabitha reuşeşte să-şi elibereze degetele. Are mîna liberă cînd brusc Bonser o prinde de încheietură. Întreaga lui faţă radiază triumfătoare.

— Aha, ai crezut c-o să scapi... isteaţo. Se sufocă de rîs şi faţa lui capătă o culoare înspăimîntătoare — întunecată ca o prună strivită. Nu-ţi merge aşa de uşor cu bătrînu' Dick... nu-i el aşa de fraier. Ţi-aduci aminte de bookmakerii ăia şi de agenţia Walting... ce rîs a mai fost !

Şi începe să bată cîmpii înşirînd vechi prilejuri de mîndrie ; povesteşte iarăşi şi iarăşi cum a înşelat întreaga lume şi mai-ales pe escroci.

— Au crezut... Dick Bonser, ăsta-i un domn... joacă cinstit... familie onorabilă... obligat să accepte orice. Dar nu şi-au închipuit una ca asta... Dick a fost cel care i-a tras pe sfoară... ca un domn... cu eleganţă... şi l-a durut în cot... de toţi... pen'că vezi tu... *era* un domn... familie bună... Şi în timp ce ochii i se închid din nou, murmură ceva despre strămoşii lui imperiali.

Zece minute mai tîrziu se trezeşte iarăşi, cu un strigăt şi se holbează bănuitor la Tabitha, dar văzînd că e tot acolo, o apucă şi mai strîns de mînă şi-şi continuă psalmodierea.

— E din naştere, din educaţie... să nu te dai niciodată bătut ; pînă cînd încă o dată aţipeşte şi zace lat cu o expresie de calmă încredere.

123

ŞI AŞA TREC ORE în şir. Bonser se trezeşte la cea mai mică mişcare a Tabithei ; apoi, mulţumit că o vede prezentă, vorbeşte, se laudă, pînă cînd adoarme din nou.

Amorțită din cauza poziției forțate. Tabitha privește în jurul ei și numără sticlele goale care își ridică gîturile din toate colțurile. O sticlă de brandy golită pe jumătate se află pe noptieră împreună cu două pahare folosite, dintre care unul e mînjit cu ruj purpuriu. „Bea cu baba aia de la parter, își spune Tabitha. Niciodată nu i-a plăcut să stea de unul singur ; asta l-a determinat să fie drăguț și cu mine uneori — și acum l-a distrus". Încearcă vag senzația unei tragice răzbunări a soartei ; mintea ei obosită propune cuvîntul judecată. Împinge sticla de brandy de cealaltă parte a noptierei, ca Bonser să nu poată ajunge la ea, și apoi ațipește.

Cînd se trezește, cu toate încheieturile înțepenite, afară începuse să se întunece. Bonser îi vorbește cu o voce însuflețită, înviorată.

— Bătrîna Păpușă, iată-ne din nou împreună. Nestingheriți. Am scăpat de bătrînu' Harry și de Dorothy, și de Barn House, coșmelia aia afurisită. Trage și tu o dușcă, Păpușo. Sîntem liberi să sărbătorim evenimentul.

— Dar, Dick, sînt sigură că ai băut destul pe ziua de azi. Sînt sigură că și doctorul ar fi de aceeași părere.

— Doctorul ? Pare să mediteze. Ai nevoie de doctor ?

— Trebuie să chemăm un doctor.

— Oh, bine, dacă ai nevoie de el... trage clopoțelul... bătrîna Moll... o să-ți aducă doctoru'. Îi eliberează mîna Tabithei care traversează camera și trage de șnurul clopoțelului demodat. Deodată aude un trosnet puternic și-l vede pe Bonser cu sticla de brandy la gură. Trăsese măsuța spre pat așa încît paharele se prăvăliseră pe podea iar sticla legănîndu-se îi alunecase drept în mînă. Tabitha se repede să i-o smulgă. Dar e atît de încîntat de festa pe care i-a jucat-o încît se îneacă, brandy-ul i se revarsă pe gură și pe nas, în timp ce Tabitha îl bate pe spate. Iar Bonser jubilează :

— Ehei, Păpușo nu te-ai așteptat la figura asta ; nu ești atît de isteață ! Unde ți-e mîna ? Stai pe loc Și îi apucă iar mîna, apoi brusc se prăbușește într-un somn adînc, sforăind și gemînd.

Se aud şoapte afară şi uşa e deschisă cu precauţiune. Tabitha întrezăreşte faţa femeii de pe scări, fleşcăită ca o băşică umplută cu lichid.

— Aţi sunat ?

Tabitha ridică un deget cerînd linişte şi spune în şoaptă că trebuie chemat un doctor cît mai repede cu putinţă. Fleşcăita răspunde cu o surprinzătoare energie plină de indignare :

— Asta am zis şi eu ; dumnealui n-ar trebui să stea aici cîtuşi de puţin... în halu-n care e.

— Da, fii bună şi du-te după un doctor.

Femeia mai înaintează cîţiva paşi în cameră, înfăşurîndu-şi capotul în jurul ei cu gestul unei matroane romane de o moralitate fără cusur. E dornică să comenteze această situaţie interesantă. Dar pe neaşteptate Bonser se ridică în capul oaselor răcnind, iar versiunea feminină a lui Cato, dispărînd în cărnuri flasce şi falduri fluturînde, iese cu mişcări greoaie din cameră.

— Cine-i asta ? Bonser o strînge atît de tare pe Tabitha de mînă încît îi pîrîie oasele. Nu vreau doctor... să nu mi-l aduci aici pe escrocul ăla... mai rău ca Ireen, mai rău decît oricare dintre voi. Fără şmecheriile tale, Păpuşo. Nu-ncerca să mă sperii... mă simt bine... tot mai bine de la o zi la alta.

Priveşte crunt în sus şi răsuflă greu parcă s-ar lupta cu un duşman. Tot mai bine şi mai bine... numai doctorii sînt de vină... m-au nenorocit... blestemata aia de Barn House... nici o distracţie... nimic, mă deprima. Tu, Păpuşo, tu mi-ai mîncat zilele.

— Dick, cum poţi să spui aşa ceva ? Ştii bine că băutura...

Dar Bonser clatină din cap.

— Nu eşti aşa de isteaţă, Păpuşo ; am şters-o... n-ai reuşit să mă duci de nas... nu pe bătrînu' Dick... Cuprins de convulsii, faţa şi buzele i se înngresc, ochii se holbează sfidători. Mă simt bine... n-am să mor încă... nici pomeneală... nici pentru toţi blestemaţii de escroci şi toate tîrfele din lume. Vine rostogolindu-se pînă la Tabitha, răsturnînd-o aproape de pe scaun ; vocea lui tremurătoare se

stinge, dar rînjește triumfător. Nu poți să mă sperii, Păpușo. Cunosc toate șemecheriile. Am scăpat de tine, am scăpat de Gladys, am scăpat de Ireen... Cîntecul lui de triumf se înalță într-o psalmodiere. Am scăpat de fiecare dată... v-am dus, v-am dus pe to.....

Corpul lui greu, puhav, prăbușit peste Tabitha alunecă din brațele ei și se întinde pe podea. Trupul ruinat pare să se descompună. Dar fața strivită de piciorul patului cu obrazul strîmbat în sus și într-o parte, tot mai afișează un rînjet ; iar buzele groase continuă să bolborosească veselul refren : „V-am du-us... duuus... pe toți", care se pierde într-un murmur aidoma gungurității unui copilaș care se îndeamnă singur la somn. Înainte de sosirea doctorului, Bonser și-a dat sufletul.

Din fericire nu e nevoie de nici o anchetă. Doctorul din Urrsley poate diagnostica fără dificultate cazul : hidropizie, alcoolism, pietre la ficat, rinichii distruși, arterele ca niște țevi de fier și o inimă epuizată.

— De mirare că bătrînu' petrecăreț a trăit pînă la șaptezeci și șase de ani.

Pe Tabitha o uimesc necrologurile apărute în ziarele din Urrsley care evocă imaginea unui cetățean de valoare, om înzestrat cu spirit de prevedere și pricepere în afaceri, ospitalier, generos, independent în opinii ; sînt consemnate serviciile pe care le-a adus în timpul războiului, devotamentul lui în fața datoriei.

Tabitha reflectează : „Bineînțeles că ei nu l-au cunoscut niciodată pe Dick, n-au avut nici cea mai vagă idee despre adevăratul Dick". Dar acum, cînd mintea ei, gravitînd în permanență în jurul lui Bonser, readuce zilnic în memorie scene și cuvinte pe jumătate uitate, Tabitha e confruntată cu o asemenea cantitate de amănunte încîlcite, atît de inconsecvențe, încît se pierde în labirintul amintirilor. Își aduce aminte de luna ei de miere și rîde, apoi scrîșnește din dinți îndurerată. Se minunează de nerușinarea lui ; de sinceritatea lui crudă care nu ascundea nimic dar nici nu spunea vreodată adevărul ; de atmosfera romantică pe care bătrînul mincinos o plăsmuia în jurul său cu un talent înnăscut — asemeni acelor păianjeni

minusculi care-şi ţes pînza numai ca să poată pluti în voia brizei — şi graţie căruia a fost în stare să se smulgă cu disperare chiar şi dintr-o moarte sordidă, proiectîndu-se într-o lume de iluzii fericite.

Îşi aminteşte cum a escrocat-o pe o bătrînă văduvă în afacerea frauduloasă Walting montată de el şi-şi zice : „A fost un om rău, într-adevăr capabil de orice". Dar chiar şi această concluzie o duce cu gîndul la un gest tandru faţă de ea, la o manifestare măgulitoare născocită de el anume pentru a-i face plăcere. Îl revede venind în apartamentul ei din Urrsley, fără îndoială cu gîndul de a-i stoarce banii, şi dintr-o dată îşi spune : „Dar ce s-ar fi ales de mine dacă n-ar fi venit : aş fi fost în tot acest răstimp de douăzeci şi trei de ani, o femeie bătrînă, acrită, o babă nenorocită, fără nici un rost, dar şi mai probabil moartă de mult. El m-a trezit din nou la viaţă ; a fost ca o reînviere din morţi". Şi pierdută în acest încurcat hăţiş de bine şi rău, ca într-un adevărat univers, renunţă la încercarea de a trage o concluzie ; şi din nóu se gîndeşte numai la pierderea suferită, la singurătatea ei şi-şi spune, la fel ca mii de văduve, din străfundul sufletului lor rănit de pierdere : „Au dreptate ziarele ; a fost un om deosebit".

Căci Bonser, pacostea şi povara, fusese totodată cerul şi pămîntul vieţii ei. De aceea pierderea lui i se pare a fi ceea ce pentru o carte înseamnă pierderea coperţii. Ceea ce apăruse un simplu adaos exterior, un ornament costisitor şi greoi, se vădeşte dintr-o dată a fi nu numai structura de bază şi cheia de boltă a întregului, dar însăşi raţiunea acestuia de a exista. Într-adevăr, din acel moment, în înfăţişarea Tabithei, chiar şi în îmbrăcămintea ei — atît de îngrijită altă dată — începe să apară o oarecare neglijenţă ; acel aer de renunţare care-i face uneori pe oameni să spună referitor la o persoană în vîrstă, că el sau ea „se duce de rîpă". Şi faptul se datorează sentimentului care o stăpîneşte : că sînt prea multe la care trebuie să se gîndească, prea multe responsabilităţi în diferite locuri, şi un tărîm fără limite în privinţa hotărîrilor de luat ; trebuie să nu uite nimic şi să decidă totul.

ÎN PLUS, BONSER şi-a lăsat afacerile nu numai încurcate dar şi neclare. Şi-a ars singurul testament întocmit cu douăzeci de ani în urmă, în favoarea Tabithei, anunţînd notarul că are intenţia de a-l anula, dar altul nou nu întocmise. Patru femei, printre care şi Ireen Grapper, deţin scrisori ce promit moşteniri substanţiale, dar Bonser n-a lăsat nimănui nimic. Există o ipotecă asupra hotelului Freemasons' şi o poliţă fără acoperire la bancă. Cutia de scrisori e înţesată cu note de plată nu numai de la negustori de vinuri ci şi de la negustori de stofe, croitorese şi blănari, pentru îmbrăcămintea comandată de o jumătate de duzină de diverse femei. Pretenţiile bookmakerilor, una peste alta, se ridică la peste trei mii de lire. Pare îndoielnic dacă întreaga avere imobiliară poate acoperi datoriile.

Tabitha nu e prea surprinsă de această stare de lucruri, dar e revoltată. Încearcă simţăminte identice cu ale unui comandant de garnizoană asediată cînd duşmanul sfarîmă în cele din urmă porţile şi porneşte la atac. De aceea acţiunile ei par oarecum disperate. Într-o singură zi concediază şoferul, vinde maşinile şi dispune ca hotelul Beausite să fie scos la vînzare. Cu o expresie de dîrzenie mînioasă şi concentrată, dar cu pălăria uşor strîmbă şi cîteva şuviţe de păr atîrnînd la spate, se îndreaptă cu pas zorit spre bancă. Îşi dă seama, bineînţeles, că nu trece neobservată ; e chiar conştientă că trebuie să fie ceva în neregulă cu rochia ei dar e preocupată de lucruri mult mai importante pentru a-şi putea da seama că pălăria este sursa acelei senzaţii de stînjeneală sau pentru a se opri în faţa vreunei vitrine şi a-şi verifica ţinuta. Cît priveşte trecătorii, ei îşi spun în mintea lor : „Încă o biată bătrînă agitîndu-se în van", şi trec cu vederea o ţîcneală care, în cazul unei persoane mai tinere, i-ar fi făcut să stea locului şi să se uite lung sau chiar să se alarmeze pentru siguranţa publică.

Scopul Tabtihei este de a-l convinge pe directorul băncii să amîne scadenţa poliţei, situaţie în care ar putea achita datoria sporind beneficiile hotelului Freemasons'.

În aceeaşi clipă, se gîndeşte la alte cinci lucruri, cum ar fi : „Trebuie să salvez Freemasons' pentru că Nancy la mine o să vină cînd s-o alege praful de asociaţia lor. Oare Dorothy o să-şi aducă aminte să închidă gazul la sobă ? Am făcut eu bine să public aşa de curînd anunţul cu scoaterea la vînzare a hotelului Belvedere ? De ce n-a scris Nancy? Nici măcar n-a venit la înmormîntare. Ce se întîmplă oare cu ea ?"

Directorul băncii se dovedeşte ca întotdeauna încîntat s-o vadă pe Tabitha. Ca mulţi alţii care, nefiind ei înşişi bogaţi, se ocupă de bogăţiile altora, e un filozof, un mare cititor şi un om de o vastă cultură. Cu vreo zece ani în urmă descoperise spre surprinderea lui că bătrîna puţintică şi urîţică pe care a cunoscut-o în calitate de hotelieră nu este alta decît însăşi doamna Bonser eroina atîtor biografii, muza cercului artistic *Bankside,* prietena adorată a unor poeţi şi artişti plastici atît de profund împlîntaţi în istoria culturii încît acum există specialişti plătiţi anume pentru a-i redescoperi.

O interpelase odată cu emoţie pioasă :

— Doamnă Bonser, am văzut un portret al dumneavoastră în ultima biografie a lui Boole.

— Al meu ?

— Da, după un desen făcut de Dobey ; unul dintre cele mai reuşite, dacă-mi permiteţi să-mi spun părerea.

— Oh, da, Dobey. Bietul băiat, a murit. Scuzaţi-mă, domnule Bacon, dar sînt cam grăbită şi aş vrea să ştiu..., scoate la iveală un carneţel... cum stau cu contul.

Rezultă că n-a citit nici un rînd din memoriile lui Boole şi n-a aruncat nici o privire asupra ediţiei operelor complete ale lui Dobey. Nici nu a auzit de autobiografia lui Griller, intitulată *Jurnalul Pullen* sau de *Perioada Bankside* scrisă de Hodsell sau de recenta lui lucrare *Gloriile decadenţei.* După cîte se pare, o interesează doar afacerile, şi directorul clatină încă o dată din cap în faţa destinului nedrept care mînă suflete alese şi sensibile în birourile unor bănci de provincie şi hărăzeşte unei femei — cu o imaginaţie atît de limitată încît nici nu-şi recunoaşte propriul noroc — o poziţie centrală într-o faimoasă

epocă a literaturii britanice, fericirea de a se fi bucurat de devotamentul unui poet ca Boole, de a fi cunoscut în persoană un geniu aproape mitic, de talia fascinantului Dobey.

De atunci nu i-a mai vorbit niciodată Tabithei despre trecutul ei, dar manifestă în continuare o deferență specială atunci cînd se grăbește s-o întîmpine la ușă și să-i ofere un scaun. Și cînd se reașează la biroul său, ochii lui fixați cu respect și regret asupra ei, nu înregistrează obrajii uscați, privirea febrilă, pălăria strîmbă și degetele zvîcnind nervos ale unei bătrîne femei neliniștite, ci încearcă să descopere vreo urmă a muzei pe care Boole a venerat-o și pe care Dobey a imortalizat-o.

— Am venit în legătură cu polița, domnule Bacon. Vă rog să înțelegeți că mă aflu într-o situație cam dificilă în momentul de față, pînă cînd...

— Oh, desigur, doamnă Bonser ; aveți toată înțelegerea mea.

— Va trebui să recurg la ajutorul dumneavoastră pentru următoarele cîteva săptămîni.

Directorul își coboară privirile și mîngîie ușor presspapier-ul confecționat din capul unui obuz folosit în timpul războiului cu Kaiserul, cînd fusese un tînăr servant la mortiere ; și explică într-o manieră la fel de delicată că pentru moment politica băncii în chestiunea polițelor este în curs de reanalizare pînă cînd situația politică va fi ceva mai clară.

— De fapt, doamnă Bonser, pînă cînd vom vedea ce poate aduce cu sine rezultatul atît de surprinzător al recentelor alegeri. Tabitha uitase de alegerile organizate în urmă cu două zile. Nu remarcase nici măcar victoria partidului laburist obținută cu o majoritate zdrobitoare ; și expresia ei încurcată nu-i scapă celui care o observă.

— Desigur, zice el, mai degrabă pentru a se consola pe sine decît pe clientă, cei care au trecut de cealaltă parte reprezintă doar un mic procent, și sînt în special tinerii.

— Da, da..., Tabitha prinde cuvîntul din zbor, ...tinerii... ei nu... ...nu știu. Se oprește cu buzele întredeschise, incapabilă să aleagă vreunul din motivele care-i

fac pe tineri să se pripească : îngîmfarea, combativitatea sau refuzul de a accepta sfaturi. După o scurtă pauză, directorul continuă politicos :

— Şi trebuie să ţinem seamă, doamnă Bonser, că peste patru milioane de noi alegători au fost înscrişi pe liste în ultimii şase ani ; şi, după cum ştiţi, în vreme de război, tinerii devin nestatornici. Scapă de sub influenţa familiei, pierd contactul cu principiile solide. Directorul ridică presspapier-ul, şi se poate vedea că, pentru el, acesta reprezintă acum un principiu pe care îl cîntăreşte ca un om cu experienţă, de parcă ar fi vorba chiar de binele propriilor săi copii. Iată deci cum stau lucrurile, doamnă Bonser, şi aşază greutatea încet şi cu grijă pe biroul gol ca şi cînd ar depozita un obiect de valoare de care nu e nevoie pentru moment. Ne creează dificultăţi ; nu ştim prea bine pe ce contăm. Proiectele de naţionalizare pot părea fanteziste dar acesta nu e un motiv pentru a exclude posibilitatea punerii lor în practică. Se spune că domnul Attlee este un om cu judecată, dar el se află într-o poziţie extrem de dificilă. În rîndul majorităţii care l-a susţinut se numără unele elemente extremiste, turbulente ; este cred Camera cu cel mai mare procent de tineret din toată istoria. S-ar putea să ne aflăm în ajunul unor mari schimbări... foarte mari schimbări.

Încă ameţită în urma respectuoaselor sărutări de mîini de adio ale directorului, Tabitha se trezeşte în stradă. Furioasă, îşi spune în sinea ei : „Probabil că se înclină şi face atîtea reverenţe pentru că n-are de gînd să mă ajute", şi se îndreaptă spre casă cu o mină şi mai îndîrjită, mai înfrigurată. Pălăria, acum dată cu totul uitării, îi atîrnă peste ureche. „Alegerile, zice. Bun, dar de ce să aibă asta vreo importanţă ? Doar toată lumea ştie că toată lumea a înnebunit."

Îl găseşte pe bătrînul Harry aşteptînd-o neliniştit, foarte abătut.

— Deci, ăsta-i sfîrşitul. Mi-am închipuit eu. Oricum, tu n-ai fi fost în stare să conduci singură un hotel.

Harry încearcă să se consoleze cu această idee ; că în nici un caz o fiinţă atît de necugetată şi răsfăţată ca Tabitha n-ar fi reuşit vreodată să conducă un hotel.

— Nu fi absurd, Harry ; bineînțeles că n-am să renunț la Freemasons'.

— Dar draga mea Tibby, o cicălește el, e nevoie de pricepere și de bani ca să poți ține un hotel. Nu poți continua fără capital.

— Totuși, vom continua. De ce n-ai pus să se aprindă focul ?

— Nu mi s-a părut că e atît de rece ; să mai facem și noi puțină economie.

Tabitha trage clopoțelul și-i poruncește bătrînei Dorothy să aprindă focul. Este o reacție asemănătoare cu atitudinea sfidătoare a veteranului care amenință ghiulelele cu pumnul.

Și cînd, la sfîrșitul unei săptămîni de verificări sumare, rezultă că datoriile lui Bonser au înghițit Freemasons' și că va fi nevoie să fie ipotecată și Barn House drept garanție pentru polița neacoperită, Tabitha refuză să asculte sfatul avocatului sau să examineze conturile. Declară că va continua ; va face rost de capital din altă parte.

Dar nu întreprinde nimic în acest sens. Își urmează rutina zilnică, cu și mai multă scrupulozitate, cu o ardoare sporită. Rătăcește din cameră în cameră, cît e ziua de lungă, căutînd urme de praf sau, mai probabil, pentru simplul motiv de a vedea o dată mai mult acele bunuri, care, amenințate fiind să piară în falimentul general, sînt privite cu o afecțiune nouă, mult mai profundă.

Aleargă dintr-o odaie într-alta și, urcînd în grabă scările, un junghi în inimă o silește să se așeze pe primul scaun aflat pe coridorul etajului.

Și în timp ce își ține mîna la inimă și simte cum treptat durerea cedează cu spasme sugerînd un animal de pradă care bate în retragere — o nevăstuică sau un dihor, refugiindu-se cu salturi furibunde — ochii ei contemplă, prin fereastra joasă, ultimele construcții realizate de Roger, sticlă scînteietoare și beton luminos în soarele dimineții ; observă că sălciile din jurul bazinului de înot au crescut mai înalte decît acoperișurile, și încearcă un sentiment de triumf și deznădejde care par s-o frîngă în două.

Roger, pe care l-a detestat atîta a murit în timpul unui bombardament aerian, dar clădirile înălțate de el sînt

acum mîndria Tabithei. Nu va uita niciodată ziua cînd o tînără femeie politicoasă a venit să le fotografieze pentru Revista de arhitectură. Un exemplar al revistei, unde au apărut fotografiile, se află pe măsuţa de lucru a Tabithei. Din acea revistă a aflat că restaurantul ei se remarcă prin liniile lui pure, demnitatea lui clasică, îmbinată cu o totală lipsă de pretenţiozitate.

Dar chiar satisfacţia provocată de contemplarea acestei capodopere aduce cu sine îngrijorarea care o face să uite de durere. Sare din nou în picioare. „Ce-o fi făcînd nenorocitul ăla de avocat ? Trebuie să-i scriu şi să-i explic."

Iar la venirea nopţii zăvoreşte uşile de două ori, blochează ferestrele ca pentru a-i împiedica pe duşmani să pătrundă — nu numai pe creditori, bancheri, avocaţi, portărei, ci pe oricine ar îndrăzni să uneltească împotriva credinţei şi realizărilor ei.

Alunecă pe panta acelei nebunii a oamenilor în vîrstă care împinge cîte o pereche de bătrîni respectabili să se închidă în casă şi să accepte hrana doar prin cutia de scrisori, izolîndu-se astfel de lume pînă cînd mor şi sînt găsiţi de vreun poliţist, mumificaţi printre teancuri de ziare vechi şi mobilă înnegrită de fumul depus în decursul anilor.

125

BRUSC ÎNTREAGA SITUAŢIE capătă o altă întorsătură. Controlînd costumele vechi ale lui Bonser înainte de a le dona comitetului pentru refugiaţi, Dorothy găseşte o cheie cu o etichetă numerotată. Cheia aparţine unui seif din Londra pe numele de Bromley, de unde ies la iveală bijuterii în valoare de două mii de lire sterline, un săculeţ cu monede de aur, trei ceasuri de aur, pachetele cu scrisori de dragoste de la diverse femei, şi cîteva jucării pornografice. Conţine de asemenea documente pe numele lui Bromley care dezvăluie că, sub acest nume, Bonser este titular de conturi la trei bănci diferite, în valoare totală

de peste patru mii de lire. Laolaltă sumele sînt mai mult decît suficiente pentru a achita toate datoriile lui Bonser rămînîndu-i şi Tabithei cîteva sute. Ce e drept, aceste cîteva sute nu ajung pentru acoperirea poliţei, dar acum reiese că în decursul celor cinci săptămîni de la alegeri, — printr-un misterios proces produs în ciuda discursurilor guvernamentale care par să confirme cele mai sumbre previziuni cu privire la preluarea de către stat a tuturor proprietăţilor private şi la punerea în practică a acestui temerar experiment economic — banca şi-a recăpătat curajul. Probabil că pur şi simplu s-a împăcat cu situaţia. E de acord să amîne scadenţa poliţei astfel încît Tabitha să poată păstra Freemasons'.

Bătrîna femeie primeşte felicitări din toate părţile, dar ea pare mai puţin încîntată de norocul de a fi scăpat cu bine, cît copleşită de noi griji. A comandat atît pentru Barn House cît şi pentru hotel instalaţii noi, renovări, tapete, covoare ; şi se plînge toată ziua de costul ridicat al materialelor, de muncitorii care sînt o adevărată povară.

Numai bătrînul Harry se bucură fără rezerve de securitatea şi confortul redobîndit. Aduce laude.

— E într-adevăr deosebit de plăcut aici, Tibby ; bătrîna Dorothy se îngrijeşte foarte bine de noi. Nu ştiu ce ne-am face fără Dorothy. Devine sentimental în legătură cu trecutul : Am avut o copilărie fericită, noi doi, Tibby. Era minunat în acele zile.

Îşi manifestă uşurarea, încîntarea, în mici desfătări, cu acea candoare care e considerată copilărească pentru că uită să fie egoistă. Sporovăieşte de unul singur, rîde din senin fără motiv şi seara, apropiindu-se de foc îşi freacă genunchii osoşi, reumatici.

— Ce foc plăcut. Ah, ai mare noroc cu Dorothy ; ai fost întotdeauna o fată norocoasă, Tibby, ai căzut mereu în picioare.

A dat-o uitării pe Nancy, ca dealtfel toată ultima jumătate de secol. Trecutul se destramă în urma lui aşa încît pluteşte ca o frunză purtată prin văzduh de o adiere şi mîngîiată din cînd în cînd de căldura razelor de soare.

Iar Tabitha e bucuroasă că nu mai aude numele lui Nancy. Fraser, venit într-o zi să ia masa de prînz, aduce vestea că asociaţia Dunfield e pe ducă. „Mă linişteşte gîndul că, salvînd Barn House, Nan va avea unde să-şi găsească un adăpost." Dar Tabitha nu rosteşte nici un răspuns cu glas tare. E prea supărată pe Nancy pentru că nu i-a mai dat nici o ştire, pentru că n-a venit nici măcar la înmormîntarea bunicului ei. „Dacă fata nu dă dovadă de cele mai elementare sentimente omeneşti, de ce să-mi fac eu griji în privinţa ei ? Ca mîine am să mă trezesc cu ea cînd asociaţia aia ridicolă o să dea faliment."

Amărăciunea ei sporeşte odată cu terminarea reparaţiilor de la Barn House cînd nu mai are nimic altceva care s-o preocupe. „Zău, fata asta e nemaipomenită. Nici un hotentot n-ar putea fi mai iresponsabil. Ce dumnezeu o fi punînd la cale ? Ce s-o fi întîmplat în realitate la Dunfield ?"

Ziarele sînt pline de relatări despre dificultăţile întîmpinate de militarii demobilizaţi. Unul a jefuit un magazin ca să poată plăti datoriile făcute de soţia lui în timpul războiului ; altul s-a sinucis pentru că fostul lui patron a murit şi nu mai avea unde să muncească.

„Dar individul ăla n-o să se sinucidă ; e prea încrezut. Nu trebuie să-mi fac gînduri din-astea negre. Iar Nancy n-o să recunoască în ruptul capului că el i-a distrus viaţa. Bănuiesc că Nan a votat cu socialiştii pentru că dumnealui era contra guvernului care nu-i dădea tot ce vroia el."

Pe zi ce trece e tot mai indignată de ingratitudinea şi de prostia fetei. „Dacă nu-mi scrie ea mie, eu categoric n-am să-i scriu ei. Nici n-am *să mă gîndesc* măcar la ea."

Dar doarme chiar şi mai rău ca de obicei ; iar somnul e greu, bîntuit de nelinişti, aşa că se trezeşte speriată întrebîndu-se dacă n-a luat foc casa. Cînd Dorothy îi aduce ceaiul, Tabitha îi spune : „Nici o scrisoare, desigur. Oh, alea nu-s scrisori. Facturile şi circularele nu sînt scrisori."

Într-o dimineaţă, foarte devreme, se trezeşte brusc plîngînd în hohote : „Nu, nu" ; şi are impresia că s-a întîmplat ceva tragic, că a pierdut-o pe Nancy definitiv, că n-o s-o mai vadă niciodată.

Se ridică din pat, sfîrșită, tremurînd toată și se întreabă dacă într-adevăr a visat. Nu a văzut nimic în vis, a avut doar senzația că s-a întîmplat ceva, ca un fapt înregistrat de nervi și nu de ochii minții așa cum i se păruse pentru o clipă. Apoi se înfurie pe sine însăși : „Nu ești altceva decît o bătrînă neroadă, mereu speriată de cîte ceva". Dar nu mai poate rămîne în pat. E încă sub impresia spaimei ; nu reușește s-o alunge oricît încearcă să raționeze.

Teama o stăpînește nu pentru că e în vîrstă ci pentru că a suferit mult în viață. Se îmbracă în grabă ca pentru o vizită urgentă, apoi se mută ba de pe un scaun pe altul, ba la fereastră, privind nerăbdătoare zorile care se iveau anevoie prefăcînd tufișurile și pomii și clădirile din parcul ei de forme schițate parcă doar pe jumătate de o imaginație apatică.

I-ar face plăcere să iasă în grădină dar îi e frică să n-o deranjeze pe Dorothy, care doarme deasupra, să nu tulbure liniștea celor din hotel. E reținută în colivia ei de îndelungatul obicei de a respecta tihna altora, de un profund sentiment de corectitudine.

Dar la șase și jumătate cînd coboară somnoroasă scările scîrțîietoare de la mansardă, Dorothy rămîne uluită găsind-o pe stăpîna ei gata îmbrăcată așteptînd-o nerăbdătoare pe coridor.

— Am să beau ceaiul de îndată ce ai să poți să mi-l aduci, Dorothy. Am o grămadă de treabă azi. Și, pe loc, începe să întocmească o listă de treburi : inventarul argintăriei și verificarea așternuturilor. Își argumentează singură : „A fost doar un coșmar, un vis urît, iar visele nu se realizează". Dar deodată își dă seama din toată experiența ei de viață că uneori coșmarurile se pot adeveri. Spre prînz, cu senzația cuiva care se află încă sub impresia unui vis, se trezește la telefon, chemînd hotelul Dunfield. I se spune că doamna Parkin nu mai stă la hotel. Locuiește în barăcile de lîngă aerodrom. Să i se transmită vreun mesaj ?

Dar Tabitha, după ce atîta timp n-a reușit să-și înfrîneze teama, e acum cuprinsă de panică. Preferă să nu

afle. „Nu, mulţumesc, nu e nimic important", răspunde ea. Peste o jumătate de oră e în drum spre Dunfield cu o maşină închiriată. Şi şoferul, auzind-o pe pasagera lui mormăind cu glas tare : „Neroadă, bătrînă neroadă", îşi zice în sinea lui : „Biata mătuşică, e ţăcănită rău la cap. Păi, ar trebui să fie de mult pe lumea ailaltă".

De la hotel i se indică Tabithei un drum lateral, unde descoperă — atîrnînd strîmb printre nişte sîrme ruginite, la marginea unui cîmp — o firmă răscoaptă de soare pe care se poate citi : *Avioane Dunfield. Zboruri în Europa la orice oră.*

De cealaltă parte a cîmpului se zăresc : un mic hangar, fuselajul unui avion cu aripile lipsă şi o maşină elegantă, lungă, tip sport de două locuri ; aproape de drum, în spatele gardului viu neîngrijit se află trei barăci într-o baltă de noroi pe jumătate întărit amestecat cu cioturi de varză şi lujere uscate de fasole — rămăşiţele unei grădini de legume abandonată.

Tabitha îşi spune : „Nu poate fi aici ; locul e părăsit". Dar deodată, aspectul sordid şi calmul, încremenirea băltoacelor de pe poteca desfundată îi par de rău augur. Strigă „Opreşte, opreşte !" şi se dă jos înainte ca maşina să se fi oprit de-a binelea, împiedicîndu-se gata să cadă în genunchi.

Temerea ei a devenit acum o certitudine. În timp ce păşeşte grăbită pe potecă, încercînd, chiar aşa înspăimîntată cum e, să evite să-şi stropească pantofii, gîndeşte ; „Ştiam eu că tot o să se întîmple o nenorocire. Da, chiar şi atunci cînd am salvat hotelul".

Dar deodată, uşa barăcii din dreapta se deschide ; un băieţel îmbrăcat cu un şorţuleţ murdar iese, încă nesigur pe picioare, şi se uită cu mare uimire la femeia necunoscută.

Tabitha se repede să-l prindă în braţe şi-l sărută. E gata să plîngă de uşurare. Băiatul, măcar, e teafăr. Îi vorbeşte cu o voce tremurătoare care îl sperie imediat pe copil :

— Jacky, nu mă mai cunoşti ? Sigur că nu !, şi începe să rîdă; ceea ce are un efect şi mai terifiant. Copilul scoate un ţipăt puternic de spaimă şi indignare.

Dinăuntru se aude vocea lui Nancy mustrîndu-l, apoi apare ea însăşi în pragul barăcii ştergîndu-şi mîinile de un şorţ din pînză de sac. Gestul e al unei spălătorese cu ziua, care şi-a părăsit brusc albia de rufe. Silueta ce i se înfăţişează privirii înmărmurite a Tabithei, se potriveşte cu gestul. Are în faţa ochilor o femeie grasă cu o faţă vulpină roşie şi umedă de aburi şi cu părul nepieptănat, din care laţe negre năclăite i s-au lipit de frunte.

Nancy scoate un chiot de surpriză şi se grăbeşte s-o îmbrăţişeze pe Tabitha.

— Bunico, ce bine îmi pare că te văd. Dar ai nimerit o zi de vizită... Sînt într-un hal ! De ce nu m-ai prevenit?

Tabitha intră în baracă şi vede mormane de farfurii şi crătiţi nespălate, rufe atîrnînd la uscat din tavan şi într-un spaţiu alăturat, o masă acoperită cu o faţă de masă mototolită şi cu pete de ceai şi sos.

— Nu-i aşa că e înfiorător ? zice Nancy, zîmbind la vederea expresiei de pe faţa Tabithei. Dar, ştii, nu găsesc pe nimeni să mă ajute chiar dacă ne-am putea permite o asemenea cheltuială.

— Te-ai îngrăşat. Doar nu cumva eşti...

— Ba da, mă tem că da. Bietu' Joey e furios ; s-ar părea că nu pot nici să ridic ochii la el fără să rămîn însărcinată.

— Dar nu te-ai gîndit ? Cum o s-o scoateţi la capăt?

— Habar n-am. Fata ridică din umerii ei plini, nu cu descurajare ci resemnată. Nu cred că mai putem rămîne aici mult timp. Tresare. Sfinte dumnezeule, vine Joey ; am crezut că nu se întoarce pînă la prînz.

O siluetă măruntă, cu cizme de cauciuc se zăreşte răzbind anevoie prin noroiul de pe cîmp. Îşi croieşte drum izbind ici-colo cu piciorul şi fiecare mişcare vădeşte o amarnică disperare.

Tabitha se întoarce grăbită spre Nancy.

— Eşti fericită ?

— Păi, nu prea-mi rămîne timp să mă gîndesc.

— Tu singură ai spus că nu-i trebuia altceva decît o slujnică.

— Şi şi-a luat o nevastă, bietu' Joey.

— Bietu' Joey, bietu' Joey ! izbucneşte Tabitha cu mînie. De ce e mereu bietu' Joey !? Dar în ciuda indignării coboară vocea cînd Parkin se aude afară lovind cu cizmele în perete.

Nancy dă fuga să-i tragă cizmele. Parkin intră în bucătărie în ciorapi, găuriţi în vîrf, se opreşte locului şi o străfulgeră cu privirea pe Tabitha care e surprinsă de slăbiciunea lui, de cutele adînci de pe faţa prelungă, îngustă şi mai ales de privirea lui, furibundă şi totodată şovăitoare, privirea unui fugar într-o ţară străină.

În cele din urmă exclamă :

— Dumneata, doamnă Bonser ? N-am bănuit vreodată că o să am parte de asemenea cinste.

Tabitha interceptează privirea lui Nancy implorînd-o să se stăpînească, să fie îngăduitoare, dar Tabitha nu simte nevoia să riposteze. E înfricoşată de ceva neprevăzut. Presimte o primejdie.

Se grăbeşte să se scuze, să mintă. Tocmai trecea prin partea locului, explică ea, şi a dat cu ochii de firma asociaţiei.

— Asociaţie ? Parkin repetă şuierînd cuvîntul cu o tărăgănare plină de dezgust. O asociaţie grozavă... fără un avion în stare să zboare. Nan, ce dracu' ai făcut cu impermeabilul meu ? Oare nu se poate să nu te atingi de lucrurile mele ? Asta-i tot ce-ţi cer, să nu te atingi de lucrurile mele.

Tabitha intervine grăbită.

— Dar am auzit că guvernul...

— Guvernul nu ne dă nici măcar un şurub sau un bulon şi uite aşa ne vedem nevoiţi să refuzăm chartere de o sută de lire pe săptămînă. Dar bineînţeles noi nu contăm. Nu înseamnă decît patru voturi, în total ; n-avem decît să crăpăm dac-ar fi după cît îi pasă guvernului de noi. Iar pentru piese ne-ar trebui bani lichizi. Nan, nu e sub masă, asta pot să văd chiar şi cu ochiu' meu paradit.

Nancy, care căuta pe sub masă, se ridică şi se apucă să scotocească într-un colţ.

— Nu în colţ, zice Parkin şi brusc izbeşte cu piciorul într-o cratiţă aflată pe jos, trimiţînd-o în zbor pînă în perete. Nancy scoate capul dintr-un bufet.

— Biata mea oală de lapte ! N-o strica de tot, sărmana, lui Jacky îi place să se joace cu ea.

— Atunci ce caută pe jos ? Parkin își smucește gîtul în sus cu o mișcare nervoasă. Chiar nu ești în stare să pui un lucru la locul lui ?

— Care o fi locul ăla, Joey ?

— Îți arde de rîs ?

Face un pas spre fată, și o clipă amîndouă femeile se tem că Nancy va fi lovită. Tabitha își înăbușă un țipăt. Dar Parkin o aude. Se îndepărtează de Nancy, se uită crunt la Tabitha și zice :

— Scuză-mă, doamnă Bonser, te rog să mă crezi că scenele astea domestice îmi plac la fel de puțin ca și dumitale.

Cele două femei nu scot o vorbă ; Nancy, respirînd greu, privește în jurul ei cu o expresie disperată, parcă rugîndu-se ca impermeabilul să cadă din cer.

Lu Scott intră agale în baracă și zice :

— Ce zici tu, Nan, ai putea să-mi pregătești ceva de mîncare ?.... dar repede. Trebuie să mă duc în sat.

— Impermeabilul de pe tine nu cumva e al lui Joey ?

Tînărul cel înalt își scoate impermeabilul și se uită la guler.

— Ba da, chiar așa ; pe-al meu l-a uitat Joey la cîrciumă. Ascultă, Joey, ce zici de scrisoarea aia de la Centrală ?

Cei doi bărbați încep să discute despre trebурile companiei. Furia lui Parkin a dispărut ; pînă și expresia lui s-a schimbat ; doar mîna care îi tremură cînd își aprinde pipa trădează starea lui de surexcitare. După ce a marcat un punct dînd replica în legătură cu impermeabilul, Scott e la fel de degajat, de concesiv în discuție ca și Parkin. Sînt toleranți unul față de celălalt sau poate pur și simplu conștienți de priceperea fiecăruia de a jigni. Parkin e nestăpînit, dar Scott e voinic, stăruitor și capabil să-și asume riscuri. E un egocentrist potolit dar obstinat.

Nancy și Tabitha pun masa pentru prînz ; și cînd întreabă de unde să ia tacîmurile și farfuriile, Tabitha vorbește în șoaptă ca o slujnică. Dar nu face asta din umilință sau teamă ci doar fiindcă îi e groază de vreo nouă

scenă care ar putea răni ireparabil simțămintele, relațiile de familie, care sprijină și țin unite viețile tuturor laolaltă.

În timp ce aduce paharele la masă, trecînd în vîrful picioarelor pe lîngă stăpînii aroganți și distanți ai casei și îi face lui Nancy semn din sprîncene că a lăsat cana pe bufet, Tabitha e departe de a fi umilă, ci plină de dispreț combinat cu revoltă. Se simte ca un dresor în cușca unor fiare sălbatice și stupide, gata s-o sfîșie într-o clipă la cel mai mic semn de slăbiciune, dar vrednice de dispreț tocmai pentru brutalitatea lor. Cînd atinge cu mîneca brațul rotund și roșu al lui Nancy, încă umed de la spălatul rufelor, Tabitha îi aruncă o privire menită să-i transmită această secretă înțelegere a situației pentru care nu are decît dispreț ; primește drept răspuns acea mișcare ciudată a ochiului, în sus și lateral, care la Nancy ține loc de a face cu ochiul.

Dar Tabitha nu găsește deloc situația comică. Veselia lui Nancy o irită : „Fetele astea n-au nici pic de respect față de ele însele sau față de orice altceva și atunci ce să ne mai mirăm că bărbații se poartă cu ele ca niște brute".

MacHenry a venit și el aducînd ziarul și știri despre conferința cu Rusia. Bărbații stau și discută : Parkin ocărînd noul guvern, Scott sugerînd prudent că poate, dat fiind că se află de curînd la putere și deci lipsit de experiență, ar avea nevoie un timp de puțin frîu liber.

— Da, ca să se spînzure cu el.

Iar MacHenry, rîzînd cu autoritatea omului care are un răspuns la toate, zice :

— Necazu' cu tine, Joey, e că nu te pricepi deloc la filozofie. Centralizarea aduce după sine în mod inevitabil ceea ce se cheamă birocrație.

— Și-ncă prea multă !

— Cu toate astea, Joey, na- naționalizarea..., Scott se ridică și se uită împrejur cu un aer nedecis. Nancy îi întinde pipa și Scott și-o aprinde meditativ. Bărbații, toți cu pipele aprinse, se cufundă în fotolii și continuă discuția. Nancy și Tabitha strîng masa și se retrag să spele vasele

într-un mic șopron anexă. Aici pot vorbi despre problemele lor.

— Ce-o să se întîmple ? întreabă Tabitha. Ce-o să faceți ?

— Păi, există o speranță... cam vagă, dar Joey se agață de ea.

— Oh ! Și despre ce anume e vorba ?

— S-ar putea ca Liniile Aeriene Centrale să ne preia și pe noi. Bănuiesc că îl vor de fapt pe Mac, e un geniu în materie de motoare. Sînt mulți care aleargă după Mac. Dar el nu vrea să ne părăsească, e om de cuvînt.

— Liniile centrale. O să vă mutați la Londra ?

— Birourile se află la Londra și pe Joey nu vor să-l angajeze decît într-un post administrativ. Bineînțeles că nici nu vrea s-audă dar dacă aici o să dăm într-adevăr faliment, va trebui să cedeze.

— Phyllis locuiește la Londra, nu ?

— M-am gîndit și eu la asta ; dar există o piedică mai mare decît prezența lui Phyllis. Va trebui să depunem o sumă de bani și avioanele nostre drept garanție. Și mai trebuie să preluăm un apartament, destul de drăguț apartamentul, lîngă Kensington Gardens. Dar fiind drăguț, și taxele sînt cam măricele. Cu totul se ridică la o sumă frumușică.

— Cu banii tăi ce s-a întîmplat...

Nancy ridică din umeri.

— Nu ajung... de fapt, s-ar părea că n-au rămas prea mulți. Și brusc, mai înainte ca Tabitha să poată spune : „așadar ți i-a prăpădit exact cum am prevăzut eu", Nancy ridică privirea din chiuvetă și zice :

— Dar, bunico, nu poți să-i întorci spatele unui om care a primit atîtea lovituri îngrozitoare de la soartă.

Și cu aceste cuvinte, diferitele aspecte ale situației, aspecte care luate fiecare în parte apăruseră doar ca simple puncte nevralgice, acum se combină, alcătuind o masă atît de întinsă și de întunecată încît văzînd-o cum se înalță și simțindu-i umbra, Tabitha nu mai e capabilă să

vadă şi să simtă nimic altceva. Se aşterne o lungă tăcere, în timp ce Nancy continuă să spele.

Tabitha şterge vasele ; iar de dincolo de uşă răzbate zvonul discuţiei politice purtate de bărbaţi, la fel de îndepărtat ca un zgomot din natură, perpetuu şi nepăsător, ca vîntul prin copaci sau ca un pîrîu printre stînci. Ambele femei, în timp ce şterg farfuriile înţeleg că vieţile lor au ajuns într-un punct critic.

— Cît pretinde compania centrală ?

— Oh, prea mult... nouă, zece mii.

Se lasă o nouă tăcere. Tabitha oftează profund.

— Nouă mii ? Dar e imposibil.

Bărbaţii se ridică făcînd scaunele să scîrţîie şi Parkin răcneşte :

— Eşti gata, Nancy ? Pentru dumnezeu, dă-i zor.

— Oh, doamne, am uitat că ne ducem la Londra. Se repede în micul dormitor unde toate zac claie peste grămadă, îşi scoate şorţul şi-şi îndeasă părul nepieptănat într-o beretă. Văzînd silueta umflată a fetei, arătînd şi mai hidoasă din cauza salopetei strîmte cu croială bărbătească Tabitha e gata să izbucnească în plîns. Rosteşte cu năduf:

— Dar e imposibil.... poate nouă sute !

— Bunico, dă-mi repede haina, trebuie să fug altfel Joey face o criză.

Tabitha o ajută pe Nancy să încapă în haina bărbătească, prea strîmtă la mîneci, prea lungă în poale ; şi cînd Parkin începe să înjure, fata atinge în fugă obrazul Tabithei cu buzele ei mînjite de ruj.

— Mulţumesc c-ai venit, dar vezi cum stau lucrurile. Trebuie să mă port cu foarte mult tact. Se repede afară, strigînd scuze în direcţia lui Parkin.

Joey îşi vîră capul pe uşă.

— Doamnă B., am să încui aici.

Tabitha se trezeşte în curte. Împovărată de Jacky, pe care-l poartă în braţe, Nancy o şi pornise grăbită spre hangar, iar Scott şi Mac se află deja în eleganta lor maşină sport traversînd făgaşurile noroite în drum spre şosea.

„NOUĂ MII DE LIRE !“ repetă Tabitha uluită. „Dar ce-şi închipuie ea ? Eu n-am nici pe jumătate atît.“

Păşeşte anevoie pe poteca desfundată spre maşina ei închiriată. Se urcă indignată şi maşina porneşte la drum. Abia aşteaptă să ajungă la Barn House, la curăţenie şi ordine şi, mai ales, la pacea şi securitatea de acolo.

Dar două ore mai tîrziu, aşezată la masa de ceai împreună cu bătrînul Harry — care sporovăie voios în legătură cu brioşa lui cu unt — înconjurată de piesele strălucitoare ale serviciului de ceai reflectînd ca o oglindă bunăstarea familiară la fel de strălucitoare ca şi argintăria în care se reflectă, Tabitha e cuprinsă de un val de furie.

„Nouă mii de lire ! Ce-şi închipuie ea ? Ce îndrăzneală ; şi toate numai pentru că nepricopsitul ăla de Parkin nu-i bun de nimic !“

Harry îşi ridică privirile, mirat.

— Ce-ai spus, Tibby ?

— Nimic. N-am scos o vorbă.

— Ce mai face Nancy ?

— Tot atît de bine pe cît o merită.

Peste două săptămîni grupul de la Dunfield are surpriza unei noi vizite a bătrînei doamne. Apare pe neaşteptate într-o după-amiază, într-o stare de surexcitare — care-l face pe Parkin să-şi exprime bănuiala că e sau băută sau nebună — bombăne împotriva noroiului, întreabă de vreo două, trei ori de ce avioanele lor nu sînt în stare să zboare, o ceartă pe Nancy că nu se odihneşte în fiecare după-masă, refuză ceaiul şi pleacă.

Parkin e furibund.

— Nu-i permit zgripţuroaicei bătrîne să vină să mă spioneze. Şi o ponegreşte pe Nancy că e dezordonată. Dumnezeule, arăţi de parcă ai ieşit din lada cu gunoi.

Dar Nancy a rămas pe gînduri.

— N-a venit să spioneze, e îngrijorată, săraca.

— N-are decît să se perpelească cît o pofti dar să ne lase pe noi în pace.

— I-am făcut o aluzie în legătură cu banii ; am impresia că dă roade.

Într-adevăr, Tabitha e, așa cum zic ei, înnebunită. Ce să facă ? Nu găsește răspuns în rugăciuni. Stă în biserică cu ochii larg deschiși și fruntea încruntată în timp ce un noian de imagini și impresii îi gonesc prin minte. Aude cum preotul prezintă confuzia morală din lume drept o consecință a materialismului, și deodată îi vine să rîdă și să plîngă în același timp. Iese exact la timp pentru a nu fi văzută de restul lumii și se duce în cimitir unde, așezată pe un mormînt, își tamponează nasul și se dojenește singură : „Ce motiv ai să rîzi, femeie bătrînă și neroadă? Ți-ai pierdut mințile".

Cînd ușa se deschide și enoriașii ies din biserică, Tabitha sare în picioare și se îndreaptă ca o săgeată spre casă, cu nasul în vînt și o expresie de mare dîrzenie și hotărîre.

Dar nu e deloc hotărîtă. În acel tumult de simțăminte, ceva se rupsese și se destrămase. Se simte dezrădăcinată și conștientă doar de faptul că forțe opuse o tîrăsc cînd încolo cînd încoace. Înțelege că e atașată de Nancy printr-o compasiune mai puternică decît iubirea. E furioasă pe ființa asta necugetată și senzuală, dar se simte legată de ea printr-o atît de profundă legătură încît chiar și în timp ce merge grăbită pe drum încercînd — cu pălăria căzută pe un ochi și o șuviță lungă de păr alb săltînd pe gulerul hainei — să treacă drept o bătrînă doamnă perfect echilibrată, respectabilă și morală, trăiește de fapt viața lui Nancy. Trudește odată cu ea, se străduiește să-l mențină pe Joey al ei în toane bune, își poartă sarcina, își face griji pentru notele de plată, se luptă pentru căsnicia ei.

Și cînd în sfîrșit ajunge să se refugieze în Barn House, casa, în ciuda noilor înfrumusețări aduse, i se pare că o acuză ca o bătrînă slujnică devotată, ca Dorothy însăși. Chiar și scaunele și mesele par să-i spună : „Nu ne poți părăsi ; ai o îndatorire față de noi".

Deşi atît de cufundat în reveria caracteristică bătrîneţii, pînă şi Harry sesizează starea de agitaţie a Tabithei. Se vaită :

— Ce-i cu tine, Tibby ? Nu poţi să stai locului odată. O să ai iar un atac de inimă dacă nu te potoleşti.

— Mă frămînt, Harry... în legătură cu Freemasons'. Ce-ai zice dacă...

— Cum.... Şi toate presimţirile bătrînului reînvie. Am ştiut eu c-o să dai de bucluc. Nu te-ai priceput niciodată să administrezi hotelul, şi supărat, mormăie pentru sine însuşi : „Păcat că n-am acceptat camera aceea din Brighton".

— Bine, Harry, dar nu puteai trăi singur.

— Mai bine decît cu doamna Timmy.

— Ai putea veni cu mine, şopteşte Tabitha.

— Cu tine ? Unde ?

— Dac-ar fi să mă mut.

— Să te muţi ? Dar de ce, sfinte dumnezeule ? Nu poţi fi niciodată mulţumită ?

Tabitha nu mai spune nimic. Ştie bine că vorbele spuse înseamnă o capitulare în faţa forţei, a uneia din acele forţe care o trag într-o parte sau într-alta. Dar odată exprimată capitularea, a prins formă. A devenit o idee, nu mai e doar un impuls. Şi dintr-odată ideea se proţăpeşte în faţa Tabithei pentru a se lupta cu ea, pentru a-i înfrînge voinţa derutată şi epuizată.

127

LA TREI SĂPTĂMÎNI după aceea, cînd Nancy mai are doar o lună pînă să nască, Urrsley-ul rămîne uimit aflînd că Barn House şi hotelul Freemasons' sînt scoase la vînzare împreună cu tot ce conţin. Dar nu după multă gîndire, se ajunge la concluzia că faptul era de presupus. Doamna Bonser îmbătrîneşte. „Da, s-a schimbat mult în ultimele luni. Nu-i de mirare că vrea să se retragă şi să trăiască în linişte zilele ce i-au mai rămas."

La Dunfield, însă, Tabitha apare într-o nouă postură — ca femeie de afaceri. A cumpărat pe numele ei acțiuni ale Societății Liniile Aeriene Centrale în valoare de șase mii de lire cu condiția expresă ca după moartea ei suma să-i revină lui Nancy ; iar Liniile Aeriene Centrale, de pe altă parte, au preluat compania de zboruri Dunfield, împreună cu cei trei asociați și două avioane.

Sînt bucuroși că au pus mîna pe MacHenry, și dispuși să-l folosească pe Scott ca pilot. Parkin reprezintă însă o dificultate pentru ei, deoarece nu e nici pilot de nădejde, nici bun mecanic, și nici funcționar cu experiență ; dar cad pînă la urmă de acord cu avocatul Tabithei să-i găsească un post oarecare și să-i dea un salariu.

În ceea ce o privește pe Tabitha, autoarea acestor îndrăznețe acțiuni, se găsește în situația unui om atins de o boală primejdioasă care, după ce s-a hotărît să suporte o operație complicată, zace acum încă pe jumătate anesteziat în sala de operație, în timp ce mintea-i rătăcește printre spaime, disperări, speranțe vagi și dureri acute, revenind mereu la gîndul : „Trebuia s-o fac !“ căutînd astfel să se resemneze în fața soartei.

Totul la Barn House o acuză : „Ucigașo, trădătoareo“. Nu se poate uita nici la grădină și nici la scaune. E plină de umilință față de Dorothy care, după o primă explozie neașteptată de revoltă, cînd a declarat că a fost tratată inuman, că n-are nici un locșor pe lume unde să-și pună capul, că va ajunge să-și sfîrșească zilele la azil, se trezește, spre propria ei surprindere, șefa personalului de serviciu la Grand Hotel cu o leafă de trei ori mai mare decît cea dinainte.

Față de Harry, se simte atît de profund vinovată încît abia îndrăznește să-l privească în ochi, pînă cînd aceasta descoperă, în toată nefericirea lui confuză, ideea că fiind ruinată, Tabitha este cea care are nevoie de consolare.

— Biata mea Tib, îngînă el. Nu trebuie să te simți vinovată. Nu erai făcută pentru așa ceva. Nu putem să ne schimbăm firea. E limpede că, în această nouă fază de slăbire a facultăților sale mintale, nu poate trăi singur ; și deși Nancy a afirmat clar că ține foarte mult ca Ta-

bitha să locuiască în preajma ei, în schimb nici ea nici Parkin nu sînt dispuşi să accepte şi un bătrîn de optzeci de ani, complet senil.

Cînd doamna Timothy vine să-l ia, Harry pare împăcat cu soarta pe care o acceptă fără să crîcnească. E ascultător ca un copil. E grijuliu să nu ofenseze pe nimeni în nici un fel.

Doamna Timothy nu pare a fi scorpia pe care şi-a închipuit-o Tabitha. E o tînără femeie slabă, hărţuită şi nervoasă care se plînge Tabithei explicîndu-i cît e de greu să te ocupi de gospodăria unui doctor fără să ai servitoare.

— Şi nu vă puteţi închipui cît de tare se necăjeşte Timmy dacă nu reuşeşte să ajungă la vreunul din pacienţi. Pare resemnată în faţa ghinionului care a silit-o să-l ia la ea pe bătrînul Harry, deşi, la urma urmei, îi cam fusese aruncat în circă. Bineînţeles că trebuie să-l luăm ; dar dumnezeu ştie cum o să ne descurcăm.

Fratele şi sora se simt striviţi de o vină la fel de mare faţă de doamna Timothy. Sub privirea ei răbdătoare şi suferindă cei doi îşi iau la revedere.

— Înţelegi, nu-i aşa, Harry ? îl imploră Tabitha pe bătrîn. Iar el, acum doar cu puţin mai înalt decît sora lui, se uită vag în sus şi mormăie :

— Nu te frămînta... îţi urez noroc. Încearcă probabil s-o consoleze cu ideea că norocul o va salva încă o dată, chiar în pofida ei.

— Am să vin să te văd, Harry.

Dar el îi răspunde clătinînd repede din cap.

— Lasă, nu trebuie să fim o pacoste pentru doamna Timmy, e foarte greu pentru ea.

Trebuie urcat pe sus în maşină ; iar doamna Timothy, luîndu-şi la revedere de la Tabitha, pare şi mai deprimată văzînd cît e de neajutorat bietul bătrîn.

— E mai neputincios decît am crezut. O să aibă nevoie de multă îngrijire. Şi încă o voce pare s-o acuze pe Tabitha.

N-are tăria să asiste la vînzarea casei şi a hotelului. Plecarea ei din Urrsley seamănă cu fuga unui criminal departe de ţipetele victimei şi, cînd soseşte la hotelul

Dunfield, e atît de istovită încît își petrece prima săptămînă în pat. Dificila operație a luat sfîrșit, dar pacientul continuă să fie în stare de șoc, resimțind epuizarea în fiece venă, în fiece fibră a corpului.

128

DAR CÎND I SE PERMITE să se dea iar jos din pat, pare cu cinci ani mai tînără, mai sprintenă.

Într-adevăr, deși încă ametită, plutind parcă în nori, senzația de plutire nu provine de la cap ci din suflet, ca o reînnoire a bunătății. O operație e aidoma unei morți, dar convalescența e o reînviere. Enormul efort al mișcării de revoluție descrisă de Tabitha a proiectat-o pe orbita unei noi cariere, unei noi responsabilități. Se agită tot mai tare pe măsură ce Nancy se apropie de soroc. Agitația ei reprezintă măsura grijii pe care i-o poartă, a obsesiei ei și îi stîrnește lui Nancy rîsul.

— Doamne, bunico, păi mă simt îngrozitor de bine.

Mărturisire care Tabithei i se pare nesăbuită. Pentru că a cunoscut în viața ei destule mame pripite care au rămas infirme pe viață din cauza vreunei prostii.

Într-adevăr, pruncul, o fetiță, se naște pe neașteptate și prea repede, cu trei săptămîni înainte de vreme, la hotelul Dunfield, cînd Parkin se mutase deja în apartamentul din Londra. Dar Nancy e mai puțin tulburată de absența unei moașe sau a unui doctor, și de lipsa unui anestezic din care cauză suferă o ruptură de perineu, decît de faptul că Parkin se află la Londra.

— O să-i fie urît.

— Dacă se duce la Phyllis acum, sper că n-o să mai ai nimic de-a face cu el. Tabitha, cea emancipată, vorbește cu o forță nouă.

— Oh, dar de fapt n-ar însemna că mă înșală, bunico. Și nici că Joey ar fi chiar așa de afemeiat. Cred că mai degrabă detestă femeile, zău. Dar, își face de cap pur și simplu ca să uite de el o clipă și să-și destindă încordarea. E îngrozitor de încordat.

— N-am auzit de cînd sînt asemenea prostie ; n-ai dreptul să găseşti scuze pentru astfel de comportare.

Parkin, venit în vizită cu o maşină nouă, elegantă, îmbrăcat într-un costum nou, elegant, cutreierînd ţinutul pentru nişte afaceri ale Liniilor Aeriene Centrale, uită cu desăvîrşire să se intereseze de fiica lui. Face în direcţia Tabithei un gest nepăsător cu mîna, ca şi cînd ar recunoaşte un camarad oarecare la popotă ; o sărută pe Nancy şi zice :

— Bună ! Arăţi mai grasă ca oricînd. Ei, eu trebuie s-o iau din loc. Apoi blestemă guvernul care a refuzat noii sale companii autorizaţia de a-şi extinde serviciile. N-ajută la nimic să protestezi în scris ; blestemaţii de birocraţi ştiu cînd te au la mînă — se mulţumesc să rîdă. Şi face nişte gesturi cu braţele de parcă ar vrea să sfărîme o cuşcă. Expresia lui, vocea lui sînt pline de mînie şi nedumerire. Parkin stăpînise uriaşe întinderi de văzduh, suveran în fiecare misiune aeriană, pilot de noapte pe avioane de vînătoare, înconjurat de recunoştinţă şi respect. El a rămas acelaşi om dar lumea îl tratează acum ca pe un nimeni, îl dă de-o parte cu nepăsare.

— Ascultaţi-mă pe mine, zice el. Mult nu mai ţine ; toţi blestemaţii ăştia de dictatori o să vadă ei pe dracu' ! şi pleacă ţanţoş.

— Slavă domnului că i-au pus la dispoziţie o maşină, spune Nancy. Se simte întotdeauna mai în apele lui cînd poate să gonească de colo-colo.

Dar e nerăbdătoare să ajungă la Londra ; şi cînd doctorul şi Tabitha îi atrag atenţia că ar putea păţi ceva grav dacă s-ar da prea curînd jos din pat, Nancy răspunde :

— Dacă Joey apucă să facă vreo prostie ar fi şi mai grav ; ori el n-a putut suferi niciodată să fie singur într-o cameră.

Se zbuciumă atît de mult încît, după o săptămînă, chiar şi demodatul doctor de ţară se grăbeşte să capituleze. Şi în maşină, tot drumul pînă la Londra, Nancy nu vorbeşte decît despre soţul ei.

— E cam trăznit, desigur, dar asta face parte din Joey. Nu, n-aş putea suporta un bărbat banal, după Joey.

Întreaga-i minte e stăpînită de acest om, pe care l-a studiat cu o putere de pătrundere absolut neașteptată pentru că este primul subiect care i-a stîrnit imaginația ; față de care e în același timp mamă, infirmieră, soție și amantă, judecînd fără răutate, descurcîndu-se cu umor, savurînd totul cu o senzualitate care-și găsește o dublă recompensă : aceea de a-l vedea satisfăcut de ea și de a fi ea însăși satisfăcută, nu numai de el dar și de satisfacția lui.

Apartamentul de patru camere e mobilat cu gust și surprinzător de curat și de ordonat. Parkin dă dovadă de o rigoare militară în amenajarea interiorului. Tablourile atîrnă două cîte două ; fiecare fotoliu are pe unul din brațe propria-i scrumieră așezată în echilibru pe o chingă ; pe măsuța turcească din fața căminului stau frumos aranjate pe suprafața lăcuită o scrumieră, o cutie de țigări și chibrituri. Cînd Parkin intră în casă și le găsește pe cele două femei, primul lui gest nu e de a o saluta pe Nancy ci de a șterge cu o mișcare ușoară o urmă de praf de pe această măsuță și de a le invita pe cele două femei să o admire.

— Provine din palatul sultanului din Constantinopol : abanos și sidef. Ceva absolut unic. Uitați-vă ce lucrătură.

— E superbă, Joey.

— Comparativ, covoarele par prăpădite. Chiar nu putem găsi nicăieri un covor ca lumea ?

Într-adevăr, în acest nou cadru Parkin se dovedește un soț sau, mai degrabă, un stăpîn al casei atent. Își dă cu părerea despre perdele, perne, ba chiar și despre flori. Și aproape zilnic aduce acasă de la birou foști piloți care lucrează acum la Londra, pentru a fi ospătați și pentru a fi invitați la momentul potrivit să admire măsuța sultanului.

Nancy și Tabitha pregătesc adesea cina pentru zece persoane și după aceea spală vasele. Dar pe chipul Tabithei, cît și pe al lui Nancy, cînd, la miezul nopții, istovite, sînt încă în fața chiuvetei, se poate citi reușita. Căminul e întemeiat ; mecanismul lui funcționează. Frecînd o cratiță, Nancy îi spune Tabithei cu un suspin :

— E timpul să-i dau lui Sukey să sugă... oare cît s-or mai lungi băieții ăia ?

— Şi vorbesc nu glumă ! N-am mai auzit atîta vorbărie de cînd mă ştiu.

— Ei, cred că se simt bine, altfel n-ar veni ; cît despre Joey, adoră să fie înconjurat de lume multă.

Aduce copilaşul în bucătărie, se aşază jos cu părul umezit de abur căzîndu-i în jurul feţii lucitoare, şi-şi descheie şorţul, astfel că sînul ei mare, izbucneşte ca un fruct care, în mod miraculos, a ajuns din floare la maturitate într-o clipă. Şi în timp ce stă aplecată asupra prunculului, rosteşte cu o voce tărăgănată, rezultat al oboselii şi plăcerii de a simţi cum o muşcă gingiile copilului :

— Oh, doamne, discuţiile astea politice şi toasturile nesfîrşite... nu mi-ar conveni deloc să fiu ducesă.

— Nici nu te-ai pricepe să fii.

— Te-am invidiat c-ai putut rămîne sus la tine în cameră.

Lustruind lingurile în timp ce urmăreşte atent alăptarea, Tabitha are o grimasă cu dublă semnificaţie : „Am avut o ocupaţie mai bună" şi : „N-am fost dorită".

Se aud voci la uşă, clanţa zdrăngăne. Nancy se ridică, ţinîndu-şi în continuare copilul la sîn — în poziţia unui pui de maimuţă care se atîrnă de mama lui ghemuită pe o cracă — şi crapă puţin uşa. Vocea unui tînăr zice :

— Vrem să te-ajutăm.

— Nu, Timmy, nu puteţi intra ; nu-i nevoie de voi aici : duceţi-vă şi vă distraţi.

— Dar, Nan, zice altul. Mă pricep grozav la spălatul vaselor.

— Nu, nu, Bill. Fugiţi de-aici, băieţaşi.

Băieţaşii, care sînt de aceeaşi vîrstă sau mai mari ca Nancy, se retrag protestînd. Nancy închide uşa şi se întoarce la locul ei.

— N-avem nevoie de nimeni, nu-i aşa, bunico ?... Şi după un enorm căscat : ...azi am avut destul parte de ei.

— Da, într-adevăr, chiar prea destul.

Afară se mai aud trecînd maşini ; un autobuz de noapte, oprit la stop, porneşte cu zgomot. Din camera de zi se aude un hohot de rîs şi paşi grei care bubuie pe scări în jos : unul din bărbaţi, după ce şi-a lansat cea mai bună glumă, pleacă acasă. Dar aceste zgomote par să împru-

mute liniștii din bucătărie o calitate specială, parcă ar sta suspendată undeva departe și izolată de lumea autobuzelor prinse din mers și a glumelor spuse în fumoar. Nu se aude nimic altceva decît plescăitul buzelor copilașului, a cărui lăcomie produce un zgomot arogant.

— În sfîrșit pleacă ; slavă domnului !, zice Nancy.

— Una dintr-ale mele. Tabitha se uită cu drag la o lingură provenind din West Street, Argint ; un model bun, solid. Azi nu mai găsești asemenea linguri.

— Cînd mă gîndesc la Joey și la măsuța lui, m-apucă jalea.

— Cît a costat obiectul ăla ridicol — și oare l-a plătit ?

— A meritat, oricît a costat ; l-a făcut fericit săptămîni de-a rîndul. Nenorocirea e că există una identică în vitrină la Barker. Sînt îngrozită c-ar putea s-o vadă.

— Ar trebui să fie mulțumit... a avut destul noroc.

Urmează iarăși o pauză lungă. Și apoi, cu un neobișnuit efort de cugetare, Nancy întreabă :

— Sînt oare bărbații mulțumiți vreodată, afară doar de ei înșiși ?

— Nu numai bărbații ; nu te întrebi niciodată de ce ne rugăm : „și iartă-ne nouă greșelile noastre“ ?

— Bunico, știi, Suke începe, zău, să capete trăsături omenești. O să semene mai mult cu bunicu', așa cred.

— Sper să aibă ochii lui.

— Dăi înainte Suke. Ce înnebunitori pot fi copilașii ăștia cînd se opresc din supt și se uită lung la tine de parc-ai fi un butoi fără fund.

— Da, o lași să sugă prea lacom, declară Tabitha cu severitate. Ar trebui s-o faci să dea gazele afară. Dă-mi-o mie.

— Bine, dar ai grijă să nu verse. Doamne, ce purceluș... un hîrdău plin de lapte, nu altceva.

Copilașul, sprijinit de umărul Tabithei, își bălăbănește capul prea greu pentru gîtul firav și-și rotește ochișorii rotunzi albaștri, privind în gol cu o expresie de indignată uimire. Deodată, fără nici cea mai mică schimbare a expresiei, dă drumul la o enormă rîgîială, iar cele două femei izbucnesc în rîs de parcă ar fi obținut o victorie personală, ce le umple de fericire.

— Vai, ce proastă creştere, exclamă Nancy. Acum cred c-ar fi bine s-o pun la celălalt sîn.

— Te-ai spălat ?

— Oh, e-n regulă.

— În regulă ! Ce e-n mintea ta ? Tabitha, şocată, roşie de indignare, se duce să ia vată şi acid boric. Zău, eşti incurabilă, Nancy ; nu meriţi să ai un copil. Asta e o treabă serioasă.

— Ei, nu te supăra ; sînt aşa de somnoroasă.

O astfel de scenă se repetă în fiecare seară, încît Tabitha nu s-a dus niciodată atît de tîrziu şi de obosită la culcare, şi totuşi atît de mulţumită. Depinde, cum s-ar zice, de liniştea spirituală a lui Nancy ; şi stînd trează, reflectează : „Ce noroc ca Parkin să se dovedească pînă la urmă un om cu ambiţii casnice — e singura lui virtute ; dar cît de bine venită pentru o soţie ca Nancy, atît de neglijentă şi de superficială".

129

TABITHA SE CULCĂ tîrziu dar trebuie să se scoale devreme. Fiindcă i se face cinstea să se ocupe de cumpărături ; ceea ce înseamnă să iasă din casă înainte de deschiderea magazinelor. Stă la cozi lungi de cincisprezece metri pînă cînd i se umflă gleznele peste pantofi şi inima începe să-i fîlfîie. Dar n-are timp şi mintea ei refuză să acorde vreo importanţă acestor avertismente. E preocupată de probleme mai complicate. Să stea la coadă, să cumpere rinichi pentru cina lui Parkin, cu riscul de a nu mai găsi, pe strada alăturată, ciorapii de care Nancy are neapărat nevoie, sau să se ducă repede la băcănie unde se zice că se dau portocale doar la cei cu copii ? O persecută expresia de pe faţa lui Nancy cînd Parkin se încruntă mînios la vederea picioarelor ei groase şi zice : „Iarăşi umbli cu ochiurile fugite ? Ce şleampătă eşti, Nancy !" şi gîndul că Jacky şi Susan au încheieturi rahitice.

În timp ce coada înaintează anevoie cu tîrşîit de picioare şi se leagănă pe loc, tensiunea provocată de îngrijorare şi exasperare izbucneşte făcînd-o pe Tabitha să protesteze cu glas tare :

— Off, cozile astea !

— Aveţi dreptate, exclamă cu mînie o tînără femeie, şi eu care mi-am lăsat copilaşii încuiaţi în camera din dos, singuri pînă mă-ntorc eu. Dar ce-i pasă guvernului ?

Voci exasperate se fac auzite din toate părţile, stîrnite de aceeaşi tensiune provocată de nelinişte şi nerăbdare.

— Ei n-au nevoie să stea la coadă.

— Nu le pasă de noi, femeile, o adunătură de bărbaţi, asta sînt.

— Ehei, femeile din guvern sînt şi mai rele.

Un domn bătrîn şi blajin, cu ochelari cu rame de aur atrage atenţia cu un aer de dezaprobare că nu guvernul e vinovat de lipsurile de pe piaţă ; dar o voce mînioasă răcneşte :

— Am mai auzit toate chestiile astea şi înainte.

Şi cuvintele acestea, rostite cu amară indignare, par să aibă forţa unui argument hotărîtor. Vreo jumătate de duzină de femei şi-l însuşesc degrabă.

— Ia mai slăbeşte-ne cu poveştile astea. Schimbă placa.

Domnul cel vîrstnic începe să se agite şi-şi suflă de zor nasul. A reuşit să-şi atragă ura şi suspiciunea celor din coadă. O femeie tînără strigă :

— Fac prinsoare că e chiar el vreun tip din guvern.

— Da, sau vreun turnător. Guvernu-i trimite pe la cozi.

Bătrînul domn zîmbeşte anemic, apoi se uită grav spre cer. Instinctul îl călăuzeşte bine pentru că acum e într-adevăr în pericol. Cei din coadă încep să-l înghiontească.

— Ar trebui să li se frîngă gîtul !

— Informator împuţit !

Din fericire coada face brusc o mişcare înainte, cu care ocazie, o femeie, o biată bătrînă ostenită purtînd o şapcă bărbătească, profită imediat şi îşi îmbunătăţeşte poziţia. Se aud murmure de protest din partea mai multor per-

soane care obiectează și atunci bătrîna își împinge în afară o bărbie proeminentă și exclamă :

— O adunătură de hrăpăreți, asta sînt !

Dar și ea la rîndul ei și-a făcut dușmani, care pentru acest motiv acum susțin guvernul. O voce stridentă întreabă însă :

— Dar bătrînul Chamberlain care-a pornit blestematu' de război ?

— Or ăla dinainte care ne-a adus șomajul ?

Confruntată cu incapacitatea tuturor guvernelor, coada rămîne tăcută un timp. Dar tensiunea nu scade ; și cum din nou se produce o mișcare și profitoarea avansează cu încă un metru, vocile izbucnesc iarăși :

— Uitați-vă la d'mneaei ; adineauri era în spatele meu.

— La ce poți să te aștepți cînd ăștia nu știu să organizeze nici măcar o coadă ca lumea... de ce nu există o coadă ca lumea ?

— Întreabă guvernul.

Și o duzină de voci întreabă într-un glas :

— Da, de ce nu iau măsuri în privința cozilor ? De ce sînt plătiți ? Pentru ce nu se ocupă de ce trebuie ?

Aceasta este nota care răzbate din toată amărăciunea, nerăbdarea, dorința pentru o rînduială nouă, mai bună, cea mai străveche și permanentă dorință a întregii umanități, îndreptată cu speranță, secol după secol, întîi spre soare și spre lună apoi spre vraci și duhuri, spre zei și regi ; și acum, de cînd guvernele au preluat răspunderile tuturor acestor forțe, doar spre guverne, cu o intensitate concentrată conjugînd disperarea cu mînia.

Femeia cu șapcă, reușind să cumpere cele dorite, se întoarce trecînd pe lîngă coadă, și toți ochii sînt ațintiți asupra ei. „Uite-o. Pariez c-a luat ultima bucățică de ficat." La care răspunde cu o privire care spune limpede : „Lua-v-ar dracu' să vă ia pe toți ! Am făcut rost de carne pentru bărbatu-miu și-am cîștigat zece minute pentru altele tîrguieli" ; o privire de triumf combinat cu disperare.

Și Tabitha, după ce-a reușit să cumpere rinichi și apoi două perechi de ciorapi, uită pe loc de toată așteptarea la coadă și de indignarea pe care i-o provoacă. Are lu-

cruri mult mai importante la care să se gîndească ; şi acestea îi acaparează neîntîrziat mintea. „Oare Nancy a ţinut minte să mai comande pîine ? Oare i s-a dat voie lui Jacky să fugă afară, în stradă ? Oare Parkin o să se întoarcă acasă în toane bune ? Sau s-a certat iar cu directorii lui ?“

Pentru că Parkin îşi înjură directorii aproape la fel de tare cum înjură şi guvernul — toate guvernele unul după altul. Atît Nancy cît şi Tabitha trăiesc cu groaza că va fi dat afară.

— Ţin mereu pumnii strînşi, zice Nancy, de cîte ori mă gîndesc la Joey şi la cei din conducere. Îi urăşte de-a binelea pe ofiţerii superiori ; pentru că el n-a fost avansat, presupun. Astăzi are de gînd să ceară o mărire de salariu şi o maşină nouă.

Şi Tabitha zace în pat trează, gîndind : „Sigur, aşa o să se-ntîmple. O să-şi piardă slujba... Şi-atunci ce-o să urmeze ? Ce-o să se-ntîmple cu noi toţi ?“

Şi simte de pe-acum toate dezastrele care vin odată cu pierderea unei slujbe : altă locuinţă, noi inconveniente, din nou nesiguranţă. „Dar orice s-ar întîmpla, n-am să-i perimit s-o trateze pe Nancy cum a făcut-o la Dunfield... nu, niciodată. A fost ceva inadmisibil.“ Şi bătrîna femeie strînge din dinţi gata de bătălie. „Nu, niciodată.“

Dar Parkin primeşte un spor de salariu şi vine triumfător acasă cu un covor nou. Săptămînă de săptămînă se montează din ce în ce mai mult împotriva tuturor forţelor de conducere, dar devine tot mai suportabil în casă. Ajunge chiar s-o complimenteze pe Nancy pentru felul cum găteşte. „Cina de astă-seară a fost aproape comestibilă,“ ; şi recunoaşte serviciile Tabithei cînd soacra lui se întoarce victorioasă acasă cu un pui, declarînd : „Ar trebui să lucrezi în comerţul clandestin, doamnă Bee*“.

Într-adevăr, cu energia stimulată de necesitate, Tabitha descoperise comerţul „la negru“. Pentru că în casa Parkin, un pui, cîteva ouă se prefac deîndată în valori spirituale cum ar fi pacea şi buna înţelegere.

---

* Joc de cuvinte intraductibl. Bee = litera B în engleză — iniţiala numelui Bonser ; Bee = albină.

Într-o seară, reușește să evite un moment primejdios de proastă dispoziție, datorată unui schimb violent de cuvinte cu un director, scoțînd la iveală o sticlă de untdelemn de măsline. În dimineața unei zile cînd Nancy fusese poftită la nunta fiicei unui comandor de aviație, Tabitha nu are răbdare să aștepte liftul și ajunge pe scări la etajul trei cu răsuflarea tăiată și buzele învinețite.

— Oh, mi-a fost așa de teamă că ai plecat. Nancy aleargă prin casă în chiloți și cu picioarele goale.

— Bunica mea dragă, nunta e abia la ora douăsprezece ; mai am de făcut un milion de treburi pînă atunci.

— Uită-te ce ți-am adus !

— Oh, bunico, nu-mi vine să cred ! Chiar de nylon. Unde i-ai găsit ?

— De la omulețul ăla din parc.

— E ceva nemaipomenit. Am să-i pun la nuntă... dacă o s-ajung vreodată acolo.

— De ce să n-ajungi ? O să am eu grijă de Jacky și Sue.

— Dar n-ai aflat vestea cea mare. Joey și-a dat demisia. Zice că nu mai poate suporta. E sătul pînă peste cap. Sătul de companie și de guvern. Sătul de toate din țara asta.

Pentru Tabitha, în starea ei de epuizare, aceste cuvinte sînt ca o lovitură în piept. Se așază încet, cu grijă și încăperea se învîrtește cu ea. Șoptește :

— Bine, Nancy, dar ce-o să faceți acum ? Unde-o să vă duceți ?

— Lui Joey i-a căzut cu tronc Canada. Dumnezeule, uită-te la laptele ăsta. Se repede la sobă unde laptele dă în foc. Zău, ai zice că atîta așteaptă laptele ăsta, să te-ntorci cu spatele. Parcă are pe dracu'n el.

— Dar Joey are vreo slujbă aranjată în Canada ?

— Doamne, sfinte nu ; ăsta nu-i genul lui. A luat hotărîrea asta abia azi dimineață. Tot ce mi-a spus au fost șase cuvinte la telefon.

— Nancy, cum e posibil să facă așa ceva cu tine și cu copiii !

— E cam riscant, nu ?

Acum, auzind tonul acestei remarci, urmărind-o pe Nancy cum se repede de la sobă la bufet, Tabitha ob-

servă că fata e schimbată. E încordată ; vocea ei are tonul acelora care în timpul războiului îşi spuneau unii altora : „Nu putem muri decît o singură dată". Mişcările ei sînt repezite şi poate cam teatrale. Atunci cînd varsă laptele rosteşte un „la naiba" mai răsunător ca de obicei.

— Canada. Tabitha încearcă să-şi închipuie călătoria spre Canada. Durează o săptămînă, zice ea.

— Şi ştii care-i partea cea mai grozavă, bunico... vocea lui Nancy jubilează şi totodată se autoironizează, Joey vrea cu adevărat să mă ia cu el... l-a impresionat ştirea că în Canada nu poţi găsi servitori. Joey a simţit întotdeauna nevoia unei ordonanţe.

— Canada !

— Da, nu sînt chiar atît de sigură...

— Nu se poate lua o hotărîre aşa, într-o clipă.

— Mă refeream la ţară. Pe mine mă atrage mai mult Noua Zeelandă. Se zice că acolo e o climă foarte bună pentru copii. Şi nu e chiar aşa de departe cu avionul.

— Cu avionul ! Dar, Nancy, ştii bine că eu n-am voie să zbor cu avionul.

Exclamaţia aceasta o face pe fată să se înroşească. Parkin îi spusese deja fără ocolişuri că Tabitha nu-i va însoţi. E prea bătrînă şi bolnavă ; şi, în plus, e duşmănoasă. „De ce s-o suportăm ? spusese el. M-a considerat întotdeauna un om de nimic. E o cloşcă bătrînă imposibilă, gîfîie şi se agită tot timpul în jurul nostru de parcă n-am fi în stare să ne purtăm singuri de grijă".

Se lasă o scurtă tăcere. Nancy îi aruncă Tabithei o privire furişă plină de milă, remuşcare şi teamă. Vrea să evite o scenă. În momentul acesta nu are deloc vreme pentru scene.

Dezolarea Tabithei capătă proporţii. Bolboroseşte :

— Dar aş putea fi utilă ; pot să muncesc încă.

Această declaraţie directă o sileşte pe Nancy să dea cărţile pe faţă.

— Îmi pare teribil de rău, bunico. Am vrea grozav de mult să te luăm cu noi, dar, bineînţeles, e absolut imposibil la început. Situaţia noastră e atît de nesigură, nici nu ştim măcar unde va trebui să ne ducem, sau dac-o s-avem unde să locuim, chiar şi numai noi. S-ar putea

să fie cine știe ce bordei... Se oprește căutînd cuvinte care să aline nefericirea din fața ochilor ei, cuvinte care nu există. Amîndouă sînt bucuroase cînd se aude soneria. Tabitha, care e mai aproape de ușă, se duce să deschidă și un tînăr în uniformă de aviator trece în grabă mare pe lîngă ea.

— Bună, Nan. Nu te-ai îmbrăcat încă ? Am crezut că vii la biserică.

Răspunsul lui Nancy vrea să dovedească cît de puțin îi pasă de nuntă.

— La biserică ! Mare minune dacă oi ajunge măcar la masă. A survenit ceva, Timmy.

Și de atunci, pînă în ziua plecării, Tabitha n-o mai regăsește pe Nancy cea dinainte, apropiată și sinceră. Fata e deja departe de ea. E preocupată, și n-are niciodată timp să explice ce anume o preocupă. Apare înainte de micul dejun : „Doamne, bunico, ia-o pe Sue o clipă, trebuie să dau o fugă pînă la... ...", și dispare pentru tot restul dimineții.

Telefonează fără să spună de unde :

— Spune-i lui Joey că nu pot să găsesc... Nu, mai bine spune-i să mă cheme la Harvey. E vorba de... Dar, lasă că-i explic eu cînd o să mă sune. Spune-i că e ceva îngrozitor de urgent.

Chiar și afecțiunea ei se manifestă altfel. E mai expansivă și totodată mai reținută.

E nespus de recunoscătoare cînd Tabitha se oferă să le plătească drumul pînă în Noua Zeelandă și să cedeze tinerei perechi o parte din banii investiți în Liniile Aeriene Centrale. Dar pînă și mulțumirile pline de căldură manifestate năvalnic seamănă cu o acțiune defensivă împotriva vreunei rugăminți, un mod de a refuza să-i împărtășească durerea.

Tabitha are în continuare permisiunea să se ocupe de cumpărături pentru casă, dar nu mai inspiră totală încredere. Uită anumite lucruri, își pierde rîndul la coadă. Într-o zi stînd la coadă, leșină și e adusă acasă cu taxiul. Doctorul e tulburat de starea în care o găsește. O ceartă că face prea mult efort.

— Odihniți-vă, odihniți-vă, doamnă Bonser. Într-un fel, e bine că tinerii pleacă. O să fie mai ușor pentru dumneavoastră.

Tabithei nu-i vine nici măcar să rîdă. E prea istovită ca să mai poată rîde.

130

E ULTIMA DIMINEAȚĂ. Parkin strînge curelele unei valize. Nancy răspunde la telefon. Tabitha zace într-un fotoliu. De la acel atac suferit cînd se afla la coadă a supărat-o mereu inima și nu are voie să meargă la aeroport. O ascultă pe Nancy vorbind la telefon.

— Da, pe neașteptate ; dar Joey nu mai suportă să fie opresat... Da, ceva absolut nou pentru amîndoi, dar... Nu, nu încă, dar se zice că există perspective bune... Oh, da, o dezrădăcinare cumplită... Nu, sînt absolut înspăimîntată.

Tabitha sesizează exaltarea din glasul fetei în timp ce se făleşte, față de prietena nevăzută, cu acest act de curaj ; și cuvîntul îi răsună în urechi ca un clopot. „Nou, nou. De ce oare încîntă într-atîta ? Nici unul dintre ei nu-și dau seama ce fac... le-a intrat pur și simplu în cap o idee vagă că acolo totul va fi mai bine pentru că e nou. Și eu trebuie să rămîn singură din cauza capriciului unui om ca Joey, care nu e în stare să gîndească niciodată serios."

— La revedere, doamnă Bonser, ai grijă de dumneata. Nu, nu te ridica. Parkin, cu chipul lui urît care nu face nici un efort să exprime altceva decît că e grăbit, dă mîna cu Tabitha. Apoi o ia pe Sue în brațe și i se adresează lui Nancy care e la telefon : O duc pe Sue la taxi ; mai ai doar vreo două minute. Și iese. Nancy scoate un țipăt ca de papagal.

— Nu, nu, trebuie... Da, mă așteaptă Joey... Cine știe, probabil ani de zile. La revedere, dragă. Pune receptorul jos și se întoarce spre Tabitha : Oh, cuvintele astea de adio !

Tabitha s-a ridicat sprijinindu-se de brațele fotoliului. Cele două femei se uită una la alta și Nancy își compune o

expresie de falsă bonomie. Dar privirea confirmă deja semnificația clipei — e una dintre acele priviri care mărturisesc : „N-o să ne mai întîlnim niciodată".

Fața lui Nancy se crispează, lacrimile îi curg șiroaie pe obraji ; îi zîmbește Tabithei și zice :

— N-am avut încotro, bunico, înțelegi, nu-i așa ? Nu puteam spune nu.

Tabitha aude cum, în continuare, vocea fetei repetă același cuvînt „nou". Și simte că însuflețirea lui Nancy e chiar sporită de durerea despărțirii, după cum bucuria zborului cu avionul e intensificată de primejdie. Tabitha îi răspunde cu amărăciune :

— Dacă ar ține cu adevărat la tine..., atîta bătaie de joc.

— Nu-ți face griji, bunico, sînt grozav de rezistentă.

De departe jos, de pe scări, se aude un strigăt furios. Nancy sare în sus, pe fața ei apare o expresie de spaimă și amuzament și o sărută în fugă pe Tabitha.

— La revedere, scumpa, scumpa mea bunică. Trebuie să fug, altfel o să facă o criză. Joey e nervos cînd pleacă la drum.

Dar Tabitha nu poate rosti cuvintele de adio. O aude pe Nancy coborînd în fugă scările și strigînd cu o voce veselă, ca o soră mai mare care a întîrziat la o petrecere.

— Am venit... am venit. Nu te pierde cu firea, totul e în ordine.

Bătrîna femeie se lasă să cadă din nou în fotoliu. Simte o durere în piept și-și spune : „Am să leșin ; trebuie să iau doctoria".

Dar nu întinde mîna spre măsuța de lîngă fotoliu ; nu are nici energia nici dorința necesară. Nu mai merită osteneală să lupte pentru a trăi, n-are nici un rost.

Nu leșină ; dar treptat, în decurs de o lună, boala se înrăutățește. Doctorul o internează din nou în spital.

Între timp, nici o veste de la soții Parkin. Infirmiera pare să se scuze ori de cîte ori îi raportează că n-a sosit nici o telegramă pentru ea. Dar Tabitha se arată indiferentă.

— Nu mă aștept la vești așa de curînd ; nepoata mea nu se prea grăbește la scris.

Nu e propriu-zis apatică, dar profită de apatia pe care i-o impune boala ca de o barieră împotriva suferinței inutile. Reflectează : „Nancy e pierdută pentru mine ; nici nu se mai gîndește la bunica ei. Chiar dacă s-ar învrednici să-mi scrie, ar fi doar ca să-mi ceară ceva. N-ar însemna decît griji în plus, suferință în plus".

E surprinsă, chiar contrariată, cînd după trei săptămîni de calmă disperare în salonul de spital doctorul o găsește destul de restabilită pentru a-i permite să se dea jos din pat. S-ar zice că trupul ei trăiește o viață a sa aparte și și-a urmărit ambițiile sale proprii. A folosit apatia ca să acumuleze forță. Iar acum e destul de puternic ca, la rîndul său, să acționeze asupra minții ei.

Pentru că, atunci cînd peste încă o săptămînă i se permite pentru prima oară să iasă într-o după-amiază frumoasă în Kensington Gardens, căldura soarelui pe piele îi dă o ușoară senzație de plăcere. Se uită împrejurul ei. Eleșteul cel rotund se află în apropiere. E august. Iarba s-a decolorat, ulmii sînt prăfuiți ; e praf pînă și sus pe cer, a cărui culoare e de un albastru prăfos, și pe apă, unde bărcuțele de jucărie, legănîndu-se alene în adierile fierbinți ale aerului, lasă urme lucitoare asemeni dîrei făcute de cîrpă pe argintăria doar pe jumătate lustruită. Numai copiii, îmbrăcați în pantaloni scurți, cu umeri arși de soare și năsucuri jupuite, sînt plini de viață. Țopăie și țipă la bărcuțe. „Haide... haide !" Se agită ; sar în sus cuprinși de o bruscă speranță, sau de disperare, se năpustesc cu frenezie în jurul brîului de ciment al eleșteului, urlînd după vreo guvernantă sau vreun părinte ca să le aducă un băț sau să facă vînt în vreun fel.

Alții, după ce și-au recuperat prețioasele bărcuțe cu mult chin și doar printr-un miracol, le așternd din nou pe apă, cu chipuri încruntate și îngrijorate. În definitiv care e rostul bărcii, dacă nu să plutească ?

Și o căldură lăuntrică misterioasă o cuprinde pe Tabitha venind în întîmpinarea căldurii soarelui. E ca o sevă care răspîndește sensibilitate în nervii ei, așa încît vibrează nu numai la căldura soarelui, dar și la întreaga viață din jur cu tot complexul ei de simțăminte ; la frunzele între două vîrste, încă viguroase sub sentința morții ; la iarba pîrjo-

lită ; la florile din straturi, stropite în dimineaţa aceea, dar ajunse în ultimul lor stadiu, destinate curînd grămezii de gunoi ; la copiii absorbiţi de existenţa lor primitivă, cu ambiţiile şi temerile lor pătimaşe, cu furiile lor violente, neprimejdioase doar din cauza slăbiciunii lor ; iar Tabitha încearcă să protesteze : „Nu, nu, n-are rost, sînt prea bătrînă, prea singură". O sperie această agitaţie plăcută din jurul ei. Se ridică să plece acasă ; căutînd liniştea disperării.

Dar drept în calea ei stă proţăpit un copil pătrat, o fetiţă atît de pătrată încît cercurile ochelarilor îi atrag imediat privirea Tabithei. E foarte blondă, şi părul tuns drept de jur împrejur, formează un cadru pătrat pe urechile ei mari, stacojii. Trupuşorul ei e pătrat, braţele sînt pătrate, mîinile durdulii ca nişte perniţe pătrate, picioarele groase, absurd de scurte sînt ca două dreptunghiuri, faţa pistruiată fără sprincene — cu un năsuc minuscul şi două lacrimi mari murdare atîrnînd în chip misterios pe obrajii pătraţi cărămizii — e complet pătrată iar în mijloc are, drept gură, o gaură pătrată, surprinzător de mare şi pătrată. Şi acum, această gaură emite un asurzitor ţipăt de jale şi protest împotriva întregii lumi, a întregului univers ; un ţipăt atît de puternic încît o face pe fetiţă să se clatine într-o parte, cu tot corpul.

Pe Tabitha o pufneşte rîsul. Nu se poate abţine să nu rîdă, o poftă irezistibilă de rîs îi zguduie tot corpul, şi deodată, o durere sfîşietoare îi săgetează inima. Gîndeşte „Încetează.... încetează.... mă ucizi... mor", şi se prăbuşeşte cu respiraţia tăiată pe o bancă.

Protestează cu toată puterea ei împotriva acestui rîs, a acestei pofte de viaţă care a cuprins-o, care ameninţă s-o ucidă, dar cu toate acestea rîsul o stăpîneşte în continuare. Propria ei agonie rîde de sine însăşi. Tabitha îşi apasă mîna pe inimă de parcă ar vrea să prindă durerea aceea înspăimîntătoare între degete şi s-o smulgă, s-o strivească pînă la dispariţie. E îngrozită că o va ucide, şi niciodată nu şi-a dorit cu atîta ardoare să trăiască. Întreaga ei fiinţă se roagă să i se mai acorde acest ultim răgaz — o lună, o săptămînă, pînă va sosi scrisoarea aceea de la Nancy.

Iar rugăciunea, izvorîtă din străfundul ei, nu se adresează tatălui, sau fiului; sau sfîntului duh. Este strigătul primitiv pornit din sufletul unei fiinţe vii către stăpînul vieţii, creatorul, eternul. „Oh, nu, murmură buzele ei vinete, nu tocmai acum."

Treptat durerea se potoleşte, groaza scade în faţa dorinţei, a rugii. Înţelege că nu va muri în după-amiaza aceea. Se îndreaptă încet de spate şi, privind din nou cerul, pomii, copiii zgomotoşi, certăreţi, lumea din nou a ei scoate un lung şi adînc suspin de recunoştinţă, de fericire.

Lector : DENISA COMĂNESCU
Tehnoredactor : NICOLAE ȘERBĂNESCU

Bun de tipar : 10.01.1983. Coli tipar 31.

Comanda nr. 20 450
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii",
Piața Scînteii nr. 1, București,
Republica Socialistă România

Lei 25

JOYCE CARY

„Joyce Cary face parte dintr-o generație despre care s-a spus că «nu e unită decît prin fatalitatea vîrstei» și că, «din perspectiva ideilor estetice și a valorii operei create de ei, deosebirile sînt atît de mari, încît, uneori, ai impresia că ți se înfățișează imaginea unor scriitori care vin din epoci diferite ale istoriei romanului englez».“

Mark Davis, The English Novel of Today

O BUCURIE AMARĂ*